Prosper Mérimée

Fortællinger og skitser

Bibliotek 1800

Prosper Mérimée

Fortællinger og skitser

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Prosper Mérimée: *Fortællinger og skitser* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden, undtagen *Rondinos historie*, *Dobbelt fejltagelse* og *Lokis*, som er oversat til denne udgave af Kim N. Jensen. Oversætteren har givet tilladelse til at distribuere hans værker under samme licens som de øvrige dele af bogen:

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Prosper Mérimée: *Fortællinger og skitser* is based upon various translations found in books, newspapers and journals, most of them dating back to Mérimée's own time. The french originals as well as the original translations is public domain worldwide, except for the translations of *Rondinos*

historie, *Dobbelt fejltagelse* og *Lokis*, which is translated by Kim N. Jensen (b.1955). The translator has consented to the distribution of those three under the same license as the rest of the book, namely:

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Mateo Falcone

Når man forlader Porto-Vecchio og i nordøstlig retning tager vejen mod det indre af Korsika, ser man landskabet højne sig temmelig hurtigt, og efter tre timers vandring ad bugtede fodstier, ofte spærrede af store klippestykker og stundom gennemskårne af kløfter, befinder man sig ved begyndelsen af en såkaldt "kratskov" af meget betydeligt omfang. Kratskoven er hjemlandet for de korsikanske hyrder og for enhver, som har lagt sig ud med retfærdigheden. Jeg må bemærke, at den korsikanske landbruger, for at spare sig ulejligheden med at gøde sin jord, sætter ild på en strækning skov: udbreder ilden sig videre end fornødent, ser det galt nok ud; det kan nu gå, som det vil, han er i hvert tilfælde sikker på, når han besår dette jordsmon, som er frugtbargjort ved asken, at bjærge en rig høst. Kornet fører man hjem, stråene, som det ville koste for megen ulejlighed at samle, lader man stå; de rødder, som ikke rådner hen i jorden, skyder næste forår meget kraftige skud, som i løbet af få år når en højde af syv til otte fod. Det er sådanne sammengroede vildnis, som man kalder en kratskov. Træer og buske af alle arter, blandet mellem hinanden efter tilfældighedens lune, breder sig her i uforstyrret ro. Kun med øksen i hånden kan mennesket bane sig vej, og der er kratskove så tætte og tilgroede, at ikke engang muflonfåret kan trænge igennem.

Har du dræbt en mand, så gå til kratskoven ved *Porto-Vecchio*; med en god bøsse, krudt og kugler kan du leve der trygt og i

sikkerhed; glem ikke at forsyne dig med en brun kappe med tilhørende hætte; den tjener dig til tæppe og leje. Hyrderne vil give dig mælk, ost og kastanjer, og af retfærdigheden og den dræbtes slægt har du intet at frygte, undtagen når du er nødt til at tage ned til byen for at forny dit forråd af kugler og krudt.

Da jeg i 18–– var på Korsika, havde Mateo Falcone sin bolig en halv mils vej fra denne kratskov. Han var en efter landets forhold temmelig velhavende mand og levede på fornem vis, det vil sige, uden at have nogen beskæftigelse, af udbyttet af sine hjorder, som under omvandrende hyrders opsigt græssede oppe i bjergene, hvor det bedst kunne træffe sig. Da jeg så ham – to år efter den begivenhed, som jeg vil meddele – forekom han mig højst at kunne være omkring halvhundrede år gammel. Man må forestille sig en lille, men firskåren mand, med kruset hår sort som kul, ørnenæse, smalle læber, store og levende øjne og en ansigtsfarve, som stærkt mindede om mine støvleopslag. Hans færdighed i at skyde gjaldt, selv mellem hans landsmænd, hvor der er så mange gode skytter, for at være overordentlig. Mateo havde således for eksempel aldrig skudt nogen muflon med hagl, men han fældede den på hundrede og tyve skridts afstand ved at give den en kugle enten i hovedet eller boven, som det kunne falde. Om natten behandlede han sit våben med samme lethed som om dagen, og man har som bevis på hans færdighed fortalt mig følgende træk, som måske vil forekomme den, der ikke har opholdt sig på Korsika, utroligt. I fireogtyve skridts afstand opstillede man et brændende lys bag et gennemsigtigt stykke papir, så stort som en tallerken. Han tog sigte, derpå blev lyset slukket, og efter et minuts forløb og i det

fuldstændigste mørke gav han ild og ramte tre gange af fire papiret.

Ved denne overordentlige dygtighed havde Mateo Falcone erhvervet sig et stort ry. Han havde ord for at være lige så trofast i venskab som farlig som fjende. Tjenstvillig og godgørende, som han var, levede han for resten i fred med alle mennesker i *Porto-Vecchio*s omegn. Men man fortalte om ham, at han i Corte, hvor hans hustru havde haft sit hjem, på en voldsom måde havde skaffet sig en rival, som gik for at være lige farlig i kamp og kærlighed, fra halsen; i det mindste tillagde man Mateo et vist skud, der overraskede denne rival, just som han var i færd med at rage sig foran et lille i vinduet ophængt spejl. Sagen blev dysset ned, Mateo giftede sig. Giuseppa, hans hustru, havde først skænket ham tre døtre (hvilken han blev rasende over) og endelig en søn, som han gav navnet Fortunato: Det var familiens håb, arvingen til navnet. Døtrene var godt gift: deres fader kunne, hvornår det skulle være, gøre regning på sine svigersønners dolke og bøsser. Sønnen var endnu kun ti år, men viste allerede lykkelige anlæg.

En morgenstund ud på efteråret forlod Mateo tillige med sin hustru huset for at se til en af sine hjorde, som græssede i en lysning i kratskoven. Den lille Fortunato ville følge med, men stedet lå for langt borte; desuden var det nødvendigt, at en blev hjemme for at passe på huset; hans fader ville derfor ikke tillade det: det vil vise sig, om han ikke fik anledning til at fortryde det.

De havde været borte i nogle timer, og den lille Fortunato lå roligt henstrakt i solskinnet, så på de blå bjergtoppe og tænkte på den kommende søndag, når han skulle ind til byen og spise til middag hos sin onkel *caporalen* [Note 1)], da han pludselig blev

forstyrret i sine betragtninger ved et geværskud. Han rejste sig op og så ned mod sletten, hvorfra knaldet var kommet. Flere skud fulgte efter med uregelmæssige mellemrum og i stadig større nærhed; endelig kom en mand til syne på den fodsti, som førte fra sletten til Mateos hus; på hovedet havde han en spids hue, som bjergboerne bærer den, et stort skæg dækkede hans ansigt, og han var iført en pjaltet dragt; han slæbte sig møjsommeligt fremad, støttende sig til sin bøsse. Han var blevet ramt af en kugle i låret.

Manden var en bandit [Note 2)], som ved nattetid havde vovet sig ind til staden for at købe krudt og på vejen var faldet i et baghold af korsikanske jægere [Note 3)]. Efter hårdnakket modstand var det lykkedes ham at iværksætte sit tilbagetog, heftigt forfulgt og fægtende sig frem fra klippe til klippe. Men han havde kun et lidet forspring for soldaterne, og hans sår satte ham ud af stand til at nå kratskoven uden at blive indhentet.

Han gik hen til Fortunato og sagde til ham:

"Du er Mateo Falcones søn?"

"Ja."

"Jeg er Gianetto Sanpiero. Jeg bliver forfulgt af gulkraverne [Note 4)]. Skjul mig, jeg kan ikke gå længere."

"Og hvad vil min fader sige, hvis jeg skjuler dig uden hans tilladelse?"

"Han vil sige, at du har handlet rigtigt."

"Tror du?"

"Skjul mig i en fart; de kommer."

"Vent, til min fader kommer tilbage."

"Vente! For Djævelen! De er her om fem minutter. Hurtigt, skjul mig, eller jeg skyder dig."

Fortunato svarede med den største koldblodighed:

"Du har nylig skudt din bøsse af, og der er ikke flere patroner i din *carchera* Note 5)."

"Jeg har min dolk."

"Men kan du løbe så hurtigt som jeg?" Med et spring var han uden for hans rækkevidde.

"Du er ikke Mateo Falcones søn! Du vil altså lade mig gribe uden for din faders hus?"

Det lod til at gøre indtryk på barnet.

"Hvad giver du mig, hvis jeg gemmer dig?" spurgte han og nærmede sig igen.

Den fredløse stak hånden ned i en læderpung, som hang ved hans bælte og trak et fem-francs-stykke frem, som han uden tvivl havde gemt til at købe krudt for. Fortunato smilede ved synet af sølvmønten; han greb den og sagde til Gianetto: "Du behøver ikke at være bange."

I en høstak, som stod tæt ved huset, lavede han straks et stort hul. Gianetto krøb derned og barnet dækkede ham til, så at han akkurat kunne trække vejret, uden at det imidlertid var muligt, at nogen kunne fatte mistanke om, at der var et menneske skjult i stakken. Ydermere anvendte han med naturligt snilde en list, som var sindrig nok. Han gik ind i huset og hentede en kat med dens killinger, som han anbragte oven på stakken, for at det skulle se ud, som om den længe havde stået i fred. Da han så pletter af blod på stien i nærheden af huset, sørgede han endelig for omhyggeligt at tildække dem med støv og lagde sig

derpå, efter at alt dette var gjort, igen med den største rolighed hen i solskinnet.

Nogle minutter efter gjorde seks mand i brune uniformer med gule kraver og under kommando af en officer holdt uden for Mateos husdør. Officeren var en smule i slægt med Falcone. (Som bekendt udstrækker man på Korsika slægtskabet til langt fjernere grader end andet steds). Han hed Tiodoro Gamba; det var en mand, som var ivrig i tjenesten og meget frygtet af de fredløse, som han allerede havde nappet flere af.

"God dag, lille fætter," sagde han til Fortunato og gik hen til ham; "hvor er du blevet stor! Har du ikke for nylig set en mand gå her forbi?"

"Åh! jeg er endnu ikke så stor som du, fætter," svarede barnet med en troskyldig mine.

"Det kommer nok. Men sig mig, har du så ikke set en mand gå her forbi?"

"Om jeg har set en mand gå forbi?"

"Ja, en mand med en spids hue af sort fløjl og en rød- og gulstribet trøje?"

"En mand med en spids hue og en rød- og gulstribet trøje?"

"Ja, svar mig i en fart og gentag ikke mine spørgsmål."

"Vor præst er redet her forbi før i morges på sin hest Piero. Han spurgte mig, hvordan fader havde det, og jeg sagde ..."

"Se, se, din lille slyngel, du vil knibe uden om! Sig mig hurtigt, hvad vej Gianetto har taget; det er ham, vi søger efter, og jeg er sikker på, at han er slået ind på denne sti."

"Hvem ved!"

"Hvem ved? Jeg ved, at du har set ham."

"Ser man måske, hvem der går forbi, når man sover?"

"Du har ikke sovet, dit lille æsel; skuddene har vækket dig."

"Du tror altså, fætter, at dine geværer gør så meget spektakel. Faders bøsse knalder meget stærkere."

"Så skulle da Fanden tage dig, din Satans unge! Jeg er fuldkommen sikker på, at du har set Gianetto. Du har måske endog skjult ham. Hurtigt folk, gå ind i huset og se, om vor mand ikke er der inde. Han havde kun den ene pote at gå på, og den kæltring er for snu til på den befordring at tænke på at nå kratskoven. For resten stopper blodsporene også her."

"Og hvad mon fader vil sige?" spurgte Fortunato drillende; "hvad vil han sige, når han får at vide, at I er gået ind i hans hus, mens han var borte?"

"Din djævleunge!" udbrød Gamba og kneb ham i øret; "ved du vel, at det kun står til mig at få dig til at tale i en anden tone. Nogle rap med den flade klinge over rygstykkerne kunne måske få dig til at rykke ud med sproget."

Fortunato havde stadig sit drillende smil.

"Min fader er Mateo Falcone!" sagde han med eftertryk.

"Ved du vel, din lille slyngel, at jeg kan tage dig med til Corte eller Bastia. Der sætter jeg dig ind i et mørkt fangehul, hvor du kommer til at sove på strå, med jern om benene, og jeg skal lade hovedet hugge af dig, hvis du ikke siger mig, hvor Gianetto Sanpiero er henne."

Drengen gav sig til at le af fuld hals ved denne tåbelige trussel. Han gentog: "Min fader er Mateo Falcone!"

"Løjtnant," hviskede en af soldaterne, "lad os ikke lægge os ud med Mateo."

Gamba var øjensynlig i stor forlegenhed. Han talte sagte med sine soldater, som allerede havde undersøgt hele huset. Det var

ikke noget, som havde taget lang tid, for en korsikaners bolig består kun af et eneste firkantet rum. Et bord med bænke, nogle kister og forskellige jagt- og køkkenredskaber udgør hele møblementet. Imens lå Fortunato og legede med sin kat og lod til at have en skadefro fornøjelse ved soldaternes og fætterens forlegenhed.

En soldat gik hen til høstakken. Han fik øje på katten og stak skødesløst med bajonetten ind i høet, idet han trak på skulderen i den tanke, at hans omhyggelighed var latterlig. Intet rørte sig, og drengens ansigt forrådte ikke den mindste bevægelse.

Officer og mandskab bandede deres skæbne og så betænkelige ned mod sletten, som om de tænkte på at vende tilbage ad den vej, hvorfra de var kommet, da deres anfører, overbevist om, at truslerne ikke gjorde noget indtryk på Falcones søn, endnu ville gøre et sidste forsøg og prøve, hvor langt han kunne komme med kærtegn og foræringer.

"Lille fætter," sagde han, "jeg ser nok, at du er en udspekuleret krabat! Du vil nok bringe det vidt. Men du vil spille mig på næsen; og hvis det ikke var, fordi jeg nødigt ville gøre min fætter Mateo sorg, så tog jeg dig Fanden annamme mig med mig."

"Åh!"

"Men når din fader kommer tilbage, skal jeg fortælle ham historien, og så kan du få dig en ordentlig dragt prygl for den ulejlighed, du har gjort dig med at lyve."

"Tror du?"

"Nu skal du se ... men, lad gå ... vær en god dreng, og jeg skal forære dig noget."

"Fætter, må jeg give dig et råd! Hvis du venter længere endnu, så når Gianetto kratskoven, og så kan du skyde en hvid pind efter at få fingre i ham."

Gamba trak et sølvur til en værdi af en halv snes daler op af lommen, og da han så, at øjnene spillede i hovedet på Fortunato ved synet af det, sagde han til ham, idet han lod uret dingle ved enden af stålkæden:

"Ja, din gavtyv, du kunne nok have lyst til at have sådant et ur hængende om halsen, så kunne du spadsere omkring i Porto-Vecchios gader så stolt som en påfugl; og hvis folk spurgte dig: Hvad er klokken? så kunne du svare dem: Se på mit ur."

"Når jeg bliver stor, så får jeg et ur af min onkel caporalen."

"Det kan nok være, men din onkels søn har allerede et ur ... det er rigtig nok ikke så kønt som dette her ... men han er også yngre end du."

Drengen sukkede.

"Nå, vil du så have uret, lille fætter?"

Fortunato skelede hen til uret ligesom en kat, som man rækker en hel kylling. Den ved, at man har den til bedste og vover ikke at slå kløerne i, og tid efter anden vender den øjnene bort for ikke at komme til at bukke under for fristelsen, men den slikker sig uafladeligt om knurhårene og ser ud, som om den ville sige til sin tyran: Det er en grusom spøg, du driver med mig!

Det lod imidlertid til, at Gamba mente det ærligt med uret. Fortunato rakte ikke hånden frem, men sagde med et bittert smil: "Hvorfor gør du nar?"

"Så sandt jeg lever, jeg gør ikke nar. Sig mig blot, hvor Gianetto er, og uret er dit."

Fortunato smilede vantro og fæstede sine sorte øjne stift på officerens som for at læse der, om han kunne sætte lid til hans ord.

"Gid jeg må miste mine epauletter," udbrød denne, "hvis jeg ikke giver dig uret på den betingelse! Folkene der er vidner, og jeg kan ikke gå fra det."

Mens han talte, havde han bestandig nærmet uret mere til den lille, således at det næsten rørte ved drengens blege kind. På barnets ansigt kunne man tydeligt se den kamp, som foregik i hans sjæl mellem havesygen og den ærbødighed, som han var gæsterettens love skyldig. Hans nøgne bryst bevægede sig heftigt, og det så ud, som om han skulle kvæles. Og uret, det glimrede, drejede sig rundt og stødte ham somme tider på næsetippen. Så løftede lidt efter lidt den højre hånd sig op mod uret: Fingerspidserne rørte ved det; nu hvilede det helt i hans hånd, uden at Gamba imidlertid gav slip på den anden ende af urkæden ... skiven var himmelblå ... urkassen var nylig pudset ... i solen skinnede den som ild ... Fristelsen var for stærk.

Fortunato løftede også den venstre hånd i vejret og pegede over skulderen med tommelfingeren på høstakken, som han lå op imod. Gamba forstod ham øjeblikkelig. Han slap den anden ende af kæden, og Fortunato var enebesidder af uret. Han sprang op med et rådyrs behændighed og fjernede sig en halv snes skridt fra stakken, som jægerne straks gav sig til at sprede.

Det varede ikke længe, førend man så høet bevæge sig og en mand krybe frem, blodig, og med en dolk i hånden; han ville rejse sig op, men hans sår, som var stivnet, gjorde ham det umuligt. Han faldt om. Officeren kastede sig over ham og

vristede dolken fra ham. Derpå blev han trods sin modstand forsvarligt bundet.

Gianetto, som lå på jorden, surret som et risknippe, drejede hovedet om mod Fortunato, som havde nærmet sig, og sagde med større foragt end vrede: "Usle hvalp!" Drengen kastede den sølvmønt, som han havde modtaget, hen til ham; han vidste at han ikke længere fortjente den. Den fredløse lod ikke til at lægge mærke til dette. Han sagde med stor ro til officeren: "Min kære Gamba, jeg kan ikke gå; De bliver nødt til at lade mig bære til byen."

"Du løb for nylig hurtigere end en råbuk," svarede hans ubarmhjertige overvinder; "men du kan være rolig; jeg er så fornøjet over at have fået fat i dig, at jeg kunne bære dig på min ryg en hel mil, om det skulle være, uden at blive træt. For resten, kammerat, skal vi nok lave dig en bærestol af grene og din kappe; og i avlsgården ved Crespoli kan vi få heste."

"Godt," svarede fangen; "læg også lidt halm i bærestolen, for at jeg kan få det lidt mere mageligt."

Mens jægerne var beskæftiget dels med at flette en båre af kastanjegrene, dels med at forbinde Gianettos sår, kom pludselig Mateo Falcone og hans hustru til syne ved en omdrejning af den fodsti, som førte til kratskoven. Konen slæbte sig møjsommeligt frem, bøjet under vægten af en stor sæk med kastanjer, mens hendes mand med rolig anstand gik ved siden af uden at bære andet end et gevær i hånden og et andet over skuldrene; fordi det ikke sømmer sig for en mand at bære anden byrde end sine våben.

Mateos første tanke, da han fik øje på soldaterne, var, at de var kommet for at arrestere ham. Men hvorledes kunne han

falde på det? Havde Mateo da noget udestående med retfærdigheden? Nej. Han havde et godt ry på sig. Han var, som man siger, en "ærlig og agtbar landmand"; men han var korsikaner og bjergboer, og blandt dem er der kun få, som ikke, hvis de ledte godt efter i deres hukommelse, ville få fat på en lille uregelmæssighed, såsom et bøsseskud, et dolkestød og lignende småting. Mateo havde fremfor de fleste en ren samvittighed, for i mere end ti år havde han ikke rettet sin bøsse mod noget menneske; men alligevel, forsigtighed kunne ikke skade, og han gjorde sig parat til at føre et godt forsvar, hvis det skulle blive nødvendigt.

"Kone," sagde han til Giuseppa, "læg sækken fra dig og hold dig rede." Hun adlød på stedet. Han gav hende det gevær, som han bar i remmen, og som havde kunnet besvære ham. Han ladede det andet, som han holdt i hånden, og gik forsigtig hen mod huset, idet han holdt sig langs med træerne på kanten af vejen, klar til ved det mindste tegn på fjendtlighed at kaste sig bag ved den tykkeste stamme, hvorfra han dækket kunne give ild. Hans hustru fulgte tæt efter ham med den anden bøsse og patrontasken. I tilfælde af kamp er det enhver god ægtefælles hverv at lade sin mands våben.

Gamba på sin side var ikke lidet bekymret ved at se Mateo nærme sig på denne måde, med afmålte skridt, geværet foran sig og fingeren på aftrækkeren. Hvis det tilfældigvis, tænkte han, skulle træffe sig, at Mateo var beslægtet med Gianetto, eller hvis han var hans ven og ville komme ham til hjælp, så ville kuglerne i de to bøsser lige så sikkert nå to af os, som et brev posthuset, og hvis han nu trods slægtskabet tog mig på kornet ...!

I sin knibe tog han en modig beslutning: han ville alene gå Mateo i møde for at fortælle ham sagen og behandle ham som en gammel bekendt; men den korte afstand, som skilte ham fra Mateo, forekom ham frygtelig lang.

"Holla! Hej! gamle kammerat," råbte han, "hvordan går det, gamle ven? Det er mig, Gamba, din fætter."

Mateo var blevet stående uden at svare et ord, og efterhånden som den anden talte, løftede han geværløbet langsomt i vejret, således at mundingen i det øjeblik, da officeren var kommet hen til ham, var rettet lige op i luften.

"Goddag, brorlil [Note 6)]," sagde Gamba og rakte ham hånden, "det er en ordentlig tid siden, jeg har set dig."

"Goddag, brorlil."

"Jeg er kommet her hen for at hilse i forbigående på dig og kusine Pepa. Vi har haft en lang tur i dag, men vi må ikke klage, vi har gjort en god fangst. Vi har lige fået fingre i Gianetto Sanpiero."

"Gud være lovet!" udbrød Giuseppa. "I forrige uge stjal han en god malkeged fra os."

Gamba blev glad ved disse ord.

"Stakkels djævel!" sagde Mateo, "han har været sulten."

"Slynglen har forsvaret sig som en løve," vedblev officeren en smule nedstemt; "han har dræbt mig den ene af mine jægere og, ikke tilfreds med det, knust armen på korporal Chardon; men den ulykke er nu ikke så stor, det var kun en franskmand ... Siden skjulte han sig så godt, at Djævlen selv ikke havde kunnet opdage ham. Uden min lille fætter Fortunato der havde jeg aldrig fundet ham."

"Fortunato!" råbte Mateo.

"Fortunato!" gentog Giuseppa.

"Ja, Gianetto havde skjult sig i høet der henne; men min lille fætter viste mig lurendrejeren. Jeg skal også fortælle det til hans onkel caporalen, for at han kan give ham en smuk foræring til belønning. Og både hans og dit navn skal komme til at stå i den rapport, som jeg skal afgive til overdommeren."

"Fordømt!" mumlede Mateo sagte.

De var kommet hen til afdelingen. Gianetto lå allerede i bærestolen, færdig til at tage af sted. Da han så Mateo i følge med Gamba, lo han med et uhyggeligt smil; så vendte han sig mod husdøren og spyttede på dens tærskel, idet han sagde: "Der bor en forræder!"

Kun en mand, som døden hang over hovedet, ville have vovet at udslynge forrædernavnet mod Falcone. Et godt dolkestød, som ikke ville have gjort en gentagelse fornøden, skulle på stedet have betalt fornærmelsen. Mateo gjorde imidlertid ingen anden bevægelse end at føre hånden op mod panden som en dybt nedbøjet mand.

Fortunato var gået ind i huset, da han så faderen komme. Han kom straks efter ud igen med en skål mælk, som han med nedslagne øjne rakte Gianetto. "Bort fra mig!" råbte den fredløse til ham med en stemme, der dirrede af harme. Derpå vendte han sig om mod en af jægerne og sagde: "Kammerat, lad mig få lidt at drikke!" Soldaten rakte ham sin feltflaske, og fangen modtog drikken af den mand, han nylig havde kæmpet med på liv og død. Derpå bad han om at få sine hænder bundet over brystet i stedet for på ryggen. "Jeg kan nok lide," sagde han, "at ligge lidt mageligt." Man skyndte sig med at opfylde hans ønske; Gamba gav derpå befaling til at bryde op, sagde farvel til

Mateo, som ikke svarede ham, og begav sig hurtigt på vej ned til sletten.

Der forløb næsten ti minutter, uden at Mateo mælede et ord. Drengen så med urolige øjne snart på sin moder og snart på sin fader, som, støttet til bøssen, betragtede ham med et udtryk af rasende vrede.

"Du begynder godt!" sagde endelig Mateo med en rolig, men for dem, som kendte ham, ildevarslende stemme.

"Fader!" råbte barnet og gik hen imod ham med tårer i øjnene, som om han ville kaste sig for hans fødder. Men Mateo skreg til ham: "Lad mig ikke se dig!" Og drengen standsede hulkende og ubevægelig nogle skridt fra sin fader. Giuseppa gik hen til ham. Hun havde set enden af urkæden, som stak frem fra Fortunatos skjortelinning.

"Hvem har givet dig det ur?" spurgte hun ham i en streng tone.

"Min fætter, officeren."

Falcone greb uret og kastede det voldsomt mod en sten, så det splintredes i tusinde stykker.

"Kvinde," udbrød han, "det barn, er det mit?"

Giuseppas brune kinder blev røde som blod.

"Hvad siger du, Mateo? Og ved du, hvem du taler til?"

"Godt! Den dreng er den første af sin slægt, som er blevet forræder."

Fortunatos hulken og klager tiltog, og bestandig holdt Falcone sine losøjne fæstet på drengen. Endelig stødte han kolben af sit gevær hårdt mod jorden, kastede det derpå over skulderen og tog vejen tilbage til kratskoven, idet han befalede Fortunato at følge sig. Drengen adlød.

Giuseppa løb efter Mateo og greb ham ved armen.

"Det er din søn," sagde hun til ham med skælvende stemme og så med sine sorte øjne ind i sin mands, som om hun ville læse, hvad der foregik i hans sjæl.

"Gå," svarede Mateo; "jeg er hans fader."

Giuseppa slyngede armene om sin søn og vendte så grædende tilbage til huset. Hun kastede sig på knæ foran et billede af den hellige jomfru og bad inderligt. Falcone fortsatte sin gang langs fodstien et par hundrede skridt og steg derpå ned i en lille kløft, hvor han standsede. Han undersøgte jordsmonnet med kolben af sit gevær og fandt, at det var blødt og let at grave i. Stedet forekom ham passende til hans formål.

"Fortunato, gå hen til den store sten der."

Drengen efterkom befalingen og knælede ned.

"Læs dine bønner."

"Fader, fader, dræb mig ikke!"

"Læs dine bønner!" gentog Mateo med en frygtelig stemme. Hulkende og stammende fremsagde barnet sit *Pater* og *Credo*. Med fast stemme svarede faderen ved slutningen af hver bøn: "*Amen!*"

"Er det alle de bønner, som du kan?"

"Fader, jeg kan endnu *Ave Maria* og litaniet, som tante har lært mig."

"Det er langt, men sig det."

Med brudt stemme fremsagde drengen litaniet.

"Er du færdig?"

"Ak, fader! nåde! tilgiv mig! Jeg skal aldrig gøre det igen. Jeg skal bede min onkel caporalen så meget om, at Gianetto må slippe fri!"

Han vedblev at bede; Mateo havde spændt hanen på sin bøsse og taget sigte med ordene: "Gud være dig nådig!" Barnet gjorde en fortvivlet anstrengelse for at rejse sig og omfavne faderens knæ, men han fik ikke tid til det. Mateo trykkede af, og Fortunato faldt død til jorden.

Uden at kaste et blik på liget gik Mateo tilbage til sin bolig for at hente en spade til at begrave sønnen med. Han havde næppe gået et par skridt, før han mødte Giuseppa, som kom løbende, ængstet ved skuddet.

"Hvad er der sket?" råbte hun.

"Retfærdighed."

"Hvor er han?"

"I kløften. Jeg skal begrave ham. Han er død som en kristen; og jeg skal lade læse en messe for ham. Lad min svigersøn Tiodoro Bianchi vide, at han skal flytte over til os."

Carl den Ellevtes syn

Man spotter over syner og overnaturlige åbenbarelser; nogle er imidlertid støttet på så vægtige vidnesbyrd, at den, der ikke vil tro på dem, hvis han ville være konsekvent, blev nødt til uden undtagelse at forkaste alle historiske beviser.

Et lovformeligt dokument, forsynet med fire troværdige vidners underskrift, er det, der borger for gyldigheden af det faktum, som jeg nu vil fortælle. Jeg vil tilføje, at den forudsigelse, som indeholdes i dette dokument, var kendt og nedskrevet meget længe før begivenheder, som er indtruffet i vore dage, har syntes at bringe den i opfyldelse.

Carl den Ellevte, den berømte Carl den Tolvtes fader, var en af de mest despotiske, men også en af de klogeste monarker, Sverige har haft. Han indskrænkede adelens uhyre privilegier, tilintetgjorde Senatets magt og gav love af egen magtfuldkommenhed; med ét ord, han forandrede landets konstitution, der før ham var oligarkisk, og tvang stænderne til at lægge den absolutte myndighed i hans hånd. Det var i øvrigt en oplyst, brav mand, den lutherske religion i høj grad hengiven, af en ubøjelig karakter, kold, bestemt, fuldkommen blottet for fantasi.

Han havde for nylig mistet sin kone, Ulrikke Eleonore. Skønt hans hårdhed mod denne fyrstinde. efter hvad man sagde, havde fremskyndet hendes endeligt, agtede han hende, og syntes mere rørt ved hendes død, end man skulle have ventet af et så tørt hjerte som hans.

Efter denne begivenhed blev han endnu mere mørk og ordknap end før, og hengav sig til arbejdet med en flid, som vidnede om en bydende trang til at fjerne pinefulde tanker.

Mod slutningen af en efterårsaften sad han i slåbrok og tøfler foran en stor ild, der brændte i det kabinet han beboede i sit palads i Stockholm. Han var omgivet af sin kammerherre, grev Brahe, som han beærede med sin yndest, og lægen Baumgarten, som, det være sagt i forbigående, ville gælde for fritænker, og ville, at man skulle tvivle om alt, undtagen om lægekunsten. Denne aften havde kongen ladet ham komme for at rådspørge ham om, jeg ved ikke hvilken upasselighed.

Det gik langt ud på aftenen, og imod sin sædvane tilkendegav kongen dem ikke ved et "God nat", at det var tid at trække sig tilbage. Med sænket hoved, og øjnene fæstede på luerne, iagttog han en dyb tavshed, idet han var ked af sit selskab, men dog, uden at han vidste af hvilken grund, frygtede for at blive ene tilbage. Grev Brahe bemærkede vel, at hans nærværelse ikke var kongen særlig behagelig, og havde allerede flere gange ytret frygt for, at Hans Majestæt skulle trænge til hvile. En gebærde fra kongen havde holdt ham tilbage på sin plads. Også Baumgarten talte om den skadelige indflydelse af nattevågen på sundheden; men, mumlende mellem tænderne, svarede Carl ham: "Bliv, jeg har endnu ikke lyst til at sove."

Man forsøgte så forskellige emner for samtalen, som alle udtømtes ved anden eller tredje sætning. Det syntes åbenbart, at Hans Majestæt var i et af sine mørke luner, og under sådanne omstændigheder er en hofmands stilling meget vanskelig. Grev Brahe, der formodede, at kongens sørgmodighed kom af den smerte, han følte ved tabet af sin gemalinde, betragtede nogen

tid dronningens portræt, der hang i kabinettet; derpå udbrød han med et dybt suk: "Hvor dette portræt ligner! Således var unægtelig dette på en gang så majestætiske og så blide udtryk."

"Jo vist," svarede kongen halvt vredt, da han troede at høre en bebrejdelse, hver gang man i hans nærværelse udtalte dronningens navn, "dette portræt er for flatteret; dronningen var ikke særlig køn." Derefter, i sit indre fortrydelig over sin egen hårdhed, rejste han sig og gik rundt i værelset, for at skjule en bevægelse, som han rødmede ved. Han standsede foran det vindue, som vendte ud til gården. Natten var mørk og månen i sit første kvarter.

Det palads, hvor de svenske konger nu residerede, var endnu ikke fuldendt, og Carl den Ellevte, som havde påbegyndt dets opførelse, beboede dengang det gamle palads, som lå ved den pynt af Ritterholm, som vender ud mod *Mälar*-søen. Det var en stor bygning, af form som en hestesko. Kongens kabinet var ved en af enderne, og næsten lige overfor var den store sal, hvor stænderne forsamlede sig, når de skulle modtage en eller anden meddelelse fra kronen.

Denne sals vinduer syntes i dette øjeblik oplyste af et levende lysskær. Det forekom kongen besynderligt. Han formodede først, at dette skin hidrørte fra en eller anden tjeners lys; men hvad havde man at bestille på denne tid i denne sal, som ikke havde været åbnet i lang tid? Desuden var skinnet for stærkt til at hidrøre fra et eneste lys. Man kunne have antaget, at der var tale om en brand, men man så ingen røg; ruderne var ikke sprunget; ingen larm lod sig høre; alt tydede snarere hen på en glimrende illumination.

Carl betragtede disse vinduer i nogen tid uden at tale. Imidlertid ville grev Brahe, idet han rakte hånden ud mod en klokkestreng, til at ringe på en page, for at sende ham hen at forhøre sig om årsagen til denne besynderlige belysning, men kongen holdt ham tilbage. "Jeg vil selv gå ind i denne sal," sagde han. Man så ham blegne, da han havde sagt disse ord, og hans ansigt udtrykte en slags religiøs rædsel. Han gik ikke desto mindre ud med faste skridt; kammerherren og lægen fulgte med ham, alle med et tændt vokslys i hånden.

Slotsforvalteren, som var betroet nøglerne, var allerede gået til sengs. Baumgarten gik hen og vækkede ham og befalede ham i kongens navn straks at åbne døren til Stændersalen. Denne mand blev højligt overrasket ved at modtage denne uventede befaling; han klædte sig hurtigt på, og kom til kongen med sit nøgleknippe.

Først åbnede han døren til et galleri, der tjente til forgemak – eller entré – for Stændersalen. Kongen trådte ind, men hvor stor var ikke hans forundring, da han fandt væggene ganske betrukket med sort.

"Hvem har givet ordre til at lade denne sal således betrække?" spurgte han i en vred tone.

"Ingen, Deres Majestæt, så vidt jeg ved," svarede slotsforvalteren ganske forvirret, "og sidste gang, jeg lod galleriet feje, var det beklædt med egetræ, således som det altid har været. Disse betræk kommer ganske sikkert ikke fra Deres Majestæts beholdningskammer."

Kongen, der gik med hurtige skridt, var allerede mere end to tredjedele gennem galleriet. Greven og slotsforvalteren fulgte lige efter ham; lægen Baumgarten var lidt bagefter, delt mellem

frygten for at blive ladt alene, og den at udsætte sig for følgerne af et eventyr, der begyndte på en så temmelig besynderlig måde.

"Gå ikke videre, Deres Majestæt," udbrød slotsforvalteren. "Ved min sjæl, der stikker hekseri under. I denne time … og siden dronningens, Deres dydsirede gemalindes, død … man siger hun vandrer omkring i dette galleri … Gud stå os bi!"

"Stands, Deres Majestæt," udbrød også greven, "hører De ikke denne sære larm, som kommer fra Stændersalen? Hvem ved, for hvilke farer, Deres Majestæt udsætter sig."

"Deres Majestæt," sagde Baumgarten, hvis lys et vindpust netop havde slukket, "tillad mig i det mindste at hente en snes af Deres Majestæts drabanter."

"Lad os gå ind," sagde kongen med fast stemme, idet han standsede foran døren til den store sal; "og du, slotsforvalter! luk hurtigt denne dør op." Han stødte til den med foden, og larmen, der gentoges af hvælvingens ekko, genlød i galleriet som et kanonskud.

Slotsforvalteren skælvede således, at hans nøgle slog imod låsen, uden at det var ham muligt at stikke den i nøglehullet. "En gammel soldat, som skælver!" sagde kongen med et skuldertræk. "Nå, greve! luk denne dør op for os."

"Min konge!" svarede greven, idet han veg et skridt tilbage, "Deres Majestæt må befale mig at gå mod mundingen af en dansk eller tysk kanon, og jeg skal uden betænkning adlyde; men her befaler Deres Majestæt mig at udfordre Helvede!"

Kongen rev nøglerne ud af slotsforvalterens hænder, og sagde i en foragtelig tone: "Jeg ser nok, at dette angår mig alene," og før hans følge havde kunnet forhindre ham i det,

havde han åbnet den tykke egetræsdør, og var trådt ind i den store sal med ordene: "Med Guds hjælp." Hans tre ledsagere, som blev drevet af en nysgerrighed, der var stærkere end frygten, og som måske skammede sig ved at forlade deres konge, trådte ind sammen med ham.

Den store sal var oplyst med en uendelig mængde lys. Et sort betræk var trådt i stedet for det antikke figurtapet. Langs med væggene sås tyske, danske eller russiske standarter, trofæer, der var vundet af Gustav Adolphs soldater, i sædvanlig orden. I midten kunne man skelne svenske bannere, dækket med sørgeflor.

En umådelig forsamling dækkede bænkene. De fire stænder havde sæde, enhver efter sin rang. Alle var sortklædte, og denne mængde menneskeansigter, der stak skinnende af mod den mørke baggrund, blændede i den grad øjnene, så at ingen af de fire vidner til denne overordentlige scene kunne finde et bekendt ansigt i denne skare. Således ser en skuespiller foran et talrigt publikum kun en forvirret masse, hvoraf hans øjne ikke formår at adskille et eneste individ.

På den ophøjede trone, hvorfra kongen plejede at tiltale forsamlingen, så de et blodigt lig, iført kongeværdighedens insignier. Ved den højre side holdt et barn, der stod oprejst med kronen på hovedet, et scepter i hånden. Ved dets venstre side lænede en aldrende mand, eller rettere et andet fantom, sig til tronen. Han var iført en sådan ceremonikappe, som Sveriges tidligere rigsforstandere bar, førend Gustav Vasa havde gjort det til et kongerige. Foran tronen sad flere personer med en alvorlig og streng holdning, iført lange sorte kapper, med udseende af at være dommere, ved et bord, der var dækket med

store folianter og pergamentruller. Imellem tronen og forsamlingens bænke var der en blok, dækket med et sørgeflor, og en økse hvilede ved dens side.

Ingen i denne overmenneskelige forsamling lod til at bemærke Carls og de tre personers nærværelse, som ledsagede ham. Ved deres indtræden hørte de først kun en forvirret mumlen, af hvilken øret ikke kunne opfatte artikulerede ord; derpå rejste den ældste af de sortkappede dommere, der syntes at udøve præsidentens funktioner, sig op, og slog tre gange med hånden på en foliant, der lå åben foran ham. Straks blev der en dyb tavshed. Nogle unge folk, der så godt ud, var rigt klædt, og havde hænderne bundet på ryggen, trådte ind i salen af en dør, der var lige overfor den, Carl den Ellevte nylig havde åbnet. De gik med hævet hoved og roligt blik. Bag dem holdt en kraftig mand, iført en brun lædervams, enden af de strikker, der bandt deres hænder. Den, som gik forrest, og som syntes at være den vigtigste af fangerne, standsede midt i salen foran blokken, som han betragtede med stolt foragt. På samme tid syntes liget at skælve i krampagtig bevægelse, og frisk purpurrødt blod randt ud af dets sår. Den unge mand knælede, udstrakte hovedet; øksen faldt hurtigt med et glimt. En blodstrøm sprudlede ud over forhøjningen, og blandede sig med ligets; og hovedet, der med en hoppende bevægelse rullede hen over det blodbestænkede gulv, trillede lige hen til Carls fødder, som det farvede med sit blod.

Indtil dette øjeblik havde overraskelsen gjort ham stum; men ved dette skrækkelige skuespil løsnedes hans tunge; han gjorde nogle skridt hen imod forhøjningen, og idet han henvendte sig til den figur, der var iført rigsforstanderkappen, fremsagde han

dristigt den velkendte formel: "Hvis du er fra Gud, da tal; hvis du er fra den anden, da lad os i fred."

Fantomet svarede ham langsomt, og i en højtidelig tone: "Kong Carl! Dette blod skal ej rinde under din regering ..." (her blev stemmen mindre tydelig) "... men fem regeringer efter. Ve! Ve! Ve! over Vasas blod."

I samme øjeblik begyndte formerne af de talrige personer i denne forunderlige forsamling at blive mindre tydelige, og syntes allerede ikke længere at være andet end farvede skygger; snart forsvandt de fuldstændig; de overnaturlige lys udsluktes, og Carls og hans ledsageres lys belyste nu kun de gamle tapeter, der bevægedes let af vinden. Man hørte endnu nogen tid en temmelig melodisk larm, som et af vidnerne sammenlignede med vindens susen i bladene, og et andet med den lyd, som harpestrenge giver, når de springer, i det øjeblik man stemmer instrumentet. Alle var de enige om synets varighed, som de mente måtte have været ti minutter.

De sorte draperier, det afhuggede hoved, blodstrømmen, som farvede gulvet, alt var forsvundet sammen med fantomerne; kun beholdt Carls tøffel en rød plet, som alene ville have været tilstrækkelig til at minde ham om denne nats scener, hvis disse ikke i forvejen havde været alt for vel præget i hans hukommelse.

Da kongen var kommet tilbage i sit kabinet, lod han beretningen om, hvad han havde set, skrive ned, lod den undertegne af sine ledsagere, og underskrev den selv. Hvor meget forsigtighed man end brugte for at skjule indholdet af dette dokument for almenheden, blev det ikke desto mindre snart bekendt, selv mens Carl den Ellevte endnu levede; det

eksisterer endnu, og indtil den dag i dag er det ikke faldet nogen ind at drage dets troværdighed i tvivl. Dets slutning er mærkelig: "Og hvis det, jeg nu har berettet," siger kongen, "ikke er den nøjagtige sandhed, giver jeg afkald på ethvert håb om et bedre liv, som jeg kan have fortjent ved nogle gode handlinger, og især ved den iver, hvormed jeg har arbejdet på mit folks lykke, og på at understøtte mine forfædres religions interesser."

Hvis man nu genkalder sig Gustav den Tredjes død, og Ankarströms, hans morders, dom, vil man finde mere end én lighed imellem denne begivenhed, og omstændighederne ved denne besynderlige spådom.

Den unge mand, der blev halshugget i stændernes nærværelse, skulle da være Ankarström.

Det kronede lig skulle være Gustav den Tredje.

Barnet, hans søn og efterfølger, Gustav Adolph den Fjerde.

Og endelig skulle den gamle mand være hertugen af Södermanland, Gustav den Fjerdes onkel, som blev rigets regent, og dernæst endelig konge, efter hans nevøs afsættelse.

Redoutens indtagelse

En militær, en ven af mig, der døde af feberen i Grækenland for nogle år siden, fortalte mig en dag om den første kamp han havde deltaget i. Hans fortælling greb mig i den grad, at jeg nedskrev den efter hukommelsen, så snart jeg fik tid til det. Her er den:

Jeg kom til regimentet den fjerde september om aftenen. Jeg fandt obersten i bivuakken. Han modtog mig først temmelig barsk, men efter at have læst general B.s anbefalingsskrivelse, forandrede han sin opførsel og sagde mig nogle forbindtlige ord.

Jeg blev af ham forestillet for min kaptajn, der i samme øjeblik kom tilbage fra en rekognoscering. Denne kaptajn, som jeg næppe fik tid til at lære at kende, var en stor, mørkladen mand, af et hårdt, ubehageligt fysiognomi. Han havde været simpel soldat og vundet sine epauletter på valpladsen. Hans stemme, som var svag og hæs, stod i en besynderlig modsætning til hans persons næsten gigantiske former. Man sagde mig, at han havde en kugle, der i slaget ved Jena var gået tværs igennem ham, at takke for denne besynderlige stemme.

Da han hørte, at jeg var en elev fra skolen i Fontainebleau, fortrak han ansigtet, og sagde: "Min løjtnant er død i går ..." Jeg begreb, at han ville sige: "Det er Dem, der skal træde i hans sted, og De er ikke i stand til det." Jeg havde et bidende ord på læben, men jeg beherskede mig.

Månen stod op bag redouten Cheverino, der lå i to kanonskuds afstand fra vor feltlejr. Den var stor og rød, som den plejer at være, når den står op; men den aften forekom den mig af en usædvanlig størrelse. Et øjeblik fremhævede redoutens dunkle omrids sig på månens skinnende skive. Den lignede en vulkans kegle i udbruddets øjeblik.

En gammel soldat, ved hvis side jeg befandt mig, bemærkede månens farve. "Den er meget rød," sagde han, "det er tegn til at det vil koste dyrt at få den, denne fordømte redoute!" Jeg har altid været overtroisk, og dette forvarsel, især i dette øjeblik, gjorde et stærkt indtryk på mig.

Jeg lagde mig; men jeg kunne ikke sove. Jeg stod op, og gik nogen tid rundt og betragtede den umådelige linje af vagtblus, som dækkede højderne hinsides landsbyen Cheverino.

Da jeg troede, at nattens kølige og bidende luft noksom havde forfrisket mit blod, kom jeg tilbage til ilden; jeg indhyllede mig omhyggeligt i min kappe, og jeg lukkede øjnene i det håb, ikke at åbne dem før dagen atter gryede. Men søvnen ville ikke komme. Efterhånden antog mine tanker et sørgeligt anstrøg. Jeg sagde til mig selv, at jeg ikke havde en eneste ven blandt de hundrede tusinde mennesker, som dækkede denne slette. – Hvis jeg blev såret, ville jeg i et hospital blive behandlet hensynsløst af uvidende kirurger. Hvad jeg havde hørt sige om kirurgiske operationer randt mig atter i minde. Mit hjerte slog voldsomt, og automatisk lagde jeg det lommetørklæde og den brevtaske, som jeg havde på brystet, til rette som et slags brystharnisk. Træthed overvældede mig, jeg bedøvedes hvert øjeblik af søvnen, og hvert øjeblik dukkede en eller anden

sørgelig tanke atter mere levende frem, og vækkede mig pludselig.

Imidlertid havde trætheden sejret, og da man slog reveillen, var jeg sovet ganske ind. Vi stillede os i slagorden, man blæste appel, man stillede derpå atter geværerne i pyramider, og alt bebudede, at vi ville komme til at tilbringe en rolig dag.

Hen imod klokken tre kom en adjudant, der bragte en ordre. Han lod os atter gribe våbnene, vore blænkere spredte sig på sletten; vi fulgte dem langsomt, og efter tyve minutters forløb så vi alle russernes forposter trække sig tilbage, og rykke ind igen i redouten.

Et batteri stillede sig ved vor højre fløj, et andet ved vor venstre, men begge langt forud for os. De begyndte en meget levende ild på fjenden, som svarede med stor kraft, og snart forsvandt redouten Cheverino under tykke skyer af røg.

Vort regiment var næsten dækket for russernes ild ved en ujævnhed i terrænet. Deres kanonkugler, der i øvrigt sjældent nåede os (for de skød fortrinsvis på vore kanonerer), gik hen over vore hoveder eller sendte os i det højeste jord og småsten.

Så snart vi havde fået ordre til at marchere fremad, betragtede min kaptajn mig med en opmærksomhed, som nødte mig til nogle gange med hånden at glatte min unge knebelsbart med så utvungen mine, som det var mig muligt. I øvrigt var jeg ikke bange, og den eneste frygt, jeg nærede, var, at man skulle tro, at jeg var bange. Disse uskadelige kanonkugler bidrog også til at vedligeholde min heltemodige rolighed. Min egenkærlighed sagde mig, at jeg løb stor fare, siden jeg dog nu engang var under et batteris ild. Jeg var inderlig glad over at være så vel til mode, og jeg tænkte på den fornøjelse, det ville

blive at fortælle redouten Cheverinos indtagelse i fru B.s salon, i Rue de Provence.

Obersten kom forbi vort kompagni; han henvendte ordet til mig: "Nå, De vil komme til at høre geværkuglerne pibe til Deres debut." Jeg smilede med en helt martialsk mine, idet jeg afbørstede ærmet på min kjole, som en kanonkugle, der var faldet tredive skridt fra mig, havde overstrøet med en smule støv.

Det lod til, at russerne bemærkede den ringe virkning, deres kugler gjorde, for de erstattede dem med haubitsgranater, der lettere kunne træffe os i den fordybning, hvor vi stod. Et temmelig stort stykke rev min chakot af og dræbte en mand ved min side.

"Jeg gratulerer Dem," sagde kaptajnen til mig, da jeg havde taget min chakot op, "nu slipper De med det for i dag." Jeg kendte denne overtro blandt soldaterne, der mener, at sætningen – *non bis in idem* – finder sin anvendelse såvel på en valplads som i en retssal. Jeg satte igen stolt min chakot på hovedet. "Det kalder jeg at få folk til at hilse uden ceremoni," sagde jeg så muntert som jeg kunne. Man fandt den dårlige spøg fortræffelig under disse omstændigheder. "Jeg ønsker Dem til lykke," gentog kaptajnen, "De bliver ikke ramt mere, og De kommer til at kommandere et kompagni i aften; for jeg føler nok, at det kommer til at gå ud over mig. Hver gang jeg er blevet såret, har officeren ved min side fået en mat kugle, og," tilføjede han i en mere sagte og skamfuld tone, "deres navne begyndte altid med et P."

Jeg gav tvivlerens rolle; mange ville have gjort som jeg; mange ville, ligesom jeg, være blevet frapperet ved disse profetiske ord.

Konskriberet, som jeg var, indså jeg, at jeg ikke kunne betro mine følelser til nogen, og at jeg altid måtte synes kold og uforsagt.

Efter en halv times forløb tog russernes ild mærkbart af, hvorpå vi gik ud af vor dækning for at marchere imod redouten.

Vort regiment bestod af tre bataljoner. Den 2. fik det hverv at omgå redouten mod dens strube. De to andre skulle storme. Jeg var i tredje bataljon.

Da vi gik ud fra den slags skulderværn, som havde beskyttet os, blev vi modtaget af flere musketsalver, som kun gjorde liden skade i vore rækker: Kuglernes piben overraskede mig; ofte drejede jeg hovedet, og jeg tiltrak mig således nogle spottegloser fra mine kammerater, der var mere fortrolige med denne lyd. "Når alt kommer til alt," sagde jeg til mig selv, "er et slag ikke så farlig en sag."

Vi gik frem med stormskridt, med vore blænkere foran os. Pludselig udstødte russerne tre høje råb, tre tydelige hurraråb, hvorpå de blev tavse, og ophørte at fyre. "Jeg holder ikke af denne tavshed," sagde min kaptajn, "det spår os intet godt." Jeg fandt, at vore folk var en smule for støjende, og jeg kunne ikke undlade i mine tanker at sammenligne deres larmende råben med fjendens imponerende tavshed.

Vi nåede hurtigt til foden af redouten. Palisaderne var blevet knust, og jorden revet op af vore kanonkugler. Soldaterne styrtede sig over disse friske ruiner, idet de skreg "Leve Kejseren!" stærkere, end man skulle have ventet det af folk, der allerede havde skreget så meget.

Jeg hævede mine øjne, og aldrig skal jeg glemme det skuespil, jeg så. Den største del af røgen havde hævet sig, og forblev

svævende, som en tronhimmel, tyve fod over redouten. Igennem en blålig damp så man de russiske grenaderer bag deres halvt ødelagte brystværn, med geværet højt, ubevægelige som statuer. Det er endnu for mig, som om jeg så hver enkelt soldat med det venstre øje fæstet på os, det højre skjult af hans hævede bøsse. I et skydehul, nogle fod fra os, stod en mand med en lunte tæt ved en kanon.

Jeg gøs, og jeg troede, at min sidste time var kommet. "Se, nu vil dansen snart begynde," udråbte min kaptajn. "Farvel!" Dette var de sidste ord, jeg hørte ham sige.

En trommehvirvel genlød i redouten. Jeg så alle geværerne sænke sig. Jeg lukkede øjnene, og jeg hørte et forfærdeligt brag, hvorefter fulgte skrig og suk. Jeg åbnede øjnene, overrasket over endnu at befinde mig i denne verden. Redouten var atter indhyllet i røg. Jeg var omgivet af sårede og døde. Min kaptajn lå udstrakt ved mine fødder. Hans hoved var blevet knust af en kanonkugle, og jeg var dækket med hans hjerne og hans blod. Af hele mit kompagni stod kun seks mand og jeg tilbage.

På dette blodbad fulgte et øjebliks bedøvelse. Obersten var den første, der, idet han satte sin hat på enden af sin kårde, klatrede op på brystværnet med råbet: "Leve Kejseren!" Han blev straks fulgt af alle de overlevende. Jeg har næsten ikke længere noget klart minde om, hvad der fulgte. Vi trådte ind i redouten, jeg ved ikke hvorledes. Man kæmpede mand for mand midt i en så tæt røg, at man ikke kunne se hinanden. Jeg tror, at jeg slog, for min sabel var ganske blodig. Endelig hørte jeg nogen råbe: "Victoria!" og da røgen mindskedes, så jeg blod og døde, under hvilke redoutens jordbund skjultes for øjet. Især var kanonerne oversået med dynger af lig. Omtrent to hundrede mand, i

franske uniformer, stod i uordnede klynger, nogle ladede deres geværer, andre tørrede deres bajonetter af. Elleve russiske fanger var med dem.

Obersten lå ganske blodig på en sønderbrudt ammunitionsvogn, nærved struben. Nogle soldater syslede ivrigt om ham; jeg nærmede mig: "Hvor er den ældste kaptajn" spurgte han sergenten. Sergenten trak på skuldrene på en meget udtryksfuld måde. – "Og den ældste løjtnant?" – "Herren der, som kom i går," sagde sergenten med en fuldkommen rolig tone. Obersten smilede bittert. "Nå, min herre" sagde han til mig, "De er øverstkommanderende, lad hurtigt redoutens strube forskanse med disse vogne, for fjenden er stærk; men general C... vil sende os forstærkning." "Oberst," sagde jeg til ham "De er hårdt såret?" "Blæse være med det, min kære, men redouten er taget."

Tamango

Kaptajn Ledoux var en dygtig sømand. Han havde begyndt som simpel matros, og senere blev han anden rorsgast. I slaget ved Trafalgar fik han den venstre hånd knust af en træstump; den blev sat af, og han fik sin afsked med gode vidnesbyrd. Ro var noget, han ikke skøttede synderligt om, og da der atter frembød sig en lejlighed for ham til at komme til søs, tog han tjeneste som anden løjtnant ombord på en kaper. De penge, der tilfaldt ham for nogle priser, satte ham i stand til at købe bøger og lægge sig videnskabeligt efter sømandsvæsnet, som han allerede i forvejen til fulde forstod sig praktisk på. Med tiden blev han kaptajn på en kaperlugger på tre kanoner og tresindstyve mands besætning, og kystfarerne ved de normanniske øer bevarer endnu mindet om hans bedrifter.

Freden efter Napoleons fald var til at fortvivle over; Ledoux havde under krigen samlet sig en lille formue, som han havde håbet at forøge på englændernes bekostning; nu blev han nødt til at tilbyde fredelige handelsmænd sin tjeneste, og da han var kendt som en bestemt og erfaren mand, betroede man ham uden vanskelighed et skib. Da negerhandelen var forbudt, så at man, når man ville give sig af med den, ikke blot måtte skuffe de franske toldbetjentes årvågenhed, hvilket endda ikke var så svært, men også undgå de engelske krydsere, hvilket var det farligste, blev kaptajn Ledoux en mand, der var guld værd for "ibenholtshandlerne [Note 7)]".

Til forskel fra de fleste sømænd, der, således som han, længe har beklædt underordnede poster, havde han ikke den rodfæstede skræk for nye indretninger og den vaneånd, andre kun alt for tit fører med sig op til de højere trin. Tværtimod! Kaptajn Ledoux havde været den første til at anbefale sin reder brugen af jern-kasser til at opbevare vandet i. På hans skib var håndjernene og lænkerne, som slaveskibe har forråd af, lavet efter et nyt system og omhyggeligt ferniserede for at bevares mod rust. Men hvad der frem for alt skaffede ham anseelse iblandt slavehandlerne, var en brig, bestemt til slavehandelen, som blev bygget under hans egen ledelse, en smuk sejler, smal og lang som en orlogsmand og dog i stand til at rumme en meget stor mængde slaver.

Han kaldte den *Håbet*. Mellemdækket lod han, snævert og smalt som det var, kun få en højde af tre fod og fire tommer, for den højde, sagde han, var tilstrækkelig til, at slaver af en rimelig længde kunne sidde bekvemt, og hvad behøver de at rejse sig for? "Når de kommer til kolonierne," sagde Ledoux, "vil de få mere end nok af at være på benene." Når de sorte sad ordnet i to rækker med ryggen lænet mod skibets sider, blev der et tomt rum tilbage imellem deres fødder, som i alle andre slaveskibe kun bruges til gang. Ledoux fandt på også at lægge negre der, på tværs for de andre, og hans skib rummede således en halv snes slaver mere end andre af samme drægtighed. Strengt taget ville man kunne have fået plads til flere endnu; men man må være menneskelig og i det mindste lade en neger have fem fod i længden og to i bredden at tumle sig på under en overfart på seks uger og mere; "for," sagde Ledoux til sin reder for at

retfærdiggøre dette rundelige mål, "når alt kommer til alt, er negrene dog mennesker ligesom de hvide".

Håbet sejlede fra Nantes en fredag, som overtroiske mennesker senere gjorde opmærksom på. Opsynsmændene, der samvittighedsfuldt undersøgte briggen, opdagede ikke de store kister fulde af lænker, håndjern og jern af den slags, som man, jeg ved ikke hvorfor, kalder "retfærdighedsjern"; heller ikke blev de forbavset over den overordentlig store mængde vand, *Håbet* blev forsynet med, skønt det efter papirerne kun skulle til Senegal for at handle med træ og elfenben. Det er ikke nogen lang rejse, sandt nok; men for megen forsigtighed er ingen skade til; sæt man blev overrasket af vindstille, hvad skulle der så blive af én, hvis man ikke havde vand?

Håbet afsejlede altså en fredag, vel tiltaklet og vel udrustet i alle henseender. Ledoux ville måske have haft masterne en kende stærkere; han fik imidlertid ingen grund til at beklage sig over dem, så længe han førte skibet. Hans overfart var hurtig og heldig lige til Afrikas kyst. Han ankrede op i floden Joale – således tror jeg den hedder – på et tidspunkt, da de engelske krydsere ikke holdt udkig med den del af kysten. Der kom straks nogle af landets mæglere ombord. Tidspunktet kunne ikke være heldigere. *Tamango*, en navnkundig kriger og menneskehandler, var nylig kommet ned til kysten med en stor mængde slaver og solgte dem for godt køb som en mand, der føler, at han har magt og midler til hurtigt at forsyne markedet, så snart der begynder at blive trang tid på hans varer.

Kaptajn Ledoux lod sig sætte i land på strandbredden og aflagde Tamango sit besøg. Han fandt ham i en hytte af strå, som man i en fart havde opført til ham, i selskab med hans to

koner og nogle små-købmænd og slavedrivere. Tamango havde pyntet sig til at tage imod den hvide kaptajn; han var iført en gammel blå uniformskjole, der endnu bar korporals-snorene; på hver skulder hang der to guldepauletter, som var fastgjort på den samme knap og dinglede, den ene fortil, den anden bagtil. Da han ingen skjorte havde på, og kjolen var lidt for kort til en mand af hans højde, så man imellem dens hvide rabatter og hans benklæder af guinealærred en stor strimmel sort hud, der lignede et bredt bælte. Ved hans side hang der en stor ryttersabel i et reb, og i hånden holdt han en smuk toløbet bøsse af engelsk fabrikat. Således udstyret mente den afrikanske kriger, at han overstrålede den mest fuldendte modeherre i Paris eller London.

Kaptajn Ledoux betragtede ham en stund i tavshed, mens Tamango, der rettede sig som en grenader, der passerer revy for en fremmed general, nød det indtryk, han mente at gøre på den hvide. Efter at have mønstret ham med et kenderblik, vendte Ledoux sig til sin styrmand og sagde: "Den fyr ville jeg mindst kunne få tusind daler for, hvis jeg havde ham frisk og uden havari på Martinique".

De satte sig, og en matros, der kunne lidt af dhiolos-sproget, gjorde tjeneste som tolk. Da de første høfligheder var udvekslet, bragte en skibsdreng en kurv med nogle flasker brændevin; de drak, og for at sætte Tamango i godt lune, forærede kaptajnen ham et smukt kobber-krudthorn, prydet med Napoleons billede i relief. Efter at denne gave var blevet modtaget med tilbørlig påskønnelse, gik man ud af hytten og satte sig i skyggen med brændevinsflaskerne foran sig, og Tamango gav tegn til at føre de slaver frem, han havde at sælge.

De kom i en lang række, krumbøjede af træthed og angst, alle med halsen i en over 6 fod lang gaffel, hvis to grene var forbundet med en tværstang over nakken. Når toget sætter sig i bevægelse, tager en af driverne skaftet af den første slaves gaffel på sin skulder, denne tager den næstes, den anden den tredjes og så fremdeles; skal der gøres holdt, stikker rækkens fører den tilspidsede ende af skaftet på sin gaffel i jorden, og hele toget standser. Det indses let, at det er overflødigt at tænke på at løbe sin vej, når man har en tyk trægaffel på seks fods længde om halsen.

Ved hver slave eller slavinde, der passerede forbi, trak kaptajnen på skuldrene; mændene fandt han usle, kvinderne enten for gamle eller for unge, og han klagede over den sorte races tilbagegang. "Alt vansmægter," sagde han; "før var det helt anderledes; kvinderne var fem fod og seks tommer, og fire mand ville have været nok til at dreje spillet for at få stor-ankeret på en fregat hevet op."

Imidlertid gjorde han, alt imens han satte ud på dem, et første udvalg af de kraftigste og smukkeste negre; dem kunne han betale den sædvanlige pris for, men for de andres vedkommende forlangte han et betydeligt afslag. Tamango holdt nu også på sin fordel, roste sine varer, talte om, hvor svært det var at få folk, og om de farer, der var ved forretningen, og endelig forlangte han en pris, jeg ved ikke hvor høj, for de slaver, den hvide kaptajn ville have ombord.

Da tolken havde oversat Tamangos forslag til fransk, var Ledoux lige ved at gå bagover af forbavselse og harme; idet han derpå mumlede nogle frygtelige eder, rejste han sig, ligesom for at afbryde al handel med så urimelig en mand. Tamango holdt

ham tilbage, og det lykkedes ham med meget besvær at få ham til at sætte sig ned igen. En ny flaske blev trukket op, og forhandlingerne begyndte på ny. Nu var det den sortes tur til at finde den hvides forslag afsindige og overdrevne; man råbte, man skændtes en god stund, man drak brændevin i overflod, men brændevinen frembragte en meget forskellig virkning på de to parter. Jo mere franskmanden drak, des mere mindskede han sine tilbud, jo mere afrikaneren drak, des mere slog han af på sine fordringer, og således var de enige, da kurven var tom. Dårlige bomuldstøjer, krudt, bøssesten, tre fade brændevin, halvtreds bøsser i slet stand blev givet i bytte for hundrede og tres slaver. Til bekræftelse på handelen slog kaptajnen den sorte, der var mere end halvt drukken, i hånden, og slaverne blev straks overgivet til de franske matroser, som skyndte sig at tage trægaflerne af dem og give dem hals- og håndjern på, hvilket noksom viser den europæiske civilisations overlegenhed.

Der var endnu en tredive slaver tilbage; det var børn, oldinge og svagelige kvinder. Skibet var fuldt.

Tamango, som ikke vidste, hvad han skulle gøre med dette udskud, tilbød kaptajnen, at han ville sælge ham dem for en flaske brændevin stykket. Tilbuddet var fristende. Ledoux huskede, at ved en forestilling i Nantes, hvor *Den sicilianske Vesper* blev opført, havde han set en god del store, tykke folk komme ind i parterret, der allerede var fuldt, og alligevel opnå at komme til at sidde ved hjælp af det menneskelige legemes sammentrykkelighed. Han tog de tyve tyndeste af de tredive slaver.

Tamango forlangte nu ikke mere end et glas brændevin for hver af de ti, der var tilbage. Ledoux overvejede, at børn kun betaler for og optager halv plads i postvognene; han tog da tre børn, men så, erklærede han, ville han ikke besvære sig med en eneste sort til. Da Tamango så, at han endnu havde syv slaver på halsen, greb han sin bøsse og sigtede på ung kvinde, som stod forrest; det var de tre børns moder. "Køb," sagde han til den hvide, "eller jeg dræber hende; ét lille glas brændevin, eller jeg trykker løs." "Hvad Fanden vil du have, jeg skal gøre med hende," svarede Ledoux. Tamango gav ild, og slavinden faldt død til jorden. "Så til den næste," råbte Tamango, idet han tog sigte på en helt affældig gammel mand, "et glas brændevin, eller ..." En af hans koner stødte hans arm til siden, og skuddet gik af på lykke og fromme; hun havde i oldingen, som hendes husbond ville dræbe, genkendt en troldmand, som havde spået hende, at hun skulle blive dronning.

Tamango, som brændevinen havde gjort rasende, kom rent ud af sig selv, da han så, at man satte sig op imod hans vilje. Han slog sin kone hårdt med bøssekolben, og idet han vendte sig til Ledoux, sagde han: "Der, jeg giver dig denne kvinde!" Hun var smuk. Ledoux betragtede hende smilende. "Jeg finder vel nok en plads til hende," sagde han, idet han tog hende ved hånden.

Tolken var en menneskekærlig mand; han gav Tamango en tobaksdåse af pap og bad ham om de seks slaver, der var til overs. Han befriede dem for deres gafler og tillod dem at gå, hvorhen de ville. De flygtede straks, den ene ad én vej, den anden ad en anden, meget uvisse om, hvordan de skulle komme tilbage til deres hjemland, der lå et par hundrede mil fra kysten.

Imidlertid bød kaptajnen Tamango farvel og gav sig i færd med at få sin ladning indskibet så hurtigt som muligt. Det var ikke tilrådeligt at blive længe i floden, krydserne kunne komme igen, så han ville gøre klar til at sejle næste dag. Tamango lagde sig i græsset i skyggen for at sove rusen ud.

Da han vågnede, var skibet allerede ved at gå ned ad floden for fulde sejl. Tamango, hvis hoved endnu var tungt efter gårsdagens svir, spurgte efter sin kone Ayché. Man svarede, at hun havde været så ulykkelig at mishage ham, og at han havde skænket hende til den hvide kaptajn, som havde taget hende med om bord på sit skib. Da han fik det at høre, slog han sig forfærdet for panden, greb derpå sin bøsse, og da floden slog flere bugter, før den løb ud i havet, løb han den nærmeste vej ned til en lille vig, en halv mils vej fra flodmundingen; der håbede han at finde en båd, som kunne føre ham ud til briggen, hvis fart måtte sinkes af flodens bugtede løb. Han tog heller ikke fejl, han fik virkelig tid til at kaste sig i en båd og nå ud til slaveskibet.

Ledoux blev overrasket ved at se ham, men endnu mere ved at høre, at han fordrede sin kone tilbage. "Hvad man engang har givet bort, tager man ikke tilbage," svarede han og vendte ham ryggen. Den sorte trængte på og tilbød at give en del af de ting tilbage, han havde fået i bytte for slaverne. Kaptajnen gav sig til at le og sagde, at Ayché var et meget godt kvindfolk, og at han ville beholde hende. Da udgød den stakkels Tamango en strøm af tårer og udstødte jammerskrig så skærende som de, der afpresses den ulykkelige, der vånder sig under sårlægens kniv. Snart væltede han sig omkring på dækket, idet han kaldte på sin kære Ayché, snart slog han hovedet imod plankerne, som for at

tage sig af dage. Kaptajnen, der var ubønhørlig, pegede på strandbredden til tegn på, at det var på tide, han så at komme bort, men Tamango blev ved; han gik så vidt, at han endog tilbød sine guldepauletter, sin bøsse og sin sabel, men alt forgæves.

Mens denne forhandling stod på, sagde den næstkommanderende på *Håbet* til kaptajnen: "Der er død tre slaver for os i nat, så vi har plads. Hvorfor skulle vi ikke tage denne stærke krabat, som alene er mere værd end de tre, der er døde?" Ledoux overvejede, at Tamango ville kunne sælges for et tusind daler; at denne rejse, som tegnede til at blive meget indbringende, rimeligvis ville blive den sidste, han gjorde; og endelig at, når han havde tjent sig en formue og opgav slavehandelen, brød han sig kun lidt om, enten han efterlod sig et godt eller et slet rygte på Afrikas kyster. Forresten var der ingen på strandbredden, så den afrikanske høvding var ganske i hans magt; det eneste, det kom an på, var at få hans våben fra ham, for det ville have været farligt at lægge hånd på ham, så længe han endnu havde dem. Ledoux bad ham derfor om hans bøsse, som for at undersøge den og overbevise sig, om den kunne være lige så meget værd som den skønne Ayché. Idet han prøvede låsen, sørgede han for at lade fængkrudtet falde af. Den næstkommanderende tog sig af sablen. Og da Tamango således var afvæbnet, kastede to stærke matroser sig over ham, kastede ham om på ryggen og gav sig i færd med at binde ham. Den sortes modstand var heltemodig. Da han var kommet til sig selv efter den første overraskelse, kæmpede han længe med de to matroser, til trods for sin ugunstige stilling. På grund af hans overordentlige styrke lykkedes det ham at komme på

benene. Med et næveslag strakte han den ene af mændene, som holdt ham i kraven, til jorden, den anden matros beholdt et stykke af hans kjole mellem hænderne, da han som en rasende styrtede ind på den næstkommanderende for at rive sin sabel fra ham; denne huggede ham i hovedet med den og gav ham et bredt, men ikke videre dybt sår. Tamango faldt igen, og hans hænder og ben blev nu forsvarligt bundet. Mens han forsvarede sig, udstødte han skrig af raseri og tumlede sig som et vildsvin, der er fanget i garnet; men da han så, at al modstand var unyttig, lukkede han øjnene og rørte sig ikke mere; hans stærke og hurtige åndedræt var det eneste, der vidnede om, at han endnu var i live.

"Guds død," sagde kaptajn Ledoux; "de sorte, han har solgt, vil le af et oprigtigt hjerte, når de ser, at turen er kommet til ham; nu vil de da kunne se, at der er et forsyn til."

Imidlertid var den stakkels Tamango ved at miste alt sit blod. Den medlidende tolk, som dagen i forvejen havde frelst de seks slavers liv, gik hen til ham, forbandt hans sår og sagde nogle trøstende ord til ham – hvad han har kunnet sige, ved jeg ikke. Den sorte blev liggende ubevægelig som et lig, og to matroser måtte bære ham som en pakke ned på mellemdækket, hen på den plads, som var bestemt for ham. I hele to dage ville han hverken spise eller drikke, og det var næppe nok, man så ham åbne øjnene. Hans staldbrødre i fangenskabet, som før havde været hans fanger, så ham med dum forbavselse iblandt sig; så stor var den frygt, han endnu indgød dem, at ikke en eneste vovede at håne dens ulykke, som var skyld i deres egen.

Begunstiget af en god fralandsvind fjernede skibet sig hurtigt fra Afrikas kyst. Kaptajnen, der allerede var ude over

frygten for den engelske krydser, tænkte ikke på andet end den umådelige vinding, der ventede ham i de kolonier, han styrede imod. Hans ibenholt holdt sig godt; der var ingen smitsomme sygdomme; kun tolv negre, og det af de svageligste, var døde af varme, det var jo ikke noget at tale om. For at hans menneskeladning skulle lide så lidt under overrejsens besværligheder som muligt, havde han den opmærksomhed hver dag at lade slaverne komme op på dækket. En tredjedel ad gangen skiftedes disse ulykkelige til i en time at forsyne sig med luft for hele dagen. En del af mandskabet passede på dem, væbnet til tænderne af frygt for opstand; forresten sørgede man for aldrig helt at tage lænkerne af dem. Undertiden fornøjede en matros, der kunne spille violin, dem med en koncert, og det var da snurrigt at se alle disse sorte skikkelser vende sig om imod musikanten, lidt efter lidt tabe deres udtryk af sløv fortvivlelse, slå et bredt grin op og klappe i hænderne, hvis deres lænker tillod dem det. – Bevægelse er nødvendig for sundheden, derfor var det også en af kaptajn Ledoux' gavnlige forholdsregler tit at lade slaverne danse, ligesom man rører heste, der er indskibet på en lang rejse. "Nå, mine børn, dans og fornøj jer," sagde kaptajnen med en tordenstemme, idet han knaldede med en stor firehestepisk, og straks hoppede og dansede de ulykkelige sorte.

I nogen tid holdt Tamangos sår ham nede under lugerne. Omsider viste han sig på dækket, og idet han med stolthed hævede hovedet imellem den frygtsomme flok slaver, kastede han et sørgmodigt men roligt blik ud over den umådelige vandflade, der omgav skibet; derpå lagde han sig eller snarere lod sig falde om på dækkets planker, uden engang at gøre sig

den ulejlighed at lægge sine lænker således til rette, at han var mindre besværet af dem. Ledoux sad på skansen og røg roligt på sin pibe. Hos ham stod Ayché, uden lænker, iført en smuk kjole af blåt bomuldstøj, med smukke safians tøfler på fødderne. Hun holdt en bakke med drikkevarer i hånden og skulle til at skænke for ham; det var åbenbart, at hun havde vigtige pligter at opfylde hos kaptajnen. En sort, som hadede Tamango, gav ham et vink, at han skulle se til den side. Tamango drejede hovedet, så hende og udstødte et skrig; han sprang hastigt op og styrtede med voldsomhed hen imod skansen, inden de vagthavende matroser havde kunnet modsætte sig et så overordentligt brud på al mandstugt ombord. "Ayché!" råbte han med tordenstemme, og Ayché udstødte et rædselsskrig: "Tror du, der ingen *Mama-Jumbo* er i de hvides land?" Matroserne kom allerede løbende til med løftede stokke, men Tamango vendte roligt tilbage til sin plads med korslagte arme og ligesom følelsesløs, mens Ayché brast i gråd og stod som forstenet ved disse hemmelighedsfulde ord.

Tolken forklarede, hvad denne frygtelige *Mama-Jumbo* var, hvis blotte navn vakte så megen rædsel. "Det er negrenes bussemand," sagde han. "Når en mand er bange for, at hans kone skal gøre, hvad mange koner gør i Frankrig lige såvel som i Afrika, truer han hende med *Mama-Jumbo*. Jeg, som fortæller Dem dette, har set *Mama-Jumbo* og forstået knebet, men de sorte forstår ingenting, hvor simpelt det end er. Forestil Dem en aften, mens kvinderne morer sig med at danse, med at gøre en *folgar*, som de kalder det i deres sprog; fra en lille tæt og mørk skov hører man på én gang en sælsom musik, uden at man ser nogen, den kommer fra, for alle musikanterne var

skjult i skoven; der var rørfløjter, trætrommer og strengeleg, lavet af overskårne græskar. Alt det frembragte en musik, som om Fanden skulle følges til graven. Kvinderne har aldrig så snart hørt den musik, før de giver sig til at skælve og vil løbe deres vej; de ved nok, hvad det gælder, men mændene holder dem tilbage. Pludselig kommer der en stor hvid skikkelse, høj som vor bramstang, ud af skoven, med et hoved så tykt som et skæppemål, øjne så store som klydshuller og et gab som Fandens selv med ild indeni. Den gik ganske langsomt og ikke mere end en halv kabellængde fra skoven. Kvinderne skreg: "Der er *Mama-Jumbo*." De vrælede som østerskællinger. "Nå, I tøjter," sagde så mændene, "sig os nu, om I har opført jer ordentligt; lyver I, så er *Mama-Jumbo* der og vil æde jer rå." Der var dem, der var dumme nok til at tilstå, og så mørbankede mændene dem."

"Og hvad var da den hvide skikkelse, denne *Mama-Jumbo*, for noget?" spurgte kaptajnen.

"Åh, det var en spøgefugl med et stort hvidt klæde om sig; som hoved bar han et udhulet græskar på enden af en lang stok, og indeni det var der et tændt lys. Værre var det ikke, og man behøver ikke at lægge hovedet længe i blød for at narre de sorte. Alt i alt er det en god opfindelse, den *Mama-Jumbo*, og jeg ville ønske, min kone troede på ham."

"Ja, er min ikke bange for *Mama-Jumbo*," sagde Ledoux, "så er hun bange for Mester Erik, og hun ved forresten nok, hvordan jeg ville tage tingene, ifald hun spillede mig et puds. Vi er ikke tålsomme i familien Ledoux, og skønt jeg kun har én næve, fører den endnu ganske godt en tamp. Hvad den slyngel derhenne angår, så sig til ham, at han skal dy sig og ikke gøre

fruentimmeret forskrækket, eller jeg skal lade hans rygrad sådan garve, at det sorte læder, der er på den, skal blive rødt som en rå bøfsteg."

Med disse ord gik kaptajnen ned i sin kahyt, lod Ayché komme og søgte at trøste hende; men hverken med kærtegn eller selv med slag – til sidst taber man jo tålmodigheden – kunne han få den smukke negerinde gjort omgængelig; tårerne strømmede ud af hendes øjne. I slet lune gik kaptajnen atter op på dækket og gav sig til at skændes med den vagthavende officer om den vending, han just lod foretage.

Om natten, da næsten hele mandskabet lå i en dyb søvn, hørte de matroser, der havde vagt, først en alvorlig, højtidelig, sørgmodig sang, der kom fra mellemdækket og derefter et frygteligt, skærende kvindeskrig.

Straks efter genlød Ledoux' grove stemme, der bandede og truede, og smældet af hans frygtelige pisk over hele skibet. Et øjeblik efter var alt igen stille. Næste dag kom Tamango op på dækket, forslået i ansigtet, men med lige så stolt og fast en holdning som før.

Næppe havde Ayché set ham, før hun forlod skansen, hvor hun sad ved siden af kaptajnen, løb hurtigt hen imod Tamango, kastede sig på knæ for ham og sagde med den dybeste fortvivlelsens tone: "Tilgiv mig, Tamango! Tilgiv mig!" Tamango så stift på hende et minut; da han så, at tolken var borte, sagde han derpå: "En fil!" og lagde sig så ned på dækket med ryggen til Ayché. Kaptajnen satte hende drøjt i rette, gav hende endog nogle ørefigener og forbød hende at tale med sin forhenværende mand; men han var langt fra at ane betydningen af de få ord, de havde vekslet, og han spurgte ikke.

Imidlertid opmuntrede Tamango de andre slaver, som han var indespærret sammen med, til at vove et dristigt forsøg på at genvinde deres frihed. Han talte til dem om de hvides ringe antal og gjorde dem opmærksomme på deres vogteres stadig tiltagende skødesløshed; dernæst sagde han, uden at forklare sig tydeligt, at han vel skulle vide at føre dem tilbage til deres land, roste sin kyndighed i de hemmelige kunster, som de sorte er stærkt betaget af, og truede dem, som vægrede sig ved at hjælpe ham med hans foretagende, med Djævelens hævn. Til sine taler betjente han sig kun af peuplernes dialekt, som de fleste af slaverne kunne, men som tolken ikke forstod. Talerens anseelse, den vane, slaverne var i med at frygte og lyde ham, kom hans veltalenhed til hjælp i en mærkværdig grad, og de sorte trængte ind på ham, for at få ham til at bestemme en dag til deres befrielse, langt tidligere end han selv troede sig i stand til at sætte den i værk. Han svarede de sammensvorne ubestemt, at tiden endnu ikke var kommet, og at Djævelen, som åbenbarede sig for ham i drømme, endnu ikke havde underrettet ham om det, men at de havde at holde sig rede ved første tegn.

Imidlertid forsømte han ingen lejlighed til at anstille forsøg med sine bevogteres årvågenhed. En gang havde en matros stillet sit gevær op imod skibets side og morede sig med at se på en flok flyvefisk, der fulgte skibet. Tamango tog geværet og gav sig til at lege med det, idet han med naragtige lader efterlignede de bevægelser, han så matroserne gøre, når de eksercerede. De tog geværet fra ham efter et øjebliks forløb; men han havde bemærket, at han kunne røre ved et våben uden straks at vække mistanke, og når tiden kom til at bruge det,

skulle den være meget dristig, som ville rive ham det af hænderne.

En dag kastede Ayché en beskøjt til ham, idet hun gav ham et vink, som kun han opfattede. Beskøjten indeholdt en lille fil; det var det værktøj, det heldige udfald af sammensværgelsen var afhængigt af. I begyndelsen vogtede Tamango sig vel for at vise sine staldbrødre filen; men da natten var kommet, gav han sig til at mumle nogle uforståelige ord, som han ledsagede med sære lader, og lidt efter lidt kom han sådan i ånde, at han udstødte skrig. Når man hørte hans stemmes forskellige tonefald, skulle man tro, at han var indviklet i en ivrig samtale med en usynlig person. Alle slaverne skælvede og nærede ingen tvivl om, at Djævelen i det øjeblik var midt iblandt dem. Tamango gjorde ende på dette optrin ved at udstøde et glædesskrig. "Kammerater," råbte han, "Ånden, jeg besvor, har endelig tilstået mig, hvad han havde lovet mig, og redskabet til vor befrielse er i mine hænder. I behøver nu ikke andet end en smule mod for at befri jer." Han lod sine sidemænd røre ved filen, og hvor plumpt bedrageriet end var, vandt det dog tiltro hos disse mennesker, der var endnu plumpere.

Efter en lang venten kom omsider hævnens og frihedens store dag. De sammensvorne, der var knyttet sammen ved en højtidelig ed, havde efter moden overvejelse lagt deres plan. De modigste med Tamango i spidsen skulle, når det var deres tur at komme op på dækket, bemægtige sig deres vogteres våben, nogle andre skulle gå til kaptajnens kahyt og tage de bøsser, som fandtes der. De, som det var lykkedes at overfile deres lænker, skulle begynde angrebet; men til trods for flere nætters vedholdende arbejde var størstedelen af slaverne endnu ude af

stand til at tage virksom del i foretagendet. Derfor havde tre stærke negre også det hverv at dræbe den mand, som havde nøglen til lænkerne i lommen, og straks befri deres lænkede kammerater.

Kaptajn Ledoux var den dag i et ypperligt lune; imod sædvane benådede han en skibsdreng, som havde gjort sig værdig til pisken; han sagde den vagthavende flere artigheder i anledning af hans manøvrer, erklærede mandskabet, at det havde hans tilfredshed, og lod det vide, at ved Martinique, hvor de ville være inden føje tid, skulle hver mand få et tillæg til sin lønning. Alle matroserne, der nærede så behagelige tanker, brød allerede hovederne med, hvorledes dette tillæg skulle anvendes – de tænkte på Martiniques brændevin og farvede kvinder – da man lod Tamango og de andre sammensvorne komme op på dækket.

De havde sørget for at overfile deres lænker således, at man ikke kunne se, at de var ovre, mens dog den ringeste anstrengelse var tilstrækkelig til at bryde dem; for resten gjorde de sådan en larm med dem, at når man hørte den, skulle man tro, at de havde den dobbelte vægt at bære på. Efter at de en stund havde trukket frisk luft, tog de alle hinanden i hænderne og gav sig til at danse, mens Tamango istemte sin slægts krigssang, som han sang i fordums dage, før han gik i kamp. Da dansen havde varet en stund, lagde Tamango sig, ligesom udmattet af træthed, så lang han var, ved fødderne af en matros, der stod og lænede sig skødesløst op imod skibets ræling; alle de sammensvorne gjorde ligeså, så at hver matros var omringet af flere sorte.

Pludselig udstøder Tamango, der ganske sagte havde brudt sine lænker, et højt skrig, der skulle tjene som tegn, trækker den matros, der står ham nærmest, voldsomt ved benene, vælter ham over ende, og idet han sætter sin fod på hans mave, river han hans bøsse fra ham og skyder den vagthavende officer. I samme øjeblik bliver alle de andre vagthavende matroser overfaldet, afvæbnet og myrdet. Fra alle sider hæver krigsskriget sig. Højbådsmanden, som havde nøglen til lænkerne, er en af de første, der falder, og en sværm af negre stimler op på dækket. De, som ingen våben kunne finde, greb stængerne til spillet eller storbådens årer.

Fra det øjeblik af var den europæiske besætning fortabt. Nogle matroser holdt imidlertid stand på skansen, men de manglede både våben og bestemthed. Ledoux var endnu i live og havde ikke mistet noget af sit mod. Da han skønnede, at Tamango var sjælen i sammensværgelsen, håbede han, at hvis han kunne få ham dræbt, skulle han let få bugt med hans staldbrødre. Han styrtede derfor frem imod ham med sablen i hånden, idet han kaldte på ham med høje råb. Tamango fo'r straks ind på ham; han holdt en bøsse ved enden af løbet, og brugte den som kølle.

De to høvdinger tørnede sammen på en af kobryggerne, de smalle gange, som forbinder bakken og skansen. Tamango slog først til; ved en svag bøjning af kroppen undgik den hvide slaget; kolben knustes, idet den voldsomt slog imod plankerne, og så vældigt var slaget, at bøssen fo'r Tamango af hænderne. Han var nu våbenløs, og Ledoux hævede med et djævelsk grin armen for at gennembore ham; men Tamango, ligeså smidig som panterne i hans land, styrtede sig i armene på sin

modstander og greb den hånd, hvormed han holdt sablen; den ene søger at holde fast på sit våben, den anden at vriste det fra ham. I denne rasende kamp falder de begge, men afrikaneren kom underst; uden at tabe modet knugede Tamango sin modstander af al magt og bed ham så voldsomt i struben, at blodet væltede ud som under en løves tænder. Sablen faldt ud af kaptajnens kraftløse hånd; Tamango greb den, rejste sig med blodig mund, og, idet han udstødte et triumferende skrig, gennemborede han sin allerede halvt døde fjende den ene gang efter den anden.

Sejren var ikke længere tvivlsom. De få matroser, der var tilbage, søgte at vække oprørernes barmhjertighed, men alle, selv tolken, der intet ondt havde gjort dem, blev skånselsløst nedhugget. Den næstkommanderende faldt med ære. Han havde trukket sig tilbage til agterenden af skibet ved en af de små kanoner, der er til at dreje om en tap, og som lades med kardæsker; med venstre hånd rettede han kanonen, og med den højre, i hvilken han førte en sabel, forsvarede han sig så godt, at han samlede en hel skare sorte om sig. Idet han trykkede løs, frembragte han i denne tæt sammentrængte masse en bred gade, brolagt med døde og døende. Et øjeblik efter var han hugget i stykker.

Da den sidste hvides lig, sønderflænget og sønderlemmet, var kastet i vandet, hævede de sorte, der nu var mætte af hævn, øjnene imod skibets sejl, som svulmede af en frisk vind og endnu syntes at lyde deres undertrykkere og føre sejrherrerne, til trods for deres triumf, til slaveriets land. "Der er altså intet udrettet," tænkte de bedrøvet; "og vil denne de hvides store fetish føre os tilbage til vort land, os, som har udgydt dens

herrers blod?" Nogle sagde, at Tamango vel ville vide at få den til at lystre sig, og straks kalder man med høje råb på Tamango.

Han skyndte sig ikke med at komme. Man fandt ham i agterkahytten, hvor han stod med den ene hånd støttet på kaptajnens blodige sabel; den anden rakte han med adspredt mine sin hustru Ayché, som lå på knæ foran ham og kyssede den. Glæden over at have sejret mindskede ikke en mørk uro, der røbede sig i hele hans holdning. Mindre rå end de andre, følte han bedre sin stillings vanskelighed.

Omsider viste han sig på dækket, tilsyneladende i besiddelse af en rolighed, han ikke havde. Da hundrede forvirrede stemmer trængte ind på ham, at han skulle styre skibets gang, nærmede han sig roret med langsomme skridt, ligesom for at forhale det øjeblik, der skulle afgøre for ham selv og de andre, hvor vidt hans magt strakte sig.

På hele skibet var der ikke én sort, hvor sløv han end kunne være, der ikke havde opdaget den indflydelse, som et vist hjul og en kasse, der stod foran, havde på skibets bevægelser, men hvordan det forholdt sig hermed, havde bestandig været en stor hemmelighed for dem. Tamango undersøgte længe kompasset, idet han bevægede læberne, som om han læste de tegn, han så skrevet der; derpå tog han sig med hånden for panden og stillede sig i en eftertænksom stilling, ligesom en, der gør en beregning i hovedet. Alle de sorte omringede ham med gabende mund og opspilede øjne, idet de med ængstelighed fulgte enhver af hans bevægelser. Endelig gav han med den blanding af frygt og selvtillid, som uvidenheden indgyder, rorhjulet et voldsomt tryk.

Som en ædel ganger, der stejler under en uforsigtig rytters spore, gav den smukke brig *Håbet* et sæt i bølgerne ved denne uhørte manøvre; det var, som om den opbragt ville gå til bunds med sin uvidende styrmand. Da den nødvendige samstemning imellem sejlenes og rorets styrelse nu så voldsomt var brudt, krængede skibet så stærkt, at man skulle have troet, det var ved at styrte sig i afgrunden; de lange ræer dykkede ned i bølgerne, flere af negrene blev kastet over ende; nogle faldt overbord. Snart rejste skibet sig stolt imod bølgen for endnu engang at kæmpe imod tilintetgørelsen, vinden fordoblede sine anstrengelser, og pludselig faldt de to master med et frygteligt brag, knækkede nogle fod over dækket, og dækkede skibet med stumper og ligesom med et svært net af tovværk.

De forfærdede negre flygtede ned under lugerne, idet de udstødte rædselsskrig; men da der ikke var mere, vinden kunne tage fat i, rejste skibet sig igen og lod sig sagte vugge af bølgerne. De dristigste blandt de sorte steg da atter op på dækket og gjorde det klart for de stumper, der belemrede det. Tamango stod ubevægelig med albuen støttet på kompashuset og skjulte ansigtet med sin bøjede arm. Ayché stod hos ham, men vovede ikke at sige et ord til ham. Lidt efter lidt nærmede de sorte sig; der hævede sig en mumlen, som snart gik over til en storm af bebrejdelser og skældsord. "Troløse! Bedrager!" råbte de, "det er dig, som er skyld i alle vore ulykker, det er dig, som har solgt os til de hvide, det er dig, som har tvunget os til at sætte os op imod dem. Du havde rost din kløgt for os, du havde lovet os at føre os tilbage til vort land. Ufornuftige som vi var, troede vi dig, og nu har vi alle været lige ved at omkomme, fordi du har fortørnet de hvides fetish."

Tamango hævede stolt sit hoved, og de sorte, som omringede ham, veg forskrækkede tilbage. Han tog to bøsser op, gav sin kone et tegn, at hun skulle følge ham, skred igennem flokken, som åbnede sig for ham, hen til forenden af skibet. Der indrettede han sig ligesom en vold af planker og tomme tønder og satte sig midt i denne forskansning, fra hvilken bajonetterne på hans to bøsser stak truende frem.

De lod ham i ro.

Nogle af oprørerne græd, andre hævede hænderne imod himlen og påkaldte deres og de hvides fetish; nogle lå på knæ foran kompasset, hvis stadige bevægelse undrede dem, og bønfaldt det om at føre dem tilbage til deres land, andre lagde sig i mørk nedslåethed på dækket. Imellem disse fortvivlede forestiller man sig kvinder og børn hylende af skræk og en snes sårede, der anråbte om hjælp, som ingen tænkte på at yde dem. Pludselig viser en neger sig på dækket med strålende ansigt. Han forkynder, at han lige har opdaget det sted, hvor de hvide gemte deres brændevin; hans glæde og hele hans holdning vidner noksom om, at han har prøvet den. Dette budskab bringer for et øjeblik disse ulykkeliges skrig til tavshed; de styrter af sted til proviantrummet og fylder sig med drikkevarer. En time efter havde man kunnet se dem leende springe omkring på dækket og hengive sig til alle den mest dyriske drukkenskabs udskejelser. Deres danse og sange ledsagedes af de såredes suk og jammer. Således gik resten af dagen og hele natten.

Om morgenen, da de vågnede, ny fortvivlelse. Om natten var en stor mængde af de sårede døde, skibet flød med lig. Der gik en svær søgang, og himlen var tåget. De holdt råd. Nogle

lærlinge i den sorte kunst, som ikke havde vovet at tale om deres kyndighed, mens Tamango hørte på det, tilbød deres tjeneste den ene efter den anden. De prøvede flere mægtige besværgelser, og for hvert unyttigt forsøg steg modløsheden.

Endelig begyndte man igen at tale om Tamango, der endnu ikke var kommet frem fra sin forskansning; når alt kom til alt, var han dog den kyndigste iblandt dem, og kun han kunne fri dem ud af den frygtelige stilling, hvori han havde bragt dem. En olding nærmede sig ham med fredsforslag og bad ham komme og råde, men Tamango var ubøjelig som fordum Coriolan og døv for deres bønner. Om natten havde han midt under forvirringen forsynet sig med beskøjter og salt kød, og han syntes bestemt på at holde sig ensom i sit tilflugtssted.

Brændevinen havde de stadig; den bringer dem i det mindste til at glemme både havet, slaveriet og den nære død; man sover, man drømmer om Afrika, man ser gummiskovene, stråtækte hytter, baobabtræer, hvis skygge breder sig over en hel landsby. Gårsdagens vilde drikkelag begyndte igen.

Således gik flere dage. Skrige, græde, rive hårene af hovedet, så beruse sig og sove, det var deres liv. Flere drak sig ihjel, nogle styrtede sig over bord eller gennemborede sig selv.

En morgen gik Tamango ud af sin fæstning og skred hen til stumpen af stormasten. "Slaver!" sagde han, "Fanden har åbenbaret sig for mig i drømme og vist mig midlerne til at føre jer bort herfra hjem til jeres land. Jeres utaknemmelighed fortjente ikke bedre end at jeg forlod jer, men jeg har medynk med disse skrigende kvinder og børn. Jeg tilgiver jer. Hør mig."

Alle de sorte bøjede ærbødigt hovederne og trængte sig sammen omkring ham.

"Kun de hvide," sagde Tamango, "kender de mægtige ord, som sætter disse store træhuse i bevægelse; men de lette både kan vi styre efter vor vilje, de ligner dem i vort hjemland." Han pegede på storbåden og briggens andre fartøjer. "Lad os fylde dem med levnedsmidler, gå i dem og ro med vinden; min og jeres herre vil lade den blæse mod vort land."

De troede ham, men aldrig var nogen plan mere afsindig. Ukendt med kompassets brug og under en fremmed himmel kunne han kun flakke om på lykke og fromme. Han tænkte sig, at hvis han roede ganske lige frem, måtte han til sidst træffe på et land, hvor der boede sorte, for Jorden hører de sorte til, og de hvide bor på deres skibe, det havde hans moder fortalt.

Alt var snart gjort klart til indskibningen; men foruden storbåden var der kun en jolle i brugbar stand. Det var for lidt til at rumme de omtrent firsindstyve negre, der endnu var i live; de sårede og syge måtte overlades til deres skæbne. De fleste bad om at måtte blive dræbt, før de skiltes fra dem.

Efter at de to fartøjer med uendelig anstrengelse var blevet sat ud og lastet over al måde, forlod de skibet og roede ud på det bølgende hav, der hvert øjeblik truede med at opsluge dem. Jollen fjernede sig først. Tamango havde tillige med Ayché taget plads i storbåden, som, da den var meget tungere og sværere ladet, kom et godt stykke bagefter. Endnu hørtes nogle ulykkeliges skrig, der var blevet tilbage på briggen, da en svær bølge kom på tværs af storbåden og fyldte den med vand. På mindre end et minut sank den. De, der var i jollen, så deres ulykke, og de, der roede den, fordoblede deres anstrengelser, af frygt for, at de skulle blive nødt til at tage nogle af de skibbrudne op. Næsten alle de, der var i storbåden, druknede.

Kun tolv nåede tilbage til skibet, iblandt dem Tamango og Ayché. Da solen gik ned, så de jollen forsvinde bag synskredsen. Men hvad der blev af den, ved ingen.

Hvorfor skulle jeg trætte læseren med den modbydelige beskrivelse af hungersnødens kvaler? En snes mennesker på snæver plads, snart omtumlede af et stormfuldt hav, snart stegt af en brændende sol, gør dag efter dag hinanden de få rester af deres levnedsmidler stridige. Hver stump beskøjt koster en kamp, og den svage dør, ikke fordi den stærke dræber ham, men fordi han lader ham dø.

Efter nogle dages forløb var der ikke flere i live ombord på briggen *Håbet* end Tamango og Ayché.

En nat var havet i oprør, vinden blæste voldsomt, og mørket var så tykt, at man ikke kunne se fra den ene stavn til den anden. Ayché lå på en madras i kaptajnens kahyt, og Tamango sad ved hendes fødder. Begge havde længe været tavse.

"Tamango," udbrød endelig Ayché, "alt hvad du lider, lider du for min skyld."

"Jeg lider ikke," svarede han heftigt og kastede en halv beskøjt, han havde tilbage, på madrassen ved siden af sin hustru.

"Behold den selv," sagde hun, idet hun sagte skød den fra sig, "jeg er ikke mere sulten; og hvorfor skulle jeg også spise? er min time da ikke kommet?"

Tamango rejste sig uden at svare, steg vaklende op på dækket og satte sig ved foden af en knækket mast; med hovedet sænket mod sit bryst fløjtede han sin stammes sang.

Pludselig hørtes et højt råb igennem vindens og havets larm, et lys kom til syne, han hørte flere skrig, og et stort, sort skib gled hurtigt forbi hans, så nær, at ræerne gik over hans hoved. Han så kun to skikkelser, der belystes af en lanterne, som hang på en mast. Disse mennesker udstødte igen et skrig, og straks forsvandt deres skib, bortført af vinden, i mørket. Uden tvivl havde vagten set vraget, men vejret hindrede dem i at vende. Et øjeblik efter så Tamango glimtet af en kanon og hørte knaldet, så så han glimtet af en anden kanon, men hørte intet knald, så så han intet mere.

Den næste dag var der ikke et sejl at se indenfor synskredsen. Tamango lagde sig på sin madras og lukkede øjnene. Hans hustru Ayché var død den nat.

Jeg ved ikke, hvor længe efter det var, at en engelsk fregat, *Bellona*, fik øje på et skib uden master og tilsyneladende forladt af sin besætning. En båd lagde til, og man fandt en død negerinde og en neger, der var så mager og udtæret, at han lignede en mumie. Han var uden bevidsthed, men der var endnu lidt liv i ham. Lægen tog sig af ham og sørgede for ham, og da fregatten kom til Jamaica, var Tamango fuldkommen rask. Man spurgte ham ud om hans hændelser, og han fortalte, hvad han vidste om dem.

Planterne på øen ville have ham hængt som en oprørsk neger, men den engelske guvernør, som var en menneskekærlig mand, tog sig af ham, da han fandt, at der var meget at sige til hans forsvar, eftersom han, når alt kom til alt, ikke havde gjort andet end bruge sin lovlige ret til selvforsvar, og desuden var de, han

havde dræbt, "kun franskmænd". Man behandlede ham, som man plejer at behandle de negre, der tages på et konfiskeret slaveskib. Man gav ham friheden, det vil sige, man lod ham arbejde for regeringen, men han havde tolv skilling om dagen og kosten.

Det var en meget smuk mand. Obersten for det 75. regiment, som så ham, tog ham til bækkenslager ved sit regiment. Han lærte en smule engelsk, men talte næsten aldrig, derimod drak han umådelig meget rom og sukkerbrændevin. – Han døde på hospitalet af en brystbetændelse.

Federigo

Et neapolitansk folkesagn, fortalt af Mérimée Note 8).

Der var engang en ung herre ved navn Federigo. Han var smuk, velskabt, beleven og godhjertet, men hans levemåde var meget udsvævende, for han var yderligt hengiven til spil, vin og fruentimmer, især til spil; gik aldrig til skrifte, og besøgte ikke kirkerne, undtagen for at søge lejlighed til at synde. Det hændte sig nu, at Federigo, efter at have trukket tolv rige arvinger op og ødelagt dem i spil, (de blev siden røvere, og omkom uden skriftemål i en blodig kamp med kongens *condottieri*), tabte selv på mindre end et øjeblik alt hvad han havde vundet, og endydermere hele sin fædrenearv, på en lille hytte nær, hvori han skjulte sig og sin armod bag ved højderne af Cava.

Tre år havde han således tilbragt i ensomheden; om dagen gik han på jagt, om aftenen gjorde han et parti l'hombre med røgteren. En dag, da han kom hjem efter en jagt (den heldigste, han endnu havde foretaget sig), kom Jesus Kristus, fulgt af de hellige apostle, og bankede på hans dør, og bad ham om herberg.

Federigo, som besad et højmodigt sind, blev meget glad ved at få gæster på en dag, hvor han rigeligt kunne beværte dem. Han lod altså vandringsmændene træde ind i hytten, tilbød dem med største artighed sit bord og sin aftensmad, og bad dem undskylde, om han ikke trakterede dem efter deres fortjeneste, eftersom han ikke havde været forberedt på deres komme. Vor Herre Jesus, som nok vidste, hvorvidt hans besøg

var belejligt, tilgav Federigo dette lille træk af hans forfængelighed, på grund af hans gæstfrie sindelag.

"Vi vil være tilfredse med, hvad huset formår," sagde han; "men lad aftensmaden komme på bordet så snart som muligt, såsom det er silde, og denne her er meget hungrig;" ved hvilke ord han pegede på Sankt Peder.

Federigo lod sig det ikke sige to gange, og da han gerne ville byde sine gæster noget mere, end hvad hans jagt havde indbragt ham, så befalede han røgteren at slagte hans sidste ged, som uopholdeligt blev sat på spid.

Da aftensmaden var færdig, og selskabet havde sat sig til bords, havde Federigo kun én sorg, nemlig at hans vin ikke var bedre. Han sagde derfor til Jesus Kristus:

"Jeg ville gerne, herre, at vinen bedre var;
men skælm er den, som byder
den bedr' end han har."

Hvorpå Vor Herre Jesus smagte på vinen, og sagde til Federigo: "Hvad klager du over? Vinen er jo meget god; lad os høre, hvad denne mand siger om den;" – ved disse ord pegede han på apostlen Sankt Peder. Sankt Peder smagte på vinen, erklærede den for udmærket fortræffelig, og bad sin vært om at drikke et glas med ham.

Federigo, som antog alt dette for pur høflighed, gjorde imidlertid apostlen besked; men hvor forbavset blev han ikke, da han fandt denne vin endnu fortrinligere end nogen af dem, han havde smagt i sine bedste velmagtsdage! Da han af dette mirakel kunne slutte sig til Frelserens nærværelse, så stod han straks op fra bordet som uværdig til at spise i så helligt et

selskab; men Vor Herre Jesus befalede ham at sætte sig igen, hvilket han da også gjorde uden mange omsvøb.

Efter aftensmåltidet, under hvilket de blev opvartet af røgteren og hans kone, gik Jesus Kristus med apostlene ind i det værelse, som var tilberedt for dem. Federigo, som nu blev alene tilbage med røgteren, gjorde sit parti l'hombre som sædvanligt, og drak hvad der var tilovers af den underfulde vin.

Næste morgen, da de hellige rejsende havde forsamlet sig tillige med deres vært i den lave stue, sagde Jesus Kristus til Federigo: "Vi er meget vel tilfredse med den modtagelse, du har skænket os, og vi vil nu belønne dig for det. Gør tre ønsker efter dit eget valg, og de skal blive dig bevilget, for al magt er vores, såvel i himlen som på jorden og i helvede."

Ved disse ord greb Federigo i lommen og fremtog det spil kort, som han altid bar hos sig.

"Mester," sagde han, "gør at jeg ufejlbarligt må vinde, hver gang jeg spiller med disse kort."

"Det ske således!" svarede Jesus Kristus.

Men Sankt Peder, som stod ved siden af Federigo, sagde ganske sagte til ham: "Hvad tænker du på, fortabte synder? Du skulle bede mesteren om din sjæls frelse."

"Den er jeg ikke bange for," svarede Federigo.

"Du har endnu to ønsker at gøre," sagde Jesus Kristus.

"Mester," vedblev Federigo, "siden du er så god imod mig, så gør, at enhver, som kryber op i det pomeranstræ, der står og skygger udenfor min dør, ikke må kunne komme ned fra det uden min tilladelse."

"Det ske således!" svarede Jesus Kristus.

Men apostlen Sankt Peder stødte med albuen til Federigo, og sagde: "Fortabte synder, frygter du ikke helvede, som venter på dig for dine misgerningers skyld? Bed dog mesteren om en plads i hans hellige paradis; endnu er det tid ..."

"Det har ingen hast," svarede Federigo, idet han fjernede sig fra apostlen; og da Vor Herre Jesus havde sagt til ham: "Hvilket er dit tredje ønske?" – så svarede han: "Jeg ønsker, at hvo som sætter sig på den skammel, som står i krogen ved min kamin, ikke må kunne rejse sig derfra uden med min forlov."

Vor Herre Jesus bevilgede denne bøn ligesom de to første, og drog bort med sine disciple.

Den sidste apostel var næppe kommet vel udenfor døren førend Federigo, som ville prøve sine spillekorts kraft, kaldte sin røgter ind, og gjorde et parti l'hombre med ham uden at se på sit spil. Han vandt partiet straks, og på samme måde det følgende og det derpå følgende. Da han således var vis på sin sag, rejste han til staden og steg af i det bedste værtshus, hvor han lejede de smukkeste værelser. Da rygtet om hang ankomst hurtigt var blevet udbredt, så kom hans gamle svirebrødre i hobetal for at besøge ham.

"Vi troede, at du var fortabt for stedse," råbte Don Giuseppe; "man havde sagt os, at du var blevet eremit."

"Og det havde man ret i," svarede Federigo.

"Hvad djævlen har du moret dig med i de tre år, ingen har set dig?" spurgte på engang alle de andre.

"Med bønner, mine kære brødre!" svarede Federigo i en andægtig tone; "se, her er min bønnebog," føjede han til, idet han trak sine omhyggeligt forvarede spillekort op af lommen.

Dette svar opvakte en almindelig latter, og alle var overbevist om, at Federigo havde genoprettet tabet af sin formue ved at spille på fremmede steder og med mindre duelige spillere end dem, som han nu atter befandt sig imellem, og som brændte af begærlighed efter at ødelægge ham engang endnu. Nogle ville, uden at vente, straks trække ham hen til et spillebord; men Federigo bad dem om at opsætte partiet til om aftenen, hvorpå han lod selskabet gå ind i en sal, hvor man på hans befaling havde anrettet et kosteligt måltid, som blev overmåde vel modtaget.

Dette middagsmåltid var muntrere end apostlenes aftensmåltid. Vel drak man ikke andet end Malvasier og Lacryma, men gæsterne, på én nær, kendte ingen bedre vin.

Førend sine gæsters ankomst havde Federigo forsynet sig med et spil kort, som var fuldkommen ligt det første, så at han, når det behøvedes, kunne ombytte det med dette, og ved at tabe et parti af tre eller fire, bortfjerne enhver mistanke fra de medspillende. Han bar det ene i den højre, det andet i den venstre lomme.

Da man havde spist til middag, og den ædle bande sad omkring et grønt bordtæppe, lagde Federigo først de profane kort på bordet, og bestemte indsatsen til en rimelig sum for hele aftenen. Derpå søgte han at interessere sig for spillet og lære at kende sine kræfters mål; han spillede de to første partier så godt han kunne, men tabte dem begge, ikke uden en hemmelig ærgrelse. Derpå lod han bringe vin, og benyttede det øjeblik, da de vindende spillere drak skåler for deres forbigangne og tilkommende gevinster; med den ene hånd

borttog han de profane kort, med den anden fremtog han de velsignede.

Da det tredje parti var begyndt, og Federigo ikke længere behøvede at have opmærksomheden ved sit eget spil, fik han tid til at undersøge andres, og lagde mærke til, at de gjorde kneb. Denne opdagelse forskaffede ham en stor fornøjelse. Han kunne nu med god samvittighed tømme sine modstanderes punge. Hans egen ødelæggelse havde været frembragt ved deres bedrageri, ikke ved deres gode spil eller deres lykke. Han kunne altså fatte en bedre mening om sin forholdsmæssige styrke, en mening som desuden var retfærdiggjort ved hans tidligere gevinster. Agtelsen for eget værd (for hvortil fæster den sig ikke?), visheden om hævn og om gevinst er tre meget søde følelser for det menneskelige hjerte. Federigo følte dem alle på engang; men da han tænkte på sin forbigangne lykke, huskede han på de tolv arvinger, på hvis bekostning han havde beriget sig; og overbevist om, at disse unge mennesker var de eneste ærlige spillere, han nogen sinde havde haft at gøre med, fortrød han for første gang den sejr, han havde vundet over dem. En mørk sky fordunklede de glædesfølelser, som spillede i hans øjne, og han udstødte et dybt suk, idet han vandt det tredje parti.

Dette fulgtes af flere andre, som Federigo indrettede på den måde, at han vandt der største antal, således at han denne første aften indsamlede så meget, som han behøvede til at betale sit middagsmåltid og en måneds leje af sine værelser. Det var alt, hvad han forlangte for den gang. Hans kammerater, som var blevet skuffede i deres forventning, gik bort med det løfte at komme igen den næste dag.

Den næste og de følgende dage vidste Federigo så belejligt at vinde og at tabe, at han på kort tid erhvervede en betydelig formue, uden at nogen drømte om den virkelige årsag dertil. Derpå forlod han sit værtshus for at flytte ind i et stort palads, hvor han fra tid til anden gav pragtfulde fester. De skønneste fruentimmer kappedes om et eneste af hans øjekast; de mest udsøgte vine fandtes dagligt på hans bord; og Federigos palads fik ord for at være glædernes midtpunkt.

Efter at han i et år havde spillet et besindigt spil, besluttede han at gøre sin hævn fuldkommen ved aldeles at udpumpe de fornemste herrer på egnen. Da han til denne hensigt havde sat den største del af sine penge i ædelstene, indbød han dem, otte dage i forvejen, til en overordentlig fest, til hvilken han udskrev de bedste musikere, dansere osv., og som skulle ende med et fedt spilleparti. De som ingen penge havde, pressede kontanter ud hos jøderne; de andre bragte med, hvad de havde, og det hele blev spillet bort. Federigo rejste om natten bort med sit guld og sine diamanter.

Fra dette øjeblik af gjorde han sig til regel ikke at spille på bestemt gevinst undtagen med de falske spillere; for han følte sig allerede øvet nok til selv at komme ud af det med de andre. Han gennemrejste således alle store stæder på jorden, spillede overalt og vandt bestandig, og fortærede alle steder, hvad landet frembragte af de mest udsøgte produkter.

Imidlertid svævede erindringen om hans tolv ofre bestandig for hans tanker, og forgiftede alle hans glæder. Endelig besluttede han en smuk dag at befri dem, eller at styrte sig selv i ulykke med dem.

Da han havde fattet denne beslutning, begav han sig på vej til Helvede med en stok i hånden og en pose på nakken, og uden anden ledsagelse end sin yndlingsmynde, som hed Marchesella.

Han kom til Sicilien, besteg Monte Gibello – Etna –, steg derpå ned i vulkanen og gik lige så dybt ned under bjergets fod, som det selv hæver sig over denne. For derfra at komme til Pluto må man vandre igennem en forgård, som bevogtes af Cerberus. Federigo gik uden vanskelighed igennem, mens Cerberus morede sig med hans mynde; han kom til Plutos port og bankede på.

Man førte ham hen for Afgrundens konge, og denne spurgte ham:

"Hvem er du?"

"Jeg er spilleren Federigo."

"Hvad djævlen vil du her?"

"Pluto!" svarede Federigo. "Hvis du anser den største spiller på jorden for værdig til at gøre et parti l'hombre med dig, så hør hvad jeg foreslår dig: vi vil spille så mange partier, som du ønsker; hvis jeg taber et eneste, så skal min sjæl være din lovlige ejendom med samme ret, som alle de sjæle, der nu befolker dine stater; men for hvert parti, som jeg vinder, skal jeg have lov til at vælge én af de sjæle, som du hersker over, og tage den med mig."

"Top!" sagde Pluto, og forlangte et spil kort.

"Her er et," svarede Federigo hurtigt, og trak det underfulde spil op af lommen; og nu begyndte de at spille.

Federigo vandt det første parti og forlangte Stefano Paganis sjæl; det var en af de tolv, som han ville befri. Den blev ham straks udleveret, og da han havde fået den, puttede han den i

sin pose. På samme måde vandt han det andet parti, derpå det tredje, og således tolv i alt, og lod sig hver gang udlevere en af de sjæle, som han ønskede at befri, og puttede den i sækken. Da dusinet var fuldt, spurgte han Pluto, om han havde lyst til at blive ved.

"Ret gerne," svarede Pluto, som ærgrede sig over, at han blev ved at tabe: "Men lad os gå udenfor et øjeblik; jeg ved ikke hvad det er for en hæslig stank, som udbreder sig her i stuen."

Dette var kun et påskud, han betjente sig af for at blive af med Federigo, for næppe var denne kommet udenfor med sin pose og sine sjæle, før Pluto råbte af alle kræfter, at man skulle lukke porten i lås efter ham.

Federigo gik nu tilbage igennem Helvedes forgård, uden at Cerberus lagde mærke til ham, så indtaget var den i hans mynde. Derpå vandt han med besvær op til toppen af Monte Gibello, og kaldte nu på Marchesella, som ikke tøvede med at indhente ham, hvorpå han steg ned ad bjerget på den side, som vender mod Messina, og var gladere ved sin sjæle-gevinst, end han nogensinde havde været ved sine penge-gevinster. I Messina indskibede han sig for at vende tilbage til fastlandet og afslutte sit livs løbebane i sin gamle hytte.

(Efter nogle måneders forløb fødte Marchesella en mængde små uhyrer til verden, af hvilke nogle havde indtil tre hoveder. De blev alle druknet.)

Da tredive år var henrundet (Federigo var dengang blevet halvfjerds år), kom Døden ind til ham og underrettede ham om, at han nu måtte gøre sin regning op med sin samvittighed, eftersom hans time var kommet.

"Jeg er parat," svarede den døende; "men førend du henter mig, kære Død, gør mig den tjeneste at bringe mig en frugt af det træ, som står udenfor min dør. Vis mig blot den lille villighed; så dør jeg gerne."

"Hvis det ikke er andet," svarede Døden, "så skal jeg gerne tjene dig med det."

Døden krøb altså op i pomeranstræet for at plukke en pomerans. Men da den ville krybe ned igen, kunne den ikke, for Federigo ville ikke tillade det.

"Ha, Federigo!" råbte den; "du har narret mig; jeg er nu i din vold; men skænk mig friheden, og jeg lover dig endnu ti års levetid."

"Ti år!" sagde Federigo, "det var også store ting! Nej, hvis du vil ned af træet, min hjerte, så må du være mere gavmild."

"Jeg giver dig tyve."

"Det er ikke dit alvor."

"Jeg giver dig tredive."

"Det endnu ikke fulde tredjeparten."

"Man skulle tro, du ville leve hundrede år endnu?"

"Netop, min bedste."

"Federigo, du er ikke rigtig klog."

"Hvad skal man sige? Jeg holder nu af at leve."

"Lad gå," svarede Døden. "Hundrede år! Det bliver vel ikke anderledes." Og straks kunne den krybe ned fra træet.

Så snart den var borte, stod Federigo op i højeste velbefindende, og begyndte et nyt liv med en ynglings kraft og en oldings erfarenhed. Alt hvad man ved om denne nye tilværelse, er at han vedblev særligt at tilfredsstille alle sine lidenskaber, og fornemmelig sine kødelige lyster, mens han

tillige gjorde en lille smule godt, når lejligheden tilbød sig, men uden dog at tænke mere på sin frelse end under sit første liv.

Efter de hundrede års forløb kom Døden igen og bankede på døren, og fandt ham i sengen.

"Er du parat?" spurgte den ham.

"Jeg har sendt bud efter min skriftefader," svarede Federigo, "sæt dig imidlertid ned ved ilden, jeg venter kun på absolution for at følge dig i evigheden."

Døden, som var en skikkelig fyr, satte sig ned på skamlen og ventede en hel time, men præsten kom endnu ikke. Da den omsider begyndte at blive træt af at vente, sagde den til Federigo: "Gamle synder, har du ikke i et helt sekel, som er forløbet, siden vi sidst så hinanden, kunnet få tid til at opgøre dit regnskab?"

"Jeg havde, min tro, andet at tænke på," svarede oldingen med et spotsk smil.

"Velan," svarede Døden, som blev forbitret over hans ugudelighed, "du har ikke et minut længere at leve!"

"Jo mæn!" svarede Federigo, mens Døden forgæves bestræbte sig for at rejse sig: "Jeg ved af erfarenhed, ar du er ikke så slem, som du lader til. Du vil nok endnu tilstå mig nogle års udsættelse."

"Nogle år, du elendige!" (Og den gjorde atter frugtesløse anstrengelser for at rejse sig.)

"Ja, det forstår sig; men denne gang skal jeg ikke være så ubeskeden; og da jeg ikke mere bryder mig om at blive gammel, så vil jeg ikke forlange mere end fyrre år til mit tredje levnedsløb."

Døden mærkede nok, at den denne gang sad fast på skamlen, ligesom forrige gang i pomeranstræet, men den var så opbragt, at den ikke ville gå ind på nogen akkord.

"Jeg ved nok, hvorledes jeg skal få dig rimelig," sagde Federigo, og lod kaste tre risknipper på ilden. På et øjeblik havde flammen opfyldt hele kaminen, og Døden var som på pinebænken.

"Nåde! Nåde!" råbte den, idet den følte sine gamle knokler brænde; "jeg lover dig fyrre års liv og helbred."

Ved disse ord ophævede Federigo trylleriet, og Døden, som allerede var halvt stegt, tog flugten.

Efter den aftalte tids forløb kom den igen og søgte sin mand, som stod dristigt med en pose på nakken og ventede dens ankomst.

"Nu er det alvor, din time er kommet," sagde Døden barsk, idet den trådte hurtigt ind; "nu har du ingen udflugt mere; men hvad vil du med den pose?"

"Den indeholder sjælene af tolv spillere, mine gode venner, som jeg engang har udløst af Helvede."

"Så lad dem vende tilbage dertil sammen med dig!" sagde Døden, idet den tog Federigo fat i håret, hævede sig op i luften, fløj mod syd, og styrtede sig med sit rov ned i Monte Gibellos afgrunde. Da den var kommet til Helvedes porte, bankede den tre gange på.

"Hvem der?" spurgte Pluto.

"Spilleren Federigo," svarede Døden.

"Luk ikke op!" råbte Pluto, som straks huskede på de tolv partier, han havde tabt, "den kæltring ville snart gøre hele mit land øde."

Da Pluto ikke ville lukke op, så førte Døden sin fange til Skærsildens porte; men den vagthavende engel ville ikke lade Federigo ind, da han erkendte ham i tilstand af dødelig synd.

Der var nu intet andet for; så nødig som Døden ville (for den ønskede at komme Federigo til livs), måtte den dog begive sig med ham til de himmelske boliger.

"Hvem er du?" sagde Sankt Peder til Federigo, da Døden havde sat ham af ved indgangen til Paradiset.

"Jeres gamle vært," svarede Federigo; "den samme, som engang beværtede jer med sit jagtbytte."

"Tør du," råbte Sankt Peder, "komme herhen i den tilstand, jeg ser dig i? Ved du ikke, at Himlen er lukket for din slags? Hvorledes! du er ikke engang værdig til Skærsilden, og endda vil du indlades i Paradiset?"

"Sankt Peder!" sagde Federigo; "var det således, jeg tog imod jer, da I kom med jeres guddommelige mester for omtrent et hundrede og firs år siden, og bad mig om husly?"

"Alt det kan være meget herligt og godt," sagde Sankt Peder i en vranten, skønt bevæget tone; "men jeg tør ikke tage det på mig at lade dig komme indenfor. Jeg vil gå og underrette Jesus Kristus om din ankomst, så får vi høre, hvad han siger til det."

Da Vor Herre Jesus havde fået nys om sagen, begav han sig til Paradisets port, hvor han fandt Federigo knælende på tærsklen med de tolv sjæle fordelt omkring sig, seks til hver side. Da blev han rørt af medlidenhed og sagde til Federigo: "Med dig vil jeg lade det gå til nød; men disse tolv sjæle, som Helvede råber på, dem kan jeg virkelig ikke med god samvittighed indlade."

"Hvorledes, herre!" udråbte Federigo; "den gang jeg havde den ære at modtage dig i mit ringe hus, var du da ikke også

ledsaget af tolv rejsende, som jeg modtog lige såvel som dig, og behandlede så godt jeg kunne?"

"Der er ingen udvej med det menneske," sagde Jesus Kristus. "Så kom da indenfor, siden I nu engang er her; men lad være med at prale af den nåde, jeg viser jer; det ville være et slet eksempel."

Toledos Perle

(Efterligning efter det spanske.)

Hvem kan sige mig, om solen er skønnest, når den står op, eller når den går ned? Hvem kan sige mig, hvilket der er det skønneste blandt træer, oliventræet eller mandeltræet? Hvem kan sige mig, hvem der er den tapreste, valencianeren eller andalusieren? Hvem kan sige mig, hvilken der er den skønneste blandt kvinder? Jeg skal sige dig, hvilken der er den skønneste blandt kvinder: Det er Aurora de Vargas, Toledos Perle.

Den sorte Tuzani forlanger sin lanse, han forlanger sit skjold: Hans lanse, den holder han i sin højre hånd; hans skjold hænger om hans hals. Han går ned i sin stald, og betragter sine fyrretyve hopper, den ene efter den anden. Han siger: "Berja er den kraftigste; på dens brede kryds bortfører jeg Toledos Perle, eller, ved Allah! Cordoba skal aldrig se mig igen."

Han drager af sted, han rider, han ankommer til Toledo, og han møder en olding nær ved Zacatin. "Olding med det hvide skæg! Bring dette brev til Don Guttiere, til Don Guttiere de Saldaña. Hvis han er en mand, vil han komme og kæmpe med mig ved Almamis kilde. Toledos Perle skal tilhøre en af os."

Og oldingen tager brevet, han tager det og bringer det til greven af Saldaña, der netop spiller skak med Toledos Perle. Greven læste brevet, han læste udfordringen, og så stærkt slår han i bordet med sin hånd, at alle brikkerne vælter. Og han står op, og forlanger sin lanse og sin gode ganger; og Perlen rejser

sig også, skælvende såre; for hun begriber, at han går til en tvekamp.

"Guttiere! Min herre! Don Guttiere af Saldaña, bliv, jeg beder dig, og spil atter med mig."

"Jeg vil ikke længere spille skak; jeg vil spille lansespil ved Almanis kilde."

Og Auroras tårer kan ikke holde ham tilbage; for intet holder en ridder tilbage, der drager ud til en tvekamp. Da tager Toledos Perle sin kappe, og ridende på sit muldyr, drager hun til Almanis kilde.

Omkring kilden er grønsværen rød. Kildens vand er også rødt: Men det er ikke en kristens blod, der rødmer grønsværen, der rødmer kildens vand. Den sorte Tuzani ligger der med ansigtet vendt mod himlen; Don Guttieres lanse er brudt sønder i hans bryst; alt hans livsens blod bortrisler lidt efter lidt. Hans ganger Berja betragter ham grædende, for den kan ikke helbrede sin herres sår.

Perlen stiger ned af sit muldyr: "Ridder, vær ved godt mod; du skal endnu leve, for at ægte en skøn maurerinde; min hånd forstår at helbrede de sår, som min ridder slår." – "Oh, du Perle så hvid! Oh, du Perle så skøn! Udriv af mit bryst denne lansestump, som sønderriver det. Stålets kulde isner og gennembæver mig."

Hun nærmer sig uden mistillid; men han samler sine kræfter, og med æggen af sit sværd skæmmer han dette så skønne ansigt.

Den etruriske vase

Auguste Saint-Clair var ingenlunde afholdt, af hvad man kalder den fine verden. Den væsentlige grund var, at han kun søgte at behage dem, han selv fandt behag i. Deres omgang satte han pris på; fra de øvrige holdt han sig borte. Han var desuden distræt og indolent. En aften, da han gik fra den italienske opera, spurgte markise A*** ham, hvorledes Sontag havde sunget. "Ja, min frue," svarede Saint-Clair med et forekommende smil og hovedet fuldt af ganske andre tanker. Forlegenhed kunne man ikke antage som grunden til dette kejtede svar; for med en fornem herre, en stor mand, ja selv med en dame på moden kunne han føre en samtale med samme sikkerhed, som om han passiarede med sine jævnbyrdige. – Markisen erklærede, at Saint-Clairs opblæsthed og uforskammethed var grænseløs.

Fru B*** indbød ham til middag hos sig en mandag. Hun talte en del med ham; og da han tog hjem, forsikrede han, at han aldrig havde truffet en elskværdigere dame. Fru B*** sankede åndrighed sammen hos andre i en månedstid og brugte forrådet op på en eneste aften. Saint-Clair aflagde hende et besøg igen om torsdagen i samme uge. Denne gang kedede han sig en smule. En visit endnu bestemte ham til ikke oftere at vise sig i hendes salon. Fru B*** gjorde vitterligt, at Saint-Clair var en ung mand uden manerer og af den dårligste tone.

Han havde af naturen et ømt og kærligt hjerte, men i en alder, hvor man er alt for let modtagelig for indtryk, som vedvarer hele livet, havde den troskyldige åbenhed, hans følsomme sind gav sig til kende med, givet anledning til spotterier fra hans kammeraters side. Han var stolt og ærgerrig; afhængig af opinionen, som netop børn kunne være det. Fra det øjeblik gjorde han sig til et studium at undertrykke ethvert spor af, hvad han anså for uhæderlig svaghed. Han nåede sit mål, men hans sejr var dyrekøbt. For andre kunne han dølge sin bløde og modtagelige sjæls bevægelser, men ved at indeslutte dem hos sig selv, voldte de ham hundredfold større smerte. Blandt folk vandt han det triste ry at være ufølsom og udeltagende; og ene med sig selv skabte hans urolige fantasi ham lidelser, der blev så meget tungere at bære, som han ikke ville betro nogen eneste sine sorgers hemmelighed.

Sandt er det, at det er vanskeligt at finde en ven!

Vanskeligt! Er det muligt? Har der mon nogen sinde eksisteret to mennesker, som ikke havde hemmeligheder for hinanden?

Saint-Clair troede ikke synderligt på venskab, og man havde lejlighed nok til at mærke dette. Han var kølig og tilbageholdende over for de unge mænd af hans kreds. Aldrig spurgte han dem om deres hemmeligheder, og til gengæld var alle hans egne tanker, og det meste af hvad han foretog sig, mysterier for dem. Franskmændene er tilbøjelige til at tale om sig selv; Saint-Clair var også uden selv at ville det blevet delagtiggjort i ikke få fortrolige meddelelser. Hans venner, og dette ord betyder de personer, som vi ser to gange om ugen, beklagede sig over den mangel på tillid, han til gengæld viste

dem; sædvanligvis mener jo også den, som uden nogen opfordring indvier os i sine hemmeligheder, at have god grund til at føle sig fornærmet, når han ikke får vore at vide. Man synes, at indiskretionen bør være gensidig.

"Han er tilknappet lige op til hagen," sagde en dag den smukke eskadronchef Alphonse de Thémines, "jeg kunne aldrig have den ringeste tillid til denne djævel Saint-Clair."

"Jeg tror, han er et stykke af en jesuit," svarede Jules Lambert; "en af mine bekendte har givet mig sit ord på, at han to gange har set ham komme ud fra Saint-Sulpice. Ingen kender hans tanker. Jeg selv føler mig aldrig rigtig tilpas i hans selskab."

De skiltes. På Boulevard des Italiens mødte Alphonse Saint-Clair, som gik med bøjet hoved og uden at se nogen. Alphonse standsede ham, tog ham under armen, og førend de var kommet til Rue de la Paix, havde han betroet ham hele sin kærlighedshistorie med fru ***, hvis mand er så skinsyg og så brutal.

Samme aften tabte Jules Lambert sine penge i ecarté. Han gav sig til at danse. Under dansen kom han med albuen til at støde til en ung mand, som også havde tabt alle sine penge, og som var i meget ondt lune. Et par skarpe ord veksledes; derpå en udfordring. Jules bad Saint-Clair om at være hans sekundant og lånte med det samme en sum penge hos ham, som han senere stadig har glemt at give ham tilbage.

Med alt det var Saint-Clair en mand, som var let at omgås. Hans fejl skadede kun ham selv. Han var forekommende, ofte elskværdig, næsten aldrig kedsommelig. Han havde rejst meget og læst meget og talte kun om sine rejser og om bøger, hvis man opfordrede ham til det. Desuden var han høj af vækst og godt

bygget; udtrykket i hans ansigt var ædelt og åndfuldt, næsten altid lidt for alvorligt; men hans smil var fuldt af ynde.

Jeg har glemt et vigtigt træk. Saint-Clair var opmærksomheden selv over for enhver kvinde og søgte hellere deres selskab og samtale end mændenes … Elskede han? Det var det vanskelige punkt at komme på det rene med. Så meget vidste man kun, at hvis denne kølige natur kunne føle kærlighed, måtte den smukke grevinde Mathilde de Coursy være den, han elskede. Det var en ung enke, i hvis selskab man til stadighed så ham. For deres intime forhold talte følgende omstændigheder. Først Saint-Clairs næsten ceremonielle høflighed over for grevinden, som besvarede den på samme måde; dernæst hans til affektation grænsende omhyggelighed for aldrig i selskabslivet at omtale hendes navn, eller, hvis han var ligefrem nødt til at tale om hende, aldrig den mindste lovtale; end videre havde Saint-Clair, indtil han havde gjort hendes bekendtskab, næret en lidenskabelig forkærlighed for musik, mens grevinden i samme grad havde foretrukket malerkunsten. Efter at de havde lært hinanden at kende, havde begges tilbøjelighed gensidigt skiftet genstand. Endelig var Saint-Clair, da grevinden forrige år var taget til et badested, rejst bort, seks dage efter at hun var taget af sted.

Min pligt som fortæller nøder mig til at berette, at en nat i juli måned, få øjeblikke før solens opgang, blev lågen til haven ved et landsted lukket op, og en mand trådte ud med samme forsigtighed som en tyv, der frygter for at blive overrasket. Landstedet tilhørte fru de Coursy, og manden var Saint-Clair. En kvinde, indhyllet i en kåbe, havde ledsaget ham til lågen og

stod med hovedet bøjet ud over den for at se ham så meget længere, mens han fjernede sig ad den fodsti, som løb langs med havemuren. Saint-Clair standsede, så sig forsigtigt om til alle sider og gjorde med hånden tegn til denne kvinde, at hun skulle gå ind. Den klare sommernat gjorde det muligt for ham at skelne hendes blege ansigt, som hele tiden ubevægeligt forblev i samme stilling. Han vendte tilbage, kom hen til hende og omfavnede hende med ømhed. Han ville tilskynde hende til at gå ind; men han havde endnu tusinde ting at sige hende. De havde talt sammen i omtrent ti minutter, så lød der fodtrin; det var en bonde, som gik til markarbejde. Et kys blev taget og givet, lågen lukkedes, og i et spring var Saint-Clair ved enden af fodstien.

Han fulgte en vej, som han lod til at kende godt. Snart næsten sprang han af glæde og kappede i farten med sin stok bladene af buskene, som stod på vejkanten, snart stod han stille eller gik ganske langsomt og så på himlen, som begyndte at rødme i øst. Kort sagt, ved at se ham skulle man have troet, at det var en gal, som var ude af sig selv af glæde over at være brudt ud af buret. Efter en halv times gang standsede han uden for døren til et lille ensomt liggende hus, som han havde lejet for sæsonen. Han havde nøglen hos sig: han trådte ind, kastede sig på en stor kanapé og hengav sig nu med øjnene ubevægelige og munden buet af et mildt smil til sine tanker og vågne drømme. Hans fantasi fremstillede i dette øjeblik kun lyse billeder for ham. "Hvor jeg er lykkelig!" udbrød han hvert øjeblik. "Endelig har jeg mødt et hjerte, som fatter mit! … – Ja, jeg har fundet mit ideal … Jeg har på en gang en ven og en elskerinde … Hvilken karakter … hvilken lidenskabelig sjæl! … Nej, hun har aldrig elsket nogen

før mig ..." Snart, for forfængeligheden lister sig allevegne ind i denne verdens forhold, snart tænkte han: "Det er den smukkeste kvinde i Paris;" og hans fantasi genkaldte ham på en gang al hendes ynde. – "Hun har valgt mig blandt alle. Og hendes tilbedere hørte alle til eliten af selskabet. Denne husaroberst, smuk, tapper, – og slet ikke lapset; – den unge forfatter, som maler kønne akvareller og forstår sig så godt på at sætte proverber i scene; – denne russiske Lovelace, som har set Balkan og tjent under Diebitch; – og især Camille T***, som virkelig har ånd, gode manerer og et smukt sabelhug over panden ... hun har afvist dem alle. Og jeg ...!" Her kom han tilbage til sit omkvæd: "Hvor jeg er lykkelig! hvor jeg er lykkelig!" Og han rejste sig op og åbnede vinduet, han syntes, han måtte have mere luft; så vandrede han op og ned i stuen og kastede sig atter på kanapeen.

En lykkelig elsker er næsten lige så kedelig som en ulykkelig. En af mine venner, som meget ofte befandt sig i det ene eller det andet af disse to tilfælde, havde som sidste middel til at skaffe sig gehør, måttet gribe til den udvej hver gang at give mig en ypperlig frokost; under måltidet havde han lov til at tale om sine kærlighedshistorier; så snart kaffen var drukket, var han ubetinget forpligtet til at skifte emne.

Da jeg ikke kan holde alle mine læsere skadesløse med frokost, vil jeg skåne dem for Saint-Clairs forelskede tanker. Desuden kan man ikke bestandig opholde sig i skyernes regioner. Saint-Clair var træt, han gabte, strakte sig og så, at det var højlys dag; han måtte dog engang tænke på at sove. Da han vågnede, så han på uret, at han akkurat havde tid til at klæde sig på og jage af sted til Paris, hvor han var indbudt til at

spise til middag sammen med en del unge mænd af sit bekendtskab.

Man havde netop trukket en ny flaske champagne op. Jeg overlader læseren at afgøre, hvor mange der var gået i forvejen. Det er tilstrækkeligt at antyde, at man var nået til det stadium, som for resten ved et ungkarlegilde indtræffer hurtigt nok, hvor alle de tilstedeværende taler i munden på hinanden, og hvor de stærke hoveder begynde at nære bekymringer for de svagere.

"Jeg ville ønske," sagde Alphonse de Thémines, som aldrig lod nogen lejlighed gå tabt til at tale om England, "jeg ville ønske, at vi her i Paris fulgte den samme skik som i London og udbragte, hver især, en skål for vor elskerinde. På den måde kunne vi da få at vide, for hvem vor ven Saint-Clair går og sukker;" og mens han talte, fyldte han sit eget og sine naboers glas.

Saint-Clair skulle netop, smule forlegen, til at svare, men Jules Lambert kom ham i forkøbet og udbrød: "Jeg finder den skik god og underkaster mig den;" og idet han løftede sit glas, råbte han: "Alle de små modehandlerinder i Paris leve! jeg tager ikke dem med, som er tredive år, de enøjede og halte."

"Hurra! Hurra!" råbte de unge anglomaner.

Saint-Clair rejste sig med sit glas i hånden: "Mine herrer," sagde han, "jeg har langt fra så rummeligt et hjerte, som vor ven Lambert, men det er til gengæld mere trofast. Og min trofasthed må påskønnes så meget mere, som jeg i lange tider har været skilt fra mit hjertes dame. Jeg er imidlertid vis på, at De vil billige mit valg, hvis De ikke allerede i forvejen er mine

rivaler. Mine herrer! Et glas for Judith Pasta! Gid vi snart igen må se den største tragiske skuespillerinde i Europa!"

Thémines ville til at kritisere skålen, men blev afbrudt ved de andres bifaldsytringer. Saint-Clair, som havde afpareret dette udfald, håbede at være sluppet for denne gang.

Samtalen drejede sig først om teatrene. Ved at berøre censuren førtes den over på det politiske gebet. Fra lord Wellington gik man over til at tale om de engelske heste og fra de engelske heste ved en idéforbindelse, som ingenlunde er vanskelig at forstå, til fruentimmerne; for en smuk hest og dernæst en smuk elskerinde er for en ung mand hans ønskers mål.

Så talte man da om midlerne til at komme i besiddelse af disse kostelige goder. Heste køber man, man kan også købe kvinder; men på sådanne kvinder vil vi ikke spilde et ord. Efter at Saint-Clair beskedent havde udviklet sin smule erfaring om dette delikate emne, sluttede han med at sige, at den første betingelse for at kunne fængsle en kvinde var at være en ejendommelig fra den almindelige typus afvigende natur. Men var der en almindelig formular for originalitet? Han troede det ikke.

"Efter Deres mening," sagde Lambert, "må altså en halt eller en pukkelrygget have større chancer for at behage end et menneske, som folk er flest?"

"De sætter sagen på spidsen," svarede Saint-Clair; "men om det skal være, viger jeg ikke for alle konsekvenser af min påstand. For eksempel, hvis jeg nu var pukkelrygget, ville jeg ingenlunde skyde mig en kugle for panden, jeg ville gøre erobringer. Først og fremmest ville jeg kun rette mine angreb

på to slags kvinder, enten mod dem, som har en virkelig medfølende natur, eller mod sådanne kvinder – og deres tal er stort – som gør fordring på at have en original karakter, *eccentric*, som englænderne kalder det. For de første ville jeg udmale det ulykkelige ved min stilling, den grusomhed, som naturen havde udvist mod mig. Jeg ville forsøge at vække deres medfølelse med min skæbne; jeg skulle vide at bringe dem til at ane, at jeg var i stand til at nære en lidenskabelig kærlighed. Jeg ville dræbe en af mine rivaler i duel og tage gift, naturligvis en passende lille dosis. Efter nogle måneders forløb ville man ikke mere se min pukkel, og så stod der kun tilbage at afvente det første anfald af følsomhed. Hvad angår de kvinder, som gør fordring på originalitet, så er deres erobring en let sag. Man skal blot forsikre dem om, at det er en fast og ufravigelig regel, at en pukkelrygget ikke kan opnå kærlighedens lykke, og de vil øjeblikkelig i gerningen vise, at denne lov ikke passer på dem."

"Hvilken Don Juan!" udbrød Lambert.

"Lad os sørge for at brække vore ben, mine herrer," sagde oberst Beaujeu, "siden vi er så ulykkelige ikke at være født med en pukkel."

"Jeg er fuldstændig af Saint-Clairs mening," erklærede Hector Roquantin, som ikke var mere end fire fod høj; "man ser idelig de smukkeste kvinder, og de, som er mest i vælten, hengive sig til mænd, som I smukke fyre aldrig ville tiltro ..."

"Kære Hector, rejs Dem og ring efter mere vin!" bad Thémines med den naturligste mine af verden.

Puslingen rejste sig op, og alle de tilstedeværende måtte trække på smilebåndet, idet de kom til at tænke på fablen om ræven, der havde mistet halen.

"Hvad mig angår," sagde Thémines og genoptog samtalen, "ser jeg hver dag ny beviser på, at et tåleligt udvortes," og samtidig kastede han et selvbehageligt blik i spejlet på den modsatte væg, "et tåleligt udvortes, siger jeg, og en smagfuld påklædning er det store særegne, som får selv de grusomste til at overgive sig;" og med hånden knipsede han en lille brødkrumme bort, som havde sat sig på hans frakke.

"Bah!" råbte den lille, "med et glat ansigt og en frakke fra Staub erobrer man kvinder, som man beholder i otte dage, og som keder en, når man har været to gange sammen med dem. Der behøves andet for at vække kærlighed, det, som man kalder kærlighed ... Der behøves ..."

"Bliv lidt," afbrød Thémines, "skal jeg anføre et slående eksempel? De har alle kendt Massigny, og De ved, hvad det var for et menneske. Manerer som en engelsk groom, konversation som en hest ... Men han var smuk som Adonis og forstod at binde sløjfen på sit halstørklæde som Brummel selv. I det hele taget var det den mest kedsommelige skabning, som jeg har kendt."

"Mig har han været stærkt på vej til at kede ihjel," sagde oberst Beaujeu, "hvad De kan begribe, når De hører, at jeg har været nødt til at rejse to hundrede mil sammen med ham."

"Og ved De," spurgte Saint-Clair, "at han var skyld i, at den stakkels Richard Thornton, som De alle har kendt, måtte af med livet?"

"Men det er jo dog bekendt," svarede Lambert, "at han blev myrdet af briganter i omegnen af Fondi?"

"Netop; men som De vil få at se, har Massigny i det mindste haft sin part i denne forbrydelse. En del rejsende, deriblandt

Thornton, havde af frygt for røverne aftalt at foretage rejsen til Neapel i fællesskab. Massigny bad om at måtte slutte sig til karavanen. Så snart Thornton fik det at vide, rejste han forud, som jeg må antage, af skræk for at skulle tilbringe nogle dage sammen med ham. Han rejste alene, og resten kender De."

"Thornton havde ret," sagde Thémines, "af to måder at komme af med livet på valgte han den behageligste. Enhver ville i hans sted have gjort det samme." Efter et ophold fortsatte han: "Altså indrømmer De mig, at Massigny var det mest kedsommelige menneske på Jorden?"

"Indrømmet!" råbte alle enstemmigt.

"Lad os ikke gøre nogen uret," sagde Lambert, "vi må gøre en undtagelse til gunst for ***, i særdeleshed når han udvikler sine politiske anskuelser."

"De indrømmer mig fremdeles," fortsatte Thémines, "at fru de Coursy er en dame af ånd, hvis nogen er det."

Der blev et øjebliks stilhed. Saint-Clair bøjede hovedet og bildte sig ind, at alles øjne var rettet mod ham.

"Hvem tvivler om det?" sagde han endelig, stadig bøjet over sin tallerken og tilsyneladende ivrigt optaget af at betragte de på porcelænet malede blomster.

"Jeg påstår," sagde Lambert og hævede stemmen, "jeg påstår, at hun er en af de tre mest elskværdige kvinder i Paris."

"Jeg har kendt hendes mand," bemærkede obersten, "han har ofte vist mig fortryllende breve fra sin kone."

"Auguste," udbrød Hector Roquantin, "De må præsentere mig for grevinden. Man siger, at De er pot og pande der."

"Ja, hen på efteråret," fremmumlede Saint-Clair, "når hun kommer tilbage til Paris ... Jeg ... jeg tror ikke, at hun modtager

besøg på landet."

"Vil De høre, hvad jeg har at fortælle?" råbte Thémines. Stilheden blev atter tilvejebragt. Saint-Clair sad uroligt på sin stol som en anklaget foran sine dommere.

"Saint-Clair, De har ikke kendt grevinden for tre år siden," fortsatte Thémines, med en rolighed, som var til at fortvivle over. "De kan ikke gøre Dem nogen forestilling om, hvorledes hun den gang var: smuk, frisk som en rose, overordentlig livlig og munter som en sommerfugl. Nuvel! Ved De, hvem hun iblandt sine talrige tilbedere hædrede med sin gunst? Massigny! Den dummeste og mest tåbelige af alle mænd fordrejede hovedet på den åndfuldeste kvinde. Tror De, at en pukkelrygget havde kunnet gøre det samme? Nej, tro De mig, sørg blot for at have et glat ansigt, en god skrædder og så en smule dristighed."

Saint-Clair befandt sig i en forfærdelig stilling. Han var lige ved at nedlægge en bestemt erklæring mod sandheden i Thémines fortælling, men frygten for at kompromittere grevinden holdt ham tilbage. Han havde kunnet fremføre ting, som talte til gunst for hende, men ordene døde på hans tunge. Hans læber skælvede af harme, og forgæves anstrengte han sig for at finde på et påskud til at yppe strid.

"Er det muligt!" udbrød Lambert med en overrasket mine; "fru de Coursy har hengivet sig til Massigny! *Frailty, thy name is woman!*"

"En kvindes rygte er en så lidet vigtig ting!" sagde Saint-Clair i en tør og hånlig tone. "Man gør sig ingen samvittighed af at ødelægge det for at pynte sig med lidt vid ... og ..."

Mens han talte, kom han med gysen til at tænke på en etrurisk vase, som han hundrede gange havde set på kaminen i

grevindens bolig i Paris. Han vidste, at det var en foræring fra Massigny efter hans hjemkomst fra Italien; og – forfærdelige omstændighed! – denne vase var fra Paris blevet taget med ud på landet. Og hver aften, når Mathilde lagde sin buket fra sig, anbragte hun den i den etruriske vase.

Ordet døde på hans læber; han så kun en ting, han tænkte kun på en ting: den etruriske vase!

"Et smukt bevis!" vil en kritiker sige: "at mistænke sin elskede for så ringe en ting!" "Min kære kritiker, har De nogen sinde været forelsket?"

Thémines var i alt for godt humør til at føle sig fornærmet over den tone, Saint-Clair havde talt til ham i. Han svarede med en ligefrem og godmodig mine: "Jeg gentager kun, hvad alverden sagde. Sagen blev betragtet som vis, den gang De var i Tyskland. For resten kender jeg kun meget lidt til fru de Coursy; jeg har ikke besøgt hende i halvandet år. Det er jo muligt, at man har taget fejl, og at Massigny har bundet mig noget på ærmet. Lad os lade den sag stå ved sit værd og vende tilbage til vort emne. De kender alle Frankrigs åndrigeste kvinde, hun hvis skrifter ..."

Døren blev lukket op og Theodore Neville trådte ind. Han var lige kommet tilbage fra Ægypten.

"Theodore! så hurtigt tilbage!" Han blev fra alle sider bestormet med spørgsmål.

"Har du bragt et ægte tyrkisk kostume hjem med dig?" spurgte Thémines. "Har du en arabisk hest og en ægyptisk groom?"

"Hvad er pashaen for en mand," sagde Jules. "Hvornår vil han erklære sig uafhængig? Har du set et hoved falde for et eneste

sabelhug?"

"Og *alméerne* Note 9)?" spurgte Roquantin. "Er kvinderne smukke i Cairo?"

"Har De truffet general L***?" spurgte oberst Beaujeu. "Hvorledes har han organiseret pashaens armé? Har oberst C*** givet Dem en sabel til mig?"

"Og pyramiderne? Og Nilvandfaldene? Og Memnonsstøtten? Ibrahim Pasha?" osv. osv.

Alle talte i munden på hinanden; Saint-Clair tænkte kun på den etruriske vase.

Theodore havde imidlertid sat sig ned med benene over kors, for denne skik havde han antaget i Ægypten og havde ikke formået at aflægge den efter sin hjemkomst til Frankrig, og ventede på, at spørgerne skulle blive trætte. Derpå udtalte han sig som følger, temmelig hurtigt for ikke så let at blive afbrudt.

"Pyramiderne! På ære, det er en *regular humbug*. De er langt fra så høje, som man bilder sig ind. Münsteren i Strasbourg er kun fire meter mindre. Antikviteterne, dem er jeg nær ved at drukne i. Tal ikke til mig om dem. Synet alene af en hieroglyf ville få mig til at besvime. Der er en sådan masse rejsende, som har travlt med dem. Mit øjemed har været at studere karakteren og sæderne hos den forunderlige befolkning, som myldrer i Alexandrias og Cairos gader: Tyrker, beduiner, kopter, fellaher, maghrebiner, og hvad de nu hedder. Jeg har i hast nedskrevet nogle notitser herom, mens jeg var på lazarettet. Hvilken skandale, dette lazaret! Jeg håber da, at I ikke tror på smitten, godtfolk! Jeg har roligt røget min pibe midt imellem tre hundrede pestbefængte. Ah! Oberst, der skulle De se smukt kavaleri, udmærket beredent. Jeg skal vise Dem ypperlige

våben, som jeg har bragt hjem med mig. Jeg har en *djerid*, som har tilhørt den navnkundige Murad Bey. Oberst, jeg har en *yataghan* til Dem og en *khandjar* til Auguste. Jeg skal vise Dem min *metchlâ*, min *burnus* og min *h'haik*. Ved De vel, at det kun havde stået til mig selv, om jeg også ville hjemføre kvinder? Ibrahim Pasha har sendt så mange derover fra Grækenland, at man kan få dem næsten for intet … Men af hensyn til min moder … Med pashaen har jeg talt meget. Det er en mand med ånd, sågu aldeles uden fordomme. I skulle ikke tro, hvor godt han kender til tingene her hjemme. På ære! Han ved besked om de mindste hemmeligheder i vort ministerium. Af hans samtale har jeg fået meget værdifulde oplysninger om partistillingen i Frankrig … For øjeblikket beskæftiger han sig ivrigt med statistik. Han er abonnent på alle vore aviser. Ved i, at han er bonapartist om en hals! Han taler kun om Napoleon. Ah! Hvilken stor mand denne *Bounabardo*! sagde han til mig. Bounapardo, det er nu måden, hvorpå de udtaler Bonaparte."

"*Giourdina*, det vil sige *Jourdain*," hviskede Thémines ganske sagte.

"I begyndelsen," vedblev Theodore, "var Mohamed Ali meget forbeholden over for mig. I ved jo, at alle tyrkere er meget mistroiske. Han tog mig Fanden tage mig for en spion eller en jesuit. – – Han har ligefrem rædsel for jesuitterne. Men efter at jeg havde besøgt ham nogle gange, indså han, at jeg var en slet og ret rejsende og ivrig efter til bunds at lære Orientens sæder, skikke og politiske anskuelser at kende. Og så var han ikke længere tilknappet, men talte åbenhjertigt med mig. Ved min sidste audiens, det var den tredje, som han havde tilstået mig, tog jeg mig den frihed at sige til ham: "Jeg begriber ikke, hvorfor

Deres Højhed ikke gør Dem uafhængig af Porten Note 10)." – "Herre Gud," sagde han til mig, "jeg ville såmænd gerne, men jeg er bange for, at de liberale blade, som leder alting i Deres land, ikke ville yde mig deres understøttelse, hvis jeg proklamerede Ægyptens uafhængighed." Han er en smuk gammel mand, prægtigt hvidt skæg, aldrig så meget som et smil. Han trakterede mig med noget ganske udmærket syltetøj; men det, der fornøjede ham mest af alt, af hvad jeg har givet ham, var Charlets *Samling af Kejsergardens Uniformer*."

"Er pashaen romantiker?" spurgte Thémines.

"Han beskæftiger sig kun lidt med litteratur; men De må ikke glemme, at den arabiske litteratur helt og holdent er romantisk; de har en digter Melek Ayatalnefous-Ebn-Esraf, som for nylig har udgivet en samling poesier, i sammenligning med hvilke Lamartines tager sig ud som klassisk prosa. Da jeg kom til Cairo, tog jeg mig en lærer i arabisk, med hvem jeg gav mig til at læse Koranen. Omendskønt jeg ikke har taget mange timer, lærte jeg dog nok til at forstå de ophøjede skønheder i Profetens stil og til at indse, hvor umådeligt slette alle vore oversættelser er. Det er sandt! Vil De se arabisk skrift? Dette ord med guldbogstaver betyder Allah, det vil sige Gud."

Mens han sagde dette, fremviste han et meget tilsmudset brev, som han tog ud af en parfumeret silkepung.

"Hvor længe er det, du har opholdt dig i Ægypten?" spurgte Thémines.

"Seks uger."

Og vor rejsende blev ved med at fortælle løst og fast om alt muligt fra det største til det mindste. Saint-Clair var taget bort næsten straks efter hans ankomst og havde givet sig på vejen til

sit landsted. Hans hests voldsomme galop hindrede ham i klart at forfølge sine tanker. Men han følte dunkelt, at hans lykke i denne verden var tilintetgjort for bestandig, og at han ikke kunne tage hævn over andre end en død og en etrurisk vase.

Da han var kommet hjem, kastede han sig på den kanapé, hvor han dagen i forvejen havde hengivet sig så længe og lifligt til betragtninger over sin lykke. Den tanke, som han ømmest havde fredet, var, at hans elskerinde ikke var nogen kvinde som de andre, at hun aldrig havde elsket og aldrig kunne elske andre end ham. Nu forsvandt denne smukke drøm for den sørgelige og grusomme virkelighed. "Jeg besidder en smuk kvinde, det er det hele. Hun har ånd: Derfor er hun så meget mere skyldig; hun har kunnet elske Massigny! Det er sandt, nu elsker hun mig ... af hele sin sjæl ... sådan som hun kan elske. Være elsket som Massigny har været det! ... Hun har ikke kunnet modstå mine artigheder, min smiger og min påtrængenhed. Men jeg har bedraget mig. Sympati var der ikke mellem vore hjerter. Massigny eller mig. I og for sig er det ganske det samme. Han er smuk, hun elsker ham for hans skønhed. Jeg morer stundom fruen. Nu vel! har hun sagt, jeg vil elske Saint-Clair, siden den anden er død! Og hvis Saint-Clair dør eller keder mig, så får vi se."

Jeg tror afgjort, at Djævelen usynlig står og lurer, når en ulykkelig piner sig selv på denne måde. Synet er fornøjeligt for menneskenes fjende; og når offeret tror at føle, at sårene lukker sig, står Djævelen rede til at rive dem op.

Saint-Clair syntes at høre en stemme, som hviskede i hans øren:

… L'honneur singulier
D'être le successeur … Note 11)

Han rejste sig over ende og kastede blikket vildt omkring sig. Han ville have været glad ved at finde nogen i sit værelse. Uden tvivl havde han revet ham i stykker.

Taffeluret slog otte. Halv ni venter grevinden ham. Hvis han udeblev! "Hvorfor egentlig gense Massignys elskerinde?" Han lagde sig ned på kanapeen igen og lukkede øjnene. "Jeg vil sove," sagde han. Han lå ubevægelig i et halvt minut; så sprang han op og løb hen til uret for at se, hvor lang tid der var gået. "Hvor jeg ville ønske, at klokken var halv ni!" tænkte han, "så ville det være for sent at gå der hen." I sit hjerte følte han ikke mod til at blive hjemme, han ville være glad ved at have et påskud dertil. Han ønskede, at han var alvorlig syg. Han gik op og ned i værelset, satte sig, tog en bog og kunne ikke læse en stavelse. Han gik hen til klaveret og var ikke i stand til at lukke det op. Han fløjtede, han så på skyerne og forsøgte at tælle poplerne foran sine vinduer. Så endte han med atter at spørge uret og så, at han kun havde fået bugt med tre minutter. "Jeg kan ikke lade være at elske hende," udbrød han, idet han skar tænder og stampede i gulvet, "hun behersker mig, og jeg er hendes slave, ligesom Massigny har været det før mig! Vel, elendige, adlyd, siden du ikke har styrke nok til at bryde en lænke, som du hader!" Han tog sin hat og styrtede ud.

Når vi ligger under for en lidenskab, føler vi en slags forfængelig trøst ved fra stolthedens tinde at se ned på vor svaghed. Det er sandt, siger man til sig selv, at jeg er svag, men hvis jeg blot *ville*!

Han gik med langsomme skridt ad stien, som førte til haveporten, og på afstand så han en hvid skikkelse, som tegnede sig mod træernes mørke baggrund. Med et tørklæde i hånden viftede den til hilsen. Hans hjerte bankede voldsomt, hans knæ skælvede, han formåede ikke at tale, og han var blevet så frygtsom, at han ængstedes for, at grevinden skulle kunne læse hans mørke stemning i hans ansigt.

Han greb den hånd, som hun rakte ham, og kyssede hende på panden, da hun kastede sig i hans arme; og så fulgte han hende til hendes værelse, stum, idet han med anstrengelse undertrykte de suk, som truede med at sprænge hans bryst.

Et eneste vokslys oplyste grevindens kabinet. De satte sig begge to. Saint-Clair lagde mærke til den måde, hvorpå hans veninde bar sit hår, kun smykket med en eneste rose. Dagen i forvejen havde han bragt hende et smukt engelsk kobberstik, *Hertuginden af Portland* efter Lesly (portrættet bærer håret således), og Saint-Clair havde kun sagt disse ord: "Jeg holder mere af denne ganske simple rose end af alle jeres indviklede frisurer tilsammen." Han brød sig ikke om juveler, og han tænkte som den engelske lord, der plumpt udbrød: "Pyntede kvinder og skrammererede heste kan Djævelen selv ikke engang bedømme." Da han sidste nat under samtale med grevinden havde leget med et halssmykke af perler (for når han talte, måtte han altid have en eller anden ting mellem hænderne), havde han sagt: "Juveler er kun gode til at skjule fejl med. De er alt for smuk, Mathilde, til at behøve at bære dem." I aften havde grevinden, som mærkede sig endog hans ubetydeligste ytringer, afført sig ringe, halsbånd, ørenringe og armbånd. – Ved en kvindes toilette lagde han først og fremmest mærke til

fodbeklædningen, og, som så mange, havde han sin egen smag i dette kapitel. Før solnedgang var der faldet en stærk regn. Græsset var endnu ganske vådt; grevinden var ikke desto mindre gået på det fugtige grønsvær med silkestrømper og i sorte atlaskessko ... Hvis hun nu blev syg?

"Hun elsker mig," sagde Saint-Clair ved sig selv, og han sukkede over sig selv og sin dårskab, og han så på Mathilde og smilede mod sin vilje, vaklende mellem sin nedtrykte sindsstemning og den glæde, han følte ved at se en smuk kvinde, som søgte at gøre ham til behag ved alle disse småting, som for elskende har så stor betydning.

Grevindens ansigt, som strålede af glæde, var præget af en blanding af kærlighed og drillende skælmeri, der gjorde hende endnu mere fortryllende. Hun tog en lille genstand af et japansk skrin, og idet hun skjulte den i sin lille fremstrakte hånd, sagde hun til ham: "I aftes kom jeg til at rive dit ur i stykker, nu er det gjort i stand igen." Hun gav ham uret tilbage og så på ham på en gang ømt og overgivent, idet hun bed sig i underlæben ligesom for at bare sig for at le. I guder! Hvor hendes tænder var smukke! Hvor de skinnede hvide mod hendes læbers brændende rødme! (En mand ser grumme tåbelig ud, når han køligt modtager en smuk kvindes smiger.)

Saint-Clair takkede hende, tog uret og ville til at lægge det i sin lomme: "Men se dog på det," vedblev hun, "luk det op og undersøg, om det er gjort ordentligt i stand. Du, som er så lærd, som har gået i polyteknisk skole, du må bedømme det." – "Åh! Jeg forstår mig kun meget lidt på den slags ting," sagde Saint-Clair; og han lukkede uret op med en adspredt mine. Hvor blev han overrasket! Fru de Coursys miniature-portræt var

malet på lågets indvendige side. Hvorledes kunne han endnu surmule? Hans pande opklaredes; han tænkte ikke mere på Massigny; han vidste kun, at han var hos en fortryllende kvinde, og at denne kvinde tilbad ham.

"Lærken, morgenrødens sendebud," var begyndt at slå sine triller, og lange blege lysstrimer viste sig mellem skyerne i øst. Det var den time, i hvilken Romeo tog afsked med Julie; den klassiske time, da alle elskende må skilles.

Saint-Clair stod henne foran kaminen med nøglen til haveporten i hånden, og øjnene opmærksomt fæstet på den etruriske vase, som vi allerede har talt om. I sin sjæls inderste bar han endnu nag til den. Han var imidlertid glad til mode, og den ligefremme tanke, at Thémines beretning ikke var sand, begyndte at vinde indpas hos ham. Mens grevinden, som ville følge ham til havens udgang, var beskæftiget med at kaste et sjal om hovedet, stod han og bankede sagte med nøglen på den ulykkelige vase. Efterhånden blev slagene heftigere, så at man måtte vente, at vasen om et øjeblik ville splintres i stumper.

"Min gud, tag dig dog i agt," udbrød Mathilde, "du er jo lige ved at sønderslå min smukke etruriske vase." Og hun tog nøglen ud af hånden på ham.

Saint-Clair var yderst misfornøjet, men han beherskede sig. Han vendte ryggen mod kaminen for ikke at give efter for fristelsen, og i det han lukkede sit ur op, gav han sig til at betragte grevindens billede.

"Hvem har malet det?" spurgte han.

"R***. Gennem Massigny lærte jeg ham at kende. Efter sin rejse til Rom havde Massigny opdaget, at han havde en afgjort smag for de skønne kunster og spillede mæcen over for alle de unge kunstnere. Jeg synes virkelig, at det billede ligner mig, endskønt lidt flatteret."

Saint-Clair havde den største lyst til at kyle uret mod væggen, hvad der ville have gjort det højst vanskeligt at få det gjort i stand igen. Han styrede sig dog og stak det atter i sin lomme; dagen var brudt frem , og han forlod nu huset, idet han bad Mathilde ikke at følge ham. Han gik med hurtige skridt gennem haven og var et øjeblik efter alene og på landevejen.

"Massigny, Massigny!" udbrød han med rasende forbitrelse, "jeg skal altså allevegne møde dig igen! ... Naturligvis har maleren, som har lavet dette portræt, malet et andet til Massigny! ... Tåbe, som jeg har været! At tro så meget som et øjeblik, at jeg blev gengældt med en kærlighed som min egen ... Og det fordi hun smykker sig med en rose og ikke bærer juveler! ... Hun har en hel sekretær fuld ... Massigny, som kun så på damernes toilette, satte så stor pris på juveler! ... Ja, hun har en elskværdig karakter, det må man indrømme. Hun forstår at rette sig efter sine elskeres tilbøjeligheder. Guds død! Jeg ville hundrede gange hellere have, at hun var en kurtisane og hengav sig for penge, så kunne jeg da i det mindste tro, at hun holdt af mig, siden hun er min elskerinde, uden at jeg betaler hende."

Lidt efter blev han grebet af en langt smerteligere betragtning. Om nogle uger var grevindens sørgetid forbi. Saint-Clair skulle ægte hende, så snart sørgeåret vir omme. Han havde lovet hende det. Lovet? Nej! Talt om det havde han aldrig. Men det havde været hans bestemte hensigt, og

grevinden havde opfattet det således. For ham var dette det samme som et løfte. I går ville han have givet en kongekrone for at fremskynde det øjeblik, da han for verden kunde åbenbare sin kærlighed; nu gyste han ved den blotte tanke om at knytte sin skæbne til Massignys tidligere elskerinde. Og dog, *jeg bør gøre det,* sagde han til sig selv, og det skal ske. Stakkels kvinde, hun har åbenbart troet, at jeg kendte hendes tidligere forbindelse. Man siger, at den sag ingen hemmelighed var. Og desuden, den gang kendte hun jo ikke mig ... Hun kan ikke forstå mig. Hun tror at jeg kun elsker hende, som Massigny elskede hende. Og han udbrød ikke uden stolthed: "I tre måneder har hun gjort mig til den lykkeligste af alle dødelige. Den lykke er det ikke for dyrt at betale med resten af mit liv."

Han gik ikke til sengs, men steg til hest og red omkring i omegnens skove den hele morgen. På en af skovvejene så han på en smuk engelsk hest en rytter, som allerede på afstand kaldte på ham og omtrent samtidig havde indhentet ham. Det var Alphonse de Thémines. I den sindsstemning, Saint-Clair befandt sig, er ensomhed afgjort bedst. Mødet med Thémines bevirkede også, at hans humør slog over i en undertrykt vrede. Thémines lod ikke til at bemærke det, eller gjorde sig en ondskabsfuld glæde af at fortrædige ham. Han talte, han lo, han spøgte uden at lægge mærke til, om han fik svar eller ikke. Da Saint-Clair fik øje på en snæver allé, lod han straks sin hest slå ind på den, i det håb at hans plageånd ikke ville følge ham; men han tog fejl; når man er oplagt til at pine et menneske, slipper man ikke så let sit bytte. Thémines vendte sin hest og red stærkere til for at indhente Saint-Clair for således bekvemmere at kunne fortsætte samtalen.

Jeg har sagt, at alleen var snæver. Det var med nød og næppe at to heste kunne gå ved siden af hinanden; det var derfor slet ikke påfaldende, at Thémines, skønt en øvet rytter, kom til at strejfe Saint-Clairs fod, idet han red op på siden af ham. Denne, hvis raseri nu var på det højeste, kunne ikke længere styre sig. Han rejste sig i stigbøjlerne og slog med sin ridepisk Thémines' hest voldsomt over snuden.

"Hvad Fanden går der af Dem, Auguste?" råbte Thémines. "Hvorfor slår De min hest?"

"Hvorfor følger De efter mig?" svarede Saint-Clair med en stemme, der skælvede af harme.

"Er De fra forstanden, Saint-Clair? Glemmer De, hvem De taler til?"

"Jeg ved godt, jeg taler til en uforskammet laps."

"Saint-Clair! ... jeg tror, De er gal ... vel, men i morgen skal De give mig en undskyldning eller også stå mig til ansvar for Deres uforskammethed."

"I morgen da, min herre."

Thémines holdt sin hest an; Saint-Clair gav sin af sporerne; snart var han forsvundet mellem træerne.

Han følte sig på en gang roligere. Han havde den svaghed at tro på forudfølelser. Han troede, at han ville blive dræbt den næste dag, og i hans nuværende stilling var denne løsning som fundet. Endnu kun én dag tilbage; i morgen ingen bekymringer, ingen kvaler mere. Han red hjem, sendte sin tjener med en billet til oberst Beaujeu, skrev nogle breve, spiste derpå med god appetit til middag og var nøjagtig på slaget halv ni foran den lille haveport.

"Men hvad går der dog af dig i aften, Auguste," spurgte grevinden. "Du er så besynderligt lystig, og dog kan al din munterhed ikke få mig til at le. I går var du lidt fortrædelig stemt, og jeg var så glad. I dag har vi byttet roller. Jeg har en forfærdelig hovedpine."

"Smukke veninde, ja, jeg må tilstå, i går var jeg meget kedsommelig. Men i dag har jeg været ude, jeg har haft bevægelse, og jeg befinder mig ganske udmærket."

"Og jeg er stået sent op, jeg har sovet længe i morges, og jeg har haft tunge drømme."

"Ah! Drømme, tror du på drømme?"

"Hvilken dårskab!"

"Ja, jeg tror på dem. Jeg vil vædde på, at du har haft en drøm, som bebuder en eller anden sørgelig begivenhed."

"Jeg husker aldrig mine drømme. Dog vent, lad mig tænke mig om ... i min drøm har jeg set Massigny; du kan altså indse, at den just ikke har været meget morsom."

"Massigny! Jeg ville tværtimod have troet, at du havde haft megen glæde af at gense ham?"

"Stakkels Massigny!"

"Stakkels Massigny?"

"Auguste, jeg beder dig, sig mig, hvad der er i vejen med dig i aften. Der er noget dæmonisk i dit smil. Du ser næsten ud, som om du havde dig selv til bedste."

"Se nu behandler du mig lige så slemt, som dine veninder, de gamle klosterdamer, plejer at gøre."

"Ja, Auguste, i aften er der det udtryk i dit ansigt, som du har, når du er sammen med folk, du ikke kan lide."

"Skam dig! Vær så god og ræk mig din hånd." Han kyssede hende på hånden med ironisk galanteri, og de så stift på hinanden i et minut. Saint-Clair slog øjnene ned og udbrød: "Hvor det dog er vanskeligt at færdes i denne verden uden at blive anset for ond. Man måtte aldrig tale om andet end vejret, jagt, eller, bedre endnu, med dine aldrende veninder drøfte budgettet for deres velgørenhedsselskaber."

Han tog et stykke papir på bordet: "Se nu her, det er en regning over din finvask. Lad os snakke sammen om den, min engel; så vil du ikke falde på at kalde mig ondskabsfuld."

"I sandhed, Auguste, du forbavser mig ..."

"Denne retskrivning bringer mig til at tænke på et brev, som jeg har fundet i morges. Jeg har nemlig ordnet mine papirer i dag; stundom kommer der et sådant anfald over mig. Nå, så fandt jeg et kærlighedsbrev, skrevet til mig fra en sypige, som jeg var forelsket i, da jeg var seksten år. Hun havde en ganske aparte og altid meget indviklet måde at bogstavere hvert ord på. Og stilen svarer til ortografien. Ja! jeg var dengang en smule lapset, og jeg fandt det ikke passende at have en elskerinde, som ikke skrev som Sévigné. Jeg forlod hende pludselig. Da jeg i dag læste dette brev igennem, følte jeg, at denne sypige havde båret en virkelig kærlighed til mig."

"Det må jeg sige! En kvinde, som du underholdt ...?"

"På det overdådigste: med halvtreds francs om måneden. Men min formynder forsynede mig just ikke med overdrevent rigelige lommepenge, for han sagde, at et ungt menneske, som har penge, ødelægger sig selv og ødelægger andre."

"Og denne kvinde, hvad er der blevet af hende?"

"Hvad ved jeg? ... Sandsynligvis er hun død på et eller andet hospital."

"Auguste! ... hvis det var tilfældet, ville du ikke sige det så ligegyldigt."

"For at sige sandheden, så er hun blevet gift med en skikkelig mand; og den gang jeg blev min egen herre, gav jeg hende en lille medgift."

"Hvor du er god! ... Men hvorfor vil du lade, som om du er ond?"

"Ja vist! Jeg er meget god ... jo mere jeg overvejer, jo mere overbevist bliver jeg om, at denne kvinde virkelig elskede mig ... Men den gang formåede jeg ikke at skelne en oprigtig følelse under en latterlig form."

"Du skulle have bragt mig dit brev. Jeg ville ikke have været skinsyg ... Vi kvinder har mere finfølelse end mændene, og vi mærker øjeblikkelig på stilen i brevet, om brevskriveren har været oprigtig eller har fremkunstlet en lidenskab, som i virkeligheden ikke var til stede."

"Og hvor ofte lader I jer så dog ikke føre bag lyset af tåber eller narre!"

Mens han talte, så han på den etruriske vase, og der var i hans blik og over klangen af hans stemme udbredt et mørkt udtryk, som undgik Mathildes opmærksomhed.

"Ja vist! I mænd, I vil alle gælde for Don Juan'er. I bilder jer ind, at I fører os bag lyset, mens I ofte har at bestille med en Donna Juana, som er endnu mere forslagen end I selv."

"Jeg kan så godt forstå, at med jeres overlegne ånd, mine damer, sporer I en tåbe på miles afstand. Heller ikke tvivler jeg

om, at vor ven Massigny, der både var en tåbe og en nar, ikke er død som en helgen eller martyr ..."

"Massigny? Men han var slet ikke så meget tosset; og desuden er der jo også tåbelige kvinder. Jeg skal dog fortælle dig en historie om Massigny ... Men har jeg ikke allerede fortalt dig den?"

"Aldrig," svarede Saint-Clair med skælvende stemme.

"Massigny blev, da han kom hjem fra Italien, forelsket i mig. Min mand kendte ham; han præsenterede ham for mig som en mand af ånd og smag. De var som skabt for hinanden. Massigny var i begyndelsen meget udholdende; han forærede mig akvareller, som han købte hos Schroth, og som han udgav for sine, og talte med mig om musik og malerkunst med en kendermine, som var ubetalelig. En dag sendte han mig et ganske guddommeligt brev. Han fortalte mig blandt andre ting, at jeg var den ærbareste dame i Paris; af den grund ville han være min elsker. Jeg viste brevet til min kusine Julie. Vi var den gang begge to nogle vildkatte, og vi besluttede at spille ham et puds. En aften havde vi hos os en del fremmede, blandt andre Massigny. Min kusine sagde til mig: 'Jeg skal læse en kærlighedserklæring for dig, som jeg har fået i morges.' Hun tager brevet og læser det op under en storm af latter ... den stakkels Massigny!"

Saint-Clair faldt på knæ og udstødte et skrig af glæde. Han greb grevindens hånd og dækkede den med kys og tårer. Mathilde var yderst forbavset og troede først, at han ikke befandt sig vel. Saint-Clair kunne kun sige: "Tilgiv mig, tilgiv mig!" Endelig rejste han sig op. Hans ansigt strålede. I dette

øjeblik var han lykkeligere end den dag, da Mathilde første gang havde sagt til ham: "Jeg elsker dig."

"Jeg er den mest forrykte og den uværdigste af alle mænd," råbte han; "i to dage har jeg mistænkt dig ... og jeg har ikke søgt nogen forklaring hos dig ..."

"Du har mistænkt mig! ... Og for hvad?"

"Åh, jeg er en tåbe! ... Man havde sagt, at du havde elsket Massigny, og ..."

"Massigny!" og hun kom til at le; men idet hendes stemme atter blev alvorlig, sagde hun: "Auguste, kunne du være tåbelig nok til at nære en sådan mistanke; og hyklerisk nok til at holde den skjult for mig!" En tåre glimtede i hendes øjne.

"Jeg bønfalder dig, tilgiv mig."

"Hvor skulle jeg kunne andet end tilgive dig, kære ven ... men lad mig først sværge dig til ..."

"Ak, jeg tror dig, jeg tror dig, ikke et ord mere."

"Men i Himlens navn, hvad har dog kunnet bringe dig på en så urimelig formodning?"

"Intet, intet i verden uden mit fordømte sind ... og ... ser du, denne etruriske vase, jeg vidste, at den var en foræring fra Massigny ..."

Grevinden slog hænderne sammen af forbavselse og udbrød derpå, idet hun lo af fuld hals: "Min etruriske vase! min etruriske vase!"

Saint-Clair kunne ikke lade være selv at le med, og alt imens trillede store tårer ned ad hans kinder. Han tog Mathilde i sine arme og sagde til hende: "Jeg slipper dig ikke, før du har tilgivet mig."

"Ja, jeg tilgiver dig, tåbe, som du er," sagde hun og omfavnede ham ømt. "Du har gjort mig så lykkelig i dag; det er første gang, jeg har set dig græde, og jeg troede, at du aldrig græd."

Og idet hun viklede sig ud af hans arme, greb hun den etruriske vase og kastede den imod gulvet, så at den gik i tusinde stykker. (Det var et kostbart og uerstatteligt stykke. På vasen så man malet i tre farver kampen mellem en lapith og en kentaur.)

Saint-Clair var i nogle timer det skamfuldeste og lykkeligste menneske på Jorden.

"Nå," sagde Roquantin til oberst Beaujeu, som han traf den følgende aften hos Tortoni, "er nyheden så sand?"

"Alt for sand, min kære," svarede obersten bedrøvet.

"Men fortæl mig dog, hvordan dette er gået til?"

"Åh, ganske simpelt. Saint-Clair sagde straks til mig, at han havde uret, men at han først ville stå for Thémines' skud, førend han gjorde ham nogen undskyldning. Jeg kunne kun billige hans forsæt. Thémines ville have det afgjort ved lodtrækning, hvem der skulle have første skud. Saint-Clair fordrede, at det skulle være Thémines. Thémines skød; jeg så Saint-Clair dreje sig helt omkring og derpå falde død om. Jeg har allerede før hos mange soldater, som blev ramt af et skud, lagt mærke til denne besynderlige drejning, som går i forvejen for døden."

"Det er højst mærkeligt," sagde Roquantin. "Og hvad gjorde Thémines?"

"Hvad man sædvanligvis gør under sådanne omstændigheder. Han kastede sin pistol til jorden med en

beklagende mine. Han kastede den med en sådan kraft, at hanen knustes. Det er en engelsk pistol fra Manton; jeg ved ikke engang, om der er en bøssemager i Paris, som er dygtig nok til at gøre den i stand."

Grevinden tilbragte hele tre år uden at se et menneske; vinter og sommer opholdt hun sig på sit landsted. Hun forlod næppe engang sit værelse og lod sig kun betjene af en mulatinde, som kendte hendes forbindelse med Saint-Clair, og som hun ikke talte to ord med om dagen. Efter forløbet af de tre år kom hendes kusine Julie tilbage fra en lang rejse; hun tiltvang sig adgang til grevinden og fandt den stakkels Mathilde så udtæret og så bleg, at hun troede at se en skygge af den kvinde, som hun havde forladt så smuk og livsglad. Det lykkedes hende med møje at få hende ud af sin indespærring og sendt til Hyères. Der hensygnede grevinden endnu tre eller fire måneder, så døde hun af en brystlidelse, som hun havde pådraget sig ved huslige sorger; det sagde doktor M***, hendes læge.

Rondinos historie

Denne fortælling stod første gang at læse i avisen Le National den 19. februar 1830. Den var ikke signeret, men dens autencitet bekræftes i et brev fra Stendhal til en veninde dateret 7. marts samme år.
I avisen har Rondinos historie et indledende forklarende afsnit, som ikke er medtaget i senere udgaver:
"En rejsende har tilsendt os nedenstående detaljer, som han indsamlet ved en gennemrejse i Torino, angående en berømt røver, som blev henrettet for omkring tre måneder siden."

Hans navn var Rondino. Forældreløs fra fødslen, blev han overladt i sin onkels varetægt. Denne onkel var landsbyens foged, en gnier, som behandlede ham dårligt. Da han var blevet gammel nok til, at han skulle trække sit nummer for at komme i hæren, sagde fogeden, hans onkel, så alle kunne høre det:

"Jeg håber, Rondino vil blive soldat, så vi kan blive fri for ham. Den knægt kan ikke gøre noget som helst rigtigt. Før eller siden vil han vanære sin familie. Jeg er sikker på, han ender med at blive hængt."

Det siges, at denne mands had til Rondino havde et skammeligt motiv. Hans nevø havde en beskeden arvelod, som hans onkel administrerede, og som denne på ingen måde havde hastværk med at aflægge regnskab for. Hvordan det nu var eller ikke, så blev Rondino udtaget til soldat, og han forlod landsbyen, i den sikre overbevisning, at hans onkel havde sørget for at lodtrækningen var blevet forfalsket, og at han var et offer for disse rænker.

Efter at han var ankommet til sit regiment, udeblev han tit og ofte fra appellen, og viste sig i det hele taget så ulydig, at han blev sendt til en disciplinær afdeling. Han syntes at blive helt overvældet ved denne dom, svor på at forbedre sig, og holdt sit ord. Adskillige måneder senere blev han kaldt tilbage til sit regiment. Fra denne tid opfyldte han sine pligter præcist, og var meget omhyggelig med at være sine overordnede til behag. Han kunne læse og skrive, og var i det hele taget meget intelligent. I løbet af kort tid blev han forfremmet til korporal, og derpå sergent.

En skønne dag sagde hans oberst til ham:

"Rondino, din tjenestetid er snart forbi, men jeg regner med, at du bliver hos os?"

"Nej, oberst, jeg vil gerne hjem."

"Det er forkert af dig. Du har det godt her. Dine overordnede og dine kolleger respekterer dig. Du er sergent; hvis du fortsætter som hidtil, vil du snart bliver kvartermester. Bliver du i hæren, er din fremtid sikret; vender du tilbage til din landsby, dør du af sult eller kommer til at ligge din familie til byrde."

"Hr. oberst, jeg har noget ejendom derhjemme ..."

"Du begår en fejl. Din onkel har fortalt mig, at han har brugt så meget på din uddannelse, at du aldrig vil være i stand til at betale ham tilbage. Hvis du vidste, hvilke følelser han i virkeligheden nærer for dig, ville du ikke have så travlt med at komme hjem. Han har skrevet til mig for at bede mig om med alle midler at få dig til at blive her: han siger, du er en døgenigt, at alle derhjemme hader dig, og at der ikke findes en eneste bonde på egnen, som ville give dig arbejde."

"Skrev han det?"
"Jeg har hans brev."
"Ligemeget! Jeg vil hjem."
Og de var nødt til at lade ham træde af; han blev hjemsendt med alle hædersbevisninger.

Rondino gik straks til sin onkel, fogeden, anklagede ham for at være uretfærdig imod ham, og forlangte på en meget uforskammet måde, at onklen gav ham den ejendom tilbage, som han ulovligt havde sat sig i besiddelse af. Fogeden kom op at skændes med Rondino, tabte besindelsen, viste Rondino en forvirret og sammenrodet opgørelse af værdierne, og skænderiet blev til sidst så voldsomt, at han slog den unge mand, som uden videre angreb ham med en stilet og dræbte ham på stedet. Efter at have begået dette mord, forlod han landsbyen og søgte tilflugt hos en af sine venner, som boede på en lille, ensomt beliggende gård oppe i bjergene.

Snart efter blev tre gendarmer sendt ud for at søge efter ham. Rondino ventede på dem ved en hulvej, dræbte den ene og sårede den anden; den tredje flygtede. Efter forfølgelsen af carbonarierne, var gendarmerne ilde lidt i Piemonte, og enhver, som overvandt dem, blev højlig beundret. På den måde blev Rondino en helt blandt egnens bønder. Andre følgende træfninger med loven løb lige så heldigt af som den første, og øgede hans berømmelse. Man sagde, at han i løbet af to-tre år havde dræbt eller såret henved femten gendarmer. Han skiftede ofte skjulested, men var aldrig mere end syv-otte mil fjernet fra sin landsby. Han begik aldrig røveri; når han næsten ikke havde mere ammunition, bad han en forbipasserende om et par skilling til at købe krudt og kugler for. Han sov som regel på en

eller anden ensomtliggende gård. Så plejede han at låse alle dørene og tage nøglerne med sig ind i det værelse, han var blevet anvist. Han havde altid sine våben ved hånden, og udenfor huset efterlod han som skildvagt en enorm hund, som fulgte ham overalt, og som mere end én gang havde sat sine vældige tænder i sin herres fjender. Ved daggry gav Rondino nøglerne tilbage til gårdfolkene og takkede sine værter, som ofte gav ham lidt mad og drikke med på vejen.

M.A., en rig proprietær af mit bekendtskab, så ham for en tre års tid siden. Det var ved høsttid, og mens han stod og holdt øje med sine arbejdere, så han en mand nærme sig – velbygget, kraftig, med et meget mandigt udseende, men på ingen måde truende. Manden havde et gevær, men da han var kommet i omkring en halvtreds skridts afstand fra høstfolkene, lagde han det fra sig ved foden af et træ, befalede sin hund at passe på det, og gik hen mod min bekendt, idet han ydmygt bad om en almisse.

"Hvad med at arbejde sammen med min folk?" sagde M.A., der tog ham for en almindelig tigger.

Den fredløse smilede og sagde:

"Jeg er Rondino."

Og de tilbød ham straks adskillige *pistoles*.

"Jeg tager aldrig imod mere end et par skilling ad gangen," sagde Rondino. "Bare nok til at fylde mit krudthorn. Men siden De gerne vil gøre noget for mig, så giv mig lidt at spise, for jeg er sulten."

Han tog imod noget brød og røget kød, og ville derpå straks gå igen med sin mad. Imidlertid holdt M.A. ham tilbage i

adskillige minutter, nysgerrig efter at se den mand på tæt hold, som han havde hørt så meget om.

"Du burde forlade denne egn," sagde han til den fredløse, "før eller siden fanger de dig. Tag til Genua eller Frankrig; derfra kan du tage til Grækenland, hvor du kan finde soldater, vore egne landsmænd, som vil tage godt imod dig. Jeg vil med glæde give dig penge til rejsen."

"Mange tak," svarede Rondino eftertænksomt. "Men jeg kan ikke leve andre steder end i mit eget land, og jeg vil prøve at undgå at blive hængt, så længe jeg kan."

En dag opsøgte nogle professionelle tyve Rondino, og sagde til ham:

"I aften kommer der en rådmand fra Torino forbi et vist sted; han medbringer 40.000 livres i sin vogn. Hvis du vil føre os derhen, vil vi holde ham op, og du skal få en del af byttet."

Rondino rettede sig stolt op og så på dem med foragt. "Hvem tager I mig for?" spurgte han. "Jeg er en ærlig fredløs, ikke en tyv. Spørg mig ikke en anden gang om sådan noget, eller I vil fortryde det."

Han forlod dem og gik ud for at finde rådmanden. Han fandt ham midt om natten, standsede vognen, satte sig op ved siden af kusken og gav denne ordre til at køre videre. Imens sad rådmanden inde i vognen og skælvede af frygt; han ventede hvert øjeblik at blive myrdet. Da de kørte igennem et snævert pas, dukkede tyvene pludselig op. Med det samme råbte Rondino til dem: "Denne vogn er under min beskyttelse. I kender mig, og hvis I angriber, får I med mig at bestille."

Han løftede sit gevær, og den store hund ventede kun på hans signal for at kaste sig over banditterne. De lod vognen passere,

og snart efter var den i sikkerhed. Rådmanden tilbød sin beskytter en stor belønning, men Rondino afslog det.

"Jeg gjorde kun, hvad enhver ærlig mand burde gøre," sagde han. "I dag har jeg ikke brug for noget. Men hvis De vil bevise mig Deres taknemmelighed, så kan De sige til Deres bønder, at de skal give mig et par skilling en gang imellem, når jeg ikke har mere krudt, og et måltid mad, når jeg er sulten."

Rondino blev taget for to år siden på følgende måde. Han ville tilbringe natten i en præstegård. Han havde forlangt alle husets nøgler, men sognepræsten var så forsynlig at beholde én. Da den fredløse var faldet i søvn, sendte han en dreng, som arbejdede for ham, ud for at underrette de lokale gendarmer. Rondinos hund var udstyret med et forbløffende instinkt for at mærke sin herres fjender på lang afstand. Dens gøen vækkede ham, og han forsøgte at komme ud af landsbyen, men alle udveje var allerede under bevogtning. Han kravlede op i klokketårnet og forskansede sig der. Da daggryet kom, begyndte han at skyde på dem ud af gluggerne, og snart måtte gendarmerne opgive deres angreb og gå i ly i de nærmeste huse. Kampen fortsatte det meste af dagen. Rondino var ikke blevet såret, men havde hurtigt uskadeliggjort tre gendarmer. Imidlertid havde han hverken brød eller vand hos sig, og varmen var kvælende. Han forstod da, at hans tid var ude. Pludselig viste han sig ved et vindue, viftende med et hvidt lommetørklæde, der var bundet fast til hans geværløb. Skydningen holdt inde.

"Jeg er træt af det liv, jeg fører," sagde han. "Jeg vil gerne overgive mig, men jeg vil ikke have, at gendarmerne skal have

æren for at have arresteret mig. Send en officer fra det nærmeste regiment soldater, og jeg vil overgive mig til ham."

Netop i dette øjeblik marcherede en deling, anført af en officer, ind i landsbyen. Han gik med til Rondinos krav. Soldaterne stillede sig op foran tårnet, og Rondino kom straks ud. Han gik hen til officeren og sagde med fast stemme:

"Herre, tag min hund, De vil blive glad for ham. Lov mig, at De vil tage Dem af ham."

Officeren lovede det. Derpå slog Rondino kolben af sit gevær, og blev uden modstand taget til fange af soldaterne, som behandlede ham med megen respekt. Han ventede næsten to år på sin dom, lyttede roligt til den, da den blev læst op, og gik til sin straf uden at vise hverken svaghed eller overlegenhed.

Falsk spil

Ubevægelige hang sejlene ligesom klistret ind til masterne. Havet var glat som et spejl, heden kvælende, ikke en vind rørte sig, det var til at fortvivle over.

På en sørejse er den morskab, som man kan have af hinanden ombord på et skib, snart udtømt. Man kender hinanden for godt, desværre, når man har tilbragt fire måneder sammen i et træhus på hundrede og tyve fods længde.

Ombord på det skib, jeg rejste med, var officererne de elskværdigste mennesker af verden, alle skikkelige fyre, der elskede hinanden som brødre, men kappedes om, hvem der kedede sig mest. Kaptajnen var den rareste mand, slet ikke krakilsk (hvilket er en sjældenhed), og det var kun yderst sjældent, at han lod nogen føle sin diktatoriske myndighed. Men hvor forekom rejsen mig dog lang! Især dette vindstille, som kom over os, blot nogle dage, før vi skulle have nået land.

En dag efter middag, som kedsomheden bragte os til at trække så længe ud som muligt, var vi atter samlet på broen for at afvente det monotone men altid majestætiske syn af en solnedgang på havet. Nogle røg, andre læste for tyvende gang en af de tredive bøger, som vort triste bibliotek indeholdt. Atter gabte vi, så vi ligefrem fældede tårer ved det.

En kadet ved siden af mig morede sig med at lade sin dolk falde med spidsen nedad i dækkets planker. Det er også en slags adspredelse, og der udfordres tit en vis behændighed for at spidsen borer sig fuldstændig lodret ned i træet. Jeg ville prøve

det samme, og da jeg ingen dolk havde selv, ville jeg låne kaptajnens. Men han nægtede mig det – han satte stor pris på det våben, sagde han, og kunne ikke lide at se det blive brugt til en så ørkesløs tidsfordriv. Dolken havde tilhørt en tapper officer, som var død under sidste krig. – – Jeg gættede, at der ville følge en historie og spidsede øren; de officerer, som omgav os, kendte historien om løjtnant Rogers ulykker til bevidstløshed og trak sig stilfærdigt tilbage.

Og kaptajnen fortalte omtrent følgende:

Roger var omtrent tre år ældre end jeg. Han var løjtnant og jeg kadet. Jeg forsikrer Dem, at han var en af de bedste officerer i vort korps. Desuden havde han det bedste hjertelag, forstand, kundskaber og talenter – med et ord, han var en prægtig fyr. Uheldigvis var han lidt stolt og ømfindtlig, og det, tror jeg, fyldtes den omstændighed, at han var et uægte barn, og at han var bange for, at hans fødsel i verdens øjne var en mangel ved ham. Men sandt at sige, var hans største fejl den, at han ivrigst af alt ønskede at spille første violin overalt, hvor han befandt sig. Hans fader, som han aldrig havde set, tilstod ham en årpenge, som ville have været mere end tilstrækkeligt til alle hans fornødenheder, hvis Roger ikke havde været rundhåndetheden selv. – Alt, hvad han ejede, var også hans venners. Så snart han havde fået udbetalt sine kvartalspenge, og en eller anden af hans kammerater kom til ham med et bedrøvet ansigt, hed det altid:

"Nå, kammerat, hvad er der nu i vejen? Du ser mig ud til at kunne slå på dine lommer, uden at det just skulle gøre stort spektakel. Se, her er min pengepung, tag, hvad du behøver og kom så ud og spis til middag hos mig."

Til Brest kom der en meget smuk, ung skuespillerinde ved navn Gabrielle, som meget hurtigt gjorde erobringer både mellem marinens og landetatens officerer. Hun var just ikke regelmæssigt smuk, men havde en god figur, kønne øjne, små fødder og et ret storsnudet væsen. Alt det gør stærkt indtryk, når man er i farvandet mellem de tyve og fem og tyve. Oven i købet havde hun ord for at være den mest lunefulde skabning af hele sit køn, og hendes måde at spille komedie på modsagde ikke dette rygte.

Snart spillede hun aldeles henrivende – som en skuespillerinde af første klasse. Men næste aften var hun i samme stykke kold og ligbleg og fremplaprede sine roller, som et barn opremser sin katekismuslektie.

Det, der især interesserede vore unge mennesker, var følgende historie, man fortalte om hende:

En senator i Paris var hendes gode ven og gjorde, som man sagde, dumheder for hendes skyld.

En dag, da han besøgte hende beholdt han hatten på hovedet. Hun bad ham tage den af og beklagede sig over, at han ikke var høflig imod hende. Senatoren gav sig til at le, trak på skuldrene og sagde, idet han strakte sig i en lænestol: "Det manglede blot, at jeg skulle genere mig hos et pigebarn, som jeg betaler!" En rigtig god lussing af Gabrielles hvide hånd betalte ham straks for hans svar og kastede hatten hen i den anden ende af værelset. Et fuldstændigt brud påfulgte. Både bankierer og generaler havde givet damen betydelige tilbud; men hun afslog dem alle, gav sig til at være skuespillerinde og sagde, at hun ville være uafhængig.

Så snart Roger så hende og hørte denne historie, mente han straks, at hun var noget for ham, og med den noget brutale frimodighed, som man bebrejder os sømænd, bar han sig ad på følgende måde, for at vise hende, hvor stærkt et indtryk hendes skønhed havde gjort på ham. Han købte de smukkeste og sjældneste blomster, han kunne opdrive i Brest, fik lavet en buket af dem, som han bandt sammen med et rosenrødt bånd og i sløjfen stak han meget nydeligt en rulle penge ind, som indeholdt fem og tyve napoleondor'er. Det var alt, hvad han for øjeblikket ejede.

Jeg husker, at jeg fulgte ham bag kulisserne i mellemakten. Han gav Gabrielle en noget kortfattet kompliment for den ynde, hvormed hun bar sit kostume, rakte hende buketten, og bad om tilladelse til at besøge hende. Alt dette blev sagt med tre ord.

Da Gabrielle fik øje på blomsterne og den kønne unge mand, som rakte hende dem, smilede hun og nejede på det nydeligste. Men da hun fik buketten i hænderne og mærkede vægten af guldet, skiftede hendes ansigt udtryk hurtigere end vandfladen sættes i bevægelse af en tropisk orkan. Og af al sin kraft kastede hun buketten og pengene lige i hovedet på min stakkels ven, hvis ansigt i mere end otte dage beholdt mærkerne deraf. Regissørens klokke lød, Gabrielle gik ind på scenen og spillede, som om hun var rent af lave.

Da Roger meget slukøret havde samlet sin buket og sin rulle guldstykker op, gik han hen i en café, gav kasserersken buffeten (uden pengene) og søgte at glemme den grusomme ved at drikke punch. Det lykkedes ham ikke, og til trods for den ærgrelse, han følte, ved ikke at kunne vise sig med sit "blå øje", blev han vanvittig forelsket i Gabrielle. Han skrev tyve breve om

dagen til hende. Og hvilke breve! Underdanige, ømme, ærbødige, sådan som man kunne have skrevet dem til en prinsesse. De første blev sendt uåbnede tilbage, de næste blev der ikke svaret på. Men Roger håbede dog stadig, indtil vi opdagede, at teatrets appelsinkælling svøbte sine appelsiner ind i Rogers kærlighedsbreve, som Gabrielle med raffineret ondskab forærede hende.

Det var et frygteligt slag for vor vens stolthed. Men hans lidenskab kølnedes dog ikke. Han talte om at ville gifte sig med skuespillerinden, men da vi forestillede ham, at marineministeren aldrig ville give sit samtykke, udbrød han, at så ville han skyde sig en kugle for panden.

Så hændte det, at officererne ved et linjeregiment, som lå i garnison i Brest, ville have, at Gabrielle skulle synge en kuplet *da capo*, og at hun af ren og skær kaprice nægtede det. Officererne og skuespillerinden var lige stivnakkede, og det endte med, at tæppet måtte gå ned, fordi de piftede ad hende, og skuespillerinden besvimede. De ved nok, hvad parterret i en garnisonsby vil sige. Officererne blev enige om, at den næste og de følgende aftener skulle synderinden pibes ud uden skånsel, og at hun ikke fik lov at spille en eneste rolle, førend hun med den fornødne ydmyghed havde givet en undskyldning for at sone sin brøde.

Roger var ikke til stede ved den forestilling, men samme aften hørte han tale om den skandale, som havde bragt hele teatret i forvirring og tillige om de hævnplaner, som skulle udføres næste aften. Han tog straks sit parti.

Næste aften, så snart Gabrielle viste sig, blev der fra officerernes rækker hysset og pebet, så trommehinderne var

nær ved at sprænges. Roger havde med forsæt taget plads lige i nærheden af spektakelmagerne. Han rejste sig og tiltalte de mest støjende i så fornærmelige udtryk, at hele deres raseri vendte sig imod ham. Med største koldblodighed tog han sin lommebog frem og indskrev deri de navne, man fra alle sider råbte til ham. Han ville have påtaget sig forpligtelsen til at duellere med hele regimentet, hvis ikke en del marineofficerer af kammeratskabshensyn havde lagt sig imellem og udfordret størstedelen af hans modstandere. Det var virkelig et forskrækkeligt spektakel.

Hele garnisonen fik stuearrest i nogle dage, men da vi endelig slap ud, var der et frygteligt regnskab at opgøre. Vi fandt henved en tresindstyve stykker i marken mod os. Roger alene sloges med tre officerer i rad.

Han dræbte den ene og sårede de to andre slemt, uden selv at få så meget som en rift.

Jeg for min part var mindre heldig. En forbandet løjtnant gav mig et stik i brystet, så jeg var nærved at dø. Det var, forsikrer jeg Dem, et nydeligt syn, denne duel eller rettere dette slag. Marinen gik af med sejren og regimentet blev nødt til at forlade Brest.

De kan jo nok tænke, at vore øverstbefalende ikke glemte ophavsmanden til striden. Han sad i fængsel i fjorten dage med en skildvagt foran døren.

Da hans arrest var forbi, slap også jeg ud fra hospitalet og besøgte ham. Og da jeg trådte ind, blev jeg i høj grab overrasket ved at se ham sidde og spise frokost *tête-à-tête* med Gabrielle. Det lod på dem, som om de allerede længe havde været i bedste

forståelse med hinanden, de var allerede Dus og drak af det samme glas.

Roger forestillede mig for sin veninde som hans bedste ven og fortalte hende, at jeg var blevet såret i den "træfning, hun var den oprindelige årsag til". Det indbragte mig et kys af den skønne dame. Hun havde virkelig helt martialske tilbøjeligheder.

De tilbragte tre måneder sammen fuldkommen lykkelige og forlod ikke hinanden et øjeblik. Gabrielle lod til at elske ham til raseri, og Roger tilstod, at han aldrig havde vidst, hvad kærlighed var, før han lærte Gabrielle at kende.

Så kom en hollandsk fregat ind i havnen. Officererne gjorde middagsgilde for os, der blev drukket vældigt og mange slags vine. Da dugen var taget af bordet og vi ikke rigtig vidste, hvad vi skulle tage os for, siden de hollandske officerer kun talte dårligt fransk, gav vi os til at spille.

Det lod til, at hollænderne havde mange penge. Især ville deres premierløjtnant spille så højt, at ingen af os havde lyst at spille med han. Roger, som ellers ikke spillede, troede ved denne lejlighed, at det gjaldt at hævde sit lands ære. Han spillede altså og lige så højt som den hollandske løjtnant ønskede. I begyndelsen tabte han, men siden vandt han.

Efter på skift at have tabt og vundet, skiltes de uden synderligt tab eller gevinst på nogen af siderne.

Vi gengældte de hollandske officerers indbydelse og bad dem til middag. Der blev atter spillet. Roger og løjtnanten var på ny modstandere. Kort og godt, i løbet af flere dage mødtes de, snart i cafeen, snart om bord, forsøgte alle slags spil, især tric-

trac og forøgede hele tiden deres indsatser, så at de til sidst spillede om fem og tyve napoleond'ors for hvert parti.

Det var en enorm sum for fattige officerer som os – mere end to måneders gage! Efter en uges forløb havde Roger tabt alle de penge, han ejede, og desuden tre-fire tusinde francs, som han havde lånt hos den ene og den anden.

De kan jo nok tænke, at Roger og Gabrielle havde endt med at have fælles husholdning og fælles kasse. Det vil sige, at Roger, som netop havde fået en del prisepenge, lagde en halv eller en hel snes gange mere til den samlede sum end skuespillerinden. Men han mente bestandig, at disse penge væsentligst tilhørte hans veninde, og til sine egne udgifter beholdt han kun et halvt hundrede napoleond'ors. For at kunne blive ved at spille, blev han nu nødt til at tage sin tilflugt til reservebeholdningen. Gabrielle gjorde ikke den fjerneste indvending.

Husholdningspengene gik samme vej som lommepengene, og det varede ikke længe, førend Roger måtte sætte sine sidste femogtyve napoleond'ors ind. Han spillede med den yderste påpasselighed, og partiet trak meget længe ud. Der kom et øjeblik, hvor Roger, der holdt terningbægeret, kun havde én chance for at vinde. Jeg tror han skulle have seks og fire.

Det var langt ud på natten. En af officererne, som længe havde set på spillet, var omsider faldet i søvn i en lænestol. Hollænderen var træt og søvnig og havde desuden drukket en del punch. Kun Roger var helt vågen og et bytte for den heftigste fortvivlelse. Med rystende hånd kastede han terningerne så hårdt på brættet, at et lys faldt på gulvet. Hollænderen så først efter lyset, som havde plettet hans nye benklæder med stearin, og kastede så et blik på terningerne.

De viste seks og fire.

Bleg som døden tog Roger mod de fem og tyve napoleond'ors. De blev ved at spille. Lykken var min stakkels ven gunstig, skønt han idelig gjorde bommerter, og "gjorde bånd", som det hedder i tric-trac, som om han med vold og magt ville tabe. Hollænderen blev stædig, fordoblede sine indsatser to-tre gange og blev ved at tabe.

Jeg synes endnu, jeg kan se ham for mig. Det var en stor, blond, flegmatisk fyr, hvis ansigt så ud, som om det var af voks. Til sidst rejste han sig, da han havde tabt fyrre tusinde francs, som han betalte uden at fortrække en mine.

Roger sagde til ham:

"Lad os slette det regnskab ud – De sov jo halvvejs – jeg vil ikke have Deres penge."

"De spøger," svarede den flegmatiske hollænder, "jeg har spillet meget godt, men lykken var imod mig. Jeg er sikker på at kunne vinde en anden gang fra Dem, selv om jeg giver Dem adskillige fordele. God nat."

Og dermed gik han.

Næste dag fik vi at vide, at han i fortvivlelse over sit tab havde skudt sig en kugle gennem hovedet, efter at have drukket en bolle punch.

De fyrre tusinde francs lå opstablede på et bord, og Gabrielle så på dem med et fornøjet smil.

"Nåda, hvor vi er rige," sagde hun, "hvad skal vi gøre med alle de penge?"

Roger svarede ikke. Han syntes at være helt tilintetgjort siden hollænderens død.

"Vi må gøre en hel mængde dumheder," vedblev Gabrielle, "penge, der er kommet så let, skal gå på samme måde. Lad os købe os en vogn og håne marinepræfekten og hans kone. Jeg vil have diamanter og fine kjoler. Bed om permission og lad os tage til Paris. Her kan vi aldrig få ende på så mange penge."

Hun holdt op med at tale og så på Roger, der med hovedet støttet i hånden og øjnene fæstet på gulvet sad stille og fortabt, som om han intet hørte, men havde hovedet fuldt af mørke tanker.

"Hvad pokker går der af dig, Roger?" spurgte hun og lagde hånden på hans skulder, "jeg tror, du er muggen, man kan jo ikke slå et ord ud af dig."

"Jeg er meget ulykkelig," sagde han endelig med et dybt suk.

"Ulykkelig? Gud forlade mig, du skulle da vel ikke have samvittighedsnag, fordi du har plukket denne storsnudede *mynheer*?"

Han løftede hovedet og så på hende med et sky blik.

"Blæse være med det," vedblev hun, "hvad gør det, at han har taget sagen tragisk og skudt sig den smule hjerne i stykker, han havde! Jeg beklager ikke de spillere, som taber. Og vist er det, at vi vil gøre bedre brug af pengene end han. Han ville blot have givet dem ud til at drikke og ryge, mens vi vil øse dem ud på den eleganteste måde af verden."

Roger gik op og ned i værelset med hovedet bøjet helt ned mod brystet og halvt lukkede øjne, der var fulde af tårer. De ville have haft medlidenhed med ham, hvis De havde set ham.

"Ved du hvad," sagde Gabrielle, "folk, som ikke kender din romantiske finfølelse, kunne godt tro, at du havde snydt."

"Og hvis det var sandt?" udbrød han med dump stemme og standsede foran hende.

"Pyt!" svarede hun smilende, "du er ikke fiffig nok til at snyde i spil."

"Jo – jeg har snydt, Gabrielle, jeg har snydt, som den usling jeg er."

Hans sindsbevægelse sagde hende, at det kun var alt for sandt. Hun satte sig i en sofa og tav i nogen tid. Omsider sagde hun med skælvende stemme:

"Jeg ville hellere have, at du havde dræbt ti mennesker, end at du har spillet falsk."

I en halv time sagde ingen af dem et ord. De sad begge i samme sofa, men så ikke på hinanden en eneste gang. Roger rejste sig først og sagde roligt: "God nat!"

"God nat!" svarede hun i en kold og tør tone.

Roger fortalte mig senere, at han ville have taget livet af sig samme dag, hvis han ikke havde været bange for, at kammeraterne skulle gætte årsagen til hans selvmord. Han ville ikke have sit minde skændet.

Den næste dag var Gabrielle lige så munter som sædvanligt. Man skulle tro, hun allerede havde glemt hans tilståelse fra dagen før. Men Roger blev melankolsk, lunefuld og gnaven. Han gik næsten aldrig ud, skyede sine venner, og der kunne gå hele dage, uden at han talte et ord til sin veninde. Jeg tilskrev hans dårlige humør en hæderlig, men overdreven finfølelse og forsøgte flere gange at trøste ham. Men han bad mig rejse pokker i vold og affekterede den største ligegyldighed for sin

ulykkelige medspiller. En dag gjorde han endog et heftigt udfald mod den hollandske nation og fastholdt bestemt, at der ikke i Holland fandtes en eneste hæderlig mand. Imidlertid forhørte han sig i hemmelighed om den hollandske løjtnants familie, men ingen kunne give ham nogen underretning om den.

Seks uger efter det ulykkelige parti tric-trac, fandt Roger en billet, som var skrevet til Gabrielle af en aspirant, og hvori han takkede hende for den godhed, hun havde vist ham. Gabrielle var den personificerede uorden, og den omtalte billet havde hun ladet ligge fremme på kaminen. Jeg ved ikke, om hun havde været Roger utro, men Roger troede det, og han blev frygtelig vred. Hans kærlighed og en rest af stolthed var de eneste følelser, som nu knyttede ham til livet, og nu skulle den stærkeste af disse følelser ødelægges. Han skældte den hovmodige skuespillerinde huden fuld, og hidsig som han var, undrer det mig, at han ikke også pryglede hende.

"Formodentlig," sagde han, "har denne laps givet dig mange penge. Det er det eneste, du bryder dig om, og du ville tilstå den simpleste matros din gunst, når han blot ville betale dig godt."

"Hvorfor ikke?" svarede skuespillerinden koldt. "Ja – jeg ville lade mig betale af en matros, men – jeg ville ikke bestjæle ham."

Roger udstødte et skrig af raseri. Han trak skælvende sin dolk og så et øjeblik på Gabrielle med vilde blikke. Men idet han med en uhyre anstrengelse gjorde vold på sig selv, kastede han våbnet for hendes fødder og løb ud af værelset for ikke at give efter for fristelsen.

Samme aften kom jeg meget sent forbi hans bolig, og da jeg så lys hos ham, gik jeg ind for at låne en bog af ham. Han var

travlt beskæftiget med at skrive. Han lod sig ikke forstyrre og syntes næppe at ænse min nærværelse. Jeg satte mig ved hans skrivebord og så på ham. Hans træk var så forandrede, at en anden end jeg ville have haft ondt ved at kende ham. Pludselig fik jeg øje på et brev, som lå på skrivebordet og var adresseret til mig.

Jeg åbnede det straks. Roger meddelte mig deri, at han ville gøre ende på sit liv, og bad mig udrette forskellige ting for ham. Mens jeg læste, blev han ved at skrive uden at lægge mærke til mig; han var nu i færd med at tage afsked med Gabrielle. De kan forstå, hvor forundret jeg blev over denne beslutning, hvis årsag, jeg jo ikke anede.

"Hvad! Vil du tage livet af dig – du, der er lykkelig?" spurgte jeg helt forvirret.

"Min ven," sagde han, idet han lukkede sit brev, "du ved ingen ting. Du kender mig ikke. Jeg er en kæltring. Jeg er så elendig, at selv Gabrielle har ret til at fornærme mig. Og jeg føler min lavhed så dybt, at jeg ikke har kraft til at slås længere med livet."

Og så fortalte han mig historien med tric-trac-partiet og alt, hvad De allerede ved. Mens jeg hørte på ham, var jeg i det mindste lige så bevæget som ham. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle sige. Jeg greb hans hænder, jeg havde tårer i øjnene men jeg kunne ikke tale. Endelig faldt det mig ind at forestille ham, at han jo ikke kunne bebrejde sig uvilkårligt at have forskyldt hollænderens ruin, og at han, når alt kom til alt, ved sit – snyderi – kun havde berøvet ham femogtyve napoleond'ors.

"Så er jeg altså," udbrød han med bitter ironi, "kun en lille tyv, og ikke en stor. Jeg, der havde så megen æresfølelse! Og så kun være en ussel kæltring."

Han brast i latter.

Jeg brød ud i gråd.

Med ét gik døren op. En kvinde kom ind og kastede sig i hans arme. Det var Gabrielle.

"Tilgiv mig," sagde hun og trykkede ham heftigt til sig, "tilgiv mig! Jeg føler godt, at jeg kun elsker dig. Og jeg elsker dig endnu højere, end om du ikke havde gjort det, du bebrejder dig. Om du vil, skal jeg også stjæle, jeg *har* allerede stjålet – ja, jeg har stjålet – stjålet et guldur – hvad kan man gøre værre?"

Roger rystede på hovedet med en vantro mine, men hans ansigt syntes dog at opklares lidt.

"Nej, min stakkels pige," sagde han, idet han blidt skød hende fra sig, "det er absolut nødvendigt, at jeg tager livet af mig. Jeg lider alt for meget, jeg kan ikke mere udholde den smerte, jeg føler her."

"Nuvel – men hvis du vil dø, Roger, så vil jeg dø med dig. Uden dig bryder jeg mig ikke om livet. Jeg har mod, jeg har før skudt med geværer. Jeg kan lige så godt dræbe mig selv, som så mangen anden. Og så har jeg, der har spillet tragedie desuden øvelse i det." Hun havde tårer i øjnene, da hun begyndte at tale, men dette sidste indfald fik hende til at le, og Roger selv kunne ikke lade være at smile.

"Du ler, min ven," udbrød hun, idet hun klappede i hænderne og omfavnede ham, "så tager du ikke livet af dig!"

Og hun omfavnede og kyssede ham, mens hun snart lo og snart græd og snart bandede som en matros. For hun var ikke af de kvinder, der går af vejen for et groft ord.

Imens havde jeg taget Rogers pistoler og kårde til mig, og så sagde jeg til ham:

"Kære Roger, du har en veninde og en ven, som begge elsker dig. Tro mig, du kan endnu have en hel del glæde af livet."

Jeg gik efter at have omfavnet ham, og lod ham være alene med Gabrielle.

Jeg tror ikke, vi havde opnået andet end at forhale hans sørgelige skæbne, hvis han ikke af ministeren havde fået ordre til som premierløjtnant at gå om bord på en fregat, som skulle krydse i de indiske farvande, efter at have passeret gennem den engelske eskadre, som blokerede havnen. Det var et vovestykke. Jeg forestillede ham, at det var bedre at dø med ære for en engelsk kugle end fejt at gøre ende på sit liv uden at nytte sit fædreland.

Så lovede han at leve.

Af de fyrre tusind francs gav han halvdelen til matroser, som var blevet krøblinge eller til søfolks enker og børn. Resten fik Gabrielle, som først svor på, at hun ville bruge disse penge til gode gerninger. Hun havde vist også i sinde at holde ord, stakkels pige, men hos hende varede entusiasmen kun kort. Jeg fik senere at vide, at hun gav nogle tusinde francs til de fattige.

For de øvrige købte hun sig stads.

Roger og jeg gik så om bord på den smukke fregat *Galathea*. Vore folk var tapre, vel indeksercerede og vel disciplinerede, men vor kommandant var en uvidende person, der troede, han var en fandens karl. For resten begunstigede skæbnen ham i begyndelsen. Vi slap lykkeligt ud af havnen, takket være en stiv kuling, som tvang den blokerende eskadre til at søge ud i rum sø, og vi begyndte vort togt med at stikke ild på en engelsk korvet og et handelsfartøj ud for Portugals kyst.

Vi kom kun langsomt afsted på vor rejse til indiske farvande, både på grund af modvind og vor kaptajns slette manøvrering, som forøgede farerne ved vort togt, og der gik ikke en eneste dag, uden at vi bestod et eller andet eventyr.

Men hverken farerne eller møjsommelighederne ved vort liv om bord kunne sprede de triste tanker, som uafladeligt forfulgte Roger. Han, som tidligere var den virksomste og tapreste officer af os alle, gjorde nu ikke mere, end hvad der strengt taget var hans pligt. Så snart hans tjeneste var endt, lukkede han sig inde i sit værelse, og der lå han hele timer i sin køje, uden at staklen dog var i stand til at sove.

En dag, da han var mere end almindeligt nedslået, sagde jeg til ham:

"For pokker, Roger, du tager dig virkelig den sag alt for nær. Du har ganske vist berøvet en tyk hollænder fem og tyve napoleondor'er – men du har samvittighedsnag for en hel million. Men sig mig en gang, da du var den lille præfektkones elsker – hvordan stod det så til med din samvittighed? Og hun var dog mere værd end femogtyve napoleond'ors."

Han vendte sig om på sin madras, men svarede mig ikke.

Jeg vedblev:

"Når alt kommer til alt, havde din 'forbrydelse', siden du jo siger, det er en forbrydelse, et hæderligt motiv."

Han så rasende på mig.

"Ja vist – for hvis du havde tabt, hvad skulle der så blive af Gabrielle? Stakkels pige, hun ville for din skyld have solgt sin sidste særk – hvis du havde tabt, var hun prisgivet nød og elendighed – det er for hendes skyld, af kærlighed til hende, du spillede falsk. Der er folk, som bliver mordere af kærlighed –

som dræber sig selv – Du, kære Roger, har gjort mere end det. For en mand som dig hører der mere mod til at – stjæle, for at sige ordet rent ud, end til at tage livet af sig."

"Måske," sagde kaptajnen til mig idet han afbrød sin fortælling, "synes De, jeg var latterlig. Men jeg forsikrer Dem, at mit venskab for Roger i det øjeblik gjorde mig så veltalende, som jeg ellers aldrig er; og Fanden ta'e mig, om jeg ikke var i god tro, da jeg talte sådan til ham – jeg troede på hvert ord, jeg sagde til ham! Å, jeg var ung den gang!"

Nå – Roger svarede ikke, men rakte mig hånden.

"Min ven," sagde han endelig med synlig anstrengelse, "du tror, jeg er bedre, end jeg er. Jeg er en fej usling. Da jeg snød denne hollænder, tænkte jeg kun på at vinde de femogtyve napoleondor'er – ikke på noget som helst andet. Jeg tænkte slet ikke på Gabrielle, og det er derfor, jeg foragter mig selv. At jeg – jeg skulle agte min ære ringere end femogtyve napoleond'ors! Hvilken usselhed! – Ja, jeg ville være lykkelig ved at kunne sige: jeg stjal for at rive Gabrielle ud af elendigheden. Men nej, nej, jeg var ikke forelsket i det øjeblik – jeg var en spiller – en tyv – jeg stjal pengene blot for pengenes skyld – og denne handling har fornedret mig, brutaliseret mig sådan, at jeg ikke mere ejer hverken mod eller kærlighed – jeg lever, og jeg tænker ikke mere på Gabrielle – jeg er tilintetgjort, færdig – med alt."

Han syntes at være så ulykkelig, at om han havde bedt mig om mine pistoler for at skyde sig, havde jeg givet ham dem.

En fredag – altid en uheldig dag – fik vi en stor engelsk fregat i sigte, *Alceste*, som gjorde jagt på os. Den havde otteoghalvtreds kanoner, og vi havde kun otteogtredive. Vi satte alle klude til for at løbe fra den, men den var en bedre sejler end vi og vandt ind på os hvert øjeblik. Det var øjensynligt, at vi inden aften måtte indlade os i en ulige kamp. Vor kaptajn kaldte Roger ind i sit værelse for at rådføre sig med ham, og der blev de et helt kvarter. Roger kom så op på skansen, tog min arm og trak mig til side.

"Om to timer," sagde han, "er vi i kamp. Den brave mand der henne er gået rent fra snøvsen. Der var flere ting at gøre – men han gør ingen af dem. Han lader sin skude skyde sønder og sammen på lang afstand, og efter nogle timers kamp stryger han flaget. Så meget des værre for jer – Portsmouths pontoner venter jer. Hvad mig angår, vil jeg ikke være med jer, når I ser dem."

Jeg gjorde nogle indvendinger, men han svarede:

"Hør nu – jeg vil ikke tages til fange, jeg vil lade mig slå ihjel. Det er på tide, at jeg får ende på sagen. Hvis jeg er så uheldig kun at blive såret, skal du give mig dit ord på, at du vil kaste mig i havet. Det er den seng, en god sømand som jeg bør sove i."

"Hvilken snak!" udbrød jeg, "tror du virkelig, jeg vil påtage mig den kommission?"

"Du opfylder jo kun en god vens pligt. Du ved, at jeg *må* dø. Jeg har jo kun ladet være at dræbe mig selv i håb om at blive dræbt – det husker du nok. Giv mig nu det løfte. Hvis du nægter mig det, beder jeg kvartermesteren om det, han siger ikke nej."

Efter at have betænkt mig lidt, sagde jeg:

"Jeg skal give dig mit ord på, at gøre, som du ønsker, hvis du bliver dødeligt såret, uden håb om helbredelse. I det tilfælde skal jeg spare dig for dine lidelser."

"Jeg skal nok blive dødeligt såret – eller dræbt," svarede han.

Han rakte mig hånden, og jeg trykkede den fast. Siden efter var han roligere, og hans ansigt fik endog et udtryk af krigerisk mod og glæde.

Henimod klokken tre om eftermiddagen begyndte fjendens kanonkugler at stryge igennem vor takkelage. Vi lagde bredsiden til *Alceste* og gav voldsom ild, som kraftigt blev besvaret af englænderen. Efter omtrent en times kamp ville vor kaptajn forsøge en entring. Men vi havde allerede mange døde og sårede, og resten af vort mandskab begyndte at tabe modet. Vor takkelage havde lidt meget, og navnlig var vore master stærkt medtagne. I det øjeblik vi satte sejl til for at nærme os englænderne, faldt vor stormast med et frygteligt bulder. *Alceste* benyttede sig af den forvirring, som dette uheld fremkaldte blandt os. Hun gjorde en udmærket manøvre og gav os det glatte lag i et halvt pistolskuds afstand.

I det øjeblik stod jeg ved siden af Roger, der var i færd med at skære vanterne over, som endnu holdt den faldne mast fast. Pludselig greb han mig fast i armen. Jeg vendte mig om og så, at han lå på dækket, svømmende i sit blod. Han havde fået en kugle i underlivet.

"Nå," sagde Roger til mig, "husk nu dit løfte."

"Det er ingen ting," svarede jeg, "du kommer dig nok."

"Kast mig over bord," råbte han med en frygtelig ed og greb fat i skøderne på min frakke. "Du ser jo godt, at jeg ikke slipper

fra det med livet. Kast mig over bord, siger jeg, jeg vil ikke se, at vort flag bliver strøget."

To matroser kom hen til ham for at bære ham ned i lazarettet.

"Gå til kanonerne, I slyngler," skreg han heftigt, "skyd alt, hvad I kan. Og du – hvis du svigter dit ord, forbander jeg dig og anser dig for den fejeste og usleste karl!"

Hans sår var virkelig dødeligt. Jeg så, at kaptajnen kaldte på en kadet og gav ham ordre til at stryge flaget.

"Giv mig et håndtryk til afsked," sagde jeg til Roger.

I samme øjeblik blev vort flag strøget.

"Hr. kaptajn, en hvalfisk om bagbord!" råbte en kadet, som kom løbende hen til os.

"En hvalfisk?" udbrød kaptajnen henrykt – og glemte sin fortælling. "Hurtigt! Sæt chaluppen i vandet! Jollen i vandet! Alle chalupperne i vandet! – Harpuner, tove!" osv.

Men jeg fik aldrig at vide, hvordan den stakkels løjtnant Roger døde.

Dobbelt fejltagelse

Zagala, mas que las flores
blanca, rubia y ojos verdes,
Si piensas seguir amores
piérdete bien, pues te pierdes!

Lille pige, smukkere end blomster,
rosenkindet med øjne grønne
tænker du på at følge din kærlighed,
er du fortabt! helt fortabt!

1

Julie de Chaverny havde været gift i omkring seks år, og for henved fem og et halvt år havde hun indset, at det ikke blot var hende umuligt at elske sin mand, men også svært bare at respektere ham.

Det var ikke fordi denne mand var et dyr, eller grov og uforskammet. Han var hverken dum eller ubetænksom. Og dog var der måske en slags blanding af alle disse egenskaber i ham. Hvis hun havde tænkt over det forgangne, ville hun måske have husket, at der var engang, hvor hun havde fundet ham elskværdig; men nu kedede han hende. Alt ved ham forekom hende frastødende. Hans måde at spise på, drikke kaffe på, tale på, alt gik hende på nerverne. De mødtes og talte kun sammen ved måltiderne; men de spiste sammen flere gange om ugen, og det var tilstrækkeligt til at holde Julies modvilje i live.

Hvad Chaverny angik, så var han en ret smuk mand, en smule for kraftig for hans alder, med en frisk, lyserød hudfarve, og ikke af naturen tilbøjelig til dens slags uro, som ofte piner mennesker med en rigere fantasi. Han nærede en from tro på, at hans kone følte en rolig hengivenhed for ham (der stak for meget af en filosof i ham til at han kunne tro, at han vedvarende var lige så elsket som på deres ægteskabs første dag), og denne tro bibragte ham hverken smerte eller glæde; hvis det modsatte havde været tilfældet, ville han have fået det bedste ud af det på samme måde. Han havde tjent nogle år i et kavaleriregiment, men da han så arvede en betydelig formue, begyndte han at afsky militærlivet, tog sin afsked fra hæren, og giftede sig. Det kan måske forekomme læseren at svært at søge at forklare sig et ægteskab mellem sådanne to mennesker, som ikke havde en eneste tanke tilfælles. På den ene side havde bedsteforældre og nævenyttige venner, der ligesom Phrosine gerne så Republikken Venedig forenet med den stortyrken, haft travlt med arrangere sagerne. På den anden side var Chaverny af god familie; dengang var han noget slankere; som regel vel fornøjet, og, i den fulde betydning af udtrykket, "en rigtig rar fyr". Julie var altid glad for at se ham, når han kom i hendes moders hus, for han fik hende til at le med sine historier fra hæren; historier i en vis bestemt humoristisk ånd, som ikke altid var så helt smagfulde. Hun fandt ham meget behagelig, fordi han dansede med hende til alle ballerne, og det manglede aldrig på en mængde gode grunde til at overtale Julies moder til at blive længe, når lejligheden bød sig, at gå med i teatret eller køre en tur i Bois de Boulogne. Og endelig syntes Julie, at han var en virkelig helt, fordi han havde udkæmpet to-tre dueller med et

ærefuldt udfald. Men det, som fuldendte Chavernys triumf var hans beskrivelse af en vis vogn, som han ville få bygget efter sine egne tegninger, og hvori han selv ville tage Julie med ud på en tur, når hun havde samtykket i at skænke ham sin hånd.

Efter nogle måneders ægteskabeligt samliv var alle Chavernys gode egenskaber falmet betydeligt. Man behøver vel ikke at sige, at han ikke længere dansede med sin kone. Hans morsomme historier var alle sammen blevet fortalt de første tre-fire gange. Han var begyndt at klage over, at ballerne fortsatte til alt for langt ud på natten. Han gabte i teatret og mente, at denne skik med at klæde sig om til middag var en sand plage. Hans største fejl var imidlertid hans dovenskab. Hvis han blot havde gjort sig en smule umage for at glæde sin hustru, ville han måske have haft lidt mere held med sig; men alle former for umage forekom ham plagsomme; en opfattelse, han for resten delte med næsten alle andre korpulente mennesker. Selskabslivet kedede ham, fordi man kun bliver budt velkommen der i samme forhold som man anstrenger sig for at være behagelig at være sammen med. Grovkornede fornøjelser forekom ham afgjort at være at foretrække frem for mere raffinerede forlystelser; thi for at udmærke sig blandt mennesker med samme smag som han selv, behøvede han kun at råbe højere end de andre, hvilket ikke var særlig svært for en mand med så stærke lunger som hans. Desuden var han stolt af, at han kunne drikke mere champagne end de fleste, og uden besvær kunne få sin hest til at springe over et fire-stængers hegn. Som følge af disse ting nød han en legitimt erhvervet agtelse blandt disse væsener, som man kun med besvær kan definere, og som vi kalder for "unge mennesker" og som

trænges på vore boulevarder henad klokken fem om eftermiddagen. Jagtselskaber, udflugter til landet, væddeløb, ungkarlemiddage, ungkarlefrokoster var alt sammen noget, han ivrigt opsøgte. Tyve gange om dagen sagde han, at han var den lykkeligste af alle mænd, og hver gang Julie hørte ham sige det, rettede hun blikket mod loftet, og hendes lille mund antog et ubeskriveligt drag af foragt.

Smuk, ung og gift med en mand, som var hende modbydelig, måtte hun naturligvis være omgivet af interesseret hyldest. Men, sammen med hendes moders – en meget klog kvinde – omsorg, beskyttede hendes egen stolthed (som var hendes største fejl) hende indtil videre imod verdens fristelser. Desuden havde den skuffelse, som var fulgt med hendes ægteskab, givet hende en vis form for erfarenhed, som gjorde det svært for hende at blive entusiastisk over noget som helst. Hun var stolt ved at se sig ynket at sine omgivelser, og opstillet som en ligefrem model af en resigneret hustru. Men hun var trods alt næsten lykkelig, for hun elskede ingen, og hendes mand lod hende have sin fulde frihed til at gøre, hvad der passede hende. Hendes koketteri (og det må indrømmes, at hun nok holdt af at demonstrere, at hendes mand var uvidende om, hvilken skat han besad), hendes koketteri var rent instinktivt, som hos et barn, og passede udmærket sammen med en vis foragtelig reservation, som ikke var det samme som forsigtighed. Hun besad den kunst at være elskværdig mod alle og enhver, men mod alle og enhver uden forskel. Skandalemagerne kunne ikke finde den mindste bagatel, de kunne bebrejde hende.

2

Det unge par havde spist hos fru de Lussan, Julies moder, som netop skulle til at tage afsted til Nice. Chaverny, som altid var ved at kede sig ihjel hos sin svigermoder, havde været tvunget til at tilbringe aftenen der, trods hans store ønske om i stedet at opsøge sine venner på boulevarden. Efter middagen satte han sig til rette i en magelig sofa og tilbragte der to timer næsten uden at ytre en stavelse. Grunden var enkel. Han sov. Han sad – dekorativt nok, med hovedet på sned, som om han fulgte konversationen med interesse – og vågnede så et øjeblik og gjorde nogle bemærkninger.

Derpå havde han været tvunget til at deltage i et spil whist; et spil han hadede, fordi det krævede et vist engagement.

Alt dette havde opholdt ham, til det var blevet temmelig sent. Uret havde netop slået halv tolv. Chaverny havde ingen aftaler i aften – han vidste i virkeligheden ikke, hvad han skulle foretage sig. Mens han befandt sig i denne vildrede, meldte man ham hans vogn. Hvis han tog hjem, ville han være nødt til at tage sin kone med. Udsigten til en tyve minutters tête-à-tête med sin hustru var nok til at skræmme ham fra vid og sans; men han havde ikke flere cigarer på sig, og han var ved at dø efter at åbne en kasse, han havde modtaget fra Havre, netop som han skulle til at begive sig til middagen. Han overgav sig følgelig til sin skæbne.

Idet han svøbte sjalet over sin hustrus skuldre, kunne han ikke holde et smil tilbage, da han i et spejl fangede billedet af sig selv i færd med at vise sin hustru sådanne små opmærksomheder, som man ser hos dem, der har været gift i en uge. Han så også på sin kone, som han indtil da knap havde

skænket et blik. Denne aften forekom hun ham smukkere end sædvanligt; han brugte altså lidt ekstra tid og omhu på at drapere sjalet om hende. Julie så lige så lidt som han frem til den ægteskabelige tête-à-tête, der lå foran dem. Ufrivilligt formede hendes læber sig til en lille trutmund, og hendes buede bryn trak sig sammen, hvilket tilsammen gav hende et udtryk af en så forførerisk ynde, at selv ikke en ægtemand kunne forblive uberørt. Deres blikke mødtes i spejlet under dette lille intermezzo. De blev begge meget forlegne. For at skjule sin forvirring, kyssede Chaverny smilende den hånd, hans kone netop løftede op for at rette på sjalet.

"Hvor de dog elsker hinanden," sagde fru de Lussan til sig selv, idet hun ikke bemærkede hverken hustruens køligt spottende mine eller manden ligegyldige udtryk.

Da de begge var kommet til sæde i vognen, så tæt, at de næsten berørte hinanden, sad de i nogen tid uden at sige noget. Chaverny mærkede, at han burde sige et eller andet, men han kunne ikke komme i tanker om noget. Julie på sin side opretholdt en vedvarende tavshed, som var nær ved at drive ham til fortvivlelse. Han gabte tre-fire gange, så højt, at han selv blev flov ved det, og ved det sidste gab følte han sig foranlediget til at gøre sin kone en undskyldning.

"Det har været en lang aften," sagde han som en slags forklaring.

Julie så i dette kun et ønske fra hans side om at kritisere de aftener, de tilbragte hos hendes moder, og at sige hende noget ubehageligt. I nogen tid havde hun gjort sig det til en vane at undgå at indlade sig i diskussion med sin mand; og hun vedblev derfor at forholde sig tavs.

Chaverny, som denne aften følte en uvilkårlig trang til at tale, vedblev efter et par minutter:

"Det var en god middag her i aften; men jeg synes virkelig, at din moders champagne er for sød."

"Hvadbehager?" sagde Julie, idet hun drejede ansigt mod ham med en ligegyldig mine, og lod, som om hun ikke havde hørt ham.

"Jeg sagde, at din moders champagne er for sød. Det har jeg glemt at sige til hende. Det er i og for sig ret mærkeligt, hvordan folk tror, det er nemt at vælge champagne. Intet er i virkeligheden sværere. Ud af tyve mærker champagne er der kun ét, som er anstændigt."

"Nåh!" Efter at hun af ren og skær høflighed havde indskudt denne stavelse, vendte Julie sig atter bort og satte sig til at se ud af vogndørens vindue. Chaverny lænede sig tilbage og anbragte sine fødder på sædet foran i vognen, lidt ærgerlig over, at hans kone kunne vise sig så ufølsom over for alle de anstrengelser, han gjorde sig for at begynde en samtale.

Efter at have gabt yderligere to-tre gange, vedblev han imidlertid, idet han rykkede nærmere til Julie.

"Den kjole, du har på i aften, klæder dig vidunderlig godt, Julie. Hvor har du den fra?"

"Han vil sikkert bare købe en, der ligner, til sin elskerinde," tænkte Julie. "Hos Butry," svarede hun med et let smil.

"Hvorfor smiler du?" spurgte Chaverny, idet han tog fødderne ned fra sædet og igen rykkede tættere på. Samtidig tog han fat i et af hendes ærmer og begyndte at famle ved det ligesom en anden Tartuffe.

"Jeg smiler," sagde Julie, "fordi du har bemærket min kjole. Hov, pas på, du krøller mine ærmer," tilføjede hun og trak ærmet ud af hånden på Chaverny.

"Men jeg forsikrer dig, at jeg altid lægger mærke til dine kjoler, og at jeg nærer den største beundring for din smag. På min ære, så talte jeg netop om det forleden med en kvinde, som altid er dårligt klædt, skønt hun bruger afsindige summer på sit tøj. Hun ville ende med at ruinere ..., fortalte jeg hende. ... Jeg nævnte dig ..."

Julie nød hans forlegenhed, og gjorde sig ingen anstrengelse for at lette ham ved at bryde ind.

"Dine heste er virkelig elendige. De kommer ingen vegne. Jeg vil få dem skiftet ud for dig," sagde Chaverny, som nu var bragt helt ud af fatning.

Konversationen blev ikke livligere under resten af køreturen. Begge holdt sig til simple replikker.

Endelig nåede de Rue ... og skiltes efter at have ønsket hinanden godnat.

Julie begyndte at klæde sig af, og hendes kammerjomfru havde netop forladt værelset i et eller andet ærinde, da døren pludselig blev åbnet, og Chaverny trådte ind. Julie skyndte sig at dække sine skuldre til.

"Undskyld," sagde han, "jeg ville gerne have det sidste hæfte af Scott til at falde i søvn på. Det er *Quentin Durward*, ikke sandt?"

"Det må være inde hos dig selv," svarede Julie; "der er ingen bøger her."

Chaverny så på sin kone. Hun befandt sig i denne halvt uordentlige tilstand, som klæder skønheden så fortræffeligt.

Hun forekom ham "pikant", for nu at bruge et udtryk, jeg afskyr. "Hun er virkelig en meget smuk kvinde," tænkte han. Han blev stående foran hende, ubevægelig og tavs, med lyset i hånden. Julie stod foran ham og krammede sin natkappe i hænderne og lod til at vente utålmodigt på, at han skulle lade hende være alene.

"Du er virkelig forbandet henrivende i aften!" udbrød Chaverny, idet han tog et skridt frem mod hende og satte lyset fra sig. "Hvor jeg dog elsker en kvinde med nedfældet hår!" Og samtidig greb han med den ene hånd et par af de lange lokker, der dækkede Julies skuldre, og lagde armen meget ømt om hendes talje.

"Store Himmel! Hvor du dog lugter rædsomt af tobak," udbrød Julie og vendte sig bort. "Slip mit hår; du får det sikkert til at lugte ligesådan, og jeg kommer aldrig af med stanken."

"Pjat! Det siger du kun, fordi du ved, at jeg ind imellem ryger en smule. Vær nu ikke så afvisende, lille kone."

Og hun nåede ikke at befri sig hurtigt nok fra hans favntag til at undgå et kys, som han trykkede på hendes skulder.

Heldigvis for Julie kom pigen nu tilbage; for der er intet, en kvinde finder mere afskyeligt end den slags kærtegn, som det er næsten lige så latterligt at afvise som at tillade.

"Marie," sagde fru de Chaverny, "livet på min blå kjole er alt for langt. Jeg så fru de Bégy i dag, og hendes tøj er altid i den bedste smag; jeg er sikker på, at hendes liv var godt to fingre kortere end mit. Her, læg det op med nåle, så jeg kan se, hvordan det ser ud."

Og derpå opstod der mellem fruen og kammerjomfruen en højst interessant dialog angående de præcise mål, der passede

sig for et liv. Julie vidste, at der ikke var noget, Chaverny hadede så meget som modesnak, og at hun derved ville få ham til at tage flugten. Og Chaverny, der så, at Julie var fuldstændig optaget af spørgsmålet om kjolen, gabte voldsomt, og efter at have vandret nogle minutter frem og tilbage, tog han sit lys og forsvandt, denne gang for at blive væk.

3

Kommandør Perrin sad ved et lille bord og læste ivrigt. Hans omhyggeligt børstede kjole, hans uniformshue, og især hans skuldres ubøjelig stivhed antydede den tidligere militær. Alt i hans værelse var meget net, men yderst enkelt. Et blækhus og to velspidsede penne lå klar til brug på bordet ved siden af en lille stak blankt papir, som han tydeligvis ikke havde brugt så meget som et enkelt ark af det sidste år. Men selv om kommandør Perrin ikke skrev, så læste han i stedet en hel del. I dette øjeblik var han i færd med at gennemgå *Lettres Persanes* [Note 12)] samtidig med at han røg på sin merskumspibe, og disse to beskæftigelser optog hans opmærksomhed så fuldstændigt, at han ikke straks bemærkede Châteauforts indtræden. Denne sidste var en ung officer fra hans regiment med et kønt ansigt, overordentlig behageligt væsen, noget forfængelig, og meget velanskreven hos krigsministeren – med et ord, kommandør Perrins modsætning i næsten enhver henseende. Og alligevel var de venner, hvorfor ved jeg ikke, og så hinanden hver dag.

Châteaufort bankede kommandør Perrin på skulderen, og denne drejede hovedet uden at tage piben ud af munden. Han første udtryk var glæde over at se sin ven; det andet ærgrelse, for den gode mand var ked af, at han så blev nødt til at lægge sin

bog fra sig; det tredje viste, at han havde affundet sig med sin skæbne, og at han var klar til at modtage vennen med alt det bedste, hans lejlighed formåede. Han rodede i sin lomme for at finde nøglen til skabet, hvor hans kasse med dyre cigarer var låst inde; kommandøren røg dem ikke selv, men forærede sin ven dem én ad gangen; men Châteaufort, som havde set ham gøre den samme bevægelse de hundrede gange, udbrød: "Holdt, fa'er Perrin, behold De Deres cigarer, jeg har selv med." Derpå trak han en kanelfarvet cigar, smukt afrundet i begge ender, frem fra et elegant mexicansk stråetui, tændte den, og strakte sig så ud på en lille sofa, som Perrin aldrig selv benyttede, med hovedet på en pude og fødderne oppe på det modsatte armlæn. Châteaufort begyndte at indhylle sig i en sky af røg, idet han med lukkede øjne lod til at overveje nøje, hvad han ville sige. Hans ansigt strålede af glæde, og han så ud, som om han havde umådelig svært ved at holde sin glædes kilde, som han brændte efter, at Perrin skulle gætte, indelukket i sit bryst.

Kommandør Perrin, som havde flyttet sin stol hen foran sofaen, røg i nogen tid på sin pibe uden at sige noget; da han så, at Châteaufort ikke havde noget hastværk med at tale, bemærkede han:

"Hvordan har Ourika det?"

Ourika var en sort hoppe, som Châteaufort havde redet for hårdt, og som havde fået en tendens til engbrystighed.

"Udmærket," sagde Châteaufort, som ikke havde hørt spørgsmålet. "Perrin," udbrød han så, idet han strakte det ben ud mod ham, som lå på sofaens armlæn, "ved du godt, at du er heldig at have mig til ven?"

Den gammel kommandør prøvede at komme i tanker om, hvilke fordele han havde haft af sit venskab med Châteaufort, men intet faldt ham ind, bortset fra et par bøger, han havde foræret ham, og nogle dages tvungen indespærring, han havde været nødt til at underkaste sig på grund af hans deltagelse ved en duel, hvori Châteaufort havde spillet en ledende rolle. Ganske vist skænkede hans ven ham talrige tegn på sin tillid. Châteaufort henvendte sig altid til ham, når han havde brug for en stedfortræder i tjenesten eller en sekundant.

Châteaufort lod ham imidlertid ikke have lang tid til at tænke sig om, men gav ham et brev, skrevet på glittet engelsk papir med nette små kragetæer. Kommandør Perrin gjorde en grimasse, som hos ham svarede til et smil. Han havde ofte nok set sådanne glittede breve dækket med kragetæer, og med udskrift til hans ven.

"Her," sagde den sidste, "tag det og læs det. Du skylder mig alt dette."

Perrin læste som følger:

"Vi vil se frem til, at De vil spise hos os. Hr. de Chaverny ville have bedt Dem personligt, men han var nødt til at deltage ved et jagtselskab. Jeg kender ikke hr. kommandør Perrins adresse, og kan således ikke skrive til ham selv og bede ham ledsage Dem. De har gjort mig ivrig efter at lære ham at kende, og jeg vil være Dem dobbelt forbunden, hvis De vil tage ham med.

Julie de Chaverny.

P.S. – Min varmeste tak for de noder, De var så god at kopiere til mig. Det er smuk musik; De har altid sådan en god smag.

De har vist ophørt at komme ved vore torsdagsmodtagelser, selv om De nok ved, hvor stor glæde det er for os alle at se Dem."

"Det er smukt skrevet," sagde Perrin, idet han sluttede sin læsning. "Men for pokker! Dette middagsselskab er jo en plage: jeg bliver nødt til at iføre mig silkestrømper, og der er sikkert ikke noget med at ryge efter middagen."

"Ja, det er da en frygtelig ulykke, sådan at være nødt til at afstå sin pibe for den smukkeste kvinde i Paris. Det er det, jeg beundrer mest hos dig: din taknemmelighed. Takker du mig slet ikke for denne udmærkelse, som du skylder mig?"

"Tak! Men jeg skylder nu ikke dig fornøjelsen af at blive indbudt til denne middag – hvis der da overhovedet er nogen fornøjelse ved det."

"Hvem så?"

"Chaverny, som var kaptajn i vort regiment. Han har sikkert sagt til sin kone: 'Bed Perrin med, han er en rar gammel fyr!' Hvordan kan du dog tro, at en smuk kvinde, som jeg kun har set en eneste gang, ville komme i tanker om at invitere sådan en gammel støder som mig?"

Châteaufort smilede, mens han betragtede sig selv i et meget smalt spejl, som prydede kommandørens væg.

"De er slet ikke opmærksom i dag, gamle ven. Læs nu denne billet en gang til, og du vil måske falde over noget, du overså første gang."

Kommandøren læste brevet både en og to gange, men fandt intet.

"Hør nu, din gamle dragon," råbte Châteaufort, "kan du slet ikke se, at hun indbyder dig for at glæde mig; ene og alene for at

vise mig, at hun gør meget af mine venner, at hun ønsker at give mig et bevis på ...?"

"På hvad?" afbrød Perrin ham.

"På ... åh, du ved udmærket hvad."

"At hun elsker dig?" spurgte kommandøren med et tvivlende udtryk.

Châteaufort fløjtede uden at svare ham.

"Har hun sagt dig sådan noget?"

"Men ... det er jo tydeligt ... forekommer det mig."

"Hvad? I dette brev?"

"Ja, selvfølgelig."

Nu var det Perrins tur til at fløjte. Hans fløjten var lige så betydningsfuld som min onkel Tobys berømte *Lillibuléro* Note 13).

"Hvad!" råbte Châteaufort, idet han snappede brevet ud af Perrins hænder, "kan du slet ikke se, hvor megen ... ømhed ... ja, netop, ømhed, hun forråder i dette brev? Hvad mener du da om 'Jeg vil være Dem dobbelt forbunden,' det er jo bevis nok. Og her, ser du ikke, der er et ord, som er blevet slettet, det er 'tusind'; hun ville have skrevet, 'tusind venlige hilsner', men det var ikke nok ... og hun gjorde ikke brevet færdigt! O, min gode gamle ven, tror du da, at en kvinde af så god familie som madame de Chaverny bare uden videre ville kaste sig for fødderne af din ydmyge tjener som den første den bedste gadetøs? Jeg siger dig, hendes brev er henrivende, og man skulle være blind for ikke at føle den passion, der ånder af det. Og hun bebrejder mig til slut, bare fordi jeg ikke kom til en enkelt torsdagsmodtagelse, hvad siger du til det?"

"O, du stakkels lille kvinde!" udbrød Perrin, "lad dig ikke besnære af denne slyngel, thi snart du skal det fortryde."

Châteaufort bemærkede ikke sin vens ironi, men antog en mere dæmpet, overtalende tone:

"Ved du hvad, gamle dreng?" spurgte han, "du kunne gøre mig en stor tjeneste."

"Hvordan det?"

"Du må hjælpe mig i denne affære. Jeg ved, at hendes mand slet ikke er god ved hende – han er et dyr og gør hende meget ulykkelig. Du har kendt ham engang, Perrin; sig blot til hans kone, at han er en rigtig brutal fyr, og han har det værst tænkelige rygte ..."

"Ah!"

"En libertiner ... det ved du jo, han er. Han havde elskerinder dengang i hæren; og hvilke elskerinder! Fortæl blot det hele til hans kone."

"Hvordan skulle jeg dog kunne sige alt det? Det er en farlig sag at stikke fingrene mellem barken og veddet."

"Åh, for Himlens skyld da! Man kan sige hvad som helst, når blot det bliver gjort på den rigtige måde. Men hovedsagen er, at du opmærksom på at tale godt om mig."

"Ja, det er jo straks nemmere. Og dog ..."

"... Det er aldeles ikke så let ... Hvis jeg bare lader dig snakke løs, så vil du elogisere mig i vendinger, som slet ikke ville passe mig. Sig hende, at du *i nogen tid* har bemærket, at jeg har været trist til mode, at jeg er blevet tavs og har tabt appetitten ..."

"Pokker heller!" udbrød Perrin og brast i en voldsom latter, som fik hans pibe til at bevæge sig rundt i hans ansigt på en højst besynderlig måde; "jeg ville aldrig i mine livskabte dage være i stand til at se madame de Chaverny i øjnene og sige

sådan noget til hende. Det er ikke længere siden end i går aftes, at jeg nærmest måtte slæbe dig bort fra den middag, vi var til."

"Meget muligt, men det tjener intet formål at sige hende dét. Det er bedst, at hun får at vide, jeg elsker hende; og disse her romanskribenter har overbevist kvinderne om, at en mand, som både spiser og drikker, ikke også kan være forelsket."

"Ja, for mit eget vedkommende kender jeg nu ikke til noget, som kan afholde mig fra nogen af delene."

"Nuvel, min kære Perrin," sagde Châteaufort, idet han satte sin hat på igen og bragte orden i sine krøller i spejlet, "så er det en aftale, ikke sandt? Næste torsdag henter jeg dig; silkestrømper og spændesko og korrekt aftenpåklædning! Og først og fremmest: Glem ikke at sige nogle rædsomme ting om manden og et par pæne ting om mig."

Han gik ud, elegant svingende med sin stok, og efterladende kommandør Perrin meget eftertænksom, hvad angik den invitation, han netop havde modtaget, og endnu mere bekymret, når han tænkte på silkestrømper, spændesko og korrekt aftenantræk.

4

Det faktum, at adskillige af madame de Chavernys gæster havde meldt afbud, lagde en vis dæmper på middagen. Châteaufort, som sad ved siden af Julie, var overordentlig opmærksom på opfyldelsen af hendes mindste ønsker, galant og behagelig som altid. Hvad Chaverny angik, så havde han været ude og ride det meste af dagen, og havde en glubende appetit. Han spiste og drak på en måde, som kunne have vækket appetitten hos den svageligste. Kommandør Perrin

gjorde ham selskab, fyldte hele tiden hans glas og lo, så glassene klirrede, når som helst hans værts grove munterhed gav ham anledning dertil. Chaverny, som var fornøjet med igen at være i soldaterselskab, havde straks fundet det gamle humør og regimentsmanererne frem. For resten havde han aldrig udvist nogen større delikatesse i sit valg af vittigheder. Hans kone antog et udtryk af kold foragt ved hvert nyt upassende indfald, vendte sig om mod Châteaufort og begyndte en dæmpet samtale med ham, så at hun kunne lade som om hun ikke hørte en samtale, der var hende umådelig ubehagelig.

Her har De en prøve på hendes kultiverede mands artigheder: Hen mod slutningen af middagen faldt konversationen på operaen, og man diskuterede adskillige balletdanserinders relative fortrin, herunder blev frøken *** meget rost. Og Châteaufort overgik ligefrem de øvrige i sin lovprisning af hendes gratie, hendes skikkelse og hendes beskedne væsen.

Perrin, som Châteaufort havde haft med i operaen nogle få dage tidligere, og som aldrig havde sat sine ben der andet end denne ene gang, huskede frøkenen udmærket.

"Er det," spurgte han, "den lille i lyserødt, som springer omkring som et lam? ... hende, hvis ben du talte så meget om, Châteaufort?"

"Oho! Så du talte om hendes ben?" råbte Chaverny; "ved du da ikke, at hvis du taler for meget op om dem, så får du problemer med din general, hertug de J***? Tag dig i agt, min ven!"

"Men jeg kan dog ikke tro, at han skulle være så skinsyg, at han vil forbyde nogen at beundre dem gennem en teaterkikkert."

"Jo bestemt, for han er lige så stolt over dem, som om han selv havde opdaget dem. Hvad mener De, kommandør Perrin?"

"Jeg ved ikke så meget om den slags, andet end hos heste," svarede den gamle soldat beskedent.

"Men de er virkelig bedårende," vedblev Chaverny, "og der findes ingen bedre i Paris, bortset fra ..." Han holdt inde og begyndte at sno sin moustache med en indforstået mine, mens han så på sin kone, som rødmede helt op til hårrødderne.

"Bortset fra frøken D***s?" brød Châteaufort ind og nævnte en anden balletpige.

"Nej!" svarede Chaverny med en tragisk stemme som en Hamlet: "Se dog på min kone!"

Julie blev kraprød af harme. Hun tilkastede sin mand et blik som et lynglimt, som brændte af foragt og vrede. Så gjorde hun et forsøg på atter at få kontrol over sig selv og vendte sig brat til Châteaufort.

"Vi må," sagde hun med en let skælven i stemmen, "øve os på den duet fra *Maometto*. Jeg tror den ligger godt for Deres stemme."

Men Chaverny lod sig ikke så let aflede.

"Chaverny," vedblev han, "ved De, at jeg har fremsat ønske om at få lavet en gipsafstøbning af de ben, vi taler om? Men jeg har aldrig fået lov til det."

Châteaufort, som morede sig meget over denne uelegante afsløring, lod som om han intet hørte og fortsatte samtalen om duetten fra *Maometto* med fru de Chaverny.

"Den omtalte person," fortsatte den nådesløse ægtemand, "blev som regel ganske forfærdet, når hendes overlegenhed i den retning blev anerkendt, men i virkeligheden generede det

hende slet ikke. Ved I, at hun plejer at lade sin mål tage af sin strømpeforhandler – bliv nu ikke genert, kære – jeg mener selvfølgelig den *kvinde*, hun køber sine strømper hos. Og da jeg var i Bruxelles, medbragte jeg tre fulde ark med de mest detaljerede anvisninger til at købe strømper."

Men han talte forgæves; Julie var fast bestemt på ikke at høre noget. Hun talte med Châteaufort med forceret munterhed, og hendes charmerende smil prøvede at overbevise ham om, at hun kun lyttede til hans samtale. Châteaufort lod på sin side til at være fuldstændig optaget af deres diskussion angående *Maometto*, men han gik ikke glip af en eneste af Chavernys grovheder.

Man musicerede lidt efter middagen, og fru de Chaverny sang til akkompagnement af Châteaufort på klaveret. Chaverny forsvandt i samme øjeblik klaveret blev åbnet. Der kom nu flere besøgende til stede, men det forhindrede ikke Châteaufort i at skaffe sig nogle hyppige små hyrdestunder med Julie. Da han forlod selskabet, forsikrede han Perrin om, at aftenen ikke havde været spildt, og at hans sag var i en god gænge.

For Perrin var det ganske naturligt, at en mand skulle tale om sin kones ben, og da han var blevet alene med Châteaufort ude på gaden, sagde han til ham i en bevæget tone:

"Hvordan kan du få dig selv til at bringe forstyrrelse i sådan et pænt hjem? Han er jo så glad for sin lille kone!"

5

I en hel måned havde Chaverny nu været optaget af tanken om at blive kammerherre. Det kan måske forekomme Dem overraskende, at en fed, doven mand, som holdt meget af at

drive tiden hen, kunne lade sig opirre af en sådan ambition; men det manglede ham ikke på gode grunde til at undskylde sig med.

"For det først," sagde han til sine venner, "bruger jeg en hel del penge på teaterloger, som jeg forærer bort til kvinder. Hvis jeg får en stilling ved hoffet, kan jeg få alle de loger, jeg vil, uden at skulle erlægge en sou. Og I ved jo alle sammen, hvad der følger med teaterloger ... Desuden holder jeg meget af jagt, og jeg som kammerherre vil jeg have mulighed for at være med ved de kongelige jagter. Endvidere, da jeg nu ikke længere har en militær uniform, ved jeg aldrig, hvordan jeg skal klæde mig, når jeg skal til et bal med min hustru. Jeg bryder mig ikke om en markis' antræk, men en kammerherredragt ville klæde mig udmærket." Følgelig agiterede han voldsomt for sin sag; han havde også gerne set, at hans kone gjorde det sammen, men hun nægtede stædigt, skønt hun havde adskillige indflydelsesrige venner. Da han ved flere lejligheder havde gjort hertugen af H*** nogle småtjenester, og denne havde en hel del indflydelse ved hoffet, ventede han meget af dennes protektion. Hans ven Châteaufort, som også havde indflydelsesrige venner, arbejdede for hans sag med en sådan iver og hengivenhed, som man i reglen kun møder, når man har en smuk kone.

Én hændelse gjorde meget til at fremme Chavernys planer, men kunne ellers nok have haft skæbnesvangre konsekvenser for ham. Fru de Chaverny havde, ikke uden et vist besvær, skaffet sig en loge i Operaen til en premiereaften i Operaen. Der var plads til seks personer i denne loge. Mærkeligt nok havde hendes mand, dog ikke uden voldsomme protester, indvilliget i at tage med hende. Det var nemlig sådan, at Julie gerne ville

have Châteaufort med, og da hun godt vidste, at det ville være upassende at gå alene i Operaen med ham, havde hun tvunget sin mand til også at komme.

Straks efter den første akt gik Chaverny og efterlod sin kone alene sammen med sin ven. Til at begynde med opretholdt de en noget anstrengt tavshed; hvad Julie angik, skyldtes den, at hun i nogen tid havde haft en bestemt følelse af forlegenhed, når hun var alene med Châteaufort; og denne, fordi han havde sine planer og mente, det ville være passende at synes bevæget. Idet han skævede ud over teatret, bemærkede han med glæde, at flere af hans venner havde rettet lorgnetten direkte mod den logen, hvor han og Julie sad. Det gav ham en ikke ringe tilfredshed, eftersom han mente, at nogle af hans venner misundte ham hans held, og at de efter et overfladisk skøn måske mente, at det var langt større end tilfældet var.

Julie, der flere gange havde ført sit lugtesalt og sin pyntebuket forbi næsen, gjorde nogle bemærkninger om varmen, forestillingen og toiletterne hos parkettets damer. Châteaufort lyttede med et fraværende udtryk, sukkede, flyttede sig rundt på stolesædet, så på Julie og sukkede igen. Julie begyndte at blive urolig. Pludselig udbrød han:

"Ak! Hvis man dog blot levede i riddertiden!"

"Riddertiden! Hvorfor i al verden dog det?" spurgte Julie. "Det er vel kun, fordi De mener, at det ville klæde Dem at være iført et ridderudstyr?"

"De synes nok, jeg er en forfængelig nar," sagde han med en blanding af bitterhed og tristesse. "Men nej, jeg beklager, at disse dage er forbi ... fordi dengang kunne en mand, som mærkede sit hjerte banke i sit bryst ... stræbe ... højt. Alt, hvad

man i virkeligheden skulle gøre for at vinde en dames gunst, var at jage et sværd i en kæmpe ... Kan De se den store fyr der på balkonen? Jeg ville ønske, at De ville give mig besked på at gå hen til ham og forlange hans moustache udleveret, for at jeg bagefter kunne have lov til at sige tre små ord til Dem uden at gøre Dem forlegen."

"Sikke noget vrøvl," svarede Julie, højrød i hovedet, for hun gættede, hvilke tre ord, der var tale om. "Men se dog på fru de Sainte-Hermine! Så nedringet i hendes alder, og i en balkjole."

"Jeg ser kun én ting, og det er, at De slet ikke vil høre på mig, og det har jeg bemærket længe ... Siden De ønsker det, skal jeg forblive tavs; men ..." tilføjede han med dæmpet stemme og et dybt suk, "De forstod nok, hvad jeg mente?"

"Så sandelig gjorde jeg ikke det!" svarede Julie skarpt. "Men hvor kan min mand dog være blevet af?"

Heldigvis kom der i dette øjeblik en bekendt ind i logen og afbrød den flove situation. Châteaufort åbnede ikke munden. Han var bleg og lod til at være dybt rørt. Da deres besøgende havde forladt dem, gjorde han nogle ligegyldige bemærkninger om forestillingen. Derefter var der lange intervaller af tavshed mellem dem.

Anden akt skulle netop til at begynde, da døren til logen åbnedes, og Chaverny kom ind, medbringende en smuk kvinde i en elegant dragt og med storslåede lyserøde fjer i håret. Efter ham kom hertugen af H***.

"Kære ven," sagde han til hustru, "jeg fandt mine venner her i en elendig sideloge, hvor de hverken kan se det ene eller det andet. De har været så elskværdige at tage imod en plads her hos os."

Julie bukkede køligt; hun holdt ikke særligt af hertugen. Hertugen og damen med de lyserøde fjer undskyldte mange gange og udtrykte deres frygt for, at de forstyrrede hende. Så rejste alle sig, og enhver opfordrede de andre til at indtage de bedste pladser. I den forvirring, som påfulgte, bøjede Châteaufort sig ind over Julie og hviskede – meget ømt og meget hurtigt – til hende:

"Sæt Dem for Himlens skyld ikke på forreste række."

Julie blev meget forundret og beholdt sin plads. Da alle var kommet til sæde igen, vendte hun sig om mod Châteaufort og spurgte ham med et temmelig alvorligt blik, hvad denne gåde vel betød? Han sat med stift oprejst hoved og sammenpressede læber; hele hans holdning viste, at han var dybt forlegen. Julie tolkede Châteauforts råd i en nok så ugunstig retning. Hun tænkte sig, at han ønskede at føre en hviskende samtale med hende resten af aftenen, hvorunder han fortsatte med sine sære indfald; noget som ville være umuligt, hvis hun forblev på forreste række. Når hun kiggede ud over salen, bemærkede hun, at adskillige kvinder rettede deres lorgnetter mod hendes loge, men det er selvfølgelig hvad der sker, når et nyt ansigt dukker op. Folk hviskede og smilede, men det lå der vel ikke noget særligt i? Operaen er et lige så livligt arnested for sladder som en lille landsby!

Den ukendte dame bøjede sig hen mod Julies buket og sagde med et strålende smil:

"Det er en henrivende buket, De har der, frue; den har ganske sikkert være meget dyr på denne årstid. Mindst ti francs; men jeg tænker, De har fået den til foræring, ikke sandt? Damer køber aldrig selv deres buketter."

Julie spærrede forbløffet øjnene op i forundring over, hvem denne provinsbo dog kunne være.

"Hertug," sagde damen med et fortvivlet udtryk, "De har ikke givet mig nogen buket."

Chaverny ilede hen mod døren. Hertugen prøvede at standse ham; det samme gjorde damen. Hun brød sig ikke længere om nogen buket. Julie vekslede et blik med Châteaufort. Det syntes at sige 'Jeg takker Dem, men det er nok for sent.' Men selv da havde hun endnu ikke gættet sandheden.

Hele aftenen igennem sad damen med fjerene og trommede med fingrene ude af takt til musikken, og hengav sig til en absurd samtale om musikken. Hun udspurgte Julie om prisen på hendes kjole, hendes smykker, hendes heste. Julie havde aldrig før oplevet en sådan opførsel. Hun sluttede, at den ukendte kvinde måtte være en eller anden fjern slægtning af hertugen, som nylig var kommet til byen fra det fjerneste Bretagne. Da Chaverny endelig kom tilbage med en vældig buket, langt smukkere end den, han havde givet sin hustru, udbrød damen i voldsomme taksigelser, beundring for buketten og endeløse undskyldninger.

"Hr. de Chaverny," sagde den rosabefjedrede dame, "jeg skal ikke vise mig utaknemmelig; for at bevise det, så må De *huske mig på at love Dem noget*, som Potier siger. Jeg vil brodere Dem en pung, når jeg er færdig med den, jeg er ved at lave til hertugen."

Endelig sluttede operaen, til Julies store tilfredshed, som følte sig utilpas ved siden af sin mærkelige nabo. Hertugen gav hende sin arm, Chaverny tilbød sin til den anden dame, og Châteaufort gik bag Julie med et dystert og misfornøjet udtryk, mens han bukkede stift for de bekendte, han mødte på trappen.

Nogle damer passerede tæt forbi dem. Julie kendte dem af udseende. En ung mand talte til dem og lo hånligt; de så straks hen på Chaverny og hans kone med et udtryk af ivrig nysgerrighed, og en af dem udbrød:

"Er det virkelig muligt?"

Hertugens vogn kørte frem. Han bukkede for fru de Chaverny, og gentog med megen varme sin tak for hendes elskværdighed. Imens ville Chaverny følge den fremmede dame ud hertugens vogn, og Julie og Châteaufort var alene et øjeblik.

"Hvem kan dog den kvinde være?" spurgte Julie.

"Det burde jeg ikke fortælle Dem ... det er virkelig højst besynderligt."

"Hvad mener De?"

"Og for resten vil alle dem, De kender, meget godt vide, hvad de skal mene om det. Men Chaverny! Det ville jeg dog aldrig have troet!"

"Men hvad er det dog? For Himlens skyld, så sig mig dog, hvem denne kvinde er."

Chaverny var på vej tilbage, og Châteaufort svarede dæmpet:

"Fru Mélanie R***, hertugens elskerinde."

"Du gode Gud," udbrød Julie og så på Châteaufort med et bestyrtet udtryk, "det er umuligt!"

Châteaufort trak på skuldrene og tilføjede, idet han fulgte hende til hendes vogn:

"Det var netop, hvad de damer bemærkede, som vi mødte på trappen. Hvad angår denne anden kvinde, så er hun såmænd respektabel nok på sin måde. Hun har behov for, at nogen tager sig af hende og tænker på hende. Fyrre tusind francs om året eller mere ..."

"Min kære," sagde Chaverny muntert, "du behøver ikke mig til at følge dig hjem. God nat; jeg vil soupere med hertugen."

Julie svarede ikke.

"Châteaufort," fortsatte Chaverny, "vil De med mig hen til hertugen? De er inviteret. De har netop fortalt mig, at de fandt Dem interessant. De har gjort indtryk, De heldige menneske!"

Châteaufort gav et køligt afslag. Han bukkede for fru de Chaverny, som bed i sit lommetørklæde af raseri, idet hendes vogn begyndte at køre.

"Åh, det var kedeligt, gamle dreng," sagde Chaverny, "men i det mindste vil De vel lade mig køre med i Deres vogn derhen?"

"Med glæde," svarede Châteaufort muntert, "men er De klar over, at Deres hustru til sidst blev klar over, hvem det var, hun sad ved siden af?"

"Umuligt!"

"Men det gjorde hun, og det var virkelig ikke kønt gjort af Dem."

"Sludder, hun er en fuldt ud respektabel kvinde; for resten er hun ikke særligt kendt, og hertugen har hende med allevegne."

6

Fru de Chaverny tilbragte en ophidset og søvnløs nat. Hendes mands adfærd i Operaen var det sidste strå, som blev lagt til byrden af hendes forurettelser, og krævede, forekom det hende, en omgående skilsmisse. Hun ville forlange en forklaring af ham den næste dag, og hun ville erklære ham sin hensigt om ikke mere at leve under tag med en mand, der så grusomt havde kompromitteret hende. Men udsigten til denne samtale skræmte hende. Hun havde aldrig haft en virkelig alvorlig

samtale med sin mand. Indtil nu havde hun kun givet udtryk for sin irritation ved perioder af såret tavshed, som Chaverny ikke havde taget sig synderligt af. Han lod sin kone have sin fulde frihed, og det var aldrig faldet ham ind, at hun kunne nægte ham den ret til tilgivelse, som han var beredt på at vise hende i påkommende tilfælde. Hun var især bange for at briste i gråd midt under det hele, og at Chaverny skulle tro, at hendes tårer kom af såret kærlighed. Hun fortrød bitterligt moderens manglende tilstedeværelse, som ville have kunnet råde hende eller måske tage det på sig at udtale en skilsmissedom. Alle disse overvejelser satte hende i vildrede, og da hun endelig faldt i søvn, havde hun besluttet sig til at søge råd hos en af sine veninder, en ældre dame, som hun havde kendt siden hun var ganske lille, og forlade sig på hendes omtanke, når hun skulle beslutte sig til, hvordan hun skulle gebærde sig overfor Chaverny.

Samtidig med, at hun gav efter for sin harme, havde hun ikke kunnet lade være med at sammenligne sin mand med Châteaufort. Den førstnævntes fuldstændige og utilslørede grovhed stod i stærk kontrast til den andens fine følsomhed, og, skønt hun endnu bebrejdede sig selv dette, følte hun en vis tilfredsstillelse ved det faktum, at hendes elsker var mere øm over hendes rygte end hendes mand. Sammenligningen af de to mænds forskellige karakter ledte hende uvilkårligt videre til overvejelser over Châteauforts elegante opførsel og Chavernys meget lidt distingverede manerer. Hun så for sig sin mand med hans lille topmave gøre sig mislykkede anstrengelser for at spille galant pindsvin overfor hertugen af H***s elskerinde, mens Châteaufort med endog større ærbødighed end sædvanlig

søgte at opretholde den agtelse for hende blandt hendes omgivelser, som hendes mand gjorde sig den største umage for at ødelægge. Og endelig, for vor fantasi fører os ofte længere væk, end vi egentlig havde til hensigt, tænkte hun mere end én gang på, hvordan hun kunne blive enke og derpå, ung og rig som hun da ville være, uden forhindringer ville kunne belønne den unge officers kærlighed. Et enkelt uheldigt eksperiment beviste ikke noget afgørende imod ægteskabet som institution, og hvis Châteauforts kærlighed virkelig var oprigtig ... Men så holdt hun med en kraftanstrengelse inde med disse tanker, som fik hende til at rødme, og hun lovede sig selv fremover at forholde sig mere reserveret end nogensinde i sin omgang med ham.

Hun vågnede den næste morgen med en voldsom hovedpine, og stadig lige så lidt som dagen før besluttet på nogen afgørende forklaring med sin mand. Hun havde ikke lyst til at gå ned til morgenmaden af frygt for at møde ham, så hun gav besked om at få teen bragt op på sit værelse og vognen kørt frem, så hun kunne aflægge en visit hos fru Lambert, den veninde, hun havde tænkt sig at spørge til råds, og som for tiden befandt sig på sit landsted i P***.

Mens hun spiste morgenmad, åbnede hun en avis. Det første, som faldt hende i øjnene, var følgende: "Hr. Darcy, førstesekretær på den franske ambassade i Konstantinopel, ankom i går til Paris medbringende vigtige brevskaber. Den unge diplomat havde straks ved sin ankomst en længere samtale med Hs. Excellence udenrigsministeren."

"Darcy i Paris!" råbte hun; "hvor vil jeg blive glad for at se ham! Mon han er blevet meget stiv og formel nu? *En ung*

diplomat! Darcy, *en ung diplomat!*" Og hun kunne ikke bare sig for at le højt ved den blotte lyd af disse ord: *en ung diplomat!*

Denne Darcy havde plejet at indfinde sig med bemærkelsesværdig regelmæssighed ved madame de Lussans soiréer; han var dengang attaché ved et af Udenrigsministeriets kontorer. Han havde forladt Paris kort før Julies ægteskab, og hun havde ikke set ham siden. Alt hvad hun vidste var, at han rejste en hel del og at han var steget meget hurtigt i graderne.

Hun sad stadig med avisen i hånden, da hendes mand kom ind. Han lod til at være i sit bedste humør. Da han viste sig, rejste hun sig for gå ud, men da det ville have været nødvendigt for hende i denne anledning at passere tæt forbi ham for at komme ind i sit påklædningsværelse, blev hun stående hvor hun var, men så overvældet af følelser, at den hånd, som hvilede på tebordet, fik koppen til at klirre tydeligt.

"Min kære," sagde Chaverny, "jeg er kommet for at sige dig farvel for et par dage. Jeg skal på jagt med hertugen af H***, og jeg kan fortælle dig, at han var henrykt for din elskværdighed i går aftes. Min lille affære går over al forventning, og han har lovet mig at anbefale mig hos kongen på det varmeste."

Julie rødmede og blegnede på en gang, mens hun hørte på ham.

"Det skylder hertugen af H*** dig sandelig da også," sagde hun med en skælven i stemmen. "Han kan virkelig ikke gøre mindre for en person, som på en så skandaløs måde kompromitterer sin hustru med hans elskerinder."

Med en sidste, fortvivlet anstrengelse fo'r hun tværs gennem stuen med majestætisk hævet hoved, og forsvandt ind i sit påklædningsværelse, hvor hun smækkede døren i bag sig.

Chaverny stod et øjeblik forvirret og hang med hovedet.

"Hvordan pokker er hun kommet under vejr med dét?" tænkte han. "Men hvad betyder det nu? Sket er sket."

Og da han ikke havde for vane at dvæle længe ved en ubehagelig tanke, drejede han om på hælen, tog en sukkerknald fra skålen, og med munden fuld kaldte han på pigen, som kom ind: "Sig til min kone, at jeg bliver fire-fem dage hos hertugen af H***, og at jeg skal sende hende noget vildt."

Dermed forlod han værelset uden tanke for andet end de fasaner og rådyr, han snart skulle skyde.

7

Julie tog afsted til P***, betydeligt mere vred på sin mand end før, men denne gang af en i sammenligning temmelig lille årsag. Hendes mand havde taget den nye vogn til turen til hertugen af H***s slot, og havde efterladt sin kone en ældre model, som ifølge kusken trængte betydeligt til flere forskellige reparationer.

Imens hun kørte, øvede madame de Chaverny sig på den historie, hun ville fortælle fru Lambert. Trods sin ærgrelse var hun ikke ufølsom for den tilfredsstillelse, som en velfortalt historie giver sin fortæller, og hun forberedte sin tale, idet hun prøvede at finde en passende indledning, og begyndte så på en, så på en anden måde. Som et resultat heraf kom hun til at anskue sin mands forseelser fra enhver synsvinkel, og hendes vrede forøgedes i samme forhold.

Som alle ved, så er der fire franske mil fra Paris til P***, og så lang som fru de Chavernys liste med anklagepunkter var, så kan man vel forestille sig, at det selv med det mest giftige had ikke

er muligt at dvæle ved den samme tanke samfulde fire mil i træk. Efter den voldsomme vrede, som hendes mands misgerninger havde opvakt i hende, fulgte søde og triste minder; en følge af den mærkelige egenskab ved menneskehjertet, som ofte forlener et smilende billede med en smertelig anelse.

Den klare, friske luft, det strålende solskin og de forbipasserendes ubekymrede ansigter var alle med til at vende hendes sind fra de bitre tanker. Hun mindedes scener fra sin barndom, og de dage, da hun plejede at tage på udflugter på landet sammen med sine jævnaldrende. Han så for sig veninderne fra klostret; deltog i deres lege og deres måltider. Hun prøvede at forstå de mystiske betroelser, som hun hørte de lidt ældre piger hviske indbyrdes, og hun kunne ikke undertrykke et smil, når hun tænkte på de hundreder små hændelser, som allerede så tidligt røbede kvindens instinkt for koketteri.

Derpå så hun for sig sin indtræden i selskabslivet. Endnu engang dansede hun på de mest strålende baller, hun havde deltaget i det første år efter, at hun var udtrådt af klosterskolen. De senere havde hun glemt: man bliver så hurtigt blasert; men de fik hende til igen at huske på sin mand. "Hvilken tåbe jeg var," sagde hun til sig selv; "hvorfor kunne jeg dog ikke allerede fra første stund se, at jeg ville blive ulykkelig med ham?" Alle de ubetimelige bemærkninger og alle de floskler, den stakkels Chaverny havde plejet at opvarte hende med med så stor selvsikkerhed en måned før deres ægteskab, fandt hun nu nedfældede og nøje registrerede i sin erindring. Samtidig kunne hun ikke lade være at tænke på de mange beundrere,

som hendes giftermål havde hensat i fortvivlelse, men som ikke desto mindre selv havde giftet sig eller trøstet sig på anden vis kun få måneder senere. "Ville jeg være blevet lykkelig med en anden?" spurgte hun sig selv. "A*** er udpræget enfoldig, men dog ikke stødende, og Amélie trækker ham rundt ved næsen. Man kunne vel altid leve med en mand, som var lydig. – B*** har maitresser, og hans kone er så føjelig at lade dybt bedrøvet over det. Men i alle andre retninger er han meget opmærksom mod hende, og jeg ville heller ikke forlange mere. – Den unge greve de C***, som altid læser pamfletter og som gør sig så megen umage for engang at blive en god deputeret, ville måske også være en udmærket ægtemand. Javel, men alle disse mennesker er kedsommelige, grimme, enfoldige." Idet hun på denne måde lod alle de unge mænd, hun havde kendt, før hun blev gift, passere for sit indre øje, faldt navnet Darcy hende endnu en gang ind.

Darcy plejede i madame de Lussans omgangskreds at gå for en uvigtig person, det vil sige, man vidste ... dvs. mødrene vidste – at hans formue ikke rakte til et ægteskab med deres døtre. Og hvad døtrene angik, var der intet ved ham, som kunne fordreje hovedet på dem. Han havde ry for at være galant. Han var noget misantropisk og ondskabsfuldt anlagt, og det morede ham overordentligt, når han var den eneste hane i en kurvfuld unge piger, at gøre nar ad andre unge mænds svagheder og prætentioner. Når han sad og holdt en hviskende samtale med en lille frøken, lod hendes moder sig på ingen måde bekymre, for deres døtre lo højt, og mødrene til dem, som havde smukke tænder, sagde endog at denne hr. Darcy var en særdeles charmerende ung mand.

Et sammenfald af smag og den frygt, de hver især nærede for den andens skarpe tunge, havde draget Julie og Darcy mod hinanden. Efter nogle få træfninger havde de indgået en fredstraktat, en både offensiv og defensiv alliance: De skånede hinanden og dannede altid fælles front, når det drejede sig om at gøre sig lystig på andres bekostning.

En aften var Julie blevet bedt om at synge et eller andet. Hun havde en smuk stemme, hvad hun udmærket var klar over. Idet hun gik hen til klaveret, så hun på damerne med en stolt mine, som om hun ville udfordre dem. Denne aften følte hun sig imidlertid en smule sløj, og denne indisposition havde næsten fuldstændig berøvet hende sine sædvanlige evner. Den første tone af hendes ellers velmodulerede og smuktlydende stemme var afgjort falsk. Hen blev forvirret, ramte fejl flere gange og tabte så helt orienteringen; kort sagt, det var en eklatant fiasko. Forvirret og nær ved at bryde i gråd forlod stakkels Julie klaveret. Da hun var på vej tilbage til sin plads, kunne hun ikke undgå at bemærke den ondskabsfulde glæde, som de øvrige næppe nok gjorde sig den ulejlighed at forsøge at skjule, da de så denne ydmygelse af hendes stolthed. Selv mændene lod til at have svært ved at undertrykke et hånligt smil. Hun sænkede blikket i skam og vrede, og nogle øjeblikke vovede hun ikke at hæve det igen. Da hun løftede hovedet, var det første venlige ansigt, hun fik øje på, Darcys. Han var bleg og hans øjne fyldte af tårer; han lod til at være endnu mere berørt af Julies uheld end hun selv. "Han elsker mig," tænkte hun. "Han elsker mig virkelig." Den nat havde hun knap nok sovet, og Darcys triste ansigt stod hele tiden for hendes indre blik.

I to dage havde hun kun tænkt på ham og den hemmelige lidenskab, han måtte nære for hende. Denne romance var allerede godt undervejs, da madame de Lussan en dag fandt M. Darcys kort med en inskription på tre bogstaver: "P.P.C. Note 14)"

"Men hvor skal hr. Darcy hen?" spurgte Julie en ung mand, som kendte dem begge.

"Hvor han skal hen? Ved du da ikke det? Konstantinopel. Han tager afsted nu i aften som kurer."

"Så elsker han mig altså ikke!" tænkte hun.

Otte dage efter var Darcy glemt. For Darcys vedkommende, som på den tid var temmelig romantisk anlagt, tog det otte måneder at glemme Julie. Som en slags undskyldning for dette, og til forklaring af forskellene mellem deres troskab, må man erindre sig, at Darcy befandt sig midt blandt barbarer, mens Julie var i Paris, omgivet af opmærksomhed og fornøjelser.

Men hvordan det nu var eller ikke, så huskede Julie – seks eller syv år efter deres adskillelse – som hun sad der i sin vogn på vej til P***, Darcys melankolske udtryk fra den dag, hvor hun sang så falsk; og det må indrømmes, at hun også tænkte på den kærlighed, han sikkert dengang havde næret for hende; ja, måske tænkte hun endog på de følelser, han muligvis stadig havde for hende. Hvilket alt sammen holdt hendes tanker i fuldt vigør omkring en halv mil. Og så blev hr. Darcy glemt for tredje gang.

8

Det var årsag til en ikke helt ringe ærgrelse for Julie, da hun ved ankomsten til P*** så to heste, som var ved at blive spændt fra en vogn på fru Lamberts gårdsplads, hvilket måtte betyde et

andet besøg af en vis varighed. Det ville af den årsag være umuligt at indlede en samtale angående hendes klager over hr. de Chaverny.

Da Julie trådte ind hos fru Lambert, fandt hun denne i selskab med en kvinde, som Julie vel ofte havde mødt ved selskaber, men for resten ikke kendte andet til end hendes navn. Det kostede hende nogen anstrengelse at skjule den utilfredshed som hun følte ved at finde, at hun havde foretaget sin udflugt til P*** forgæves.

"Velkommen, min skønne!" udbrød fru Lambert og kyssede hende. "Hvor er jeg glad over at se, du ikke har glemt mig helt! Du kunne næppe være kommet på en heldigere tid, for jeg venter her i dag, jeg ved ikke hvor mange mennesker, som alle er dine hengivne venner."

Julie svarede med en noget afvisende mine, at hun da havde ventet at træffe fru Lambert ganske alene.

"De vil være henrykte ved at se dig," vedblev fru Lambert. "Mit hus har været så trist, siden min datter blev gift, så jeg er kun alt for glad for at se mine venner her. Men kæreste barn, hvad har du dog gjort med dine rosenkinder? Det forekommer mig, at du er meget bleg."

Julie opfandt en lille undskyldning: den lange rejse, støvet, solen ...

"Tilfældigvis er der en af dine beundrere, som vil spise her sammen med mig, og han vil vist blive glædeligt overrasket. Det er hr. de Châteaufort sammen med hans trofaste følgesvend, kommandør Perrin."

"Jeg havde fornøjelsen af at underholde kommandør Perrin for ikke så lang tid siden," sagde Julie, let rødmende ved tanken

om Châteaufort.

"Hr. de Saint-Léger kommer også. Vi bliver virkelig nødt til at arrangere en lille underholdning i næste måned, og du skal være med, kæreste; du var jo vores lysende stjerne den gang for to år siden."

"Det er virkelig så længe siden, jeg har leget skuespillerinde, at jeg ikke er sikker på, at jeg nogensinde igen vil kunne optræde med så stor sikkerhed. Jeg ved, at jeg ville blive nødt til at tage min tilflugt til *Jeg hører nogen komme ...*"

"Åh, men Julie, mit barn, gæt, hvem vi ellers venter. Men hvis du skal ham, kæreste, må du nok søge langt ned i din hukommelse."

Julie tænkte omgående på navnet Darcy.

"Hans navn er da virkelig ved at blive en besættelse," tænkte hun. "Søge i hukommelsen, frue? Det er nemt nok."

"Men jeg tror du skal hele seks eller syv år tilbage. Kan du huske en af dine galaner, fra dengang du var en lille pige med fletninger?"

"Jeg kan virkelig slet ikke gætte det."

"Det er virkelig en skam, kæreste. Blot tanken om sådan at glemme en smuk ung mand, som, hvis jeg da ikke tager meget fejl, fandt en sådan yndest hos dig dengang, at din moder var lige ved at blive forskrækket! Men virkelig, min kære, når du sådan kan forglemme dine beundrere, så er jeg jo nødt til at minde dig om dem: du skal møde hr. Darcy."

"Hr. Darcy?"

"Ja, endelig er han kommet tilbage fra Konstantinopel; det er kun et par dage siden. I forgårs besøgte han mig og jeg inviterede ham til i aften. Ved du hvad, du lille utaknemmelige

skarn, som du er, han spurgte endog, om der var nogen nyheder at fortælle om dig, med hvad der forekom mig at være temmelig betydelig interesse?"

"Hr. Darcy?" sagde Julie tøvende med en påtagen mine af åndsfraværenhed. "Hr. Darcy? Er det ikke denne høje, kønne unge mand ... som var sekretær ved Ambassaden?"

"Netop, min kære, men du vil ikke kunne genkende ham; han er meget forandret. Han er bleg, eller rettere nærmeste olivenfarvet i huden, hans øjne er indsunkne, og han har tabt en god del af sit hår, på grund af varmen dernede, efter hvad han siger. Om en to-tre års tid vil han sikkert være helt skaldet fortil, hvis han bliver ved på den måde. Og han er dog endnu ikke fyldt de tredive."

Her tilrådede den dame, som lyttede til opremsningen af Darcys ulykker, at han benyttede kalydor, som hun selv havde haft megen gavn af efter en sygdom, som havde fået hendes hår til at falde af. Samtidig med at hun sagde dette, lod hun fingrene løbe gennem sit smukke, kastanjebrune hårs tunge krøller.

"Har hr. Darcy opholdt sig i Konstantinopel i al den tid?" spurgte fru de Chaverny.

"Nej, ikke hele tiden; han har rejst en hel del. Han var en tid i Rusland, og derefter var han rundt i Grækenland. Du har ikke hørt om hans held? Hans onkel døde og efterlod ham en pæn formue. Han har også været i Lilleasien i – hvad er det nu, det hedder – Caramania. Han er meget indtagende, min kære, han kan de mest underholdende historier, som du kan glæde dig til. I går fortalte han mig nogle rigtig gode, selv om jeg blev ved at sige til ham, at han skulle gemme dem til i morgen, så han

kunne fortælle dem til alle de damer, som kom, i stedet for at spilde dem alle sammen på en gammel bedstemor som mig."

"Fortalte han dig også historien om den tyrkiske kvinde, han frelste?" spurgte fru Dumanoir, den samme, som netop havde fremhævet kalydors kvaliteter.

"Den tyrkiske kvinde, han frelste? Har han da frelst en tyrkisk kvinde? Det sagde han ikke et ord om til mig."

"Hvordan er det muligt? Det var sådan en storslået dåd! Det er en virkelig roman."

"Å, fortæl os om det, vil du nok!"

"Nej, I må bede ham selv fortælle det. Jeg fik historien fra min søster, hvis mand var konsul i Smyrna, som I sikkert ved. Men hun havde den fra en englænder, som selv havde været vidne til hele eventyret. Det er virkelig vidunderligt."

"Å, fortæl os nu historien. Hvordan kan du tro, at vi skulle kunne vente til efter middagen med at høre den? Der er ikke noget så pirrende som at høre et eventyr, man ikke kender i forvejen."

"Nå ja, udmærket, så skal jeg ødelægge den for jer: Her er den, nøjagtigt som jeg har fået den: Hr. Darcy var i Tyrkiet og beså nogle ruiner eller sådan noget ude ved kysten, da han fik øje på et dystert optog, som nærmede sig. Nogle sorte eunukker bar på en sæk, og han kunne se, at sækken bevægede sig, som om der var noget levende indeni ..."

"Store Himmel!" udbrød fru Lambert, som havde læst Byrons *Le Giaour*, "det var vel en kvinde, som de havde tænkt sig at kaste i havet!"

"Netop," fortsatte fru Dumanoir, en smule pikeret ved at se sig sin histories dramatiske højdepunkt berøvet. "Hr. Darcy så

på sækken, han hørte en dump stønnen, og gættede straks, hvad de var ude på. Han spørger eunukkerne om deres ærinde, og som et svar trak de deres daggerter. Heldigvis var hr. Darcy vel bevæbnet. Han jog slaverne på flugt, og trak nu endelig en halvt besvimet, underskøn kvinde ud af den rædsomme sæk. Han bragte hende tilbage til byen og fik hende installeret i et hus, hvor hun ville være i sikkerhed."

"Stakkels kvinde!" sagde Julie, som så småt begyndte at blive interesseret i historien.

"Men tror I så, hun var frelst? Slet ikke! Hendes skinsyge ægtemand, for det var ham, der stod bag, satte hele befolkningen i oprør. De kom hen til hr. Darcys hus med fakler i hænderne, og ville have fat i ham og brænde ham levende. Jeg er ikke helt sikker på, hvordan det hele endte; alt hvad jeg ved er, at det lykkedes ham at modstå belejringen, og at han til sidst fik kvinden bragt til et sikkert sted. Det lader endda til," vedblev fru Dumanoir, idet hun pludselig skiftede udtryk og antog et nasalt medlidende tonefald, "det lader til, at hr. Darcy sørgede for, at hun omvendte sig og blev døbt."

"Og giftede hr. Darcy sig så med hende?" spurgte Julie med et smil.

"Hvad det angår, kan jeg ikke udtale mig; men den tyrkiske kvinde – hun havde sådan et kuriøst navn, hun hed Eminé eller sådan noget – udviklende en voldsom passion for vor hr. Darcy. Min søster fortalte mig, at hun altid kaldte ham Sôtir – det betyder 'min frelser' på tyrkisk eller græsk. Eulalie fortalte mig, at hun var den skønneste skabning, man kunne forestille sig."

"Vi må erklære krig mod denne skønne tyrkinde," udbrød fru Lambert, "ikke sandt, mine damer? Vi må drille ham lidt. Men

for resten overrasker denne affære med hr. Darcy mig slet ikke. Han er en af de ædleste mænd, jeg kender, og der er de af hans bedrifter, som bringer tårerne frem i mine øjne, hver gang jeg fortæller om dem. Hans onkel, som døde, efterlod sig en uægte datter, som han aldrig havde vedkendt sig. Og da han ikke havde efterladt noget testamente, havde hun intet krav på noget af ejendommen. Darcy, som var enearving, ønskede at hun skulle have, hvad der tilkom hende, og det er sandsynligt, at hun fik mere, end hun ville have fået, hvis onklen havde gjort testamente."

"Og er hun så køn, denne uægte datter," spurgte fru de Chaverny med en temmelig ondskabsfuld mine, for hun begyndte at føle en vis trang til at sige et eller andet imod denne hr. Darcy, som hun ikke kunne få ud af sit hoved.

"O men kæreste, hvordan kan du dog tro ...? Men forresten var hr. Darcy stadig i Konstantinopel, dengang hans onkel døde, og han har sikkert aldrig set pigen."

Châteaufort, kommandør Perrin og flere andre kom nu ind og afbrød konversationen. Châteaufort satte sig ned ved siden af fru de Chaverny, og greb lejligheden, da de andre et øjeblik blev temmelig højlydte:

"De ser trist ud," sagde han til hende; "jeg vil være ganske utrøstelig, hvis det jeg sagde til Dem i går skulle være årsagen."

Fru de Chaverny hørte ikke, hvad han sagde, eller rettere: hun ønskede ikke at høre det, så Châteaufort oplevede den ydmygelse at måtte være nødt til at gentage, hvad han havde sagt, en ydmygelse, som forøgedes ved Julies temmelig tørre svar. Derpå vendte hun sig for at deltage i den almindelige

konversation; og lidt efter skiftede hun plads og forlod sin ulykkelige beundrer.

Da han ikke ville lade sig mærke med noget, begyndte Châteaufort at udfolde en god del vid for selskabet, men alt forgæves. Fru de Chaverny, som egentlig var den eneste, han forsøgte at gøre sig behagelig for, lyttede til ham med en åndsfraværende mine. Hun tænkte på den snarlige ankomst af hr. Darcy, og spurgte sig selv, hvorfor hendes tanker dvælede således ved en mand, som hun burde have glemt og som efter al sandsynlighed for længe siden havde glemt hende.

Endelig hørtes lyden af en ankommende vogn; døren til dagligstuen blev åbnet på vid gab.

"Å, der er han jo!" udbrød fru Lambert.

Julie vovede ikke at dreje hovedet, men blev voldsomt bleg. Hun fik en pludselig følelse af kulde, og hun måtte samle al sin styrke for at opretholde sin ligevægt og undgå, at Châteaufort skulle opdage hendes forandrede udtryk.

Darcy kyssede fru Lamberts hånd, og talte et par ord med hende, før han satte sig. Derpå lagde der sig en dyb tavshed over forsamlingen. Fru Lambert lod til at forvente og give sine gæster lejlighed til at undersøge hendes gæst. Châteaufort og de øvrige herrer, når undtages kommandør Perrin, iagttog Darcy med en nysgerrighed, som ikke var helt fri for misundelse. Da han kom lige fra Konstantinopel, havde han en stor fordel frem for dem, og det var grund nok for dem til at iklæde sig denne tillukkede reservation, man som regel bruger over for fremmede. Darcy, som ikke lod til at bemærke nogen særskilt, var den første til at bryde stilheden. Han talte om vejret og de dårlige veje – om alt og ingenting, med en

behagelig og musikalsk stemme. Fru de Chaverny vovede at skæve til ham, hun så ham i profil. Det forekom hende, at han var blevet tyndere og havde fået et andet udtryk. Men i det store og hele fandt hun behag i ham.

"Min kære Darcy," sagde fru Lambert, "se Dem nu omhyggeligt omkring, og se, om De ikke kan finde en og anden gammel bekendt."

Darcy drejede hovedet og fik øje på Julie, hvis ansigt indtil da havde været skjult under hendes hats skygge. Han rejste sig hurtigt med et overrasket udbrud, gik hen til hende med hånden strakt frem, tog sig så pludselig i det, som om han fortrød sin overdrevne familiaritet, bukkede dybt for Julie og udtrykte i meget korrekte vendinger, hvilken lykke det var for ham at se hende igen. Julie fremstammede nogle almindeligheder og rødmede dybt, da hun så, at Darcy blev stående foran hende og så stift på hende.

Hun kom hurtigt til sig selv og nu var det hendes tur til at se på ham med et blik, som på samme tid var fraværende og iagttagende, og som folk af det bedre selskab kan benytte efter behag. Han var en høj, bleg ung mand, i hvis træk var prentet et udtryk af ro; men det var en ro, som mindre stammede fra en egentlig vanemæssig sindstilstand, end fra den kontrol, som det var lykkedes viljen at skabe sig over hans ansigtsudtryk. Dybe rynker furede allerede hans pande. Hans øjne var indsunkne,, mundvigene havde trukket sig nedad, og håret ved tindingerne var allerede begyndt at blive tyndt. Og dog var han endnu ikke tredive år gammel. Darcy var iført en meget enkel dragt, men med den elegance, som antyder, at man er vel bekendt med det bedre selskab og en ligegyldighed overfor et

emne, som ellers optager mangen en ung mands tanker. Julie bemærkede alt dette med glæde. Hun bemærkede også, at han havde et langt ar over panden, som han kun delvis skjulte under en hårlok, og som så ud til at stamme fra et sabelhug.

Julie sad ved siden af fru Lambert, der var en tom stol mellem hende og Châteaufort; men så snart Darcy rejste sig, lagde Châteaufort hånden på ryggen af denne og vippede den, så den kom til at balancere på et ben. Det var tydeligt, at han ikke ønskede at give slip på den, ligesom en hund ikke vil afgive sit kødben. Fru Lambert havde medlidenhed med Darcy, som stadig stod op foran fru de Chaverny, gjorde plads på sofaen ved siden af sig, og bad Darcy tage plads; og på denne måde kom han til at sidde ved siden af Julie. Han skyndte sig at drage fordel af sin stilling, og indledte en samtale med hende.

Han var dog stadig nødt til at underkaste sig et sandt krydsforhør om sine rejser fra fru Lambert og nogle få andre, men han svarede kun kort på dem, og benyttede enhver lejlighed til at fortsætte sin næsten private konversation med fru de Chaverny.

"Ledsag De fru de Chaverny til bordet," sagde fru Lambert til ham, da slotsuret bekendtgjorde, at det var tid til middagen.

Châteaufort bed sig i læben af ærgrelse, men han fik dog ordnet det sådan, at han kom til at sidde tæt nok på Julie til, at han kunne holde øje med hendes mindste bevægelse.

9

Da det var en smuk varm aften, samledes man efter middagen i haven omkring et rustikt kaffebord.

Châteaufort havde med stigende irritation bemærket den opmærksomhed, Darcy ødslede på fru de Chaverny. Og da han også bemærkede den interesse, hun lod til at nære for denne nyankomnes konversation, blev han selv mere og mere uselskabelig, og den skinsyge, han følte, havde ingen anden virkning end at berøve ham selv enhver evne til at gøre sig tiltrækkende for hende. Han vandrede frem og tilbage på terrassen, hvor det øvrige selskab havde sat sig, ude af stand til at holde sig i ro på et sted, og som det er almindeligt hos urolige mennesker, stirrede han hele tiden op på de store sorte skyer, som samlede sig og forudsagde en storm, og endnu oftere på sin rival, som samtalede dæmpet med Julie. Af og til så han hende smile, af og til blev hun alvorlig og ind imellem sænkede hun blidt øjnene. Kort sagt, han kunne ikke se Darcy ytre et eneste ord, uden at det havde en tydelig virkning på hende; og hvad der især ærgrede ham var, at alle de forskellige udtryk, som fo'r over Julies ansigt, ikke syntes at være andet en genspejlinger og afbilleder af Darcys levende ansigt. Til sidst var han ikke længere i stand til at udholde denne tortur, og trak nærmere hen til hende. Han bøjede sig ind over ryggen af hendes stol, netop som Darcy var ved at fortælle en eller anden detalje om sultan Mahmouds skæg, og sagde i en bitter tone: "Frue, hr. Darcy lader til at være en meget underholdende herre."

"O ja," svarede fru de Chaverny med et udtryk af entusiasme, som hun ikke var i stand til at skjule.

"Jeg tænkte det nok," vedblev Châteaufort, "for han får Dem til ganske at glemme Deres gamle venner."

"Mine gamle venner?" sagde Julie i en temmelig streng tone, "jeg ved ikke, hvad De mener." Hun vendte atter ryggen til ham. Derpå tog hun fat i et hjørne af et lommetørklæde, som fru Lambert havde i hånden, og fortsatte henvendt til hende:

"Hvilket udsøgt broderi der er på dette lommetørklæde. Det er et meget smukt arbejde."

"Synes du, min kære? Det er en present fra hr. Darcy, som har haft jeg ved ikke hvor mange lommetørklæder med hjem fra Konstantinopel. For resten, Darcy, er det mon din smukke tyrkinde, som har broderet dem til dig?"

"Min smukke tyrkinde, hvilken smuk tyrkinde?"

"Ih, den smukke sultanesse, hvis liv du frelste og som kaldte dig ... ja, vi ved skam alt om det ... som kaldte dig sin frelser, ja. Du kender jo nok det tyrkiske ord."

Darcy slog sig for panden og lo:

"Er det virkelig muligt," udbrød han, "at beretningen om det lille uheld allerede skulle have nået Paris?"

"Men der er da ikke noget uheldigt ved det, jo, måske for den Mamamouchi, som mistede sin favorithustru."

"Ah!" svarede Darcy, "jeg kan høre, at De kun kender halvdelen af historien, for dette eventyr endte lige så uheldigt for mig som det med vindmøllerne var for Don Quixote. Skal jeg virkelig, efter at have være genstand for så meget latter i Orienten, også være mål for morsomheder i Paris for den ene ridderdåd, jeg nogensinde har gjort mig skyldig i?"

"Hvad? det ved vi ikke noget om. Fortæl os om det!" råbte alle damerne straks.

"Jeg burde lade jer nøjes med den historie, I allerede kender," sagde Darcy, "og holde fortsættelsen for mig selv, da

erindringen om den ikke er mig synderlig behagelig, men en af mine venner – med Deres tilladelse vil jeg præsentere ham for Dem en dag, fru Lambert – sir John Tyrrel, som også var medvirkende i denne halvkomiske affære, kommer til Paris i nær fremtid, og det er meget muligt, at han vil gøre sig en ondskabsfuld fornøjelse ved at fremstille mig i en rolle, som er endnu mere idiotisk end den, jeg virkelig spillede. Her har De sagens fakta: Da denne ulykkelige kvinde til slut var bragt i sikkerhed i det franske konsulat ..."

"O, men De må begynde med begyndelsen," udbrød fru Lambert.

"Men den har De jo allerede hørt."

"Vi ved slet ingen ting, og vi ønsker, at De skal fortælle os hele historien fra ende til anden."

"Nuvel så, De skal vide, at jeg befandt mig i Larnaca i året 18**. En dag tog jeg på en udflugt uden for byen for at tegne. Med mig havde jeg en elskværdig ung englænder, en morsom og livlig kammerat, et af den slags mennesker, som er uvurderlige, når man er på rejse, som altid husker på frokosten og aldrig glemmer at tage forsyninger med og altid er i godt humør. For resten rejste han uden at have noget særligt mål i sigte, og han kerede sig heller ikke om hverken geologi eller botanik, to videnskaber, som er højst irriterende, når de findes hos en rejsefælle.

Jeg sad i skyggen af en stensætning, omkring et par hundrede skridt fra vandet, hvor der på dette sted findes en lang linje af stejle klipper. Jeg havde travlt med at tegne resterne af en antik sarkofag, mens sir John, som lå udstrakt i græsset, gjorde nar ad min ulykkelige passion for de skønne kunster,

mens han røg en pibefuld delikat Latakia-tobak. I nærheden var en tyrkisk dragoman, som vi havde antaget i vor tjeneste, ved at lave kaffe til os. Han var den bedste kaffebrygger og den værste kujon af alle de tyrkere, jeg nogensinde har kendt.

Pludselig udbryder sir John muntert:

'Se, der kommer nogle folk ned fra bjerget med sne! vi vil købe noget af dem, så kan vi lave orange-sorbet.'

Jeg så op og opdagede et æsel på vej ned imod os, hvorpå en stor pakke var lagt overtværs; to slaver støttede den på hver side. En tredje gik foran og ledte æslet, og bagved kom en ærværdig hvidskægget tyrk, siddende på en hest af nogenlunde anstændigt udseende. Hele processionen gik langsomt og gravitetisk frem.

Vor tyrk, som sad og blæste til ilden, skævede i retning af æslets byrde og sagde med et betydningsfuldt smil til os: 'Det der er ikke sne.' Derpå hengav han sig atter til vor kaffe med sin vanlige flegma.

'Hvad er det så?' spurgte Tyrrel. 'Er det noget spiseligt?'

'Ja, for *en fiskene*,' svarede tyrken.

I dette øjeblik satte manden på hesten i galop, og idet han drejede hen i retning af havet, kom han tæt forbi os, ikke uden at tilkaste os et af disse hånlige blikke, som muslimerne har så let ved, når de møder os kristne. Han drev sin hest videre frem mod de stejle klippeskrænter, jeg har nævnt, og standsede ved randen på et sted hvor de gik ret ned i havet. Han så ned og lod til at lede efter det bedst egnede sted til at styrte sig selv ud fra.

Vi så nu nærmere på den pakke, æslet bar på, og blev slået af dens mærkelige form. Alle de historier, vi nogensinde havde

hørt om kvinder, der blev druknet af deres skinsyge ægtemænd, randt os i hu, og vi fortalte hinanden, hvad vi tænkte.

'Spørg de slyngler,' sagde sir John til vor tyrk, 'om det mon ikke skulle være en kvinde, de har med.'

Tyrken spærrede øjnene op med et rædselsslagent udtryk, men åbnede ikke munden. Det var åbenbart, at han fandt vort spørgsmål lige lovligt upassende.

I det øjeblik, hvor sækken var nærmest ved os, kunne vi tydeligt se den bevæge sig, og vi hørte tilmed en slags stønnen eller klynken, som kom fra den.

Tyrrel er, skønt en udpræget epikuræer, overordentlig chevaleresk. Som en afsindig sprang han op, løb hen til æseldriveren og spurgte ham – på engelsk, så ophidset var han – hvad det var, han havde dér, og hvad han havde til hensigt at foretage sig med den sæk? Æseldriveren undlod forsigtigvis at svare. Men sækken bevægede sig nu ligefrem vildt, og vi hørte skrigene af en kvinde. hvilket fik de to slaver til at begynde at prygle løs på sækken med de læderremme, de ellers brugte til æslet. Tyrrel var helt ude af sig selv. Med et kraftigt, velrettet slag kastede han æseldriveren til jorden og greb så en af slaverne ved struben, hvorved sækken, som blev kastet rundt ved slagsmålet, faldt til jorden.

Jeg løb til. Den anden slave havde fundet på at samle en sten op, og æseldriveren kæmpede for at komme op igen. Trods min modvilje mod at blande mig i andres affærer, kunne jeg ikke undlade at komme min kammerat til hjælp. Jeg greb den stiver, som tjente til at holde min parasol oprejst, når jeg tegnede og hævede den højt over mit hoved, idet jeg truede de to slaver og æseldriveren med den mest krigeriske attitude, jeg kunne

mønstre. Det hele gik rask til, indtil den forbandede tyrk på hesten, efter at have afsluttet sine betragtninger over havet, vendte sig om ved lyden af den støj, vi frembragte, og så hurtigt som lynet var over os, inden vi kunne nå at tænke os om. Han havde en eller anden slags grim huggert i hånden."

"En *yataghan*," sagde Châteaufort, som holdt meget af lokalkolorit.

"En yataghan," vedblev Darcy med et anerkendende smil. "Han passerede tæt forbi mig og gav mig et hug over hovedet med den førnævnte yataghan, som fik mig se tusind stjerner og måner. Jeg svarede ham med et ordentligt slag af stiveren i siden på ham. Derpå legede jeg vindmølle efter bedste evne, slog æseldriver, slaver, hest og tyrk, nu ti gange så ophidset som min ven sir John Tyrrel. Uden tvivl ville det hele være endt meget slemt for os. Vor dragoman opretholdt en strikt neutralitet, og vi ville ikke kunne forsvare os længe med en parasolstiver mod tre infanterister, en kavalerist og en yataghan. Heldigvis kom sir John i tanker om et par pistoler, vi havde bragt med os; han tog dem og kastede den ene over til mig, idet han rettede den anden lige mod den rytter, som voldte os så meget besvær. Synet af disse våben og den klikkende lyd, da vi spændte hanen på dem, havde en fantastiske virkning på vore fjender. De tiltrådte et vanærende tilbagetog, og overlod os slagmarken, sækken og æslet. Trods vor ophidselse havde vi ikke fyret, hvilket var en god ting, for man kan ikke slå en muslim ihjel uden at betale for det, og det er allerede dyrt nok blot at give ham et lag stryg.

Da vi havde fået tørret noget af støvet og blodet bort, var, som De sikkert kan forstå, det første vi gjorde, at gå hen til

sækken og lukke den op. Ud kom en nogenlunde smuk kvinde, måske en smule for fed, med smukt sort hår og iført en dragt af blå uld, næppe meget mindre gennemsigtig end fru de Chavernys sjal.

Hun sprang adræt op fra sækken, og uden at virke synderlig forlegen henvendte hun sig til os i en lang tale, som uden tvivl var meget patetisk, men hvoraf vi ikke fattede et eneste ord. Hun sluttede med at kysse min hånd. Det, mine damer, er den eneste gang, nogen kvinde har beæret mig således!

Vi havde imidlertid genvundet fatningen, og kunne se vor dragoman stå og rive sig i skægget med alle tegn på fortvivlelse. Jeg selv var travlt optaget af at forbinde mit hoved med et lommetørklæde, så godt det lod sig gøre. Tyrrel sagde:

'Hvad pokker stiller vi nu op med dette fruentimmer? Hvis vi bliver her, kommer hendes mand igen med en større styrke og myrder os. Og hvis vi vender tilbage til Larnaca med hende i denne her nydelige ekvipage, vil pøbelen uden tvivl stene os.'

Tyrrel, som var irriteret over alle disse overvejelser, og som efterhånden havde genfundet sin britiske flegma, udbrød:

'Hvorfor fanden skulle du også finde på at tage herud for at tegne netop i dag?'

Dette udbrud fik mig til at le, og kvinden, som ikke forstod en døjt af, hvad der blev sagt, begyndte også at le.

Imidlertid var vi jo nødt til at beslutte os for at gøre et eller andet. Jeg mente, at det bedste ville være at stille os under den franske konsuls beskyttelse; problemet var kun, hvordan vi kom tilbage til Larnaca og ind i byen. Natten var ved at falde på, hvilket var heldigt for os. Vor tyrk førte os ad en længere omvej, og i ly af nattemørket nåede vi uden uheld konsulens hus, som

ligger lidt uden for byen. Jeg skal også bemærke, at vi havde kreeret et kostume til damen af sækken og vor tolks turban, så hun så næsten sømmelig ud.

Konsulen, som så langt fra var begejstret for at se os, fortalte os, at vi var gale, og at man burde respektere det lands skik og brug, man befinder sig i, og ikke skulle prøve at 'stikke fingeren ind mellem barken og træet,' som han udtrykte det. Han anklagede os for at være et par selvoptagne idioter, og han havde så ganske ret, for det vi havde gjort, ville være nok til at udløse voldeligt oprør og forårsage en massakre på samtlige europæere på øen Cypern.

Hans kone var mere menneskelig. Hun havde læst en hel del romaner, og fandt, at vor optræden var yderst ædelmodig. Og vi havde da også virkelig gebærdet os som sande romanhelte. Den udmærkede kvinde er meget religiøs. Hun mente ikke, hun ville få noget besvær med at omvende den vantro, vi havde bragt til hende, og at en sådan omvendelse ville blive omtalt i *Le Moniteur* og forskaffe hendes mand en udnævnelse til generalkonsul. I løbet af få øjeblikke havde en hel plan vist sig for hende. Hun kyssede den tyrkiske kvinde, gav hende en kjole, skammede konsulen ud for hans grusomhed, og sendte ham afsted til pashaen for ordne sagen.

Pashaen var meget vred. Den skinsyge ægtemand var en betydningsfuld person, og råbte op med trusler om hævn og mord. Det var en skandale, sagde han, at sådanne kristne hunde på den måde hindrede en ærlig mand i at kaste sin slave i havet. Konsulen var noget på den, og begyndte at tale om Kongen, hans herre, og endnu mere om en fregat på tres kanoner, som netop havde vist sig i farvandet ud for Larnaca.

Men det argument, som viste sig at have størst virkning, var et forslag, han fremsatte i vort navn, om at betale en rimelig pris for slaven.

Ak! Hvis I blot vidste, hvad tyrkere forstår ved en rimelig pris! Vi måtte betale ægtemanden, betale pashaen, betale æseldriveren, som Tyrrel havde slået et par tænder ud på, betale for at neddysse skandalen – betale for alt muligt. Og hvor ofte måtte jeg ikke høre Tyrrels triste udbrud:

'Hvorfor pokker skulle du også absolut ud og tegne på stranden?'"

"Hvilket eventyr, min stakkels Darcy," udbrød fru Lambert. "Så det var altså på den måde, du fik det frygtelige ar. Hold lige dit hår lidt til side. Hvilket under, at du ikke fik kløvet hele hovedet."

Julie havde under hele denne fortælling på intet tidspunkt fjernet blikket fra fortællerens pande. Endelig spurgte hun frygtsomt:

"Hvad blev der så af kvinden?"

"Ja, se det er netop den del af historien, jeg ikke bryder mig om at fortælle; enden på det var så uheldig for mig, at det selv nu får folk til at gøre nar ad vort ridderlige eventyr."

"Var denne kvinde smuk?" spurgte fru de Chaverny med en let rødmen.

"Hvad hed hun?" spurgte fru Lambert.

"Hendes navn var Emineh."

"Og var hun køn?"

"Ja, hun var skam køn nok, omend noget for fyldig, og ganske oversmurt med pudder og maling, som det er skik dernede. Det tager temmelig lang tilvænning, før man er i stand til at

værdsætte en tyrkisk skønhed. Emineh blev altså installeret i konsulens hus. Hun var oprindelig fra Georgien, og fortalte fru C***, konsulens kone, at hun var en fyrstedatter. I det land, hun kom fra, er enhver slyngel, som befaler over ti andre slyngler, fyrste. Men hun blev altså tiltalt som fyrstinde, hun spiste med ved konsulens bord, og hun åd for fire; når man talte til hende om hendes religion, faldt hun omgående i søvn. Og således vedblev det at gå i nogen tid. Til sidst fastsatte man en dato for hendes dåb. Fru C*** udnævnte sig selv til gudmoder, og bad mig være gudfader; og der var konfekt og gaver og hvad der ellers hører til. … Det var skæbnens bestemmelse, at denne forbistrede Emineh skulle blive min ruin. Fru C*** sagde, at Emineh syntes bedre om mig end om Tyrrel – det kunne man se af, at hun altid spildte kaffe på mine klæder, når hun serverede for mig. Jeg forberedte mig på denne dåb med en samvittighedsfuldhed, som var nærmest evangelisk; men da aftenen for ceremonien kom, forsvandt den skønne Emineh. Å, må jeg virkelig fortælle jer hele sandheden? Konsulen havde en georgisk kok, en rigtig stor slyngel var han, men en ren troldmand til at lave pilaf. Denne georgier havde gjort sig heldigt bemærket i Eminehs øjne – hun var vel på sin egen måde en sand patriot. Han borteskamoterede sig selv og hende, og sammen med hende en betydelig formue, som tilhørte konsulen, som aldrig siden har fundet hverken ham eller pengene. Så konsulen havde således mistet sine penge, hans hustru den kjole, hun havde foræret Emineh, og jeg havde spildt penge på handsker og konfekt, for ikke at tale om det sår, jeg havde fået. Det værste af det hele er, at man har gjort mig ansvarlige for hele affæren. De påstod, at det var mig, som

havde befriet det satans kvindfolk, som jeg burde have glædet mig ved at se på bunden af havet, og som havde bragt så mange ulykker over mine venners hoveder. Tyrrel havde held til at sno sig ud af det. Han fremstillede sig som et offer, skønt det var ham, som var ophavsmanden til hele fiaskoen, og jeg stod tilbage med et ry som en anden Don Quixote og det sår, I kan se, og som står min almindelige popularitet en hel del i vejen."

Da historien var færdig, vendte selskabet tilbage til salonen. Darcy fortsatte med at tale med fru de Chaverny i nogen tid. Så blev han nødt til at forlade hende for at lade sig forestille en ung mand, som var en lærd politisk økonom, der ville være deputeret og i denne anledning ønskede at få nogle statistiske oplysninger om det ottomanske imperium.

10

Efter at Darcy havde forladt hende, så Julie ofte på sit ur. Hun lyttede fraværende til Châteaufort, mens hendes blik uvilkårligt stadig søgte Darcy, som stod og samtalede i den anden ende af salonen. Af og til så han på hende, mens han fortsatte med at tale med statistikeren, og hun var ikke i stand til at møde hans gennemtrængende, men rolige blik. Hun følte, at han allerede havde skaffet sig en stor indflydelse over hende, og hun tænkte ikke mere på at gøre sig nogen umage for at befri sig.

Endelig bad hun om at få sin vogn kørt frem, og om det nu var ved et tilfælde eller med vilje, så hun samtidig på Darcy med et blik, som syntes at sige: "Du har spildt en halv time med ham der, som vi kunne have tilbragt sammen." Vognen blev spændt for og Darcy talte stadig, men med et udtryk, som om han var blevet træt og kedede sig over udspørgeren, som ikke ville lade

ham gå. Julie rejste sig langsomt, trykkede fru Lamberts hånd, og gik derpå i retning af døren, overrasket, ja, næsten stødt, ved at se Darcy stadig stående på samme sted. Châteaufort var ved hendes side og tilbød hende sin arm, som hun tog mekanisk uden at høre, hvad han sagde, og nærmest uden at bemærke hans tilstedeværelse.

Hun gik tværs over salonen, fulgt til dørs af fru Lambert og to andre, som gik med ud til vognen. Darcy var blevet i salonen. Da hun var kommet til sæde i vognen, spurgte Châteaufort hende smilende, om hun ikke ville blive bange ved at være alene på vejen i nattemørket, og tilføjede, at han ville følge tæt efter hende i sin gig, så snart som kommandør Perrin var færdig med sit billardparti. Julie, som lod til at befinde sig i en drøm, blev kaldt til sig selv ved lyden af hans stemme, men hun havde ikke opfattet, hvad han sagde. Hun gjorde det samme, som enhver anden kvinde i de samme omstændigheder ville have gjort – hun smilede. Så nikkede hun godnat til dem, der stod forsamlet i døren, og hestene satte afsted i rask trav.

Men netop i det øjeblik, hvor vognen satte sig i bevægelse, havde hun set Darcy komme ud fra salonen, bleg og med et trist udtryk, med blikket fæstnet på hende, som om han tiggede hende om et særligt *adieu*. Hun kørte videre, med en følelse af fortrydelse over, at hun ikke havde været i stand til at sende ham et nik, til ham alene, og hun tænkte, om han mon ville blive såret over det. Hun havde allerede glemt, at han havde overladt det til en anden at følge hende ud til vognen. Nu mente hun, at hele skylden lå på hende, og hun bebrejdede sig det, som om hun havde været skyldig i en stor forbrydelse. Den følelse, hun havde haft for Darcy nogle år tidligere, dengang

hun havde forladt ham efter den aften, hvor hun havde sunget så dårligt, havde været langt mindre dyb end den, hun nu denne gang tog med sig. I virkeligheden var det ikke blot de forgangne år, som havde medvirket til at gøre hendes følelser dybere, men også den ophobede vrede, som hun følte mod sin ægtemand. Måske havde også den tilbøjelighed, hun nærede for Châteaufort, og som hun i øjeblikket ganske havde glemt, forberedt hende til uden alt for stort samvittighedsnag at give plads for den langt dybere følelse, hun nærede for Darcy.

Hvad denne angik, så var hans tanker af en betydeligt roligere natur. Han havde følt glæde ved at træffe en smuk kvinde, som vakte minder om en lykkelig tid, og hvis bekendtskab sikkert ville være ganske fornøjeligt den næste vinter, som han ville tilbringe i Paris. Men lige så snart hun ikke længere var i syne, var hele hans indtryk reduceret til erindringen om nogle muntre timer i hendes selskab, en erindring, hvis behagelighed blev noget dæmpet af udsigten til at komme sent i seng og at skulle køre fire mil for at komme hjem. Lad os overlade ham til sine prosaiske tanker, mens han omhyggeligt pakker sig ind i sin frakke, og sætter sig mageligt til rette i sin lejede vogn, mens hans tanker går fra fru Lamberts salon til Konstantinopel, fra Konstantinopel til Korfu, og fra Korfu til en let slummer.

Kære læser, lad os nu, hvis det behager Dem, følge fru de Chaverny.

11

Da fru de Chaverny forlod fru Lamberts palæ, var natten forfærdelig mørk og luften tung og trykkende. Af og til oplyste

et lynglimt landskabet, og træernes sorte silhuetter stod skarpt mod en skarp orange baggrund. Efter hvert glimt forekom mørket endnu tættere end før, og kusken kunne ikke se så langt som til hestene foran ham. En voldsom storm brød løs over hende. Til at begynde med faldt der kun enkelte store regndråber, men i løbet af kort tid stod det ned i stride strømme. Himlen hele vejen rundt om hende syntes at stå i flammer, og brølet fra det himmelske artilleri var øredøvende. De rædselsslagne heste prustede og stejlede i stedet for at gå frem. Men kusken havde fået sig en god middag, og hans tykke frakke og rigelige mængder vin betog ham enhver frygt for regn og dårlige veje. Han bearbejdede energisk de stakkels dyr, ikke mindre frygtløs end Cæsar under den storm, hvor han sagde til sin rorgænger: "I bærer Cæsar og hans skæbne på eders skuldre."

Fru de Chaverny var ikke bange for torden og tog sig ikke af stormen. Hun gentog for sig selv alt, hvad Darcy havde fortalt, og hun fortrød de hundrede ting, hun kunne have sagt til ham, men ikke havde gjort, da hendes tanker pludselig blev afbrudt af et pludseligt stød. Samtidig blev ruderne i hendes vogn knust i stumper og stykker, der lød en skæbnesvanger knagen, og vognen væltede omkuld i grøften. Julie var uskadt; men regnen vedblev at strømme ned, det ene vognhjul var brækket itu og vognlamperne slukkede, og der var ikke et eneste hus i syne, hvor hun søge ly. Kusken bandede, tjeneren rasede over kusken og bandede hans uduelighed. Julie blev inde i vognen, idet hun spurgte, om de kunne komme tilbage til P***, eller hvad de ellers kunne gøre. Men alle hendes spørgsmål og forslag blev mødt med det nedslående svar:

"Det er umuligt."

Imidlertid kunne man nu skelne den dumpe rullen af en vogn, der nærmede sig. Snart genkendte fru de Chavernys kusk til sin store tilfredshed en af de kolleger, med hvem han havde lagt grunden til et ømt venskab i fru Lamberts køkken. Han råbte til ham, at han skulle stoppe.

Vognen standsede, og næppe var fru de Chavernys navn blevet udtalt, før en ung mand åbnede døren og råbte: "Er hun såret?" Og i et eneste spring var han hende ved Julies vogn. Hun havde genkendt Darcy. Hun ventede ham.

Deres hænder mødtes i mørket og det forekom Darcy, at fru de Chaverny gav hans et let tryk – men det kan måske også have været et resultat af hendes frygt. Efter nogle få spørgsmål tilbød Darcy hende naturligvis sin vogn. Julie svarede ikke straks, for hun var endnu ikke klar over, hvilken kurs hun skulle følge. På den ene side tænkte hun på de tre-fire mil, hun ville være nødt til at køre alene sammen med en ung mand, hvis hun ville tilbage til Paris; på den anden side, skælvede hun ved tanken om at køre tilbage til fru Lambert og være nødt til at fortælle om den romantiske ulykke med den væltede vogn og den hjælp, hun havde modtaget fra Darcy. At vise sig i salonen igen, midt i et parti whist, frelst af Darcy ligesom den tyrkiske kvinde – det kunne hun virkelig ikke udholde! Men – tre lange mil til Paris! Som hun stod der, tøvende og stammende nogle ligegyldigheder om den ulejlighed, hun havde forårsaget ham, sagde Darcy, som lod til at læse alt, hvad der foregik i hendes hoved, køligt til hende:

"Jeg beder Dem, tag min vogn; jeg vil blive i Deres, indtil der kommer nogen forbi, som kan tage mig med til Paris."

Julie, som var bange for at vise sig alt for snerpet, skyndte sig at acceptere den første del af hans forslag, men ikke den anden, og da det var en meget hurtig beslutning, hun tog, fik hun ikke tid til at beslutte sig for det vigtige spørgsmål, om hun skulle køre tilbage til P*** eller videre til Paris. Hun sad allerede i Darcys vogn, godt pakket ind i hans overfrakke, som han havde ilet med at tilbyde hende, og hestene travede rask afsted mod Paris, før det faldt hende ind at fortælle ham, hvor hun ville hen. Hendes tjener havde valgt for hende, da han gav kusken hans herskerindes gadenavn og nummer.

Samtalen blev indledt med en god del kejtethed på begge sider. Darcy var kort for hovedet, og talte i en tone, som antydede en vis ærgrelse. Julie tænkte, at hendes manglende beslutsomhed havde fornærmet ham, og at han anså hende for en dum snerpe. Hun var allerede så meget under denne mands indflydelse, at hun gjorde sig voldsomme bebrejdelser over det, og hendes eneste tanke var at få drevet det mishag bort, som hun således gav sig selv skylden for. Darcys kjole var fugtig, bemærkede hun, og tog straks den overfrakke af, han havde lånt hende, idet hun insisterede på, at han selv tog den på. Derpå udspandt sig en diskussion, hvis resultat var, at de delte frakken imellem sig, en stor uforsigtighed, som hun ikke ville have begået, hvis det ikke havde været for dette øjebliks tøven, som hun så meget ønskede, han skulle glemme.

De sad så tæt på hinanden, at Julie kunne føle Darcys ånde på sin kind, og af og til kastede et voldsomt stød af vognen dem endnu tættere ind til hinanden.

"Denne frakke, som indeholder os begge to, minder mig om vores lege i gamle dage. Kan De huske, hvordan De var min

Pauls Virginie, når vi begge to puttede os i Deres bedstemoders kappe?"

"Ja, og kan De huske den reprimande, hun gav mig ved den lejlighed?"

"Ah!" udbrød Darcy, "det var lykkelige tider! Hvor ofte har jeg ikke tænkt på disse herlige aftener i Rue Bellechasse med en blanding af tristesse og glæde. Husker De de flotte gribbevinger, De havde fæstnet på dine skuldre med lyserøde bånd, og det flotte næb af guldpapir, jeg lavede til Dem?"

"Ja," svarede Julie, "De var Prometheus og jeg var gribben. Men hvor husker De dog godt! Hvordan kan De dog huske alle disse ubetydeligheder? Og hvor er det dog lang tid siden, vi sidst så hinanden."

"Fisker De efter en kompliment?" spurgte Darcy smilende og bøjede sig frem for at kunne se hende ind i ansigtet. Så kom det i en mere alvorlig tone:

"Men det er da virkelig ikke så bemærkelsesværdigt, at jeg kan huske de lykkeligste dage i mit liv."

"De havde sådan et talent for at lege skuespil," sagde Julie, lidt nervøs for, at samtalen skulle tage en alt for sentimental drejning.

"Skal jeg give Dem endnu et bevis for min hukommelse?" afbrød Darcy hende. "Kan De huske den pagt, vi indgik dengang hos fru Lambert? Vi var enige om at tale ilde om alt og alle, men forsvare hinanden på enhver måde. Men den aftale gik samme vej som de fleste andre – den holdt ikke."

"Hvordan ved De det?"

"Jeg tror da ikke, De har haft mange lejligheder til at forsvare mig, for da jeg først var borte fra Paris, hvem i alverden skulle

dog skænke mig en tanke?"

"Til at forsvare Dem? Nej, men måske nok til at tale om Dem med dine venner."

"Å, mine venner," udbrød Darcy med et smil, der havde et lille anstrøg af sørgmodighed. "Dem havde jeg få nok af dengang – i hvert fald nogen, som De kendte. De unge mænd, som kom i Deres faders hus hadede mig, hvorfor ved jeg ikke, og kvinderne gjorde sig ikke mange tanker om udenrigsministerens unge attaché."

"Det var vist mere, at De ikke lagde mærke til dem."

"Det er sandt nok. Jeg har aldrig forstået at spille galant overfor mennesker, som var mig ligegyldige."

Hvis det havde været muligt at se Julies ansigt i mørket, ville Darcy muligvis have bemærket, hvordan en dyb rødmen bredte sig over hendes ansigt ved denne sidste sætning, hvori hun tolkede en betydning, som Darcy aldrig havde haft til hensigt.

Hvordan det nu var eller ikke, og idet hun skubbede disse minder, som de begge to huskede alt for godt, bort, ville Julie lede samtalen tilbage på hans rejser i håb om at kunne undgå selv at tale. En sådan slagplan lykkes næsten altid med folk, som har rejst meget, især dem, som har besøgt et eller andet fjernt land.

"De har være ude på en interessant rejse," sagde hun; "hvor er jeg ked af, at jeg aldrig kommer til at gøre noget lignende."

Men Darcy var ikke længere oplagt til at fortælle om sine rejser.

"Hvem er den unge mand med moustachen, som talte med Dem for lidt siden?"

Denne gang rødmede Julie endnu dybere end før.

"Det er en af min mands venner," svarede hun, "en af officererne i hans regiment. Man siger forresten," vedblev hun, idet hun ikke havde lyst til at forlade sit orientalske tema, "at de, der en gang har set Østens blå himmel, finder det umuligt at leve andre steder."

"Umådelig ubehagelig, men hvorfor ved jeg ikke ... jeg mener, Deres mands ven, ikke den blå himmel. Hvad den angår, så Himlen bevare Dem fra den! Man kommer til at føle en så voldsom afsky for den ved altid at se den ens, uforanderlig, at en smudsig Parisertåge forekommer én det smukkeste syn af verden. Tro mig, intet går én på nerverne som denne blå himmel, som var blå i går og vil være blå igen i morgen. Hvis De blot vidste, med hvilken utålmodighed, med hvilken stadig fornyet skuffelse, man venter og håber på en sky."

"Og dog blev De så længe under denne blå himmel."

"O, men ser De, jeg ville have fundet det temmelig svært at gøre noget som helst andet. Hvis jeg havde været i stand til at følge min egen tilbøjelighed, havde jeg snart nok været tilbage i Rue Bellechasse, da jeg først havde tilfredsstillet den nysgerrighed, som Østen uvilkårligt vækker."

"Jeg tænker, at mange andre rejsende ville sige det samme, hvis de var lige så ærlige som Dem. Hvordan fordriver en europæer tiden i Konstantinopel og de andre byer derude i Orienten?"

"Der, som så mange andre steder, findes der forskellige måder at slå tiden ihjel på: englænderne drikker, franskmændene spiller kort, tyskerne ryger, og de rigtig kløgtige, der gerne vil have lidt variation, bliver skudt, når de

sidder på hustagene og retter deres teaterkikkerter på de indfødte kvinder."

"Og det var vel uden tvivl denne sidste beskæftigelse, der var Deres foretrukne."

"Slet ikke. Jeg studerede tyrkisk og græsk, hvilket fik mig til at se meget tåbelig ud i andres øjne. Når jeg havde ordnet mine sager på ambassaden, plejede jeg at tegne, jeg red ud til Eaux-Douces, og så plejede jeg at tage ud til stranden for at se, om der ikke skulle være et menneskeligt ansigt frisk fra Frankrig eller andre steder."

"Det var vel en stor glæde for Dem af og til at møde en franskmand, så langt borte fra Frankrig."

"Ja, men for et intelligent menneske virkede det som om de fleste var købmænd, som blot kom der for at købe og sælge, eller hvad der var værre endnu: unge poeter, som i samme øjeblik de så en fra ambassaden råbte: 'Tag mig med ud at se på ruinerne, tag mig med til Hagia Sofia, tag mig med ud i bjergene, til det blå hav, jeg vil se det sted, hvor Hero sukkede.' Når de så har fået et hedeslag, lukker de sig inde på deres værelser og vil ikke se noget som helst ud over det seneste nummer af *Le Constitutionel*."

"O, så De ser stadig den mørke side af tingene, det er en gammel vane hos Dem, som De ikke har fået rettet – De er lige så kynisk, som De altid har været."

"Men så sig mig, om ikke en fordømt sjæl, som ligger og steger på sin rist, skulle have lov til at fryde sig lidt på bekostning af de andre på deres riste? Jeg siger Dem, De kan ikke forestille Dem, hvor rædsomt livet er derude; vi ambassadesekretærer er som svaler, der aldrig får lov at flyve.

For os findes der ingen af den slags nære forhold, der gør livet værd at leve." (De sidste ord blev ytret i en højst mærkværdig tone, idet han trak sig nærmere hen til Julie.) "I seks år har jeg ikke fundet nogen, jeg kunne udveksle tanker med."

"De havde altså ingen venner derude?"

"Jeg har jo netop fortalt Dem, at det er umuligt at have nogen venner i et fremmed land. Jeg forlod to i Frankrig, den ene er død, den anden i Amerika, hvorfra han ikke vil vende hjem de første mange år, hvis da ikke den gule feber holder ham derovre for evigt."

"De er altså alene?"

"Helt alene."

"Og kvindeligt selskab, hvordan er det med det derude? Er det ikke en af de ting, som gør Østen så tiltrækkende?"

"Å, det var det værste af det hele. Tyrkiske kvinder kunne der ikke være tale om. Hvad angår grækere og armenere, så er det bedste, der kan siges om dem, er at de er meget smukke. Når det kommer til konsulernes og ambassadørernes hustruer, må De have mig undskyldt for ikke at sige noget om dem. Det er en diplomatsag, og hvis jeg sagde, hvad jeg virkelig mente, kunne det skade mine udsigter i det diplomatiske korps."

"De lader da ellers ikke til at bryde Dem særlig meget om Deres beskæftigelse. I gamle dage var De så ivrig efter at træde ind i diplomatiet."

"Dengang vidste jeg intet om det. Nu ville jeg foretrække at være inspektør for gadefejningen i Paris."

"Du store Himmel, hvordan kan De dog sige sådan noget? Paris, det allerværste hul i hele verden!"

"Spot nu ikke. Jeg ville gerne høre Deres lovprisninger af Neapel, når De har været to år forvist til Italien."

"At se Neapel! Der er intet i hele verden, jeg hellere ville," svarede hun med et suk, "forudsat mine venner var med."

"Å, under den betingelse tog jeg gerne på en jordomrejse; at rejse med sine venner er som at sidde mageligt hjemme i stuen mens verden flyver forbi uden for vinduer, som et stort panoramabillede, der folder sig ud."

"Nå ja, men hvis det ikke er at forlange for meget, så ville jeg kun rejse sammen med en – måske to venner."

"Jeg er ikke så fordringsfuld. Jeg ville kun ønske en enkelt mand ... eller kvinde," tilføjede han med et smil, "men det er en lykke, som aldrig er overgået mig – og som heller aldrig kommer til det," vedblev han sukkende. Lidt mere muntert fortsatte han: "Lykken har i virkeligheden aldrig krydset min vej. Jeg har kun ønsket to ting, og jeg har aldrig haft mulighed for at få dem."

"Hvad var det?"

"Å, ikke sådan noget særligt. Jeg ville for eksempel vældig gerne danse en vals med en eller anden. Jeg har studeret valsen meget indgående, jeg har øvet mig i månedsvis med stol for at komme ud over den svimmelhed, der altid greb mig, og da det endelig lykkedes mig ..."

"Hvem ville De valse med?"

"Hvad ville De sige til, hvis jeg fortalte Dem, at det var Dem? Dengang jeg, som et resultat af mit slid, var blevet en fuldkommen valser, forbød Deres bedstemoder, som netop havde antaget sig en jansenistisk skriftefader, enhver form for valsen på en facon, hvis ar stadig er præget i mit hjerte."

"Og det andet ønske?" spurgte Julie, dybt forvirret.

"Mit andet ønske? det skal jeg sige Dem. Jeg ville ønske ... og det er alt for fordringsfuldt af mig ... jeg ville ønske at være elsket, virkelig elsket. Det var inden det med valsen, at dette ønske var opstået i mig – jeg følger ikke nogen kronologisk orden. Jeg ville ønske, siger jeg, at være elsket af en kvinde, som ville foretrække mit selskab frem for at gå til bal (den farligste af alle rivaler), en kvinde, som jeg kunne besøge med mudder på støvlerne, netop som hun var i færd med at stige ind i sin vogn på vej til et bal – og hun ville være i balkjole og hun ville alligevel sige til mig: 'Lad os hellere blive hjemme.' Men den slags er galskab. Man bør kun bede om det, der er muligt."

"Å, hvor er De ondskabsfuld; altid disse ironiske bemærkninger! De skåner intet; De har ingen nåde til overs for kvinder."

"Jeg? Himlen forbyde det! Det er jo mest mig selv, jeg bagtaler. Er det da at bagtale kvinderne, når jeg siger, at de foretrækker et hyggeligt aftenselskab frem for en *tête-à-tête* med mig?"

"Et bal, en aftenkjole – å, du store Himmel, hvem bryder sig dog om et bal nu om stunder?"

Hun tænkte ikke på at retfærdiggøre hele den del af sit køn, som var disponeret på den måde. Hun mente, at hun forstod Darcys tanker, og den stakkels kvinde forstod i virkeligheden intet andet end sit eget hjerte.

"Å, og når vi nu taler om balkjoler, så er det da en skam, at karnevalstiden er forbi. Jeg havde en tyrkisk kvindedragt med hjem, som er henrivende, og som ville klæde Dem vidunderligt."

"De må tegne det for mig."

"Med fornøjelse, og De vil så kunne se, hvilke fremskridt jeg har gjort siden dengang jeg lavede mænd på Deres moders tebord. Forresten havde jeg glemt, at jeg bør ønske Dem tillykke. Jeg hørte her til morgen hos ministeren, at hr. de Chaverny vil blive udnævnt til kammerherre. Det glædede mig særdeles."

Julie fo'r uvilkårligt sammen.

Darcy fortsatte uden at bemærke hendes bevægelse:

"Lad mig straks andrage om Deres protektion. Men jeg er i virkeligheden ikke helt fornøjet med Deres nye værdighed. Jeg er bange for, at De så vil blive forpligtet til at tage til Saint-Cloud over sommeren. Og så har jeg ikke den fornøjelse at se Dem særligt ofte."

"Jeg vil aldrig tage til Saint-Cloud," sagde Julie med en stemme, der var halvkvalt af følelse.

"Jamen så meget des bedre, for Paris, ved De, er et paradis, som man aldrig bør forlade, undtagen ved enkelte lejligheder som at dinere på landet hos fru Lambert, forudsat naturligvis at man er tilbage samme aften. Hvor lykkelig De er, at bo i Paris! De kan slet ikke forestille Dem, hvor glad jeg er – jeg, som sikkert kun er her en kort tid – for den lille lejlighed, min tante har overladt mig. Og De, har jeg ladet mig fortælle, bor i Faubourg Saint-Honoré. Man har vist mig Deres hus. De må have en yndig have, hvis da ikke den for tiden fremherskende byggemani allerede har forvandlet Deres træer til butikker."

"Nej, min have er stadig uberørt, Himlen være lovet."

"Hvilken dag tager De imod?"

"Jeg er hjemme næsten hver aften, og jeg ville være henrykt, hvis De kom og besøgte mig en gang imellem."

"Ja, som De ser, opfører jeg mig stadig, som om vores aftale gælder. Jeg inviterer mig selv uden nogen ceremoni og uden at være formelt introduceret. De tilgiver mig nok, ikke sandt? De og fru Lambert er de to eneste, som jeg kender i Paris nu om stunder; alle andre har glemt mig, men jeres to huse var de eneste jeg huskede på under mit eksil. Især Deres salon må være særdeles charmerende. De har altid valgt Deres venner med omhu. Husker De de planer, De plejede at lægge for fremtiden, når De blev herskerinde i Deres eget hus? – en salon, hvor der ikke var adgang for kedsommelige mennesker, hvor der ind imellem blev musiceret og altid konverseret, og altid til langt ud på natten. Ikke nogen selvoptagne personer, og kun et lille antal, som er meget intime, og som derfor aldrig ville finde på at sige en løgn eller søge at gøre opsigt, to-tre åndfulde kvinder (det er umuligt at Deres veninder skulle være andet) og Deres hus ville være det fornøjeligste i Paris. Ja, De er den lykkeligste af alle kvinder, og De gør alle dem lykkelige, som kommer i Deres nærhed."

Mens Darcy talte, tænkte Julie på, at al den lykke, som han beskrev så livagtigt, måske kunne have været mulig, hvis hun havde været gift med en anderledes mand – Darcy, for eksempel. I stedet for denne imaginære salon, så elegant og charmerende, tænkte hun på de tumber, Chaverny havde samlet omkring sig; i stedet for denne smukke konversation huskede hun på ægteskabelige scener af den slags, som havde sendt hende afsted til P***. Hun så desuden sig selv, ulykkelig for altid, og bundet for livet til en mand, som hun hadede og

afskyede; mens han, som hun fandt var den dejligste, mest elskværdige mand i verden, han, som hun med glæde ville have betroet sin lykke, for altid måtte forblive en fremmed for hende. Det var hendes pligt at undgå ham, at skille sig fra ham, og hun var dog så nær ved ham, at hans kjolerevers berørte hendes ærme.

Darcy fortsatte i nogen tid med at fremstille glæderne ved pariserlivet med al den veltalenhed som lang tids afholdenhed havde givet ham. Imens mærkede Julie tårer strømme ned over sine kinder. Hun skælvede for, om Darcy ville bemærke det, og selve de bånd, hun pålagde sig, forøget kun styrken hendes følelser. Hun var ved at kvæles, og turde ikke gøre den mindste bevægelse. Endelig undslap der hende en hulken, og alt var tabt. Hun begravede ansigtet i hænderne, halvkvalt af tårer og skam.

Darcy, som var fuldstændig uforberedt, blev ganske forbløffet; et øjeblik gjorde overraskelsen ham stum, men som hendes hulken blev stærkere, følte han sig forpligtet til at sige noget og spørge til årsagen til disse pludselige tårer.

"Hvad er der galt? I Himlens navn, sig mig dog, hvad der er sket?"

Og idet stakkels Julie, som et svar på disse spørgsmål, blot trykkede lommetørklædet endnu hårdere imod sine øjne, tog han hendes hånd og skubbede det blidt til side:

"Jeg beder Dem," sagde han med forandret stemme, som gik Julie til hjertet, "jeg beder Dem, fortæl mig, hvad der er i vejen. Er jeg kommet til at fornærme Dem? Deres tavshed gør mig fortvivlet."

"Ak!" græd Julie, ude af stand til at beherske sig længere, "jeg er så ulykkelig," og hun hulkede endnu voldsommere end før.

"Ulykkelig, men hvorfor? Hvad mener De? Hvem skulle vel kunne gøre Dem ulykkelig?"

Idet han sagde dette, trykkede han hendes hænder, og hans hoved berørte næsten Julies, som græd i stedet for at svare. Darcy vidste ikke, hvad han skulle tro, men han var berørt af hendes tårer. Han følte sig seks år yngre, og begyndte at få en forestilling om en fremtid, som ikke før havde vist sig for hans indre blik – rollen som fortrolig ven, som han måske kunne forandre sig til noget endnu mere intimt.

Da hun stadig ikke gav ham noget svare, åbnede Darcy, af frygt for at hun skulle føle sig dårlig, et af vinduerne i vognen, bandt Julies kysebånd op og løsnede hendes frakke og sjal. Mænd er noget akavede til den slags små tjenester. Han ville have vognen til at standse i nærheden af en landsby, og skulle allerede til at give kusken ordre, da Julie greb ham i armen, tiggede ham om ikke at standse, og forsikrede ham, at hun nu havde det meget bedre. Kusken havde ikke hørt noget, og fortsatte med at køre mod Paris.

"Men jeg beder Dem, kære fru de Chaverny," sagde Darcy og greb atter hendes hænder, som han et øjeblik havde sluppet, "jeg beder Dem, sig mig dog, hvad der er galt. Jeg er bange for … jeg forstår ikke, på hvilken måde jeg har været så uheldig at såre Dem."

"O, men det er ikke Dem," råbte Julie og gav hans hånd et let tryk.

"Nuvel, men så fortæl mig da, hvem det er, der således kan få Dem til at græde. De kan roligt sige det til mig; er vi da ikke

gamle venner?" tilføjede han med et smil og trykkede nu også Julies hånd tilbage.

"De talte om den lykke, De forestillede Dem skulle omgive mig ... og en sådan lykke er mig meget fjern."

"Hvad? har De da ikke alle midler til rådighed for at være lykkelig? De er ung, rig, smuk; Deres mand indtager en fremtrædende plads i samfundet ..."

"Jeg hader ham!" råbte Julie, ude af sig selv; "jeg foragter ham!" Hun skjulte ansigtet i sit lommetørklæde, stadig bittert hulkende.

"Oho," tænkte Darcy, "dette er ved at blive alvorligt."

Og ved snedigt at drage fordel af vognens bumpen, skubbede han sig stadig nærmere til den ulykkelige Julie.

"Hvorfor," sagde han med den blødeste, blideste stemme af verden, "hvorfor lader De Dem således gribe af fortvivlelsen? Er det muligt, at et væsen, som De foragter, skulle have så megen indflydelse på Deres liv? Hvorfor lader De ham forbitre Dem Deres liv? Er det da kun hos ham, De nødvendigvis må søge glæde?"

Han kyssede hendes hånd. Hun trak den øjeblikkelig rædselsslagen til sig; han frygtede at være gået for langt, men fast besluttet på at følge sit eventyr helt til ende, sagde han med et hyklerisk suk:

"Hvor tog jeg dog fejl! Dengang jeg hørte om Deres ægteskab, troede jeg, at De virkelig elskede hr. de Chaverny."

"Ak, hr. Darcy, De har aldrig rigtigt forstået mig."

Og hendes tonefald sagde tydeligt: "Jeg har altid elsket Dem, og De har aldrig villet indse det." I det øjeblik troede den stakkels kvinde virkelig, at hun hele tiden havde elsket Darcy, i

alle de seks år, som var passeret, lige så inderligt som hun gjorde netop nu.

"Og De da," sagde Darcy med stigende bevægelse, "har De nogensinde virkelig forstået mig? Vidste De nogensinde, hvad mine virkelige følelser var? Åh! Hvis De blot havde kendt mig bedre, så ville vi uden tvivl begge to have været lykkelige nu."

"Åh, hvor er jeg dog ulykkelig!" gentog Julie med et nyt udbrud af tårer, og trykkede hans hånd voldsomt.

"Men selv om De havde forstået mig," vedblev Darcy med dette udtryk af ironisk melankoli, som var en vane hos ham, "hvad ville så resultatet have været? Jeg var pengeløs, og De havde en betydelig formue. Deres moder ville have afslået mit tilbud med foragt. Jeg var dømt på forhånd. De selv – ja De, Julie, ville selv uden tvivl have leet mig ud dengang, før denne fatale erfaring havde lært Dem, hvori Deres sande lykke findes. En veludstyret vogn med en grevekrone på døren ville dengang sikkert have været det bedste og sikreste middel til at gøre sig acceptabel i dine øjne."

"Gud i Himlen, også De! Er der da ingen, som vil have medlidenhed med mig?"

"Tilgiv mig, kære Julie," udbrød han, selv dybt rørt; "tilgiv mig, jeg beder Dem; glem disse bebrejdelser; jeg har ingen ret til at gøre Dem dem. Jeg er mere skyldig end De, men jeg kendte ikke Deres virkelige værd. Jeg mente, at De var svag, som de andre kvinder i den verden, De levede i; jeg tvivlede om Deres mod, kæreste Julie, og jeg er blevet grusomt straffet."

Han trykkede et brændende kys på hendes hænder, og denne gang trak hun dem ikke til sig. Han skulle netop til at trykke hende til sit bryst, men Julie skubbede ham tilbage med et

rædselsslagent udtryk og trak sig væk fra ham, så langt som vognens bredde tillod det.

Hvorpå Darcy med en stemme, hvis mildhed kun gjorde ordene mere gribende, sagde:

"Tilgiv mig, jeg havde glemt Paris. Jeg husker nu, at folk dér gifter sig, men de elsker ikke."

"Å jo, jeg elsker Dem," mumlede hun mellem to anfald af hulken, og hun lod hovedet falde ned på Darcys skulder.

Darcy omfavnede hende lidenskabeligt og forsøgte at standse hendes tårer med sine kys. Endnu engang forsøgte hun at frigøre sig fra hans arme, men det var også sidste gang.

12

Darcy havde taget fejl med hensyn til arten af sine følelser; det må straks siges, at han ikke var forelsket. Han havde draget fordel af en smule held, som nærmest havde påtrængt sig på ham, og som var for godt til at lade uudnyttet. For resten var han, som alle mænd, langt mere veltalende, når han bønfaldt end når han skulle takke. Men han var dog høflig, og høflighed er noget, som ofte kan træde i stedet for bedre følelser. Da han var kommet over de første berusede øjeblikke, åndede han ømme følelser i Julies øren, som han fandt på uden større vanskelighed, og som han ledsagede med så mange kys, at det sparede ham for alt for megen tale. Han bemærkede uden nogen større beklagelse, at vognen allerede havde nået voldene, og at han om ikke så mange minutter ville være nødt til at skille sig fra sin erobring. Fru de Chavernys tavshed under hans erklæringer, den modløshed, som synes at have grebet hende,

gjorde hendes nye elskers stilling vanskelig, måske skal jeg endda sige: ligefrem trættende.

Hun sad ubevægelig i hjørnet af vognen og trak med en mekanisk bevægelse sit sjal tæt omkring sine skuldre. Hun græd ikke længere, hun stirrede stift frem for sig, og da Darcy tog hendes hånd for atter at kysse den, faldt denne hånd, så snart han slap den, slapt ned i hendes skød. Hun talte ikke, og hørte næppe heller; men pinefulde tanker fo'r gennem hendes hoved, og så snart hun skulle til at udtrykke en af dem, var der allerede en ny, som lukkede hendes læber.

Hvordan skal jeg kunne beskrive hendes kaotiske tanker, eller rettere den række af billeder, som fulgte, det ene efter det andet, med samme hastighed som hendes hjertes banken? Det forekom hende, at hun hørte en ringen for sine øren, uden takt eller årsag, men alle med en frygtelig betydning. Denne samme morgen havde hun anklaget sin mand; han var hende modbydelig, og nu var hun hundrede gange mere foragtelig. Hun følte, at hendes skam var sat til skue for hele verden; hertugen af H***'s maitresse ville nu foragte hende. Fru Lambert og alle hendes venner ville nægte at se hende, og Darcy – elskede han hende?

Han kendte hende dårligt nok; han havde glemt hende, han havde jo endog ikke straks genkendt hende. Måske havde han fundet hende frygtelig forandret. Han var kold overfor hende; det var nådestødet. Hendes forgabelse i en mand, som dårligt kendte hende, som ikke havde udtrykt nogen kærlighed til hende, ... kun høflighed. Det var umuligt, at han skulle elske hende. Og hun selv, elskede hun ham? Nej, eftersom hun jo

havde giftet sig næsten i samme øjeblik, han var rejst bort til udlandet.

Da vognen nåede ind i Paris, slog urene ét. Klokken fire eftermiddagen før havde hun set Darcy for første gang. Ja, *set* … hun kunne ikke sige *genset*. Trods deres gamle bekendtskab havde hun glemt hans træk, hans stemme, han havde været en fremmed for hende; ni timer senere var hun hans elskerinde, ni timer havde været nok til at skabe denne enestående fascination, nok til at vanære hende i hendes egne øjne, ja, selv i Darcys. For hvad måtte han ellers tænke om så svag en kvinde? Hvordan kunne han undgå at foragte hende?

Ind imellem oplivede den blide tone i Darcys stemme, de ømme ord, han udtalte, hende lidt. Så forsøgte hun at få sig selv overbevist om, at han virkelig følte den kærlighed, som han talte om. Hun havde ikke så let overgivet sig. Deres kærlighed havde allerede levet længe, dengang Darcy havde forladt hende. Darcy måtte vide, at hun kun havde giftet sig på grund af den ængstelse, hans bortrejse havde forårsaget hende. Det var Darcy, som var den skyldige. Men han havde hele tiden elsket hende under sit lange fravær, og da han kom tilbage, havde han være lykkelig ved at finde hende lige så trofast som han selv havde været. Hendes ligefremme tilståelse, ja selv hendes svaghed måtte være Darcy behagelig, som jo hadede forstillelse. Men det absurde i hendes ræsonnementer stod hende snart klart. – Disse trøstende tanker forsvandt, og hun var atter bytte for skam og fortvivlelse.

Et øjeblik ville hun give udtryk for, hvad hun følte. Hun havde netop forestillet sig, hvordan hun ville blive udstødt af verden og forladt af sin familie. Efter at have fornærmet sin mand så

dybt, ville hendes stolthed ikke tillade hende at se ham igen. "Darcy elsker mig," sagde hun til sig selv, "og jeg kan ikke elske andre end ham; uden ham vil jeg aldrig kunne være lykkelig. – Jeg vil være lykkelig overalt sammen med ham. Lad os altså tage afsted sammen, os to, til et sted, hvor jeg aldrig vil komme til at møde et ansigt, som vil få mig til at rødme. Lad ham tage mig med til Konstantinopel ..."

Darcy havde ikke et øjeblik nogen forestilling om, hvad der foregik i Julies hjerte. Han havde netop bemærket, at de var drejet ind i den gade, hvor fru de Chaverny boede, og trak i al mag sine skindhandsker på.

"For resten," sagde han, "må jeg nødvendigvis præsenteres formelt for hr. de Chaverny. Jeg nærer ingen tvivl om, at vi nok skal blive gode venner, siden det er fru Lambert, som vil introducere mig. Jeg vil blive en velset gæst i Deres hus. Indtil da, må jeg så komme og besøge Dem, mens han er på landet?"

Ordene døde hen på Julies læber. Hvert eneste ord, Darcy ytrede, gik hende til marv og ben. Hvorledes kunne hun tænke på flugt, på at løbe bort med denne mand, som var så rolig, så kølig, og som kun havde tanke for, hvordan han kunne arrangere deres forhold på den mest praktiske måde sommeren over. I sit raseri rev hun sin halskæde over og vred kæden af led mellem sine fingre. Vognen standsede foran døren til hendes hus; Darcy var meget opmærksom mod hende og lagde sjalet tilrette om hendes skuldre og hjalp hende med at sætte kysen på plads. Da vogndøren blev åbnet, sprang han straks ud og bød hende ærbødigt sin arm, men Julie kom ned uden at modtage hans hjælp.

"Jeg beder om tilladelse," sagde han med et dybt buk, "til at komme og høre til Deres befindende."

"Farvel," sagde Julie med kvalt stemme.

Darcy gik tilbage i sin vogn og kørte hjem, mens han fløjtede en lille melodi, som en mand, der er tilfreds med sit dagsværk.

13

Så snart han atter var hjemme i sin ungkarlelejlighed, tog Darcy en tyrkisk morgenkåbe og hjemmesko på, og efter at have fået fyldt en lang pibe med kirsebærtræsrør og merskumshoved, satte han sig til rette for at nyde den i en stor, læderbetrukken og velpolstret lænestol. Til de læsere, som måske er overraskede over at se ham så vulgært beskæftiget på et tidspunkt, hvor han måske burde hengive sig til romantiske drømme, vil jeg svare, at en god pibe tobak er et nyttigt, for ikke at sige nødvendigt, redskab til fremme af skønne drømmerier, og at den bedste måde at nyde en fornøjelse på er ved at kombinere den med en anden. En af mine venner, som forstod sig kunsten at nyde, havde for vane aldrig at lukke et brev fra sin elskerinde op, uden først at have aftaget sig sit halsbind, rodet op i kullene, hvis det var vinter, og strakt sig mageligt ud på sin sofa.

"Jeg ville da virkelig have været en stor idiot," sagde Darcy til sig selv, "hvis jeg havde fulgt Tyrrels råd og købt mig en græsk slave og bragt hende med mig til Paris. Det ville da virkelig, som min ven Haleb-Effendi plejede at sige, være som at bringe figner til Damaskus. Gudskelov har civilisationen gjort store fremskridt under mit fravær, og streng moral synes ikke at være bragt til yderligheder. Stakkels Chaverny! – Ha! ha! Men hvis jeg nu havde haft penge nok dengang, ville jeg have giftet mig

med Julie, og så ville det måske have været Chaverny, der havde fulgt hende hjem i aften. Hvis jeg nogensinde gifter mig, skal jeg sørge for jævnligt at få efterset mit hustrus køretøj, så hun ikke får brug for omvandrende riddere til at frelse hende op af nogen grøft … Lad os nu nøje overveje sagen. Alt tilsammen, er hun en meget smuk kvinde; hun er vittig og klog, og hvis jeg ikke var så gammel, som tilfældet er, så ville jeg være tilbøjelig til at mene, at det er mine egne fremragende egenskaber … Ak! Om en måned vil hun måske regne mine egenskaber for mindre en denne moustacheprydede herres … Hvor jeg dog ville ønske, at den små Nastasia, som jeg holdt så meget af, havde været i stand til at læse og skrive, og til at tale med om tingene ligesom et dannet væsen; for jeg tror virkelig, at hun er den eneste kvinde, som virkelig har elsket mig. Stakkels barn!" Hans pibe gik ud, og snart efter sov han.

14

Da fru de Chaverny kom ind i sin stue, måtte hun anstrenge sig voldsomt for at få så meget kontrol over sig selv, at hun med en naturlig stemme kunne sige sin pige, at hun ikke havde brug for hende og ønskede at være alene. Så snart dette tyende var gået ud, kastede hun sig på sin seng, og der begyndte hun at græde, så meget mere bittert som hun var alene, og ikke mere var tvunget ved Darcys nærværelse til at beherske sig.

Natten udøver virkelig en stor indflydelse på såvel moral som fysisk lidelse. Den lægger et dystert skær over alting, og tanker, som ved dagens lys forekommer harmløse eller måske endda behagelige, nager og piner os om natten, ganske ligesom genfærd, som ikke har magt, undtagen i mørket. Det er som

om vore tanker ved nattetide øger deres aktivitet og fornuften taber indflydelse, en slags sjælens fantasifostre tager over og forstyrrer og skræmmer os, og vi er ikke i stand til at skyde årsagen til vor frygt til side eller køligt undersøge, hvor virkelig den er.

Forestil Dem altså stakkels Julie udstrakt på sin seng, halvt påklædt, kastende sig uophørligt frem og tilbage, nu et offer for en brændende hede, så skælvende af kulde, farende sammen ved den mindste knagen i træværket og tydeligt fornemmende hvert eneste af sine hjerteslag. Alt hvad hun kunne opfatte var en ubeskrivelig angst, hvis årsag hun forgæves forsøgte at finde. Så med et fo'r et glimt af den fatale aften gennem hendes bevidsthed som et lyn, og sammen med dette en skarp, forfærdelig smerte, som et rødglødende jern, der blev presset mod et netop helet sår.

Af og til så hun på lampen, og bemærkede med sløv opmærksomhed enhver blafren af flammen, indtil de tårer, som samlede sig i hendes øjne, uden at hun rigtigt vidste hvorfor, skjulte lyset for hende.

"Hvorfor disse tårer?" sagde hun til sig selv. "Å ja! Jeg er vanæret."

Hun talte flere gange kvasterne langs kanten af sengeomhænget, men var ude af stand til at huske antallet.

"Hvad kan dette dog være for en galskab?" tænkte hun. "Galskab? Ja! For en time siden gav jeg mig selv hen som en ussel kurtisane til en mand, jeg ikke kender."

Derpå fulgte hun med et mat blik viserne på sit ur med samme ængstelse som en dømt fange, der ser timen for sin henrettelse nærme sig. Pludselig slog uret. Hun fo'r sammen.

"For tre timer siden," sagde hun hen for sig, "var jeg sammen med ham, og nu er jeg vanæret."

Hun tilbragte hele resten af natten i denne febrilske ophidselse. Da dagen gryede, åbnede hun vinduet og den friske, skarpe morgenluft bragte hende en smule lettelse. Hun bøjede sig ud af vinduet, som åbnede ud mod haven, og tog med en vis nydelse et dybt drag af den kolde luft. Lidt efter lidt blev hendes tanker mindre forvirrede. Efter den ubestemte pine og det delirium, som havde ophidset hende, fulgte en koncentreret fortvivlelse, som i sammenligning forekom hende en sjælens hvile.

Hun måtte se at nå en beslutning, og forsøgte at regne ud, hvad hun skulle gøre. Ikke én gang faldt det hende ind at se Darcy igen. Dét forekom hende en fuldstændig umulighed. Hun ville være død af skam ved at træffe ham. Hun måtte forlade Paris, eller også ville hele verden inden to dage pege fingre ad hende. Hendes moder var i Nice; hun ville rejse derned, bekende det alt sammen for hende; når hun så havde fortalt hende alt, ville der kun være en ting tilbage for hende at gøre, og det var at finde en eller anden ensom plet i Italien, hvor ingen rejsende kom, hvor hun kunne leve alene og inden længe dø.

Da hun havde taget denne beslutning, følte hun sig mere rolig. Hun satte sig ned foran et lille bord foran vinduet, og med hovedet begravet i hænderne græd hun længe, men uden bitterhed. Til sidst overvældede endelig udmattelsen hende og hun faldt i søvn, eller rettere, i næsten en time holdt hun fuldstændig op med at tænke.

Hun vågnede med en feberagtigt skælven. Vejret havde forandret sig. Himlen var grå, og en fin, kold regn varslede en kold, våd dag. Julie ringede på pigen. "Min moder er syg," sagde hun. "Jeg må straks afsted til Nice. Pak min kuffert; jeg må afsted inden en time."

"Men frue dog, hvad er der galt? De er vel ikke syg? O, frue, De har slet ikke været i seng!" udbrød pigen, overrasket og angst ved den forandring, hun så hos sin herskerindes træk.

"Jeg ønsker at rejse," sagde Julie utålmodigt. "Det er absolut nødvendigt, at jeg kommer afsted. Pak mig min kuffert!"

I vor moderne civilisation er det ikke nok at ville det for at komme fra et sted til et andet: man må lave pakker, fylde i kasser, tage sig af hundrede forskellige, kedsommelige forberedelser, som i sig selv er nok til at fratage én enhver lyst til at rejse. Men Julies utålmodighed forkortede alle disse nødvendige forsinkelser. Hun kom og gik fra værelse til værelse, hjalp selv med ved pakningen af kufferterne, krammede hatte og kjoler ned uden videre, som ellers plejede at blive behandlede nok så forsigtigt. For resten tjente al hendes virksomhed snarere til at forsinke tjenestefolkene end hjælpe dem.

"Fruen har naturligvis meddelt herren om, at hun tager afsted?" spurgte pigen frygtsomt.

Julie svarede ikke, men greb et stykke papir og skrev: "Moder ligger syg i Nice; rejser ned til hende." Så foldede hun det sammen, men kunne ikke få sig til at skrive adressen på det.

Mens hun ventede på at komme afsted, kom en tjener ind.

"Hr. de Châteaufort spørger, om fruen tager imod. Der er også en anden herre, som kom samtidig, men som jeg ikke

kender. Her er hans kort."

Hun læste: "E. DARCY, *Ambassadesekretær*". Hun kunne næppe undertrykke et skrig.

"Jeg er ikke hjemme for nogen," råbte hun. "Sig, at jeg er syg; fortæl dem ikke, at jeg er ved at rejse."

Hun forstod ikke, hvordan Châteaufort og Darcy kunne komme på samme tid for at besøge hende, og i sin forvirring var hun ikke et øjeblik i tvivl om, at Darcy allerede havde valgt Châteaufort til sin fortrolige. Intet kunne imidlertid være mere ligetil end deres samtidige ankomst. De var kommet af samme grund, havde mødt hinanden i døren, og efter at have vekslet en særdeles kølig hilsen, havde de inderst inde bandet hinanden ned i Helvedes dybeste regioner.

Efter have fået tjenerens besked, gik de sammen ned ad trappen, bukkede igen, om muligt endnu køligere end før, og var skiltes for at gå i hver sin retning.

Châteaufort havde bemærket den særskilte opmærksomhed, fru de Chaverny havde vist Darcy, og fra det øjeblik havde han været opfyldt af had mod ham. På sin side havde Darcy, som roste sig af sin evne til at læse i folks ansigter, ikke kunnet bemærke Châteauforts ærgerlige mine uden at konkludere, at denne måtte være forelsket i Julie, og eftersom han jo var diplomat, var det ham en vane altid på forhånd at tro det værste, og mente derfor, at Julie ikke havde været fuldstændig afvisende overfor Châteauforts hyldest.

"Denne bemærkelsesværdige kokette," sagde han til sig selv, "ønskede ikke modtage os sammen af frygt for at skulle deltage i en scene som i '*Misantropen*'; men jeg skulle da være virkelig dum, hvis jeg ikke skulle have været i stand til at finde på en

eller anden undskyldning for at blive længere end denne unge laps. Om ikke andet, så havde jeg blot ventet, til han havde vendt hende ryggen, og så være kommet tilbage til hende. Jeg har jo den uomtvistelige fordel for ham at have nyhedens interesse."

Og med den tanke vendte han om og nåede atter fru de Chavernys dør. Châteaufort, som på sin side ligeledes havde vendt sig om flere gange for at følge ham med øjnene, kom også tilbage og stillede sig op som en anden skildvagt i en kort afstand for at iagttage hans bevægelser.

Til tjeneren, som så noget forbløffet ud ved at se ham igen, sagde Darcy, at han havde glemt at give ham et par linjer med til hans herskerinde, det var en vigtig sag, og havde noget at gøre med en besked, som en dame havde bedt ham overbringe til fru de Chaverny. Idet han huskede, at Julie forstod engelsk, skrev han med blyant på sit kort: "*Begs leave to ask when he can show to madame de Chaverny his turkish album.*" Han gav kortet til tjeneren og sagde, han ville vente på svar.

Det var længe om at komme. Endelig kom tjeneren tilbage med en meget bekymret mine.

"Min frue," sagde han, "besvimede netop for et øjeblik siden, og er for syg til at kunne svare Dem."

Alt dette havde tilsammen taget omkring et kvarter. Darcy troede ikke meget på historien om fru de Chavernys ildebefindende, men det var fuldstændig klart, at hun ikke ønskede at se ham. Han accepterede filosofisk sin skæbne, og idet han erindrede sig, at han havde flere visitter, han skulle have aflagt i nabolaget, forlod han stedet uden i øvrigt at lade sig anfægte af sin modgang.

Châteaufort ventede i rasende ængstelse, og da han så ham passere, var han ikke et øjeblik i tvivl om, at han så en heldig rival for sig, og han svor ved først givne lejlighed at skaffe sig hævn over den troløse kvinde og hendes medskyldige. Kommandør Perrin, som han meget opportunt traf på, lyttede til ham og trøstede ham, så godt han kunne, dog ikke uden at påpege den mulige ugrundethed for hans mistanker.

15

Julie var virkelig besvimet, da hun havde fået Darcys andet kort. Hendes besvimelse blev fulgt af en blodstyrtning, som havde svækket hende betydeligt. Pigen sendte bud efter en læge, men Julie nægtede med stor stædighed at se ham. Omkring klokken fire ankom postvognen, hendes kufferter kom ombord, og alt var klart til hendes afrejse. Julie satte sig ind i vognen; hun var i en ynkelig tilstand og hostede voldsomt. Hele den aften og hele den påfølgende nat talte hun kun til den tjener, der sad udenpå vognen, og da kun for at sige til ham, at han skulle bede kusken drive på hestene. Hun hostede uafbrudt og så ud som om hun havde smerter i brystet; hun var så svag, at hun besvimede, da døren blev åbnet. De fik hende ind i en ussel landevejskro, hvor de lagde hende i seng. Den lokale doktor blev tilkaldt. Han fandt hende i voldsom feber og forbød hende at fortsætte sin rejse. Alligevel var hun ivrig efter at komme videre. Ind under aften kom hun i vildelse; hendes symptomer forværredes. Hun talte uafbrudt og meget hurtigt, så det var svært at forstå hende. Navnene Darcy, Châteaufort og fru Lambert vendte jævnligt tilbage i hendes usammenhængende sætninger. Pigen skrev til hr. de Chaverny for at fortælle ham om hans hustrus

sygdom, men hun var allerede tredive mil fra Paris. Chaverny var på jagt sammen med hertugen af H***, og hendes sygdom skred så hurtigt frem, at det var tvivlsomt om han kunne nå frem i tide.

Tjeneren var imens redet til en større by i omegnen for at hente en læge. Denne fandt sin kollegas behandling fejlagtig, sagde, at det var meget sent, han var blevet tilkaldt, og at tilstanden var meget alvorlig.

Hendes delirium forsvandt henad morgenen, og Julie faldt i en dyb søvn. Da hun vågnede to eller tre dage senere, lod hun til at have meget besvær med at huske den følge af begivenheder, som havde lagt hende i en ussel seng i en smudsig landevejskro. Imidlertid vendte hendes hukommelse snart tilbage. Hun sagde, at hun følte sig bedre, og talte endog om at fortsætte rejsen den næste dag. Derpå, efter at have siddet eftertænksom og med hænderne presset mod panden i lang tid, bad hun om blæk og papir og prøvede at skrive. Pigen så hende påbegynde det ene brev efter det andet, som hun uvægerligt endte med at rive i stykker efter at have skrevet nogle få ord. Hun bad om, at stumperne straks blev brændt. Pigen bemærkede, at der på flere af stumperne stod ordene "Min herre", hvilket forekom hende mærkeligt, sagde hun senere, for hun mente, at hendes frue var i færd med at skrive til sin moder eller sin mand. På et andet stykke papir læste hun: "De må virkelig foragte mig ..."

I næsten en halv time gjorde hun forgæves forsøg på at skrive dette brev, som lod til at volde hende store bekymringer. Endelig, da hendes stigende udmattelse forhindrede hende i at blive ved, skubbede hun den plade, de havde lagt over hendes seng, fra sig, og sagde med et forvirret udtryk til pigen:

"Kan du ikke skrive til hr. Darcy?"

"Hvad skal jeg skrive, frue?" spurgte pigen, overbevist om, at hendes feberfantasierne var vendt tilbage.

"Skriv til ham, at jeg ikke kender ham … at han ikke kender mig."

Derpå faldt hun udmattet om på sin pude.

Det var de sidste sammenhængende ord, hun talte. Hendes delirium vendte tilbage og forsvandt ikke igen. Hun døde den næsten dag, tilsyneladende uden lidelser.

16

Chaverny nåede frem tre dage efter begravelsen. Hans sorg syntes at være dyb og virkelig, og alle landsbyfolkene græd, da de så ham stå på kirkegården og stirre ned på den nygravede jord, som skjulte hans hustrus kiste. Først tænkte han på at få hendes lig gravet op og bragt til Paris, men da mairen protesterede og notaren advarede ham om, at der ville være en endeløs række af formaliteter at ordne, stillede han sig tilfreds med at bestille en dyr gravsten og gøre forberedelser til at lade opstille et smukt, men enkelt mindesmærke.

Châteaufort var dybt rørt af denne pludselige død. Han afslog adskillige invitationer og i nogen tid derefter bar han kun sort.

17

Omverdenen gav flere forskellige forklaringer på fru de Chavernys død. Ifølge nogen havde hun haft et syn, eller om man vil, en forudanelse om, at hendes moder var syg. Hun havde været så påvirket af det, at hun straks var taget afsted til

Nice, på trods af en voldsom forkølelse, hun havde pådraget sig på vej hjem fra fru Lambert, og denne forkølelse havde udviklet sig til en lungebetændelse.

Andre, som havde et mere gennemtrængende syn på sagen, antog sig en hemmelighedsfuld mine og sagde, at fru de Chaverny, som ikke havde været i stand til at skjule den kærlighed, hun i virkeligheden nærede for hr. de Châteaufort, havde ønsket at tage til sin moder for at søge styrke til at modstå fristelsen, og at forkølelsen og lungebetændelsen havde været et resultat af hendes forhastede afrejse. På dette punkt var alle enige.

Darcy talte aldrig om hende. Tre eller fire måneder efter hendes død indgik han et fordelagtigt ægteskab. Da han underrettede fru Lambert om sit giftermål, sagde hun, idet hun lykønskede ham:

"Din tilkommende hustru er virkelige charmerende; der er nok ingen andre end min stakkels kære Julie, som kunne passe så godt til dig. Hvilken skam, at du var for fattig til hende, dengang hun giftede sig."

Darcy smilede sit vanemæssige ironiske smil, men sagde intet.

Don Juan

Forfatterens forord

Cicero siger et sted – jeg tror, det er i det skrift, der handler om gudernes væsen – at der er flere Jupitere: en Jupiter på Kreta, en i Olympia, en et tredje sted; så at der ikke er en eneste nogenlunde berømt by i Grækenland, der ikke har sin egen Jupiter. Af alle disse Jupitere har man dannet en eneste, som man har tilskrevet alle de andres hændelser, og det er grunden til at der tillægges denne gud så talrige elskovs-eventyr.

En lignende forvirring hersker med hensyn til Don Juan, en skikkelse, der er næsten lige så berømt som Jupiter. Sevilla alene har haft flere Don Juan'er, og mangfoldige andre byer kan nævne hver sin, der i fordums dage hver havde sit eget sagn. Men i tidernes løb er alle de særlige sagn smeltet sammen til et eneste.

Når man ser nærmere på tingene, er det imidlertid let at påvise to forskellige sagnhelte, nemlig Don Juan Tenorio, der som alle ved, blev bortført af en marmorstøtte, og Don Juan de Maraña, der fik et ganske andet endeligt.

Begges liv fortælles ens, og kun afslutningen er forskellig. Der er noget for enhvers smag ligesom i de teaterstykker, der ender glædeligt eller sørgeligt efter som tilskuerne ønsker det.

Hvad denne, eller rettere disse to historiers sandfærdighed angår, da er den uomtvistelig, og man ville krænke sevillanernes provinsielle selvfølelse umådeligt, hvis man stillede sig tvivlende over for disse halunkers tilværelse, som

har gjort deres mest adelige familiers slægtsregistre mistænkelige.

Alle tilrejsende får Don Juan Tenorios hus at se, og ingen, der elsker kunst, kan rejse gennem Sevilla uden at besøge Barmhjertighedskirken. Der ser man så junker Marañas gravmæle, hvor han af kristelig ydmyghed, eller om man vil af hovmod, har ladet sætte følgende gravskrift: *Herunder hviler det sletteste menneske, der nogen sinde har været til.* Hvor skulle man da kunne tvivle?

Rigtignok vil ens fører, efter at han har vist én disse to mindesmærker, tillige fortælle, hvorledes Don Juan (hvem af dem, det var, siges ikke) gjorde Giralda, den bronzeskikkelse, der står oppe på domkirkens mauriske tårn, upassende forslag, som hun gik ind på; hvorledes han, mens han, hed af vin, spadserede på Guadalquivirs venstre bred, bad en mand ovre på flodens højre bred om ild til sin cigar, og hvorledes denne mand, der ikke var nogen ringere end Fanden selv, rakte sin arm ud over floden og gjorde den så lang, at han kunne holde sin cigar hen til Don Juan, der tændte sin uden at blinke og uden at drage fordel af denne advarsel, så forhærdet var han ...

Jeg har forsøgt at give enhver af de to Don Juan'er hvad der tilkommer ham af deres fælles forråd af slethed og brødefuldhed. I mangel af bedre fremgangsmåde har jeg beflittet mig på ikke at fortælle andet om min helt, Don Juan Maraña, end sådanne hændelser, som ikke ifølge ældre rettigheder tilhørte Don Juan Tenorio, der er blevet så berømt gennem Molières og Mozarts mesterværker.

1

Grev Carlos Maraña var en af de rigeste og mest ansete adelsmænd i Sevilla. Han hørte til en berømt slægt og havde i krigen mod de oprørske maurere bevist, at han med hensyn til mod ikke var vanslægtet fra sine forfædre. Da fjenderne var bragt til at underkaste sig, vendte han tilbage til Sevilla med et ar i panden og en mængde børn af vantro forældre, som han havde fanget og derpå lod døbe og med fordel afhænde i kristne huse.

Hans sår, der ikke vansirede ham, hindrede ham ikke i at vinde en fornem jomfrus gunst, så at hun foretrak ham frem for en mængde andre bejlere. Frugterne af dette ægteskab blev først adskillige døtre, af hvilke nogle i tidens løb giftede sig, mens andre gik i kloster, og senere, da Don Carlos Maraña allerede havde opgivet håbet om at få en arving til sit navn, fik han den fryd at opleve en søns fødsel, hvilket gav ham håb om at blive fritaget for at se sit gamle fideikommis gå over til en sidelinje.

Don Juan, den så længselsfuldt ventede søn, helten i nærværende sandfærdige skildring, blev af sine forældre så forkælet, som man kunne vente, den eneste arving til et berømt navn og en stor formue ville blive det. Allerede som barn var han næsten fuldstændigt herre over sine handlinger, og ingen ville i hans faders slot have vovet at gøre ham imod.

Kun var der den forskel, at hans moder ville have, han skulle være gudfrygtig som hun, mens faderen ønskede at sønnen skulle være tapper som han. Hun nødte derfor ved kærtegn og godter drengen til at lære bønneremser, bede rosenkranse og fremsige alle mulige foreskrevne og frivillige skriftsteder,

ligesom hun også plejede at dysse ham i søvn ved at fortælle ham helgenhistorier, mens faderen derimod lærte sin søn folkesangene om Cid og Bernardo del Carpio, fortalte ham om maurernes oprør og opmuntrede ham til hele dagen at kaste med kastespyd og skyde med armbrøst eller hagebøsse mod en som maurer udklædt stråmand, som han havde ladet opstille nede i enden af haven.

Der fandtes i grevinde Marañas bedekammer et maleri i samme hårde og tørre stil som de billeder, man har af Morales; det forestillede Skærsildens kvaler. Alle de pinsler, maleren havde kunnet finde på, fandtes der skildret med så stor nøjagtighed, at Inkvisitionens bøddel ikke ville have haft noget at indvende imod det.

Sjælene i Skærsilden befandt sig i en slags stor hule med et lufthul for oven. På randen af denne åbning stod en engel og rakte hånden til en sjæl, der svævede op fra dette smertens sted, mens ved dens side en ældre mand med en rosenkrans i de foldede hænder syntes at bede inderligt. Manden var billedets giver; han havde ladet det male til en kirke i Huesca. Maurerne havde under deres oprør stukket ild på byen og ødelagt kirken; men billedet var ved et under blevet frelst, og grev Maraña havde bragt det hjem og dermed smykket sin hustrus bedekammer.

Den lille Juan plejede sædvanligvis, hver gang han kom ind til sin moder, at blive stående længe ubevægelig og betragte billedet, der på en gang skræmte og fængslede ham. Navnlig kunne han ikke løsrive sine øjne fra en mand, hvis indvolde syntes at blive sønderrevet af en slange, og som hang over et glødende fyrfad, hvortil hans sider var fastgjorte med

jernkroge. Han drejede i sin sjæleangst øjnene op mod lufthullet og syntes at anråbe giveren om ved sine bønner at udfri ham fra de skrækkelige lidelser.

Grevinden undlod aldrig at forklare sin søn, at denne ulykkelige mand led disse kvaler, fordi han ikke rigtig havde kunnet sin katekismus, fordi han havde gjort nar af en præst, eller fordi han havde været adspredt under gudstjenesten. Den sjæl, der svævede op mod Paradiset, hørte til en slægtning af den Maraña'ske familie, som vistnok havde nogle småsynder på sin samvittighed; men greven havde bedt for ham, han havde skænket gejstligheden rige gaver for at frikøbe ham fra ilden og pinslerne, og han havde haft den glæde at befordre sin slægtnings sjæl op til Paradis, uden at den kom til at dvæle længe i Skærsilden. "Men," plejede grevinden at tilføje, "husk på, lille Juan, at jeg måske en gang vil komme til at lide således, og at jeg kunne komme til at blive millioner af år i Skærsilden, hvis du ikke tænkte på at få mig ud derfra ved at lade læse messer for mig. Hvor ville det ikke være synd, om du lod din moder, der har diet dig, blive i pinen!"

Når drengen kom ind i sin faders værelse så han bøsser, der var bulede af hagebøsse-kugler, en hjelm, som grev Maraña havde båret under stormangrebet på Almeria, og som endnu bar mærke af en muselmansk økseæg, lanser, krumsabler og standarter, der var erobret fra de vantro og nu smykkede væggene i grevens stue.

"Denne krumsabel," sagde greven, "har jeg taget fra kadien i Vejer, der huggede mig tre gange med den, før jeg berøvede ham livet. – Denne standart blev båret af oprørerne på Elvira Bjerg. De havde lige plyndret en kristen landsby, da jeg kom

ilende til med tyve hestfolk. Fire gange prøvede jeg på at trænge ind i deres fylke for at erobre standarten, og fire gange blev jeg slået tilbage. Men den femte gang gjorde jeg korsets tegn, råbte: Hellig Jakob! og trængte ind i hedningenes rækker. – Og kan du se den gyldne kalk, jeg bærer i mit våben? Den havde en maurisk præst stjålet i en kirke, hvor han havde øvet en masse skændselsgerninger. Hans heste havde ædt havre på alteret, og hans soldater havde splittet helgenbenene ad. Præsten selv brugte kalken til at drikke kølige læskedrikke af og stod just og førte det hellige kar til sine læber, da jeg overrumplede ham i hans telt. Inden han endnu havde sagt Allah! og mens han endnu havde drikken i sin strube, ramte jeg den hunds ragede hoved med mit gode sværd, så klingen trængte lige ned til tænderne på ham. Til minde om denne hellige hævn tilstod kongen mig den gunst at bære en gylden kalk i mit våben. Jeg siger dig dette, lille Juan, for at du atter kan fortælle det til dine børn, og for at de kan vide, hvorfor dit våben ikke er ganske som det, din farfader, Don Diego, havde, og som du ser malet oven over hans billede."

Delt mellem krig og gudsfrygt tilbragte drengen sine dage med at lave små kors af pinde eller med, væbnet med en træsabel, ude i køkkenhaven at fægte mod græskar, der efter hans mening havde stor lighed med turban-klædte maurerhoveder.

Da Don Juan var atten år gammel, kunne han kun temmelig dårligt tyde en latinsk tekst, men han gjorde god tjeneste ved messen og kunne håndtere en slire eller et slagsværd bedre end selve Cid. Da nu hans fader skønnede, at en adelsmand af Marañaernes slægt tillige måtte erhverve sig andre

færdigheder, besluttede han at sende ham til Salamanca. Forberedelserne til rejsen var snart truffet. Hans moder gav ham en mængde rosenkranse, skulderbind og indviede skuemønter, ligesom hun også lærte ham adskillige bønner, der var til stor nytte under mange livsforhold.

Don Carlos gav ham en kårde, hvis sølvindlagte fæste var smykket med hans familievåben, og sagde til ham: "Hidtil har du kun levet sammen med børn; nu skal du omgås mænd. Husk vel på, at en adelsmands kosteligste gode er hans ære, og at din ære er Marañaernes. Hellere måtte det sidste skud på vor stamme omkomme, end at der skulle komme en plet på din ære. Tag denne kårde, den skal tjene dig til forsvar, hvis du bliver angrebet. Vær aldrig den, der først drager den, men drag dig til minde, at dine forfædre aldrig har stukket deres sværd igen i balgen, førend de havde sejret og hævnet sig!"

Således udrustet med åndelige og verdslige våben steg Marañaernes ætling til hest og forlod sine fædres hus.

2

Højskolen i Salamanca stod den gang i sin fulde glans. Aldrig havde den haft så mange studenter, så lærde professorer! Men på den anden side havde byens borgere aldrig nogen sinde været i den grad udsatte for uforskammetheder af den tøjlesløse ungdom, der boede eller rettere herskede i byen. Serenader og kattemusik og al slags natligt spektakel fandt idelig sted, og af og til afbrødes denne ensformighed af bortførelser af koner eller piger, indbrudstyverier eller overfald med stokkeprygl.

Da Don Juan var kommet til Salamanca, tilbragte han de første dage med at aflevere anbefalingsskrivelser til sin faders venner, hilse på professorerne, besøge kirkerne og lade sig de helgenlevninger forevise, som de indeholdt. Efter sin faders ønske overgav han en af professorerne en ret betydelig sum penge til uddeling blandt fattige studenter. Denne gavmildhed gjorde stor lykke og skaffede ham straks talrige venner.

Don Juan havde megen lærelyst. Da han havde foresat sig at lytte til sine universitetslæreres ord som til evangelium, besluttede han for ikke at gå glip af et eneste ord, der udgik fra deres mund, at sætte sig så nær som muligt ved katederet. Ved sin indtræden i auditoriet så han, at der ganske tæt ved professoren var en plads ledig, og satte sig ned på den. En smudsig, ukæmmet, pjaltet student af den slags, man ser så mange af ved højskolerne, vendte et øjeblik øjnene bort fra sin bog og så hen på Don Juan med sløv forbavselse. "Sætter De Dem på den plads?" spurgte han i en næsten forfærdet tone. "Ved De ikke, at det er på den, Don Garcia Navarro plejer at sidde?"

Don Juan svarede, at han altid havde hørt sige at den, der kom først til mølle, fik først malet. Da pladsen stod tom, antog han, han kunne sætte sig på den, navnlig hvis Don Garcia ikke havde bedt sin sidemand holde den til ham.

"De er fremmed her, så vidt jeg kan skønne," svarede studenten, "og De må være kommet hertil for nylig, siden De ikke kender Don Garcia. Jeg vil bare lade Dem vide, at ..." Han sænkede stemmen og syntes at være bange for at de andre studenter skulle høre, hvad han sagde. "Don Garcia er et frygteligt menneske, og den, der fornærmer ham, skal tage sig i

agt, for han har en kort tålmodighed og en lang kårde. De kan stole på, at hvis nogen sætter sig på en plads, hvor Don Garcia har siddet to gange, så er det nok for ham til at yppe kiv, for han er meget prikken på det. Når han kommer op at skændes med en, støder han til, og når han bruger kården, dræber han gerne sin modstander. Nu har jeg advaret Dem, så kan De for resten gøre, hvad De vil."

Don Juan fandt det noget besynderligt, at denne Don Garcia gjorde fordring på de bedste pladser uden at gøre sig den ulejlighed at sikre sig den ved at møde punktligt. På samme tid så han, at flere studenter havde øjnene rettet på ham, og følte, at det ville være ydmygende for ham at forlade den plads, han nu en gang havde sat sig på. På den anden side skøttede han ikke synderlig om at komme i kiv lige straks efter sin ankomst til højskolen, og det oven i købet med en så farlig mand, som Don Garcia syntes at være. Mens han sad der forlegen og usikker om hvad han skulle beslutte sig til, men dog uvilkårligt beholdt sin plads, kom en student ind i høresalen og gik lige hen imod ham. "Der er Don Garcia," sagde hans sidemand.

Denne Garcia var en ung, slank, bredskuldret mand med et stolt blik og et hånligt udtryk på læben. Han havde en luvslidt vams på, der måske i sin tid havde været sort, og bar over sin hullede kappe en lang guldkæde. Som bekendt har studenterne i Salamanca og ved de øvrige spanske højskoler til alle tider sat en ære i at optræde i pjaltede klæder, sandsynligvis for derved at vise, at den virkelige dygtighed kan undvære rigdommens smykke.

Don Garcia nærmede sig den bænk, som Don Juan endnu sad på, og sagde, idet han hilste ham høvisk: "Hr. student, De er

nylig kommet hertil, og dog kender jeg Deres navn. Vore fædre har været gode venner, og hvis De tillader det, skal det samme blive tilfældet med Deres sønner." Med disse ord rakte han på en hjertelig måde Don Juan hånden, og den unge mand, der havde ventet sig en helt anden modtagelse, besvarede med stor forekommenhed Don Garcias artigheder og ytrede, at han anså sig for meget hædret ved en sådan kavalers venskab.

"De kender endnu ikke Salamanca," sagde Don Garcia videre, "men hvis De vil tillade mig at være Deres fører, skal det være mig en fornøjelse at vise Dem alt fra øverst til nederst, så at De kan blive hjemme blandt Deres omgivelser." Han vendte sig derpå om imod den student, der sad ved siden af Don Juan, og sagde: "Flyt dig, Periko! Du bilder dig da ikke ind, at sådan et drog som du kan få lov til at holde Don Juan Maraña med selskab?" Dermed gav han ham et skub og satte sig på hans plads, mens den anden skyndsomst forsvandt.

Da forelæsningen var forbi, opgav Don Garcia sin ny ven sin bopæl og tog det løfte af ham, at han skulle komme hen at besøge ham. Derefter hilste han ham med en sirlig håndbevægelse og et fortroligt nik og gik sin vej, idet han nok så flot kastede sin lasede kappe om skuldrene.

Don Juan var med sine bøger under armen blevet stående ude på en af gangene, hvor han var i færd med at læse de gamle indskrifter, som dækkede væggene, da han fik øje på den student, der først havde tiltalt ham, og som nærmede sig til ham, som om han ville betragte de samme genstande. Don Juan nikkede til ham for at vise, at han kunne kende ham igen, og ville lige til at gå sin vej, da den anden trak ham i kappen og sagde: "Junker Don Juan, hvis De har tid et øjeblik, ville jeg

gerne tale et par ord med dem." – "Med fornøjelse," svarede han og lænede sig mod en pille, "jeg er rede til at høre, hvad De har at sige mig."

Periko så sig om til alle sider med en urolig mine, som om han var bange for at blive iagttaget, og nærmede sig Don Juan for at hviske til ham, hvilket syntes en overflødig forsigtighedsregel, eftersom de to var ene i den rummelige hal, de stod i. Efter et øjebliks tavshed spurgte studenten med sagte og næsten skælvende røst: "Don Juan, kunne De sige mig, om Deres fader virkelig har kendt Don Garcia Navarros fader?"

Don Juan så overrasket på ham og svarede: "De hørte jo for et øjeblik siden Don Garcia selv sige det." – "Ja," sagde Periko videre, stadig med sænket røst, "men har De nogen sinde hørt Deres fader sige, at han kendte hr. Navarro?" – "Ja vel; han var jo sammen med ham i krigen mod maurerne." – "Godt; men har De hørt fortælle, at denne adelsmand havde nogen søn?" – "Jeg har oprigtig talt ikke lagt videre mærke til hvad min fader sagde om den ting ... Men hvorfor gør De mig disse spørgsmål? Er Don Garcio ikke hr. Navarros søn? ... Skulle han måske være født udenfor ægteskab?" – "Jeg kalder Himlen til vidne på, at jeg aldrig har ytret noget lignende," udbrød studenten og kiggede forskrækket bag den pille, Don Juan lænede sig til. "Jeg ville blot spørge Dem, om De kender en besynderlig historie, som mange folk fortæller om denne Don Garcia?" – "Nej, aldeles ikke."

"Det hedder sig – men læg vel mærke til, at jeg kun gentager, hvad jeg har hørt andre sige – det hedder sig, at Don Diego Navarro havde en søn, der i en alder af seks-syv år blev angrebet af en så alvorlig og besynderlig sygdom, at lægerne ikke vidste, hvad de skulle gribe til. Faderen, hvis eneste barn drengen var,

sendte da en mængde gaver til forskellige kapeller og lod den syge søn røre ved helgenlevninger, men alt forgæves. Da skal han en dag fortvivlet have sagt til et billede af Hellig Mikael, som han netop stod og så på: Siden du ikke kan frelse min søn, så vil jeg se, om han dér under dine fødder ikke har større magt end du." – "Det var jo en afskyelig gudsbespottelse!" udbrød Don Juan forarget til det yderste. – "Men kort efter kom barnet sig ... og dette barn ... er netop Don Garcia."

"Og siden den tid sidder Fanden selv ham i kroppen," udbrød Don Garcia med skoggerlatter, idet han i det samme viste sig, som om han havde stået og lyttet til deres samtale bag en pille i nærheden.

Han sagde derpå i en kold og hånlig tone til den forbavsede student: "Ved De hvad, min gode Periko, hvis De ikke var den elendige kryster, De er, så skulle jeg snart få Dem til at fortryde, at De har haft den frækhed at tale om mig." Hvorefter han vendte sig om imod Don Juan og sagde til ham: "Når De lærer os begge nærmere at kende, vil De ikke længere spilde Deres tid med at høre på, hvad det vrøvlehoved siger. Men for at bevise Dem, at jeg ikke er en ond djævel, så vil jeg foreslå Dem straks at følge med hen i Peters Kirke. Når vi der har forrettet vor andagt, beder jeg Dem gøre mig den fornøjelse at spise til middag i al tarvelighed sammen med mig og nogle af mine kammerater."

Med disse ord tog han Don Juan under armen, og den unge mand, der skammede sig over, at han havde stået og hørt på Perikos besynderlige historie, skyndte sig at modtage sin ny vens indbydelse for at bevise ham, hvor lidt han brød sig om den sladder, han nys havde hørt.

3

Da de to studenter var kommet ind i Peters Kirke, knælede de ned foran et kapel, om hvilket en mængde troende kristne flokkedes. Don Juan bad sagte; men skønt han anvendte en passende tid til den fromme syssel, så han dog, da han atter løftede sit hoved op, at hans fælle endnu stadig lå fordybet i gudelige betragtninger og bevægede læberne, som om han langtfra var færdig.

Lidt flov over at have afgjort sin andagt så hurtigt, gav Don Juan sig til ganske sagte at fremsige de bønner, der faldt ham ind. Men Don Garcia rørte sig stadig ikke af pletten. Han mumlede da endnu adspredt nogle bønneremser, og da han vedblivende så sin ledsager ligge ubevægelig på knæ, mente han nok, han kunne tillade sig at se sig om for at få tiden til at gå, mens han afventede slutningen på den langvarige andagt.

Straks blev hans opmærksomhed beslaglagt af tre kvinder, der lå på knæ på tyrkiske tæpper, og af hvilke den ene var en ældre dame med briller og omfangsrig hårpynt, mens de to andre var unge og smukke. Deres øjne var ikke mere nedslagne over rosenkransen, end at man kunne se, de var store, livlige og skønne. Don Juan fandt megen glæde i at betragte den ene af dem, mere glæde endog end det sømmede sig på et så helligt sted. Han glemte af denne grund rent, at hans fælle endnu var fordybet i bøn, trak ham i kappen og spurgte ham hviskende, hvem den unge pige var med den gule ravrosenkrans.

Uden at synes forarget over afbrydelsen svarede Don Garcia: "Det er Doña Teresa de Ojeda, og den anden er Doña Fausta, hendes ældre søster, begge døtre af en overretsassessor. Jeg er forelsket i den ældste, prøv De på at blive det i den yngste. Så,

nu rejser de sig op for at gå ud af kirken, lad os skynde os og se dem stige til vogns! Måske løfter vinden deres skørter op, så vi får et par smukke ben at se."

Don Juan var i den grad betaget af Doña Teresas skønhed, at han, uden at lægge mærke til denne usømmelige tale, fulgte Don Garcia lige til kirkedøren, hvor han så de to adelsfrøkener stige op i deres vogn og køre fra kirkepladsen hen i en af de mest befærdede gader. Da de var taget bort, sagde Don Garcia, idet han satte sin hat på snur, i en lystig tone: "Dejlige piger! Fanden skal tage mig, om ikke den ældste inden ti dage er min! Og De, hvor vidt er De kommet med den yngste?"

"Hvor vidt jeg er kommet? Det er første gang i mit liv, jeg har set hende," svarede Don Juan med en troskyldig mine.

"Det var også en grund," udbrød Don Garcia. "Tror De, jeg har kendt Doña Fausta synderlig længere? Alligevel stak jeg i dag et brev til hende, som hun nok så pænt tog imod." – "Et brev? Jeg så Dem ikke skrive."

"Jeg har altid nogle hos mig, som jeg i forvejen har skrevet. Når man blot passer på ikke at sætte noget navn i dem, kan de bruges ved alle lejligheder. Man må bare passe på ikke at bruge noget tillægsord om øjnenes eller hårets farve, der kunne ødelægge det hele. Hvad derimod sukke, tårer, længsel og trængsel angår, så bliver de lige godt optaget af de mørke og de lyse, piger eller koner."

Under denne samtale var Don Garcia og Don Juan kommet hen til døren til det hus, hvor middagen ventede dem. Det var et studentermåltid, hvor maden var rigelig, men hverken udsøgt eller afvekslende: flere krydrede og salte kødretter, der alle sammen gjorde en tørstig, og overflødighed af spanske vine.

Nogle studenter, der var gode venner med Don Garcia, ventede på ham. De satte sig straks til bords, og man hørte i nogen tid ikke anden lyd end tyggeredskabernes arbejden og glassenes klang mod flaskerne.

Men snart bragte vinen gæsterne i muntert lune, samtalen kom i gang og blev meget støjende. Der var kun tale om tvekampe, elskovseventyr og gale streger. En fortalte, hvorledes han havde narret sin værtinde ved at flytte dagen før hans leje var forfalden. En anden havde sendt bud til en vinhandler efter nogle krukker Valdepeñas i en af de alvorligste teologiske professorers navn, og havde været snild nok til at tilvende sig krukkerne, idet han overlod til professoren at betale regningen, om han havde lyst. En tredje havde banket nattevagten, en fjerde var ad en rebstige krøbet op til sin kæreste til trods for en skinsyg medbejlers forholdsregler.

I førstningen lyttede Don Juan med en vis forbløffelse til beretningen om alle disse udskejelser; men lidt efter lidt afvæbnede den vin, han drak, og gæsternes lystighed hans snerperi. Han kom til at le af de historier, der blev fortalt, og nåede endog så vidt, at han begyndte at misunde nogle af dem det ry, der gik af deres gavtyvestreger. Han begyndte at glemme de kloge forsætter, han havde bragt med til højskolen, og beundre studenternes adfærd, der fulgte den let fattelige regel, at man kunne tillade sig alt over for "filistrene", det vil sige den del af menneskeheden, der ikke var indskrevet i højskolens protokoller. Studenten befinder sig midt blandt filistrene i et fjendtligt land, hvor han har lov til at bære sig ad ligesom hebræerne over for kanaanæerne. Men da byfogeden uheldigvis kun nærede liden ærbødighed for højskolens hellige love og kun

søgte en lejlighed til at skade dens fostersønner, måtte man slutte sig sammen som brødre, hjælpe hinanden indbyrdes og frem for alt ubrødeligt bevare hinandens hemmeligheder.

Denne opbyggelige samtale varede lige så længe som flaskerne. Da de var tømt, var alle de tilstedeværendes dømmekraft besynderligt omtåget, og alle følte en heftig trang til at sove. Solen brændte endnu med al sin glød, og de skiltes ad for at sove til middag. Don Juan tog mod Don Garcias tilbud at følge med hjem til ham.

Aldrig så snart havde han strakt sig på en madras, før trætheden og vindunsterne dyssede ham i dyb søvn. Længe var hans drømme så løjerlige og forvirrede, at han ikke havde nogen anden fornemmelse end et ubestemt ildebefindende, uden at det var ham muligt at få fat på et billede eller en forestilling, der kunne være grunden dertil. Men lidt efter lidt begyndte han at se klarere i sin drøm, om man ellers kan bruge dette udtryk, og gav sig til at drømme i sammenhæng.

Han syntes, han sad i en båd på en stor flod, der var bredere og mere oprørt, end han nogen sinde havde set Guadalquivir ved vintertide. Der fandtes hverken sejl eller årer eller ror, og flodbredden var øde. Båden blev i den grad omtumlet af strømmen, at han på grund af det ildebefindende, han følte, troede sig ved flodmundingen på det sted, hvor de lystrejsende, som tager fra Sevilla til Cadiz, plejer at få de første anfald af søsyge. Noget efter befandt han sig i en endnu snævrere del af floden, så at han med lethed kunne se og gøre sig forståelig på begge bredder, og der kom nu samtidig til begge sider to lysende skikkelser til syne, som hver for sig nærmede sig ham som for at bringe ham hjælp.

Han drejede først hovedet til højre og så en gammel mand med et strengt, alvorligt ansigtsudtryk, bare ben og kun en ru kittel på kroppen, række ham hånden. Derpå så han til venstre og fik øje på en kvinde, en høj, ædel, fængslende skikkelse, der i hånden holdt en blomsterkrans, som hun rakte ham. På samme tid lagde han mærke til, at hans båd, skønt uden årer, bevægede sig efter hans ønsker, blot styret af hans vilje.

Han skulle just til at lande ved den side, hvor kvinden stod, da der fra højre flodbred hørtes et skrig, som fik ham til at dreje hovedet og nærme sig denne side af floden. Den gamle mand så endnu strengere ud end før, og hele den del af hans krop, man kunne se, var fuld af skrammer, sortblå pletter og størknet blod. Han holdt i den ene hånd en tornekrone, i den anden en svøbe med jernpigge. Ved dette skue blev Don Juan slagen med rædsel og vendte hurtigt tilbage til den venstre bred. Det syn, der i så høj grad havde henrykket ham, var der endnu. Kvindens hår bølgede for vinden, hendes øjne luede af en overnaturlig ild, og i stedet for blomsterkransen holdt hun en kårde i hånden.

Don Juan standsede et øjeblik, inden han gik i land, og lagde da, ved at se nærmere til, mærke til, at klingen, ligesom også kvindens hånd, var rød af blod. Forfærdet fo'r han op af søvne.

Da han slog øjnene op, kunne han ikke holde et skrig tilbage ved at se en blottet kårde lyne et par skridt fra sengen. Men det var ikke nogen skøn kvinde, der holdt denne kårde. Don Garcia havde villet vække sin ven, og da han ved hans seng havde set en klinge, der var skønt forarbejdet, havde han som kender villet tage den i nærmere øjesyn. Den bar følgende indskrift: Vær tro og ærlig! Fæstet bar, som i det foregående sagt, Marañaernes våben, navn og valgsprog.

"Det er et skønt våben, De der har," sagde Don Garcia. "Men De må nu have hvilet ud. Det er blevet mørkt, lad os gå os en tur! Når de skikkelige folk her i byen er gået hjem, vil vi, om De så synes, bringe vore skønheder en serenade."

De to studenter spadserede i nogen tid ved Tormesflodens bredder og så de kvinder komme forbi, som var ude for at trække frisk luft eller for at tage deres tilbedere i nærmere øjesyn. Lidt efter lidt forsvandt folk, og til sidst var der ikke længere nogen ude.

"Nu er tiden kommet," sagde Don Garcia, "da hele byen hører studenterne til. Nu vil filistrene ikke vove at forstyrre os under vore uskyldige adspredelser. Hvad nattevagten angår, behøver jeg ikke at sige Dem, at for så vidt vi skulle få bryderier med den, er det noget rakkerpak, som man ikke skal vise nogen skånsel. Skulle imidlertid de rade være for mange, så vi blev nødt til at smøre haser, så skal De ikke være ængstelig. Jeg kender alle smuthullerne her i byen, følg bare med mig, så kan De stole på, at alt skal gå godt."

Med disse ord kastede han sin kappe over den venstre skulder, således at han tildækkede størstedelen af sit ansigt, men lod sin højre arm være fri. Don Juan gjorde det samme, og de tog derpå vejen hen til den gade, hvor Doña Fausta og hendes søster boede. Idet de gik forbi buegangen under en kirke, fløjtede Don Garcia; hans page kom frem med en guitar i hånden, som han tog, hvorpå han sagde farvel til pagen.

Da de kom ind i Valladolidgaden, sagde Don Juan: "Jeg ser, De har i sinde at bruge mig til at holde vagt under Deres serenade. De kan stole på, at jeg skal bære mig således ad, at De skal få grund til at være fornøjet med mig. Så sandt jeg ikke ønsker at

blive fornægtet af mit fædreland Sevilla, skal jeg vise, at jeg er i stand til at holde uvedkommende borte fra en gade."

"Jeg har ikke i sinde at stille Dem op som skildvagt," svarede Don Garcia. "Min flamme bor her, men det gør Deres jo også; lad derfor hver af os jage sit vildt. Tys! Der er huset. Stil De Dem nu under det vindue der, så bliver jeg her, og pas så på!"

Efter at Don Garcia havde stemt guitaren, gav han sig til med en ret køn stemme at synge en romance, hvori der som sædvanlig var tale om tårer, suk og så videre, af en ukendt digter. Ved tredje eller fjerde vers blev jalousierne for de to vinduer løftet lidt til side, og der hørtes en svag rømmen, som betød, at man havde hørt sangen. Det hedder sig, at musikalske mennesker aldrig spiller, når de bliver bedt om det, eller når man hører på dem. Don Garcia lagde guitaren ned på en hjørnesten og indledte med sagte røst en samtale med en af de lyttende kvinder.

Da Don Juan så i vejret, fik han oppe i det vindue, under hvilket han stod, øje på en kvinde, der syntes at betragte ham opmærksomt. Han tvivlede ikke om, at det var Doña Faustas søster, som hans egen tilbøjelighed og hans vens valg udpegede ham som hans tankers dronning. Men han var endnu undselig og uerfaren og vidste ikke, hvad han skulle begynde med.

På en gang faldt et lommetørklæde ned fra vinduet, og en mild stemme udbrød: "Gud! Der tabte jeg mit lommetørklæde." Don Juan tog det straks op, hængte det på spidsen af sin kårde og rakte det op mod vinduet. Det var altid en indledning. Stemmen takkede ham og spurgte dernæst, om den opmærksomme kavaler ikke om formiddagen havde været i Peters Kirke, hvortil Don Juan svarede, at han ganske rigtigt

havde været der, og at han der havde mistet sin hjertefred. – "Hvorledes det?" – "Ved synet af Dem." Isen var nu brudt.

Don Juan var fra Sevilla og kunne alle de mauriske romancer udenad, hvis elskovssprog er så rigt. Han kunne derfor ikke undgå at blive veltalende.

Samtalen varede omtrent en time. Endelig udbrød Teresa, at hun kunne høre sin fader komme, og at de måtte gå deres vej. De to elskere forlod ikke gaden, før de havde set to små, hvide hænder blive rakt ud af vinduerne og tilkaste dem hver en jasmingren. Don Juan gik hjem i seng med hovedet fuldt af de yndigste billeder, Don Garcia gik ind i et værtshus, hvor han tilbragte den største del af natten.

4

Næste aften begyndte serenaderne og sukkene igen, og således vedblev det de følgende nætter. Efter en passende modstand samtykkede de to damer i at udveksle hårlokker med deres bejlere, hvilket skete ved hjælp af en snor, der blev hejset ned. Don Garcia, som ikke var den mand, der ville lade sig nøje med småting, talte om en rebstige eller om falske nøgler; men damerne fandt, han var for dristig, og hans forslag blev, om ikke just forkastet, så dog i alt fald opsat på ubestemt tid.

I omtrent en måned havde Don Juan og Don Garcia således uden at opnå noget kurret under deres elskedes vinduer. Da viste der sig på en gang en mørk nat, da de stod på deres sædvanlige post og i nogen tid havde talt med deres udkårne, for enden af gaden en syv-otte kappeklædte mænd, af hvilke halvdelen havde musikinstrumenter med.

"Du gode Gud," udbrød Teresa, "der kommer Don Christoval for at bringe os en serenade. Gå for Guds skyld Deres vej, ellers sker der en ulykke." – "Vi viger ikke fra en så skøn plads for nogen," svarede Don Garcia. Derefter hævede han sin røst og sagde til den, der først nærmede sig: "Hr. kavaler, pladsen er optaget. Damerne bryder sig ikke om Deres musik, vil De derfor være så god at prøve Deres lykke et andet sted."

"Det er en af disse studenterfyre, der bilder sig ind, han kan forhindre os i at komme til," udbrød Don Christoval. "Jeg skal lære ham, hvad det koster at jage på mine enemærker." Dermed drog han sin kårde, og to af hans fæller trak ligeledes blank.

Med en rask bevægelse rullede Don Garcia sin kappe om armen, rev sin klinge ud af skeden og råbte: "Til hjælp, studenter!" Men der var ikke en eneste i nærheden. Spillemændene, der formodentlig var bange for, at deres instrumenter skulle blive ødelagt under slagsmålet, tog flugten og råbte på politiet, mens de to kvinder i vinduet kaldte alle Paradisets helgener til hjælp.

Don Juan stod under det vindue, der var nærmest ved Don Christoval, og var derfor den, der først måtte forsvare sig. Hans modstander var behændig og havde oven i købet i venstre hånd et jernskjold, som han brugte til at dække sig med, mens Don Juan kun havde sin kårde og sin kappe. Da han blev hårdt trængt af Don Christoval, mindedes han i det rette øjeblik en finte, hans fægtelærer Uberti havde lært ham. Han lod sig falde ned på venstre hånd, og idet han lod sin kårde glide ind under sin modstanders skjold, stak han den ind lige under ribbenene på ham med en sådan kraft, at klingen gik midt over efter at

være trængt en håndslængde ind i kroppen på ham. Don Christoval udstødte et skrig og faldt om badet i sit blod.

Imidlertid forsvarede Don Garcia sig med held mod sine to modstandere, der aldrig så snart så deres fører falde, før de skyndsomst tog flugten.

"Lad os nu komme bort," sagde Don Garcia, "nu har vi andet at tænke på. Farvel, I skønne!" Og han trak Don Juan med sig, der var helt forfærdet over sin bedrift. Da de var kommet en snes skridt bort fra huset, standsede Don Garcia for at spørge sin fælle, hvad han havde gjort af sin kårde. – "Min kårde?" sagde Don Juan, der nu først opdagede, at han ikke længere havde den i hånden. "Det ved jeg ikke ... Jeg må vel have tabt den." – "Det var dog forbandet," udbrød Don Garcia. "Deres navn står jo indgraveret i fæstet."

I samme øjeblik så de mænd med fakler komme ud af husene i nabolaget og trænge sig sammen om den døende. Fra den anden ende af gaden rykkede en flok væbnede mænd hastigt frem; det var åbenbart en patrulje, som spillemændenes råb og kampens larm havde lokket hid.

Don Garcia trykkede sin hat ned over øjnene, dækkede den nederste del af sit ansigt med sin kappe for ikke at blive genkendt, og styrtede sig trods faren midt ind iblandt de forsamlede mænd i håb om at kunne finde denne kårde igen, der utvivlsomt ville have ladet dem genkende den skyldige. Don Juan så ham støde til højre og venstre, slukke faklerne og kaste alle dem over ende, der stod ham i vejen. Snart kom han atter løbende med en kårde i hver hånd og hele patruljen efter sig.

"Don Garcia," udbrød Don Juan, idet han tog den kårde, han rakte ham, "hvor er jeg Dem taknemmelig!" – "Lad os flygte,"

svarede vennen. "Følg mig, og hvis nogen af de slyngler kommer Dem for nær, så stød ham ned, som De nys gjorde ved den anden!" Derpå gav de sig begge til at løbe så hurtigt, deres kræfter tillod dem, yderligere ansporet af skrækken for byfogeden, der gjaldt for at være endnu frygteligere for studenter end for tyve.

Don Garcia kendte Salamanca ud og ind og forstod nok så snildt at dreje rask om gadehjørnerne og kaste sig ind i de snævre gennemgange, mens hans fælle, der var ukendt med forholdene, havde svært ved at følge ham. De begyndte allerede at tabe vejret, da de for enden af en gade mødte en sværm studenter, der syngende og med guitarspil vandrede af sted. Så snart disse mærkede, at to af deres kammerater blev forfulgt, greb de sten, stokke og hvad våben de ellers kunne få fat på. De forpustede soldater af nattevagten anså det ikke for belejligt at indlade sig i skærmydsel, men trak sig klogeligt tilbage, og de to forfulgte misdædere søgte tilflugt i en kirke i nærheden, hvor de kunne hvile sig.

Henne under indgangsdøren ville Don Juan stikke sit sværd i balgen, fordi han hverken fandt det sømmeligt eller kristeligt at træde ind i Guds hus med våben i hænde. Men skeden gjorde modstand, og klingen kunne kun med besvær stikkes ned i den. Han opdagede derved, at den kårde, han stod med i hånden, ikke var hans egen. Don Garcia havde i sin skyndsomhed grebet den første, den bedste kårde, han havde fundet på jorden, og den tilhørte enten den dræbte mand eller en af hans drabanter. Det var en alvorlig sag. Don Juan underrettede sin ven, som han havde lært at betragte som en god rådgiver, om det.

Don Garcia rynkede brynet, bed sig i læben, vred sin hatteskygge og gik nogle skridt, mens Don Juan, helt betuttet over den kedelige opdagelse, han havde gjort, både følte ængstelse og samvittighedsnag. Hans ven havde takt nok til ikke en eneste gang at sige: "Hvorfor tabte De dog Deres kårde?" Efter at et kvarters tid var forløbet, tog han Don Juan ved armen og sagde: "Kom med mig, nu ved jeg, hvad vi skal gøre."

I samme øjeblik kom en præst ud af sakristiet og skulle lige til at gå fra kirken ud på gaden, da Don Garcia standsede ham og med et dybt buk spurgte: "Er det ikke den lærde licentiat Gomez, jeg har den ære at tale med?" – "Jeg er endnu ikke licentiat," svarede præsten, der øjensynligt følte sig smigret over at blive antaget for en sådan. "Jeg hedder Emanuel Tordoya, men er for øvrigt ganske til Deres tjeneste." – "Deres Velærværdighed," sagde Don Garcia, "det var netop Dem, jeg ønskede at tale med. Det drejer sig om en samvittighedssag, og hvis rygtet ikke lyver, er De forfatter til den berømte afhandling *De casibus conscientiae*, der har vakt så megen opsigt i Madrid."

Præsten kunne ikke undlade at føle sin forfængelighed kildret og svarede stammende, at han vel ikke var forfatter til denne bog (der sandt at sige slet ikke var til) men at han havde tænkt meget over slige emner. Don Garcia havde sine grunde til ikke at høre på ham og vedblev:

"Lad mig med få ord sætte Deres Velærværdighed ind i den sag, jeg ønskede at spørge Dem til råds om. For ikke en time siden kom en mand hen på gaden og tiltalte en af mine venner og sagde til ham: 'Jeg skal duellere her i nærheden, min modstanders kårde er længere end min, vær derfor så venlig at låne mig Deres, for at vi kan fægte med lige våben.' Min ven

byttede da kårde med ham og stod i nogen tid og ventede på gadehjørnet, til sagen var afgjort. Da han ikke længere hørte våbnene klirre, gik han nærmere. Men hvad ser han? En død mand gennemboret af den samme kårde, han havde lånt den anden. Nu er han naturligvis fortvivlet, bebrejder sig selv sin føjelighed og frygter for at han har begået en dødssynd. Jeg har prøvet på at berolige ham og sagt til ham, at jeg anså det for en tilgivelig synd, for så vidt som han, hvis han ikke havde lånt sin kårde ud, ville have været skyld i at to mennesker havde kæmpet med ulige våben. Hvad mener Deres Velærværdighed om dette spørgsmål? Er De ikke af samme mening som jeg?"

Præsten, der endnu kun var en begynder i casuistik, men havde stor interesse for casuistiske spørgsmål, spidsede øren ved denne historie og strøg sig i nogen tid over panden som en mand, der leder efter et sted hos en forfatter at anføre. Don Juan vidste ikke, hvor hans ven ville hen, men vogtede sig vel for at sige noget, af frygt for at begå en kejtethed.

"Deres Velærværdighed," vedblev Garcia, "spørgsmålet må være meget kildent, siden en lærd mand som De betænker sig, inden han løser det. Vi vil, med Deres tilladelse, komme igen i morgen for at høre Deres mening. Foreløbig beder jeg Dem have den godhed at læse eller lade læse nogle messer for den dødes sjæls frelse."

I det samme stak han et par dukater i hånden på præsten, hvilket stemte denne fuldkommen gunstigt for to så gudfrygtige, så samvittighedsfulde og især så gavmilde unge mennesker. Han forsikrede dem, at han næste dag på samme sted skriftligt skulle meddele dem sin anskuelse om sagen. Don Garcia takkede ham mange gange og tilføjede i en let henkastet

tone som en temmelig uvæsentlig bemærkning: "Blot nu ikke politiet gør os ansvarlige for dette drab! Men i hvert fald håber vi på Deres medvirkning til at udsone os med Vor Herre."

"Med hensyn til politiet har De intet at frygte," svarede præsten. "Da Deres ven kun har lånt sin kårde ud, kan han ikke efter loven være medskyldig i drabet." – "Ja, men ulykken er, at drabsmanden har taget flugten. Når såret bliver undersøgt, finder man måske den blodige kårde ... og hvad ved jeg? Juristerne er skrækkelige folk, siger man." – "Men De var jo dog vidne til, at kården var lånt af en anden?" – "Ganske vist," svarede Garcia, "det kan jeg bevidne for enhver domstol i hele riget. Desuden," tilføjede han i sin mest smigrende tone, "ville jo Deres Velærværdighed kunne bevidne forbytningen ... Her er beviset."

Han tog i det samme Don Juans kårde og sagde: "Der kan De selv se, hvor dårligt den klinge passer i skeden."

Præsten nikkede som en mand, der følte sig overbevist om, at den historie, man fortalte ham, var sand. Han vejede uden at sige et ord, de dukater, han stod med i hånden, og fandt i hvert fald i dem et uigendriveligt bevis til gunst for de unge mennesker.

"Men hvad bryder vi os for resten om politiet," sagde Don Garcia i en meget andægtig tone. "Det er med Himlen, vi ønsker at blive forsonet." – "Vi ses igen i morgen," sagde præsten og bød farvel. – "Farvel," svarede Don Garcia, "vi kysser Deres hænder og stoler på Dem."

5

Da præsten var gået sin vej, gav Don Garcia et glædeshop og udbrød: "Hurra for bestikkelsessystemet! Nu håber jeg, vor sag står bedre. Hvis politiet gør os ulejlighed, så er denne brave præst for de dukater, han har fået, og for dem, han fremdeles venter at få fra os, rede til at bevidne, at vi har lige så lidt skyld i den kavalers død, De nylig har gjort det af med, som et nyfødt barn. Gå nu hjem, vær stadig på Deres post og luk ikke Deres dør op for uvedkommende! Jeg vil imidlertid strejfe om i byen og spørge nyt."

Da Don Juan var kommet hjem, kastede han sig fuldt påklædt på sin seng. Han kunne ikke sove, fordi tanken om det drab, han nys havde begået, forfulgte ham, og han var navnlig betænkelig ved de følger, det kunne få. Hver gang han på gaden hørte lyden af skridt, bildte han sig ind, at det var politiet, der kom for at anholde ham. Da han imidlertid var træt og endnu tung i hovedet af den studentermiddag, han havde været til, faldt han i søvn i det øjeblik, da solen var ved at stå op.

Han havde allerede hvilet sig i nogle timer, da hans tjener vækkede ham med den meddelelse, at der var en tilsløret dame, der ønskede at få ham i tale. I det samme kom hun ind i hans værelse indhyllet fra top til tå i en mørk kåbe, der kun lod det ene øje udækket. Hun vendte dette øje først mod tjeneren og derpå mod Don Juan som for at bede ham lade deres samtale foregå uden vidner. Tjeneren fjernede sig straks; damen satte sig ned og så meget opmærksomt på Don Juan. Efter et øjebliks stilhed sagde hun:

"Hr. kavaler, De har grund til at undre Dem over dette skridt, og De må velsagtens have en ugunstig mening om mig. Men

hvis De kendte de grunde, der har ført mig herhen, ville De sikkert ikke dadle mig. De duellerede i går med en kavaler her fra byen ..." – "Jeg!" udbrød Don Juan blegnende. "Jeg har ikke været udenfor dette værelse ..." – "De behøver ikke at forstille Dem overfor mig, og jeg vil foregå Dem med et godt eksempel i retning af åbenhjertighed."

I det samme skød hun sin kåbe til side, og Don Juan genkendte Doña Teresa.

"Don Juan," vedblev hun rødmende, "jeg må tilstå, at Deres tapperhed har vakt den største deltagelse hos mig. Trods den ængstelse, jeg var i, lagde jeg mærke til, at Deres kårde blev brækket, og De kastede den på jorden udenfor vor dør. Imens folk stimlede sammen om den faldne, gik jeg ned og tog dette kårdefæste op. Jeg så på det og læste Deres navn, og jeg kunne da forstå, hvor meget De ville være udsat for ubehageligheder, hvis det faldt i hænderne på Deres fjender. Her er det, jeg er glad over at kunne give Dem det tilbage."

Som det sig hør og bør, faldt Don Juan på knæ for hende og sagde til hende, at han havde hende at takke for sit liv, men at det var en overflødig gave, eftersom han dog ville dø af kærlighed til hende. Doña Teresa havde travlt og ville straks gå sin vej; men hun havde dog så megen glæde af at høre på ham, at hun ikke kunne bekvemme sig til at vende hjem. Der hengik således en times tid med edsvorne forsikringer om evig kærlighed, håndkys og bønner fra den ene side, mat nægten fra den anden side. Da kom pludselig Don Garcia ind og afbrød samtalen.

Han var ikke den mand, der kunne forarges, og det første, han havde at gøre, var at berolige Teresa. Han roste hendes mod

og hendes åndsnærværelse i høje toner og bad hende sluttelig om at anvende sin indflydelse på søsteren for at berede ham en mere venlig modtagelse. Doña Teresa lovede alt hvad han ville, hyllede sig tæt ind i sin kåbe og gik sin vej efter at have lovet, at hun endnu samme aften ville indfinde sig med sin søster i en nærmere betegnet del af spadserelunden.

"Vore sager står ypperligt," sagde Don Garcia, så snart de to venner var blevet ene. "Ingen har mindste mistanke mod Dem. Byfogeden, der altid har haft et godt øje til mig, havde først gjort mig den ære at tænke på mig og sagde, at han var overbevist om at det var mig, der havde dræbt Don Christoval. Men ved De, hvad der fik ham til at skifte mening? Det var at han fik at vide, at jeg havde tilbragt aftenen sammen med Dem. De har et sådant ry for dyd og gode sæder, min kære ven, at De har nok til os andre med. Vist er det, at ingen nu længere tænker på os, og hvad fremtiden angår, så kan vi, takket være den små Teresas indfald, være sikre. Lad os derfor ikke tænke mere på den hele sag, men blot se at more os på bedste måde."

"Ak, Garcia," sagde Don Juan i en ynkelig tone, "det er sørgeligt at være nødt til at dræbe et medmenneske." – "Der er én ting, der er endnu sørgeligere," svarede Don Garcia, "det er at ens medmenneske dræber én selv. Og der er en tredje ting, som er allersørgeligst, det er ingen middagsmad at få. Derfor vil jeg indbyde Dem til middag sammen med nogle lystige fyre, som det ville glæde at se Dem." Dermed gik han sin vej.

Don Juans forelskelse bidrog mægtigt til at sprede hans samvittighedsnag, og hans forfængelighed kvalte det ganske. De studenter, han spiste til middag sammen med hos Garcia, havde af denne fået at vide, hvem der var Don Christovals

banemand. Da han var berømt for sit mod og sin våbenfærdighed, havde han været en skræk for studenterne; derfor kunne hans død kun glæde dem, og de overvældede hans heldige modstander med artigheder. Efter deres sigende var han en pryd for højskolen, dens ære og kraft. De drak med begejstring hans skål, og en student fra Murcia digtede på stående fod til ære for ham en sonet, i hvilken han sammenlignede ham med Cid og Bernardo del Caprio. Da Don Juan rejste sig fra bordet, følte han vel endnu sit hjerte noget betynget; men det var dog tvivlsomt, om han, hvis han havde været i stand til at genopvække Don Christoval fra de døde, ville have gjort brug af sin magt. Så ville han nemlig have mistet den agtelse og det ry, dette drab havde skaffet ham blandt alle Salamanca højskoles studenter.

Da det var blevet aften, fandt det aftalte stævnemøde sted ved Tormesflodens bredder. Doña Teresa modtog Don Juans hånd (man plejede den gang endnu ikke at byde damer armen), og Doña Fausta Don Garcias. Efter at de to par havde spadseret nogle gange rundt, skiltes de fornøjede ad med løfte om ikke at lade en eneste lejlighed til at ses gå til spilde.

De to studenter mødte, da de havde sagt farvel til søstrene, nogle sigøjnersker, der med tamburiner dansede midt iblandt en flok unge mennesker, og blandede sig i gruppen. Don Garcia syntes godt om danserinderne og besluttede at tage dem med hjem til aften hos sig. Hans indbydelse slog an. Don Juan, hans tro følgesvend, var naturligvis med, og da en af sigøjnerskerne havde sagt til ham, at han så ud som en ung munk, der forberedte sig til at aflægge klosterløftet, besluttede han i sin ærgrelse at gøre alle mulige anstrengelser for at bevise hende,

at dette øgenavn ikke passede på ham. Han bandede, dansede, spillede og drak lige så meget som to studenter af ældre årgange ville have kunnet tilsammen.

Efter midnat havde kammeraterne stort besvær med at få ham slæbt hjem. Han var overstadigt drukken og i et så rasende lune, at han erklærede, at han ville stikke Salamanca i brand og drikke hele Tormesfloden i ét drag for at forhindre folk i at slukke ilden.

6

Således mistede Don Juan et efter et alle de heldige anlæg, han af naturen havde fået, og som hans tidligere opdragelse havde udviklet. Efter at han havde opholdt sig tre måneder i Salamanca under Garcias påvirkning, havde han forført den stakkels Teresa, ligesom hans fælle en halv snes dage tidligere havde overvundet Faustas modstand.

I førstningen elskede Don Juan sin kæreste med al den inderlighed, et ungt menneske på hans alder føler over for den første kvinde, der hengiver sig til ham; men det blev ikke svært for Don Garcia at bevise ham, at bestandighed i elskov er et hjernespind, og at han, hvis han bar sig anderledes ad end kammeraterne ved deres svirelag, ville være skyld i at Teresas rygte fik en plet. "For," som han sagde, "kun en meget heftig og mættet elskov nøjes med en enkelt kvinde."

Desuden lod det slette selskab, i hvilket Don Juan færdedes, ham ikke et øjebliks ro. Han viste sig næppe ved forelæsningerne eller sad, svækket af svir og nattevågen, og faldt i søvn under de berømteste læreres lærde foredrag. Til gengæld var han altid den, man først og sidst så i

spadserelunden, og hvad hans nætter angår, da tilbragte han ufravigeligt dem, Doña Teresa ikke kunne skænke ham, på værtshus eller endnu værre steder.

En morgen havde han fået et brev fra hende, hvori hun beklagede, at hun ikke kunne modtage ham til et stævnemøde, hun den følgende nat havde lovet ham. Der var kommet en ældre kvindelig slægtning for at besøge familien i Salamanca, og hun havde måttet afstå hende sit værelse, så at hun selv måtte ligge inde i sin moders sovekammer. Det var ikke nogen synderlig stor skuffelse for Don Juan, der med lethed kunne finde anden anvendelse for sin aften. Men just som han i mørkningen skulle til at gå ud, optaget af tanken om sine planer, kom en tilsløret kvinde og flyede ham nok et brev fra Doña Teresa, hvori hun meldte ham, at hun havde været så heldig at få et andet værelse, og at hun og hendes søster havde ordnet alt til stævnemødet. Don Juan viste Don Garcia brevet. De betænkte sig nogen tid; endelig besluttede de sig uvilkårligt og som af vane til at klatre op på altanen udenfor deres kærestes vinduer.

Doña Teresa havde på sin barm et temmelig fremtrædende mærke; det var en stor gunst, hun viste Don Juan, da han første gang fik lov til at se det. I nogen tid vedblev han at betragte det som noget af det mest henrivende, der gaves i verden. Han sammenlignede det snart med en viol, snart med en anemone, snart med en kløverblomst. Men snart ophørte dette mærke, der virkelig var en skønhed, på grund af hans mæthed at tage sig ud i hans øjne, og han tænkte sukkende: "Det er jo ikke andet end en stor sort plet. Det er skade, at den er der; den ligner jo ved Gud et stykke flæskesvær. Gid Fanden havde det

mærke!" En gang spurgte han endog Doña Teresa, om hun ikke havde henvendt sig til en læge for at få det til at forsvinde, hvortil den stakkels pige svarede, at han var den eneste mand, der nogensinde havde set det, og at for øvrigt hendes amme havde plejet at sige, at slige mærker bragte lykke.

Den omtalte aften var Don Juan, da han kom til stævnemødet, i temmelig slet lune, og Teresas mærke syntes ham endnu større end de andre gange, han havde set det. "Det ligner ligefrem en stor rotte," tænkte han ved sig selv. "Det er virkelig hæsligt, det er et forbandelsens tegn ligesom det, der brændemærkede Kain. Man må jo være besat af Djævlen for at være kæreste med en sådan kvinde." Han var umådelig gnaven, yppede uden grund kiv med den stakkels Teresa, fik hende til at græde og tog henad morgen afsked med hende uden at ville kysse hende.

Don Garcia forlod huset samtidig med ham og sagde endelig, efter at de i nogen tid havde fulgtes ad uden at tale, med en pludselig standsning: "Vil De indrømme, at vi har kedet os grundigt i nat, Don Juan? Jeg for mit vedkommende er nær ved at gå ud af mit gode skind, og jeg havde lyst til en gang for alle at bede prinsessen rejse pokker i vold".

"Deri har De uret," svarede Don Juan. "Fausta er nydelig, så hvid som en svane, og altid i lystigt lune. Desuden er hun umådelig forelsket i Dem. De er virkelig en lykkelig mand."

"Hvid? Ja, jeg indrømmer, at hun er hvid. Men hun har ingen farve, og ved siden af sin søster ligner hun en ugle side om side med en due. Det er Dem, der er lykkelig."

"Så nogenlunde," svarede Don Juan. "Den små er ganske sød, men hun er et barn. Man kan ikke få et fornuftigt ord ud af

hende. Hun har hovedet fuldt af ridderromaner og har deraf dannet sig de urimeligste forestillinger om elskov. De gør Dem intet begreb om, hvor hun er fordringsfuld."

"Det kommer af, at De er for ung, Don Juan, De forstår ikke at afrette Deres elskerinder. Ser De, en kvinde er som en hest. Hvis De lader hende få unoder og ikke gør hende begribeligt, at De ikke agter at finde Dem i noget som helst lune fra hendes side, får De aldrig noget ud af hende."

"Sig mig, Don Garcia, behandler De Deres elskerinder, som De behandler Deres heste? Bruger De somme tider ridepisken for at få dem til at være manerlige?"

"Nej, kun sjældent; men jeg er også for god. Hør en gang, Don Juan, vil De afstå mig Deres Teresa, så skal jeg indestå Dem for, at hun efter fjorten dages forløb skal være så føjelig som en handske. Til gengæld byder jeg Dem Fausta. Vil De have noget imod at bytte?"

"Den handel kunne jeg nok have lyst til at gå ind på," svarede Don Juan smilende, "hvis damerne ville give deres samtykke. Men det gør Doña Fausta aldrig, for hun ville tabe for meget ved at afstå Dem."

"De er for beskeden. Men vær De kun rolig. Jeg gjorde hende så rasende på mig i går, at den første den bedste i hendes øjne ville synes en lysets engel i sammenligning med en djævel. Hør, ved De hvad, Don Juan, det er mit ramme alvor." Men Don Juan lo endnu stærkere af den tilforladelige mine, hvormed Don Garcia sagde disse urimeligheder.

Denne opbyggelige samtale blev afbrudt af flere studenter, hvis komme gav de to venners tanker en anden retning. Men da de om aftenen sad ved en flaske amontillado med en lille kurv

valenciadruer foran sig, begyndte Don Garcia på ny at beklage sig over sin elskerinde. Han havde lige fået et brev fra Fausta, hvori hun blandt kærlige udtryk og milde bebrejdelser lod sit lystige lune og sin vane til at se alting fra den latterlige side skinne igennem.

"Dér," sagde Don Garcia og rakte gabende Don Juan brevet, "nyd den mundfuld! Igen et stævnemøde til i aften; men Fanden tage mig, om jeg gør!" Don Juan læste brevet, som han fandt ypperligt, og sagde: "Hvis jeg havde sådan en kæreste som De, ville jeg virkelig i høj grad beflitte mig på at gøre hende lykkelig." – "Så tag hende, min kære ven," udbrød Don Garcia, "tag hende med hud og hår! Jeg overlader Dem mine rettigheder. Eller," tilføjede han, idet han rejste sig op, som om han havde fået en pludselig indskydelse, "lad os gøre det, der er bedre, lad os spille om vore kærester! Her er kort, vi kan spille et parti l'hombre. Jeg stiller Doña Fausta som indsats, så kan De sætte Doña Teresa."

Don Juan lo, så han fik tårer i øjnene, ad sin vens forrykte indfald, tog kortene og blandede dem. Skønt han spillede adspredt, vandt han. Don Garcia lod ikke til at være bedrøvet over, at han havde tabt; han bad om pen, blæk og papir og udstedte en slags veksel trukket på Doña Fausta, som han opfordrede til at stille sig til ihændehaverens rådighed, ganske som om han til sin godsforvalter havde skrevet en anvisning på hundrede dukater at udbetale en af hans kreditorer.

Don Juan tilbød, stadig leende, at give Don Garcia lejlighed til at vinde det tabte tilbage; men han sagde nej og erklærede: "Hvis De har en smule mod i livet, så tag min kappe og gå hen til den lille dør, De nok ved. Der vil De kun træffe Fausta, siden

Teresa ikke venter Dem. Følg med hende uden at sige et eneste ord. Når De først er inde på hendes værelse, kan det godt være, at hun bliver lidt overrasket i første øjeblik og måske endog græder en tåre eller to. Men det skal De ikke bryde Dem om, for De kan stole på, at hun ikke tør skrige. Vis hende så mit brev og sig til hende, at jeg er en afskyelig skurk, et uhyre, hvad De vil, men at hun har en let og hurtig hævn ved hånden, og De kan være sikker på, hun vil finde den sød."

Ved hvert af Don Garcias ord trængte Djævelen længere ind i Don Juans sjæl og hviskede til ham, at det, han hidtil kun havde betragtet som en hensigtsløs spøg, godt kunne ende på den for ham fornøjeligste måde. Han hørte op med at le, og glædens rødme begyndte at farve hans pande. "Hvis jeg var sikker på, at Fausta ville gå ind på denne tuskhandel ..." sagde han.

"Om hun vil gå ind på den!" udbrød Don Garcia. "Hvor De er en grønskolling, at De kan tro, en kvinde betænker sig på valget mellem en elsker, hun har haft et halvt år, og en, hun kun har haft én dag! I vil begge to i morgen være mig taknemmelige, det tvivler jeg ikke om, og den eneste belønning, jeg kræver af Dem, det er, at De skal give mig lov til at gøre mig behagelig for Teresa som en slags skadeserstatning." Og da han så, at Don Juan var halvvejs overbevist, sagde han videre: "Bestem Dem nu, for jeg vil ikke besøge Fausta i aften, og hvis De ikke vil have hende, så giver jeg vekslen til den tykke Federigo, så kan han have fornøjelsen."

"Det får, min tro gå, som det vil," udbrød Don Juan og tog sedlen. Derpå tømte han i ét drag et glas amontillado for at give sig mod.

7

Timen begyndte at nærme sig. Don Juan, der endnu holdtes tilbage af en smule betænkelighed, drak det ene glas efter det andet for at døve samvittighedens røst. Endelig slog klokken på tårnuret. Don Garcia hængte sin kappe om skuldrene på ham og ledsagede ham hen til kærestens dør. Der gav han det aftalte tegn, ønskede ham en fornøjelig nat og gik sin vej uden mindste samvittighedsnag over den slette handling, han havde begået.

Døren blev straks åbnet, Doña Fausta havde allerede i nogen tid ventet ham. "Er det Dem, Don Garcia?" spurgte hun hviskende. – "Ja," svarede Don Juan endnu sagtere med ansigtet skjult under den brede kappes folder. Han trådte ind, døren blev atter lukket i, og han begyndte med sin førerske at stige op ad en mørk trappe. "Tag fat i snippen på min mantille," sagde hun, "og følg mig så sagte, De kan."

Få øjeblikke efter stod han i Faustas kammer, hvor en enkelt lampe brændte med dæmpet lys. I førstningen blev Don Juan stående med kappe og hat på og med ryggen til døren uden at turde røbe sig. Doña Fausta så i nogen tid på ham uden at sige noget; derpå gik hun pludselig hen imod ham med udbredte arme. Don Juan efterlignede hendes bevægelse, idet han lod kappen falde.

"Hvad, er det Dem, Don Juan?" udbrød hun. "Er Don Garcia syg?" – "Syg? Nej," svarede Don Juan, "men han kan ikke komme og har derfor sendt mig i sit sted." – "Det gør mig ondt! Men sig mig, det er da vel ikke en anden dame, der forhindrer ham i at indfinde sig?" – "De ved altså, at han er meget udsvævende ...?" – "Hvor min søster vil blive glad over at se Dem! Stakkels pige, hun troede, at De ikke ville komme. Lad mig komme forbi, så

skal jeg lade hende vide, at De er her." – "Det behøves ikke." – "De ser så besynderlig ud, Don Juan ... De har vist en kedelig efterretning at bringe mig ... Tal, er der hændt Don Garcia en ulykke?"

For at spare sig forlegenheden ved et svar rakte Don Juan den stakkels kvinde Don Garcias nederdrægtige seddel. Hun læste den hastigt og forstod i førstningen ikke, hvad den betød. Hun læste den atter og ville ikke tro sine egne øjne. Don Juan iagttog hende opmærksomt og så hende afvekslende tørre sin pande og gnide sine øjne. Hendes læber sitrede, hendes ansigt blev ligblegt, og hun var nødt til med begge hænder at holde på papiret, for at det ikke skulle falde ned på gulvet. Endelig gjorde hun en fortvivlet anstrengelse, rettede sig i vejret og udbrød: "Det er en afskyelig løgn, Don Garcia har aldrig skrevet det!"

Don Juan svarede: "De kender jo hans skrift. Han vidste ikke, hvad den skat var værd, han besad ... men jeg modtog hans tilbud, fordi jeg tilbeder Dem."

Hun tilkastede ham et blik, der udtrykte den dybeste foragt, og gav sig atter til at læse brevet med samme opmærksomhed som en sagfører, der har mistanke om, at et dokument er blevet forfalsket. Hendes vidt opspilede øjne var stift hæftet på papiret. Fra tid til anden trillede en stor tåre ned ad kinden, uden at hun kneb øjenlåget til. På en gang smilede hun vanvittigt og udbrød: "Det er en spøg, ikke sandt? Det er bare løjer? Don Garcia står der nede, han kommer straks!"

"Nej, det er ingen spøg, Doña Fausta. Intet er mere sandt end at jeg er ganske forelsket i Dem. Jeg ville være meget ulykkelig, hvis De ikke troede mig." – "Elendige skurk!" udbrød Doña Fausta. "Hvis det er sandt, hvad du dér siger, er du jo en endnu

større forbryder end Don Garcia." – "Kærligheden undskylder alt, søde Fausta. Don Garcia lader Dem i stikken, tag mig til trøst. Jeg ser på Deres tapet Bacchus og Ariadne malet, lad mig være Deres Bacchus!"

Uden at svare et ord greb hun en kniv på bordet og gik med den hævet over sit hoved hen imod Don Juan. Men han havde set hendes bevægelse, han greb hende i armen, afvæbnede hende med lethed og, da han troede sig berettiget til at straffe hende for dette tilløb til fjendtligheder, kyssede han hende gentagne gange og prøvede på at drage hende hen mod en løjbænk.

Doña Fausta var en svag og fin kvinde; men vreden gav hende kræfter, og hun gjorde modstand mod Don Juan, idet hun snart klamrede sig til bohavet, snart værgede sig med hænder, fødder og tænder. I førstningen havde Don Juan smilende modtaget nogle slag, men snart blev hans vrede lige så stærk som hans elskov, og han knugede Fausta voldsomt uden at bryde sig om, at han klemte hendes sarte hud. Han bar sig ad som en tirret bryder, der for enhver pris vil overvinde sin modstander, rede til at kvæle ham, om det bliver nødvendigt for at kunne sejre i kampen.

Da tog Fausta sin tilflugt til det sidste middel, hun havde til sin rådighed. Hidtil havde en følelse af kvindelig blufærdighed hindret hende i at råbe om hjælp; men da hun så sig på nippet til at bukke under, lod hun hele huset genlyde af sine skrig.

Don Juan mærkede nu, at det ikke længere gjaldt for ham om at få sit offer i sin magt, men at han frem for alt måtte tænke på sin egen frelse. Han ville skyde Fausta fra sig for at kunne nå hen til døren, men hun greb fat i hans klæder, så at han ikke

kunne frigøre sig fra hende. På samme tid hørtes der en foruroligende larm af døre, der gik op og i, der nærmede sig skridt og stemmer af mænd, der var ikke et øjeblik at spilde.

Han gjorde en anstrengelse for at kaste Doña Fausta langt fra sig; men hun havde grebet så fast i hans vams, at han svingede rundt om sig selv med hende uden at have opnået andet end at skifte stilling. Fausta stod nu ved døren, der åbnede sig indad. Hun blev ved at skrige.

I det samme går døren op, en mand med en hagebøsse i hånden viser sig i åbningen. Der undslipper ham et overrasket udbrud, og et knald følger umiddelbart efter. Lampen går ud, og Don Juan mærker, at Doña Faustas hænder slappes, og at noget varmt og flydende løber ned over hans.

Hun faldt eller rettere gled om på gulvet, kuglen havde splintret hendes rygrad, hendes fader havde dræbt hende i stedet for voldsmanden.

Da Don Juan følte sig fri, sprang han ud på trappen midt i røgen fra bøssen. Han fik straks et kolbeslag af faderen og et kårdestik af den tjener, der var med ham. Men ingen af dem gjorde ham nogen synderlig skade. Med kården i hånden prøvede han på at bane sig vej og slukke den fakkel, tjeneren bar, og denne trak sig, forfærdet over hans bestemte mine, tilbage. Don Alonso de Ojeda, der var en hidsig og uforfærdet mand, styrtede sig uden betænkning imod Don Juan, som afparerede hans udfald og rimeligvis i førstningen kun havde til hensigt at forsvare sig. Men når man er vant til at fægte, er en ripost efter paraden en rent uvilkårlig og næsten ufrivillig bevægelse. Efter et øjebliks forløb udstødte Doña Faustas fader et dybt suk og faldt dødelig såret om.

Don Juan, der nu fandt vejen fri, fo'r som en pil ned ad trappen, derfra hen til døren, og var i et nu ude på gaden uden at blive forfulgt af tjenerne, der stimlede sammen om deres døende husbond for at yde ham hjælp. Doña Teresa var kommet løbende til ved knaldet af geværskuddet, havde set det skrækkelige optrin og var faldet besvimet om ved siden af sin fader. Hun kendte endnu kun det halve af sin ulykke.

Don Garcia sad og var i færd med at tømme den sidste flaske amontillado, da Don Juan, bleg, blodbesudlet, med viltre øjekast, iturevet vams og halskraven trukket et godt stykke til side, kom styrtende ind i hans værelse og kastede sig forpustet og målløs ned i en lænestol. Den anden kunne straks skønne, at der måtte være hændt en ulykke, lod Don Juan trække vejret et par gange med besvær og spurgte ham derefter om de nærmere omstændigheder, som han med få ord blev gjort bekendt med.

Don Garcia var ikke den mand, der let lod sig bringe ud af sin vante ro, og han hørte uden at blinke på sin vens afbrudte beretning. Derpå fyldte han et glas, som han rakte ham med de ord: "Drik, De kan trænge til det!" Så tog han selv en slurk og bemærkede: "Det er en slem historie. At slå en fader ihjel er en meget alvorlig ting ... Men man har da for øvrigt eksempler derpå, først og fremmest Cid. Det værste ved sagen er, at De ikke har fem hundrede hvidklædte fætre til at forsvare Dem mod Salamancas politibetjente og den afdødes slægtninge ... Men lad os først tænke på det, som det haster mest med ..." Derpå gik han et par gange rundt i stuen som for at samle sine tanker.

"At blive i Salamanca efter en sådan skandale," tog han atter til orde, "det ville være den rene galskab. Don Alonso de Ojeda er

ikke den første den bedste landjunker, og desuden har naturligvis hans tjenerskab genkendt Dem. Men selv om det kunne antages, at De ikke var blevet genkendt, så har De nu erhvervet Dem et sådant ry her ved højskolen, at man sikkert vil tilskrive Dem en misgerning, hvis ophavsmand man ikke kan påvise. Tro De mig, De må rejse bort, og det jo før, jo hellere. De er her blevet tre gange så lærd som det sømmer sig for en adelsmand af god herkomst. Lad De nu Minerva fare og giv Dem til at dyrke Mars; det ligger bedre til Dem med Deres anlæg. Der er for øjeblikket krig i Flandern, lad os drage derhen og slå kættere ihjel, det er et udmærket middel til at bringe vore småsynder i forglemmelse. Amen! Nu er min præken til ende."

Ordet Flandern virkede på Don Juan som en tryllering. At forlade Spanien troede han var det samme som at undfly sig selv. Midt under strabadser og krigsfarer ville han ikke få tid til at føle samvittighedsnag. Han udbrød begejstret: "Ja, til Flandern, til Flandern, lad os drage hen og søge døden i Flandern!" – "Der er langt fra Salamanca til Bruxelles," sagde Don Garcia med værdighed, "og som sagerne står, kan De ikke komme hurtigt nok af sted. Husk på, at hvis byfogeden får fat på Dem, vil De vanskeligt komme til at gøre felttog andre steder end på Hans Majestæts galejer."

8

Efter i nogle øjeblikke at have drøftet nogle enkeltheder med sin ven afførte Don Juan sig hurtigt sin studenterdragt og tog en baldyret læderkøllert på af den slags, som krigsmænd dengang bar, samt en stor nedkrammet hat og glemte ikke at spække sit bælte med så mange guldskillinger, som Don Garcia kunne

proppe i det. Alle disse forberedelser varede kun få minutter. Han begav sig derpå til fods på vej, kom ud af byen uden at blive genkendt og vandrede hele natten og den følgende formiddag, indtil solens hede nødte ham til at standse.

I den første by, han kom til, købte han sig en hest, sluttede sig til et rejseselskab og kom uhindret til Saragossa, hvor han blev i nogle dage under navnet Don Juan Carrasco.

Don Garcia havde dagen efter hans bortgang forladt Salamanca og var ad en anden vej stødt til ham i Saragossa. Der opholdt de sig ikke længere end nødvendigt, men begav sig efter i hast at have holdt andagt i kirken og taget de aragoniske skønheder i øjesyn, hver forsynet med en pålidelig tjener, til Barcelona, hvor de indskibede sig til Civita-Vecchia. Trætheden, søsygen, de afvekslende landskaber og Don Juans naturlige letsindighed fik ham alt sammen i forening til snart at glemme de frygtelige optrin, han lod bag sig.

I nogle måneder bragte de fornøjelser, de to venner traf i Italien, dem til at tilsidesætte hensynet til det egentlige formål med deres rejse. Men da deres midler begyndte at slippe op, sluttede de sig sammen med nogle landsmænd, der ligesom de var tapre, men lænse på penge, og tog vejen til Tyskland.

De kom derefter til Bruxelles og tog tjeneste hver i det kompagni, hvis fører bedst huede dem. De to venner valgte at lære krigerhåndværket under kaptajn Don Emanuel Gomares kommando, først og fremmest, fordi han var andalusier, dernæst fordi det hed sig om ham, at han ikke krævede andet af sit mandskab, end at det skulle vise mod og holde våbnene vel pudsede og i god stand, men for øvrigt var meget medgørlig hvad spørgsmålet om mandstugt angik.

Han syntes godt om de to venner, behandlede dem vel og anvendte dem, som de ønskede, ved alle farlige foretagender. Lykken var dem gunstig, og mens adskillige af deres våbenfæller fandt døden, blev de ikke en eneste gang såret, men vakte generalernes opmærksomhed, så at de begge på samme dag fik kompagni.

Da de nu mente sig sikre på deres foresattes agtelse og venskab, tilstod de deres virkelige navne og genoptog deres tidligere livsførelse, det vil sige, de tilbragte deres dage med spil og drik og bragte om natten de skønneste kvinder i de byer, hvor de lå i garnison om vinteren, serenader. De havde af deres forældre fået tilgivelse for deres tidligere synder, hvilket ikke gjorde synderligt indtryk på dem, og veksler på banken i Antwerpen, som de rigeligt benyttede sig at.

Unge, rige, tapre og foretagsomme, som de var, gjorde de en mængde erobringer, som det vil være overflødigt at dvæle nærmere ved. Nok er det, at når de fik øje på en skøn kvinde, var alle midler dem lige gode til at komme til at besidde hende. I disse uværdige skørlevneres øjne var løfter og eder kun en leg, og hvis brødre eller ægtemænd havde indvendinger at gøre mod deres adfærd, havde de straks gode kårder og ubarmhjertige sjæle rede.

Med foråret blussede krigen atter op.

I en skærmydsel, der gik spanierne imod, blev kaptajn Gomare dødeligt såret. Don Juan så ham falde, ilede hen til ham og kaldte nogle soldater til, for at de kunne bære ham bort. Men den tapre kaptajn samlede de få kræfter, han endnu havde tilbage, og sagde til ham: "Lad mig kun dø her, jeg mærker, at det er ude med mig. Lige så godt kan jeg ligge her som længere

borte. Pas på jeres folk, de vil få nok at gøre, for jeg ser, hollænderne rykker frem med friske stridskræfter." Derefter vendte han sig om imod soldaterne, der flokkedes deltagende om ham, og sagde: "Slut jer sammen om jeres førere, børn, og bryd jer ikke om mig!"

I det samme kom Don Garcia til og spurgte ham, om han ikke havde et eller andet ønske, han efter sin død ville have opfyldt. Men han svarede: "Hvad Fanden skulle jeg ønske i et øjeblik som dette?" Derpå var det, som om han samlede sine tanker, og han sagde lidt efter: "Jeg har aldrig tænkt synderlig på døden, og jeg troede ikke, den var så nær ... Jeg kunne nok lide at have en præst hos mig ... Men alle vore munke er henne ved trosset ... Det er ellers hårdt at skulle dø uden at have skriftet."

"Her er min bønnebog," sagde Don Garcia og rakte ham en flaske vin. "Vær kun ved godt mod!"

Den gamle soldats øjne blev mere og mere glansløse. Han mærkede ikke Don Garcias spøg, men de andre krigere, der stod om ham, blev forargede over det. Da sagde den døende mand: "Kom nærmere, Don Juan, jeg vil gøre Dem til min arving. Tag denne pung, den indeholder alt hvad jeg ejer og har, hellere må den tilhøre Dem end falde i disse forbandede kætteres hænder. Det eneste, jeg beder Dem om, er, at De vil lade synge nogle messer til min sjæls ro."

Det lovede Don Juan ham med et håndtryk, og Don Garcia gjorde sagte en bemærkning om den forskel, der er på en svag mands anskuelser, når han dør, og dem, han vedkender sig, når han sidder ved et med flasker fyldt bord.

Nogle kugler, der fløjtede om ørerne på dem, meldte hollændernes komme. Soldaterne trådte atter ind i rækkerne, enhver sagde kaptajn Gomare et hastigt farvel og tænkte nu kun på at trække sig tilbage i god orden. Det var imidlertid svært nok, eftersom fjenderne var mange, vejen opblødt af regn og soldaterne trætte af en lang march. Dog kunne hollænderne ikke bryde deres rækker, men måtte ved mørkets frembrud opgive forfølgelsen uden at have taget en eneste fane fra dem eller en eneste fange, som ikke var såret.

Om aftenen sad de to venner i et telt og passiarede med nogle andre officerer om det slag, de havde været i. De dadlede den kommanderende generals ordrer og kunne nu bag efter se alt, hvad han burde have gjort. Dernæst kom de sårede og døde på tale, og Don Juan ytrede: "Kaptajn Gomare vil jeg længe komme til at savne. Han var en tapper officer, en god kammerat og en sand fader for sine undergivne."

"Ja vel," svarede Don Garcia. "Dog må jeg tilstå, at jeg aldrig er blevet så overrasket over noget, som da jeg så ham så forlegen for at have en præstekjole ved sin side. Det beviser kun én ting, og det er, at det er lettere at være en helt i munden end i gerning. Mangen én blæser en fare et stykke, så længe den er fjern, men blegner, når den nærmer sig. Men, det er sandt, Don Juan, siden De er hans arving, så sig os engang hvad der er i den pung, han har efterladt Dem."

Don Juan lukkede den nu først op og så, at den indeholdt omtrent tres guldstykker.

"Siden vi er ved muffen," sagde Don Garcia, der var vant til at betragte sin vens pung som sin egen, "hvorfor skulle vi da ikke

tage os et parti farao i stedet for at sidde her og tude over vore afdøde venner?"

Dette forslag faldt i god jord; der blev slæbt nogle trommer hen og lagt en kappe over dem. Det var deres spillebord. Don Juan spillede først og fik råd af Don Garcia. Men inden han gjorde sin indsats, trak han ti guldstykker op af pungen, viklede dem ind i sit lommetørklæde og puttede dem i sin lomme.

"Hvad Fanden gør De det for?" spurgte Don Garcia. "Skal en soldat samle sig liggendefæ, og det dagen før en kamp?" – "De ved jo nok, Don Garcia, at ikke alle pengene er mine. Don Emanuel har testamenteret mig dem på det vilkår, at jeg skulle lade læse messer for ham." – "Så skulle da pokker tage Dem," udbrød Don Garcia. "Jeg tror, Gud forbande mig, De har i sinde at give de penge til den første præst, vi træffer på." – "Ja, hvorfor ikke? Det har jeg jo lovet." – "Ti dog stille! Ved Profetens skæg, De gør mig skam, jeg kender Dem ikke igen."

Spillet begyndte med vekslende held, men gik snart Don Juan ganske imod. Forgæves tog Don Garcia kortene for at prøve, om det skulle hjælpe; efter en times forløb var alle de penge, de ejede og havde, tilligemed kaptajn Gomares halvtreds guldstykker gået over i modspillernes hænder. Don Juan ville nu gå hen og lægge sig; men Don Garcia var i en ophidset stemning og påstod, at han ville have oprejsning og vinde det tilbage, han havde tabt. "Kom nu, De forsigtige mand, med de skillinger, De har gemt. Jeg er vis på, de vil bringe os lykke."

"Men, Don Garcia, husk dog på at jeg har lovet ..." – "Lad nu være med de barnagtigheder, vi har andet at tænke på end messer. Havde kaptajnen været her, ville han hellere have plyndret en kirke end undladt at sætte på et kort." – "Der er fem

daler," sagde Don Juan, "men sæt Dem ikke alle ud på én gang." – "Ingen svaghed!" sagde Don Garcia, satte de fem daler på en konge, vandt, satte den dobbelte indsats og tabte.

"Kom nu med de fem sidste," sagde han, bleg af vrede. Don Juan prøvede på at gøre indsigelse, men blev snart overtalt, så han gav efter og udleverede de fire daler, der straks gik samme vej som de andre. Don Garcia smed kortene i ansigtet på sin modspiller, rejste sig rasende op og sagde til Don Juan: "De har altid været heldig, og jeg har hørt sige, at den sidste skilling altid er sikker på at besværge uheld." Don Juan var mindst lige så rasende som han. Han tænkte nu ikke længere hverken på messer eller sin ed, satte den eneste daler, han havde tilbage, på et es og tabte den straks. "Gid Fanden havde kaptajn Gomares sjæl!" udbrød han. "Jeg tror, hans penge er forgjorte."

De blev spurgt, om de havde lyst til at spille videre; men da de ikke havde flere penge, og det ikke er let for folk, der hver dag udsætter sig for at sætte livet til, at få penge på borg, blev de nødt til at opgive spillet og søge trøst hos flasken. Den stakkels kaptajns sjæl blev fuldstændig glemt.

Nogle dage efter fik spanierne forstærkning, gik atter angrebsvis til værks og rykkede frem mod fjenden. De kom forbi de steder, hvor de før havde kæmpet. De døde var endnu ikke blevet begravet. Don Garcia og Don Juan sporede deres heste for at slippe hurtigt forbi disse stinkende lig, der var hæslige at skue, da en soldat foran dem på en gang udstødte et højt skrig ved synet af en krop, der lå i en grøft. De red nærmere og genkendte kaptajn Gomare.

Han var i høj grad vansiret, og hans i skrækkelige krampetrækninger stivnede ansigt vidnede om, at hans sidste

øjeblikke havde været ledsaget af gruelige smerter. Skønt Don Juan allerede var fortrolig med slige skuespil, kunne han dog ikke lade være at gyse ved skuet af dette lig, hvis glansløse, blodskudte øjne syntes rettet mod ham med en truende mine, og han kom til at mindes den stakkels kaptajns sidste pålæg, som han havde forsømt at efterkomme. Dog prellede dette samvittighedsnag snart af imod den hårde skal, han efterhånden havde omgivet sit hjerte med, og han lod hurtigt grave en grav for i den at nedsænke kaptajnen. Tilfældigvis var der i nærheden en kapucinermunk, som i en fart haspede et par bønner af.

Liget blev stænket med vievand og tildækket med jord og sten, og soldaterne marcherede videre i større tavshed end sædvanlig. Men Don Juan lagde mærke til, at en gammel kriger efter længe at have rodet i sine lommer endelig fandt en daler, som han gav kapucinermunken med de ord: "Det er til en messe for kaptajn Gomare." Den dag gav Don Juan prøver på en ualmindelig tapperhed og udsatte sig så hensynsløst for fjendens ild, at man skulle have troet, han ville lade sig slå ihjel. "Man er aldrig så modig, som når man ikke har en skilling tilbage," sagde hans våbenfæller.

Kort tid efter kaptajn Gomares død blev en ung soldat optaget som rekrut i den afdeling, Don Juan og Don Garcia gjorde tjeneste ved. Han lod til at være bestemt og uforfærdet, men tillige underfundig. Man så ham aldrig drikke eller spille sammen med sine kammerater, men han kunne tilbringe hele timer siddende på en bænk i vagtstuen, optaget af at se fluerne sværme eller lade aftrækkeren på sin hagebøsse spille. Soldaterne drillede ham for hans stilfærdighed og gav ham

øgenavnet: Artig. Under det var han kendt ved kompagniet, og selv hans foresatte kaldte ham ikke anderledes.

Felttoget endte med belejringen af Bergen-op-Zoom, der som bekendt blev en af de blodigste i denne krig, da de belejrede forsvarede sig med yderste hårdnakkethed.

En nat gjorde de to venner samtidig tjeneste ude i løbegravene, der da var ført så tæt ind på fæstningens mure, at denne post var en af de farligste. De belejrede gjorde hyppige udfald, og deres ild var heftig og velrettet.

Den første del af natten hengik med idelige alarmeringer; men til sidst syntes både belejrere og belejrede i lige grad at give efter for trætheden. Skydningen hørte op fra begge sider, og der blev ud over hele sletten en dyb stilhed, som kun sjældent afbrødes af salver, der blot havde til hensigt at vise, at selv om kampen var hørt op, vedblev man ikke des mindre at holde god vagt.

Klokken var omtrent fire om morgenen. Det er den tid på døgnet, da et menneske, som har våget, føler en pinefuld kulde i forbindelse med en trang til at opgive ævred, der kommer af legemlig træthed og tilbøjelighed til at falde i søvn. Der er ingen ærlig kriger, som ikke vil indrømme, at han under en slig stemning har følt sig i stand til en svaghed, som han efter solopgang har rødmet over.

Don Garcia trippede rundt for at blive varm, trak kappen sammen om sin krop og sagde: "Guds død! Jeg mærker marven stivne i knoklerne på mig. Jeg tror, en hollandsk dreng kunne få bugt med mig, selv om han ikke havde andet våben end et ølkrus. Jeg kan virkelig ikke begribe hvad der går af mig. Nys kom jeg til at ryste og bæve ved et bøsseskud. Hvis jeg var

gudfrygtig, kunne jeg, min tro, gerne bilde mig ind, at den besynderlige stemning, jeg er i, var en advarsel fra oven."

Alle de tilstedeværende, ikke mindst Don Juan, blev temmelig overraskede over at høre ham tale om Himlen, som han ellers ikke brød sig synderlig om og sædvanligvis kun omtalte på en spottende måde. Da han mærkede, at nogle smilede ad hans ytring, sagde han i et anfald af forfængelighed: "Gå nu bare ikke hen og tro, at jeg enten er bange for hollænderne eller Gud eller Djævelen, for så skal I få med mig at bestille, så snart vi bliver afløst." – "Lad gå med hollænderne," sagde en gammel kaptajn med gråt overskæg og en rosenkrans hængende ved siden af sin kårde, "men Gud og Fanden, dem har man lov at være bange for."

"Hvad ondt kan de gøre mig?" spurgte Don Garcia. "Lynet rammer ikke så sikkert som en protestantisk hagebøsse." – "Men Deres sjæl?" spurgte den gamle kaptajn og korsede sig over en så frygtelig gudsbespottelse. – "Åh, hvad min sjæl angår ... så måtte jeg først være sikker på, at jeg i det hele taget havde en. Hvem har nogen sinde sagt mig, at jeg havde en sjæl? Præsterne. Men den opfindelse indbringer dem så gode indkomster, at der ikke er tvivl om, at det er dem, der har lavet den, ligesom kukkenbagerne har fundet på tærter for at kunne sælge dem." – "Don Garcia, det vil tage en gal ende med Dem," sagde den gamle kaptajn. "Slig tale bør ikke føres i en løbegrav."

"Jeg er ikke fritænker," sagde Don Juan muntert, "og jeg misunder Dem undertiden Deres mageløse ligegyldighed for det hinsidige; for, det må jeg tilstå, selv om De gør nar ad mig for det, der er øjeblikke, da jeg får ubehagelige anelser, når jeg tænker på hvad der fortælles om de evigt fordømte sjæle."

"Det bedste bevis på, hvor lidt magt Djævelen har, er, at De nu står her i denne løbegrav. De kan stole på, mine herre!" sagde Don Garcia og slog Don Juan på skulderen, "at hvis der var en Djævel til, så havde han for længst bortført den fyr der. Så ung han er, kan De være sikre på, at han er evig fordømt. Han har forført flere kvinder og lagt flere mænd på båren, end to franciskanermunke og to valenciabanditter kunne have overkommet deres hele liv."

Han havde endnu ikke talt ud, da der fra den løbegrav, som stødte op til den spanske lejr, faldt et bøsseskud. Don Garcia førte hånden til brystet og sagde: "Jeg er såret." Han ravede og faldt om, og i samme øjeblik så man en mand tage flugten. Men mørket skjulte ham snart for hans forfølgere.

Don Garcias sår lod til at være dødeligt. Skuddet var blevet affyret på nært hold, og våbnet havde været ladt med flere kugler. Men denne forhærdede fritænkers fasthed fornægtede sig ikke et øjeblik. Han bad dem, der talte til ham om skriftemål, rejse Fanden i vold og sagde til Don Juan: "Der er kun én ting, der vil ærgre mig efter min død, og det er, at kapucinermunkene vil bilde Dem ind, at det er en gudsdom over mig. De må jo dog indrømme mig, at det er den naturligste ting af verden, at et bøsseskud dræber en soldat. De siger, at skuddet er blevet affyret fra vor side; så er det naturligvis en eller anden skinsyg karl, der af had har ladet mig snigmyrde. Hæng ham uden videre, hvis De får fat på ham! Hør nu en gang, Don Juan, jeg har to kærester i Antwerpen, tre i Bruxelles og andre rundt omkring, som jeg nu ikke kan huske ... Det begynder at svimle for mig ... Dem vil jeg testamentere Dem ... I mangel af noget bedre ... Tag også min kårde ... og lad

mig se, De ikke glemmer den finte, jeg har lært dem ... Farvel! ... I stedet for messe skal mine våbenfæller ved min begravelse holde et ordentligt sviregilde."

Således omtrent lød hans sidste ord. Om Gud og den anden verden brød han sig lige så lidt, som han havde gjort det, da han endnu var fuld af liv og kraft. Han døde med smil på læben, da hans forfængelighed gav ham styrke til lige til sidstningen at blive i den afskyelige rolle, han så længe havde spillet. Artig viste sig ikke mere. Hele hæren var overbevist om, at det var ham, der havde myrdet Don Garcia; men hvad de grunde angik, der kunne have tilskyndet ham dertil, tabte man sig i tomme gisninger.

Don Juan sørgede over Don Garcia som over en broder og var vanvittig nok til at bilde sig ind, at han havde ham at takke for alt. Det var ham, der havde indviet ham i livets hemmeligheder og taget det tykke skæl fra hans øjne, der før havde dækket dem. Han spurgte sig selv: "Hvad var jeg, før jeg lærte ham at kende?" Og hans forfængelighed svarede, at han var blevet til et væsen, der var alle andre overlegent. Kort sagt, alt det onde, som omgangen med denne gudsfornægter i virkeligheden havde tilføjet ham, forvandlede han til noget godt, og han var ham lige så taknemmelig, som en lærling bør være sin lærer og mester.

Det sørgelige indtryk, dette så pludselige dødsfald efterlod hos ham, blev længe nok tilbage i hans sind til at nøde ham til i flere måneder at skifte levevis. Men lidt efter lidt vendte han tilbage til sine tidligere vaner, der havde slået for dybe rødder i hans sjæl til at kunne udryddes ved en sådan begivenhed. Han gav sig på ny til at spille, drikke, gøre kvinderne sin opvartning og kæmpe med ægtemændene. Hver dag havde han et nyt

eventyr. Snart besteg han en vold, som der var skudt åbning i, snart en altan; om morgenen krydsede han klinge med en ægtemand, om aftenen sad han og drak med skøger.

9

Don Juan fik midt under sine udflugter at vide, at hans fader nylig var død. Hans moder havde kun overlevet ham nogle få dage, så at han på samme tid modtog efterretningen om begge dødsfald. Godsforvalterne rådede ham til, hvad han selv var mest tilbøjelig til, at vende tilbage til Spanien og indtræde i besiddelsen af fideikommiset og de store ejendomme, han var arving til.

Han havde for længst fået tilgivelse for Doña Faustas fader, Don Alonso de Ojedas, død og betragtede denne sag som fuldstændig endt. Desuden havde han lyst til at forsøge sine kræfter på en større skueplads. Han tænkte på Sevillas glæder og de talrige skønheder, der formodentlig kun ventede på hans komme for at overgive sig til ham på nåde og unåde. Han lagde derfor rustningen og drog til Spanien.

Først opholdt han sig nogen tid i Madrid, hvor han ved en tyrefægtning gjorde sig bemærket ved sin rige dragt og hurtige galop. Han gjorde der nogle erobringer, men opholdt sig ikke ret længe i byen. Da han var kommet til Sevilla, blændede han små og store ved sin pragt og overdådighed. Hver dag gav han nye fester, hvortil han indbød Andalusiens skønneste kvinder; hver dag var der nye fornøjelser og nye svirelag i hans prægtige slot. Han var blevet en slags konge for en hel sværm af skørlevnere, der over for alle andre viste den mest tøjlesløse adfærd, men adlød ham med den føjelighed, som ofte træffes

blandt slette mennesker, der slutter sig sammen. Der var ikke den udskejelse, han ikke sølede sig i, og ligesom en lastefuld rigmand ikke blot er farlig for sig selv, således smittede hans ryggesløshed den andalusiske ungdom, så den hævede ham til skyerne og tog ham til mønster. Der er ingen tvivl om, at hvis Forsynet længere havde fundet sig i hans udsvævende færd, ville det have krævet en ildregn at få bugt med Sevillas udskejelser og forbrydelser. Skønt Don Juan i nogle dage måtte holde sengen på grund af sygdom, faldt det ham ikke derfor ind at gå i rette med sig selv. Tværtimod var det kun for at kunne ile til nye udskejelser, at han af lægen krævede helbredelse.

Da han begyndte at komme sig, morede det ham at optage en fortegnelse over alle de kvinder, han havde forført, og alle de ægtemænd, han havde bedraget. Denne fortegnelse var delt i to spalter, en med kvindernes navne og en kort angivelse af deres udseende, på den anden side navnet på mændene og deres stilling. Han havde stort besvær med i erindringen at genkalde sig alle disse ulykkelige væseners navne, og troligvis var fortegnelsen langtfra fuldstændig.

En dag viste han den til en af sine venner, som var kommet for at se til ham. Da han i Italien havde nydt en kvindes gunst, der dristede sig til at prale med, at hun havde været kæreste med paven, begyndte fortegnelsen med hendes navn, og lige over for stod øverst blandt de bedragne mænd pavens navn. Derefter fulgte en regerende fyrste, så kom hertuger, markier, og så videre lige ned til håndværkere.

"Der kan du se, min kære ven," sagde Don Juan, "ingen har kunnet undgå mig lige fra paven selv ned til skomageren; der er ikke en eneste samfundsklasse, som ikke har ydet sit bidrag."

Don Torribio – således hed vennen – læste omhyggeligt fortegnelsen igennem og gav ham den tilbage, idet han i en overlegen tone bemærkede: "Den er ikke fuldstændig." – "Hvad for noget? Er den ikke fuldstændig? Hvem mangler da på min ægtemandsliste?" – "Gud," svarede Don Torribio.

"Gud? Det er sandt, der er ikke en eneste nonne. Det skal du sandelig have tak for, at du har ladet mig vide. Men jeg sværger dig til ved min adelsmands ære, at han inden en måned skal stå på listen foran Hans Hellighed Paven, og at du skal komme til at spise til aften hos mig sammen med en nonne. Hvor er der et kloster her i Sevilla med smukke nonner?"

Nogle dage efter rykkede Don Juan i marken. Han gav sig til at besøge de kirker, der hørte til nonneklostre, og knælede ned tæt ved de gitre, der adskiller Herrens brude fra de øvrige troende kristne. Derfra kastede han frække blikke på disse sky jomfruer, ligesom en ulv, der er kommet ind i en fåresti, søger det fedeste får for at ofre det først.

I Rosenkranskirken fik han snart øje på en ung, henrivende nonne, hvis naturlige skønhed yderligere fremhævedes af det tungsind, der lå over hendes træk. Aldrig hævede hun sine øjne op eller drejede dem til nogen af siderne; men hun syntes ganske optaget af fromme tanker, bevægede sagte læberne og bad med større andagt og inderlighed end nogen af hendes søstre.

Synet af hende vakte gamle minder i Don Juans sjæl. Det forekom ham, at han havde set denne kvinde før på et andet sted, men det var ham umuligt at huske når og hvor. Der var så mange billeder af kvinder mere og mindre dybt præget i hans sind, at det ikke kunne undgås, at de løb i ét for hans tanker. To

dage i træk vendte han tilbage til kirken og lagde sig hver gang på knæ tæt ved gitteret, uden at det dog kunne lykkes ham at få søster Agate til at se op. Han havde fået at vide, at hun hed således.

Det vanskelige ved at besejre en kvinde, som i følge sin stilling og i kraft af sit stilfærdige væsen var så vel forvaret, tjente kun til yderligere at ægge Don Juans attrå. Det vigtigste, men også det vanskeligste for ham var at blive lagt mærke til. Hans indbildskhed sagde ham, at hvis han blot kunne tiltrække sig søster Agates opmærksomhed, ville sejren være halvvejs vundet.

For at nøde hende til at slå øjnene op fandt han da på følgende udvej: Han stillede sig så tæt ved hende, som det var ham muligt, og idet han benyttede sig af det øjeblik, da hostien blev løftet i vejret og alle faldt på knæ, rakte han hånden ind mellem gitterets tremmer og hældte foran søster Agate indholdet af en lille flaske, han havde bragt med, og som indeholdt stærkt duftende dråber. Den gennemtrængende lugt, der pludselig mærkedes, nødte den unge nonne til at løfte hovedet i vejret, og da Don Juan havde anbragt sig lige over for hende, kunne hun ikke undgå at få øje på ham.

I førstningen malede der sig en levende forbavselse i alle hendes træk, derefter blev hun dødbleg, udstødte et svagt skrig og faldt afmægtig om på fliserne. De andre søstre skyndte sig hen til hende og bar hende ind i hendes celle. Don Juan gik vel tilfreds med sig selv sin vej og tænkte: "Den nonne er virkelig nydelig; men jo mere jeg ser på hende, des mere synes det mig, at hun allerede må stå på min liste."

Næste dag indfandt han sig nøjagtigt ved messetid på sin plads ved gitteret. Men søster Agate sad ikke der, hvor hun plejede, i første række blandt nonnerne; hun var tværtimod næsten skjult bag sine søstre. Ikke desto mindre lagde Don Juan mærke til, at hun ofte stjålent kiggede frem. Han drog deraf et gunstigt varsel for sin lidenskab og tænkte ved sig selv: "Den små er bange for mig ... Hun skal snart blive tam."

Da messen var til ende, så han, at hun gik ind i en skriftestol; men for at nå derhen måtte hun gå tæt forbi gitteret og tabte som af vanvare sin rosenkrans. Don Juan var alt for erfaren til at lade sig narre af denne foregivne adspredthed. Først tænkte han, at det var af vigtighed for ham at få fat i denne rosenkrans; men den lå inden for gitteret, og han mærkede, at han måtte vente med at tage den op, til alle var gået ud af kirken. For nu at oppebie dette øjeblik stillede han sig med ryggen op ad en pille i en andægtig stilling med den ene hånd for øjnene, men med svagt udspilede fingre, så at han ikke gik glip af nogen af søster Agates bevægelser. Enhver, der så ham i denne stilling, måtte antage ham for en god kristen, som stod fordybet i gudelige betragtninger.

Nonnen kom ud af skriftestolen og gjorde nogle skridt for at vende tilbage til klosterets indre. Men hun opdagede snart, eller rettere lod, som om hun opdagede, at hun manglede sin rosenkrans. Hun så sig om til alle sider og fik øje på den henne ved gitteret. Hun vendte tilbage og bukkede sig ned for at tage den op. I samme øjeblik opdagede Don Juan noget hvidt, der stak frem under gitteret. Det var et ganske lille stykke sammenlagt papir. Nonnen gik straks sin vej.

Don Juan blev overrasket over at han langt hurtigere, end han havde ventet, fik held med sine bestræbelser og følte en vis fortrydelse over ikke at støde på flere hindringer. Han var næsten til mode som en jæger, der forfølger en hjort og gør regning på et langt og møjsommeligt ridt, men på en gang ser dyret falde, lige som det er jaget op, og således ser sig den fornøjelse og ære berøvet, som han havde ventet af forfølgelsen. Dog tog han hurtigt sedlen op og gik ud af kirken for uforstyrret at kunne læse dens indhold. Det lød som følger:

> "Er det Dem, Don Juan? Er det virkelig sandt, at De ikke har glemt mig? Jeg var meget ulykkelig, men jeg begyndte at vænne mig til min skæbne. Nu vil jeg blive meget mere ulykkelig. Jeg burde hade Dem. De har udgydt min faders blod. Men jeg kan hverken hade eller glemme Dem. Hav medlidenhed med mig! Kom aldrig mere hen i denne kirke, det gør mig alt for bedrøvet. Farvel, farvel, jeg er død for verden.
>
> *Teresa.*"

"Åh, det er den lille Teresa!" tænkte Don Juan. "Vidste jeg ikke nok, at jeg havde set hende før et eller andet sted."

Han læste atter sedlen. "'Jeg burde hade Dem!' Det betyder: Jeg tilbeder Dem. – 'De har udgydt min faders blod!' Det var det samme, som Chimène sagde til Rodrigue. – 'Kom aldrig mere hen i denne kirke!' Det vil sige så meget som: Jeg venter Dem i morgen. – Meget vel, hun er min!" Og dermed gik han hen at spise til middag.

Næste dag indfandt han sig meget punktligt i kirken med et brev rede i sin lomme. Men han blev meget overrasket ved ikke at se søster Agate vise sig. Aldrig havde en messe forekommet ham så langvarig. Han var rasende. Efter at han mangfoldige gange havde forbandet Teresas betænkeligheder, gik han sig en tur ved Guadalquivirs bredder for at se at hitte på en udvej. Han fandt på følgende list:

Rosenkransklosteret var berømt blandt de andre i Sevilla for det udmærkede syltetøj, dets nonner kunne lave. Don Juan gik nu hen til portnersken og lod sig fortegnelsen forevise over alle de forskellige syltede sager, hun havde til salgs. "Har De ikke også Maraña-citroner?" spurgte han i den naturligste tone af verden. – "Maraña-citroner? Nej, den slags syltetøj kender jeg ikke." – "Det var mærkeligt, det er netop i høj grad moderne, og jeg undrer mig over, at der ikke laves noget af den slags i et kloster som Deres." – "Er det Maraña-citroner, De siger?" – "Ja, Maraña," gentog han med eftertryk på hver stavelse. "Det kan umuligt være andet, end at en af Deres nonner må kende opskriften på det syltetøj. Spørg en gang ad, så skal jeg høre ind igen i morgen."

Nogle minutter efter var der over hele klosteret kun spørgsmål om Maraña-citroner. De kyndigste nonner havde aldrig hørt tale om dem; kun søster Agate kendte opskriften. Man skulle til almindelige citroner sætte rosenvand, violessens og så videre, og derefter ... Kort sagt, hun skulle nok påtage sig at lave det.

Da Don Juan kom igen, fik han en krukke Maraña-citroner. Det var ganske vist en afskyelig blanding, der smagte rædsomt; men under det pergament, hvormed syltekrukken var lukket, lå

et lille brev fra Teresas hånd. Det indeholdt atter bønner om at give afkald på hende og glemme hende. Den stakkels pige søgte at føre sig selv bag lyset. Religionen, den datterlige kærlighed til faderen og elskov gjorde hinanden rangen stridig i dette sønderrevne hjerte, hvor det dog var let at skønne, at elskoven var den mægtigste.

Næste dag sendte Don Juan en af sine pager hen til klosteret med en kasse citroner, som han ønskede at få syltet, og som han særligt anbefalede til den nonne, der havde lavet det syltetøj, han havde købt den foregående dag. På bunden af kassen havde han behændigt skjult et svar på Teresas breve. Deri sagde han:

> "Jeg har været meget ulykkelig. Et skæbnesvangert uheld har ført min arm. Siden den forfærdelige nat har jeg uafladelig tænkt på dig. Jeg turde ikke håbe på, at du ville lade være med at hade mig. Endelig har jeg fundet dig igen. Hør op at tale til mig om den ed, du har svoret. Førend du kastede dig for alterets fod, hørte du mig til. Du kunne ikke råde over dit hjerte, fordi det var mit ... jeg kommer nu og kræver det; det er mig dyrebarere end livet. Enten skal jeg dø, eller du skal gives mig tilbage. I morgen kommer jeg og forlanger dig i tale. Jeg turde ikke indfinde mig, før jeg havde ladet dig det vide; jeg var bange for at din uro skulle røbe os. Du skal væbne dig med mod og sige mig, om portnersken kan vindes ved bestikkelse."

Han havde behændigt stænket to dråber vand på papiret for at give det udseende af at han havde udgydt tårer, mens han skrev brevet.

Nogle timer senere bragte klosterets gartner ham et svar og tilbød ham sin tjeneste. Portnersken var ubestikkelig. Søster Agate samtykkede i at komme ned i talestuen, men kun på det vilkår, at det skulle være for at sige ham et evigt farvel.

Den ulykkelige Teresa indfandt sig der mere død end levende og måtte holde sig fast ved gitteret med begge hænder for ikke at segne. Don Juan stod roligt, uden at fortrække en mine, og nød med fryd den uro, hans nærværelse bragte hende i. I førstningen talte han for at narre portnersken ganske utvungent om de venner, Teresa havde efterladt i Salamanca, fra hvem han havde hilsner at bringe hende. Men da portnersken et øjeblik fjernede sig, benyttede han sig af lejligheden og hviskede hurtigt til Teresa: "Jeg er fast bestemt på at prøve alt for at få dig ud herfra, om jeg så skal blive nødt til at stikke ild på klosteret. Jeg vil intet høre. Du hører mig til. Om nogle få dage skal du være min, eller også dør jeg. Men så skal også adskillige andre lade deres liv."

Portnersken kom tilbage. Doña Teresa havde hjertet siddende i sin hals og kunne ikke få et eneste ord frem. Imidlertid talte Don Juan i en ganske ligegyldig tone om syltetøj og om den håndgerning, nonnerne plejede at sysselsætte sig med, lovede portnersken at sende hende indviede rosenkranse fra Rom og at skænke klosteret en brokades kjole til skytshelgenindens navnedag. Efter en halv times samtale af lignende art hilste han Teresa med en ærbødig og værdig mine og forlod hende i en uro og fortvivlelse, som ikke er til at beskrive.

Hun skyndte sig straks hen og lukkede sig inde i sin celle, og hendes hånd skrev, mere lydig end hendes tunge, et langt brev

fuldt af bebrejdelser, bønner og veklager. Men hun kunne dog ikke lade være at tilstå sin kærlighed, og hun undskyldte overfor sig selv denne svaghed ved at tænke, at hun jo udsonede den ved at vægre sig ved at give efter for sin elskers bønner.

Gartneren, der havde påtaget sig at besørge denne brødefulde brevveksling, bragte snart efter et svar, hvori Don Juan fremdeles truede med at skride til yderligheder. Han havde hundrede karle i sin tjeneste og veg ikke tilbage for nogen som helst krænkelse af helligdommen. Han skulle med glæde dø, når han blot endnu en gang måtte kryste sin veninde i sine arme.

Hvad kunne den stakkels, svage pige gøre, hun som var vant til at føje en mand, hun tilbad? Hun tilbragte sine nætter med at græde; men om dagen kunne hun ikke bede, fordi Don Juans billede fulgte hende overalt. Selv når hendes legeme, hver gang hun ledsagede sine søstre til andagtsøvelser, uvilkårligt gjorde bedende fagter, var hendes sind fuldt optaget af hendes skæbnesvangre lidenskab.

10

Efter nogle dages forløb havde hun ikke længere kraft til at stå imod og lod Don Juan vide, at hun var rede til alt. Hun så, at hun, hvorledes hun end bar sig ad, var fortabt og sagde da til sig selv, at når hun dog skulle dø, var det bedst i forvejen at nyde et øjebliks lykke.

Don Juan var ude af sig selv af fryd og traf forberedelser til at bortføre hende.

Han valgte en nat uden månelys. Gartneren bragte Teresa en silkestige, ved hvis hjælp hun kunne komme over klosterets

mur. På et nærmere betegnet sted i haven skulle der være skjult en bylt klæder til hende, da det ikke lod sig gøre at gå ud på gaden i nonnedragt. Don Juan skulle vente på hende ved foden af muren. Lidt borte skulle der holde en vogn med raske muldyr for, som hurtigt skulle bringe hende ud på et landsted, hvor hun kunne være i sikkerhed for al forfølgelse og leve roligt og lykkeligt med sin elsker. Det var den plan, Don Juan selv havde lagt.

Han lod sy passende klæder, prøvede rebstigen, og føjede en instruks til om måden, hvorpå den skulle fastgøres. Kort sagt, han forsømte intet af det, der kunne sikre et heldigt udfald af hans foretagende. Man kunne stole på gartneren, der havde for meget at vinde ved at vise sig tro, til at man ikke skulle kunne lide på ham. Desuden var der truffet forholdsregler til at lade ham myrde natten efter bortførelsen. Med ét ord, det hele komplot syntes så snildt opspundet, at intet kunne hindre dets udførelse.

For at undgå al mistanke tog Don Juan ud på sit herresæde Maraña to dage før den til bortførelsen fastsatte tid. Det var dér, han havde tilbragt den største del af sin barndom, men siden han var kommet tilbage til Sevilla, havde han ikke sat sine ben der.

Han kom dertil ved mørkets frembrud og sørgede først og fremmest for et godt aftensmåltid. Derefter lod han sig klæde af og gik i seng. Han havde i sit soveværelse ladet tænde to store vokslys i armstager og på bordet lægge en bog med liderlige historier. Da han havde læst nogle sider, mærkede han, han blev søvnig, lukkede bogen og slukkede det ene af lysene.

Førend han pustede det andet ud, kastede han et adspredt blik rundt i værelset og opdagede pludselig henne i sit sengerum det billede, der forestillede pinslerne i Skærsilden, det samme, han så ofte i sin barndom havde set på.

Uvilkårligt vendte han øjnene mod den mand, hvis indvolde blev fortæret af en slange, og skønt billedet nu indgød ham mere rædsel end fordum, kunne han ikke løsrive sig fra det. Samtidig mindedes han kaptajn Gomare og de skrækkeligt fordrejede træk, han i sin død havde fået. Ved tanken herom fo'r han sammen og mærkede hårene rejse sig på hans hoved.

Imidlertid samlede han sit mod og slukkede det andet lys i det håb, at mørket ville befri ham for de hæslige billeder, der forfulgte ham. Men tværtimod forøgede mørket hans rædsel, og han vendte stadig sine øjne mod billedet, skønt han ikke kunne se det. Han kendte det så godt, at det tegnede sig lige så tydeligt for hans fantasi, som om det havde været højlys dag. Undertiden forekom det ham endog, at skikkelserne fik lys og strålede, som om den af maleren fremstillede skærsild havde været en virkelig lue. Kort sagt, hans ophidselse var så stor, at han med høje skrig kaldte på sine tjenere for at byde dem tage det billede bort, der således skræmte ham.

Da de havde indfundet sig, skammede han sig over sin svaghed og tænkte, at hans folk ville more sig på hans bekostning, hvis de hørte, at han havde været bange for et billede. Han nøjedes derfor med i den naturligste tone, det var ham muligt at antage, at sige til dem, at de skulle tænde lysene og lade ham være ene. Han gav sig så atter til at læse. Men det var kun hans øjne, der var ved bogen; hans tanker var ved

billedet, og han tilbragte således en søvnløs nat som et bytte for en ubeskrivelig angst og uro.

Så snart det blev lyst, stod han hastigt op og gik på jagt. Bevægelsen og den friske morgenluft beroligede ham lidt efter lidt, og da han kom hjem igen til sit herresæde, havde det indtryk, synet af billedet havde gjort på ham, fortaget sig. Han satte sig til bords og drak meget, så at han var noget omtåget, da han gik i seng. Han havde givet befaling til at der skulle redes ham et leje i et andet værelse, og man kan nok tænke, at han vel tog sig i agt for at lade billedet bringe derhen. Men han havde bevaret erindringen om det, og den var mægtig nok til endnu at holde ham vågen en del af natten.

For øvrigt indgød denne rædsel ham ikke nogen anger over hans foregående liv. Han havde stadig den planlagte bortførelse i tankerne og rejste, da han havde givet sit tjenerskab de nødvendige vink, ene til Sevilla i den stærke solhede for først at kunne være der ved mørkets frembrud.

Det var også ganske rigtig bælgmørk nat, da han kom forbi Del Lloro-tårnet, hvor han havde sat en af sine tjenere stævne. Han lod ham holde sin hest og erkyndigede sig om, hvorvidt vognen og muldyrene var rede. De skulle efter hans bestemmelse vente på ham i en gade, der lå tæt ved klostret, for at han hurtigt kunne begive sig derhen til fods med Teresa, men dog ikke så nær derved, at det kunne vække nattevagtens mistanke, hvis den på sin runde skulle støde på dem.

Alt var rede, hans instrukser var blevet udført til punkt og prikke. Han så, at han endnu havde en time at vente, inden han kunne give det med Teresa aftalte tegn. Hans tjener kastede ham en brun kappe over skuldrene, og han gik ene ind i Sevilla

ad Trianaporten, idet han tilhyllede sit ansigt, så at ingen kunne kende ham.

Varme og træthed nødte ham til at sætte sig ned på en bænk i en afsides gade. Han gav sig til at fløjte og nynne de melodier, der faldt ham ind. Af og til så han på sit ur, ærgerlig over, at viserne ikke holdt skridt med hans tålmodighed …

På en gang hørte han en uhyggelig, højtidelig musik, og han kunne skønne, at det var de salmer, kirken plejer at bruge ved begravelser. Lidt efter drejede et ligtog om hjørnet og kom hen imod ham. To lange rækker missionsbrødre med brændende kerter i hænderne gik foran en med sort fløjl betrukket kiste, der blev båret af nogle skikkelser i gammeldags dragter med langt hvidt skæg og kårde ved siden, og bag efter den kom der ligeledes to rækker sørgeklædte brødre, der ligesom de forreste bar vokskerter. Hele dette følge gik frem i langsom takt og med største alvor. Man kunne ikke høre deres trin på stenbroen, og hver af skikkelserne snarere gled end skred frem. De lange, stride folder i deres kapper og klædebon syntes lige så ubevægelige som gevandter på marmorstøtter.

Ved dette skue følte Don Juan i førstningen samme lede som den, tanken om døden indgyder en nydelsessyg mand. Han rejste sig op og ville gå sin vej; men han blev overrasket over at se, hvor mange missionsbrødre der var, og det pragtfulde optog pirrede hans nysgerrighed. Følget tog vejen hen imod en kirke der i nærheden, hvis døre netop med larm havde åbnet sig, da Don Juan rykkede en af de skikkelser, der bar kerter, i ærmet og høfligt spurgte ham, hvem det var, der skulle begraves. Manden løftede hovedet op; hans ansigt var blegt og udtæret som en, der nylig er kommet op efter en lang og smertefuld sygdom. Han

svarede med en røst, der lød, som den kom fra graven: "Det er grev Don Juan de Maraña."

Dette besynderlige svar fik hårene til at rejse sig på Don Juans hoved. Men i næste øjeblik fik han sin koldblodighed tilbage og satte et smil op. "Jeg må have hørt fejl," tænkte han, "eller den gamle mand må have taget fejl." Han trådte ind i kirken samtidig med følget. Gravsalmerne begyndte igen, mens orglet lod sine brusende toner høre. Præster i deres sorte kjoler istemte deres messe.

Trods sine bestræbelser for at synes rolig følte Don Juan blodet stivne i sine årer. Han gik hen til en anden missionsbroder og spurgte ham: "Hvem er det, der bliver ført til graven?" – "Grev Don Juan de Maraña," svarede han med hul og skrækkelig røst. Don Juan lænede sig til en pille for ikke at styrte om. Han følte sig en afmagt nær, og alt hans mod var borte.

Imidlertid fortsattes gudstjenesten, og kirkens hvælvinger bragte klangen af orglet og stemmerne til at vokse under salmesangen. Det var ham, som om han hørte englenes kor på Dommens Dag. Endelig gjorde han en anstrengelse og greb en præsts hånd, der i det samme gik forbi ham, en hånd så kold som marmor, og udbrød: "I Himlens navn, Deres Velærværdighed, hvem er det, De beder for, og hvem er De?"

"Vi beder for grev Don Juan Maraña," svarede præsten og så stift på ham med et smerteligt udtryk. "Vi beder for hans sjæls frelse; han er en forstokket synder. Vi er sjæle, som hans moders messer og bønner har frelst ud af Skærsildens luer. Nu betaler vi sønnen den gæld, vi er i til hans moder. Men denne

messe er den sidste, det er os forundt at læse for grev Don Juan de Marañas sjæl."

I samme øjeblik slog tårnuret ét slag. Det var det klokkeslæt, der var fastsat til Teresas bortførelse. Og en stemme, der kom fra en mørk krog i kirken, råbte: "Tiden er kommet, tiden er kommet! Hører han os til?"

Don Juan drejede hovedet og så et frygteligt syn. Don Garcia skred, bleg og blodig, frem med kaptajn Gomare, hvis træk endnu fordrejedes af skrækkelige krampetrækninger. De gik begge to hen imod kisten, og Don Garcia udbrød, idet han med voldsomhed kastede dens låg ned på jorden: "Hører han os til?"

I det samme rejste der sig op bag ham en kæmpestor slange, som ragede flere fod op over ham og syntes rede til at kaste sig over kisten ... Don Juan råbte: "Jesus!" og faldt besvimet om på kirkens stengulv.

11

Det var langt ud på natten, da en nattepatrulje på sin runde opdagede en mand, der lå ved en kirkedør så lang han var uden at røre sig. Soldaterne gik nærmere hen i den tro, at det var liget af en myrdet mand. Men de så straks, at det var grev Maraña, og prøvede på at kalde ham til live ved at stænke vand i ansigtet på ham. Da det imidlertid ikke lykkedes at bringe ham til bevidsthed, bar de ham hjem til hans hus. Nogle sagde, han var drukken, andre, at han havde fået prygl af en eller anden skinsyg ægtemand. Der var ingen, i alt fald ingen hæderlige folk, i Sevilla, der holdt af ham, og enhver af dem gjorde derfor sine bemærkninger om ham. En velsignede den stok, der havde

bearbejdet ham så kraftigt, en anden spurgte, hvor mange flasker vin der vel kunne rummes i et sligt livløst skrog.

Don Juans tjenere fik deres herre overgivet af nattevagten og løb hen og hentede en læge. Der blev foretaget en rigelig åreladning, og det varede ikke længe, før han kom til sig selv.

I førstningen ytrede han kun nogle usammenhængende ord, udstødte nogle meningsløse skrig, hulkede og stønnede. Men lidt efter lidt syntes han opmærksomt at betragte de genstande, der omgav ham. Han spurgte, hvor han var henne, og hvad der var blevet af kaptajn Gomare, Don Garcia og optoget. Hans folk troede, han var blevet gal. Men efter at han havde fået en hjertestyrkning, lod han sig bringe et billede af den korsfæstede Frelser, som han i nogen tid kyssede under en strøm af tårer. Derefter gav han befaling til at bringe ham en skriftefader.

Der blev en almindelig overraskelse over dette forlangende, eftersom hans ugudelighed var vel kendt. Flere præster nægtede at efterkomme hans tjeneres anmodning om at begive sig hen til ham, fordi de var overbevist om at han havde en eller anden dårlig spøg for. Endelig gik en dominikanermunk ind på at gå derhen.

Man lod dem være i enrum, og Don Juan kastede sig for hans fødder, fortalte ham om det syn, han havde haft, og skriftede dernæst. Alt imens han aflagde beretning om hver enkelt af sine misgerninger, afbrød han sig selv for at spørge, om det var muligt, at en så stor synder som han nogen sinde kunne opnå Himlens tilgivelse. Og munken svarede ham, at Guds barmhjertighed var uendelig, opmuntrede ham til at være standhaftig i sin anger, gav ham den trøst, som religionen ikke nægter selv de mest brødebetyngede syndere, og gik derpå sin

vej med løfte om at komme igen om aftenen. Don Juan tilbragte hele dagen i bøn.

Da dominikanerbroderen kom tilbage, erklærede han ham, at han havde taget den beslutning at trække sig tilbage fra en verden, hvor han havde vakt så megen forargelse, og prøve på ved bodsøvelser at udsone de forfærdelige misgerninger, han havde besudlet sig med. Munken blev rørt over hans tårer og opmuntrede ham på bedste måde; men han gav ham, for at forvisse sig om at han ville have mod til at iværksætte sit forsæt, en gruopvækkende skildring af de spægelser, klosterlivet krævede. Ved hver ydmygelse, han nævnede, udbrød Don Juan imidlertid, at det ikke var noget at tale om, og at han egentlig havde fortjent en langt hårdere behandling.

Allerede den næste dag skænkede han halvdelen af sit gods til sine fattige slægtninge, og gav dernæst en del af det øvrige til at oprette en mild stiftelse og bygge et kapel for. Ligeledes lod han store summer uddele til fattigfolk og lod en mængde messer læse for sjælene i Skærsilden, især for kaptajn Gomares og de ulykkelige menneskers sjæle, der var faldet i tvekamp med ham.

Endelig lod han alle sine venner forsamle, bebrejdede sig selv i deres nærværelse det dårlige forbillede, han så længe havde givet dem, og skildrede dem med højtidelig værdighed de samvittighedsnag, hans forrige adfærd voldte ham, og de forhåbninger, han vovede at nære med hensyn til fremtiden. Adskillige af disse ryggesløse mænd blev rørte og lovede bod og bedring, andre af dem var uforbederlige og forlod ham med kold spot.

Førend Don Juan trådte ind i det kloster, han havde valgt sig til sit tilbagetrukne liv, skrev han til Doña Teresa. Han tilstod

hende sin skændige plan, fortalte hende om det liv, han havde ført, om sin omvendelse, bad hende om tilgivelse og formanede hende til at tage ham til mønster og ligesom han søge sin sjæls frelse i anger og ruelse. Dette brev betroede han dominikanermunken efter at have ladet ham læse det.

Den stakkels Teresa havde længe i klosterhaven ventet på det aftalte tegn. Efter at hun havde tilbragt flere timer i usigelig uro og ængstelse, gik hun ved morgenens frembrud ind igen i sin celle som bytte for den mest levende smerte. Hun forklarede sig Don Juans udeblivelse på alle mulige måder, der var langt fra virkeligheden.

Flere dage hengik på denne måde, uden at hun hørte fra ham, og uden at noget bud fra ham mildnede hendes fortvivlelse. Endelig fik munken efter at have forhandlet med forstanderinden tilladelse til at se hende og flyede hende brevet fra den angrende forfører. Mens hun læste det, perlede sveddråberne på hendes pande; snart blev hun ildrød, snart ligbleg. Dog havde hun mod til at læse det til ende.

Dominikaneren prøvede nu på at skildre hende Don Juans anger, og ønskede hende til lykke med at have undsluppet den forfærdelige fare, der ville have ventet dem begge, om ikke deres plan i følge Forsynets åbenbare mellemkomst var strandet. Men Doña Teresa besvarede alle hans formaninger med de ord: "Han har aldrig elsket mig." En heftig feber bemægtigede sig den ulykkelige kvinde; forgæves søgte man hjælp for hende hos lægekunsten og hos religionen: Hun afviste den første og syntes uimodtagelig for den sidste. Efter få dages forløb udåndede hun, idet hun stadig blev ved at gentage de ord: "Han har aldrig elsket mig!"

Da Don Juan havde iført sig munkekutten, viste han i hele sin adfærd, at hans omvendelse var oprigtigt ment. Der gaves ikke den spægelse eller bod, som han ikke fandt alt for mild, og klosterets forstander blev ofte nødt til at befale ham at sætte grænser for de pinsler, hvormed han dødede sit kød. Han forestillede ham, at han på den måde ville forkorte sit liv, og at det krævede langt mere mod i lang tid at tåle mådeholdne spægelser end med ét slag at gøre ende på sin bod ved at berøve sig livet.

Da Don Juans prøvetid var til ende, aflagde han munkeløftet og vedblev under navnet broder Ambrosius at opbygge hele klosteret ved sin levevis. Han bar under vadmelskutten en hestehårs skjorte og havde til leje en slags smal kasse, der ikke var så lang som hans krop. Han nød ikke andet end grøntsager kogt i vand, og kun på helligdage samtykkede han, efter forstanderens udtrykkelige pålæg, i at spise brød. Han tilbragte sine fleste nætter med at våge og bede med korslagte arme; kort sagt, han foregik den gudfrygtige menighed med et godt eksempel, ligesom han fordum havde været forbillede for sine jævnaldrende skørlevnere.

En farsot udbrød i Sevilla og gav ham lejlighed til at øve de nye dyder, som han ved sin omvendelse havde erhvervet sig. De syge blev optaget i den stiftelse, han havde oprettet; han tog sig af de fattige, tilbragte hele dage ved deres leje, formanede, opmuntrede og trøstede dem. Faren for smitte var så stor, at man ikke for penge kunne få folk til at begrave de døde. Don Juan påtog sig dette hverv. Han gik ind i de forladte huse og begravede lig, der allerede var gået i forrådnelse og havde ligget der i flere dage. Overalt var han genstand for velsignelser, og da

han under denne skrækkelige farsot ikke en eneste gang blev syg, påstod nogle lettroende mennesker, at Gud til gunst for ham havde gjort et nyt under.

12

Don Juan havde i flere år som broder Ambrosius boet i klosteret, og hans liv var kun en uafbrudt række bodsøvelser og spægelser. Mindet om hans foregående liv var stadig nærværende for hans hu, men hans samvittighedsnag mindskedes allerede ved den sjælefred, forvandlingen skænkede ham.

En dag stod broder Ambrosius, just på den tid af døgnet, da heden føles stærkest, mens alle de andre munke i klosteret efter skik og brug nød nogen hvile, alene nede i haven og arbejdede barhovedet ude i solen. Det var en bod, han havde pålagt sig selv. Mens han stod krumbøjet over sin spade, så han skyggen af en mand, der var standset foran ham. Han troede, det var en af munkene, som var kommet ned i haven, og hilste ham, alt imens han vedblev at arbejde, med et *Ave Maria*. Men han fik intet svar.

Overrasket over at se, at skyggen ikke gav livstegn, så han op og bemærkede stående foran sig en høj, ung mand i en kappe, der nåede helt ned til jorden, og med ansigtet halvt skjult af en hat med en hvid og sort fjer. Manden betragtede ham i tavshed med et udtryk af skadefro glæde og dyb ringeagt. De så i nogle minutter stift på hinanden. Endelig gik den fremmede et skridt frem, lettede på sin hat, for at Don Juan kunne se hans ansigtstræk, og spurgte ham: "Kender De mig?"

Han så nøjere på ham, men kunne ikke kende ham.

"Husker De belejringen af Bergen-op-Zoom?" spurgte manden. "De har vel ikke glemt en soldat, der hed Artig ...?"

Don Juan for sammen. Den fremmede vedblev koldt: "En soldat, der med et skud dræbte Deres værdige ven Don Garcia i stedet for Dem, som skuddet var tiltænkt? ... Artig, det er mig. Jeg har også et andet navn, Don Juan; jeg hedder Pedro de Ojeda og er en søn af Don Alfonso de Ojeda, som De i sin tid dræbte ... Jeg er broder til Doña Fausta de Ojeda, hvis død De var skyld i ... og til Doña Teresa de Ojeda, som De ligeledes tog livet af."

"Broder," svarede Don Juan og knælede ned for ham, "jeg er en ulykkelig, brødebetynget mand. Det er for at udsone mine misgerninger, at jeg bærer denne dragt og har givet afkald på verden. Hvis der gives noget middel for mig til at opnå Deres tilgivelse, så sig mig det. Den hårdeste bod skal ikke skræmme mig, hvis jeg derved kan opnå, at De ikke længere forbander mig."

Don Pedro smilede bittert og svarede: "Lad hykleriet fare, grev Maraña, jeg tilgiver ikke. Mine forbandelser er De sikker nok på; men jeg er alt for utålmodig til at vente på virkningen af dem. Jeg bærer noget hos mig, der er langt mere virksomt end forbandelser."

Med disse ord kastede han sin kappe til side og viste, at han havde to lange stridskårder med. Dem trak han ud af deres skeder og stak dem i jorden, idet han sagde: "Vælg, Don Juan. De har ord for at være en dygtig fægter, og jeg gør mig ligeledes til af at være øvet i våbenbrug. Lad os nu se, hvad De dur til."

Don Juan gjorde korsets tegn og sagde: "Broder, De glemmer det løfte, jeg har aflagt. Jeg er ikke længere den Don Juan, De

har kendt, jeg er broder Ambrosius."

"Vel, broder Ambrosius, De er min fjende, og lige meget under hvilket navn, de optræder, hader jeg Dem og vil hævne mig på Dem."

Don Juan kastede sig atter på knæ for ham og sagde: "Hvis det er mit liv, De ønsker, så tag det kun. De kan revse mig, som De selv vil, broder."

"Feje hykler," udbrød Don Pedro, "tror du, jeg lader mig narre af dig? Hvis jeg havde i sinde at slå dig ned som en gal hund, ville jeg da have gjort mig den ulejlighed at bringe de våben med? Nå, vælg nu straks og forsvar dit liv!"

"Jeg gentager for Dem, broder, jeg kan ikke kæmpe, men jeg kan dø."

"Din skurk!" udbrød Don Pedro rasende. "Jeg havde hørt sige, at du besad mod, men nu ser jeg, at du er en elendig kryster."

"Mod?" svarede Don Juan. "Ja, det beder jeg Gud skænke mig, for at jeg ikke skal give efter for den fortvivlelse, som jeg uden hans hjælp ville føle ved mindet om mine misgerninger. Farvel, broder, jeg vil gå min vej; for jeg kan jo nok se, at synet af mig gør Dem bittert stemt. Gid min anger en gang må synes Dem så oprigtig, som den i virkeligheden er!"

Han gik nogle skridt for at forlade haven, men Don Pedro holdt ham fast i kappen og sagde: "En af os to skal ikke komme levende ud af denne have. Tag den ene af de to kårder, for jeg tror, Djævelen annamme mig, ikke et ord af Deres klynken."

Don Juan sendte ham et bedende blik og gjorde atter et skridt for at fjerne sig. Men Don Pedro greb ham fast i kraven og sagde, idet han ruskede ham: "Tror du da, din nederdrægtige morder, at du kan vriste dig ud af mine hænder? Nej! Jeg skal

rive din hyklerske kjortel itu, som skjuler en hestehov; måske du da vil have mod nok til at kæmpe med mig!" Og idet han talte således, skubbede han ham hårdt op mod væggen.

"Don Pedro de Ojeda," udbrød Don Juan, "dræb mig, om De vil! Jeg vil ikke kæmpe med Dem!" Og han lagde armene over kors og så stift på sin modstander med en rolig, men ret stolt mine.

"Ja, jeg skal dræbe dig, din elendige karl; men først skal jeg behandle dig, som en slig, fej usling fortjener." Og han gav Don Juan en ørefigen, den første, denne nogen sinde havde fået.

Han blev ildrød i hovedet, og hans ungdoms stolthed og raseri trængte ind i hans sjæl. Uden at mæle et eneste ord kastede han sig over den ene af de to kårder. Don Pedro greb den anden og indtog dækstillingen.

De gik begge rasende løs på hinanden og faldt med samme voldsomhed ud på én gang. Don Pedros kårde forsvandt i Don Juans uldne kutte og gled af mod siden af hans krop uden at såre ham, mens derimod hans trængte ind i hans modstanders bryst lige til fæstet. Don Pedro opgav ånden med det samme.

Da Don Juan så sin fjende udstrakt for sine fødder, blev han i nogen tid stående ubevægelig og så på ham med sløv mine. Lidt efter lidt kom han til sig selv og indså, hvilken forbrydelse han nu atter havde begået.

Han styrtede sig hen over liget og prøvede på atter at kalde det til live. Men han havde set for mange sår til et eneste øjeblik at kunne være i tvivl om, at dette var dødeligt. Den blodige kårde lå ved hans fødder og syntes at tilbyde sig, for at han med den kunne straffe sig selv. Men han afviste straks denne ny fristelse af Djævelen, løb ude af sig selv op til

klosterforstanderen og kastede sig inde i hans celle for hans fødder og fortalte ham under en strøm af tårer om det skrækkelige optrin.

I førstningen ville forstanderen ikke tro ham, og hans første tanke var, at broder Ambrosius på grund af de store spægelser, han havde underkastet sin krop, havde mistet forstandens brug. Men blodet på hans kutte og hænder tillod ham ikke længe at tvivle om den skrækkelige sandhed. Da han imidlertid besad megen åndsnærværelse, indså han straks, at det ville vække stor forargelse mod klosteret, hvis rygtet om denne hændelse kom ud blandt folk. Ingen havde set tvekampen, han foresatte sig derfor at skjule den selv for klosterets beboere. Han befalede Don Juan at følge sig og hjalp ham med at bære liget ind i et værelse for neden, som han lukkede af og gemte nøglen til. Derefter spærrede han Don Juan inde i hans celle og gik hen at melde sagen til byfogeden.

Man vil måske undres over at Don Pedro, der allerede én gang havde prøvet på at dræbe Don Juan på forræderisk vis, havde opgivet tanken om et nyt forsøg på at myrde ham, men prøvet på at skaffe sig sin fjende fra halsen under en kamp med lige våben. Dette var imidlertid fra hans side kun en djævelsk beregnet hævn. Han havde hørt tale om Don Juans spægelser, og hans ry for hellighed var så udbredt, at Don Pedro ikke nærede nogen tvivl om at han jo, hvis han myrdede ham, sendte ham lige lukt ind i Paradis. Derimod håbede han, at han ved at udæske ham og nøde ham til at kæmpe ville dræbe ham under udøvelsen af en dødssynd og således bringe ham til at fortabe både legeme og sjæl. Men, som man har set, vendte dette djævelske forsæt sig mod ophavsmanden.

Det blev ikke svært at dysse sagen ned. Byfogeden blev enig med klosterets forstander om at bortvende mistanken. De øvrige munke troede, at den dræbte mand var bukket under i en tvekamp med en ukendt kavaler og var blevet bragt såret ind i klosteret, hvor han da snart efter havde opgivet ånden.

Hvad Don Juan angår, da ville man forgæves prøve på at skildre hans samvittighedsnag og anger. Han underkastede sig med glæde alle de bodsøvelser, som forstanderen pålagde ham. Hele sit liv havde han den kårde, han havde gennemboret Don Pedro med, hængende ved foden af sin seng, og han betragtede den aldrig uden at bede en bøn for hans og hans families sjælefrelse.

For at tæmme den rest af verdsligt hovmod, der endnu boede i hans sind, havde forstanderen befalet ham hver morgen at fremstille sig for klosterets kok, for at denne kunne give ham et ørefigen. Broder Ambrosius undlod aldrig, når han havde fået det, at række kokken den anden kind til og takke ham, fordi han således havde ydmyget ham.

Han levede endnu ti år i dette kloster, og aldrig blev hans bod afbrudt af nogen tilbagevenden til hans ungdoms lidenskaber. Han døde æret og agtet som en helgen, selv af dem, der havde kendt hans tidligere forvildelser. På sin dødsseng udbad han sig den gunst at blive begravet under tærsklen til kirkedøren, for at enhver, der begav sig ind i kirken, kunne træde ham under fødder. Fremdeles ønskede han, at man på hans gravsten skulle sætte følgende indskrift: *Herunder hviler det sletteste menneske, der nogen sinde har været til*.

Men man skønnede det ikke heldigt at udføre alle de bestemmelser, hans overvættes ydmyghed havde tilskyndet

ham til. Han blev jordet ved siden af højaltret i det kapel, han havde ladet opføre. Og vel samtykkede man i at sætte den gravskrift, han selv havde forfattet, på stenen over hans jordiske levninger; men man føjede dertil en beretning om og lovtale over hans omvendelse.

Den milde stiftelse, han har grundlagt, og navnlig det kapel, i hvilket han blev jordet, besøges af alle udlændinge, som kommer gennem Sevilla. Murillo har smykket kapellet med adskillige af sine mesterværker. *Den Fortabte Søns Hjemkomst* og *Fiskedammen i Jeriko*, som man nu kan beundre i marskal Soults billed-samling, prydede fordum væggene i Barmhjertigheds-stiftelsen.

Venus fra Ille

Γλεὼς ἤν δὲγὼ, ἔστω δ ἀνδρίας καὶ ἤπιος, οὔτως ἀνδρεῖαο ὤν.

Δουκιανου Φιλοψευδης.

"Nådig," sagde jeg, "og mild være billedstøtten os, siden den er så drabelig!"

Lukian: "Den overtroiske løgner".

Jeg var i færd med at stige ned ad den sidste højde ved Canigou, og skønt solen allerede var gået ned, kunne jeg på sletten foran mig skelne husene i den lille by Ille, som var målet for min vandring.

"De ved," sagde jeg til den katalonier, der fra den foregående dag af havde tjent mig som fører, "De ved uden tvivl, hvor hr. Peyrehorade har sin bolig."

"Om jeg gør!" udbrød han, "jeg kender hans hus som mit eget; og hvis det ikke var så mørkt, skulle jeg vise Dem det. Det er det smukkeste i Ille. For hr. Peyrehorade har penge, ser De; og så gifter han sin søn med en, som er endnu rigere end han selv."

"Og det bryllup, skal det holdes snart?" spurgte jeg.

"Snart! Det kunne hændes, at musikanterne allerede er bestilt. I aften måske, eller i morgen eller i overmorgen, det ved jeg nu ikke! Det skal stå på Puygarrig; for det er frøken de Puygarrig, som hr. Peyrehorades søn skal giftes med. Ja, der vil blive lystighed!"

Jeg havde et anbefalingsbrev til hr. Peyrehorade fra min ven P***. Det var, havde han sagt mig, en meget kyndig antikvar og dertil forekommenheden selv. Det ville være en fornøjelse for ham at vise mig enhver oldtidslevning i ti miles omkreds. Jeg gjorde altså regning på ham ved mine undersøgelser af egnen omkring Ille, som jeg vidste var rig på mindesmærker fra den antikke tid og fra middelalderen. Dette bryllup, som jeg først nu hørte tale om, kuldkastede alle mine planer.

Jeg kommer som en fredsforstyrrer, tænkte jeg. Men man ventede mig. P*** havde meldt min ankomst, jeg kunne ikke undgå at indfinde mig.

"Herre," sagde min fører til mig, da vi allerede var kommet ned på sletten, "skal vi vædde om en cigar, at jeg kan gætte, hvad De vil hos hr. Peyrehorade?"

"Ja," svarede jeg og rakte ham cigaren, "men det er da ikke heller så vanskeligt. På denne tid af døgnet, og når man har gået seks mil i Canigou; så er den vigtigste forretning at få noget aftensmad."

"Ja vel, men i morgen? ... Ser De, jeg vædder på, at De er kommet til Ille for at se afgudsbilledet? Jeg gættede det allerede, da jeg så Dem sidde og tegne helgenbillederne af i Serrabona."

"Afgudsbilledet, hvad for et afgudsbillede?" Ordet havde vakt min nysgerrighed.

"Hvad! Har man ikke fortalt Dem i Perpignan, hvordan hr. Peyrehorade har fundet et afgudsbillede i jorden?"

"De mener vel en figur af brændt ler eller sten?"

"Jo vist! Nej, af rigtigt kobber, og der kunne blive en ordentlig hoben sou-stykker ud af den. Den vejer lige så meget som en

kirkeklokke. Og det er et godt stykke under jorden, ved foden af et oliventræ, at vi har fundet den."

"De var med til at finde den?"

"Ja, herre. Hr. Peyrehorade sagde for en fjorten dages tid siden til os, til Jean Coll og mig, om vi ville fælde et gammelt oliventræ, som var gået ud af frosten forrige år, for De ved, at vi den gang havde en hård vinter. Jean Coll tog ordentlig fat, og som han midt under arbejdet hugger løs med sin hakke, hører jeg bimm ... akkurat som om han havde slået på en klokke. Hvad er det? siger jeg. Så begynder vi igen og graver og graver, og lige med ét kommer der frem af jorden en sort hånd, der så ud som hånden på en død. Nå ja, jeg blev bange. Jeg går op til herren, og så siger jeg: Der er døde, gode herre, under oliventræet! Vi må have fat på præsten. – Hvad for døde? siger han til mig. Han går ned, og aldrig så snart har han fået øje på hånden, førend han råber: En antikvitet! en antikvitet! Man skulle have troet, at han havde fundet en skat. De skulle bare have set ham, hvor han fik travlt. Han sled med hakken og med sine hænder og gjorde næsten lige så megen gavn som en af os andre."

"Nå, og hvad fandt De så?"

"Et stort, sort fruentimmer, herre, mere end halvt nøgen med respekt at melde, helt af kobber, og hr. Peyrehorade sagde til os, at det var et afgudsbillede fra hedningenes tid ... fra Karl den Stores dage eller sådan noget."

"Nu kan jeg begribe, hvad det er ... en eller anden skikkelig Madonna fra et ødelagt kloster."

"En skikkelig Madonna! jo, der skal vi have det! ... jeg skulle nok have set, om det havde været vor gode jomfru. Det er et afgudsbillede, siger jeg Dem. Man ser det straks på hendes

mine. Der stirrer hun på en med sine store hvide øjne … akkurat, som om hun ville måle én. Når man ser på hende, kommer man til at tage øjnene til sig igen, ja man gør."

"Hvide øjne? De er uden tvivl indlagt i bronzen. Det er måske en romersk statue."

"Romersk! der er det. Hr. Peyrehorade sagde, at den var romersk. Ja, nu ser jeg nok, at De er lærd ligesom han."

"Er den hel, vel bevaret?"

"Å, herre! der mangler ikke det mindste. Den er endnu smukkere og bedre gjort end billedet af Louis-Philippe, som står oppe på rådhuset i malet gips. Men med alt det, huer ansigtet på dette afgudsbillede mig slet ikke. Hun ser ondskabsfuld ud … og hun er det også."

"Ondskabsfuld! Hvad ondt har den da gjort Dem?"

"Ikke just mig; men nu skal De høre. Vi havde lagt os ned for at få den rejst op, hr. Peyrehorade med, som også halede i tovet, omend han ikke har flere kræfter end en kylling, den værdige mand! Med stor møje havde vi fået rejst den. Jeg havde samlet et par sten for at stive den af, og så, bums! der væltede hele figuren om på ryggen. Jeg råbte: Pas på der nede! Men ikke hurtigt nok; for Jean Coll fik ikke tid til at trække benet til sig …"

"Og så kom han til skade?"

"Hans stakkels ben blev knækket midt over, så nydeligt som det kunne have været en humlestang. For pokker! da jeg så det, blev jeg rasende. Jeg ville hugge afgudsbilledet sønder og sammen med min hakke. Men hr. Peyrehorade stoppede mig. Han gav Jean Coll penge, som lige godt ligger i sengen endnu, skønt det er fjorten dage siden. Og doktoren siger, at han aldrig vil komme til at gå på det ben som på det andet. Det er nu synd,

han, som var den bedste løber og tillige, efter den unge herre, den drevneste boldspiller. Derfor har også hr. Alphonse de Peyrehorade taget sig det nær, for Coll skulle altid spille med ham. Det var noget, at se de to kaste boldene til hinanden. Paf! Paf! De faldt aldrig til jorden."

Under denne passiar var vi nået til Ille, og snart efter befandt jeg mig hos hr. Peyrehorade. Det var en lille aldrende mand, men endnu rask og rørig, med pudret hår, rød næse og et jovialt og polisk udseende. Før han endnu havde åbnet P***'s brev, havde han fået mig anbragt ved et veldækket bord og forestillet mig for sin kone og sin søn som en berømt arkæolog, der skulle drage Roussillon frem af den forglemmelse, de lærdes ligegyldighed hidtil havde ladet provinsen hvile i.

Alt imens jeg spiste af hjertens lyst, for intet skærper appetitten bedre end den rene bjergluft, mønstrede jeg mine bordfæller. Hr. Peyrehorade har jeg allerede omtalt med et par ord; jeg må tilføje, at han var livligheden selv. Han talte, spiste, rejste sig, løb ind i sit bibliotek, bragte mig bøger, viste mig sine kobberstik og skænkede i mit glas; han havde ikke ro på sig i to minutter. Hans kone, en smule vel fyldig, som de fleste katalonierinder over de fyrre, forekom mig at være en udpræget provinsdame, udelukkende optaget af huslig omsorg. Endskønt der var aftensmad nok til seks mennesker i det mindste, løb hun dog ud i køkkenet, lod slagte duer, bagte kager og åbnede, jeg ved ikke hvor mange krukker syltetøj. I løbet af et øjeblik var bordet oversvømmet med fade og karafler, og jeg var ganske sikkert død af forstoppelse, hvis jeg blot havde smagt på alt det, som blev budt mig. Og alligevel, for hver ret, som jeg lod være urørt, ny undskyldninger. Man var bange for, at jeg kun befandt

mig lidet vel i Ille. I provinsen har man så få hjælpekilder, og de parisere er så vanskelige!

Mens hans forældre idelig løb frem og tilbage, sad hr. Alphonse de Peyrehorade på sin stol så ubevægelig som en grænsepæl. Det var en høj ung mand på seks og tyve år, med smukke og regelmæssige, men udtryksløse træk. Hans vækst og atletiske lemmer retfærdiggjorde fuldkommen det ry, som han besad i sin hjemstavn for at være en utrættelig boldspiller. Han var den aften elegant påklædt, nøjagtigt efter den sidste modejournal. Men han forekom mig generet i sine klæder; han sad stiv som en skildvagt i sit fløjlshalsbind og vendte sig med hele kroppen på en gang. Hans tykke og solbrændte hænder og hans korte negle stod i en løjerlig modsætning til hans påklædning. Det var en arbejdsmands hænder, som stak ud af en dandys manchetter. Skønt han betragtede mig med stor nysgerrighed fra hoved til fod i min egenskab af pariser, talte han den hele aften kun én eneste gang til mig, og det var for at spørge mig, hvor jeg havde købt min urkæde.

"Ser De nu, min kære gæst," sagde hr. Peyrehorade til mig ved slutningen af vort måltid, "De bor hos mig, De tilhører mig. Jeg giver ikke slip på Dem, førend De har fået alt mærkeligt, vi har mellem vore bjerge, at se. De skal lære vort Roussillon at kende og komme til at yde det retfærdighed. De har ikke nogen anelse om alt, hvad vi skal vise Dem. Fønikiske, keltiske, romerske, arabiske og byzantinske mindesmærker. De skal se det alt sammen, det mindste som det største. Jeg skal vise Dem omkring overalt og ikke skåne Dem for så meget som en stump af sten."

Et anfald af hoste nødsagede ham til at standse. Jeg benyttede mig af det til at udtale min beklagelse over at skulle bringe forstyrrelse over hans hus under den forestående for hans familie så vigtige begivenhed. Hvis han blot på de udflugter, som jeg ville foretage, ville lade mig nyde godt af hans fortræffelige råd, så kunne jeg nok, uden at han gjorde sig den ulejlighed at ledsage mig ...

"Åh! De tænker på fyrens giftermål der," råbte han afbrydende. "Bagateller! Det er vi færdig med i overmorgen. De må være med til brylluppet; det bliver holdt i stilhed, for bruden har sorg for en tante, som hun har arvet. Der bliver derfor slet ingen festligheder, intet bal ... Det er skade ... så var De kommet til at se vore katalonierinder danse ... De er smukke, måske havde De fået lyst til at følge Alphonses eksempel. Et giftermål, siger man, fører et andet med sig ... På lørdag, når de unge har haft bryllup, er jeg fri, og så sætter vi os i bevægelse. Jeg må bede Dem undskylde, at vi keder Dem med et provinsbryllup. For en pariser, der er forvænt med festligheder ... og tilmed et bryllup uden bal! Alligevel, De skal komme til at se en brud ... en brud, som ... De skal selv sige mig Deres mening. Men De er en alvorlig mand, og tænker ikke mere på fruentimmerne. Jeg har noget bedre end det at vise Dem. Jeg skal vise Dem en ting! ... Jeg vil gemme min store overraskelse til i morgen."

"Det er vanskeligt, hr. Peyrehorade," sagde jeg, "at have en skat i sit hus, uden at folk ved besked om det. Jeg tror, jeg kan gætte den overraskelse, De vil berede mig. Men hvis det gælder Deres statue, har den beskrivelse, som min fører leverede mig, kun bidraget til at vække min nysgerrighed og beundring."

"Ah! han har talt til Dem om afgudsbilledet, for sådan kalder de min skønne Venus Tur... – men jeg vil ingen ting fortælle. I morgen, ved højlys dag skal De se den, og så skal De sige mig, om jeg har ret i at anse den for et mesterværk. Guds død! De kunne ikke være kommet mere belejligt! Der er indskrifter, som jeg, stakkels uvidende, forklarer på min måde ... men en lærd fra Paris! ... De vil måske smile ad min fortolkning ... jeg har nemlig skrevet en opsats ... ja, jeg som her taler med Dem ... en gammel oldgransker fra provinsen, jeg har vovet mig ud ... jeg vil få pressen til at hyle ... Hvis De ville læse den igennem og rette den, så kunne jeg håbe ... for eksempel, jeg er meget nysgerrig efter at vide, hvordan De ville oversætte denne indskrift på soklen: *CAVE* ... Men jeg vil ikke spørge Dem om noget som helst endnu. I morgen! i morgen! Ikke et ord om Venus i aften!"

"Du gør ret, Peyrehorade," sagde hans kone, "i at holde op med at tale om det afgudsbillede. Ser du ikke, at du hindrer vor gæst i at spise? Du kan vel begribe, at herren i Paris har set langt smukkere statuer end din. I Tuilerierne er der hele snese af dem, også i bronze."

"Der har vi uvidenheden! den hellige provinsuvidenhed!" afbrød hr. Peyrehorade. "At sammenligne en beundringsværdig antik med Coustous flove figurer.

Comme avec irrévérence
Parle des dieux ma ménagère! Note 15)

Ved De, at min kone ville have, at jeg skulle smelte min statue for at støbe en klokke af den til vor kirke? Naturligvis for at hun kunne blive betragtet som fadder til den. Et mesterværk af Myron, tænk Dem!"

"Mesterværk! Mesterværk! Det er et dejligt mesterværk, den har gjort: knuse benet på en mand!"

"Kone!" sagde hr. Peyrehorade i en resolut tone og strakte sit højre, i en strømpe af kinesisk silke indesluttede, ben frem imod hende, "se her! Hvis min Venus havde knust dette ben her, jeg skulle ikke have beklaget mig over det."

"Gode Gud, Peyrehorade! Hvor kan du sige det! Gud ske lov, at det går bedre med manden ... Og alligevel! Endnu kan jeg ikke bekvemme mig til at se på en statue, som har gjort sådanne ulykker. Stakkels Jean Coll!"

"Såret af Venus, min herre," sagde hr. Peyrehorade og lo, så det klukkede, "såret af Venus, den slyngel beklager sig. *Veneris nec præmia noris.* – Hvem er ikke blevet såret af Venus?"

Hr. Alphonse, som forstod fransk bedre end latin, kneb øjet sammen med en fiffig mine og så på mig, som om han ville spørge: Og De, pariser, forstår De?

Vi rejste os fra bordet. Allerede for en time siden havde jeg hørt op med at spise. Jeg var træt, og det ville ikke lykkes mig at skjule den hyppige gaben, som overfaldt mig. Fru de Peyrehorade var den første, som mærkede det og ytrede, at det var på tide at komme til ro. Så begyndte det med ny undskyldninger over det dårlige leje, som ventede mig. Jeg ville ikke få det som i Paris. I provinsen har man det så ubekvemt. Jeg måtte bære over med Roussillon. Jeg kunne længe nok forsikre, at efter en tur i bjergene ville selv et knippe halm være en fortræffelig seng, man blev ved med at bede mig om at være skånsom mod de stakkels landboere, når de ikke var i stand til at yde mig en sådan behandling, som de ønskede. Endelig begav jeg mig da til det værelse, som var bestemt for mig,

ledsaget af hr. de Peyrehorade. Trappen, hvis øverste trin var af træ, udmundede i midten af en korridor, på begge sider af hvilken der lå flere værelser.

"Til højre," sagde min vært til mig, "ligger det værelse, som jeg har bestemt for den tilkommende fru de Peyrehorade. Deres værelse er i den modsatte ende af korridoren. De indser nok," tilføjede han med en mine, som han prøvede på at gøre så fin som mulig, "De indser nok, at man må lade de nygifte have det for sig selv. De er i den ene ende af huset, det unge par i den anden."

Vi trådte ind i et velmøbleret værelse, hvor den første genstand, som mit øje stødte på, var en seng, syv fod i længden, seks i bredden, og så høj, at man måtte have en skammel for at kravle op i den. Efter at min vært havde angivet mig, hvor klokkestrengen befandt sig, selv forsikret sig om, at sukkerskålen var fyldt, og Eau de Cologne-flasken forsvarligt stillet på servantebordet, og efter endnu flere gange at have spurgt mig, om jeg ikke manglede noget, ønskede han mig god nat og lod mig være alene.

Vinduerne var lukkede. Førend jeg gik i seng, åbnede jeg et af dem for at indånde den friske, efter et langvarigt aftensmåltid så velgørende natteluft. Lige over for lå Canigou; og skønt det til enhver tid frembød et beundringsværdigt skue, forekom det mig denne aften at være det skønneste bjerg i hele verden, som det lå der, belyst af månens strålende skin. Jeg stod nogle minutter fordybet i betragtning af dets vidunderlige omrids og ville til at lukke vinduet, da jeg ved at sænke blikket fik øje på statuen, som stod på et fodstykke en snes favne fra huset. Den var opstillet i hjørnet af et levende hegn, der skilte en lille have

fra en stor, udmærket jævn firkant, som jeg senere fik at vide: byens boldplads. Grunden havde tilhørt hr. de Peyrehorade, som havde afstået den til kommunen på hans søns indtrængende anmodninger.

I den afstand, jeg befandt mig, var det vanskeligt for mig at skelne statuens stilling. Jeg kunne kun slutte mig til dens højde, som forekom mig at være omtrent seks fod. I dette øjeblik kom to fyre af byens gadeungdom gående forbi ovre på boldpladsen, tæt op mod hækken, fløjtende den smukke rousillonske melodi: *Montagnes régalades*. De standsede for at se på statuen. Den ene af dem tiltalte den endog med høj stemme. Han talte catalonsk. Men jeg havde været længe nok i Roussillon til at kunne forstå omtrent alt, hvad han sagde.

"Der står du, din taske!" (Det catalonske ord var langt drøjere.) "Der står du nu. Det er dig, som har knækket benet på Jean Coll. Hvis jeg bare havde dig her, jeg skulle knække din hals."

"Jo vist! med hvad?" sagde den anden. "Hun er af kobber og så hård, at Etienne, som prøvede på at ridse hende med sin fil, fik den knækket midt over. Det er kobber fra hedningernes tid, det er hårdere, end jeg ved ikke hvad."

"Havde jeg bare min mejsel" (han lod til at være smedelærling), "så skulle jeg snart få hendes store hvide øjne til at springe ud af hovedet på hende som mandler af deres skaller. Der er sølv for mere end hundrede sous."

De tog nogle skridt videre.

"Jeg vil dog sige god nat til afgudsbilledet," sagde den største af læredrengene og standsede pludselig.

Han bukkede sig og tog rimeligvis en sten. Jeg så ham strække armen ud, gøre et kast, og straks efter lød slaget klangfuldt tilbage fra bronzen. I samme øjeblik tog drengen med hånden op til sit hoved og udstødte et skrig af smerte.

"Hun har kastet den tilbage på mig," råbte han.

Og mine to gavtyve tog benene på nakken det bedste, de kunne. Det var åbenbart, at stenen var sprunget tilbage fra metallet og havde straffet slubberten for den fornærmelse, han havde tilføjet gudinden.

Jeg lukkede vinduet og lo hjerteligt af det passerede.

"Atter en vandal revset af Venus! Hvis blot alle de, som ødelagde vore gamle mindesmærker, på samme måde kunne få deres hoveder knubset." Med dette fromme ønske faldt jeg i søvn.

Det var højlys dag, da jeg vågnede. Ved min seng stod på den ene side hr. de Peyrehorade i slåbrok; på den anden en tjener, som hans kone havde sendt op, med en kop chokolade i hånden.

"Op med Dem, pariser. Jo, der kender jeg mine syvsovere fra hovedstaden igen," sagde min vært, mens jeg i en hast fik mig påklædt. "Klokken er otte og endnu i sengen! Jeg har været oppe siden klokken seks. Det er tredje gang, jeg er her oppe; jeg har listet mig hen til Deres dør på tåspidserne: Ingen, ikke det mindste tegn til liv. Det må ikke bekomme Dem vel at sove så meget i Deres alder. Og min Venus, som De endnu ikke har set. Kom, drik nu hurtig denne kop chokolade fra Barcelona ... Rigtig kontrabande ... Sådan chokolade har man ikke i Paris. De må have noget at styrke Dem på, er De først kommen hen til min Venus, kan man ikke få Dem bort igen."

På fem minutter var jeg færdig, det vil sige, halvt barberet, min frakke halvt knappet og skoldet af chokoladen, som jeg slugte koghed. Jeg gik ned i haven og stod foran en beundringsværdig statue.

Det var visselig en Venus og af en vidunderlig skønhed. Den øverste del af legemet var nøgent, således som de gamle sædvanligvis fremstillede de store guddomme; den højre hånd var løftet i højde med brystet og drejet med håndfladen indad. Tommelen og de to første fingre udstrakte, de to andre let bøjede; den anden hånd, omtrent ved hoften, samlede draperiet, hvori den nederste del af legemet var indhyllet. Statuens stilling mindede om den morra-spiller, som man, uden at jeg ret ved hvorfor, har givet navnet Germanicus. Måske havde man villet fremstille gudinden i færd med den samme syssel.

Det være nu, som det vil, så var det umuligt at se noget mere fuldendt end legemet på denne Venus; intet kunne være blødere og mere vellystigt end de linjer, som dannede dets omrids; intet så fint og ædelt som kastet i draperiet. Jeg havde belavet mig på et arbejde fra den senere kejsertid; jeg så et mesterværk fra billedhuggerkunstens bedste dage. Det, som frem for alt slog mig, var den sjældne sandhed i formerne; man skulle have troet, at de var modelleret efter naturen, hvis naturen kunne frembringe en model af en sådan fuldkommenhed.

Håret, der var strøget op fra panden, syntes fordum at have været forgyldt. Hovedet var lille, som på næsten alle de græske statuer, og let bøjet forover. For ansigtets vedkommende ville det aldrig lykkes mig at gengive dets forunderlige karakter. Typen havde intet tilfælles med nogen som helst anden antik

statues, jeg er i stand til at mindes. Det var aldeles ikke denne rolige og strenge skønhed som hos de græske billedhuggere, der systematisk bibragte alle træk en majestætisk ubevægelighed. Her lagde jeg tværtimod med forbavselse mærke til den udprægede bestræbelse hos kunstneren for at gengive et udtryk af en til ondskab grænsende skadefrohed. Alle trækkene var let sammentrukne: Øjnene en ubetydelighed skæve, mundvigene optrukne, næseborene ganske lidt udspilede. Foragt, hån, grumhed stod at læse i dette ansigt, som ikke desto mindre var ubegribeligt skønt. Sandelig, jo længere man betragtede denne forunderlige statue, jo mere betoges man af den pinefulde fornemmelse, at en så forbavsende skønhed kunne forenes med en så fuldstændig mangel på al følelse.

"Hvis modellen for resten har eksisteret," sagde jeg til hr. de Peyrehorade, "og jeg tvivler på, at Himlen nogen sinde har kunnet skabe en sådan kvinde, hvor jeg så beklager hendes elskere! Hun har måttet finde sin fornøjelse i at få dem til at dø af fortvivlelse. Der er i udtrykket noget vildt, og alligevel har jeg aldrig set noget så smukt."

"Det er Venus fortabt i nydelsen af sit bytte!" udråbte hr. de Peyrehorade, glad ved min begejstring.

Det før omtalte udtryk af djævelsk ironi blev måske forøget ved modsætningen mellem de med sølv indlagte øjnes skinnende glans og den næsten sorte spanskgrønne farve, tiden havde overtrukket hele statuen med. Disse glimrende øjne frembragte en illusion, som kom livet og virkeligheden nær. Jeg kom til at tænke på, hvad min fører havde sagt, at hun bragte dem, der så på hende, til at slå øjnene ned. Det var næsten således, og jeg kunne ikke bekæmpe en følelse af harme over

mig selv ved at føle mig en smule ilde tilpas foran denne bronzefigur.

"Nu, da De har beundret alle enkeltheder, min kære broder i videnskaben," sagde min vært, "lad os nu, om De behager, åbne en videnskabelig konferens. Hvad siger De om denne indskrift, som De endnu ikke har lagt mærke til?"

Han pegede på statuens fodstykke, og der læste jeg ordene:

CAVE AMANTEM

"*Quid dicis, doctissime* [Note 16)]?" spurgte han og gned sig i hænderne. "Nu skal vi se, om vore meninger mødes om betydningen af dette *cave amantem*!"

"Ja," svarede jeg, "der kan være to betydninger. Man kan oversætte: 'Vogt dig for den, som elsker dig, hav mistro til dine elskere.' Men således forklaret ved jeg ikke om *cave amantem* ville være godt latin. Når jeg tænker på damens dæmoniske udtryk, skulle jeg snarere tro, at kunstneren har villet advare betragteren mod denne frygtelige skønhed. Jeg ville derfor oversætte: 'Vogt dig, hvis hun elsker dig'."

"Hm!" sagde hr. de Peyrehorade, "ja, det er en fortræffelig tydning, men, hvis De tillader, foretrækker jeg den første oversættelse, som jeg nærmere skal begrunde. De kender Venus' elsker?"

"Af dem havde hun flere."

"Ja, men den første, det var Vulkan. Har man ikke villet sige: Trods al din skønhed og din hånlige mine, skal du have en smed, en stakkels krøbling til elsker. En dyb lære, min herre, for alle koketter."

Jeg kunne ikke lade være at smile, i den grad forekom forklaringen mig hårtrukken.

"Det er et slemt sprog, det latinske med sin sammentrængte form," bemærkede jeg for at undgå ligefrem at modsige min oldgransker og gik nogle skridt længere bort for bedre at kunne betragte statuen.

"Et øjeblik, kollega," sagde hr. de Peyrehorade og tog mig ved armen, "De har ikke set alt. Der er endnu en anden indskrift. Stig op på fodstykket og se på den højre arm." Og mens han talte, hjalp han mig med at komme op.

Jeg holdt mig uden omstændigheder fast ved halsen på Venus, som jeg begyndte at sætte mig på en fortrolig fod med. Jeg så hende endog et øjeblik op under næsen og fandt hende nær ved endnu mere ondskabsfuld og endnu mere smuk. Derpå bemærkede jeg, at der på armen var indgraveret nogle skrifttegn, som det forekom mig, antik kursiv. Ved ivrig brug af brillerne stavede jeg mig til efterstående, samtidig med at hr. de Peyrehorade gentog hvert ord, efterhånden som jeg fik det fremsagt, idet han tillige med stemme og miner gav sin billigelse til kende. Der stod

VENERI TURBUL...
EUTYCHES MYRO
IMPERIO FECIT

Efter ordet TURBUL i den første linje forekom det mig, at nogle bogstaver var udslettet; men TURBUL var fuldstændig læseligt.

"Og det vil sige ...?" spurgte min vært strålende og med et listigt smil, for han formodede nok, at jeg ikke så let ville kunne klare dette TURBUL.

"Der er et ord, som jeg endnu ikke kan forstå," sagde jeg til ham; "det øvrige er let nok. Eutyches Myron har gjort dette offer

til Venus på hendes bud."

"Fortræffeligt. Men TURBUL, hvad gør De med det? Hvad betyder dette TURBUL?"

"TURBUL sætter mig i stor forlegenhed. Jeg søger forgæves efter et af Venus' bekendte tilnavne, som kunne hjælpe mig. Lad os se, hvad siger De til TURBULENTA? Venus, som forvirrer, som bringer sindet i oprør … De vil lægge mærke til, at jeg bestandig er optaget af hendes ondskabsfulde udtryk. TURBULENTA, det er slet ikke noget ilde tilnavn for Venus," tilføjede jeg beskedent og lidt usikkert, for selv var jeg just heller ikke så overmåde tilfreds med min fortolkning.

"Venus, som bringer ufred! Venus skændegæsten! Ah! Tror De da, at min Venus er en Venus fra skænkestuen? På ingen måde, min herre; det er en Venus af det bedste selskab. Nej, jeg skal forklare Dem dette TURBUL … på betingelse af, at De lover mig ikke at offentliggøre min opdagelse, førend min afhandling er trykt. Ser De, jeg gør mig lidt til af dette fund … Det er ikke mere end rimeligt, at I overlader os stakkels djævle fra provinserne at plukke et enkelt laurbær. De er så rige, de herrer videnskabsmænd fra Paris!"

Fra det øverste af soklen, hvor jeg endnu stadig befandt mig, lovede jeg ham højtideligt, at jeg aldrig ville begå den uværdighed at frastjæle ham hans opdagelse.

"TURBUL…, min herre," sagde han, idet han nærmede sig til mig og sænkede stemmen af frygt for, at nogen anden end jeg skulle høre ham, "læs TURBULNERÆ."

"Jeg forstår ikke mere af den grund."

"Hør nu godt efter. En mil her fra ved foden af bjerget, ligger der en landsby, som hedder Boulternère. Det er en

forvanskning af det latinske ord TURBULNERA. Intet er mere almindeligt end slige fordrejelser. Boulternère har været en romersk by. Jeg har altid haft en anelse om det, men noget bevis har jeg aldrig kunnet få derfor. Der står beviset. Denne Venus har været den stedlige guddom for byen Boulternère; og dette ord *Boulternère*, hvis antikke herkomst jeg nylig har påvist, godtgør en endnu langt mere besynderlig ting, nemlig at *Boulternère*, førend det blev en romersk by, har været en fønikisk by!"

Han holdt et øjeblik inde for at trække vejret og nyde min overraskelse. Det lykkedes mig at bekæmpe en stor lyst hos mig til at le.

"I virkeligheden," fortsatte han, "er TURBULNERA ren fønikisk, TUR, man skal udtale TOUR ... TOUR og SOUR, samme ord, ikke sandt? SOUR er det fønikiske navn på Tyrus; jeg behøver ikke at minde Dem om, hvad dette navn betyder. BUL det er Baal; Bâl, Bel, Bul, lette overgange i udtalen. Hvad NERA angår, er jeg lidt i forlegenhed. Jeg skulle være tilbøjelig til, i mangel af et fønikisk ord, at tro, at det kommer af det græske *νηρός*, fugtig, sumpet. Ordet ville da være af dobbelt sproglig oprindelse. For berettigelsen af *νηρός* skal jeg i Boulternère vise Dem, hvorledes bjergstrømmene dér danner stillestående sumpe. På den anden side kunne endelsen NERA være tilføjet langt senere til ære for Nera Pivesuvia, Tetricus' hustru, som kan have vist byen Turbul en eller anden velgerning. Men i betragtning af sumpene foretrækker jeg udledelsen af *νηρός*."

Han tog en pris tobak med en veltilfreds mine.

"Men lad os forlade fønikierne og komme tilbage til indskriften. Jeg oversætter altså: Myron indvier til Venus fra Boulternère, efter hendes bud, denne statue, hans arbejde."

Jeg tog mig vel i agt for at kritisere hans etymologi, men også jeg ville på min side give bevis på skarpsindighed, og jeg sagde til ham: "Stop lidt, min herre. Myron har indviet et eller andet, men jeg ser aldeles ikke, at det skulle være denne statue."

"Hvorledes!" råbte han, "var Myron ikke en berømt græsk billedhugger? Talentet har vedligeholdt sig i slægten: Det er en af hans efterkommere, som må have gjort denne statue. Intet kan være sikrere."

"Men," gav jeg til svar, "jeg ser på armen et lille hul. Jeg mener nu, at det har tjent til at fastgøre en eller anden genstand, for eksempel et armbånd, som denne Myron har givet Venus som offergave. Myron var en ulykkelig elsker. Venus har været fortørnet på ham: han har formildet hende ved at skænke hende et armbånd af guld. Læg mærke til, at *fecit* ofte anvendes i betydningen *consecravit*. Det er ord, som har samme betydning. Jeg skulle vise Dem mere end et eksempel herpå, hvis jeg havde Gruter eller Orelli ved hånden. Det er naturligt, at en forelsket i drømme ser Venus, at han indbilder sig, at hun byder ham at skænke hendes billedstøtte et guldarmbånd. Myron ofrede hende et armbånd ... siden har barbarerne eller snarere en eller anden fræk tyv ..."

"Ah! Ja, man ser rigtig nok, at De har skrevet romaner!" udbrød min vært og udstrakte hånden for at hjælpe mig ned. "Nej, min herre, det er et værk af Myrons skole. Se blot på arbejdet, og De vil indrømme det."

Da jeg har gjort mig det til lov aldrig til det yderste at modsige oldgranskerne af profession, bøjede jeg hovedet som en overvunden og sagde: "Det er et beundringsværdigt stykke."

"For en ulykke," råbte hr. de Peyrehorade, "igen et træk af vandalisme! Der er kastet en sten på min statue!"

Han havde opdaget et lyst mærke lidt oven over brystet på Venus. Jeg opdagede et lignende spor på den højre hånds fingre, der, som jeg måtte antage, var blevet strejfet ved kastet af stenen, eller en stump af denne havde måske snarere ved sammenstødet løsnet sig og var sprunget tilbage mod hånden. Jeg fortalte min vært den fornærmelse, som jeg havde været vidne til, og den øjeblikkelige straf, som var fulgt på. Han lo hjerteligt over det, og idet han sammenlignede læredrengen med Diomedes, ønskede han, at han måtte komme til, ligesom den græske helt, at se alle sine fæller forvandlet til hvide fugle.

Frokostklokken afbrød denne klassiske underholdning, og ligesom aftenen i forvejen blev jeg nødt til at spise for fire. Så kom hr. de Peyrehorades bønder, og mens han var optaget af deres anliggender, tog hans søn mig med sig, for at jeg skulle se en kaleche, som han havde købt i Toulouse til sin forlovede, og som det forstår sig, at jeg beundrede. Derpå måtte jeg med ham til stalden, hvor han opholdt mig en halv time med at rose sine heste, fortælle mig deres afstamning og berette om de præmier, som de havde taget ved departementets væddeløb. Sluttelig gik han over til at tale om sin brud i anledning af en grå hoppe, som han havde bestemt for hende.

"Vi skal se hende i dag," sagde han. "Jeg ved ikke, om De vil finde hende smuk. De er så kræsne i Paris; men alle, både her og i Perpignan, finder hende fortryllende. Det bedste er, at hun

er meget rig. Hendes tante fra Prades har efterladt hende sin formue. De kan tro, jeg vil blive meget lykkelig."

Det stødte mig i høj grad at se en ung mand mere optaget af sin bruds medgift end af hendes smukke øjne.

"De forstår Dem på ædle stene," fortsatte hr. Alphonse, "hvad mener De om dem her. Det er den ring, som jeg skal give hende i morgen."

Mens han talte, tog han fra det yderste led på den lille finger en svær med diamanter besat ring, dannet af to i hinanden slyngede hænder, et sindbillede, som jeg fandt uendelig poetisk. Arbejdet var gammeldags, men jeg kunne se, at man havde eftergået det for at indfatte diamanterne. På ringens indvendige side stod med gotisk skrift ordene: *Sempr' ab ti*, det vil sige, bestandig med dig.

"Det er en smuk ring," sagde jeg til ham, "men disse indfattede diamanter har berøvet den en smule af dens karakter."

"Åh! den er adskilligt smukkere således," svarede han med et smil. "Der er dér for tolv hundrede francs diamanter. Det er min moder, som har givet mig den. Det var et familiestykke, meget gammelt ... fra riddertiden. Den har gjort tjeneste hos min bedstemoder, som igen havde den fra sin. Gud må vide, hvornår den er lavet."

"Det almindelige i Paris," sagde jeg til ham, "er at give en ganske simpel ring, sædvanligvis sammensat af to forskellige metaller, som guld og platin. Den ring dér, De har på den anden finger, ville være meget passende. Denne, med sine diamanter og sine hænder i ophøjet arbejde, er så svær, at man ikke kan bære den under en handske."

"Åh! min kone kan gøre, som hun vil. Jeg tror, at hun i alle tilfælde vil være meget tilfreds med at få den. Tolv hundrede francs på fingeren, det er behageligt. Den lille ring dér," tilføjede han og så med en veltilfreds mine på den ganske glatte ring, som han bar, "den har jeg fået af en dame i Paris i karnevalstiden. Åh! hvor jeg slog mig løs, da jeg for to år siden var i Paris. Der morer man sig!" ... og han sukkede længselsfuldt.

Vi skulle den dag spise til middag på Puygarrig hos brudens forældre; vi steg til vogns og begav os til herresædet, der lå omtrent halvanden mils vej fra Ille. Jeg blev præsenteret og modtaget som en ven af familien. Jeg vil ikke opholde mig ved middagen og den konversation, der påfulgte, og hvori jeg kun tog liden del. Hr. Alphonse, som havde plads ved siden af sin forlovede, havde hvert øjeblik noget at hviske hende i øret. Hvad hende angik, hævede hun næppe øjnene, og hver gang hendes tilkommende talte til hende, rødmede hun beskedent, men svarede ham uden forlegenhed.

Frøken de Puygarrig var atten år; hendes fine og smidige figur stod i stærk modsætning til de knoklede former hos hendes firskårne forlovede. Hun var ikke alene smuk, men forførerisk. Jeg måtte beundre den fuldendte naturlighed i alle hendes svar; og udtrykket i hendes ansigt, som for resten var godt, var ikke frit for et anstrøg af listighed, der mod min vilje mindede mig om min værts Venusbillede. Ved for mig selv at anstille denne sammenligning, faldt det mig ind, om ikke den forrang, med hensyn til skønhed, man ubetinget måtte tillægge statuen, for en stor del måtte tilskrives dens ejendommelige udtryk, der mindede om en tigerindes vildhed; for det

energiske, selv hvor det gælder onde lidenskaber, vækker altid hos os forbavselse og en slags ufrivillig beundring.

"Hvilken skade," tænkte jeg, da vi forlod Puygarrig, "at et så elskværdigt væsen skal være rig, og at hendes medgift fører hende i armene på en mand, der er hende uværdig!"

Ved hjemkomsten til Ille bemærkede jeg til fru de Peyrehorade, med hvem det faldt mig lidt vanskeligt at finde stof til samtale, og som jeg dog troede engang imellem at burde henvende ordet til:

"De må være meget stærke ånder i Roussillon! Hvorledes, frue, kan De dog gå hen og holde bryllup en fredag! I Paris er vi mere overtroiske; ingen ville vove at gifte sig på den dag."

"Ak Gud! tal ikke til mig om det," svarede hun, "havde det stået til mig, skulle det sikkert nok være blevet en anden dag. Men Peyrehorade har villet det således, og jeg har været nødt til at give efter. Det volder mig imidlertid bekymring. Hvis der skete en ulykke? Det må naturligvis have en grund, hvorfor skulle ellers alle mennesker være bange for fredagen?"

"Fredagen," udbrød hendes mand, "det er Venus' dag! En udmærket dag til et bryllup! De ser, min kære kollega, jeg tænker kun på min Venus! På ære! Det er hendes skyld, at jeg har valgt fredagen. I morgen, hvis De har lyst, førend brylluppet vil vi foranstalte en lille ofring til hendes ære; vi vil ofre to skovduer, og hvis jeg blot vidste, hvor jeg skulle få røgelse fra ..."

"Skam dig dog, Peyrehorade," udbrød hans kone i allerhøjeste grad forarget. "At ofre røgelse til et afgudsbillede! Det ville være en vederstyggelighed! Hvad ville man sige om os rundt om i provinsen?"

"I det mindste," sagde hr. de Peyrehorade, "skal du give mig lov til at give hende en krans af roser og liljer om hovedet:

Manibus date lilia plenis. Note 17)

Der ser De, min herre, vor forfatning er et tomt ord. Vi har ikke religionsfrihed!"

Programmet for den næste dag blev ordnet på følgende måde. På slaget ti skulle alle være færdige og i festdragt. Når morgenchokoladen var drukket, ville man til vogns begive sig til Puygarrig. Det borgerlige ægteskab skulle derpå foregå i byens rådhus og den kirkelige ceremoni i det til herresædet hørende kapel. Så fulgte en frokost. Efter frokosten skulle tiden indtil klokken syv tilbringes, som man bedst kunne. Klokken syv skulle man vende tilbage til Ille, og de to forenede familier derpå hos hr. de Peyrehorade indtage aftensmåltidet. Resten fulgte af sig selv. Da der ikke kunne blive nogen dans, havde man besluttet at spise så meget som muligt.

Fra klokken otte havde jeg siddet foran Venus med blyanten i hånden for tyvende gang begyndende forfra på statuens hoved, uden at det ville lykkes mig at træffe dens udtryk. Hr. de Peyrehorade vimsede frem og tilbage omkring mig, gav mig råd og gentog fønikiske ordudledninger; så lagde han bengalske roser på fodstykket af statuen og henvendte i en tragikomisk tone bønner til den til gunst for det unge par, som skulle leve under hans tag. Hen imod klokken ni gik han ind for at tænke på sin påklædning, og på samme tid viste hr. Alphonse sig, stramt sluttet i en ny klædning, med hvide handsker, lakerede sko, udgraverede knapper og en rose i knaphullet.

"De tegner min kones portræt?" sagde han, idet han bøjede sig over min tegning. "Ja, hun er også smuk."

I dette øjeblik begyndte der på boldpladsen, som jeg har omtalt, et parti, der straks tiltrak sig hr. Alphonses opmærksomhed. Også jeg, udmattet og tvivlende om at kunne træffe dette dæmoniske ansigt, hørte op med min tegning for at se på spillerne. Der var blandt dem nogle spanske mulæseldrivere, som var ankommet aftenen i forvejen. Det var folk fra Aragonien og Navarra, næsten alle forbavsende behændige. Illenserne blev også, skønt opmuntrede ved hr. Alphonses nærværelse og råd, fuldstændig slået af de ny modstandere. De tilskuere, som havde hjemme i Ille, var bestyrtede. Hr. Alphonse så på sit ur. Klokken var endnu kun halv ti. Hans moder var endnu ikke færdig med sin påklædning. Han betænkte sig ikke længere: han trak frakken af, forlangte en trøje og udfordrede spanierne. Jeg så ham gøre dette med et smil, og det overraskede mig lidt.

"Man må hævde sit lands ære," sagde han.

I dette øjeblik fandt jeg ham virkelig smuk. Han var revet med. Hans toilette, som for nylig havde optaget ham så meget, havde nu intet at sige. For nogle minutter siden havde han været bange for at dreje hovedet af frygt for at bringe sit halstørklæde i uorden. Nu ofrede han ikke en tanke på sit friserede hår eller på sit sirlige kalvekrøs. Og hans forlovede? ... Min tro, hvis det havde været nødvendigt, så tror jeg, at han kunne have udsat brylluppet. Jeg så ham i en fart tage et par gamachesko på, smøge ærmerne op og med sikker mine sætte sig i spidsen for det overvundne parti ligesom Cæsar, da han samlede sine soldater ved Dyrrachium. Jeg sprang over hækken og valgte mig en bekvem plads i skyggen af et stort løvrigt træ, hvorfra jeg havde et godt overblik over de to lejre.

Imod den almindelige forventning fejlede hr. Alphonse den første bold; rigtig nok kom den strygende langs hen ad jorden og udslynget med en forbavsende kraft af en aragonier, som lod til at være anfører for spanierne.

Det var en mand på en fyrretyve år, tør og muskelstærk, seks fod høj, hvis olivenfarvede hud næsten havde et lige så mørkt anstrøg som bronzen på Venusstatuen.

Hr. Alphonse kastede rasende sit boldtræ til jorden. "Det er denne fordømte ring," råbte han, "som klemmer mig om fingeren, og bringer mig til at fejle en sikker bold!"

Han tog, ikke uden besvær, sin diamantring af; jeg nærmede mig for at tage imod den, men han kom mig i forkøbet, løb hen til Venus, satte ringen på billedstøttens ringfinger og indtog igen sin plads i spidsen for illenserne.

Han var bleg, men rolig og besluttet. Fra dette øjeblik gjorde han ikke en eneste fejl, og spanierne blev fuldstændig slået. Det var smukt at se tilskuernes begejstring: nogle udbrød i en uendelighed af glædesråb og kastede deres huer i vejret, andre trykkede ham i hånden og kaldte ham en hæder for sit land. Hvis han havde slået et indfald tilbage, tvivler jeg om, at han kunne have modtaget stærkere og oprigtigere taknemmelighedsytringer. De overvundnes ærgrelse forøgede yderligere glansen ved hans sejr.

"Vi må gøre det om igen en anden gang, min gode ven," sagde han i en overlegen tone til aragonieren, "men jeg kommer til at give Dem forud."

Jeg kunne have ønsket, at hr. Alphonse havde været noget mere beskeden, og jeg var næsten pinligt berørt ved hans modstanders ydmygelse.

Den spanske kæmpe følte dybt den tilføjede fornærmelse. Jeg så ham blive bleg under den solbrændte hud. Han så med et mørkt blik på sit boldtræ, bed læberne sammen og mumlede ganske sagte: *Me lo pagarès* [Note 18)].

Hr. de Peyrehorades stemme forstyrrede hans søns triumf; min vært, som var blevet meget forbavset over ikke at træffe ham i færd med at give ordre til at gøre den ny kaleche i stand til rejsen, blev det i endnu højere grad ved at se ham badet i sved og med boldtræet i hånden. Hr. Alphonse skyndte sig op i huset, fik hænder og ansigt vasket, de ny klæder og de lakerede sko på, og fem minutter efter var vi i fuld fart på vej af sted til Puygarrig. Alle byens boldspillere og en stor del af tilskuerne fulgte os under glædesråb. Det var næppe nok, at de kraftige heste, som kørte os, kunne holde deres forspring for de ufortrødne kataloniere.

Vi kom til Puygarrig, og toget skulle til at begive sig til rådhuset, da hr. Alphonse slog sig for panden og ganske sagte hviskede til mig:

"Hvilken bommert! Jeg har glemt ringen! Den sidder på fingeren af Venus, gid Fanden havde hende! Sig det i det mindste ikke til min moder. Måske mærker hun ikke noget."

"De kan jo sende et bud efter den," sagde jeg til ham.

"Nej, min tjener er blevet tilbage i Ille. Dem her stoler jeg ikke rigtig på. Diamanter for tolv hundrede francs! Der er mere end én, som det kunne friste. Hvad ville man desuden her mene om min tankeløshed? De ville ret gøre sig lystige over mig, kalde mig billedstøttens mand ... Hvis den blot ikke bliver stjålet. Heldigvis indjager afgudsbilledet skræk i de slyngler. De vover

ikke at komme det nær på armslængde. Åh! det gør ingen ting; jeg har en anden ring."

Begge ceremonier, så vel den borgerlige som den kirkelige, fandt sted med tilbørlig pragt; og frøken de Puygarrig modtog parisersypigens ring uden at ane, at hendes forlovede ofrede hende et kærlighedspant. Derpå satte man sig til bords, hvor der blev spist, drukket, ja endog sunget, og alt sammen medtog en forsvarlig tid. Jeg havde ondt på brudens vegne af den plumpe lystighed, som kom til udbrud omkring hende; hun forstod imidlertid at tage sig i det med større fatning, end jeg havde tænkt mig, og hendes forlegenhed var hverken kejtet eller affekteret.

Modet indfinder sig måske, når forholdenes vanskelighed gør det nødig.

Da vi med Himlens bistand blev færdige med frokosten, var klokken fire; herrerne fik sig derpå en spadseretur i parken, der var udmærket smuk, eller morede sig med at se på bønderpigerne i Puygarrig, som pyntet i deres søndagsklæder dansede på plænen foran herresædet. På denne måde tilbragte vi et par timer. Damerne var ivrigt beskæftiget med bruden, som lod dem beundre hendes kurv. Derpå skiftede hun toilette, og jeg lagde mærke til, at hun dækkede sit smukke hår med en hue og en hat med fjer, for kvinderne haster, så snart det er dem muligt, med at anlægge den pynt, som skik og brug formener dem at bruge, så længe de endnu er jomfruer.

Klokken var næsten otte, da man lavede sig til at tage hjem til Ille. Forinden forefaldt imidlertid en højtidelig scene. Frøken de Puygarrigs tante, som havde været hende i moders sted, en meget gammel og meget gudfrygtig dame, ville ikke tage med

til Ille. Ved bortrejsen holdt hun en rørende formaningstale til sin niece om hendes ægteskabelige pligter, som foranledigede en strøm af tårer og en uendelighed af omfavnelser. Hr. de Peyrehorade sammenlignede denne skilsmisse med sabinerindernes rov. Vi tog omsider af sted, og undervejs bestræbte vi os alle for at adsprede den unge kone og få hende til at le; men uden at det lykkedes os.

I Ille ventede aftensmåltidet på os, og hvilket aftensmåltid! Hvis dagens plumpe lystighed havde stødt mig, hvor meget mere da ikke de tvetydigheder og den skæmt, som de nygifte nu blev genstand for. Brudgommen, som var forsvundet et øjeblik, førend man gik til bords, var bleg og uhyggeligt alvorlig. Han tømte det ene glas efter det andet, fuldt af gammel Collioure, en vin, der næsten er lige så stærk som brændevin. Jeg sad ved siden af ham og troede mig forpligtet til at advare ham:

"Tag dem i agt, man siger, at vinen ..."

Jeg husker ikke, hvilken dumhed jeg sagde til ham for at følge trop med de andre gæster.

Han stødte til mig med knæet og hviskede ganske sagte:

"Når vi rejser os fra bordet ..., jeg må tale to ord med Dem."

Hans højtidelige tone overraskede mig. Jeg så mere opmærksomt på ham og lagde mærke til en forunderlig forstyrrelse i hans ansigtstræk.

"Befinder De Dem ikke vel?" spurgte jeg ham.

"Jo."

Og han gav sig på ny til at drikke.

Midt under støjen og bifaldsråbene fremviste et barn på elleve år, som havde ladet sig glide ned under bordet, for selskabet et smukt hvidt og rødt bånd, som det havde listet sig

til at løsne fra brudens ankel. Man kalder det hendes strømpebånd. Det blev straks skåret i stykker og uddelt mellem de unge mænd, som prydede deres knaphuller med dem, ifølge en gammel skik, der endnu holder sig ved lige hos enkelte patriarkalske familier. Bruden var, mens dette gik for sig, blevet rød indtil det hvide i øjnene ... Men hendes forvirring nåede højdepunktet, da hr. de Peyrehorade, efter at have bedt om tavshed, henvendte et par catalonske vers til hende, et impromptu, sagde han. Indholdet var, så vidt jeg kunne forstå, følgende:

"Hvad er det dog, mine venner? Lader den vin, som jeg har drukket, mig se dobbelt? Der er ikke en Venus her, men to ..."

Brudgommen drejede pludselig hovedet om med et forvildet udtryk, som bragte alle de tilstedeværende til at le.

"Ja," fortsatte hr. de Peyrehorade, "der er to Venus'er under mit tag. Den ene har jeg fundet under jorden som en trøffel; den anden er nedsteget fra Himlen og kommer for at uddele sit bælte til os."

Han burde have sagt hendes strømpebånd.

"Min søn, vælg den, som du foretrækker, den romerske eller den catalonske Venus. Slynglen tager den sidste og vælger den bedre del. Den romerske er sort, den catalonske er hvid. Den romerske er kold, den catalonske sætter alt, som nærmer sig hende, i flamme."

Denne taktløshed fremkaldte et sådant hurra, så stormende bifaldsråb og så rungende lattersalver, at jeg troede loftet ville falde ned over hovedet på os. Omkring bordet var der kun tre alvorlige ansigter, de to nygiftes og mit eget. Jeg havde en stærk hovedpine, og desuden, jeg ved ikke hvorfor, et bryllup

stemmer mig altid sørgmodig. Tilmed var der ved dette her noget, som jeg ikke rigtig kunne lide.

Da mairens fuldmægtig havde fået sunget den sidste sang, og jeg må tilstå, at den var meget letfærdig, begav selskabet sig til salonen for at nyde afskeden med bruden, som snart skulle føres til sit soveværelse, for det var nær ved midnat.

Hr. Alphonse trak mig hen i en vinduesfordybning og sagde til mig med bortvendt ansigt:

"De vil gøre Dem lystig over mig ... Men jeg ved ikke, hvad der går af mig ... jeg er forhekset! Fanden skal tage mig!"

Det første, som faldt mig ind, var, at han anså sig for truet af en af den slags ulykker, hvorom Montaigne og madame de Sévigné taler:

"Det ganske kærlighedens rige er opfyldt af sørgelige tildragelser" og så fremdeles.

Jeg bildte mig ind, at den slags tilfælde kun hændtes åndrige folk, bemærkede jeg ved mig selv.

"De har drukket for meget Collioure, min kære hr. Alphonse," sagde jeg til ham. "Jeg havde advaret Dem."

"Måske, ja. Men det er en langt frygteligere ting."

Han stammede ordene frem. Jeg troede, at han var aldeles fuld.

"De ved nok min ring," vedblev han efter en pause.

"Ja vel, den er blevet stjålet?"

"Nej."

"I så fald, har De den?"

"Nej ... jeg ... Jeg kan ikke få den af fingeren på denne djævel af en Venus."

"Vel, De har ikke trukket stærkt nok."

"Jo vist så ... Men Venus ... hun har klemt fingeren sammen."

Han så stift på mig med en forvildet mine og støttede sig til vinduesposten for ikke at falde om.

"Hvilken fabel!" sagde jeg til ham. "De har trykket ringen for langt ned. I morgen kan De løsne den med en tang. Men pas på, at De ikke beskadiger statuen."

"Nej, siger jeg dem. Fingeren på Venus er bøjet, trukket til; hun har lukket sin hånd, forstår De mig? ... Det er min kone, åbenbart, siden jeg har givet hende min ring ... Hun vil ikke mere give den tilbage."

Jeg blev et øjeblik grebet af en pludselig gysen. Så udstødte han et dybt suk, som omgav mig med en strøm af vindunst, og enhver sindsbevægelse forsvandt hos mig.

Det jammerlige menneske, tænkte jeg, er aldeles drukken.

"De er oldgransker," vedblev brudgommen med klynkende stemme, "De forstår Dem på disse statuer ... Der er måske et eller andet middel, en trolddomskunst, som jeg ikke kender noget til ... Hvis De ville gå derned?"

"Gerne," svarede jeg, "kom og følg med."

"Nej, jeg ville hellere have, at De gik derned alene."

Jeg gik.

Mens vi spiste, var der indtrådt forandring i vejret, og regnen begyndte at falde i strømme. Jeg ville hente en paraply, da en betragtning standsede mig. Jeg ville være en god nar, tænkte jeg, hvis jeg gik hen og tog det, som en fuld mand har sagt til mig, for gode varer. Desuden, måske har han kun villet spille mig et ondskabsfuldt puds for at give disse brave provinsfolk noget at le af; og det mindste, som jeg vil slippe med, er at blive gennemblødt til skindet og hente mig en ordentlig forkølelse.

Fra husets dør kastede jeg et blik over til statuen, som regnen strømmede ned ad, og derpå gik jeg op i mit værelse uden at begive mig tilbage til selskabet. Jeg gik til sengs, men søvnen var længe om at indfinde sig. Alle dagens begivenheder fremstillede sig igen for mig. Jeg kom til at tænke på denne unge pige, så smuk og så uskyldig, overgivet til en rå drukkenbolt. Hvad et sådant ægteskab dog er for en forargelig ting, sagde jeg til mig selv. En magistratsperson ifører sig et trefarvet skærf, en præst en messehagel, og dermed er den vakreste pige af verden overgivet til Minotaurus! To væsener, der ikke elsker hinanden, hvad kunne de sige i et sådant øjeblik, som to elskende ville give deres liv for. Kan en kvinde nogen sinde fatte kærlighed til en mand, som hun blot én gang har set rå? De første indtryk udslettes ikke, og jeg er vis på, at hr. Alphonse vil gøre sig velfortjent til at blive hadet …

Under min monolog, som jeg har forkortet en del, havde jeg hørt travl bevægelse i huset, døre blive lukket op og i, vogne køre bort; derpå forekom det mig at høre lette trin af kvinder, som gik hen imod den side af korridoren, der lå i modsat retning af mit værelse. Det var rimeligvis bruden, som blev ledsaget til sit soveværelse. Derpå var man atter gået ned ad trappen. Døren til fru de Peyrehorades værelse var blevet lukket. Hvor den stakkels pige, tænkte jeg, må være forvirret og ilde til mode. Jeg vendte mig melankolsk om i min seng. En ungkarl gør en tåbelig figur i et hus, hvor der bliver holdt et bryllup.

Det havde været stille i nogen tid, da der hørtes tunge trin, som kom op ad trappen. De øverste trin af træ knagede voldsomt.

"Den klodrian!" udbrød jeg, "jeg vil vædde på, at han falder ned ad trappen."

Alt blev roligt igen. Jeg tog en bog for at give mine tankers løb en anden retning. Det var en statistik over departementet, prydet med en afhandling af hr. de Peyrehorade om druidemindesmærkerne i arrondissementet Prades. Jeg slumrede ind ved den tredje side.

Jeg sov dårligt og vågnede flere gange. Klokken kunne omtrent være fem, og jeg havde ligget vågen i mere end tyve minutter, da hanen galede. Dagen begyndte at bryde frem. I dette øjeblik hørte jeg tydeligt de samme tunge trin, den samme knagen i trappen, som jeg havde hørt, førend jeg faldt i søvn. Det forekom mig påfaldende. Gabende forsøgte jeg at gætte, hvorfor hr. Alphonse stod så tidligt op. Jeg kunne ikke falde på nogen rimelig grund. Jeg ville atter lukke øjnene, da min opmærksomhed på ny blev vakt ved en stærk trampen af fødder, snart blandet med ringen med klokkestrenge og larm af døre, som blev lukket op med brag, derpå hørte jeg forvirrede skrig.

Den drukkenbolt må være kommet til at sætte ild på huset et eller andet sted! tænkte jeg og sprang ud af sengen.

Jeg kom hurtigt i klæderne og gik ud i korridoren. Fra den modsatte side hørtes skrig og klager, og et fortvivlet råb lød højere end alle de øvrige: "Min søn! min søn!" Det var åbenbart, at der var hændt hr. Alphonse en ulykke. Jeg ilede hen til bryllupskammeret: Det var fuldt af folk. Det første syn, som mødte mit øje, var den unge mand, halvt afklædt, liggende tværs over sengen, hvis træværk var gået i stykker. Han var gusten, uden bevægelse. Hans moder græd og jamrede ved

siden af ham. Hr. de Peyrehorade var i bevægelse, gned hans tindinger med Eau de Cologne og holdt lugtende sager under næsen. Ak! hans søn havde allerede længe været død. På en kanapé i den modsatte side af værelset lå bruden, betaget af heftige krampetrækninger. Hun udstødte uartikulerede skrig, og to håndfaste tjenestepiger havde deres nød med at styre hende.

"Min Gud!" råbte jeg, "hvad er der dog hændt?"

Jeg gik hen til sengen og søgte at rejse den ulykkelige unge mands legeme; han var allerede stiv og kold. Tænderne var sammenpressede, og over hans blåligsorte ansigt var der et udtryk af den forfærdeligste hjerteangst. Det var tydeligt nok, at han havde lidt en voldsom død, og at dødskampen havde været frygtelig. Imidlertid fandtes der intet spor af blod på hans klæder. Jeg åbnede hans skjorte og så på hans bryst en stor brun og blå plet, som fortsatte sig langs ribbenene om på ryggen. Man kunne have troet, at han var blevet knuget til døde i en ring af jern. Jeg kom med foden til at træde på noget hårdt, som lå på tæppet; jeg bukkede mig og så diamantringen.

Jeg førte hr. de Peyrehorade og hans hustru til deres værelse og lod den unge kone bære ind til dem. "De har endnu en datter," sagde jeg til dem, "som De skylder Deres omsorg." Derpå lod jeg dem alene.

Det forekom mig utvivlsomt, at hr. Alphonse havde været offer for et snigmord, hvis ophavsmænd havde fundet lejlighed til at snige sig ind i brudekamret. De blå pletter på brystet og deres kredsdannede form satte mig imidlertid i ikke ringe forlegenhed, for en stok eller stang af jern havde ikke kunnet frembringe dem. På en gang kom det mig i tanker, at jeg havde

hørt fortælle, at i Valencia benyttede banditterne sig af lange læderpunge, fyldt med fint sand, når de var lejet til at myrde et menneske. Mine tanker faldt straks på den aragoniske mulæseldriver og på hans trussel; alligevel kunne jeg ikke overtale mig til at tro, at han skulle have taget en så forfærdelig hævn for et ubetydeligt drilleri.

Jeg gik omkring i huset og søgte alle vegne efter spor af et indbrud, uden at finde det ringeste sådant. Jeg gik ned i haven for at se, om morderne havde kunnet skaffe sig adgang fra denne side; men jeg fandt intet som helst sikkert tegn. Regnen fra aftenen i går havde desuden gennemblødt jorden i den grad, at den ikke havde kunnet bevare noget tydeligt mærke. Jeg lagde imidlertid mærke til nogle fodspor, dybt nedtrykt i jorden; de gik i to modsatte retninger, men på den samme linje, de gik ud fra krogen af den hæk, som stødte op til boldpladsen, og endte ved husets dør. Det kunne være mærkerne af hr. Alphonses fødder, den gang han var gået hen for at hente sin ring på statuens finger. På den anden side var hækken på dette sted mindre tæt end ellers, og morderne kunne derfor være brudt igennem her. Under min gang frem og tilbage foran statuen standsede jeg et øjeblik for at betragte den. Denne gang, tilstår jeg, kunne jeg ikke uden rædsel se på dette ansigt, med dets udtryk af ondskabsfuld hån; og med hovedet fuldt af de skrækkelige tildragelser, som jeg nylig havde været vidne til, syntes den mig en underverdenens dæmon, der frydede sig over den ulykke, som var draget over dette hus.

Jeg gik tilbage til mit værelse og blev der indtil middag. Derpå gik jeg ned for at høre, hvorledes min vært og hans hustru havde det. De var en smule mere fattede. Frøken de

Puygarrig, eller rettere hr. Alphonses enke, havde genvundet sin bevidsthed. Hun havde endog haft en samtale med overdommeren i Perpignan, som på en forretningsrejse opholdt sig i Ille, og denne øvrighedsperson havde modtaget hendes forklaring. Han udbad sig min. Jeg fortalte ham, hvad jeg vidste, og skjulte ikke min mistanke mod den aragoniske muldriver. Han lod ham øjeblikkelig sætte fast.

"Har De fået noget at vide af hr. Alphonses enke?" spurgte jeg overdommeren, da min vidneforklaring var nedskrevet og undertegnet.

"Det stakkels unge væsen har mistet sin forstand," svarede han mig med et sørgmodigt smil, "hun er afsindig, aldeles afsindig. Nu skal De høre, hvad hun beretter:

Hun havde, siger hun, været i seng i nogle minutter, omhænget var trukket for, da døren til værelset blev lukket op, og nogen trådte ind. Fru Alphonse befandt sig i dette øjeblik længst tilbage i sengen med ansigtet vendt ind imod væggen. Hun gjorde ikke en bevægelse, overbevist om, at det var hendes mand. Et øjeblik efter knagede sengen, som om den blev betynget med en uhyre vægt. Hun var i stor skræk, men vovede ikke at vende hovedet om. Fem minutter, ti minutter måske – hun var ude af stand til at angive tiden – forløb på denne måde. Hun kom derpå til at gøre en uvilkårlig bevægelse, eller måske var det den person, som befandt sig i sengen, og fornemmede berøringen af en genstand, kold som is, det er hendes eget udtryk. Hun trykkede sig tættere ind mod væggen og skælvede over hele legemet. Kort efter blev døren for anden gang lukket op, og én trådte ind, som sagde: 'God aften, min lille kone.' Straks derpå blev omhænget trukket til side. Hun hørte et kvalt

skrig. Personen, som befandt sig i sengen ved siden af hende, rejste sig over ende og lod til at strække sine arme ud. Da drejede hun hovedet om ... og så, siger hun, sin mand liggende på knæ foran sengen, med hovedet i linje med hovedgærdet, i armene på en slags grønladen kæmpemæssig skikkelse, som knugede ham af al kraft. Hun siger og har gentaget det tyve gange for mig, stakkels pige! ... hun siger, at hun har genkendt ... kan De gætte? Venus, hr. de Peyrehorades bronzestatue ... Siden den er blevet fundet, spiller den i hovedet på alle omegnens folk. Men jeg vender tilbage til den stakkels afsindiges beretning. Ved det syn mistede hun bevidstheden og har rimeligvis nogle øjeblikke efter mistet forstanden. Hun formår ikke på nogen måde at angive, hvor længe hendes besvimelse har varet. Da hun kom til sig selv igen, så hun spøgelset, eller statuen, som hun stadig siger, siddende ubevægelig, med fødderne og den nederste del af legemet i sengen, brystet og armene strakte fremad, og i dens arme hendes ægtefælle, uden tegn til liv. En hane galede. Da forlod statuen sengen, lod liget falde tilbage og gik bort. Fru Alphonse gav sig til at ringe af alle kræfter, og resten kender De."

Spanieren blev ført frem; han var rolig og forsvarede sig med stor koldblodighed og åndsnærværelse. For øvrigt fragik han ikke den ytring, som jeg havde hørt; men han forklarede, at meningen med den kun havde været, at han nok den følgende dag, når han havde hvilet ud, skulle have vundet et parti bold fra sin overvinder. Jeg kan huske, at han tilføjede:

"Når en aragonier er blevet fornærmet, venter han ikke med at hævne sig til den næste dag. Hvis jeg havde troet, at hr.

Alphonse havde villet fornærme mig, så havde jeg på stedet jaget min kniv i livet på ham."

Man sammenlignede hans sko med fodsporene i haven. Skoene var meget større.

Endelig forsikrede værten, som manden havde taget ophold hos, at han havde tilbragt hele natten med at passe og pleje et af muldyrene, som var blevet sygt.

Desuden havde denne aragonier et godt rygte på sig og var vel kendt i provinsen, som han hvert år besøgte på sin handels vegne. Man løslod ham derfor atter og gjorde ham afbigt for hans fængsling.

Jeg har glemt at anføre den tjeners vidneforklaring, som sidst havde set hr. Alphonse i levende live. I det øjeblik, da han stod i begreb med at begive sig til sin hustru, havde han kaldt på manden og med en urolig mine spurgt, om han vidste, hvor jeg var henne. Tjeneren svarede, at han ikke havde set mig. Da havde hr. Alphonse udstødt et suk og stået et minut ganske tavs, derpå udbrød han: *"Vel! Så har Djævelen også taget ham!"*

Jeg spurgte manden, om hr. Alphonse, da han talte med ham, havde haft sin diamantring. Tjeneren betænkte sig lidt med svaret; endelig erklærede han, at det troede han ikke, men at han for resten ikke havde lagt mærke til det. "Hvis han havde haft den ring," tilføjede han berigtigende, "så ville jeg uden tvivl have bemærket det, for jeg stod i den tro, at han havde givet den til den unge frue."

Under mine spørgsmål til denne mand følte jeg ligesom en smule af den overtroiske rædsel, som fru Alphonses forklaring havde bredt over hele huset. Overdommeren så smilende på mig, og jeg vogtede vel på at lade mig videre mærke med det.

Nogle timer efter hr. Alphonses begravelse lavede jeg mig til at forlade Ille. Hr. de Peyrehorades vogn skulle køre mig til Perpignan. Uagtet sin medtagne tilstand ville den stakkels gamle mand følge mig lige til havens udgang. Tavse gik vi igennem den, idet han støttede sig på min arm og med møje slæbte sig fremad. Da jeg skulle til at sige farvel, kastede jeg et sidste blik på Venus. Jeg indså godt, at min vært, skønt han ingenlunde delte den rædsel og det had, som statuen indgød en del af hans familie, måtte ønske at skille sig ved en genstand, som bestandig mindede ham om en skrækkelig ulykke. Min hensigt var at opfordre ham til at give den plads i et eller andet museum. Jeg tøvede med at komme ind på denne sag, da hr. de Peyrehorade mekanisk drejede hovedet om til den side, hvorhen han så, jeg havde rettet mit blik. Hans øjne faldt på statuen, og han udbrød straks i tårer. Jeg trykkede hans hånd og steg til vogns uden at vove at fremføre et ord.

Siden min bortrejse har jeg aldrig erfaret, at der nogen sinde er fremkommet noget nyt, som kunne bringe lys over den hemmelighedsfulde katastrofe.

Hr. de Peyrehorade døde nogle måneder efter sin søn. I sit testamente har han skænket mig sine manuskripter, som jeg måske engang vil fremlægge for publikum. Jeg har ikke mellem papirerne fundet den før omtalte afhandling om indskrifterne på statuen.

E.S. Min ven P*** har nylig fra Perpignan skrevet til mig, at statuen ikke mere eksisterer. Efter hendes mands død var det fru de Peyrehorades første omsorg at få den støbt om til en klokke, og i denne ny skikkelse gør den tjeneste i kirken i Ille.

Men, tilføjer P***, det synes, som om en ond skæbne forfølger dem, der ejer dette malm. Siden denne klokke ringer i Ille, har vinhaverne to gange været hjemsøgt af frosten.

Arsène Guillot

1

Den sidste messe var lige sluttet i Sankt Rochs kirke, og kirkebetjenten var ved at gå rundt for at lukke de mennesketomme kapeller. Han ville lige til at trække gitteret til for et af disse fornemme aflukker, hvor gudelige kvinder køber sig tilladelse til at bede til Gud adskilt fra de øvrige troende, da han lagde mærke til, at der endnu knælede en kvinde tilsyneladende fordybet i andagt med hovedet bøjet ned over bedeskamlens ryglæn.

"Det er grevinde Piennes," tænkte han og standsede ved indgangen til kapellet.

Han kendte hende godt; for på den tid var det usædvanligt, at en ung, rig, smuk verdensdame viste sin gudfrygtighed ved at skænke indviet brød og altertæpper til kirken eller uddele betydelige almisser gennem sognepræsten, hvis ikke enten hendes mand var i embede eller hun selv knyttet til kronprinsessen, og når hun ikke havde andet end sin sjæls frelse at opnå ved at gå i kirke. Dette var nu imidlertid tilfældet med grevinde Piennes. Kirkebetjenten havde nok mest lyst til at gå hjem og spise til middag, for den slags folk spiser klokken et; men han turde ikke forstyrre en i Sankt Roch sogn så alment agtet dame i hendes andagt. Han fjernede sig derfor, idet han klaprede på fliserne med sine udtrådte sko i håb om, at han, når han havde fuldendt sin runde i kirken, ville finde kapellet tomt ved sin tilbagekomst.

Han var allerede kommet om på den anden side af koret, da en ung kvinde trådte ind i kirken og gav sig til at vandre rundt i et af sideskibene, mens hun nysgerrigt så sig om. Altertavlerne med deres rammer, afladskapellerne, vievandskummerne, alle disse genstande syntes at være hende lige så fremmede, som indskrifterne i en moské i Cairo ville være for Dem, frue. Hun var omtrent fem og tyve år gammel; men man måtte se meget nøje på hende for ikke at tro, hun var ældre. Skønt hendes mørke øjne strålede, lå de dybt inde og var omgivet af blå rande; hendes matte, hvide hudfarve, hendes farveløse læber tydede på lidelser, og dog modsagde hendes dristige mine og muntre blik hendes sygelige udseende. I hendes dragt ville De have bemærket en snurrig blanding af noget skødesløst og noget søgt. Hendes lyserøde kyse, der var pyntet med kunstige blomster, ville have passet bedre til en huslig aftendragt, og under det lange kashmirs sjal, som en verdensdames øvede øje snart ville have opdaget, at andre havde gået med før hun, dulgte der sig en noget slidt kjole af bomuldstøj til tyve skilling pr. alen. Endelig ville kun en mand have beundret hendes fod, gemt som den var i tarvelige strømper og brunelssko, der så ud til at være en del medtagne af brostenene. De erindrer, frue, at man den gang endnu ikke havde opfundet asfalten.

Denne kvinde, hvis samfundsstilling De kan gætte Dem til, nærmede sig det kapel, hvori grevinde Piennes endnu lå og knælede. Efter at hun et øjeblik havde set på hende med urolig og forlegen mine, tiltalte hun hende, så snart grevinden havde rejst sig op og gjort sig klar til at gå sin vej.

"Kunne De ikke sige mig," spurgte hun med mild røst og et undseligt smil, "hvor jeg skal henvende mig for at få et vokslys?"

Dette sprog klang alt for besynderligt i grevindens øren, til at hun straks kunne forstå det. Hun lod spørgsmålet gentage for sig.

"Jo, jeg ville gerne skænke Sankt Roch et lys; men jeg ved ikke, hvem jeg skal give pengene til."

Grevinde Piennes var med al sin gudfrygtighed for oplyst til at være indviet i slig folkelig overtro. På den anden side nærede hun ærbødighed derfor; for der er noget rørende i enhver form for tilbedelse, den være så plump, den være vil. Da hun var overbevist om, at det drejede sig om et løfte eller noget lignende, og var for barmhjertig til af den unge piges dragt og lyserøde kyse at drage de slutninger –, som De måske ikke har været bange for at opstille, pegede hun på kirkebetjenten, der netop nu kom nærmere.

Den ukendte kvinde takkede hende og skyndte sig hen til ham; han syntes straks ved det første ord at forstå hende. Mens grevinde Piennes tog sin messebog og ordnede sit slør, så hun damen med vokslyset trække en pung op af sin lomme og deri blandt flere småpenge tage det eneste femfrancstykke, den indeholdt, for at give det til kirkebetjenten samtidig med, at hun hviskede lange forskrifter til ham, som han hørte på med et smil.

Begge kvinderne gik på samme tid ud af kirken; men damen med vokslyset gik så hurtigt, at grevinden snart tabte hende af syne, skønt hun bevægede sig i samme retning som hun. På hjørnet af den gade, hvori hun boede, traf hun hende på ny og så, at hun søgte at skjule et fire punds brød, som hun havde købt i en bagerbutik der i nærheden, under sit falmede kashmirs sjal. Ved atter at se grevinden bøjede hun sit hoved,

men kunne ikke lade være at smile og gik raskere til. Hendes smil syntes at sige: "Ja undskyld, jeg er fattig. De må gerne gøre nar ad mig. Jeg ved nok, at man ikke køber brød i lyserød kyse og kashmirs sjal."

Denne blanding af falsk undseelse, hengivelse i sin skæbne og muntert lune undgik ikke grevindens opmærksomhed. Hun tænkte med en vis bedrøvelse på den unge piges sandsynlige stilling i samfundet og sagde til sig selv: "Hendes gudsfrygt er mere fortjenstlig end min. Når hun bringer sit femfrancstykke, så er det til visse et langt større offer end den del af min overflod, jeg giver til de fattige uden at pålægge mig selv det ringeste savn." Og hun mindedes den fattige enkes skærv, der var Gud langt velbehageligere end de riges pralende almisser. "Jeg gør ikke tilstrækkelig godt," tænkte hun, "jeg gør ikke så meget, som jeg kunne gøre." Og alt imens hun således i sit stille sind gjorde sig selv bebrejdelser, som hun var langt fra at fortjene, gik hun hjem. Vokslyset, det fire punds brød og navnlig femfrancstykket havde præget den unge kvindes ansigt i grevindens hukommelse, og hun betragtede hende som et mønster på gudsfrygt.

Hun mødte hende atter flere gange på gaden i nærheden af kirken, men aldrig ved messen. Hver gang den ukendte kvinde gik forbi grevinden, bøjede hun hovedet og smilede mildt, og dette ydmyge smil syntes den fornemme dame godt om. Hun ønskede, hun kunne finde en lejlighed til at vise sin tjenstvillighed over for denne unge pige, der til en begyndelse havde vakt hendes deltagelse og nu indgød hende medynk; for hun havde lagt mærke til, at den lyserøde kyse var falmet, og at kashmirs-sjalet var borte. Det var formodentlig vendt tilbage til

den marskandiserkone, det var købt hos. Det var tydeligt, at Sankt Roch ikke femdobbelt havde gengældt den offergave, hun havde bragt ham.

En dag så grevinde Piennes en båre komme ind i Sankt Roch Kirke fulgt af en tarveligt klædt mand uden flor om hatten, en slags portner. Hun havde i over en måned ikke mødt den unge kvinde med vokslyset og fik den tanke, at det var hendes begravelse, hun overværede. Det var meget sandsynligt i betragtning af, at hun havde set så bleg og mager ud sidste gang, grevinden havde mødt hende. Hun spurgte kirkebetjenten, og han fik ved at henvende sig til den mand, der fulgte kisten, det svar, at denne var portner i en gård i Ludvig den Stores Gade; at en af lejerne, en madam Guillot, var død uden at efterlade sig andre venner eller slægtninge end en datter, og at det blot var af ren kristenkærlighed, at han, portneren, gik med til éns begravelse, som han slet ikke stod i noget forhold til. Straks forestillede grevinden sig, at den ukendte kvinde var død i fattigdom og havde efterladt sig en lille hjælpeløs pige, og hun foresatte sig, at hun ville indhente oplysninger gennem en præst, hvis medvirken hun plejede at bruge til sin godgørenhed.

To dage efter blev hendes vogn, just som hun skulle køre ud af sin port, nogle øjeblikke standset af en karre, der spærrede gaden. Hun kiggede adspredt ud gennem vogndøren og fik øje på den unge pige, som hun troede var død, men som stod og trykkede sig op ad en afviser. Skønt hun var bleg og endnu mere mager end før, fattigt klædt i sørgedragt uden hat og handsker, kunne grevinden dog med lethed genkende hende. Hun havde et besynderligt udtryk i ansigtet. I stedet for sit sædvanlige smil

havde hun fordrejede ansigtstræk, og de mørke øjne, som hun vendte mod grevinden uden at kunne genkende hende, stirrede med et forvildet, åndsfraværende udtryk ud i rummet. I hele hendes holdning læste man ikke smerte, men en fortvivlet beslutning. Karren havde fjernet sig, og grevindens vogn kørte bort i skarpt trav; men i flere timer forfulgte billedet af den unge pige og hendes fortvivlede udtryk hende.

Da hun vendte tilbage, så hun folk stimle sammen på gaden. Alle portnerkonerne stod på dørtærsklerne og afleverede en beretning til deres naboersker, som disse hørte på med levende deltagelse. Navnlig var der en stærk stimmel uden for et hus tæt ved det, grevinden boede i, og alles øjne var vendt mod et vindue, der stod åbent på tredje sal, og som flere arme pegede på for at henlede den offentlige opmærksomhed på det. På en gang bøjedes armene ned ad mod jorden, og alles øjne fulgte bevægelsen. Der måtte være hændt noget usædvanligt.

Da grevinde Piennes gik gennem forstuen, fandt hun sine tjenestefolk stærkt optagne og hver for sig ivrig efter at være den første til at fortælle hende kvarterets store nyhed. Før hun kunne komme til at stille et spørgsmål, udbrød kammerjomfruen: "Åh, grevinden skulle bare vide!" Derefter åbnede hun med største travlhed dørene og gik med sit herskab ind i det allerhelligste, det vil sige påklædningsværelset, som ingen anden i hele huset havde adgang til.

"Åh, fru grevinde," sagde jomfru Josefine, mens hun løste sin frues sjal, "blodet stivner i mine årer, når jeg tænker på det. Aldrig har jeg set noget så rædselsfuldt. Ja, det vil da sige, jeg så det jo ikke, skønt jeg kom løbende lige straks efter … Men alligevel …"

"Hvad er der dog sket? Skynd Dem og sig mig det!"

"Jo, jeg skal sige grevinden, tre huse herfra er der en stakkels ulykkelig, ung pige, som for et par minutter siden sprang ud ad vinduet. Hvis grevinden var kommet ét øjeblik før, kunne De have hørt braget."

"Ih Gud! Den ulykkelige pige må da have slået sig ihjel på stedet."

"Ja, det var et skrækkeligt syn. Baptiste har været med i krigen, og han siger, at han aldrig har set noget lignende. Tænk, fra tredje sal."

"Var hun død med det samme?"

"Nej, hun kunne endnu røre sig; hun kunne også tale. Hun sagde: Bare De ville gøre det af med mig! Men alle hendes knogler var knust. Grevinden kan selv forestille sig, hvilket stød det må have givet."

"Men var der dog ingen, der hjalp den stakkels pige? ... Er der ikke blevet sendt bud efter en læge og en præst?"

"Hvad præst angår, så ved grevinden bedre end jeg, at ... Og vist er det, at hvis jeg var præst ... En, der i den grad har opgivet alt, at hun selv vil tage livet af sig! ... Forresten ligner det jo ikke noget ... Man kan jo nok begribe, at det hedder sig, hun har været ansat ved Operaen ... Og alle de unge piger, der kommer dér, med dem tager det jo altid en gal ende ... Hun stillede sig op i vinduet; så knyttede hun sine skørter sammen med et lyserødt bånd og ... bardus! Der lå hun."

"Det må være den unge sortklædte pige," udbrød grevinden halvt for sig selv.

"Ja, hendes moder døde for et par dage siden. Så løb det rundt for hende ... Det kan jo også være, at hendes kæreste

havde ladt hende i stikken ... Så skulle huslejen betales ... Penge var der ingen af, for den slags forstår jo ikke at bestille noget ... Det er nogle egensindige tingester; og når de først har sat sig noget i hovedet, så er det hele snart besørget ..."

Jomfru Josefine blev endnu i nogen tid ved i samme tone, uden at grevinden svarede hende. Hun lod til at anstille bedrøvelige betragtninger over den beretning, hun havde fået. På en gang spurgte hun kammerjomfruen: "Ved De, om den stakkels pige har de nødvendige ting, hun behøver i den tilstand, hun er i, linned og madrasser? ... Skaf mig det straks at vide!"

"Jeg skal gå hen og høre ad, hvis grevinden ønsker det," sagde kammerjomfruen, glad over at få lejlighed til på nært hold at se en kvinde, der havde villet tage livet af sig. Men lidt efter betænkte hun sig og sagde: "Men jeg er ikke sikker på, at jeg kan tåle det syn: en pige, der er faldet ned fra tredje sal ... Da Baptiste blev åreladt, besvimede jeg, uden at jeg kunne gøre for det."

"Nå, så lad Baptiste gå," svarede grevinden. "men lad mig hurtigt få at vide, hvordan den stakkel har det."

Heldigvis kom hendes læge, doktor K..., just som hun var ved at give denne befaling. Han havde for skik at spise til middag hos hende hver tirsdag, inden de tog i den italienske opera.

"Skynd Dem, doktor," råbte hun til ham, inden han endnu havde fået tid til at sætte sin stok og hænge sit overtøj fra sig. "Baptiste skal vise Dem vej. Et par skridt herfra er nylig en fattig ung pige sprunget ud ad vinduet, og hun ligger hjælpeløs."

"Ad vinduet? Hvis det sidder højt oppe, er der rimeligvis ikke noget for mig at gøre."

Doktoren havde mere lyst til at spise til middag end til at foretage en operation; men grevinden blev ved sit, og da hun lovede ham at vente med middagsmaden, fandt han sig i at følge med kammertjeneren.

Efter et par øjeblikkes forløb kom denne ene tilbage og bad om linned, hovedpuder og andre ting og meddelte lægens udsagn. Han havde erklæret, at det ikke betød noget, og sagt: "Hun slipper fra det, hvis hun ikke dør af ..." Baptiste kunne ikke huske, hvad det var, han havde sagt, hun kunne dø af; men det var noget, der endte på *os*.

"Tetanos [Note 19)]?" udbrød grevinden.

"Ja, akkurat, fru grevinde! Men det var lige godt heldigt, at doktoren kom; for der var allerede en dårlig læge uden patienter, den samme, der behandlede Berthelots lille pige for mæslinger, og hun døde, da han kom der for tredje gang."

Efter en times forløb kom lægen tilbage uden pudder i håret og med sit fine kammerdugs kalvekrøs i uorden.

"De folk, der tager livet af sig", sagde han, "er dog rene søndagsbørn. Forleden dag blev der til det hospital, hvor jeg er ansat, indbragt en kvinde, der havde skudt sig med en pistol i munden. En dårlig måde! ... Hun havde knust tre tænder og lavet et hul i venstre kind ... Hun bliver lidt grimmere, og det er det hele. Hun her er sprunget ud fra tredje sal. Hvis en sølle dævel af en skikkelig mand skulle være så uheldig af vanvare at falde ned fra første sal, ville han kløve hjerneskallen. Denne her pige brækker et ben, slår to ribben ind, får nogle skrammer, og dermed slipper hun. Der var tilfældigvis et skråtag, som tog

stødet af … Det er det tredje tilfælde af den slags, jeg har set, siden jeg kom tilbage til Paris … Benene har ramt jorden. Men både skinnebenet og lægbenet kan igen vokse sammen … Hvad værre er, det er, at denne gratin er blevet ganske tør … Jeg er bange for, at stegen også skal være fordærvet, og vi går naturligvis glip af første akt af *Othello*."

"Har den stakkels pige sagt Dem, hvem der er skyld i hendes fortvivlede handling?"

"Åh, kære fru grevinde, den slags historier hører jeg aldrig på. Jeg plejer at spørge dem: Spiste De, før De sprang ud? og så videre, fordi det bliver bestemmende for behandlingen … For pokker, når man prøver på at tage livet af sig, så er det, fordi man har en eller anden dårlig grund til det. Kæresten er stukket af, husejeren smider én på porten, og så springer man ud ad vinduet for at ærgre ham. Men aldrig så snart er man ude, før man fortryder det."

"Ja, jeg vil da håbe, at den stakkels pige fortryder det."

"Naturligvis, naturligvis. Hun græd og gjorde et farligt postyr, så jeg var nær ved at blive tosset … Baptiste er en storartet doktor; han var langt flinkere end en lille mediciner, der var til stede og stod og kløede sig i hovedet uden at vide, hvor han skulle tage fat … Men det interessante ved sagen er, at hvis hun havde slået sig ihjel, ville hun have haft den fordel at undgå at dø af brystsyge. For brystsvag er hun, det skal jeg indestå for. Vel har jeg ikke auskulteret hende; men *facies* skuffer mig aldrig. At have så travlt med at komme af sted, når man blot behøvede at lade alting gå sin gang."

"De ser vel hen til hende i morgen, doktor?"

"Hvis De ønsker det. Jeg har allerede lovet hende, at De ville gøre noget for hende. Det simpleste ville være at lade hende indlægge på hospitalet; der får hun uden betaling et apparat til at bringe benet i leje igen … Men så snart hun blot hører ordet hospital nævne, skriger hun op og forsikrer at så må man hellere straks tage livet af hende, og alle madammerne hyler med i kor. Jeg synes forresten, at når man er så fattig som en kirkerotte …"

"Jeg skal nok afholde de små udgifter, der kræves, doktor … Og ved De hvad, på mig gør ordet hospital samme indtryk som på de madammer, De taler om. Desuden ville jo det at bringe hende hen på et hospital, så længe hun har det så dårligt, være det samme som at tage livet af hende."

"Det er en fordom, en ren fordom hos velstående folk! Man har det ingen steder så godt som på et sygehus. Når jeg en gang bliver alvorlig syg, vil jeg lægges ind på hospitalet. Derfra vil jeg så indskibe mig i Charons båd, og så vil jeg skænke de studerende mit kadaver … Om en tredive-fyrre år, forstår sig. Men alvorlig talt, kære frue, tænk nærmere over sagen! Jeg ved ikke ret, om den unge pige, De tager Dem så varmt af, fortjener Deres gunst. Hun ser mig ud til at være koristinde eller sådan noget … Der skal danserindeben til at slippe godt fra et så farligt spring."

"Jamen, jeg har jo set hende i kirken. Og De ved, doktor, at jeg har en svaghed for at digte en hel historie blot ved synet af et ansigt eller et eneste blik … Ja, le De kun, men jeg tager sjældent fejl. Den stakkels pige var nylig henne at bede for sin moder. Moderen døde, og så tabte hun besindelsen … Det er nød og

fortvivlelse, der har bragt hende til denne forfærdelige handling."

"Nå ja, måske. Hun har ganske rigtigt på issen en fremståenhed, der tyder på overspændthed. Alt det, De der siger mig, er højst sandsynligt, og det falder mig nu ind, at der oven over hendes feltseng hang en buksbomkvist. Det er et bevis på, at hun er gudfrygtig, ikke sandt?"

"En feltseng? Ih Gud, den stakkels pige! ... Doktor, nu sætter De igen det onde smil op, jeg kender så godt. Men hvad enten hun nu er gudfrygtig eller ej – det ved jeg ikke noget om – så vil jeg sige Dem, at grunden til, at jeg tager så megen del i hendes ulykke, er den, at jeg med hensyn til hende har noget at bebrejde mig."

"Noget at bebrejde Dem? ... Åh, nu forstår jeg. De burde naturligvis have anbragt madrasser på gaden, som hun kunne være faldet på."

"Nej, jeg har det at bebrejde mig, at jeg kendte hendes ulykkelige stilling i forvejen. Jeg burde have sendt hende hjælp; men den kære pastor Dubignon var sengeliggende, og ..."

"De må have mange bebrejdelser at gøre Dem, fru grevinde, hvis De tror, at det ikke er tilstrækkeligt at give alle dem, der beder Dem om det, som De jo plejer. Efter Deres mening skal De endog kunne gætte Dem til deres trang, der undser sig ved at bede om hjælp. – Men, lad os nu ikke længere tale om brækkede ben; eller rettere, lad mig blot sige to ord endnu! Hvis De er så venlig at tage Dem af min ny patient, så sørg for, at hun får en bedre seng at ligge i og send hende noget havresuppe og den slags, og lad hende i morgen få en sygeplejerske – for i dag er madammerne tilstrækkelige.

Desuden ville det ikke være så galt, om De fik en af Deres flinkeste præster til at tage hende i skole og sætte hendes sind i led, ligesom jeg har sat benet i led på hende. Hun er noget nervøs, den små; og der kunne let støde et og andet til, som kunne forværre tilstanden … Hør, ved De hvad, De selv ville, min tro, være den bedste sjælesørger. Men De har måske bedre anvendelse for Deres prækener … Nå ja, nok sagt! – Klokken er halv ni, gør Dem for Guds skyld i stand til at tage med i operaen! Baptiste kan bringe mig min kaffe og avisen. Jeg har haft så travlt i dag, at jeg endnu ikke har haft tid til at se, hvad der går for sig i verden."

Der gik nogle dage, og den syge kvinde var lidt bedre. Kun beklagede lægen sig over, at hendes overophidsede stemning ikke havde fortaget sig.

"Jeg har ikke synderlig tillid til Deres præster," sagde han til grevinde Piennes. "Hvis det ikke var Dem alt for meget imod at se den menneskelige elendighed på nært hold –, for jeg ved, at De ikke mangler mod til det, så kunne De berolige den sølle piges hjerne bedre end nogen præst og, hvad mere er, bedre end nogen som helst medicin."

Grevinde Piennes ønskede intet hellere og foreslog lægen, at de straks skulle følges ad derhen. De gik da begge op til den syge.

I et kammer, hvis bohave bestod af tre stråstole og et lille bord, lå hun i en god seng, som grevinden havde sendt hende, med fine lagener, tykke madrasser og en stabel af brede hovedpuder. Den unge pige var skrækkelig bleg. Hendes øjne glødede, den ene arm lå uden for sengen, og den del af den, der

stak uden for nattrøjen, var både gul og grøn, så at man af den kunne slutte sig til, i hvilken tilstand hendes krop måtte være. Da hun fik øje på grevinden, løftede hun hovedet i vejret og sagde med et mildt bedrøvet smil: "Jeg vidste nok, at det var Dem, fru grevinde, der havde haft medlidenhed med mig. Jeg har fået Deres navn at vide, og jeg var sikker på, at De måtte være den dame, jeg havde truffet i kirken."

Jeg tror, jeg har fortalt Dem, at grevinde Piennes påstod, hun kunne slutte sig til, hvem folk var, af deres udseende. Det glædede hende at opdage, at den, hun tog sig af, havde det samme talent, og hun fik derved så meget mere deltagelse for hende.

"De ligger dårligt her, kære pige," sagde hun, idet hun lod sit blik glide hen over det bedrøvelige bohave i værelset. "Hvorfor er der dog ikke blevet sendt gardiner herhen? ... De skal bede Baptiste om de smågenstande, De har brug for."

"De er rigtig god, fru grevinde ... Jeg mangler jo ikke noget ... Det er snart forbi, så hvad gør det til sagen, om jeg har det lidt bedre eller dårligere." Og hun vendte hovedet bort og gav sig til at græde.

"Gør det meget ondt, stakkels pige?" spurgte grevinden, idet hun satte sig ned ved sengen.

"Åh nej, ikke synderlig ... Det eneste er, at jeg bestandig kan høre vinden suse i mine øren, ligesom da jeg faldt, og så bums! braget, da jeg faldt ned på stenbroen."

"De var jo ikke rigtig klog i det øjeblik, kære ven. Men nu fortryder De det vel, ikke sandt?"

"Jo. Men når man er ulykkelig, ved man ikke selv, hvad man gør."

"Det gør mig ondt, at jeg ikke tidligere havde fået noget at vide om, hvordan De sad i det. Men man bør aldrig nogen sinde, hvordan det end går én her i livet, give sig sin fortvivlelse i vold."

"Ja, De kan sagtens tale, grevinde," sagde lægen, der var i færd med at skrive en recept henne ved det lille bord. "De ved ikke, hvad det vil sige at miste en køn, ung mand med overskæg. Men man skal sgu ikke springe ud ad vinduet for at få fat i ham."

"Fy, doktor," svarede grevinden. "Den stakkels pige havde vel andre grunde til at ..."

"Å, jeg ved ikke, hvad der gik af mig," sagde den syge. "jeg havde hundrede grunde for én. For det første var det mig et hårdt stød, at jeg mistede min moder. Og så følte jeg mig så forladt ... Der var ingen, der brød sig om mig. Der var en, som jeg tænkte mere på end på alle andre, og tænk Dem, fru grevinde, han havde endog glemt mit navn. Ja, for jeg hedder Arsène Guillot, G, u, i, to l'er; men han skriver det med y."

"Sagde jeg ikke nok, at der var en utro elsker med i spillet," udbrød lægen. "Den historie kender vi godt. Nå, nå, min smukke, glem De ham! En mand, der ikke kan huske, fortjener ikke, at man tænker på ham." – Han tog sit ur op af lommen. "Klokken er fire; jeg kommer nok for sent til de patienter, der venter hjemme hos mig. Jeg beder Dem mange gange undskylde, grevinde; men jeg må sige Dem farvel, jeg får ikke engang tid til at følge Dem hjem. Farvel, mit barn, vær De kun rolig; det hele betyder ikke noget. De skal komme til at danse lige så godt på det ene ben som på det andet. Og vil så De, sygeplejerske, gå hen på apoteket med den recept og ellers bære Dem ad ligesom i går."

Lægen og sygeplejersken var gået deres vej, grevinde Piennes sad ene hos den syge, lidt betuttet over, at en historie, som hun i førstningen havde forestillet sig helt anderledes, viste sig at være en kærlighedshistorie.

"Han har altså været Dem utro, stakkels pige!" vedblev hun efter et ophold.

"Åh nej, vist ikke. Der kan jo ikke være tale om at være sådan en som mig utro ... Han ville blot ikke længere vide noget af mig at sige. Og det har han ret i; jeg passer ikke for ham. Han har altid været god og ædel imod mig. Jeg skrev til ham og fortalte ham, hvordan jeg sad i det, og spurgte ham, om han ville have, at jeg igen skulle flytte sammen med ham. Så svarede han ... med et brev, som rigtignok gjorde mig meget ondt. Da jeg forleden dag kom hjem, tabte jeg et spejl, som jeg havde fået af ham, et venetiansk spejl kaldte han det. Det gik naturligvis itu, og så tænkte jeg: Det var det sidste stød, det betyder, at alting nu er forbi! Jeg havde ikke længere noget af det, han havde givet mig. Smykkerne havde jeg sat på Assistenshuset ... Desuden tænkte jeg, at hvis jeg ødelagde mig selv, så ville det gøre ham ondt og være en hævn over ham ... Vinduet stod netop åbent, og så sprang jeg ud ad det."

"Men skam Dem dog noget, det var jo en lige så tåbelig grund, som handlingen selv var brødefuld."

"Det kan gerne være; men der er ikke noget ved det at gøre. Når man er bedrøvet, overvejer man ikke, hvad man gør. Det er ingen sag for dem, der er lykkelige, at sige til de andre, at de skal være rimelige."

"Ja, jeg ved nok, at ulykken er en slet rådgiver; og dog er der ting, som man end ikke under de tungeste prøver bør glemme.

Jeg så Dem for ikke lang tid siden henne i kirken købe et vokslys, det var en from gerning. De har den lykke at være troende. Religionen burde have været nok til at holde Dem tilbage, kære pige, i det øjeblik, da De var ved at opgive alt håb. De har Vorherre at takke for Deres liv, det tilhører ikke Dem selv ... Men det er synd af mig at skænde på Dem nu, stakkels barn. De angrer, hvad De har gjort, De er lidende, Gud vil nok have medlidenhed med Dem."

Arsène bøjede hovedet, og nogle tårer piblede frem under hendes øjenlåg.

"Åh, fru grevinde," sagde hun med et dybt suk, "De tror, jeg er bedre, end jeg i virkeligheden er ... De tror, jeg er gudfrygtig; men det er jeg slet ikke. Jeg har ingenting lært, og når De har set, at jeg i kirken købte et vokslys, så var det, fordi jeg hverken vidste ud eller ind."

"Nå ja, det var en smuk tanke af Dem. I ulykken er det altid Gud, man skal henvende sig til."

"Jeg havde hørt sige, at hvis jeg tændte et vokslys i kirken til ære for Sankt Roch ... nej, jeg kan virkelig ikke sige Dem det. En fornem frue som De ved ikke, hvad man kan finde på, når man ikke har en eneste skilling tilbage."

"Det er navnlig mod, man skal bede Gud om."

"Ja, ja, jeg vil ikke gøre mig bedre, end jeg er. Det ville jo være snyderi, om jeg modtog alt det gode, De gør mig, uden at give Dem lejlighed til at lære mig at kende. Jeg er en foragtelig kvinde ... man må jo se at slå sig igennem verden, som man kan bedst. Men, hvis De endelig vil vide det, så købte jeg det vokslys, fordi min moder sagde, at når man skænkede Sankt Roch et lys, så slår det aldrig fejl, at man i ugens løb træffer en mand, man

kan slå sig sammen med … Men nu er jeg blevet grim, jeg ser jo ud som en mumie, der er ikke længere nogen, der vil have med mig at gøre … Nå, der er ikke andet for mig at gøre end at dø. Det er jo allerede halvvejs besørget."

Alt det blev sagt i en rivende fart med en af hulken afbrudt stemme og i en slags vildelse, der indgød grevinde Piennes mere angst end rædsel, så hun uvilkårligt rykkede sin stol bort fra sygesengen. Hun ville måske endog have forladt værelset, hvis ikke hendes menneskelighed havde været stærkere end hendes lede ved denne faldne kvinde, så at hun bebrejdede sig selv, at hun tænkte på at lade hende være ene i et øjeblik, da hun var et bytte for den heftigste fortvivlelse. Der blev et øjebliks stilhed, hvorefter grevinden med nedslagne øjne sagte mumlede: "Deres moder! Fy, skam Dem! Hvor tør De sige sådant noget ?"

"Å, min moder var som alle mødre, alle mødre til den slags skabninger, som jeg er … Hun havde ernæret sin moder, jeg har også ernæret min … Heldigvis har jeg da ikke noget barn. – Jeg kan nok mærke, at De er bange for mig … men sagen er den, at De er blevet godt opdraget og aldrig har lidt noget. Når man er rig, er det en let sag at være skikkelig. Det ville jeg også have været, hvis jeg havde haft råd til det. Jeg har haft mange kærester, men jeg har aldrig holdt af mere end en eneste mand, og han har ladet mig sidde. Hvis jeg havde været rig, ville vi have giftet os og fået børn, som ville være blevet skikkelige mennesker … Ja, se jeg taler nu lige ud til Dem, fru grevinde, skønt jeg godt kan indse, hvad De mener om mig, og De har ret … Men De er den eneste anstændige kvinde, jeg nogensinde i mit liv har talt med, og De ser så god, så god ud, at jeg straks

kom til at tænke: Selv når hun lærer mig at kende, vil hun have medlidenhed med mig! Nu skal jeg snart dø, og så beder jeg Dem kun om én ting, og det er, om De, når jeg er død, vil lade læse en messe for mig i den kirke, hvor jeg først så Dem. Blot en eneste bøn, det er det hele, så siger jeg Dem så inderlig tak ..."

"Nej, De skal ikke dø!" udbrød grevinden rørt. "Gud vil have medlidenhed med Dem, stakkels synderinde. Hvis De fortryder Deres udskejelser, vil han tilgive Dem. Hvis mine bønner formår noget til Deres sjæls frelse, skal der i så henseende intet mangle. De, der har opdraget Dem, er mere brødefulde end De. Fat blot mod, og tab ikke håbet! Prøv især på at være mere rolig, stakkels barn! Vi må se at få legemet rask; sjælen er også syg; men jeg indestår for, at den skal komme sig."

Hun havde rejst sig op, mens hun talte, og stod og rullede et stykke papir med nogle guldstykker mellem fingrene.

"Vær så god," sagde hun, "hvis der skulle være noget, De havde lyst til ..." Og hun puttede sin lille gave ind under den syges hovedpude.

"Nej, fru grevinde," sagde Arsène i en bydende tone. "Jeg vil ikke have andet af Dem end det, De har lovet mig. Farvel! Vi ses ikke mere. Lad mig blive bragt hen på hospitalet, for at jeg kan dø uden at være nogen til ulejlighed. De ville dog aldrig kunne gøre mig til et ordentligt menneske. Men jeg er glad over, at en fornem frue som De har bedt for mig. Farvel!"

Og dermed vendte hun sig bort, så meget som den forbinding tillod, der holdt hende fast i sengen, og skjulte sit hoved i puden for ikke at se mere.

"Hør nu på, hvad jeg siger, Arsène," sagde grevinde Piennes i en alvorlig tone. "Jeg har planer med Dem. Jeg vil gøre Dem til

en ærbar kvinde, og jeg stoler på, at Deres anger vil gøre det muligt for mig. Jeg vil ofte se til Dem, og jeg skal nok tage mig af Dem. Den dag vil komme, da De vil takke mig for, at De har fået agtelse for Dem selv." og hun tog hendes hånd og trykkede den sagte.

"De har rørt ved mig!" udbrød den stakkels pige, "De har taget mig i hånden." og før grevinden kunne tage sin til sig, havde hun grebet den og kysset den flere gange.

"Vær nu rolig, vær nu rolig, kære pige!" sagde fruen. "Tal nu ikke længere om noget. Nu ved jeg jo alting og kender Dem bedre, end De selv gør. Det er mig, der skal helbrede Deres hoved, Deres forfløjne hoved, og jeg forlanger, at De skal adlyde mig lige så fuldt som Deres anden læge. Jeg skal sende en præst, som er min gode ven, hen til Dem, og De skal høre på ham. Jeg skal vælge nogle gode bøger til Dem, som De skal læse. Undertiden vil vi passiare sammen, og når De bliver rask nok til det, skal vi lægge planer for Deres fremtid."

Sygeplejersken kom ind med en medicinflaske, som hun havde været henne at hente på apoteket. Arsène blev ved at græde. Grevinden trykkede endnu en gang hendes hånd, lagde pengerullen på det lille bord og gik sin vej, måske med endnu bedre tanker om sit skriftebarn end, før hun havde hørt hendes besynderlige skriftemål.

Kan de sige mig, frue, hvorfor man altid holder af De dårlige personer? Lige fra den fortabte søn til Deres lille hund Diamant, der bider alverden og er det mest ondskabsfulde dyr, jeg kender, står den deltagelse, der vises folk og fæ, i omvendt forhold til deres værd. Denne følelse er ikke andet end forfængelighed, den rene forfængelighed, glæden over at have

besejret vanskeligheder. Den fortabte søns fader har besejret Djævelen og fravristet ham hans bytte; De har med sukkerkringler gjort Dem til herre over Diamants slette tilbøjeligheder. Grevinde Piennes følte sig stolt over, at hun havde vundet sejr over en falden kvindes ryggesløshed og ved sin veltalenhed nedbrudt de skranker, som tyve års forførelser havde rejst om en stakkels, til sig selv overladt sjæl. Og måske blandede der sig, om jeg må sige det, med stoltheden over denne sejr og glæden over at have gjort en god gerning den følelse af nysgerrighed, som mangen dydig kvinde føler ved at lære en kvinde af en anden art at kende. Når en sangerinde kommer ind i et selskab, har jeg set de besynderlige blikke, der vendes mod hende. Det er ikke mændene, der ser mest på hende. Og De selv, kære frue, sad De ikke forleden aften i *Théâtre-Français* og stirrede gennem Deres kikkert på den skuespillerinde fra *Varietés*, som blev vist Dem i en loge? Hvor ofte spørger man ikke med Montesquieu: Hvordan kan nogen være perser? Nok er det, grevinde Piennes tænkte meget på jomfru Arsène Guillot og foresatte sig, at hun ville frelse hendes sjæl.

Hun sendte en præst hen til hende, der skulle opfordre hende til at angre sine synder. Det var nu ikke svært for den sølle Arsène at vise anger, eftersom hun, fraregnet nogle timers støjende glæde, ikke havde kendt andet af livet end dets sorger. Siger man til et ulykkeligt menneske, at han selv er skyld i sin nød, vil han kun være alt for overbevist om det, og hvis man samtidig mildner sin bebrejdelse ved at skænke ham en smule trøst, vil han velsigne en og love alt med hensyn til fremtiden.

En græsk forfatter siger et sted, eller rettere, det er Amyot Note 20), der lader ham sige:

Så snart en mand sin frihed mister,
hans halve dyd straks bort sig lister.

Dette vil på prosa slet og ret sige, at ulykken gør en så føjelig som et lam.

Præsten sagde til grevinde Piennes, at jomfru Guillot var meget uvidende, men at grunden i hende ikke var dårlig, og at han nærede godt håb om hendes frelse. Arsène hørte også virkelig opmærksomt og ærbødigt på, hvad han sagde. Hun læste tillige eller lod læse for sig de bøger, der var blevet hende foreskrevet, og adlød grevinden lige så punktligt, som hun fulgte lægens forskrifter. Men hvad der fuldstændig vandt den gode præsts hjerte, og hvad der forekom Arsène Guillots beskytterinde at være et afgørende tegn på hendes sædelige helbredelse, det var den måde, hvorpå hun anvendte en del af den lille sum, der var givet hende af grevinden. Hun havde forlangt, at der skulle holdes en højtidelig messe i Sankt Roch kirke for hendes afdøde moder Pamela Guillots sjæls frelse. Det var nu sikkert nok, at aldrig havde nogen sjæl i højere grad haft kirkens forbønner behov.

2

En formiddag, mens grevinde Piennes var ved at klæde sig på, kom en tjener og bankede stilfærdigt på døren til det allerhelligste og overleverede jomfru Josefine et visitkort, som en ung mand havde bedt ham bringe.

"Hvad for noget! Er Max i Paris?" udbrød fruen, da hun så navnet på kortet. "Gå straks ind, Josefine, og bed hr. de Salligny vente på mig inde i dagligstuen."

Et øjeblik efter hørte man fnisen og latter der inde, og jomfruen kom tilbage rød i hovedet med kappen på snur.

"Hvad er der i vejen, Josefine?" spurgte grevinden.

"Å, ikke noget. Det var bare hr. de Salligny, som sagde, at jeg var blevet tykkere."

Kammerpigens førlighed kunne virkelig forbavse de Salligny, der i over to år havde været på rejse. Han havde tidligere været en af jomfru Josefines yndlinge og en af hendes frues tilbedere. Man havde i sin tid til stadighed truffet ham hos grevinden sammen med en faster, der var en fortrolig veninde af hende. For øvrigt var det næsten det eneste ordentlige hus, han kom i. Max de Salligny havde ry for at være en vidtløftig herre, der både spillede hasard og på anden måde nød livet, tillige trættekær, men i grunden en fortræffelig søn. Hans faster var fortvivlet over ham, men forgudede ham alligevel. Mangen god gang havde hun prøvet på at få ham bort fra det liv, han førte; men bestandig havde hans slette vaner sejret over hendes fornuftige råd.

Max var omtrent to år ældre end grevinde Piennes. De havde kendt hinanden som børn, og han havde, før hun blev gift, ladet til at være indtaget i hende. "Mit kære barn," havde fru Aubrée for vane at sige, "hvis De ville, kunne De tæmme den fyr, det er jeg vis på." Grevinde Piennes, der den gang hed Lise de Guiscard, kunne måske have haft mod til at vove forsøget, for Max var munter og så pudsig og morsom, når han var der ude på herresædet, så ivrig en danser, når der var bal, at han sikkert

måtte blive en god ægtemand. Men komtessens forældre var klogere end som så. Fru Aubrée selv turde ikke rigtig indestå for sin brodersøn. Det blev oplyst, at han havde gæld og en kæreste. En duel, som en skuespillerinde fra Gymnase-teatret var den uskyldige årsag til, vakte en vis opsigt. Kort sagt, ægteskabet imellem dem, som fru Aubrée aldrig havde haft for alvor i kikkerten, blev erklæret for umuligt.

Så optrådte grev Piennes, en værdig og sædelig adelsmand, desuden rig og af god slægt. Jeg har ikke synderligt at fortælle Dem om ham, kære frue, undtagen, at han var en hædersmand og almindeligt anset som sådan. Han plejede kun at tale lidt; men når han åbnede munden, var det for at sige en eller anden uimodsigelig sandhed. Om tvivlsomme spørgsmål tav han klogelig stille. Var han end ikke nogen synderlig vinding for de selskaber, han befandt sig i, så var han dog intet steds til overs. Han var alle vegne vel set for sin hustrus skyld. Men når han var borte – ude på sit gods, hvor han tilbragte de tre fjerdedele af året, og navnlig befandt sig på den tid, min historie begynder –, lagde ingen mærke til det. Selv hans hustru lod ikke synderlig til at bemærke det.

Da grevinde Piennes på fem minutter var blevet færdig med sin påklædning, kom hun ud af sit værelse. Hun var lidt bevæget; for Max de Sallignys komme mindede hende om, at den, hun havde holdt mest af, nylig var død. Det var, tror jeg, den eneste erindring, der meldte sig for hendes tanke, og dette minde var levende nok til at sætte en bom for alle de latterlige gisninger, en mindre fornuftig dame kunne have anstillet i anledning af, at jomfru Josefines kappe sad på snur. Da hun nærmede sig dagligstuen, blev hun lidt stødt over at høre en

smuk basstemme muntert synge følgende neapolitanske fiskersang til klaveret:

Addio, Teresa,
Teresa, addio!
Al mio ritorno
ti sposero Note 21).

Hun lukkede døren op og afbrød sangeren, idet hun rakte ham hånden og sagde: "Kære hr. Max, hvor det glæder mig at se Dem igen!"

Max rejste sig hastigt op og trykkede hendes hånd, mens han så på hende med en forfjamsket mine uden at kunne finde på noget at sige.

"Det var mig en sorg," vedblev grevinden, "at jeg ikke kunne tage til Rom, da Deres kære faster blev syg. Jeg ved, hvor trofast De plejede hende, og jeg takker Dem mange gange for den sidste erindring om hende, De sendte mig."

Max' af naturen muntre, for ikke at sige smilende ansigt fik pludselig et sørgmodigt udtryk, da han svarede: "Hun talte meget om Dem lige til det sidste. Jeg kan se, De har fået hendes ring og den bog, som hun endnu om morgenen læste i ..."

"Ja, Max, det skal De have tak for. De skrev, da De sendte mig den sørgelige gave, at De ville rejse fra Rom; men De opgav mig ikke Deres adresse; derfor vidste jeg ikke, hvor jeg skulle skrive til. Min stakkels veninde! Dø så langt borte fra sit fædreland! Heldigt var det, at De straks rejste derhen ... De er bedre, end De ser ud til, Max ... Jo, jeg kender Dem godt."

"Min faster plejede under sin sygdom at sige: "Når jeg ikke *længere er til, er der ingen andre end grevinde Piennes til at skænde på dig ..." (Han kunne ikke dy sig for at smile) "Sørg for,

at hun ikke alt for tit kommer til at skænde." De ser altså, at De kun dårligt udfører Deres hverv."

"Jeg vil håbe, at jeg nu ikke længere skal have det nødig. Jeg har hørt sige, at De nu har forandret Dem, at De er blevet skikkelig og fornuftig."

"Det tager De ikke fejl i. Jeg har lovet min kære faster, at jeg ville blive et ordentligt menneske, og ..."

"Og De vil holde ord, det er jeg vis på."

"Jeg skal prøve på det. På rejse er det lettere end i Paris, og dog ... Nu skal De høre. Jeg har kun været her nogle timer, og jeg har allerede modstået fristelser. På vejen hen til Dem mødte jeg en af mine gamle venner, som indbød mig til at spise til middag sammen med en hel del lystige fætre; men jeg sagde nej."

"Det gjorde De vel i."

"Ja men, hvis jeg må tale rent ud, så var det, fordi jeg håbede, at De ville bede mig spise hos Dem."

"Det var dog uheldigt. Jeg skal netop ud til middag. Men i morgen ..."

"Ja, så svarer jeg ikke længere for noget. De må tage ansvaret for, at jeg nu går hen at træffe de andre."

"Hør nu, Max, det, som det navnlig kommer an på, er at gøre en god begyndelse. Lad nu være at gå med til den ungkarlemiddag! Jeg skal spise hos fru Darsenay; kom derhen i aften, så kan vi passiare."

"Ja, men fru Darsenay er ikke videre morsom. Hun vil stille mig en mængde spørgsmål, og så kan jeg ikke få sagt et ord til Dem. Jeg kommer desuden let til at sige noget upassende, og så har hun oven i købet en lang, knoklet datter, som måske endnu er ugift."

"Hun er virkelig meget elskværdig ..., og hvad det upassende angår, så er det allerede upassende at tale, som De gør."

"Ja, jeg indrømmer, at jeg har uret. Men ... synes De ikke, at det ser lidt underligt ud at gå derhen lige samme dag, som jeg er kommet hjem?"

"Ja, ja, gør, som De selv vil. Men, ser De, som Deres fasters gode ven har jeg ret til at tale åbent til Dem, og derfor siger jeg: Undgå Deres tidligere bekendte! Det følger af sig selv, at tiden har brudt en hel del forbindelser, som var uden værd for Dem; lad nu være at knytte dem igen! Jeg er sikker på Dem, så længe De ikke lader Dem trække med. I Deres alder, ja jeg kan gerne sige i vores alder, må man bære sig fornuftigt ad. Men lad det nu være nok med gode råd og formaninger; fortæl mig hellere, hvad De har taget Dem for, siden vi sidst sås. Jeg ved, De har været i Tyskland og senere i Italien; men det er også alt. De skrev to gange til mig, og så var det forbi; vil De huske det! To breve på to år; det har ikke kunnet give mig synderlig besked om Dem."

"Ja, jeg indrømmer, jeg er en stor synder ..., men det kommer af, at jeg er så ... Jeg kan jo gerne sige det rent ud: så magelig af mig ... Jeg begyndte på en hel snes breve til Dem; ... men hvad havde jeg at sige, som kunne more Dem? ... Jeg forstår mig ikke på at skrive breve ... Hvis jeg skulle have skrevet til Dem hver gang, jeg tænkte på Dem, ville alt Italiens papir ikke have kunnet strække til."

"Nå, hvad har De da taget Dem for? Hvad har De beskæftiget Dem med i al den tid? Nu ved jeg da altså, at det ikke var med at skrive."

"Beskæftiget mig med? ... De ved jo nok, at jeg desværre ikke beskæftiger mig med noget. – Jeg har set mig om og været på farten. Jeg havde lagt planer om at male noget; men synet af så mange smukke billeder har fuldstændig kureret mig for min uheldige lidenskab. – Ja, og så havde gamle Nibby nær gjort mig til oldgransker. Jeg lod foretage en udgravning for at overbevise ham ... Der blev fundet en itubrukken pibe og en hel mængde potteskår ... I Napoli tog jeg timer i sang; men jeg er dog ikke blevet dygtigere af den grund ... Jeg har også ..."

"Jeg holder ikke synderlig af Deres musik, skønt De har en smuk stemme og synger godt. Det bringer Dem i forhold til folk, som De kun er alt for tilbøjelig til at omgås."

"Jeg forstår godt, hvad De mener; men det var der ingen fare for, mens jeg var i Napoli. Primadonnaen vejede tre hundrede pund, og nummer to havde en mund som en bagerovn og en næse som Libanons tårn. Nå, vist er det, at de to år gik, uden at jeg ret ved hvordan. Jeg bestilte ingenting, og jeg lærte ingenting; men jeg har levet to år uden at lægge mærke til det."

"Jeg ville ønske, De havde noget at tage Dem for; gid De havde en rigtig inderlig lyst til noget nyttigt! Jeg er bange for, at lediggang skal blive til ulykke for Dem."

"Oprigtig talt, rejserne har kun for så vidt gavnet mig, som jeg, skønt jeg ingenting bestilte, dog ikke var helt ørkesløs. Når man ser meget skønt, keder man sig ikke, og jeg er mest udsat for at gøre dumheder, når jeg keder mig. Jeg er virkelig blevet temmelig sat, og jeg har endog glemt en mængde virksomme måder at give mine penge ud på. Min kære faster betalte min gæld, og jeg har ikke gjort nogen ny og vil heller ikke mere stifte gæld. Jeg har nok at leve af som ungkarl, og da jeg ikke ønsker

at give mig udseende af at være rigere, end jeg er, agter jeg ikke at gøre mig skyldig i flere udskejelser. De smiler? Tror De måske ikke på min omvendelse? Vil De have beviser? Nu skal De høre et smukt træk. I dag ville Famin, den ven, der har indbudt mig til middag, sælge mig sin hest. Fem tusinde franc! ... Det er et herligt dyr, og derfor var min første indskydelse at købe hesten. Men så sagde jeg til mig selv, at jeg ikke var rig nok til at give fem tusinde franc ud til et lune, og nu bliver jeg ved at gå til fods."

"Det var ypperligt, Max! Men ved De, hvad De skulle gøre for uhindret at fortsætte den gode vej, De er slået ind på? De skulle gifte Dem."

"Gifte mig? ... Ja, hvorfor ikke? ... Men hvem vil have mig? Og jeg, der ikke har ret til at være kræsen, jeg ville ønske mig en hustru, som ...! Nej, der er ikke længere nogen, jeg synes om."

Grevinde Piennes blev lidt rød; men han fortsatte uden at lægge mærke til det: "En kvinde, der ville tage mig ... ved De hvad, det kunne næsten være en grund for mig til ikke at ville vide af hende."

"Hvad skal det sige? Er De rigtig klog?"

"Siger ikke Othello et sted – jeg tror, det er for at undskylde sin mistanke til Desdemona –: Den kvinde må have et besynderligt sind og en fordærvet smag, siden hun har taget mig, morianen! Kunne jeg ikke ligeledes sige: En kvinde, der ville vælge mig, måtte være forrykt?"

"De har været slem nok, Max; De behøver ikke at gøre Dem værre, end De er. Vogt Dem for at tale således om Dem selv, for der kunne være folk, som ville tage Dem på ordet. Jeg for mit vedkommende er sikker på, at hvis De en gang ... Ja, hvis De

holdt rigtig af en kvinde, som besad Deres fulde agtelse ..., så ville hun synes, at ..."

Det kneb lidt for grevinden at fuldføre sin sætning, og Max, der stod og stirrede på hende med nysgerrig mine, gav hende ikke den mindste håndsrækning til at finde en passende slutning på den så uheldigt begyndte sætning. Endelig svarede han: "De mener, at hvis jeg virkelig var forelsket, så ville jeg blive holdt af, fordi det da ville være umagen værd?"

"Ja, så ville De også fortjene at blive holdt af."

"Hvis man kun behøvede at elske for at blive elsket ..., nej, det er ikke rigtig sandt, det, De der siger ... Nå, men pyt! Skaf mig en modig hustru, så skal jeg gifte mig. Hvis hun ikke er for grim, så er jeg endnu ikke for gammel til at kunne blive varm ... Det øvrige indestår De altså for."

"Sig mig, hvor De sidst kommer fra?" afbrød grevinden ham med en alvorlig mine.

Max talte nu om sine rejser på en kortfattet måde, men dog således, at han derved beviste, at han ikke havde båret sig ad som de turister, om hvem grækerne siger: Han drog bort som en vadsæk og kom tilbage som en sådan! Hans korte bemærkninger røbede en sikker dømmekraft, der ikke fik sine anskuelser fuldt færdige overleverede, skønt han ikke lod, som om han var så dannet, som han virkelig var. Han sagde snart efter farvel, da han så grevinden vende hovedet om mod taffeluret, og lovede, rigtignok på en lidt forlegen måde, at han om aftenen ville besøge fru Darsenay.

Alligevel kom han ikke, hvad grevinde Piennes blev lidt ærgerlig over. Til gengæld indfandt han sig i hendes hjem næste dag for at bede hende om forladelse og undskyldte sig med, at

han på grund af træthed efter rejsen havde været nødt til at holde sig hjemme. Men han slog øjnene ned og talte i en så usikker tone, at der ikke behøvedes grevindens snildhed til at gætte ansigtsudtryk for at mærke, at han brugte nødløgn. Da han med noget besvær havde endt sin forklaring, truede hun ad ham med fingeren uden at svare.

"Tror De mig ikke?" spurgte han.

"Nej. Heldigvis kan De endnu ikke lyve. Det var ikke for at hvile Dem ud efter rejsen, at De ikke i går kom hen hos fru Darsenay, De var ikke hjemme."

"Nå ja," svarede Max med et forsøg på at smile, "De har ret. Jeg spiste til middag sammen med de fyre, og bag efter drak jeg te hos Famin, fordi De ikke ville lade mig slippe, og så spillede jeg hasard."

"De tabte naturligvis."

"Nej, jeg vandt."

"Det var kedeligt. Jeg ville hellere have haft, at De skulle have tabt, især hvis det for bestandig kunne give Dem afsmag for en lige så tåbelig som afskyelig vane."

Hun bøjede sig ned over sit broderi og gav sig til at sy med en lidt påtagen ivrighed.

"Var der mange fremmede hos fru Darsenay?" spurgte Max spagfærdigt.

"Nej, ikke ret mange."

"Ingen giftefærdige piger?"

"Nej."

"Jeg stoler nu engang på Dem. De husker jo nok, hvad De har lovet mig?"

"Det har vi tid nok til at tænke på."

Der lå i grevindens tonefald noget tørt og tvungent, som var hende fremmed. Efter et ophold vedblev Max i en ydmyg tone:

"Er De misfornøjet med mig? Hvorfor skænder De ikke dygtigt på mig, som min faster altid gjorde, for bag efter at tilgive mig? Hør nu, fru de Piennes, vil De have, jeg skal give Dem mit ord på aldrig mere at spille hasard?"

"Når man giver et løfte, må man føle sig stærk nok til at holde det."

"Hvis jeg giver Dem et løfte, vil jeg holde det; det tror jeg, jeg både har mod og styrke til."

"Så tager jeg imod det, Max", sagde hun og rakte ham hånden.

"Jeg vandt elleve hundrede francs," vedblev han. "Vil De have Dem til de fattige, De tager Dem af? Aldrig ville slettere erhvervede penge have fået en bedre anvendelse."

Hun betænkte sig et øjeblik.

"Nå ja, hvorfor ikke?" sagde hun endelig ganske højt til sig selv. "Godt, Max, det skal være Dem en gavnlig lære. Altså skylder De mig elleve hundrede franc."

"Min faster plejede at sige, at det bedste middel til aldrig at have gæld var altid at betale kontant."

Mens han talte, trak han sin brevtaske frem for at tage nogle sedler i den. Grevinde Piennes syntes, hun så et dameportræt, da han lukkede den op. Max lagde mærke til, at hun kiggede, blev rød i hovedet og skyndte sig at lukke brevtasken i og række hende sedlerne.

"Jeg kunne nok have lyst til at se den brevtaske ..., om det ellers kan tilstedes," sagde hun med et drilsk smil.

Max stod helt betuttet, stammede nogle uforståelige ord og bestræbte sig for at bortlede grevindens opmærksomhed.

Hendes første tanke havde været, at brevtasken rummede et billede af en eller anden smuk italienerinde; men den unge mands øjensynlige flovhed og miniaturbilledets hele farve, det eneste, hun havde kunnet se af det, vakte straks en anden mistanke hos hende. Hun havde i sin tid givet fru Aubrée sit portræt, og hun bildte sig nu ind, at Max i egenskab af arving havde tiltaget sig ret til at tilegne sig det. Det forekom hende yderst upassende. Dog lod hun sig i førstningen ikke mærke med noget; men da de Salligny skulle til at gå, sagde hun: "Det er sandt, Deres faster havde et billede af mig, som jeg gerne ville have tilbage."

"Jeg ved ikke ... hvad var det for et billede? ... hvordan så det ud?" spurgte Max lidt usikkert.

Denne gang var grevinden fast bestemt på ikke at ville mærke, at han sagde usandhed.

"Vil De lede efter det?" spurgte hun i den naturligste tone af verden. "Det ville glæde mig meget, om De kunne finde det."

På billedet nær var hun ganske tilfreds med Max' føjelighed og lovede sig selv, at hun nok skulle frelse også dette forvildede får.

Næste dag havde han fundet billedet og bragte hende det med en temmelig ligegyldig mine og med den bemærkning, at ligheden aldrig havde været stor, og at maleren havde givet hende en stivhed og et strengt ansigtsudtryk, som var alt andet end naturlig. Fra nu af blev hans besøg hos grevinde Piennes mere kortvarige, og han satte, når han var sammen med hende, en surmulende mine op, som hun ikke før havde fundet hos

ham. Hun gav hans bestræbelser for at holde sine løfter og modstå sine slette tilbøjeligheder skylden for hans onde lune.

En fjorten dages tid efter de Sallignys hjemkomst gik grevinden efter sædvane hen for at se til Arsène Guillot, som hun ikke havde glemt, og som De også, håber jeg, kære frue, endnu mindes. Efter at hun havde stillet hende nogle spørgsmål om hendes helbred og de forskrifter, der var givet hende, lagde hun mærke til, at den syge var endnu mere nedtrykt end de foregående dage, og tilbød at læse for hende, for at hun ikke skulle anstrenge sig med at tale. Den stakkels pige havde velsagtens hellere villet passiare end høre på en oplæsning som den, der blev hende foreslået; for De kan jo nok tænke, at talen var om en meget alvorlig bog, og Arsène havde aldrig læst andet end kokkepigeromaner. Grevinden havde taget en andagtsbog, hvis titel jeg ikke vil anføre, for det første for ikke at gøre dens forfatter uret, dernæst, fordi De måske ville beskylde mig for at drage en eller anden ondskabsfuld slutning mod den slags skrifter i almindelighed. Så meget får være tilstrækkeligt, at den omtalte bog var af en ung mand på nitten år og særlig egnet til at omvende forhærdede synderinder, og at Arsène var meget træt, fordi hun ikke havde kunnet lukke et øje den foregående nat. Ved den tredje side skete det, der ville være sket under læsningen af en hvilken som helst anden bog, lige meget om alvorlig eller ikke, nemlig det uundgåelige: Jomfru Guillot lukkede sine øjne og faldt i søvn.

Grevinde Piennes lagde mærke til det og ønskede sig selv til lykke med den beroligende virkning, hun havde fremkaldt. Hun sænkede først stemmen for ikke at vække den syge ved at standse pludseligt med læsningen; derefter lagde hun bogen og

rejste sig sagte op for at gå ud på tåspidserne. Men vågekonen havde for vane at gå ned til portnerkonen, når grevinden kom, fordi hendes besøg havde en vis lighed med en skriftefaders. Grevinden ville vente, til hun kom tilbage, og da hun var en hader af lediggang, så hun sig om efter noget at tage sig for i de minutter, hun måtte blive siddende hos den sovende. I et lille kammer bag ved sygeværelset stod der et lille bord med pen og blæk. Det satte hun sig hen ved for at skrive et par ord. Mens hun i en skuffe ledte efter en oblat, kom der pludselig en ind i stuen og vækkede den syge.

"Gud, hvad ser jeg," udbrød Arsène i en så forandret tone, at det gav et sæt i grevinden.

"Det er rigtignok nydelige ting, jeg hører. Hvad skal det betyde? Springe ud ad vinduet? Er den pige rigtig klog!"

Jeg ved ikke, om jeg nøjagtigt anfører ordene; men det var i alt fald meningen af, hvad den person sagde, der var kommet ind. Grevinden kunne straks på stemmen kende Max de Salligny. Der fulgte nu nogle udbrud, nogle kvalte skrig fra Arsènes side og en temmelig tydelig kyssen. Derefter vedblev Max: "Kære Arsène, hvad er det for en tilstand, jeg finder dig i! Ved du hvad, jeg ville aldrig have opdaget dit skjul, hvis ikke Julie havde givet mig din sidste adresse. Men nu har jeg da aldrig hørt mage til galskab!"

"Åh, Salligny, Salligny, hvor jeg er lykkelig! Men hvor jeg fortryder det, jeg har gjort. Du vil ikke længere synes, jeg er sød, du vil ikke længere vide af mig."

"Din nar," svarede Max, "hvorfor skrev du dog ikke til mig, at du trængte til penge? Hvorfor bad du ikke kaptajnen om nogle? Hvad er der blevet af din russer? Er din kosak rejst sin vej?"

Da grevinden genkendte Maxes røst, var hun i førstningen blevet næsten lige så forbavset som Arsène, og hendes overraskelse havde forhindret hende i straks at vise sig. Derefter havde hun givet sig til at tænke sig om for at komme på det rene med, om hun skulle komme frem eller ikke, og når man tænker sig om, mens man lytter, bestemmer man sig ikke hurtigt. Deraf blev følgen, at hun hørte den opbyggelige samtale, jeg her har anført. Men da hun på den anden side indså, at hun, hvis hun blev inde i sideværelset, ville være udsat for at få endnu mere at høre, tog hun en rask beslutning og gik ind i sygeværelset med den rolige og stolte holdning, som dydige mennesker kun sjældent mister, og som de i nødsfald kan tvinge sig til at vise.

"Max," sagde hun, "De gør den stakkels pige skade; gå Deres vej og kom så hen og tal med mig om en times tid!"

Max var blevet dødbleg, da han så grevinden komme til syne på et sted, hvor han aldrig havde drømt om at træffe hende. Hans første indskydelse var at adlyde, og han gjorde et skridt hen imod døren.

"Du må ikke gå bort," sagde Arsène og rejste sig med en fortvivlet anstrengelse op i sengen.

"Mit barn," sagde grevinden og tog hendes hånd. "Vær fornuftig! Hør nu på, hvad jeg siger Dem! Husk på, hvad De har lovet mig!" Derpå kastede hun et roligt, men bydende blik på Max, der straks gik sin vej. Arsène faldt om i sengen; hun var besvimet ved at se Max gå bort.

Vågekonen kom lidt efter ind i stuen, og det lykkedes hende og grevinden med den behændighed, kvinder viser ved slige lejligheder, lidt efter lidt at få den syge til sig selv igen. Arsène

kastede først sine blikke rundt i værelset som for at lede efter ham, hun kunne mindes, hun havde set der kort i forvejen. Derefter vendte hun sine store, mørke øjne mod grevinden, så stift på hende og spurgte: "Er det Deres mand?"

"Nej," svarede fru de Piennes og blev lidt rød, uden at dog hendes stemme blev mindre mild. "Hr. de Salligny er i familie med mig." Hun troede nok, hun turde tillade sig denne lille løgn for at forklare det herredømme, hun havde over ham.

"Ja, så må det være Dem, han holder af," sagde Arsène og vedblev at fæste sine glødende øjne som to fakler på hende.

Han! – Der glimtede et lyn på grevindens pande, hendes kinder farvedes et øjeblik af en stærk rødme, og ordet døde hen på hendes læber. Men hun fik snart sin ro tilbage. "De tager fejl," sagde hun i en alvorlig tone. "Hr. de Salligny indså, at han havde uret i at kalde minder til live, som heldigvis nu er langt borte fra Deres erindring. De har glemt ..."

"Glemt!" udbrød Arsène med et alt andet end gudhengivent smil.

"Ja, Arsène, De har jo givet afkald på alle de forfløjne tanker fra en tid, der ikke mere vil vende tilbage. Tænk på, mit kære barn, at det er dette brødefulde forhold, De har at takke for alle Deres ulykker. Tænk på, at ..."

"Skulle han ikke holde af Dem!" afbrød Arsène uden at høre på, hvad hun sagde. "Skulle han ikke holde af Dem, han, som straks forstod Deres blik. Jeg så Deres og hans øjne. Jeg tager ikke fejl ... Og det er jo i grunden så rimeligt. De er smuk, ung, strålende ... jeg lemlæstet, vansiret, i færd med at dø ..."

Hun kunne ikke sige mere; hendes stemme kvaltes i en så voldsom og smertefuld hulken, at vågekonen sagde, hun ville

hente lægen, fordi han havde erklæret, at det, han var mest bange for, var krampeanfald. "Og hvis det varer ved, er det forbi med den stakkels pige."

Lidt efter lidt gik den kraft, Arsène havde fundet i selve sin heftige smerte, over til en sløv modløshed, som grevinde Piennes antog for ro. Hun blev ved at opmuntre hende til at foretrække den guddommelige kærlighed for den jordiske; men Arsène lå ubevægelig uden at høre på hendes skønne og gode grunde, med tørre øjne og krampagtigt sammenknebne tænder. Mens hendes beskytterinde talte til hende om Himlen og fremtiden, tænkte hun på nutiden. Max' pludselige komme havde et øjeblik vakt skuffende indbildninger hos hende, som grevindens øjekast endnu hurtigere havde spredt. Efter et minuts lykkelig drøm fandt hun atter kun den sørgelige virkelighed, der var blevet hundrede gange skrækkeligere netop derved, at hun et øjeblik havde glemt den.

Deres læge, kære frue, vil kunne sige Dem, at skibbrudne mennesker, der midt under hungerskvaler overraskes af søvnen, drømmer, at de sidder til bords ved et godt måltid. De vågner endnu mere sultne og ville ønske, de ikke havde sovet. En lignende kval led Arsène. Hun havde i sin tid elsket Max, således som hun kunne elske. Med ham havde hun ønsket, hun altid kunne gå i teatret, med ham morede hun sig på skovture, om ham talte hun altid med sine veninder. Da Max rejste bort, havde hun grædt meget. Ikke des mindre modtog hun en russers hyldest, som Max var glad over at have til efterfølger, fordi han anså ham for en hædersmand, det vil sige gavmild. Så længe hun havde kunnet føre det viltre liv, som den slags kvinder hengiver sig til, havde hendes kærlighed til Max kun

været et behageligt minde, som undertiden fik hende til at sukke. Hun tænkte på det, ligesom man tænker på glæderne fra sin barndom, som ingen dog kunne ønske at leve om igen.

Men da Arsène ikke længere havde nogen kæreste, da hun fandt sig forladt og følte hele vægten af sin fattigdom og skam, da lutredes hendes kærlighed til Max på en vis måde, fordi det var det eneste minde, der hverken vakte fortrydelse eller anger hos hende. Det hævede hende endog i hendes egne øjne, og jo mere nedværdiget hun følte sig, des højere voksede Max i hendes indbildning. "Jeg har været hans kæreste, han har holdt af mig," tænkte hun med en vis stolthed hver gang, hun ved at tænke over sit skørlevned blev grebet af lede. Da Marius sad i de Minturniske sumpe, styrkede han sit mod ved at sige: Jeg har overvundet cimbrerne! Den faldne kvinde havde til at modstå skammen og fortvivlelsen kun dette minde: Max har holdt af mig ... Han holder endnu af mig! Det havde hun et øjeblik kunnet indbilde sig; men nu var endog hendes minder, det eneste, hun havde tilbage her i verden, blevet hende fravristet.

Mens Arsène hengav sig til disse sørgelige tanker, påviste grevinde Piennes hende ivrigt, hvor nødvendigt det var for hende for stedse at opgive det, hun kaldte hendes brødefulde forvildelser. En stærk overbevisning gør en næsten ufølsom; og ligesom en læge bruger ild og stål mod et sår uden at bryde sig om den syges skrig, således fortsatte grevinden med ubarmhjertig fasthed sin opgave. Hun sagde, at den lykkelige tid, som den stakkels Arsène i tanken søgte hen til som for at slippe bort fra sig selv, var en skændslens og brødens tid, som hun nu med rette nødtes til at udsone. Disse bedrageriske indbildninger burde hun afsky og bandlyse fra sin sjæl. Den

mand, hun betragtede som sin beskytter og næsten som sin skytsånd, burde i hendes øjne nu kun være en fordærvelig medskyldig, en forfører, som hun for stedse skulle sky.

Dette ord *forfører*, hvis latterlighed grevinden ikke kunne føle, fik næsten Arsène til at smile midt under hendes tårer; men hendes brave beskytterinde lagde ikke mærke til det. Hun fortsatte uforstyrrelig sine formaninger og endte dem med en udgang på talen, der fik den stakkels pige til at hulke endnu voldsommere. Hun sagde nemlig: "De må ikke tiere se ham."

Lægens komme og den syges fuldstændige afkræftelse mindede grevinde Piennes om, at hun nu passende kunne holde op. Hun trykkede til afsked Arsènes hånd og sagde: "Vis Dem modig, kære pige, så vil Gud ikke slå hånden af Dem."

Hun havde nu opfyldt en af sine pligter; men hun havde en endnu vanskeligere tilbage. Nok en brødefuld sjæl ventede på hende, for at hun skulle bringe hans sjæl til at angre. Til trods for den tillidsfuldhed, hun øste af sin fromme iver, det herredømme, hun udøvede over Max, og som hun allerede havde givet bevis på, og den gode mening, hun dybt i sit sind bevarede om denne udhaler, følte hun dog en besynderlig angst ved tanken om den kamp, hun stod i begreb med at indlade sig i. Førend hun begyndte slaget, ønskede hun at samle kræfter, og hun gik derfor ind i en kirke i den hensigt at bede Gud om nye indskydelser til at forsvare hans sag.

Da hun kom hjem, blev det meldt hende, at de Salligny sad inde i dagligstuen og allerede en rum tid havde ventet på hende. Hun fandt ham bleg, urolig og ængstelig. De tog plads. Max turde ikke åbne munden, og grevinden, der selv var bevæget uden ret at vide hvorfor, blev siddende nogen tid tavs,

mens hun stjålent betragtede ham. Endelig tog hun til orde og sagde: "Max, jeg vil ikke gøre Dem nogen bebrejdelse ..."

Han så op med en noget stolt mine. Deres blikke mødtes, og han slog straks øjnene ned.

Hun fortsatte: "Deres eget gode hjerte siger Dem i dette øjeblik mere, end jeg ville kunne gøre. Forsynet har villet give Dem en lære, og jeg håber, jeg er overbevist om ..., at den ikke vil være spildt."

"Fru grevinde," afbrød Max hende. "Jeg ved næppe rigtig besked med, hvad der er foregået. Den ulykkelige pige er sprunget ud ad vinduet, det har jeg erfaret; men jeg er ikke så forfængelig ..., jeg mener: det ville gøre mig ondt, om jeg skulle nødes til at tro, at mit tidligere forhold til hende var årsagen til det vanvittige skridt."

"Sig hellere, Max, at da De gjorde det onde, havde De ikke forudset, hvilke følger Deres handling kunne få. Da De førte den unge pige ind på lastens bane, tænkte De ikke på, at den dag kunne komme, da hun ville prøve på at berøve sig selv livet."

"Tillad mig at sige Dem," udbrød Max i en lidt heftig tone, "at jeg ingenlunde har forført Arsène Guillot. Da jeg lærte hende at kende, var hun allerede forført. Jeg har været kæreste med hende, det nægter jeg ikke. Jeg vil endog tilstå, at jeg har holdt af hende ... som man kan holde af den slags kvinder ... Jeg tror, hun har haft lidt mere hengivenhed for mig end for nogen anden ... Men al forbindelse mellem os var allerede for længst holdt op, og det uden at hun havde lagt nogen sorg over det for dagen. Sidste gang, jeg hørte fra hende, lod jeg hende sende nogle penge; men hun er uordentlig ... Hun skammede sig for at bede mig om flere, for hun har sin stolthed ... Det er nød og

fattigdom, der har bragt hende til dette fortvivlede skridt ... Det gør mig meget ondt ... Men jeg gentager det, jeg har ikke noget at bebrejde mig i så henseende."

Grevinden gav sig til at krølle et håndarbejde, der lå på bordet, og vedblev derpå: "Ganske vist, i verdens øjne er De ikke brødefuld; men der gives en højere moral end den gængse, og det er efter dens regler, jeg kunne ønske at se Dem indrette Deres adfærd ... Måske er De ikke i øjeblikket oplagt til at høre mig. Vi vil derfor lade det spørgsmål ligge. Det, jeg i dag har at bede Dem om, er noget, som jeg er vis på, De ikke vil afslå mig. Den ulykkelige pige angrer sine synder. Hun har ærbødigt lyttet til en ærværdig præsts råd, der har samtykket i at se til hende, og vi har al mulig grund til at nære de bedste forhåbninger om hende. Og nu bør De love, at De ikke mere vil besøge hende, for hendes sind vakler endnu mellem det gode og det onde, og uheldigvis har De hverken vilje eller engang evne til at være hende til nytte. De ville kunne gøre megen skade, hvis De igen besøgte hende ... Derfor beder jeg Dem give mig Deres ord på, at De ikke tiere vil gå hen til hende."

Max blev så overrasket, at det gav et sæt i ham.

"De må ikke sige nej, Max. Hvis Deres faster levede, ville hun bede Dem om det samme. Forestil Dem, at det er hende, der taler til Dem gennem min mund."

"Men du gode Gud! Hvad er dog det, De der forlanger af mig? Hvad ondt skulle jeg vel kunne gøre den stakkels pige? Er det ikke snarere min pligt, jeg, der ... har kendt hende, mens hun slog sine volter, ikke at lade hende i stikken nu, da hun er syg, og oven i købet farligt syg, efter hvad jeg har hørt?"

"Det er måske verdens moral; men det er ikke min. Jo alvorligere hendes sygdom er, desto vigtigere er det, at De ikke besøger hende."

"Men, jeg beder Dem, husk dog på, at i den tilstand, hun er, ville det være umuligt selv for den værste snerpe at ængste sig … Hør nu, hvis jeg havde en syg hund og vidste, at den ville have nogen glæde af at se mig, ville jeg anse det for en slet handling at lade den ligge og dø alene. De kan ikke andet end mene det samme, De, der er så god og kærlig. Tænk dog på, hvor grusomt det ville være af mig!"

"Jeg bad Dem før give mig det løfte i Deres fasters navn, og i det venskabs navn, som De føler for mig …, men nu beder jeg Dem om det i selve den stakkels piges navn. Hvis De virkelig holder af hende …"

"Jeg beder Dem indstændigt om ikke således at blande forskellige ting sammen, som ikke har noget med hinanden at gøre. Tro De mig, fru grevinde, det gør mig usigelig ondt, at jeg skal være nødt til at gøre Dem imod; men det forekommer mig virkelig, at jeg her har en slags æresforpligtelse … De synes ikke om det ord? Godt, så glem, at jeg har brugt det! Men lad mig nu blot også få lov til at bede Dem af medlidenhed med den stakkels pige … og til en vis grad af medlidenhed med mig selv … Hvis der har været uret på min side … hvis jeg har bidraget mit til at forlænge hendes uordentlige levned … så bør jeg nu tage mig af hende. Det ville være skrækkeligt at overlade hende til hendes skæbne. Jeg ville aldrig kunne tilgive mig selv det. Nej, jeg kan ikke slå hånden af hende. Det kan De umuligt forlange."

"Hun vil jo ikke komme til at mangle pleje. Men, svar mig, Max, elsker De hende?"

"Elsker hende, elsker hende? ... Nej, jeg elsker hende ikke. Det ord passer ikke her ... Elske hende? Ak, nej! Jeg har i hendes selskab i sin tid søgt at glemme en alvorligere følelse, som det var nødvendigt at bekæmpe ... Det synes Dem måske latterligt og uforståeligt? ... Deres rene sjæl kan ikke gå ind på muligheden af at prøve den slags midler ... Nå, det er dog ikke den sletteste handling, jeg i mit liv har begået. Hvis vi mænd ikke undertiden havde den udvej at kunne aflede vore lidenskaber ... så ville det måske nu være mig, der var sprunget ud ad vinduet ... Men jeg ved ikke, hvad jeg selv siger, og De kan ikke forstå, hvad jeg mener ... Jeg forstår næppe selv, hvad jeg siger."

"Jeg spurgte Dem før, om De holdt af hende," vedblev grevinden med nedslagne øjne og i en tøvende tone, "fordi De, hvis De ... havde godhed for hende, sagtens ville have mod til at gøre hende lidt imod for derved at gøre hende meget godt. Vistnok vil det være hende en stor sorg ikke at få Dem at se; men det ville være en langt alvorligere sag nu at få hende bort fra den vej, hun næsten ved et vidunder er slået ind på. Det er af vigtighed for hendes sjæls frelse, Max, at hun ganske glemmer en tid, som Deres nærværelse kun alt for levende ville minde hende om."

Max rystede på hovedet uden at svare. Han var ikke troende, og det ord *frelse*, der havde så stor magt over grevinde Piennes, talte ikke så stærkt til hans sjæl. Men i det kapitel kunne det ikke nytte at sige hende imod. Han plejede altid omhyggeligt at

undgå at vise hende sin tvivl, og også denne gang forholdt han sig tavs. Dog var det let at se, at han ikke følte sig overbevist.

"Jeg skal gerne tale et mere verdsligt sprog til Dem," fortsatte grevinden, "hvis det uheldigvis skulle være det eneste, De forstår. Det hele er jo i grunden en regneopgave. Hun har ikke noget at vinde ved at se Dem, men alt at tabe; nu kan De vælge!"

"Fru grevinde," sagde Max bevæget. "Jeg håber, De ikke længere tvivler om, at der ikke fra min side kan være tale om nogen anden følelse over for Arsène end en ganske naturlig ... deltagelse. Hvad fare vil der være ved den? Ingen. Tvivler De om mig? Kunne De tro, at jeg ville skade de gode råd, De giver hende? Du gode Gud, jeg, der afskyr de bedrøvelige skuespil og endog med en vis rædsel flygter for dem, kunne De tænke Dem, at jeg skulle opsøge synet af en døende kvinde i en brødefuld hensigt? Jeg siger Dem endnu en gang, det er mig en pligt, en udsoning, en straf, om De vil, som jeg søger hos hende ..."

Ved dette ord løftede grevinden hovedet op og så stift på, ham med en begejstret mine, der gav alle hendes træk et mageløst udtryk. "En udsoning, siger De, en straf? ... Ja, visselig, Max, følger De måske, uden at vide af det, *et vink fra oven*, og De har ret i at sige mig imod ... Ja, jeg går ind på det. Besøg pigen, og gid hun blive et redskab til Deres frelse, ligesom De nær var blevet det til hendes fortabelse!"

Sandsynligvis forstod Max ikke så godt som De, frue, hvad *et vink fra oven* betyder. Dette pludselige omslag forbavsede ham; han vidste ikke, hvorledes han skulle forklare sig det, og om han skulle takke grevinde Piennes, fordi hun til sidst havde givet efter. Han var i dette øjeblik mest optaget af at gætte, om hans

hårdnakkethed havde trættet eller overbevist den, han frem for alt var bange for at mishage.

"Kun én ting har jeg at bede Dem om," vedblev grevinden, "eller rettere forlanger jeg af Dem ..." Hun standsede et øjeblik, og Max gav et nik til tegn på, at han underkastede sig alt. "Jeg forlanger, at De kun må besøge hende sammen med mig."

Hans ansigt udtrykte en vis forbavselse, men han skyndte sig at bemærke, at han skulle adlyde.

"Jeg stoler ikke rigtigt på Dem," vedblev hun smilende. "Jeg er endnu bange for, at De skal ødelægge mit værk, og jeg vil have, at det skal lykkes. Derimod ville De under min opsigt blive en nyttig hjælp, og jeg håber, Deres lydighed vil blive belønnet."

Idet hun sagde disse ord, rakte hun ham hånden. Det blev aftalt, at Max næste dag skulle gå hen at se til Arsène Guillot, og at grevinden skulle gå i forvejen for at forberede hende på hans besøg.

De forstår jo nok den plan, hun fra først af havde udkastet. Hun havde tænkt sig, at hun ville finde Max opfyldt af anger, og at hun med lethed ville kunne benytte Arsènes eksempel som tekst til en veltalende præken mod hans slette lidenskaber. Men, stik imod hendes forventning, fralagde han sig alt ansvar. Hun måtte derfor lave om på indledningen. Men det at skulle forandre en indstuderet tale i det afgørende øjeblik er et næsten lige så farligt forsøg som at lægge en ny slagplan midt under et uforudset angreb. Grevinde Piennes havde ikke på stående fod kunnet foretage en anden manøvre. I stedet for at præke for Max havde hun med ham drøftet et spørgsmål om det passende. Hun havde da pludselig fået et nyt indfald og havde tænkt, at hans medskyldiges samvittighedsnag ville røre ham,

og at en kvindes kristelige endeligt, som han havde elsket – at dette endeligt var nær forestående, kunne hun ikke tvivle om – sikkert ville give ham nådestødet. Derved vandt hun tillige opsættelse med hensyn til den påtænkte formaning, og jeg tror, jeg allerede har sagt Dem, at til trods for hendes levende ønske om at frelse en mand, hvis forvildelser hun sørgede over, følte hun sig uvilkårligt skræmt ved tanken om at skulle have en alvorlig samtale med ham.

Hun havde sat megen lid til sin retfærdige sag. Hun nærede vel endnu nogen tvivl om det uheldige udfald; men hvis hun ikke sejrede, måtte hun opgive håbet om at frelse Max og fordømme sig selv til at forandre sine følelser over for ham. Måske havde Djævelen, for at forhindre hende i at være på sin post over for den levende deltagelse, hun nærede for sin barndomsven, sørget for at retfærdiggøre denne deltagelse ved et kristeligt håb. Alle våben er jo Fristeren lige gode, og han er vant til at benytte sig af slige midler. Derfor hedder det også, at vejen til Helvede er brolagt med gode forsætter, eller, som vi franskmænd siger, med kvindetunger, hvilket kommer ud på ét, eftersom kvinderne efter min mening altid vil det gode.

De minder mig om, at jeg skal fortsætte min beretning. Altså gik grevinde Piennes næste dag hen til Arsène. Hun fandt hende meget svag og nedtrykt, men dog roligere og mere fattet, end hun havde turdet håbe, og talte atter om de Salligny, men på en mere skånsom måde end den foregående dag. Arsène burde jo rigtignok give fuldstændig afkald på ham og kun tænke på ham for at begræde deres fælles forblindelse. Hun burde tillige, og det hørte med til hendes bod, vise Max selv sin anger og foregå ham med et godt eksempel ved at forandre sit

liv og for fremtiden sikre ham den samvittighedsro, som hun selv nød. Til disse rent kristelige formaninger forsømte grevinden ikke at føje nogle verdslige bevisgrunde, såsom at Arsène, hvis hun virkelig holdt af de Salligny, fremfor alt burde ønske hans vel, og at hun ved at ændre sin adfærd ville fortjene en mands agtelse, som hidtil ikke for alvor havde kunnet skænke hende sin.

Alt det strenge og bedrøvelige ved denne tale udviskedes pludselig, da grevinden til slutning bebudede hende, at hun skulle få Max at se igen, og at han ville komme. Da fru de Piennes så den livlige rødme, der på en gang fik Arsènes kinder til at blusse, efter at de så længe havde været blege af lidelse, og den usædvanlige glans, der lyste ud af hendes øjne, var hun nær ved at fortryde, at hun havde givet sit samtykke til dette møde. Men det var for sent at forandre sin beslutning. Hun anvendte de korte øjeblikke, hun endnu havde tilbage, inden Max indfandt sig, til at give hende nogle kraftige, gudelige formaninger; men Arsène var kendelig for adspredt til at vise sig opmærksom, for hun syntes kun optaget af at ordne sit hår og sætte det krøllede bånd på sin natkappe til rette.

Endelig kom de Salligny. Han havde gjort vold på sig selv for at se munter og rolig ud og spurgte til hendes befindende i en tone, der skulle være naturlig, men lød i høj grad forkølet. Heller ikke Arsène var rigtigt sig selv. Hun stammede i det, hun kunne ikke finde på noget at sige, men tog grevindens hånd og førte den til sine læber som for at takke hende. Således gik der et kvarters tid hen med at sige det, som folk altid siger til hinanden, når de føler sig forlegne. Kun fru de Piennes bevarede sin vante ro, eller rettere var mere herre over sig selv,

fordi hun var bedre forberedt end de andre. Hun svarede flere gange på Arsènes vegne, skønt denne fandt, at hun kun dårligt udtrykte hendes tanker. Samtalen var ved at dø hen; grevinden lagde mærke til, at den syge hostede meget, mindede hende om, at lægen havde forbudt hende at tale, og sagde til Max, at han ville gøre bedre i at læse noget for Arsène end trætte hende ved sine spørgsmål. Straks tog han med stor beredvillighed en bog, flyttede sig hen til vinduet, fordi værelset var noget mørkt, og læste uden selv at forstå, hvad det var. Arsène forstod velsagtens lige så lidt, men gav det udseende af, at hun med stor opmærksomhed hørte på. Fru de Piennes sad og arbejdede på noget sytøj, hun havde taget med, og vågekonen kneb sig selv i armen for at holde sig vågen. Grevindens øjne vandrede uophørligt fra sengen til vinduet med større agtpågivenhed, end nogensinde Argus viste, trods det han havde hundrede øjne. Efter nogle minutters forløb bøjede hun sig hen imod Arsène og hviskede til hende: "Hvor han læser godt!" og Arsène tilkastede hende et blik, der stod i besynderlig modstrid med smilet på hendes mund, og svarede: "Ja, det gør han rigtignok." Derefter slog hun øjnene ned. Men fra tid til anden piblede en tåre frem mellem hendes øjenhår og trillede ned på hendes kind, uden at hun mærkede det.

Max vendte ikke en eneste gang hovedet om.

Efter at han havde læst nogle sider, sagde fru de Piennes til Arsène: "Nu vil vi lade Dem have ro, kære barn. Jeg er bange for, vi har trættet Dem. Vi kommer snart igen og ser til Dem." Derefter rejste hun sig op, og Max fulgte hende som en skygge. Arsène sagde farvel til ham næsten uden at se på ham.

Da han havde ledsaget grevinden til hendes dør, sagde hun til ham: "Jeg er tilfreds med Dem, Max, og endnu mere med hende. Den stakkels pige viser stor fatning og giver sig ganske hen i sin skæbne; hun foregår Dem med et godt eksempel." – "Er det da så vanskeligt at lære at lide og tie?" spurgte han. – "Det, som det først og fremmest gælder om at lære, det er at lukke sit hjerte til for onde tanker." Max hilste hende og gik hurtigt sin vej.

Da fru de Piennes dagen efter igen så til Arsène, fandt hun hende optaget af at se på en urtekost af sjældne blomster, der lå på en stumtjener ved hendes seng. "Dem har hr. de Salligny sendt mig," sagde hun. "Der har været bud fra ham for at spørge til mig. Han selv har ikke været her." – "De blomster er smukke," sagde grevinden i en lidt tør tone. "Jeg holdt tidligere meget af blomster," sagde den syge med et suk. "Han forkælede mig ... Hr. de Salligny forkælede mig ved altid at forære mig de smukkeste, han kunne få fat på ... Men nu kan jeg ikke tåle dem ... de dufter for stærkt ... Vil De ikke tage den buket, fru grevinde; han bliver ikke vred, fordi jeg giver den til Dem."

"Nej tak, min kære pige," sagde fru de Piennes mildere, for hun var blevet bevæget ved den inderligt tungsindige tone, Arsène talte i. "Jeg skal tage dem, der dufter, behold De så kamelierne." – "Nej, jeg kan ikke udstå kamelier ... De minder mig om den eneste kurre, der var på tråden ... den gang, jeg levede sammen med ham." – "Tænk dog ikke længere på de dårskaber, kære barn."

"En dag," vedblev Arsène og så stift på grevinden, "en dag fandt jeg i hans værelse en smuk, lyserød kamelia i et glas vand. Jeg ville tage den; men han ville ikke give mig lov. Han ville

endog forhindre mig i at røre ved den. Jeg blev ved mit og sagde noget vrøvl. Så tog han den, gemte den i et skab og puttede nøglen dertil i sin lomme. Så tog jeg frygteligt på veje og slog i min vrede en porcelænsvase itu, som han holdt meget af. Men det nyttede mig ikke noget. Jeg kunne godt skønne, at han havde fået den af en pæn dame; men jeg fik aldrig at vide, hvem den kom fra."

Imens Arsène talte således, fæstede hun et stift og næsten ondt blik på fru de Piennes, der uvilkårligt slog øjnene ned, og der blev et langt ophold, under hvilket man ikke kunne høre nogen anden lyd end den syges besværlige åndedræt. Grevinden havde dunkelt mindedes en historie om en kamelia. En dag, da hun spiste til middag hos fru Aubrée, havde Max sagt til hende, at hans faster nys havde ønsket ham til lykke til hans fødselsdag, og bedt hende, om hun ikke også ville give ham en buket. Hun havde da leende taget en kamelia ud af sit hår og givet ham den. Men hvor kunne det være, at en så ubetydelig tildragelse havde fæstnet sig i hendes erindring? Det kunne hun ikke forstå, og hun blev næsten bange ved tanken om det. Den slags flovhed, hun i sit stille sind følte over for sig selv, havde næppe fortaget sig, da Max kom ind. Hun mærkede, at hun blev rød.

"Tak for Deres blomster," sagde Arsène. "Men jeg kan ikke tåle dem ... Alligevel er de ikke gået til spilde, for jeg har givet grevinden dem. De må ikke få mig til at tale, for det har lægen forbudt mig; men vil De læse noget for mig?" Max satte sig ned og gav sig til at læse. Denne gang hørte ingen af dem efter; enhver af dem, forelæseren med, fulgte sine egne tanker.

Da grevinden rejste sig for at gå hjem, ville hun lade sin urtekost ligge på bordet; men Arsène gjorde hende opmærksom på hendes glemsomhed. Hun tog derfor blomsterne med, misfornøjet over, at hun måske havde vist nogen mangel på naturlighed ved ikke straks at modtage denne ubetydelighed. "Hvad ondt kunne der vel være i det?" tænkte hun. Men der var allerede noget ondt i at stille sig selv et sådant spørgsmål.

Uden at hun havde bedt Max om det, fulgte han hende hjem. De tog plads og blev temmelig længe siddende tavse uden at se på hinanden, så at deres tavshed til sidst blev dem pinlig. Endelig sagde fru de Piennes: "Jeg er virkelig meget bedrøvet over den stakkels pige. Det lader til, at hendes tilstand er håbløs." – "Har De talt med lægen?" spurgte Max. "Hvad siger han?" Grevinden rystede på hovedet og svarede: "Hun har kun ganske få dage endnu tilbage. I morges fik hun sakramentet." – "Hendes ansigt var sørgeligt at se," sagde Max og gik hen i en vinduesfordybning, formodentlig for at skjule sin sindsbevægelse.

"Ganske vist er det tungt at dø i hendes alder," sagde fru de Piennes med værdig alvor; "men hvis hun havde levet længere, hvem ved da, om det ikke havde været en ulykke for hende? ... Forsynet har ved at frelse hende fra en fortvivlet død villet give hende tid til at angre ... Det er en stor nåde, hvis værd hun nu fuldt ud føler. Pastor Dubignon er meget fornøjet med hende. Hun er derfor ikke så meget at beklage, Max." – "Jeg ved ikke, om man skal beklage dem, der dør unge," svarede han i en lidt mut tone. "Jeg kunne selv ønske at dø ung. Men det, der især bedrøver mig, det er at se hende lide således." – "Det er ofte gavnligt for sjælen, at legemet lider," bemærkede grevinden.

Uden at svare gik Max hen og satte sig i den anden ende af stuen i en mørk krog, der var halvt skjult af tykke gardiner. Fru de Piennes sad og syede, eller lod som om hun syede, på et kulørt broderi; men hun syntes, hun kunne mærke Max' blik som noget, der tyngede på hende. Dette blik, som hun undveg, troede hun, hun kunne føle flakke om på hendes hænder, hendes skuldre, hendes pande. Det forekom hende, at det standsede ved hendes fod, og hun skyndte sig at trække den ind under sin kjole for at skjule den. – Der er måske noget sandt i det, man kalder et magnetisk fluidum.

"Kender De admiral de Rigny?" spurgte Max pludselig. – "Ja, lidt." – "Jeg ville gerne bede Dem om at gøre mig den tjeneste at give mig et anbefalingsbrev til ham." – "Hvorfor dog?" – "Jo, jeg har i de sidste dage lagt planer," svarede han med påtagen munterhed. "Jeg arbejder på min omvendelse og kunne nok ønske at gøre en kristelig gerning. Men jeg er noget i forlegenhed med, hvorledes jeg egentlig skal bære mig ad med det ..." Fru de Piennes sendte ham et lidt strengt blik. "Nu skal jeg sige Dem, hvad jeg har besluttet mig til," fortsatte han. "Jeg er lidt ked over, at jeg ikke har gået en kommandoskole igennem og derfor ikke kan føre en deling; men det var vel ikke så svært at lære. Foreløbig kan jeg da alle geværgrebene ret sikkert ... og, som jeg havde den ære at sige Dem, føler jeg en uovervindelig lyst til at rejse til Grækenland og der prøve på at slå en eller anden tyrk ihjel til korsets ære."

"Til Grækenland!" udbrød fru de Piennes og tabte sit garnnøgle.

"Ja, netop, for her bestiller jeg jo ingenting. Jeg keder mig, jeg dur ikke til noget, jeg kan ikke tage mig noget nyttigt for, der er

ingen i hele verden, for hvem jeg kan gøre noget som helst. Hvorfor skulle jeg ikke drage ud at plukke laurbær eller lade mit liv for en god sag? Desuden skønner jeg ikke, at der for mig er nogen anden måde at indlægge mig berømmelse på, hvilket er mig meget magtpåliggende. Forestil Dem, hvilken ære det må være for mig, når der en gang står i en avis om mig: 'Der skrives til os fra Tripolitza, at hr. Max de Salligny, en håbefuld ung grækerven' – det kan der godt stå i et blad – 'er faldet som offer for sin begejstring i kamp for religionens og frihedens hellige sag. Den barbariske Kurschid Pascha har i den grad tilsidesat ethvert sømmelighedshensyn, at han har ladet hans hoved afhugge ...' Mit hoved er jo netop det, der dur mindst på mig, efter hvad folk siger, ikke sandt?" Og han lo tvungent.

"Er det Deres alvor, det, De der siger, Max? Ville De virkelig tage til Grækenland?" spurgte fru de Piennes. – "Det er mit ramme alvor. Kun skal jeg sørge for, at artiklen om mit endeligt kommer så sent som muligt." – "Hvad vil De egentlig i Grækenland? Det er ikke soldater, grækerne trænger til. Vel er jeg vis på, at De ville blive en fortræffelig soldat, men ..." – "En stolt grenader på fem fod og seks tommer!" udbrød han, idet han rejste sig i sin fulde højde. "Grækerne skulle være meget kræsne, om de ikke ville blive glade over en sådan rekrut. Men, spøg til side," vedblev han, idet han lod sig dumpe ned i en lænestol, "så er det efter mit skøn det bedste, jeg kan gøre. Jeg kan ikke blive her i Paris." (Disse ord udtalte han med stærkt eftertryk.) "Jeg føler mig ulykkelig her; jeg ville gøre den ene dumhed værre end den anden. Jeg har ingen modstandsevne ... Men det kan vi nu altid tale om, for jeg rejser ikke lige straks ... Men rejse gør jeg ... Det bliver en nødvendighed, det har jeg

svoret ... Ved De hvad, i de to sidste dage har jeg begyndt at lægge mig efter græsk: *Ζωή μου σὰς ἀγαπῶ*. Det er et smukt sprog, ikke sandt?"

Fru de Piennes havde læst Byron og mindedes denne græske sætning, der er omkvædet af et af hans digte. Oversættelsen, ved De, står neden under teksten og lyder således: "Mit liv, jeg elsker dig!" Det er en af landets høflighedsvendinger. Grevinden ærgrede sig over sin gode hukommelse; hun tog sig vel i vare for at spørge om, hvad disse græske ord betød, og var kun bange for, at hendes ansigtsudtryk skulle have røbet, at hun forstod dem. Max var gået hen til klaveret. Hans hænder dumpede tilfældigt ned på tangenterne og anslog nogle tungsindige akkorder. På en gang tog han sin hat, vendte sig om imod grevinden og spurgte hende, om hun havde i sinde at tilbringe aftenen hos fru Darsenay.

"Ja, det tror jeg," svarede hun lidt tøvende. Han trykkede hendes hånd og gik straks, efterladende hende som bytte for en uro, hun ikke tidligere havde kendt.

Alle hendes tanker var forvirrede og jog så hurtigt den ene den anden, at hun ikke fik tid til at standse ved en eneste. Det var ligesom den række billeder, der kommer og svinder foran vinduet på en jernbanevogn, der farer hen over skinnerne. Men ligesom øjet under den stærkeste fart, skønt det ikke kan gribe enkeltheder, dog er så heldigt at få et almindeligt indtryk af de landskaber, man farer forbi, således følte fru de Piennes midt i de tankers virvar, der stormede ind på hende, en underlig rædsel og havde en fornemmelse, som om hun blev revet af sted hen ad en brat skrænt med stejle afgrunde til begge sider. At Max var forelsket i hende, kunne hun ikke tvivle om. Denne

forelskelse (hun sagde: "Hengivenhed") var af gammel dato; men den havde ikke hidtil gjort hende urolig. Mellem en gudfrygtig sjæl som hende og en fritænker som ham rejste der sig en uovervindelig skranke, der tidligere havde beroliget hende. Skønt hun ikke var uimodtagelig for den glæde eller den forfængelighed at indgyde en så letsindig mand, som Max i hendes tanker var, en alvorlig følelse, havde hun aldrig tænkt sig, at denne hengivenhed nogen sinde skulle kunne blive farlig for hendes hjertefred. Men nu, da udhaleren havde forbedret sig, begyndte hun at blive bange for ham. Hans omvendelse, som hun tilskrev sig selv æren for, skulle altså blive en kilde til sorg og kval for ham og hende. I enkelte øjeblikke prøvede hun på at bilde sig selv ind, at der ikke lå noget virkeligt til grund for de farer, hun ubestemt anede. Denne så pludseligt bestemte rejse, den forandring, hun havde bemærket i de Sallignys væsen, kunne strengt taget finde sin forklaring i hans kærlighed til Arsène Guillot. Men, besynderligt nok, var denne tanke endnu mere uudholdelig end de andre, og det var hende næsten en lindring at bevise sig selv, at den var usandsynlig.

Således tilbragte fru de Piennes hele aftenen med at male sig selv Fanden på væggen, digte spøgelser, udviske dem og omdanne dem. Hun besluttede at lade være med at tage hen til fru Darsenay og tillod, for at være ganske sikker på sig selv, sin kusk at gå ud. Det var hendes hensigt at gå tidligt til ro. Men aldrig så snart havde hun taget denne højsindede beslutning, før hun, just som det var hende umuligt at forandre den, forestillede sig selv, at det var en svaghed, som var hende uværdig, og gav sig til at fortryde den. Hun blev navnlig bange for, at Max skulle ane grunden dertil, og da hun ikke for sig selv

kunne dølge den egentlige bevæggrund til, at hun lod være med at gå ud, kom hun til at betragte sig som brødefuld, fordi det syntes hende en forbrydelse at være så stærkt optaget af de Salligny. Hun bad længe, men følte sig ikke lindret derved. Endelig faldt hun da langt om længe i søvn; men vist er det, at da hun vågnede, var hendes tanker lige så forvirrede som den foregående dag, og hun var lige langt fra at kunne tage en beslutning.

Mens hun spiste morgenmad – for man spiser altid morgenmad, især, når man har fået dårlig middagsmad den foregående dag –, læste hun i et blad, at en eller anden pascha havde plyndret en by i Rumelien. Kvinder og børn var blevet hugget ned, og nogle grækervenner var omkommet med våben i hænde eller var langsomt blevet pint til døde under forfærdelige lidelser. Denne avisartikel var kun lidet egnet til at give hende smag for den Grækenlandsrejse, som Max beredte sig til. Hun sad netop og anstillede sørgelige betragtninger over det, hun havde læst, da der blev bragt hende et brev fra ham. Han havde den foregående aften kedet sig skrækkeligt hos fru Darsenay og skrev nu, urolig over, at han ikke havde truffet grevinden der, til hende for at høre, hvordan hun havde det, og spørge hende, hvad tid hun ville se hen til Arsène Guillot. Fru de Piennes havde ikke mod til at skrive, men hun lod svare, at hun agtede at gå derhen til sædvanlig tid. Derefter fik hun det indfald at gå straks derhen for ikke at træffe Max der. Men ved nærmere eftertanke fandt hun, at det var en latterlig og flov løgn, værre end hendes svaghed den foregående aften. Hun tog sig derfor sammen, bad en inderlig bøn, gik ud, da tiden var kommet, og gik med faste skridt op i Arsènes værelse.

3

Hun traf den stakkels pige i en ynkelig tilstand. Det var øjensynligt, at hendes sidste time var kommet; sygdommen havde siden den foregående dag udviklet sig med rivende fart. Hendes åndedræt var kun en smertelig rallen, og det blev sagt grevinden, at hun flere gange i løbet af formiddagen havde talt i vildelse, og at lægen ikke mente, hun ville leve natten over. Arsène kendte imidlertid sin beskytterinde og takkede hende, fordi hun var kommet.

"De vil ikke mere få ulejlighed med at gå op ad mine trapper," sagde hun med mat røst.

Hvert ord syntes at koste hende den største anstrengelse og opslide de få kræfter, hun havde tilbage. Man måtte bøje sig ned over hendes seng for at forstå, hvad hun sagde. Max kom snart efter og nærmede sig stilfærdigt den døendes seng. Hun gav ham et lille nik, og da hun så, at han havde en bog i et futteral i hånden, hviskede hun næppe hørligt: "De skal ikke læse for mig i dag." Grevinden kastede et blik på den foregivne bog og så, at det var et kort over Grækenland, som han havde købt på vejen derhen.

Da pastor Dubignon, der havde været hos Arsène fra morgenstunden af, så, hvor hurtigt hendes kræfter tog af, ville han til hendes sjæls frelse benytte de få øjeblikke, der endnu var tilbage. Han skød Max og grevinden til side, og, bøjet ned over den stakkels piges smertensleje, talte han til hende de vægtige trøstens ord, som religionen har til slige øjeblikke. I et hjørne af værelset knælede fru de Piennes i bøn, og Max stod stiv som en støtte henne ved vinduet.

"Tilgiver du alle dem, der har fornærmet dig, min pige?" spurgte præsten rørt. – "Ja! … Gid de må blive lykkelige!" svarede den døende kvinde og anstrengte sig for, at man skulle høre, hvad hun sagde. – "Så stol kun trygt på Guds barmhjertighed, mit barn!" vedblev han. "Angeren åbner Himlens porte."

Præsten vedblev endnu i nogle minutter at formane hende. Derpå holdt han inde, fordi han ikke var sikker på, om han ikke talte til et lig. Fru de Piennes rejste sig sagte op, og alle stod i nogen tid ubevægelige og stirrede ængstelige på Arsènes gustne ansigt. Hun lå med tillukkede øjne. Alle holdt deres åndedræt tilbage for ikke at forstyrre den skrækkelige søvn, som måske var begyndt for hende, og man kunne tydeligt høre et ur, der lå på natbordet, dikke svagt.

"Hun er hensovet, den stakkels unge pige!" sagde vågekonen endelig, efter at hun havde holdt sin snustobaksdåse hen for Arsènes læber. "Der kan De selv se, glasset er ikke blevet dugget. Hun er død." – "Stakkels barn!" udbrød Max, der vågnede op af den sløvhed, hvori han syntes hensunket. "Hvad glæde har hun haft af livet?"

På en gang slog Arsène øjnene op, som om hans røst havde kaldt hende til live. "Jeg har elsket!" hviskede hun med hul stemme. Hun bevægede sine fingre, som om hun ville række hænderne ud. Max og fru de Piennes var gået nærmere og havde hver taget sin af hendes to hænder. "Jeg har elsket!" gentog hun med et tungsindigt smil. Det var hendes sidste ord. Max og grevinden stod længe og holdt hendes iskolde hænder uden at turde løfte deres øjne.

4

Nå, jeg kan tænke, frue, at De mener, at min historie nu er ude, og at De vil ikke høre mere. Gå så ud på Père Lachaise-kirkegården! Der vil De en snes skridt til venstre for general Foys grav finde en tarvelig kalksten med en krans af stadigt fornyede blomster om. På stenen kan De læse min heltindes navn med store bogstaver: **ARSÈNE GUILLOT**. Og hvis De bøjer Dem ned over graven, vil De, hvis regnen ikke har udvisket den, kunne læse en linje skrevet med blyant med en ganske fin skrift:

Stakkels Arsène! Hun beder for os.

Fader Aubain

Det er overflødigt at fortælle, på hvilken måde de følgende breve er kommet forfatteren i hænde. De synes ham ejendommelige, moralske og lærerige, og han offentliggør dem uden at ændre noget, med undtagelse af, at han har udeladt nogle egennavne og et par steder, der ikke står i forbindelse med fader Aubains hændelser.

1. Fra grevinde P. til baronesse G.

Noirmoutiers … november 1844.

Kære Sofie!
Jeg har lovet dig at skrive dig til, og du ser, jeg holder ord. Jeg har jo desuden ikke noget bedre at tage mig for i disse lange aftener. I mit sidste brev fortalte jeg dig, hvorledes jeg på samme tid havde lagt mærke til, at jeg var blevet tredive år gammel, og at min formue var ødelagt. Mod den første af disse ulykker gives der desværre ikke noget middel. Hvad den sidste angår, er det jo nok lidt svært for os at finde os i den; men det går dog. For at bringe vore forfaldne anliggender på fode må vi i det mindste tilbringe to år på det skumle herresæde, hvorfra jeg nu skriver dig til. Du kan tro, jeg har vist mig mageløs. Så snart jeg fik nys om den tilstand, vore pengesager var i, foreslog jeg Henrik, at vi skulle tage ud på landet og spare, og otte dage efter var vi på Noirmoutiers.

Jeg vil ikke fortælle dig, hvorledes rejsen gik. Det var mange år, siden jeg i så lang tid havde været ene med min mand. Naturligvis var vi begge i temmelig dårligt lune; men da jeg var fast bestemt på at gøre gode miner, gik alt godt. Du

kender mig tilstrækkeligt til at vide, at når jeg har besluttet en ting, så holder jeg den.

Nu er vi da kommet i orden, og det må jeg indrømme, at i retning af det maleriske lader Noirmoutiers intet tilbage at ønske. Skove, klipper og havet kun en halv fjerdingvej borte. Vi har fire svære tårne, hvis mure er femten fod tykke. Jeg har indrettet en af vinduesfordybningerne til mit arbejdsværelse. Min dagligstue er tres fod lang og betrukket med et tapet med dyreskikkelser. Den tager sig prægtig ud, når den om søndagen bliver oplyst af otte vokslys. Jeg er nær ved at dø af skræk, hver gang jeg efter solnedgang går igennem den. Du kan jo nok tænke dig, at vi ikke har ordentligt bohave til alt det. Dørene slutter ikke, træværket knager, vinden piber, og havet brøler på den uhyggeligste måde af verden.

Og dog begynder jeg at vænne mig til det.

Jeg stiller i orden, jeg gør i stand, jeg planter. Jeg skal nok have skaffet mig en tålelig lejrplads, inden den strenge kulde begynder. Du kan stole på, at dit tårn skal være i stand til foråret. Bare jeg allerede nu havde dig der!

En dyd ved Noirmoutiers er, at vi ingen naboer har. Vi lever i fuldstændig ensomhed. Jeg modtager, Gud være lovet, ikke besøg af andre end min sognepræst, fader Aubain. Det er en ung mand, som er meget stilfærdig trods det, at han har tætte, buede øjenbryn og store, mørke øjne ligesom skurken i et melodrama. I søndags holdt han en præken for os, som virkelig ikke var dårlig af en provinspræken at være, og som passede udmærket. Den handlede nemlig om, at "Ulykken er en velgerning af Forsynet for at lutre sjælene". Amen! For så vidt må vi jo være den retskafne vekselmægler

taknemmelige, der har villet lutre os ved at rende bort med vor formue. Farvel, kære veninde! Mit klaver er lige kommet tillige med en mængde kasser. Jeg skal se, om jeg kan få alt det bragt i orden.

P.S. Jeg lukker mit brev op igen for at takke dig for det, du har sendt mig. Det er alt sammen næsten alt for smukt til Noirmoutiers. Den grå kyse synes jeg uhyre godt om; den vidner rigtigt om din gode smag. Jeg tager den på til messen på søndag; måske kommer der så en handelsrejsende forbi, som kan beundre den. Men hvad bilder du dig ind med dine romaner? Jeg vil være, jeg *er* virkelig alvorlig. Det har jeg da god grund til. Jeg vil uddanne mig. Når jeg om tre år vender tilbage til Paris (du gode Gud, så er jeg tre og tredive år!), ønsker jeg at være lige så lærd som Molières *Philaminte*. Jeg ved virkelig ikke, hvad for bøger jeg helst skulle bede dig om. Hvad råder du mig til at lære? Tysk eller latin? Det kunne være morsomt at læse *Vilhelm Meister* eller *Hoffmanns Eventyr* i originalsproget. Noirmoutiers er netop et sted til at læse fantastiske historier på. Men hvordan skal jeg lære tysk her? Latin var i grunden noget for mig, for jeg synes, det er uretfærdigt, at mændene skal have det for deres egen mund. Jeg kunne have lyst til at tage timer hos min sognepræst.

2. Fra samme til samme

Noirmoutiers … december 1844.

Det nytter ikke, du bliver forbavset; tiden går hurtigere, end du tror, hurtigere, end jeg selv havde troet. Hvad der navnlig

holder mit mod oppe, det er min herre og mesters svaghed. Mændene står virkelig langt under os. Han viser en nedslåethed, en *avvilimento*, der går ud over det tilladelige. Han står op så sent, som det på nogen måde lader sig gøre, rider en tur eller går på jagt, eller også besøger han de kedsommeligste mennesker af verden, sagførere eller kammeradvokater, der bor inde i byen, det vil sige tre mil herfra. Men du skulle bare se ham, når det regner. Det er otte dage, siden han begyndte på George Sands *Mauprat*, men han er endnu ikke kommet længere end til første bind.

"Det er bedre at rose sig selv end at bagtale andre" er et af dine ordsprog. Jeg vil derfor forlade dig for at tale om mig selv.

Landluften gør mig uendelig godt. Jeg befinder mig udmærket, og når jeg ser mig selv i mit spejl (et gyseligt spejl!), ville jeg ikke tro, jeg var tredive år. Så desuden går jeg lange ture. I går lykkedes det mig at få Henri til at gå med ned til havet. Mens han skød måger, læste jeg *Sørøvernes Sang* i Byrons *Giaour*. Nede på stranden, ved bredden af et hav, hvis bølger går med dønninger, synes disse skønne vers mig endnu skønnere. Vort hav kan vel ikke måle sig med Grækenlands; men det har dog som alle have sin poesi. Ved du, hvad der forbavser mig hos lord Byron? Det er, at han kan se og opfatte naturen. Han taler ikke om havet som en, der kun kender det, fordi han har spist pighvar og østers. Nej, han har været ude at sejle, han har oplevet storme. Alle hans beskrivelser er taget efter naturen. Hvad derimod vore egne digtere angår, så gælder for dem først og fremmest rimet og dernæst den sunde sans, hvis versefødderne har plads til det.

Mens jeg gik der og spadserede og læste, så og beundrede, kom fader Aubain – jeg ved ikke, om jeg før har fortalt dig om ham, det er vor sognepræst – og sluttede sig til os. Jeg synes ganske godt om ham. Han er ret dannet og kan, som Molière siger, "føre en samtale med pæne folk". Desuden kan jeg på hans store, mørke øjne og hans blege, tungsindige mine se, at han har oplevet noget, som jeg har foresat mig at få ham til at fortælle. Vi talte sammen om havet og om digtekunsten og, hvad der sikkert vil undre dig hos en sognepræst fra Noirmoutiers, han taler godt om slige emner. Derefter førte han mig hen til resterne af et gammelt kloster, der ligger ude på en klint, og viste mig en høj, hvælvet port med de dejligste udskårne uhyrer. Bare jeg havde råd, så kan du tro, jeg skulle lade alt det sætte i stand igen. Bagefter holdt jeg, trods Henris indvendinger – han var nemlig sulten og ville hjem at spise til middag – på, at vi skulle lægge vejen om ad præstegården, for at vi kunne få et mærkværdigt relikvieskrin at se, som præsten havde fundet hos en bonde. Det er virkelig rigtig nydeligt; det er indlagt med emalje fra Limoges og kunne blive et yndigt juvelskrin. Men du store Gud! Sikket hus han bor i! Og vi, som finder, at vi er fattige! Vil du bare forestille dig et lille kammer i stueetagen med dårligt flisegulv og kalkede vægge, hvor hele bohavet er et bord, fire stole og en strålænestol med en lille, firkantet pude, der er stoppet med noget, som minder om ferskensten, og betrukket med rødt og hvidternet lærred. På bordet lå der en tre-fire græske eller latinske folianter. Det var kirkefædre. Men neden under dem opdagede jeg, at Lamartines *Jocelyn* lå skjult. Det fik ham til at rødme.

Forresten klædte det ham godt at optræde som vært i sin elendige vrå uden hovmod og uden falsk undseelse. Jeg fik en anelse om, at han måtte have oplevet et romantisk eventyr; og nu har jeg beviset for det. I det byzantinske skrin, han viste os, lå der en falmet urtekost, som mindst måtte være en fem–seks år gammel. "Er det en relikvie?" spurgte jeg ham. – "Nej," svarede han lidt forvirret. "Jeg ved ikke, hvordan det går til, at den ligger der." Derpå tog han buketten og gemte den omhyggeligt i bordskuffen. Det er da tydeligt nok … Jeg vendte hjem til vort herresæde besjælet af mod og tungsind, tungsind over at have set så megen fattigdom, mod til at bære min egen, der for ham ville være østerlandsk yppighed. Du skulle have set hans overraskelse, da Henri gav ham tyve francs til en fattig kone, han havde anbefalet os! Jeg må give ham en foræring. Den strålænestol, jeg sad i, er alt for hård. Jeg vil skænke ham en af disse jernstole, der kan bøjes sammen, mage til den, jeg havde med hjem fra Italien. Vil du vælge en til mig og sende mig den snarest muligt! …

3. Fra samme til samme

Noirmoutiers … februar 1845.

Det er nu vist, jeg keder mig ikke her på Noirmoutiers. Jeg har forresten fået en meget fængslende beskæftigelse, og det kan jeg takke min præst for. Han kan virkelig alt, og oven i købet botanik. Jeg kom til at mindes Rousseaus breve, da jeg hørte ham nævne det latinske navn på et ækelt løg, som jeg i mangel af et bedre sted havde lagt på min kamin. "Kan De

botanik?" spurgte jeg ham. – "Ikke meget," svarede han, "men dog altid nok til at vise egnens folk de lægeurter, som kan være dem til nytte, og navnlig nok, det må jeg indrømme, til at oplive mine ensomme spadsereture." Jeg begreb straks, at det måtte være morsomt for mig at plukke skønne blomster på mine ture og tørre dem og ordne dem nok så pænt i min gamle postil. "Vil De lære mig botanik?" spurgte jeg ham. Men han ville vente til foråret, fordi der ingen blomster er på denne hæslige årstid. "Ja, men De har jo tørrede blomster," svarede jeg. "Jeg har set nogle hjemme hos Dem."

Jeg tror, jeg har fortalt dig om en gammel urtekost, som han nok så andægtigt gemmer på. Du skulle bare have set det ansigt, han satte op, den sølle fyr! Jeg kom straks til at fortryde min taktløse hentydning, og for at få ham til at glemme den skyndte jeg mig at sige, at han vist måtte have en samling tørrede planter. Det kaldes et herbarium. Det indrømmede han da også straks, og allerede næste dag bragte han mig i en balle gråt papir en masse smukke planter hver forsynet med sin seddel. Så fik jeg et kursus i botanik og gjorde straks forbavsende fremskridt.

Men hvad jeg ikke vidste er, at botanikken er en meget umoralsk videnskab, og at allerede begyndelsesgrundene indeholder visse vanskeligheder, især for en gejstlig mand.

Du må nemlig vide, kære Sofie at planterne gifter sig ganske ligesom vi mennesker, men at de fleste af dem har flere mænd. Der er nogle, der kaldes *fanerogame*, om jeg ellers har opfattet det barbariske navn rigtigt. Det er et græsk ord, der betyder offentligt viede på rådhuset. Dernæst er der de *kryptogame*, hemmeligt viede. De svampe, du spiser, gifter sig

hemmeligt. Alt det er meget forargeligt; men han klarer sig ikke så dårligt ud af vanskeligheden, bedre end jeg, der var tosset nok til et par gange at briste i latter på de værste steder. Men nu er jeg blevet forsigtig og stiller ikke flere spørgsmål.

4. Fra samme til samme

Noirmoutiers ... februar 1845.

Du vil for enhver pris kende den bukets historie, som han så omhyggeligt gemmer; men jeg tør virkelig ikke spørge ham om det. For det første er det mere end sandsynligt, at der slet ikke ligger nogen historie bagved, og desuden, selv om der var en, ville det måske være en af den slags, som han ikke ville holde af at fortælle. Jeg for mit vedkommende er ganske overbevist om ... Nå, jeg vil ikke lyve. Du ved jo nok, at jeg ingen hemmeligheder kan have over for dig. Jeg kender historien og skal fortælle dig den med et par ord. Den er ganske ligefrem.

"Hvorledes kan det gå til, hr. pastor," spurgte jeg ham en dag, "at De med Deres begavelse og dannelse finder Dem i at være sognepræst i en lille landsby?" Derpå svarede han med et tungsindigt smil: "Det er lettere at være sjælesørger for fattige bønder end præst i en by. Enhver bør afpasse sin virksomhed i forhold til sine evner." – "Derfor burde De have en højere stilling", bemærkede jeg. Han fortsatte: "Man havde i sin tid ladet mig vide, at Hans Højærværdighed, biskoppen i N., Deres morbroder, havde været så nådig at tænke på mig

for at give mig Sanktæ Mariæ præstekald; det er det bedste her i stiftet. Da min gamle faster, den eneste slægtning, jeg har, bor i N., mente man, at det for mig ville være et attråværdigt embede. Men jeg har det godt her, og det glædede mig derfor at erfare, at Hs. Højærværdighed havde udpeget en anden. Hvad behøver jeg? Jeg er jo lykkelig her i Noirmoutiers. Hvis jeg her kan gøre nogen gavn, er det jo min plads, som jeg ikke bør forlade. Desuden minder byen mig om ..." Han holdt inde og hans øjne havde et mørkt og adspredt udtryk. Derpå sagde han pludselig: "Men vi bestiller ikke noget; vi glemmer jo rent botanikken."

Jeg tænkte ikke synderligt på det gamle hø, der lå spredt ud på bordet og fortsatte mine spørgsmål. "Hvor længe er det, siden De blev ordineret?" – "Ni år." – "Ni år? ... Men De måtte jo da allerede være gammel nok til at have en stilling ? Jeg ved ikke ret, men jeg har altid forestillet mig, at det ikke er en kaldelse i Deres ungdom, der har ført Dem til at aflægge præsteløftet." – "Nej, desværre," svarede han i en skamfuld tone. "Men om også min kaldelse har været sen, om også jeg har bestemt mig til at være præst af grunde ... af en grund ..." Han var nær ved at blive stikkende i det og kunne ikke fuldføre sætningen. Men jeg tog mod til mig og sagde: "Jeg tør vædde på, at en vis buket, jeg har set hos Dem, har spillet en rolle ved den bestemmelse." Næppe var det næsvise spørgsmål undsluppet mig, før jeg bed mig selv i tungen til straf, fordi den havde sladret af skole; men det var allerede for silde. "Ja, det er sandt, fru grevinde. Jeg skal fortælle Dem alt det ... en gang ved lejlighed, men ikke nu. Klokken

begynder straks at ringe til aftenmesse." Og borte var han, inden klokken havde slået det første slag.

Jeg belavede mig på en eller anden forfærdelig historie. Næste dag kom han igen her hen og fortsatte uopfordret samtalen fra den foregående dag. Han tilstod, at han havde været indtaget i en unge pige i N. Men hun havde lidt formue, mens han, en fattig student, ikke havde andet at leve af end sin begavelse ... Han havde så sagt til hende: "Jeg rejser til Paris, hvor jeg håber, jeg kan få en ansættelse. Vil De love mig, at De, mens jeg arbejder på at blive Dem værdig, ikke vil glemme mig?" Den unge pige var en seksten-sytten år gammel og meget sværmerisk anlagt. Hun gav ham sin buket til tegn på troskab. Et år efter hørte han, at hun skulle giftes med prokuratoren i N., just som han stod i begreb med at få en adjunktplads. Denne efterretning gav ham nådestødet, og han tog sin ansøgning tilbage. Han sagde, at han i flere år ikke havde kunnet tænke på andet, og han lod til, ved at mindes denne dagligdags hændelse, at blive lige så bevæget, som om den nylig var indtruffet. Derpå trak han buketten op af lommen og sagde: "Det er barnagtigt at gemme den; måske er det endog en synd." Og så kastede han den på ilden.

Da de sølle blomster havde hørt op at knitre og blusse, vedblev han med større ro: "Jeg er Dem taknemmelig, fordi De har bedt mig fortælle om det. Det er Deres skyld, at jeg nu har skilt mig ved et minde, som det ikke sømmede sig for mig at gemme." Men hans sind var tungt, og man kunne tydeligt se, at det havde kostet ham overvindelse at bringe dette offer.

Du gode Gud! Hvad er det dog for et liv, de stakkels præster fører! De må nægte sig selv de mest uskyldige tanker. De er nødt til at bandlyse alle de følelser, som udgør andre menneskers lykke, fra deres hjerter … selv de minder, der knytter én til livet. Præsterne ligner i det stykke os stakkels kvinder; enhver levende følelse er en forbrydelse. Det eneste, der er os tilladt, det er at lide, og det endda kun på det vilkår, at ingen kan se det. Farvel! Jeg bebrejder mig min nysgerrighed som en slet handling; men det er din skyld, at jeg har begået den.

(Forfatteren udelader her adskillige breve, hvori der ikke længere er tale om fader Aubain.)

5. Fra samme til samme

Noirmoutiers … maj 1845.

Længe har jeg villet skrive dig til, kære Sofie, men jeg er stadig blevet forhindret af falsk undseelse, eller hvad jeg nu skal kalde det. Det, jeg har at sige dig, er så besynderligt, men tillige så latterligt og bedrøveligt, at jeg ikke rigtig ved, om du vil blive rørt over det eller le ad det. Jeg kan selv endnu ikke ret begribe det. Men jeg vil hellere uden videre indledning gå lige til sagen.

Jeg har flere gange i mine breve fortalt dig om vor sognepræst her i Noirmoutiers, fader Aubain. Jeg har endog meddelt dig en hændelse, der har været skyld i, at han valgte den gejstlige stand. I den ensomhed, jeg lever i, og med de mørke tanker, du ved, jeg huser, var det mig i høj grad behageligt at træffe en begavet, dannet og elskværdig mand at omgås. Rimeligvis har jeg vist ham, at jeg var optaget af

ham, og det varede ikke længe, før han kom her i huset som en gammel ven. Det var mig noget helt nyt at passiare med en overlegen mand, hvis mangel på kendskab til verden kun så meget mere stillede hans fremragende begavelse i sit rette lys, og jeg tilstår, jeg følte stor glæde ved at underholde mig med ham. Måske – for jeg nødes jo til at sige dig alting rent ud, da jeg ikke er i stand til over for dig at skjule mine fejl – måske har min ubevidste behagesyge (det er dig selv, der kalder det således), som du tit har bebrejdet mig, uvilkårligt gjort sig gældende. Jeg holder nok af at gøre et godt indtryk på dem, jeg synes om, og jeg vil nok have, at de, jeg holder af, også skal holde af mig ... Jeg ser dig ved denne indledning spile øjnene op, og jeg synes, jeg kan høre dig sige: Men Julie dog! ... Men vær du kun rolig; i min alder begynder man ikke på at begå dårskaber. Nå, så vil jeg fortsætte.

Der opstod en slags fortrolighed mellem os, uden at han nogen sinde, det skynder jeg mig at sige, har sagt eller gjort noget, der ikke stemte med hans hellige kald. Han syntes godt om vort hus. Vi passiarede ofte sammen om hans ungdom, og mere end én gang har jeg begået den ubesindighed at bringe den sværmerske tilbøjelighed på tapetet, som havde indbragt ham en buket, der nu ligger i aske i min kamin, og været skyld i, at han bærer den bedrøvelige præstekjole. Det varede ikke længe, før jeg kom under vejr med, at han ikke længere tænkte synderligt på sin utro skønne. Han havde en dag mødt hende på gaden og endog talt med hende. Det fortalte han mig alt sammen, da han kom hjem, og han sagde uden sindsbevægelse, at hun var lykkelig, og at hun havde et par søde børn.

Tilfældigvis blev han en gang vidne til nogle af Henris anfald af utålmodighed. Det gav så anledning til fortrolige meddelelser, som jeg på en vis måde blev tvunget til at gøre ham, og til at han viste mig endnu større deltagelse. Han kender min mand lige så godt, som om han i ti år havde omgåedes ham. Forresten var han en lige så god rådgiver som du, og mere upartisk; for du tror bestandig, at der er uret på begge sider. Han derimod gav altid mig ret, men pålagde mig samtidig, at jeg skulle bære mig forsigtigt ad og bruge klog politik. Kort sagt, han viste sig som en opofrende ven. Der er hos ham noget kvindeligt, som bedårer mig. Hans natur minder mig om dig; han er begejstret, men en fast karakter, hans sind er følsomt, men der er samtidig noget helstøbt ved ham, han er pligtopfyldende til det yderste … Jeg syr den ene sætning til den anden for at trække tiden ud, inden jeg kommer til forklaringen. Jeg kan ikke tale rent ud af posen; papiret skræmmer mig. Hvor jeg ville ønske, jeg havde dig her i kakkelovnskrogen med en brodereramme mellem os, og at vi begge sad og arbejdede på samme broderi!

Nå, kære Sofie, jeg bliver jo dog til sidst nødt til at sige det afgørende ord. Den stakkels mand var forelsket i mig. Ler du, eller bliver du forarget? Jeg gad nok se dig i dette øjeblik. Han sagde naturligvis ikke noget til mig, men vi kvinder tager sjældent fejl i det kapitel, og så hans store, mørke øjne! … Nej, nu tror jeg virkelig, du ler. Der er mange af vore løver, der ville ønske, de havde slige uvilkårligt talende øjne. Jeg har set så mange af den slags herrer, der prøvede på at få deres øjne til at tale, men som ikke sagde andet end dumheder.

Da jeg opdagede, hvordan den syge egentlig havde det, var jeg i førstningen ondskabsfuld nok, det tilstår jeg, til næsten at glæde mig derover. En erobring i min alder, og det oven i købet en uskyldig erobring! ... Det betyder dog virkelig noget at opvække en sådan lidenskab, en umulig kærlighed! ... Men fy, den stygge følelse gik hurtigt over, og jeg sagde til mig selv: "Min ubesindighed vil være skyld i, at en hædersmand bliver ulykkelig. Det er skrækkeligt at tænke sig; jeg må for enhver pris se at få en ende på alt det." Jeg lagde mit hoved i blød for at finde på et middel til at få ham bort.

En dag spadserede vi ved ebbetid langs stranden. Han turde ikke sige et eneste ord til mig, og jeg var ligeledes meget forlegen. Der var dødelige pauser på fem minutter, under hvilke jeg, for dog at tage mig noget for, gik og samlede muslingeskaller. Endelig sagde jeg til ham: "Min kære pastor, De må virkelig have et bedre kald end dette. Jeg vil skrive til min morbroder, biskoppen; ja, jeg vil endog tage hen og hilse på ham, hvis det bliver nødvendigt." – "Forlade Noirmoutiers!" udbrød han med foldede hænder. "Her er jeg jo så lykkelig! Hvad kan jeg ønske mere, siden De er her? De har overvældet mig med gaver, og min lille præstegård er blevet et rent slot." – "Nej," svarede jeg, "min morbroder er meget gammel, og hvis jeg skulle få den sorg at miste ham, ville jeg ikke vide, hvem jeg skulle henvende mig til for at skaffe Dem et passende embede." – "Ak, fru grevinde, det ville være mig en stor sorg at skulle forlade dette sogn! ... Vel er præsten i Sankta Maria død ... men hvad der trøster mig, det er, at pastor Raton vil blive hans efterfølger. Det er en

retskaffen mand, og jeg glæder mig på hans vegne; for hvis Hans Højærværdighed havde tænkt på mig ..."

"Er præsten i Sankta Maria død?" udbrød jeg. "Så vil jeg endnu i dag tage hen til min morbroder."

"Åh nej, fru grevinde, lad hellere være! Pastor Raton er langt værdigere end jeg. Desuden, forlade Noirmoutiers! ..."

"Fader," sagde jeg i en fast tone, *"det må så være!"* Ved disse ord bøjede han hovedet og turde ikke gøre flere indsigelser. Jeg skyndte mig alt, hvad jeg kunne, hjem til Noirmoutiers. Den kære sjæl fulgte et par skridt efter mig så forvirret, at han ikke turde lukke munden op. Han var aldeles sønderknust. Jeg spildte ikke et øjeblik. Klokken otte stod jeg i min morbroders stue. Jeg fandt ham stærkt indtaget til gunst for Raton; men han holder af mig, og jeg kender min magt. Kort sagt, efter en længere kamp opnåede jeg, hvad jeg ville. Raton er stukket ud, og fader Aubain har fået kaldet i Sankta Maria. Den kære sjæl forstod mit: *Det må så være*! Han takkede mig alvorligt og talte kun om sin erkendtlighed. Jeg påskønnede, at han så hurtigt forlod Noirmoutiers og endog lod mig vide, at han længtes efter at komme hen at sige Hans Højærværdighed tak. Ved sin afrejse sendte han mig sit skønne, byzantinske skrin og bad mig om lov til undertiden at skrive til mig.

Nå, du søde, er du så fornøjet? Har jeg så båret mig rigtigt ad? – Det er en lære, som jeg ikke skal glemme, når jeg vender tilbage til selskabslivet. Men til den tid er jeg tre og tredive år og behøver ikke at være bange for at blive elsket ... navnlig ikke med en kærlighed af den art ...! – Nej, det ville være umuligt. – Det er nu det samme, den hele dårskab har

indbragt mig et smukt skrin og en virkelig ven. Når jeg bliver fyrre år gammel og bliver bedstemoder, skal jeg spinde mine rænker for at skaffe fader Aubain et kald i Paris. Så skal du få ham at se, kære Sofie. Han skal konfirmere din datter.

6. Fra pastor Aubain til professor theologiæ Bruneau i Sankt-A.

N. ... maj 1845.

Min kære lærer! Det er sognepræsten i Sankta Maria, der skriver til Dem, og ikke den ringe kapellan i Noirmoutiers. Jeg har forladt mine sumpe og taget bolig i byen i en smuk præstegård i byens hovedgade som sognepræst ved en stor, velbygget og vel vedligeholdt kirke, der er opført i en sådan stil, at den findes gengivet i alle franske albummer. Da jeg første gang holdt messe der foran et marmoralter, der strålede af forgyldning, måtte jeg spørge mig selv, om det virkelig var mig. Men det er så. En af mine bedste glæder er at tænke på, at De næste ferie kommer og besøger mig. Jeg har et godt værelse til Dem med en god seng, for ikke at tale om en rødvin, som jeg kalder min Noirmoutiers-vin, og som jeg nok tør sige er Dem værdig.

Men De vil velsagtens spørge mig, hvorledes det er gået til, at jeg er flyttet fra Noirmoutiers til Sankta Maria. De efterlod mig i kirkens skib og finder mig atter i klokketårnet.

O Melibæe, deus nobis hæc otia fecit Note 22).

Min kære lærer! Forsynet havde ført en fornem frue til Noirmoutiers, en dame fra Paris, som ulykker af den slags, folk som vi aldrig vil blive ramt af, for en stund havde nødet til at indskrænke sig, så hun kun havde tredive tusinde francs om året at leve af. Det er en elskværdig og god kvinde, men hun er uheldigvis blevet lidt forkælet gennem overfladisk læsning og omgang med hovedstadens lapse. Da hun var nær ved at kede sig til døde i en mands selskab, som hun ikke havde synderlig grund til at være fornøjet med, gjorde hun mig den ære at fatte hengivenhed for mig. Det var evindelige gaver, stadige indbydelser og hver dag en ny plan, til hvis udførelse min medvirkning var uomgængelig nødvendig. "Hr. pastor, jeg ønsker at lære latin ... Hr. pastor, jeg vil lære botanik." *Horresco referens* [Note 23)], hun ville endog have, at jeg skulle vejlede hende i teologi. Det havde været noget for Dem, min kære lærer. Kort sagt, hendes tørst efter viden var så stor, at der for at stille den ville have behøvedes alle professorerne i Sankt-A. Heldigvis gik hendes luner hurtigt over, og vort kursus strakte sig sjældent ud over den tredje time. Når jeg havde fortalt hende, at det latinske *rosa* betyder *rose*, plejede hun at udbryde: "Men Gud, fader, De er jo en ren visdomsbrønd! Hvor kan det være, at De har ladet Dem begrave her i Noirmoutiers?"

Den gode frue havde gennem læsning af de dårlige bøger, der skrives nu om stunder, sat sig nogle rent ud sagt besynderlige forestillinger i hovedet.

Således lånte hun mig en dag en bog, som hun lige havde fået sendende fra Paris, og som havde gjort hende aldeles henrykt, nemlig de Rémusats *Abeilard*. De har sagtens læst

den og beundret forfatterens lærde, desværre i en uheldig ånd anstillede efterforskninger. Jeg havde straks givet mig i lag med andet bind, *Abeilards Filosofi*, og først efter med største interesse at have læst det taget fat på første bind, der jo handler om den store kætters levned, og som naturligvis var det eneste, den gode frue havde fundet for godt at gøre sig bekendt med.

Kære lærer! Det åbnede mine øjne, og det blev mig klart, at det er farligt at omgås smukke damer, som i den grad sværmer for videnskaben. Hun her overgik langt Héloïse i overspændthed. En for mig så uvant stilling var nær ved at bringe mig i den største forlegenhed, da hun pludselig en dag sagde til mig: "Hr. pastor, De skal være sognepræst i Sankta Maria; kaldet er ledigt. *Det må så være!*" Straks kører hun hen til Hans Højærværdighed, og nogle dage senere blev jeg ganske rigtig kaldet til embedet. Jeg følte mig jo nok lidt flov over at have opnået det ved gunst; men jeg var i grunden glad over at se mig udrevet af denne hovedstadsløvindes klør. Løvinde, kære lærer, er et pariserord, der betyder en dame, der er i vælten.

Ω Ζεῦ, γυναικῶν οἷον ὤπάσάς γένος. Note 24).

Skulle jeg vise lykken fra mig for at trodse faren? Nej, så måtte jeg være en rigtig tosse. Modtog ikke i sin tid Thomas af Canterbury Henrik den Andens slotte?

Farvel, min kære lærer! Jeg glæder mig til om nogle måneder at kunne filosofere med Dem, mens vi hver sidder i sin magelige lænestol med en fed høne og en flaske god rødvin for os *more philosophorum*. *Vale et me ama!* Note 25)

Lokis

Professor Wittembachs manuskript

"Theodor," sagde professor Wittembach, "giv mig lige den notesbog, dén der er indbundet i pergament på den anden hylde over skrivebordet. – Nej, ikke den – den lille i octavo. Den indeholder alle noterne fra min dagbog for 1866 – eller i hvert fald den del af dem, der vedrører grev Szémioth."

Professoren tog sin briller på, og læste, mens vi lyttede i fuldstændig tavshed, følgende beretning højt for os, idet han begyndte med overskriften og et litauisk epigram:

LOKIS
Miszka su Lokiu
Abu du tokiu [Note 26)].

I

På det tidspunkt hvor den første oversættelse af den Hellige Skrift til litauisk udkom i London, skrev jeg en artikel i *Königsbergs Videnskabelige og Litterære Bekendtgørelser*, hvori jeg, samtidig med at jeg udtrykte min store beundring og respekt for den lærde oversætters arbejde og Bibelselskabets fromme intentioner, følte mig kaldet til at henlede opmærksomheden på nogle enkelte mindre fejl. Jeg påpegede også, at denne udgave kun ville være til gavn for en del af den litauiske befolkning, eftersom den anvendte dialekt kun nødtørftigt forstås af indbyggerne i palatinatet Samogitien, hvor žemaïtisk, i daglig

tale kaldet *zmudz* Note 27) – et sprog, der måske mere ligner sanskrit end høj-litauisk – er det almindeligt talte sprog. På trods af den hårde kritik denne artikel indbragte mig fra en vis, velbekendt professor ved Universitetet i Dorpat, fik mine iagttagelser dog også Bibelselskabets ledelse til at blive opmærksomme på sagen, og disse tøvede ikke med at henvende sig til mig med en smigrende invitation til at lede og overvåge udgivelsen af Matthæus-evangeliet på samogitisk. På dette tidspunkt var jeg for travlt optaget af mine studier i de trans-uralske sprog til at kunne påtage mig at oversætte alle fire evangelier. Så jeg udsatte mit giftermål med frøken Gertrude Weber, og drog af sted til Kaunas med det formål at indsamle alle de lingvististiske optegnelser vedrørende *zmudz*, jeg kunne få fingre i, lige meget om det var i trykt form eller blot manuskripter. Heri naturligvis indbefattet almuens digte (*daïnos*) og eventyr og legender (*pasakos*), som kunne tjene mig som basis for et žemaïtisk vokabularium, uden hvilket en oversættelse som den planlagte ikke ville kunne gennemføres.

Jeg havde fået et brev med en introduktion til den unge greve Michael Szémioth, hvis fader, havde man forsikret mig, engang havde ejet et eksemplar af den berømte *Catechismus Samogiticus* af fader Lawicki, en bog, der var så sjælden, at flere lærde personer – blandt hvilke den professor fra Dorpat, jeg tidligere omtalte, var en af de mere fremtrædende – ligefrem benægtede dens eksistens. Ifølge de oplysninger jeg havde fået, indeholdt hans bibliotek en gammel samling af *daïnos* og en del poesi affattet i det old-prøjsiske sprog. Efter at have tilskrevet grev Szémioth om mit påtænkte besøg på egnen og dets formål, modtog jeg en overordentlig hjertelig indbydelse til at opholde

mig på hans borg i Médintiltas i al den tid, det måtte være nødvendigt for mig for at færdiggøre min forskning. Han afsluttede sit brev med at fortælle mig, at han med stolthed mente at kunne tale *zmudz* næsten lige så godt som sine bønder, og at han kun ville være glad ved at hjælpe mig efter bedste evne med, hvad han beskrev som "et storslået og interessant" forehavende. Som flere andre af de rigeste jordbesiddere i Litauen bekendte han sig til den evangeliske trosretning, hvilken jeg har den glæde at tjene som præst. Man havde advaret mig om, at greven havde ry for ikke at være ganske fri for en vis excentricitet, men at han ikke desto mindre samtidig var overordentlig gæstfri, elskede videnskab og kunst, og var særdeles velvilligt indstillet over for dem, der dyrkede disse. Jeg rejste derfor af sted med Médintiltas som mål.

På slotstrappen blev jeg modtaget af grevens hovmester, som straks ledsagede mig til de værelser, man havde gjort klar til mig.

"Hr. greven beklager," sagde han, "at han desværre ikke kan spise til middag sammen med Dem i dag, hr. professor; han har et anfald af migræne, en sygdom han desværre har en vis tilbøjelighed til at lide under. Medmindre hr. professoren ønsker at indtage middagen på værelset, kan De spise i selskab med dr. Fröber, fru enkegrevindens læge. Middagen serveres om en time; formel påklædning vil ikke være nødvendig. Hvis hr. professoren har brug for noget, er klokken her."

Han forlod mig med et dybt buk.

Værelserne var rummelige, udmærket møblerede, og udsmykkede med spejle og forgyldninger. Til den ene side var der udsigt til en have, eller rettere slottets park, fra den anden

kunne man se den centrale gårdsplads. Selv om jeg havde fået besked på, at det ikke var nødvendigt at klæde om til middag, fandt jeg det passende for mit embede, at jeg fandt min sorte kjolefrakke frem fra kufferten. Jeg stod altså i skjorteærmer og var travlt optaget af at pakke min håndbagage ud, da lyden af en vogn fik mig til at gå hen til det vindue, der vendte ud mod gårdspladsen. En fornem kaleche var netop kørt ind. I den befandt sig en dame klædt i sort, en herre, og en kvinde, der var klædt som en litauisk bondekone, og som var så høj og kraftig, at jeg først antog hende for en mand i kvindeklæder. Hun var den første til at rejse sig; to andre kvinder af et ikke mindre robust udseende ventede allerede på trappen. Herren bøjede sig over mod damen i sort, til min store overraskelse for at løsne et bredt læderbælte, der holdt hende fast på hendes sæde i kalechen. Jeg bemærkede at damen havde langt, uordentligt, hvidt hår, og at hendes øjne stod vidt åbne og havde et tomt udtryk: hendes ansigt var så livløst som en voksdukkes.

Efter at have løst hende, tiltalte hendes ledsager hende med hatten i hånden og nogen respekt; men hun syntes ikke at tage den mindste notits af ham. Han vendte sig mod tjenestefolkene med et let nik. Straks greb de tre kvinder damen i sort, og, trods hendes anstrengelser for at holde sig fast i kalechen, løftede hende op, som havde hun været en fjer, og bar hende ind på slottet. Scenen blev overværet af flere af slottets tjenestefolk, som ikke lod til at finde den mindste smule usædvanligt ved det.

Manden, som havde ledet denne operation, tog sit ur frem og spurgte, om middagen snart ville være parat.

"I løbet af et kvarter, hr. doktor," lød svaret.

Jeg havde således ikke svært at ved regne ud, at dette måtte være dr. Fröber, og at damen i sort var enkegrevinden. Efter hendes alder kunne jeg regne ud, at hun måtte være grev Szémioths moder, og det var ganske tydeligt ud fra de forholdsregler man tog med hende, at hendes forstand var svækket.

Nogle få minutter senere kom doktoren selv ind på mit værelse.

"Siden hr. greven er indisponeret," sagde han til mig, "må jeg jo nødvendigvis selv præsentere mig for hr. professoren. Dr. Fröber, til Deres tjeneste. Jeg er henrykt over at møde en videnskabsmand, hvis fortjenester er så velbekendte for alle læsere af "*Königsberg Videnskabelige og Litterære Bekendtgørelser*". Skal vi gå ind til middagen?"

Jeg besvarede hans komplimenter så godt det var mig muligt, og sagde, at jeg med glæde gøre ham selskab ved middagen, hvis det var tid.

Vi kom ind i spisesalen, og straks, således som det er sædvane i Norden, stod en butler rede med et sølvfad fyldt med drikkevarer og saltede, stærkt krydrede *hors d'œuvres* til at vække appetitten.

"Tillad mig, hr. professor" sagde doktoren, "at anbefale Dem et glas af denne *starka*, en brændevin der er lige så god som den bedste cognac, lagret på fade i fyrre år. Den er alle vodkaers moder. Og prøv en ansjos fra Drontheim [Note 28)] – der findes intet bedre til at åbne og berede fordøjelseskanalen, dette særdeles vigtige organ. Og nu, til bords! Skal vi tale tysk? De er fra Königsberg, jeg kommer fra Memel, men har studeret i

Jena. På den måde kan vi tale frit sammen; tjenerne kan kun polsk og russisk og vil ikke forstå os."

Til at begynde med spiste vi i stilhed; efter det første glas madeira spurgte jeg doktoren, om greven ofte var plaget af den lidelse, som havde berøvet os hans selskab denne dag.

"Ja og nej," svarede doktoren. "Det kommer an på, hvorhen hans rejser bringer ham."

"Hvad mener De?"

"Hvis han tager til Rosienie, for eksempel, vender han altid hjem med migræne og et dårligt humør."

"Jeg har selv været i Rosienie uden at komme ud for et sådant uheld."

"Det, hr. professor, skyldes blot, at De ikke er forelsket," svarede han leende.

Jeg sukkede ved tanken om frøken Gertrude Weber.

"Grevens forlovede bor altså i Rosienie?" spurgte jeg.

"Ja, lige i nærheden. Men forlovede? ... det tror jeg egentlig ikke. En skamløs kokette er hun! Hun vil drive ham til vanvid, så han ender ligesom sin moder."

"Ja, grevinden syntes sandelig at ... have det dårligt."

"Hun er gal, min kære herre, ravende sindssyg! Og jeg er endnu mere gal end hende, blot ved at komme til dette sted."

"Lad os håbe på, at Deres behandling atter vil gøre hende rask."

Doktoren rystede på hovedet, og så vurderende på farven i det glas Bordeauxvin, han holdt i hånden.

"De vil næppe tro det, hr. professor, men jeg var en gang i tiden øverste feltkirurg i Kaluga-regimentet. Ved Sevastopol var vi i gang fra solopgang til solnedgang med at save arme og ben

af, mens bomberne stod om ørene på os som fluer om et hestekadaver; dengang havde jeg ikke fast tag over hovedet, og maden var ringe, men i det mindste kedede jeg mig ikke så gudsjammerligt, som jeg gør her. Nu spiser og drikker jeg kun det bedste, jeg bor som en fyrste og får betalt som en fyrstes læge ... Men min frihed, min kære herre ...! De må tro mig, med denne hundjævel har man ikke et øjebliks ro!"

"Har hun været Deres patient i lang tid?"

"Mindre end to år. Men hun har været sindssyg i mindst syvogtyve, fra før greven blev født. Fortalte man Dem det ikke i Rosienie eller Kaunas? Så hør blot, for det er et tilfælde, jeg vil en dag skrive en artikel om hendes tilfælde til '*St. Petersborgs Lægevidenskabelige Tidsskrift*'. Hun blev gal af skræk."

"Af skræk? Hvordan kan det være muligt?"

"Hun kom ud for en frygtelig hændelse. Hun nedstammer fra Kiejstut'erne. Åh, ja, og den familie er der ikke noget med at gifte sig under sin stand! For vi kan spore vore aner tilbage til Giedymin ...! Men altså, professor, tre dage ... måske kun to dage efter vielsen, som fandt sted her på slottet, hvor vi nu sidder og spiser til middag (skål!) ... tog greven – altså faderen til den nuværende – ud på jagt. Som De måske ved, er vore litauiske damer de rene amazoner, så grevinden ledsagede ham ... Hun sakkede bagud, eller måske kom hun foran resten af jægerne ... jeg er ikke ganske klar over hvad. Nuvel! Pludselig så greven grevindens rideknægt, en dreng på 12-14 år, komme galoperende som død og helvede.

'Herre!' sagde han, 'en bjørn er ved at bortføre fruen!'

'Hvilken vej?' spurgte greven.

'Den vej!' sagde drengen.

Hele selskabet fo'r af sted i den retning, drengen pegede; ingen grevinde! Hendes hest var der, ganske maltrakteret, og hendes kappe, som var flået i laser. De ledte og gennemsøgte skoven i alle retninger. Endelig råbte en jæger, 'Der er bjørnen!' Og ganske rigtigt, bjørnen var på vej gennem en lysning, slæbende på grevinden, uden tvivl med den hensigt at æde hende ved først givne lejlighed, når den fandt en beskyttende tykning, for disse væsener holder meget af mad. De kan også lide at indtage deres måltider i ro og mag, ligesom munke. Greven, der kun havde været gift i to dage og var en ridderlig og tapper herre, skulle netop til at kaste sig over bjørnen med sin jagtkniv! Men, min kære herre, en litauisk bjørn lader sig ikke sådan uden videre stikke ned med en kniv som en anden anskudt hjort! Heldigvis lykkedes det grevens riffelbærer, en skurkagtig fyr, der den dag var så drukken, at han ikke kunne skelne en hare fra et rådyr, med et flugtskud på over hundrede fods afstand at ramme bjørnen – han kunne ligeså godt have ramt grevinden, men det var tænkte han vist ikke nærmere over i øjeblikket."

"Og han dræbte bjørnen!"

"Stendød. Det kræver en fuld mand at skyde på den måde. Men selvfølgelig har vi jo også friskyttekugler, hr. professor. Vi har troldmænd heromkring, som sælger dem til meget gunstige priser … Grevinden var stærkt forrevet, naturligvis bevidstløs, og hendes ene ben var brækket. Da hun genvandt bevidstheden, havde hun mistet forstanden. Man bragte hende til St. Petersborg, stor konsultation, ikke mindre end fire læger, der struttede af medaljer og hædersbevisninger. De sagde: 'Fru grevinden er med barn; det er sandsynligt at hendes forløsning

vil medføre en gunstig krise. Hun må have masser af frisk luft, ud på landet, valle og kodein ...' De blev betalt 100 rubler hver. Ni måneder senere fødte grevinden en sund og rask dreng; men den gunstige krise? Ja, det var kønt! ... Hendes vanvid blev snarere fordoblet. Greven viste hende deres søn ... slår aldrig fejl ... i romanerne! "Dræb ham! Dræb uhyret!" skreg hun; og var nær ved at kvæle ham. Og siden har det været skiftevis stum depression eller manisk raseri. Stærke suicidale tendenser. Hun er nødt til at være fastspændt, når vi er ude og køre med hende. Det kræver tre kraftige kvinder at holde hende. Men lad mig betro Dem noget, hr. professor: Når jeg har udtømt alle andre muligheder uden at få hende til at lystre mig, har jeg ét middel tilbage til at berolige hende. Jeg truer med at klippe hendes hår af. Jeg tror, det må have være meget smukt engang. Forfængelighed! – det er den sidste menneskelige følelse, hun har tilbage. Er det ikke sært? Måske kunne jeg helbrede hende, hvis jeg fik lov at gøre med hende, som jeg ville."

"Hvorledes?"

"Ved at give hende en god omgang med pisken. På den måde helbredte jeg engang tyve bondekoner i en landsby, hvor der var et udbrud af hylen Note 29), denne særlige russiske form for hysteri. Én kvinde begynder at hyle, hendes veninde begynder at hyle med. I løbet af tre dage hyler hele landsbyen. Ved at piske dem fik jeg til sidst sat en stopper for det. (Tag en jærpe, de er meget delikate.) Men greven ville aldrig tillade det."

"Hvad! Forventer De virkelig, at han ville indvillige i en så afskyelig behandlingsmetode?"

"Åh, han har aldrig kendt sin moder rigtigt, og det ville være til hendes eget bedste. Men sig mig, hr. professor, ville De have

troet, at ren og skær angst kunne drive et menneske til vanvid?"

"Grevinden var i en frygtelig situation ... At være i kløerne på sådan et glubsk rovdyr!"

"Tjah, men hendes søn greven ligner hende i hvert tilfælde ikke. For mindre end et års tid siden var han i nøjagtig samme situation, og takket være hans koldblodighed lykkedes det ham at undslippe på mirakuløs vis."

"Fra en bjørns favntag?"

"En hunbjørn, for at være helt nøjagtig, den største man havde set her på egnen i lang tid. Greven gik på hende med sit jagtspyd. Bah! Med ét slag slog hun spyddet ud af hænderne på ham, greb ham derpå og slog ham til jorden, lige så let som jeg kan vælte denne flaske. Han var fornuftig nok til at spille død ... Bjørnen, den snusede, snusede igen, og så, i stedet for at flå ham i småstykker, slikkede hun ham. Han var i stand til at lade være med at røre sig, og så vendte hun sig om og gik sin vej."

"Bjørnen troede ham død. Jeg har hørt, at disse skabninger ikke holder af ådsler."

"Jeg tager Deres ord for det, jeg har ikke lyst til at afprøve det selv. Men nu vi taler om frygt, tillad mig at fortælle Dem en historie fra Sevastopol. Vi stod en fem-seks stykker om en kande øl, vi havde fået bragt hen til os i lazarettet bag den berømte 5. bastion. Forposten råbte, 'En bombe!' Vi kastede os alle fladt ned på maven, undtagen en fyr ved navn ... nå, skidt med, hvad han hed – en ung officer, der netop var kommet til os, blev stående op med et glas fyldt med øl i hånden, netop i det øjeblik bomben eksploderede. Den blæste hovedet af min stakkels kammerat Andrej Speranski, som var en modig fyr, og den smadrede kanden; heldigvis var den allerede næsten tom.

Da vi rejste os da eksplosionen var ovre, så vi vores ven stå der i en sky af røg, i færd med at drikke det sidste af sin øl, som om intet var sket. Vi tog ham for at være en helt. Næste dag mødte jeg kaptajn Gideonov, der netop var blevet udskrevet fra hospitalet. Han sagde til mig: 'Jeg spiser til middag med jer gutter i dag, og for at fejre, at jeg er tilbage, giver jeg champagne.' Vi gik altså til bords. Den unge officer, der havde været med i episoden med øllet, var med. Han havde ikke ventet, at der ville være champagne. En eller anden lod en flaske springe i nærheden ... Plop! fløj proppen af og ramte ham på siden af hovedet. Han udstødte et skrig, og besvimede så. Og tro det eller lad være, vor helt havde været stiv af skræk ved den tidligere lejlighed, og grunden til at han drak sin øl i stedet for at søge dækning var, at han var skræmt fra vid og sans, og derfor blot fortsatte, hvad han var i gang med uden at være klar over, hvad han egentlig gjorde. Faktum er, hr. professor, at den maskine, vi kalder det menneskelige legeme ..."

"Hr. doktor," sagde en tjener, der netop kom ind, "Zdanova siger, at fruen nægter at spise."

"Gid pokker havde hende!" mumlede lægen. "Jeg må gå. Når jeg har overtalt min hundjævel til at spise, kunne De måske have lyst til at være med til et slag *præferænts* eller *durak*?"

Jeg beklagede, at jeg ikke var bekendt med disse kortspil, og da han var forsvundet for at se til sin patient, gik jeg ind på mit værelse for at skrive et brev til frøken Gertrude.

2

Natten var varm, og jeg havde ikke lukket det vindue, der vendte ud mod parken. Da jeg havde skrevet mit brev, og stadig

ikke følte trang til at sove, begyndte jeg at gennemgå det litauiske sprogs uregelmæssige verber for mig selv, idet jeg søgte at finde en forklaring på deres forskellige uregelmæssigheder i nogle tilsvarende strukturer i sanskrit. Mens jeg var optaget af dette arbejde, var der et træ i nærheden af mit vindue, der begynde at ryste voldsomt. Jeg hørte lyden af døde grene, der blev knækket, og en lyd, som om et meget tungt dyr prøvede at kravle op i det. Med lægens bjørnehistorier i frisk erindring rejste jeg mig, ikke uden en vis ængstelse, og i træets løv, kun få fod fra mit vindue, så jeg et menneskeligt ansigt, klart og tydeligt i lyset fra min lampe. Synet varede blot en brøkdel af et sekund, men det ejendommelige lys i de øjne, der stirrede direkte ind i mine gjorde et overordentlig stort indtryk på mig. Jeg trak mig uvilkårligt tilbage, men løb så igen hen til vinduet og spurgte indtrængeren i en barsk tone, hvad han ville. I mellemtiden fo'r han ned ad træet, tog fat i en stor gren, hang i den, lod sig falde til jorden og var forsvundet. Jeg ringede med klokken, en tjener kom ind. Jeg fortalte ham, hvad der netop var sket.

"Hr. professoren må utvivlsomt tage fejl," sagde han.

"Jeg har ikke taget fejl," svarede jeg. "Jeg er bange for, at der løber en røver fri i parken."

"Umuligt, hr."

"Så var det måske én her fra huset?"

Tjeneren spærrede øjnene op uden at svare. Endelig spurgte han mig, om jeg ønskede noget. Jeg bad ham lukke vinduet, hvorpå jeg gik i seng.

Jeg sov fast, uden nogen drømme om hverken bjørne eller røvere. Næste morgen, da jeg var næsten færdig med mit

toilette, bankede det på døren til mit værelse. Jeg åbnede, og foran mig stod en ualmindelig høj og køn ung mand iført en broderet morgenkåbe og med en lang tyrkisk pibe i hånden.

"Jeg beder Dem tilgive mig, hr. professor," sagde han, "for den ringe velkomst, jeg har givet en så prominent gæst som Dem. Jeg er greve Szémioth."

Jeg skyndte mig at svare, at jeg tværtimod måtte takke ham ydmygt for hans storslåede gæstfrihed; og spurgte ham, om han var kommet sig af sin migræne.

"Mere eller mindre," svarede han. "I hvert tilfælde indtil den kommer næste gang," tilføjede han med et trist udtryk. "Befinder De Dem nogenlunde her? De må jo erindre, at De er blandt barbarer. Man kan ikke tillade sig at være alt for kræsen her i Samogitien."

Jeg forsikrede ham om mit absolutte velbefindende. Mens jeg talte med ham, kunne jeg dog ikke lade være med at betragte ham med en nysgerrighed, som jeg selv fandt uforskammet. Der var noget ved hans ansigt, der mindede mig meget om den mand, jeg havde set klatre rundt i træet den forgangne nat.

"Men skulle det virkelig være muligt," sagde jeg til mig selv, "at grev Szémioth bruge sine nætter på at klatre rundt i træer?"

Hans pande var høj og veludviklet, om end noget smal. Hans ansigtstræk var meget regelmæssige, dog sad hans øjne for tæt; det forekom mig, at hans tårekanaler næppe adskiltes af et mellemrum så bredt som et øje, således som det ellers foreskrives af de græske billedhuggeres æstetiske regler. Hans blik var gennemtrængende. Vore øjne mødtes flere gange, og vi vendte dem fra hinanden med en vis forlegenhed. Pludselig brast greven i latter og udbrød:

"De har genkendt mig!"

"Genkendt Dem?"

"Ja. Det var mig, De overraskede i nat, fanget i at opføre sig som en anden skoledreng!"

"Jamen, hr. greve!"

"Jeg havde været spærret inde hele dagen i mit arbejdsværelse, og havde haft det meget dårligt. Om aftenen fik jeg det noget bedre, og jeg gik en tur i haven. Jeg så lyset brænde i Deres værelse, og nysgerrigheden tog magten over mig … Jeg burde vel nok have sagt, hvem jeg var og præsenteret mig, men det forekom mig at være sådan en tåbelig situation … Jeg skammede mig og flygtede i stedet … Kan De tilgive mig for således at have forstyrret Dem i Deres arbejde?"

Han talte i et tonefald, der skulle forestille at være spøgefuldt, men rødmede samtidig og var ganske tydelig utilpas. Jeg gjorde mit yderste for at overtyde ham om, at jeg ikke gemte på noget dårligt indtryk af dette vort første møde, og for at skifte emne spurgte jeg ham så, om det var sandt, at han ejede fader Lawickis samogitiske Katekismus?

"Det er meget sandsynligt. Sandt at sige er jeg ikke særlig vel bevandret i indholdet af min faders bibliotek. Han elskede gamle bøger og rariteter. Jeg derimod læser sjældent andet end værker fra nutiden; men vi vil lede efter den, hr. professor. Er det rigtigt, at De har tænkt Dem at give os Evangelierne i *zmudz*?"

"Mener De da ikke, hr. greve, at en oversættelse af den Hellige Skrift til dette lands sprog vil være meget velkomment?"

"Absolut; men tillad mig en lille iagttagelse – lad mig gøre Dem opmærksom på, at hvis De tager alle disse mennesker, der

ikke kan forstå andre sprog end *zmudz*, vil De finde, at ikke én eneste af dem kan læse."

"Det er muligt; må jeg da omvendt henlede Deres Excellences Note 30) opmærksomhed på, at den fremmeste årsag til deres manglende kundskaber er manglen på bøger i deres sprog. Hvis folk i Samogitien får en trykt bog, så vil de også ønske at læse den, og derfor lære at læse ... Dette er allerede sket for flere vilde folkeslag ... ikke at jeg dermed vil antyde, at folk her omkring er vilde. Desuden," tilføjede jeg, "er det da ikke begrædeligt, at et sprog får lov til at forsvinde sporløst? For tredive år siden var prøjsisk endnu ikke et dødt sprog. Det sidste menneske, der kunne tale *cornish*, er død for ganske nylig."

"Jo, det er trist," afbrød greven. "Alexander von Humboldt fortalte engang min fader, at han i Amerika havde set en papegøje, der kunne nogle få gloser af et sprog, der var blevet talt af en stamme, som blev fuldstændig udslettet af kopper. Tillader De, at jeg får bragt teen herop?"

Mens vi drak vores te, drejede vor konversation sig om det samogitiske sprog. Greven fandt det tyske system til transskription af litauisk forkert, og deri havde han så ganske ret.

"Deres alfabet er ikke egnet til vort sprog," sagde han. "De har ikke vort J, vort L, vort Y eller vort E. Jeg har en samling *daïnos*, som blev trykt sidste år i Königsberg, og jeg har det største besvær med at regne ordene ud, så forvrænget er det hele."

"Deres Excellence taler naturligvis om Lessners udvalg?"

"Ja. Temmelig uinspireret poesi, ikke sandt?"

"Han kunne måske have fundet noget bedre. Jeg vil gerne medgive Dem, at samlingen er af rent filologisk interesse. Men jeg tror, at man ved at søge en smule længere skulle kunne sanke skønnere blomster af Deres folks poesi."

"Ak! desværre må jeg tvivle, trods min store patriotisme."

"I Vilnius hørte jeg dog for få uger siden en virkelig smuk ballade, også over et historisk emne ... Ganske bemærkelsesværdig poesi ... Tillad mig at læse det højt for Dem. Jeg har det her i min portefølje."

"Med største fornøjelse!"

Han satte sig til rette i sin lænestol, efter først at have bedt om min tilladelse til at ryge.

"Jeg må ryge for at kunne værdsætte poesi," sagde han.

"Det hedder *Boudrys' tre sønner*."

"*Boudrys' tre sønner*?" udbrød greven med et overrasket udtryk.

"Ja. Boudrys er, som Deres Excellence meget vel ved, en historisk person."

Greven stirrede stift på mig med dette mærkværdige blik, han kunne have. Det havde en ubestemmelig beskaffenhed, på en gang frygtsomt og aggressivt, og havde en næsten smertelig virkning på den, der ikke var vant til det. For at undslippe dette blik skyndte jeg mig at begynde min oplæsning:

BOUDRYS TRE SØNNER.

Gamle Boudrys kalder sine tre sønner til sin borg, tre ægte litauere som han selv. Han siger til dem:

'Mine sønner, giv eders stridsheste æde, gør eders sadler rede; skærp eders sværd og eders spyd.

I Vilnius er der erklæret krig mod Verdens tre hjørner. Algirdas vil marchere mod russerne; Skirgaila mod vore naboer polakkerne; Kestutis vil falde over teutonerne Note 31).

I er unge, stærke, modige, gå og kæmp: må Litauens guder beskytte eder! I år skal jeg ikke selv drage i felten, men jeg vil give eder råd. I er tre; tre veje ligger jer åbne.

Lad da én af eder følge Algirdas til Rus, til søen Ilmens bredder, under Novgorods mure. Dér er hermelinspelse og indvirket klæde i mængde. Og rublerne flyder så talrigt blandt købmændene som isflagerne i floden.

Lad den anden følge Kestutis på hans ridt. Lad ham knuse den korsbærende pøbel i småstykker! Dér ligger rav som sandskorn langs stranden; deres klæde er uden lige i glans og farver. Og rubiner pryder deres præsters messedragter.

Lad den tredje krydse Niemen med Skirgaila. På den anden bred vil han kun finde elendige redskaber til at pløje jorden. Men déraf vil han få gode lanser og kraftige bæltespænder, og derfra vil han bringe mig en svigerdatter.

Polens døtre, mine sønner, er de skønneste blandt vore fanger. Legesyge som killinger, hvide som fløde! Under deres sorte bryn skinner deres øjne som tvillingstjerner!'

Han giver de unge mænd sin velsignelse, de er allerede bevæbnede og i sadlen. De skilles; efteråret kommer, så vinteren ... Ingen af dem vender tilbage. Den gamle Boudrys har allerede opgivet dem som døde.

En snestorm går over landet; en rytter nærmer sig, han skjuler en kostbar byrde under sin sorte burka Note 32).

'Det er en sæk,' siger Boudrys. 'Er den fuld af rubler fra Novgorod?'

'Nej, fader. Jeg bringer dig en svigerdatter fra Polen.'

I snestormens tykke nærmer sig en rytter, og hans burka svulmer, den gemmer på en kostbar byrde.

'Hvad er dette, min dreng? Gyldent rav fra Tyskland?'

'Nej, fader. Jeg bringer dig en svigerdatter fra Polen.'

Sneen falder i mængde; en rytter nærmer sig, han skjuler en kostbar byrde under sin burka … Men endnu inden han har afsløret sit bytte, har Boudrys allerede inviteret sine venner til endnu en tredje bryllupsfest."

"Bravo, hr. professor!" udbrød greven. "Deres udtale af *zmudz* er fantastisk! Men hvem har meddelt Dem dette charmerende *daïna*?"

"En ung dame, jeg havde den ære at møde i Vilnius, i prinsesse Katazyna Paçs hjem."

"Og hun hed?"

"*'Panna'* Iwinska."

"Frk. Julka!" udbrød greven. "Det lille fjollehoved! Det burde jeg have gættet! Min kære professor, det er muligt, De kender til *zmudz* og en del andre obskure sprog; det er også muligt, at De har læst alle de gamle bøger, der findes; men her har De altså ladet Dem narre af en ung pige, der aldrig har læst andet end romaner. Hvad hun har givet Dem, er en oversættelse til mere eller mindre korrekt *zmudz*, af en af Mickiewicz' smukke ballader – en, De aldrig har læst af den simple årsag, at den ikke er ældre end jeg. Hvis De ønsker det, skal jeg gerne vise Dem digtet i sin polske original, eller hvis De foretrækker det, en udmærket russisk oversættelse af Pusjkin."

Jeg indrømmer, at jeg blev fuldstændig målløs af forbløffelse. Hvilken triumf ville det ikke have været for professoren i

Dorpat, hvis jeg havde udgivet balladen om Boudrys sønner som et originalt *daïna*!

I stedet for at more sig åbenlyst over således at have bragt mig ud af fatning, skyndte greven sig, med udsøgt høflighed, at skifte samtaleemne.

"Altså," sagde han, "De kender frk. Julka?"

"Jeg har haft den ære at blive præsenteret for hende, ja."

"Og hvad mener De så om hende? Vær nu ærlig."

"Hun er en overordentlig charmerende ung dame."

"Hvis De siger det ..."

"Hun er meget køn."

"Hmm!"

"Hvad! Mener De da ikke, at hun har de smukkeste øjne, man kan tænke sig?"

"Joh ..."

"Og den mest vidunderlige hvide hud ...? Den bringer mig et persisk *ghazel* i erindring, hvori en elsker lovpriser sin elskedes blege hud. 'Når hun drikker rød vin,' siger han, 'kan man se det flyde ned gennem hendes hals.' *Panna* Iwinska erindrede mig om disse linjer fra et persisk digt."

"Det er nok muligt, at man kan beskue et sådant fænomen hos frk. Iwinska, men jeg er nu ikke så sikker på, at hun har blod i årerne ... Hun har intet hjerte ... Hun er så hvid som sne, og lige så kold!"

Han rejste sig, og gik frem og tilbage i værelset i nogen tid uden at sige noget. Jeg tror, det var for at skjule sine følelser. Så standsede han pludselig og sagde:

"Jeg beder Dem undskylde. Vi var vist ved at diskutere folkelig poesi ..."

"Det var vi, hr. greve."

"Men jeg må da sige, at hendes oversættelse af Mickiewicz er ganske charmerende. 'Kåd som en killing, mælkehvid ... med øjne, der skinner som tvillingstjerner.' Det er hendes eget portræt, ikke sandt?"

"Absolut, hr. greve."

"Og hvad angår det puds, hun har spillet Dem ... naturligvis ganske utilbørligt ... det stakkels barn bor hos en ældre tante, og hun er ved at kede sig til døde ... Det er næsten, som om hun levede i et kloster."

"I Vilnius var det lykkedes hende at komme ud i selskabslivet. Jeg så hende ved bal, der blev givet af officererne i regimentet ..."

"Åh ja! de unge officerer, det er lige selskab for hende. Le med én, bytte sladder med den næste, flirte med dem alle ... Hør, kunne De tænke Dem at se min faders bibliotek, hr. professor?"

Jeg fulgte ham til en stor sal, som indeholdt en hel del bøger, smukt indbundne, men sjældent åbnede, at dømme efter det lag af støv, der havde samlet sig på dem. Forestil jer min henrykkelse, da et af de første bind, jeg tog ud af et bogskab viste sig at være *Katekismus Samogiticus*! Jeg kunne ikke holdet et glædesudbrud tilbage. Jeg er sikker på, at der findes en eller anden mystisk kraft, der udøver sin indflydelse på os uden at vi ved af det ...

Greven tog bogen, og efter at have bladret den overfladisk igennem, skrev han på forsatsbladet: "*Til hr. professor Wittembach, fra Michael Szémioth.*" Ord kan ikke udtrykke den taknemmelighed jeg følte, og jeg lovede mig selv, at denne bog efter min død skulle pryde hylderne i biblioteket på det universitet, hvor jeg tog min doktorgrad.

"De kan benytte dette bibliotek som arbejdsværelse," sagde greven til mig, "her vil De ikke blive forstyrret."

3

Efter frokost den følgende dag foreslog greven at vi red en tur. Vi skulle besøge en *kapas* (den litauiske betegnelse for den type gravhøje, som russerne kalder *kurgan*) som var berømt der på egnen, fordi barder og troldmænd – hvilket var ét og det samme – plejede at samles der ved visse højtidelige lejligheder.

"Jeg kan tilbyde Dem en overordentlig føjelig hest," sagde han til mig. "Desværre kan man ikke komme dertil med vogn, vejen, vi skal følge for at komme derhen, er ikke farbar for køretøjer."

Egentlig ville jeg hellere være blevet i biblioteket og studere, men jeg mente ikke, det var passende at modsætte mig min generøse værts ønsker, og modtog derfor invitationen. Hestene stod klar til os foran hovedtrappen; i slotsgården stod en tjener og holdt en hund i snor. Greven standsede et øjeblik og vendte sig mod mig med ordene:

"Kender De noget til hunde, hr. professor?"

"Meget lidt, Deres Excellence."

"Starostaen af Zoranija, hvor jeg ejer noget jord, har sendt mig denne spaniel, som han kalder et vidunder. Har De noget imod, at jeg ser på den et øjeblik?"

Han kaldte på tjeneren, som kom hen til ham med hunden. Det var et ualmindelig smukt dyr. Den var vant til tjeneren, og den sprang muntert omkring i højt humør; men da den kom i et par skridts afstand fra greven, stak den halen mellem benene, trak sig tilbage, og lod til at blive slået af en overvældende angst. Greven kælede for dyret, hvorved den stak i et ynkeligt

hyl. Efter at have set et øjeblik på den med kendermine, sagde han:

"Den skal nok blive god. Se til, at den bliver passet godt."

Derpå steg han til hest.

"Hr. professor," sagde greven til mig, da vi var kommet ud på slotsalléen, "De har netop set, hvor bange denne hund var. Jeg ønskede, at De skulle se det med Deres egne øjne ... Som videnskabsmand er De vant til at skulle opklare gåder ... Hvorfor nærer dette dyr en sådan angst for mig?"

"I sandhed, hr. greve, De må jo anse mig for den rene Ødipus. Jeg er dog blot en ydmyg professor i sammenlignende lingvistik. Måske ..."

"Bemærk," afbrød han mig, "jeg ville aldrig mishandle en hund eller en hest. Jeg kan ikke få mig selv til at piske et stakkels dyr, der ikke er klar over, at det har opført sig forkert. Og alligevel kan De ikke forestille Dem, hvilken modvilje dyrene har mod mig. Det tager mig dobbelt så lang tid at vænne et dyr til mig, som det ville tage for enhver anden. Tag nu den hest, De rider på; det tog mig en uendelighed at tæmme ham; men nu er han så føjelig som et lam."

"Jeg tror, hr. greve, at dyr er udmærkede fysiognomer, således at de straks kan se, om et menneske, de ser for første gang, holder af dyr eller ej. Jeg tror, at De kun syntes om dyrene for de tjenester, de kan yde Dem; omvendt har nogle mennesker en naturlig svaghed for bestemte dyr, hvilket disse straks opdager. Jeg har for eksempel – rent instinktivt – altid holdt af katte, lige siden min barndom. De flygter næsten aldrig, når jeg nærmer mig dem for at kæle for dem; aldrig i hele mit liv er jeg blevet revet af en kat."

"Det er nok muligt," sagde greven. "Det er rigtigt, at jeg ikke er, hvad man kalder en dyreven ... De er ikke meget bedre end mennesker ... Jeg fører Dem nu, hr. professor, ind i en skov, hvor Dyrenes Kongerige i selve dette øjeblik findes og trives: Ind i *matecznik*, ind i den store smeltedigel, alskabningens laboratorium. Ja, vor nationale tradition siger, at ingen nogen sinde er trængt ind i dets allerinderste, at ingen har haft held til at nå hjertet af disse skove og sumpe – undtagen, naturligvis, disse ærværdige herrer barder og troldmænd, som det jo vrimler med overalt. Derinde findes dyrenes republik ... eller måske er det et konstitutionelt monarki, jeg er ikke ganske sikker. Løver, bjørne, elge, *zubr*, dvs. vore urokser, lever der i gensidig forståelse og harmoni. Mammutten, som har overlevet dér, er meget højt agtet. Den er, mener jeg, fødevareminister. De har et meget nøjeregnende politi, og hvis noget dyr opfører sig umoralsk, bliver det dømt til udvisning. Denne straf er som at komme fra asken og i ilden. Dyret skal bevæge sig ud i menneskenes verden. Kun få overlever."

"En særdeles kuriøs legende!" udbrød jeg. "Men sig mig, hr. greve – De nævnte uroksen, dette ædle dyr, som beskrives af Cæsar i hans "*Kommentarer*", og som engang blev jaget af de merovingiske konger i Compiègne-skoven. Findes den virkelig stadig i Litauen, sådan som jeg har hørt?"

"Bestemt. Min fader dræbte en gang en *zubr*, med regeringens tilladelse, naturligvis: De har muligvis bemærket dens hoved i den store sal. Jeg har dog aldrig selv set en; de synes at være overordentlig sjældne. Til gengæld har vi store mængder ulve og bjørne. Det er for det tilfælde, at vi skulle løbe ind i en af disse herrer, jeg har medbragt denne." (Han pegede

på en tjerkessisk *tchékole* Note 33), som han bar i en skulderrem.) "Og min oppasser medbringer en dobbeltløbet karabin."

Vi var nu på vej ind i skoven. Snart forsvandt den smalle sti, vi fulgte, helt. Vi måtte hele tiden skyde lavthængende grene på de enorme træer til side, som spærrede os vejen. Af og til var et træ bukket under for alderen, og lå tværs over vor vej som en slags fæstningsvold, kronet med en uigennemtrængelig række af "spanske ryttere". Til andre tider mødte vi dybe mosehuller dækket med nøkkeroser og andemad. Der var lysninger dækket af glitrende smaragdgrønt græs som et tæppe; men den, som vovede sig derind, fristede skæbnen, for denne frodige vegetation gemmer ofte på mudrede hængedyndshuller, som kan opsluge både hest og rytter for altid ...

Vejens besværligheder havde tvunget os til at holde inde med vor konversation. Jeg havde fuldt op at gøre med at følge med greven, og jeg forbavsedes over den sikkerhed, hvormed han fandt vej uden kompas; hele tiden valgte han den bedste vej frem i retning af gravhøjen. Det var tydeligt, at han ofte før havde jaget i disse urskove.

Endelig kunne vi se gravhøjen, midt i en stor lysning. Den var meget høj, og havde været omgivet af en voldgrav, der stadig var tydeligt at se på trods af buske og jord, som var begyndt at fylde den op. Den lod til at have været udgravet. På toppen kunne jeg se resterne af et bygningsværk af sten, hvoraf nogle viste tegn på at have være udsat for ild. En hel del aske, blandet med trækul og spredte fragmenter af primitivt lertøj, vidnede om, at der engang havde brændt et bål på toppen i længere tid. Hvis man skal sætte lid til den lokale folketro, fandt der engang i tiden menneskeofringer sted på disse gravhøje; men der

findes jo næppe den forsvundne religion, som man ikke tillægger den slags afskyelige ritualer, og jeg tvivler på, at der findes historisk bevis til støtte for en sådan påstand i de gamle litaueres tilfælde.

Greven og jeg var på vej ned ad højen for at vende tilbage til vore heste, som vi havde efterladt på den anden side af voldgraven, da vi så en gammel kone komme gående i vor retning, støttende sig til en stok og med en kurv i hånden.

"Gode herrer," sagde hun, idet hun nåede frem til os, "giv en skilling, for Guds kærligheds skyld. Giv mig blot en smule, så jeg kan købe et glas vodka til at varme min stakkels krop med."

Greven kastede en sølvmønt til hende og spurgte, hvad hun bestilte der i skoven, så langt fra enhver menneskelig bolig. Hun svarede ved at pege på sin kurv, som var fyldt med svampe. Skønt min viden om botanik er overordentlig begrænset, forekom det mig, at flere af svampene var giftige arter.

"Min gode kone," udbrød jeg, "De har da vel ikke tænkt Dem at spise af dem?"

"Gode herre," sagde den gamle kone med et trist smil, "den fattige spiser det, som den gode Gud giver dem."

"De kender ikke de litauiske maver," tilføjede greven; "de er af jern. Vore bønder spiser alle de svampe, de kommer over, og trives lige godt for det."

"Få hende dog i det mindste til at lade være med at spise den *Agaricus necator*, jeg kan se i hendes kurv!" udbrød jeg.

Og jeg strakte hånden ud for at fjerne en særdeles giftig paddehat. Men den gamle snappede kurven til sig.

"Pas på!" sagde hun i en ophidset tone; "de er bevogtede ... *Pirkuns, Pirkuns*."

Det bør her forklares, at *Pirkuns* er det navn, man i Samogitien har givet den guddom, som russerne kalder *Perun*, de slaviske folks *Jupiter Tonans*. Hvis jeg blev forbavset over at høre den gamle kone påkalde en hedensk guddom, blev jeg det ikke mindre, da jeg så svampene bevæge sig. En slanges sorte hoved dukkede frem fra dem og hævede sig en god fods længde op fra kurven. Jeg sprang et skridt tilbage, og greven spyttede over skulderen – en udbredt overtro blandt de slaviske folk, der ligesom de gamle romere tror, at man derved kan beskytte sig mod ond trolddom.

Den gamle satte kurven på jorden og knælede ned ved siden af den. Derpå strakte hun hånden ud mod slangen, mens hun mumlede nogle uforståelige ord, der lød som en trolddomsformular. Slangen stod ubevægelig et øjeblik, snoede sig derpå om den gamles magre arm og forsvandt op i ærmet på hendes fåreskindsjakke, der sammen med noget tarveligt undertøj syntes at udgøre hele summen af denne litauiske Kirkes garderobe. Den gamle kvinde så på os med en kort, triumferende latter, som en tryllekunstner, der netop har udført et vanskeligt nummer. Hendes ansigt havde fået dette udtryk, en blanding af snuhed og dumhed, som ikke er ualmindeligt hos selvlærte troldmænd, der for det meste jo er både slubberter og fjolser.

"Her," sagde greven til mig på tysk, "har De en prøve på egnens lokalkolorit: en heks der fortryller en slange ved foden af en gravhøj for øjnene af en lærd professor og et uvidende medlem af den litauiske landadel. Det kunne blive et nydeligt skilderi af Deres landsmand Knauss ... Kunne De tænke Dem at blive spået? Så har De en glimrende mulighed nu."

Jeg svarede, at jeg var meget utilbøjelig til at opmuntre den slags.

"Jeg vil hellere spørge hende, om hun kender noget til den mærkværdige tradition, De omtalte for mig for lidt siden," tilføjede jeg.

"Min gode kone," sagde jeg så, idet jeg vendte mig mod den gamle, "har De hørt tale om et sted her i denne skov, hvor dyrene lever i et samfund, der intet kender til menneskenes verden?"

Den gamle kvinde nikkede bekræftende, og idet hun lo med sin korte, halvt listige, halvt naive latter, sagde hun:

"Jeg kommer netop derfra. Dyrene har mistet deres konge. Den Ædle Løve er død. Dyrene vil vælge en ny konge. Drag hen til dem – måske bliver De den nye konge."

"Hvad i alverden snakker du om, mutter?" lo greven. "Ved du ikke, hvem du taler med? Ved du ikke, at denne herre er (hvordan Fanden siger man "professor" på *zmudz*?) denne herre er en stor videnskabsmand, en vismand, en *wajdelota* Note 34)"

Den gamle så opmærksomt på ham.

"Jeg tog fejl," sagde hun. "Det er *dig*, der skal drage til dyrenes rige. Det er dig, der skal være deres konge, ikke ham. Du er stor og stærk, og du har tænder og kløer ..."

"Hvad får De ud af disse epigrammer, hun bliver ved med at komme frem med?" spurgte greven mig.

"Kender du vejen, lille mor?" spurgte han hende.

Hun pegede i en bestemt retning ind i skoven.

"Åh, virkelig?" svarede greven. "Og hvad så med sumpen? Hvordan kommer du over den? – Jeg må fortælle Dem, hr. professor, at i den retning, hun peger, er der et

uigennemtrængelig morads, en sø af flydende mudder dækket af grønne planter. Sidste år sank en hjort, jeg havde anskudt, ned i den forbandede mose. Jeg så den synke, langsomt, langsomt … I løbet af nogle minutter var kun geviret synligt. Snart efter var den forsvundet fuldstændig, og to af mine hunde med den."

"Men jeg, jeg er ikke så tung," sagde den gamle med en spotsk latter.

"Jeg tror, du kommer over mosen uden besvær, på et kosteskaft."

Et glimt af vrede gnistrede fra den gamles øjne.

"Gode herre," sagde hun så, idet hun atter påtog sig den drævende, snøftende tone, som bruges af tiggere, "kunne De undvære en pibefuld tobak til en gammel kone? … De skulle hellere," tilføjede hun med lav stemme, "søge vejen gennem sumpen i stedet for den til Dowghielly."

"Dowghielly?" udbrød greven rødmende. "Hvad mener du?"

Jeg kunne ikke undgå at bemærke den bemærkelsesværdige effekt dette ord havde på ham. Han var synligt forlegen; han sænkede hovedet og søgte at skjule sin forvirring ved at rode med sin tobakspung, som hang ved skæftet af hans jagtkniv.

"Nej, tag ikke til Dowghielly," fortsatte den gamle. "Den lille hvide due er ikke for dig. Er hun vel, *Pirkuns*?"

I dette øjeblik dukkede slangen frem af den gamle pelsjakkes krave og strakte sig op mod sin herskerindes øre. Krybdyret, der uden tvivl var blevet oplært til at udføre dette nummer, bevægede sine kæber, som om den talte til hende.

"Han siger, jeg har ret," lagde den gamle til.

Greven lagde en håndfuld tobak i hendes hånd.

"Ved du, hvem jeg er?" spurgte han hende.

"Nej, gode herre."

"Jeg er herren til Médintiltas. Kom og besøg mig en dag. Så skal du få noget mere tobak og noget vodka."

Den gamle kyssede ham på hånden og forsvandt så med lange skridt. Et øjeblik efter havde vi tabt hende af syne. Greven stod alvorlig og tankefuld tilbage, og knyttede og løste åndsfraværende båndene på sin tobakspung igen og igen.

"Hr. professor," sagde han til mig efter en temmelig lang pause, "De vil le ad mig. Den ondskabsfulde gamle kælling må kende mig bedre, end hun ville ud med, og den vej, hun netop omtalte ... Nå, ja, når alt kommer til alt er der egentlig ikke noget mærkeligt ved det. Jeg er stikker jo lige så meget af mod omgivelserne som en hvid ulv. Den gamle må have set mig mere end en gang på vejen til slottet i Dowghielly. ... Dér befinder sig en giftefærdig ung dame: hun må så have regnet ud, at jeg er forelsket i pigen. Eller måske en eller anden køn yngling har bestukket hende til spå mig en dyster fremtid. ... Det er jo klart som dagen – og alligevel, hvorfor ved jeg ikke, berører hendes ord mig. Skræmmer mig ligefrem ... De ler, og det har De god grund til ... Men jeg havde faktisk planer om at tage til slottet i Dowghielly for at bede dem komme til middag, og nu kommer jeg i tvivl ... Jeg er et stort fjols! – Kom, professor, De må afgøre sagen. Skal vi tage derhen?"

"Jeg tror, jeg vil afholde mig fra at ytre nogen mening," svarede jeg og lo. "Jeg rådgiver aldrig i ægteskabssager."

Vi var kommet tilbage til vore heste. Greven sprang adræt i sadlen, lod så tøjlerne falde, og udbrød:

"Så lad hestene bestemme for os!"

Hestene tøvede ikke, men begyndte straks at løbe hen ad en smal sti, som, efter mange sving og drejninger, endte på landevejen til Dowghielly. En halv time senere stod vi på slotstrappen.

Lyden af vore heste kaldte et kønt, blondt hoved frem mellem to gardiner i et vindue. Jeg genkendte den falske oversætter af Mickiewicz.

"Velkommen," sagde hun. "De kunne ikke være kommet på et bedre tidspunkt, grev Szémioth. Jeg har netop i dette øjeblik modtaget en ny kjole fra Paris. Jeg kommer til at se så smuk ud i den, at De ikke vil kunne kende mig igen."

Gardinet faldt atter til. Idet han steg op ad trapperne, mumlede greven mellem tænderne:

"Det er sikkert ikke er for min skyld, hun fører sig frem med en ny kjole."

Han præsenterede mig for *panna* Iwinskas tante, madame Dowghiello, som modtog mig meget høfligt og gjorde nogle bemærkninger om mine seneste artikler i "*Königsbergs Videnskabelige og Litterære Magasin*".

"Hr. professoren," sagde greven, "er kommet for beklage sig til Dem over frk. Juliana, som har spillet ham et meget ondsindet puds."

"Åh, jamen hun er jo blot et barn, hr. professor. De må tilgive hende. Hun driver mig ofte til vanvid med sine dårskaber. Jeg var i besiddelse af mere sund fornuft, da jeg var seksten, end hun har som tyveårig. Men hun er en god pige inderst inde, og er særdeles dygtig på mange områder. Hun er en fremragende musiker, maler udmærkede blomstermalerier, og taler både fransk, tysk og italiensk ganske glimrende. Hun kan brodere ..."

"Og skrive digte på *zmudz*!" tilføjede greven leende.

"Det ville jeg dog ikke have troet!" udbrød hendes tante, efter at vi havde fortalt hende om hendes nieces gavtyvestreg.

Madame Dowghiello var en dannet kvinde, som vidste meget om sit lands historie og dets fortidsminder. Jeg fandt hendes konversation overordentlig interessant. Hun læste vore tyske magasiner, og havde mange velfunderede meninger indenfor sprogvidenskabens område. Jeg må indrømme, at jeg ikke bemærkede, hvor lang tid det tog for frk. Iwinska at skifte til sin nye kjole; men det må have været evigheder i grev Szémioths øjne, som idelig rejste sig, satte sig ned igen, så ud ad vinduet, og trommede med fingrene på vinduesruderne som en mand, hvis tålmodighed er på randen til at høre op.

Endelig, efter at vel omkring tre kvarter var gået, viste frk. Juliana sig, fulgt af sin franske selskabsdame, stolt og yndefuld, iført en kjole, som det vil kræve en langt bedre kender af modetøj end jeg at beskrive.

"Er jeg ikke smuk?" spurgte hun greven, idet hun langsomt drejede sig rundt for at give ham lejlighed til at beskue sig fra alle sider.

Hun så ikke på greven eller mig, kun på sin kjole.

"Jamen, Julka!" sagde madame Dowghiello. "Skal du ikke hilse på hr. professoren, der er kommet her med en klage over dig?"

"Åh, hr. professor!" udbrød hun, idet hun lavede en charmerende lille trutmund, "hvad har jeg gjort? Vil De straffe mig?"

"Det ville være en straf for os alle, frøken," svarede jeg, "hvis vi berøvede os selv Deres selskab. Jeg har intet at klage over;

tværtimod er jeg henrykt over, at jeg, takket være Dem, har set, at den litauiske muse er genfødt, så strålende som nogensinde."

Hun sænkede hovedet og dækkede ansigtet med hænderne, idet hun dog samtidig passede meget på ikke at ødelægge sin frisure:

"Tilgiv mig, jeg skal ikke gøre det igen!" sagde hun med en stemme som et barn, der er blevet grebet i at stjæle slik.

"Jeg vil ikke tilgive Dem, min kære frøken," sagde jeg, "før De har holdt et løfte, De var så venlig at give mig i Vilnius, i fyrstinde Katazyna Paçs hus."

"Hvilket løfte?" spurgte hun, og løftede leende hovedet.

"Har De allerede glemt det? De lovede mig, at hvis vi traf på hinanden i Samogitien, ville De vise mig en af de lokale folkedanse, som De omtalte i meget entusiastiske vendinger."

"Åh, *russalka*en. Jeg danser den ganske bedårende, og jeg har lige den rette mand til stede her!"

Hun løb hen til et bord, på hvilket der lå nogle bind med noder, bladrede hastigt en af dem igennem, satte den på klaverets nodestativ, og sagde så, idet hun vendte sig mod selskabsdamen:

"Sådan her, min kære, *allegro presto*."

Og uden at sætte sig spillede hun selv omkvædet for at vise tempoet.

"Kom nu her, grev Michael," sagde hun "en sand litauer som De må da være god til at danse *russalka* ... men dans den som en bonde ville gøre det; forstår De?"

Madame Dowghiello prøvede at standse hende, men til ingen nytte. Både greven og jeg selv insisterede. Han havde sine egne grunde, for hans del af dansen var særdeles behagelig, som vi

straks skal få at se. Efter at have prøvet et par gange, sagde selskabsdamen, at hun nok mente, hun ville kunne spille stykket, som – så sært det end kan lyde – meget lignede en vals; og efter at have fjernet nogle stole og et bord, som kunne være kommet dem i vejen, tog frk. Iwinska sin partner ved kraven og førte ham ind til værelsets midte.

"Jeg bør fortælle Dem, hr. professor, at jeg nu er en russalka, til Deres tjeneste."

Hun nejede dybt.

"En russalka er en vand-nymfe. Der er én i hvert eneste af de mørke vandhuller, der findes overalt i vore skove. Kom dem ikke nær! Russalkaen dukker frem, endnu smukkere end jeg, om noget sådant kunne tænkes, og trækker Dem ned til bunden, hvor hun efter hvad man ved, fortærer Dem ..."

"En rigtig sirene!" udbrød jeg.

"Han," fortsatte frk. Iwinska, idet hun pegede på grev Szémioth, "er en ung fisker, uskylden selv, der falder i mine klør, og for at trække min fornøjelse ud, vil jeg tryllebinde ham ved at danse rundt om ham ... Åh! men skulle det gøres rigtigt, måtte jeg være iklædt en *sarafan* Note 35). Hvilken skam ...! De må tilgive denne kjole, den er helt uden karakter, har intet lokalt ved sig ... Åh! og jeg har jo også sko på! Hvordan skulle nogen kunne danse russalka med sko på? og oven i købet højhælede!"

Hun løftede op i kjolen, og, med risiko for at vi skulle kunne få et glimt af hendes ben, rystede hun den ene yndige lille fod graciøst, og sendte dens sko gennem luften til den anden ende af stuen. Den anden fulgte snart efter den første, og hun stod nu på parketgulvet i sine silkestrømper.

"Så er vi klar!" sagde hun til selskabsdamen.

Og dansen begyndte.

Russalkaen drejer sig, frem og tilbage og rundt om sin partner. Han rækker armene ud for at gribe efter hende; hun smutter under og undgår hans greb. Det hele er meget yndefuldt, og musikken dertil er livlig og særpræget. Optrinnet ender med, at netop som hendes partner tror, han er ved at få fat i russalkaen og vil give hende et kys, springer hun i vejret, slår ham på skulderen, og han falder ned for fødderne af hende som død … Greven improviserede imidlertid en variant af denne slutning, og idet han indesluttede den drillesyge unge pige i sin favn, kyssede han hende godt og grundigt. Frk. Iwinska udstødte et lille skrig, rødmede dybt, og kastede sig surmulende på en sofa, idet hun beklagede sig over, at han opførte sig som en bjørn. Jeg kunne se, at greven ikke var glad for den sammenligning, med dens mindelser om hans families ulykke; hans ansigt formørkedes.

For min egen del takkede jeg frk. Iwinska varmt for opvisningen, og roste hendes dans, som forekom mig at virke ganske antik i sin karakter, meget lig de gamle grækeres hellige danse.

Jeg blev afbrudt af en tjener, der meldte general og fyrstinde Veliaminovs ankomst. Frk. Iwinska sprang op fra sofaen for at få fat på sine sko, pressede hastigt sin små fødder ned i dem, og løb ud for at møde fyrstinden, som hun nejede dybt for to gange hurtigt efter hinanden. Jeg bemærkede, at hun, hver gang hun nejede, samtidig løftede hælene adræt og fik skoene skubbet rigtigt på plads. Generalen havde to adjudanter med, og kom ligesom vi tilfældigt forbi for at tage til takke med, hvad huset formåede. I enhver anden del af verden tror jeg, at fruen i huset

ville have haft svært ved således at skulle beværte seks uventede gæster, alle med god appetit. Men således er den litauiske gæstfrihed og ødselhed, at jeg ikke tror, at middagen var mere end allerhøjst en halv time forsinket; dog må det siges, at der var lovlig mange varme og kolde postejer på bordet.

4

Middagen forløb overordentlig livligt. Generalen fortalte nogle særdeles interessante detaljer omkring sprogene i Kaukasus, af hvilke nogle er ariske, andre turanske, endskønt der er en bemærkelsesværdig ensartethed i skikke og levemåde hos de folk, der taler dem. Jeg følte mig selv foranlediget til at fortælle om mine rejser, da jeg – efter at være blevet rost for min ridekyndighed af grev Szémioth, som fortalte, at han aldrig havde kendt hverken præster eller professorer, der så dygtigt havde kunnet gennemføre en tur, som den vi netop havde været på – var nødt til at forklare, at jeg engang var blevet pålagt af Bibelselskabet at udføre et studie i *Charrua*-indianernes sprog, og derfor havde tilbragt tre et halvt år i Republikken Uruguay, nærmest konstant på hesteryg ude blandt indianerne på pampassen. Jeg nævnte blandt andet også, at jeg en gang, efter at have været faret vild i tre dage på de endeløse sletter, uden føde og vand, havde været tvunget til at gøre som de *gauchos*, jeg var sammen med, nemlig at åbne en af min hests blodårer og drikke blodet.

Alle damerne udstødte et skrig af rædsel. Generalen bemærkede, at kalmukkerne gjorde det samme, hvis de befandt sig i en lignende nødsituation. Greven spurgte mig, hvad jeg havde syntes om drikken.

"Ud fra et etisk standpunkt," svarede jeg, "fandt jeg den stærkt frastødende. Men fysisk trivedes jeg udmærket på den, og jeg har den at takke for, at jeg er her og kan spise til middag med Dem i dag. Mange europæere – hvormed jeg mener hvide – som har levet blandt indianerne i længere tid, bliver vant til det, og får måske oven i købet smag for det. Min udmærkede ven, Don Fructuoso Rivera, republikkens præsident, lader sjældent en lejlighed gå fra sig til at tilfredsstille sin smag for det. Jeg husker en dag, da han var på vej til Kongressen i fuld uniform, kom han forbi en *rancho,* hvor de netop var i færd med at årelade en ung hingst. Han standsede for at stå af hesten og bede om en *chupon,* en slurk, hvorpå han fortsatte sin vej, og senere gav en af sine bedste taler."

"Deres hr. præsidentven er et afskyeligt uhyre!" udbrød frk. Iwinska.

"De må have mig undskyldt, kære frøken," sagde jeg, "men han er en meget distingveret og højt intelligent mand. Han taler adskillige af indianernes sprog udmærket, og de er dog særdeles vanskelige – især *charrua,* på grund af dets utallige verbalformer, som er afhængige af om de anvendes direkte eller indirekte, og tilmed af det sociale forhold mellem de samtalende."

Jeg skulle til at give nogle ganske kuriøse eksempler på verbalformerne i *charrua,* da greven afbrød mig for at spørge, hvorledes man årelader en hest, hvis man ønsker at drikke dens blod.

"Fortæl ham det for Himlens skyld ikke, kære professor!" udbrød frk. Iwinska med komisk påtaget rædsel. "Jeg ville ikke

blive forbavset, hvis han slog samtlige heste i sin stald ned, og fortsatte med at fortære os, når der ikke var flere heste tilbage."

Med dette udfald forlod damerne bordet under megen munterhed, og forsvandt for at tilberede teen og kaffen, idet de overlod os til at ryge. Efter et kvarters tid blev generalen kaldt ind i dagligstuen. Vi skulle alle til at følge ham, men fik at vide, at damerne kun ønskede at se én mand ad gangen. Snart hørte vi store latterudbrud og lyden af bifald fra dagligstuen.

"Frk. Julka er i vist færd med nogle af sine numre," sagde greven.

Derefter kom der bud efter ham. Ny latter og bifald påfulgte. Så var det min tur. Da jeg kom ind i stuen havde alles ansigter antaget et højtideligt udtryk, som ikke varslede noget godt. Jeg beredte mig på en eller anden grov spøg.

"Hr. professor," sagde generalen med sin mest officielt lydende stemme. "Disse damer påstår, vi har taget lovlig godt for os af deres champagne, og ønsker at vi skal underkaste os en prøve, før vi får lov til at nyde godt af deres selskab. De skal gå fra midten af stuen her hen til væggen med bind for øjnene, og røre ved væggen med en finger. Som De ser, kan intet være simplere; alt hvad De behøver at gøre, er at gå lige. Er De i stand til at holde en ret kurs?"

"Det tror jeg, hr. general."

Derpå bandt frk. Iwinska mig et lommetørklæde for øjnene og bandt det i nakken, så stramt hun kunne.

"De står i midten af rummet," sagde hun, "ræk nu hånden frem ... Godt! Jeg holder på, at De ikke kan røre væggen."

"Fremad, march!" sagde generalen.

Der var kun fem eller seks skridt. Jeg gik meget langsomt fremad, overbevist om, at jeg vil støde mod en udspændt line eller en stol, forræderisk stillet på min vej for at få mig til at snuble. Den undertrykte latter, jeg hørte, tjente blot til at forhøje mine bange anelser. Endelig, netop som jeg mente at min udstrakte arm måtte være tæt ved at røre ved væggen, følte jeg min finger gennemtrænge noget koldt og klæbrigt. Jeg skar en grimasse og sprang tilbage, hvorved alle de tilstedeværende brast i latter. Jeg flåede bindet fra øjnene og så frk. Iwinska stå tæt ved mig med en krukke honning i hænderne, som jeg i den tro at det var væggen, jeg skulle til at røre ved, havde stukket fingeren ned i. Min eneste trøst var at se de to adjudanter gennemgå den samme prøvelse, og komme fra den med et lige så fåret udtryk i hovedet som jeg selv.

Frk. Iwinska fortsatte med at give sin overgivenhed frie tøjler resten af aftenen. Hele tiden skælmsk og drilagtig udvalgte hun snart én, så en anden som mål for sine løjer. Jeg bemærkede imidlertid, at hun valgte greven som mål oftere end os andre, og – må jeg indrømme – at denne aldrig blev fornærmet, ja ligefrem så ud som om han morede sig over hendes drillerier. Tværtimod skulede han vredt, hvis hun vendte sin opmærksomhed med en af adjudanterne, og jeg kunne se denne ulmende glød i hans øjne, som på en eller anden måde var virkelig skræmmende. "Drillesyg som en killing, hvid som fløde." Det kom mig for, at Mickiewicz måtte have tænkt på *panna* Iwinska, da han skrev den linje.

5

Det var sent, da vi endelig trak os tilbage for at sove. Mange af de finere litauiske huse kan fremvise prægtigt sølvtøj, fine møbler og værdifulde persiske tæpper, men kan ikke tilbyde den trætte gæst en ordentlig seng med dundyne og madras, sådan som vi har det her hjemme i vort kære Tyskland. Rig som fattig, adel eller bonde, ingen af de slaviske folkeslag synes at have noget imod at sove på det bare træ. Slottet i Dowghielly var ingen undtagelse fra denne almindelige regel. Værelset, som greven og jeg blev vist ind i, var tomt bortset fra to divaner betrukket med maroquin-læder. Dette generede mig dog ikke, for på mine mange rejser havde jeg ofte sovet på den bare jord, og jeg kunne ikke tilslutte mig grevens højlydte bemærkninger angående hans landsmænds uciviliserede levemåde. En tjener kom for at hjælpe os vore støvler af, og gav os hver en slåbrok og et par tøfler. Efter at have taget sin jakke af, vandrede greven nogen tid frem og tilbage på gulvet i stilhed. Så stillede han sig foran sofaen, hvor jeg allerede havde lagt mig, og spurgte:

"Hvad mener De så om Julka?"

"Jeg finder hende særdeles charmerende."

"Ja, men hun er sådan en kokette ...! Tror De, hun virkelig kan lide den der lille, lyshårede kaptajn?"

"Adjudanten ...? Hvor skulle jeg dog vide det fra?"

"Han er en indbildsk idiot ...! Kvinder falder altid for den slags fyre."

"Jeg er ikke enig med Dem, hr. greve. Vil De høre min ærlige mening ...? Frk. Iwinska vil langt hellere gøre et godt indtryk på en vis grev Szémioth, end på samtlige adjudanter i hele hæren."

Han rødmede og svarede mig ikke, men det forekom mig, at mine ord glædede ham. Han fortsatte med at gå frem og tilbage nogen tid endnu uden at sige noget; så så han på sit ur:

"Du godeste," sagde han, "vi må hellere få noget søvn, det er blevet sent."

Han tog sit gevær og sin jagtkniv, som var blevet bragt hen til vort værelse, lagde begge dele ind i et skab og tog nøglen ud.

"Vil De passe på denne?" sagde han og gav mig, til min overraskelse, nøglen i hånden. "Jeg kunne komme til at forlægge den. Deres hukommelse er sikkert bedre end min."

"Den bedste måde at undgå at glemme Deres våben ville være at lægge dem på bordet ved siden af Deres sofa," sagde jeg.

"Nej ... For at sige det rent ud, så holder jeg ikke af at sove med våben i nærheden ... Grunden er denne: Dengang jeg lå ved Grodno-husarerne, delte jeg engang værelse med en kammerat, og sov med mine pistoler anbragt inden for rækkevidde på en stol. Jeg blev vækket i løbet af natten af en eksplosion. Jeg havde straks en pistol i hånden, affyrede den – og kuglen ramte ved siden af min kammerats hoved i en afstand af mindre end to tommer ... Endnu den dag i dag kan jeg ikke erindre, hvad jeg drømte om den nat."

Denne fortælling gjorde mig noget urolig. Jeg kunne nu føle mig sikker på ikke at få en kugle i hovedet; men når jeg tog min værelsesfælles enorme skikkelse, hans herkuliske kropsbygning og hans senede arme, der var dækket af sorte hår, i betragtning, måtte jeg erkende, at han var fuldt ud i stand til at kværke mig med sine bare hænder, hvis han skulle få mareridt. Jeg var imidlertid forsigtig med at vise det mindste tegn på min uro; dog anbragte jeg et tændt lys ved siden af min sofa, og lagde

mig så til at læse i Lawickis *Katekismus*, som jeg havde bragt med mig. Greven bød mig godnat, lagde sig på sin sofa, vendte sig fem eller seks gang; endelig syntes han at døse hen, liggende sammenrullet som en kugle, lige som elskeren hos Horats, der er låst inde i en kasse, og ligger med knæene oppe om ørene:

"Turpi clausus i arca,
Contractum genibus tangas caput ..."

Af og til sukkede han dybt, eller udstødte en art nervøs knurren, som jeg tilskrev den mærkværdige stilling, han havde valgt til at sove i. Der gik hen ved en time på denne måde. Jeg var på nippet til selv at falde i søvn. Jeg lukkede bogen, og indrettede mig så mageligt, det var mig muligt på min sofa, da en sær, ildevarslende knurren fra min værelsesfælle fik mig til at vågne med et sæt. Jeg så på greven. Hans øjne var lukkede, hele hans krop skælvede, og han mumlede utydelige ord gennem halvt lukkede læber.

"Dejlig frisk! ... dejlig hvid! ... Professoren aner ikke, hvad han taler om ... Skidt med hesten ... Sikken dejlig lækkerbisken!"

Han begyndte at bide grådigt i puden under sit hoved, mens han samtidig udstødte en slags brøl, så højt, at det fik ham til at vågne.

Jeg lå fuldstændig stille på min sofa, og lod som om jeg sov. Men jeg holdt øje med ham. Han satte sig op, gned sine øjne, sukkede trist, og forblev så i denne stilling i næsten en time, øjensynlig fordybet i tanker. I den tid lå jeg, overordentlig ubehagelig til mode, og lovede mig selv aldrig oftere under nogen omstændigheder at ville falde i søvn i grevens selskab. Til sidst fik min træthed dog overtaget over min skræk, og da tjenerne kom ind i værelset næste morgen, sov vi begge tungt.

6

Efter morgenbordet tog vi tilbage til Médintiltas. Da jeg på et tidspunkt blev alene med dr. Fröber, sagde jeg til ham, at jeg mente, greven var syg, at han havde mareridt og muligvis gik i søvne, og at han kunne være farlig i denne tilstand.

"Det har jeg også bemærket," sagde lægen til mig. "Trods hans atletiske konstitution er han lige så nervøst anlagt som smuk, ung pige. Han har det måske efter sin moder ... Hun har været en forbandet plage her til morgen ... Jeg giver ikke meget for disse historier om gravide kvinder, med deres fobier og mærkelige lyster. Men én ting er sikker: Grevinden er vanvittig, og vanvid kan være arveligt."

"Men greven er ganske normal," protesterede jeg. "Han er en mand med en sund dømmekraft, han er veluddannet – betydelig mere end jeg havde forventet, må jeg tilstå; han elsker at læse ..."

"Ganske vist, ganske vist, kære ven. Men han opfører sig ofte mærkværdigt. Somme tider lukker han sig inde i dagevis; han lusker tit rundt om natten. Han læser de væreste bøger ... tysk metafysik ... fysiologi, og hvad ved jeg. Der kom en stor pakke fra Leipzig så sent som i går. Skal jeg stave det for Dem? – En Herkules har brug for en Hebe. Nogle af bondepigerne heromkring er meget kønne ... lørdag aften, når de har fået deres bad, kunne de gerne gå for at være prinsesser ... Ikke én af dem ville ikke anse det for en ære at underholde Hans Excellence. Fanden heller, da jeg var på hans alder ... Han har jo ingen elskerinde, han er ikke gift – det er helt forkert! Han har brug for noget sund adspredelse."

Jeg fandt lægens grovhed overmåde chokerende, og afbrød brat vor konversation ved at udtrykke et fromt ønske om, at grev Szémioth ville finde sig en ægtefælle, der var ham værdig. Det var imidlertid ikke uden en vis overraskelse, at jeg havde hørt om grevens smag for filosofi. Denne tidligere officer ved husarerne, en fanatisk jæger: at han skulle være en passioneret læser af tysk metafysik og fysiologi var mig ubegribeligt. Men lægen havde ret, og hvad han havde fortalt mig, blev bekræftet senere samme dag.

"Hr. professor," sagde greven pludselig til mig, da vi var ved at være færdige med middagen, "hvorledes vil De forklare vor menneskelige naturs dobbelthed eller dichotomi?"

Og da han så, at jeg ikke var ganske klar over, hvad han mente, fortsatte han:

"Har De aldrig stået på toppen af et tårn, eller på kanten af en afgrund med en trang til at springe i dybet og samtidig en fuldstændig modstridende følelse af rædsel for at gøre det?"

"Det kan forklares ved almindelige fysiske årsager," indskød lægen, "for det første vil den udmattelse, man oplever efter en opstigning bevirke, at blodet løber til hjernen, som ..."

"Lige meget med hvor blodet løber hen, doktor," udbrød greven utålmodigt, "lad os tage et andet eksempel. De holder et ladt skydevåben. Deres bedste ven står ved siden af Dem. Pludselig falder det Dem ind at skyde ham en kugle gennem hovedet. De nærer den største afsky for mord, og alligevel får De denne idé. Jeg tror, mine herrer, at hvis alle de tanker, der passerer gennem vore hoveder i løbet af en time – jeg tror, at hvis alle *Deres* tanker, hr. professor, og jeg anser Dem for at være en forstandig mand – kunne skrives ned, ville de nok fylde et

foliobind, og enhver jurist ville på baggrund af indholdet kunne få Dem frataget alle borgerlige rettigheder, og enhver dommer ville få Dem lukket inde i et fængsel eller måske snarere på en galeanstalt."

"Jeg er dog sikker på, greve, at ingen dommer ville dømme mig for at have tilbragt mere end en time her til morgen med at prøve at finde ud af de mystiske love, hvorved verberne i de slaviske sprog antager fremtidsform, når der foranstilles en præposition. Men hvis jeg nu tilfældigvis havde andre tanker, hvordan ville dette da kunne bruges mod mig? Jeg er ikke mere herre over mine tanker, end jeg er over de tilfældige begivenheder i min omverden, der får dem til at opstå. Det faktum, at jeg tænker en tanke er ikke ensbetydende med, at jeg allerede har sat den i værk, eller at jeg overhovedet har truffet en beslutning om at gøre det. Jeg har aldrig nogensinde overvejet at slå nogen ihjel, men hvis tanken skulle opstå i mit hoved, har jeg så ikke min sunde fornuft og dømmekraft til at drive den ud igen?"

"Det kan være meget godt med den snak om fornuften; men er den der altid til at vejlede os, sådan som De hævder? Hvis fornuften skal tale og tages i agt, må vi tage os tid og sindsro til at overveje tingene. Kan vi altid det? På slagmarken har jeg set et projektil rikochettere og tage retning direkte mod mig. Jeg træder uvilkårligt til side, men derved stiller jeg min ven blot, ham, for hvem jeg ville have givet mit eget liv, hvis jeg blot havde haft tid til at tænke mig om ..."

Jeg prøvede at tale til ham om vore pligter som mennesker og kristne, om hvordan vi måtte efterligne krigeren i den Hellige Skrift, der altid var klar til kamp; og endelig foreholdt jeg ham,

at kun ved altid at kæmpe mod vore lidenskaber, får vi ny kraft til at formindske og undertrykke dem. Men jeg befrygter, at det kun lykkedes for mig at få ham til at tie, og han syntes ikke at være overbevist.

Jeg blev endnu ti dage på slottet. Jeg besøgte Dowghielly én gang til, men vi blev der ikke natten over. Som første gang vi var der, opførte frk. Iwinska sig som et drillesygt og forkælet barn. Hun udøvede en slags betagelse over greven, og jeg var ikke i tvivl om, at han var dybt forelsket i hende. Men han var dog fuldt på det rene med hendes fejl, og gjorde sig ingen illusioner desangående. Han vidste, at hun flirtede med alt og alle, var pjanket og overfladisk og ligegyldig overfor alt undtagen sin egen morskab. Jeg kunne ofte se, at han led i det skjulte ved hendes urimeligheder; men hun behøvede blot at skænke ham en ubetydelig lille gunstbevisning for at få ham til at glemme alt og få hans ansigt til at lyse op og stråle af glæde.

Han ville have taget mig med til Dowghielly en sidste gang, på dagen før min afrejse – måske fordi jeg foretrak at blive inden døre og samtale med tanten, mens han spadserede i haven med niecen. Men jeg havde en del arbejde, jeg skulle nå, og var nødt til at afslå tilbuddet, også selv om han insisterede. Han var tilbage til middagsmaden, skønt han havde sagt, at vi ikke behøvede at vente på ham. Han satte sig til bords, men spiste intet. Under hele måltidet sad han dyster og i dårligt humør. Af og til rynkede han panden, og et truende udtryk lurede i hans øjne. Da doktoren forlod bordet for at tilse grevinden, fulgte greven mig hen til mit værelse, og fortalte mig, hvad der tyngede hans hjerte.

"Jeg fortryder inderligt at have forladt Dem," udbrød han, "for at besøge dette flyvske væsen, der ler ad mig og kun har noget til overs for nye ansigter. Men heldigvis er alt nu forbi mellem os. Jeg er grundigt træt af hende, og jeg vil aldrig se hende igen."

Han gik frem og tilbage i værelset i nogen tid, som han havde for vane, og fortsatte så:

"De tror måske, jeg elsker hende? Det er hvad det fjols af en læge mener. Nej, jeg har aldrig elsket hende. Hendes leende ansigt har moret mig. Jeg har nydt synet af hendes hvide hud ... Det er de to eneste ting, der gør hende til noget særligt ... især hendes hud. Et kønt hoved, men uden hjerne. Jeg har aldrig ment, at hun var andet end en smuk dukke, net nok at se på, når man keder sig og ikke har en ny bog at læse. Jeg vil tro, man godt kunne beskrive hende som en skønhed ... hendes skønhed er vidunderlig ...! Hr. professor, blodet som flyder under hendes hud må dog være bedre end hesteblod ... tror De ikke?"

Og han brød ud i latter, men hans latter var smertelig at høre.

Næste dag tog jeg afsked med ham for at fortsætte mine videre undersøgelser i den nordlige del af palatinatet.

7

Disse tog omkring to måneder, og jeg kan vist roligt sige, at der næppe var en eneste landsby i Samogitien, jeg ikke besøgte, og hvor jeg ikke indsamlede mindst et par dokumenter. Jeg vil i øvrigt gerne benytte lejligheden til at takke denne provins' indbyggere, især de lokale gejstlige, for den iver, hvormed det hjalp mig i mine undersøgelser, og for de glimrende bidrag, hvormed de berigede min ordbog.

Efter at have opholdt mig en uge i Szawlé, skulle jeg til at tage til Klaipėda (den havneby, vi kalder Memel) for at finde et skib hjem, da jeg modtog følgende brev fra grev Szémioth, overbragt til mig af en af hans jægere:

"*Kære professor Wittembach!*

Tilgiv mig, at jeg skriver til Dem på tysk. Men jeg ville lave endnu flere grammatiske fejl, hvis jeg skrev på *zmudz*, og De ville miste enhver agtelse for mig. Under alle omstændigheder vil de nyheder, jeg har at fortælle Dem, ikke bidrage til at højne denne. For at gøre en lang historie kort: Jeg skal giftes, og De kan naturligvis gætte med hvem. Jupiter har kun hån til overs for den elskendes eder. Det samme gælder for Pirkuns, vor samogitiske Jupiter. Så jeg skal altså giftes med frk. Juliana Iwinska den 8. næste måned. De ville bevise mig den største venlighed ved at være til stede ved ceremonien. Samtlige bønder fra Médintiltas og omegn vil komme til mit hjem for at fortære et par okser og et uendeligt antal svin, og når de blevet godt drukne, vil de danse på engen til højre for den allé, De nok ved. De vil få folkedragter og skikke at se, som vil være Deres opmærksomhed værdig. Jeg ville være henrykt, hvis De kan deltage, og det samme gælder Juliana. Jeg må desuden tilføje, at Deres afslag ville sætte mig i en meget pinlig situation. Som De nok ved, tilhører jeg den evangeliske tro, ligesom min trolovede. Vor præst, som bor omkring tredive mil borte, ligger syg af gigt, og jeg tillod mig at håbe, at De ville være villig til at fungere i hans sted.

Jeg forbliver, min kære professor, Deres hengivne

Michael Szémioth."

Nederst på brevet var følgende *post-scriptum* tilføjet på *zmudz*, med en elegant, feminin håndskrift:

"Jeg er Litauens muse, og vil derfor skrive til Dem på *zmudz*. Det er uforskammet af Michael at tvivle på Deres billigelse. Faktisk må det være det mig, der er gal, når jeg vil have noget at gøre med en lille dreng som ham. Den 8. næste måned vil De, professor, kunne beskue en ganske *chic* brud. Det er et fransk ord, ikke litauisk. Men hvad De end gør, må De ikke lade Deres opmærksomhed aflede under ceremonien!"

Hverken brevet eller efterskriften glædede mig. Det forekom mig, at det trolovede par udviste en utilgivelig overfladiskhed i forhold til så højtidelig en anledning. Men hvordan skulle jeg kunne afslå? Jeg må da også tilstå, at de kommende festligheder i visse henseender var ganske fristende. Alt tegnede til, at jeg blandt den store mængde af godtfolk og fornemme folk, der ville samles på Médintiltas, ville møde nogle dannede personer, hvis kundskaber kunne være mig til nytte. Min litauiske ordbog indeholdt allerede et rigt materiale, men betydningen af en del ord, jeg havde fra nogle grove bønder, var stadig langt fra klar for mig. Alle disse overvejelser tilsammen tvang mig til sidst til at indvillige i grevens ønske, og jeg skrev tilbage, at jeg ville være på Médintiltas den 8. om morgenen.

Jeg skulle få grund til at fortryde denne min beslutning!

8

Idet jeg kom ind på alléen, der førte til slottet, bemærkede jeg et stort antal damer og herrer der stod i klynger på trappen eller spadserede rundt på stierne i parken. Slotsgården var fyldt med bønder i deres bedste søndagstøj. Der lå en festlig atmosfære over hele slottet; overalt var der blomster og kranse, flag og guirlander. Hovmesteren førte mig til det værelse, der var indrettet til mig i stueetagen, idet han undskyldte, at han ikke kunne tilbyde mig et bedre: Der var så mange gæster på borgen, at det havde vist sig umuligt at lade mig få de samme værelser som jeg havde beboet ved mit første besøg, da disse var blevet overladt til en dame af den højere adel. I øvrigt var mit nye værelse ganske udmærket, med udsigt over parken, og lige under grevens værelser. Jeg klædte mig hastigt om til ceremonien og iførte mig min præstekjole; hverken greven eller hans trolovede havde endnu vist sig. Greven var taget af sted for at hente hende på Dowghielly. De skulle have været tilbage for nogen tid siden, men en bruds toilette er ingen lille ting, og doktoren gjorde gæsterne opmærksomme på, at der ikke ville blive serveret frokost før efter vielsen, og at de, der ikke kunne beherske deres appetit ville gøre klogt i at tage deres forholdsregler ved et bord, der var dækket med forfriskninger i form af kager og spirituøse drikkevarer af enhver tænkelig art. Imens kunne jeg se, hvordan venten gør folk tilbøjelige til at forfalde til ondsindet sladder; mødrene til to kønne piger, der var inviteret til festlighederne vedligeholdt en konstant strøm af ondskabsfuldheder på brudens bekostning.

Det var blevet over middag, da en skudsalve bekendtgjorde hendes ankomst, og snart efter kørte en gallakaret trukket af

fire prægtige heste op ad alleen. Det var tydeligt at se fra det skum, der dækkede deres bringe, at det ikke var hestene, der var skyld i forsinkelsen. I kareten befandt sig kun bruden, fru Dowghiello, og greven. Han rejste sig, og bød bruden sin hånd. Med en elegant, barnligt koket gestus, lod frk. Iwinska som om hun skjulte sig bag sit sjal, ligesom for at skærme sig mod de nysgerrige blikke, der rettedes mod hende fra alle sider. Endelig rejste hun sig op i vognen, og skulle netop til at gribe grevens fremstrakte hånd, da stanghestene, måske fordi de blev forskrækkede af den regn af blomster, som bønderne bombarderede bruden med, eller måske på grund af den mærkværdige angst som dyr havde for greven, pludselig stejlede og prustede; det ene hjul ramte en stensøjle ved foden af trappen, og et øjeblik så det ud som om der var ved at ske en ulykke. Frk. Iwinska udstødte et lille skrig ... Vi blev dog straks beroliget. Greven greb hende i armene og bar hende op ad trapperne så let, som havde hun været en due. Vi klappede alle af hans hurtighed og chevalereske galanteri. Bøndernes udstødte et vældigt Hurra, mens bruden, dybt rødmende, både lo og skælvede på samme tid. Greven, som ikke havde travlt med at slippe sin charmerende byrde, fremviste hende triumferende for mængden omkring sig.

Pludselig viste der sig en høj, tynd, bleg kvinde øverst på trappen; hendes klæder var i uorden, hendes hår var uredt, og hendes træk forvredet af rædsel. Ingen syntes at vide, hvor hun var kommet fra.

"Bjørnen!" skreg hun med en gennemtrængende stemme. "Bjørnen! Grib jeres geværer ...! Den bortfører en kvinde! Dræb den! Skyd, skyd!"

Det var grevinden. Brudens ankomst havde bragt alle hen til fortrappen, ind i gården, eller til vinduerne. Selv de kvinder, der bevogtede den stakkels, gale kvinde, havde forglemt sig; hun var flygtet og havde uset blandet sig i mængden. En meget ulykkelig scene påfulgte. Man måtte bære hende væk, mens hun råbte og kæmpede imod. Mange af gæsterne kendte ikke noget til hendes sygdom, og måtte nu have en forklaring. Der var en del lavmælt hvisken. Alles ansigter var blevet alvorlige. "Et dårligt varsel!" sagde de overtroiske; og deres tal er stort i Litauen.

I mellemtiden bad frk. Iwinska om fem minutter til at gøre sig i stand og tage sit brudeslør på, hvilken operation viste sig at tage en stiv time. Dette var mere end nok tid til, at alle de, som endnu var uvidende om grevindens lidelse, kunne gøres bekendt med dens årsag og andre detaljer.

Endelig kom bruden til syne igen, prægtigt klædt og dækket med funklende diamanter. Hendes tante præsenterede hende for alle gæsterne; derefter, da tiden var inde til at gå ind i kapellet, slog fru Dowghiello til min forbløffelse sin niece på kinden mens hele selskabet så på, hårdt nok til, at alle, også de, hvis opmærksomhed i øjeblikket var rettet andetsteds, bemærkede det. Slaget blev modtaget med fuldstændig resignation, og ingen syntes at være det mindste overraskede over det. En sortklædt mand skrev dog noget ned på et stykke papir, han havde med sig, og nogle af de tilstedeværende satte deres navnetræk under, som var det den mest naturlige ting i verden. Det var ikke før efter at vielsen var afsluttet, at jeg fandt ud af årsagen til dette mysterium. Havde jeg gættet det tidligere, ville jeg ikke have undladt at protestere med al den

autoritet, mit hellige embede forlenede mig med, mod denne afskyelige skik, hvis formål er på forhånd at give grundlag for en senere skilsmisse ved at lade som om ægteskabet kun havde fundet sted, fordi den ene part var under voldelig tvang.

Efter den religiøse ceremoni fandt jeg, at det var min pligt at rette et par ord til det unge par, med hvilke jeg søgte at understrege det alvorlige og ukrænkelige ved den pagt, de netop havde indgået; og da frk. Iwinskas taktløse *post scriptum* stadig nagede mig, mindede jeg hende om, at hun nu lod sit liv med ungdommelige fornøjelser og morskab bag sig, for at indlede et nyt liv med alvorlige forpligtelser og strenge prøvelser. Jeg følte, at denne del af min tale gjorde et dybt indtryk på bruden, og i øvrigt på alle de af de tilstedeværende, der forstod tysk.

Skudsalver og glædesskrig modtog processionen, da den forlod kapellet. Derefter gik vi ind i spisesalen. Måltidet var storslået, appetitten var blevet godt og grundigt skærpet, og til at begynde med hørtes ingen andre lyde end de, der stammede fra håndteringen af knive og gafler. Men snart begyndte folk at snakke, le, ja ligefrem råbe, godt hjulpet af vine fra Champagne og Ungarn. Brudens skål blev drukket med megen entusiasme. Næppe havde vi sat os igen, før en ældre *pane* med en hvid moustache rejste sig, og med formidabel røst udtalte:

"Det bekymrer mig at se, at vore gamle skikke er ved at dø ud. Vore fædre ville aldrig have drukket denne skål af krystalglas. Vi plejede at drikke den af brudens sko, eller ligefrem af hendes støvle; for i min tid bar kvinderne støvler af rødt maroquinlæder. Mine venner, lad os vise at vi stadig er sande litauere. – Og De, frue, vær så venlig at give mig Deres sko."

Rødmende, og med en lille, halvt undertrykt latter, svarede bruden:

"Kom selv og tag den, min herre ... men jeg vil ikke besvare Deres kompliment ved at drikke af Deres støvle."

Det lod den gamle sig ikke sige to gange, men knælede galant ned, tog den ene lille, hvide satinsko med rød hæl, fyldte den med champagne og løftede den med en så hurtig og øvet bevægelse til munden, at mindre end det halve flød ud over hans tøj. Skoen blev sendt rundt, og alle mændene drak af den, dog ikke alle helt uden visse vanskeligheder. Den gamle herre forlangte derpå skoen tilbage, som var den et dyrebart relikvie, og fru Dowghiello sendte bud efter kammerpigen, så hun kunne komme og udbedre skaden på hendes nieces udstyr.

Denne skål blev fulgt af adskillige andre, og snart blev gæsterne så støjende, at jeg fandt det upassende for mig at forblive iblandt dem. Jeg iværksatte min flugt fra bordet uden at blive bemærket, og gik udenfor for at trække en mundfuld frisk luft; men også derude kunne jeg bevidne et skuespil af lidet opbyggelig karakter. Tjenerskabet og bønderne fra landsbyen, der havde fået brændevin og øl *ad libitum*, var godt drukne. Der havde været diskussioner og slagsmål. Her og der lå mænd og flød på græsset, fuldstændig bedøvede af druk, og festlighederne her lignede mest af alt en slagmark. Jeg ville have været nysgerrig efter at se nøjere på de lokale folkedanse, men de anførtes af vulgære sigøjnerkvinder, og jeg fandt ikke, at det ville være passende for mig at vove mig ind i disse tumulter. Jeg trak mig i stedet tilbage til mit værelse, hvor jeg læste i nogen tid, og snart efter faldt i søvn.

Da jeg vågnede, slog slotsuret tre. Det var en lys nat, skønt månen var delvist udvisket af en let tåge. Jeg prøvede at falde i søvn igen, men kunne ikke. Som jeg plejer i den slags tilfælde, besluttede jeg at tage en bog at læse i, og jeg rakte derfor ud efter tændstikkerne på natbordet, men kunne ikke finde dem. Jeg stod ud af sengen og famlede rundt i værelset, da en stor, mørk skikkelse faldt forbi mit vindue og landede med et bump i haven. Mit første indtryk var, at det var en mand, og mente derfor at en af drukkenboltene ovenpå måtte være faldet ud af vinduet. Jeg åbnede mit eget vindue og så ud; der var intet at se. Endelig lykkedes det mig at tænde et lys, og efter at være kommet tilbage i min seng, lå jeg og gennemgik min ordbog, indtil min morgente blev bragt ind.

Omkring klokken elleve gik jeg ind i dagligstuen, hvor jeg fandt en hel del sortrandede øjne og hærgede ansigter; jeg kunne deraf slutte, at selskabet først var brudt op meget sent. Hverken greven eller den unge grevinde havde endnu vist sig. Klokken halv tolv begyndte man, efter en god del ondskabsfulde morsomheder, at mumle i krogene, først lavmælt, så temmelig højlydt. Doktor Fröber påtog sig ansvaret for at sende grevens kammertjener op for at banke på sin herres dør. Efter et kvarters tid kom han tilbage og meddelte doktor Fröber i et noget uroligt tonefald, at han havde banket mere end et dusin gange, men uden at få noget svar. Fru Dowghiello, lægen, og jeg selv rådførte os med hinanden. Tjenerens uro havde smittet mig. Vi gik alle tre med ham tilbage. Uden for døren fandt vi grevindens tjenestepige ganske forfjamsket, overbevist om, at der måtte være hændt en eller anden ulykke, da hendes frues vindue stod på vid gab. Jeg huskede forfærdet på den tunge

krop, der var faldet forbi mit vindue. Vi bankede kraftigt på døren. Der kom intet svar. Til sidst hentede tjeneren et brækjern, og vi brød døren op.

Nej! ... jeg har ikke mod til at beskrive det syn, der mødte vore øjne. Den unge grevinde lå død, udstrakt på sengen, hendes ansigt var frygtelig sønderflænget, hendes strube flået op, og hun var badet i blod. Greven var forsvundet, og man hørte aldrig siden noget til ham.

Lægen betragtede den unge kvindes rædselsfulde sår.

"Ingen stålklinge har nogensinde kunnet tilføje et sår som dette!" udbrød han. "Dette er et bid!"

Professoren lukkede sin bog og stirrede tankefuldt ind i ilden.

"Og det er så enden på historien?" spurgte Adélaïde.

"Det er det," svarede professoren i et dystert tonefald.

"Men hvorfor gav De den titlen *Lokis*?" fortsatte hun. "Ingen af personerne hedder således."

"Det er ikke navnet på en person," sagde professoren. "Kom, Théodore, forstår De betydningen af navnet *Lokis*?"

"Jeg har ingen anelse."

"Hvis De virkelig mestrede de love, der styrer transformationen fra sanskrit til litauisk, ville De straks havde genkendt ordet *Lokis* som *arkcha* eller *rikscha* i sanskrit. *Lokis* er den litauiske betegnelse for det dyr, som grækerne kaldte *ἄρκτος*, romerne *ursus* og germanerne *bär*.

Og nu vil De også kunne forstå mit epigram:

Miszka su Lokiu
Abu du tokiu.

Som De ved, kaldes bjørnen i *Rævebogen* [Note 36)] *Damp Brun*. Hos de slaviske folk hedder han Michael, i Litauen Miszka, et tilnavn, der næsten altid bruges i stedet for det ubestemte ord *lokis*. På ganske samme måde har franskmændene glemt det ord for ræv, der oprindelig kom fra latin, *goupil* eller *gorpil*, som er blevet erstattet af navnet renard. Lad mig give nogle andre eksempler ..."

Men nu bemærkede Adélaïde, at det var blevet sent, og vi gik hver til sit.

Det blå værelse

Nærværende lille novelle af Prosper Mérimée findes første gang trykt i et par numre af l'Indépendance belge for august måned [1871]. I en lille indledning gør nævnte blad opmærksom på, at novellen ikke er bestemt til offentliggørelse, men oprindelig er skrevet for at more kejserinden. Manuskriptet er også fundet mellem de bekendte Tuilerie-papirer, som 4. september-regeringen rumsterede omkring i med en så plump hånd efter kejserindens flugt. Læserne må altså ikke vente sig et af Prosper Mérimées bekendte storslåede arbejder, men må snarere opfatte denne lille novelle som en spøg, der er blevet til for at skaffe kejserinden en munter time i Compiègne.

Oversætteren.

En ung mand gik urolig frem og tilbage i forsalen til en banegård. Han havde blå briller, og skønt han ikke var forkølet, førte han hvert øjeblik lommetørklædet til sin næse. I sin venstre hånd bar han lille sort vadsæk, der, som jeg senere erfarede, indeholdt en silkeslåbrok og et par tyrkiske benklæder.

Fra tid til anden gik han til indgangsdøren og så ned ad gaden; derpå trak han sit ur op af lommen og sammenlignede dets tidsangivelse med kirkeurets. Toget skulle ikke gå før om en time; men der gives folk, som stedse frygter for at komme bagefter med alt. Dette tog var ikke et af dem, folk tage med, når de har hastværk: der var kun få vogne af første klasse. Det var ikke den tid på dagen, da børsmændene efter at have tilendebragt deres forretninger tager bort for at spise til middag på deres landsteder. Da de rejsende begyndte at vise sig, ville en pariser på deres holdning have erkendt dem for at

være forpagtere eller småhandlende fra forstæderne. Og dog, hver gang en dame trådte ind, eller når en vogn standsede ved indgangen, svulmede den blåbebrillede unge mands hjerte som en luftballon, hans knæ rystede, hans vadsæk var nær ved at slippe ham ud af hånden og hans briller at falde ned af næsen, hvorpå de, i parentes bemærket, sad aldeles forkert.

Det blev endnu meget værre, da, efter en længere venten, en sortklædt dame med et tæt slør for ansigtet kom ind ad en sidedør, netop det eneste punkt, som ikke var genstand for hans uophørlige opmærksomhed; i hånden holdt hun en rejsesæk af brunt maroquin, der, som jeg siden opdagede, indeholdt en elegant slåbrok og et par blå atlaskes tøfler. Damen og den unge mand gik hinanden i møde, idet de så til højre og venstre, aldrig lige ud. De nåede hinanden, deres hænder berørte hinanden, og derpå blev de nogle minutter stående, uden at sige et ord, i stærk bevægelse, som et bytte for en af disse heftige rørelser, som jeg for min part ville give hundrede år af en filosofs liv for. Da de atter var i stand til at tale, sagde den unge dame (jeg har glemt at berette, at hun var ung og smuk): "Léon! Hvilken lykke! Jeg ville aldrig have kendt dig med disse blå briller."

"Hvilken lykke!" sagde Léon. "Jeg ville ikke have kendt dig med dette sorte slør."

"Ja, hvilken lykke!" gentog hun. "Lad os hurtigt indtage vore pladser! Hvis nu toget gik uden os!" (Her trykkede hun heftigt hans arm.) "Man aner intet. Jeg er i dette øjeblik med Clara og hendes mand på vej til hendes landsted, hvor jeg i morgen skal tage afsked med hende – efter at have tilbragt den sidste aften med hende" – (her trykkede hun atter hans arm); – "i morgen

tidlig vil hun følge mig til stationen, hvor jeg skal træffe Ursula, som jeg har sendt i forvejen til min tante – o! jeg har overvejet alt! Lad os købe billetter – Det er umuligt at opdage os! – o! hvis man spørger om vore navne i hotellet? Jeg har allerede glemt – –"

"Hr. og fru Duru."

"Nej, nej! ikke Duru. Der var i pensionsanstalten en skomager, der hed således."

"Nå, så Dumont da?"

"Hellere Daumont."

"Ja, ja da! Men der er ingen, der vil spørge om det."

Klokken ringede, døren til ventesalen blev åbnet, og den unge dame, stadig tæt tilsløret, steg med sin ledsager ind i en kupé. Klokken lød anden gang; døren til kupeen blev lukket.

"Vi er ene!" udbrød de begge med glæde; men næsten i samme øjeblik trådte en mand på omtrent halvhundrede år, aldeles sortklædt, af et mørkt og kedeligt udseende, ind i vognen og satte sig til ro i et hjørne. Lokomotivet fløjtede, og toget satte sig i bevægelse. De to unge folk, der havde trukket sig så langt som muligt tilbage fra deres generende nabo, begyndte at tale sagte sammen og af overdreven forsigtighed på engelsk.

"Min herre!" siger den anden rejsende i samme sprog og med en adskilligt renere britisk accent, "hvis De har hemmeligheder at tale om, vil De gøre bedre i ikke at tale engelsk. Jeg er englænder. Jeg er fortvivlet over at genere Dem; men i den anden kupé var der en enlig herre, og jeg har det princip, aldrig at rejse sammen med en enkelt person – han derinde havde desuden et rigtigt judasansigt." Han pegede på sin rejsesæk,

som han havde kastet foran sig på hynden. "I øvrigt agter jeg at læse, hvis jeg ikke kan sove."

Virkelig forsøgte han, som han havde sagt, at sove; han åbnede sækken, fremtog en bekvem hue, satte den på hovedet og holdt øjnene lukkede i nogle minutter; derpå åbnede han dem atter med en utålmodig bevægelse, fremtog af vadsækken sine briller, dernæst en græsk bog og gav sig til at læse med megen opmærksomhed. Ved at lede efter bogen i vadsækken bragte han mangehånde sager, der var pakket i den, i uorden. Blandt andet fremdrog han af dens dyb en temmelig tyk pakke engelske banknoter, lagde den på sædet overfor og viste den unge mand den, idet han spurgte ham, om han troede, at man kunne veksle den i N***.

"Uden tvivl. Det er jo på ruten fra og til England."

N*** var det sted, hvortil de to unge mennesker begav sig. Der er i N*** et lille, meget net hotel; man påstår, at værelserne er gode. Den unge mand, som jeg allerede har præsenteret under navnet Léon, havde nogen tid i forvejen rekognosceret dette hotel – uden blå briller – og efter den rapport, han havde aflagt om det til sin elskede, havde hun ytret ønske om at besøge det.

Hun befandt sig for øvrigt hin dag i en sådan sindstilstand, at selv et fængsels mure ville have syntes hende fulde af ynde, hvis de havde indesluttet hende sammen med Léon.

Imidlertid gik toget stadig videre; englænderen læste sit græsk uden at vende hovedet mod sine rejsekammerater, der talte sammen så sagte, at de kun i egenskab af forelskede kunne forstå hinanden. Måske overrasker jeg ikke mine læsere, når jeg fortæller dem, at de var elskende i ordets egentligste betydning,

og at det, som var ulykken, var, at de ikke var ægtefolk, og at der var hindringer, som stillede sig i vejen for, at de kunne blive det.

Man nåede N***. Engelskmanden steg først ud. Mens Léon hjalp sin elskede med at komme ud af vognen uden at vise sine smalben, sprang en mand ud af nabovognen. Han var bleg, næsten gul, med hule, blodskudte øjne og et slet røgtet skæg, et tegn, på hvilket man ofte kender den store forbryder. Hans dragt var renlig, men aldeles luvslidt. Hans frakke, forhenværende sort, nu grå på ryg og albuer, var knappet lige til hagen, rimeligvis for at skjule en endnu mere lurvet vest. Han nærmede sig englænderen, og sagde i en meget ydmyg tone:

"*Uncle!*"

"*Leave me alone, you wretch!* Note 37)" råbte englænderen, i hvis grå øjne et vredeslyn funklede, og han gjorde et skridt for at forlade stationsbygningen.

"*Don't drive me to despair!* Note 38)" svarede den anden i en på engang bedrøvet og dog truende tone.

"Vil De være så god at passe et øjeblik på min vadsæk?" sagde den gamle englænder, idet han kastede den ved Léons fødder. Derpå tog han den unge mand, som havde tiltalt ham, ved armen og førte eller snarere puffede ham hen i en krog, hvor han håbede, at man ikke kunne høre ham, og der talte han i nogle øjeblikke til ham i en, som det syntes, meget streng tone. Derpå tog han nogle papirer op af lommen, knugede dem sammen og stak dem i hånden på den mand, som havde kaldt ham Onkel. Denne tog papirerne uden at takke, fjernede sig straks og forsvandt.

Der er kun ét hotel i N***, og det kan derfor ikke undre nogen, at alle personerne i denne sandfærdige historie efter

nogle minutters forløb traf sammen der.

I Frankrig er enhver rejsende, som har den lykke at have en velklædt dame ved sin arm, vis på at få det bedste værelse i alle hoteller; det er jo også slået fast, at vi er den høfligste nation i Europa.

Om også det værelse, man gav Léon, var det bedste, så ville det dog være ubesindigt deraf at slutte, at det var udmærket. Der fandtes en stor nøddetræs seng med sirtses omhæng, hvorpå man trykt i violet så Pyramus' og Thisbes vidunderlige historie. Væggene var beklædt med et malet tapetpapir, som forestillede et prospekt af Neapel med mange menneskefigurer; ulykkeligvis havde de ørkesløse og flanede rejsende påsat alle personerne, både de mandlige og kvindelige, knebelsbarter og tobakspiber, og en masse dumheder både i ubunden og bunden stil fandtes skrevet med blyant på himlen og på havet. På denne baggrund hang flere skilderier: Louis-Philippe aflæggende ed på Grundloven af 1830; den første sammenkomst mellem Julie og Saint-Preux; Lykkens og Ulykkens Forventning efter hr. Dubuffe. Dette værelse blev kaldt *det blå værelse*, fordi de to lænestole, en på hver side af kaminen, var betrukket med utrechter-fløjl af denne farve; men de havde i mange år været skjult af et overtræk af gråt shirting med gule borter.

Mens hotellets tjenende ånder stimlede sammen om de nyankomne og tilbød deres tjeneste, gik Léon, der, selv om han var forelsket, ikke var blottet for sund fornuft, ned i køkkenet for at bestille middagsmad. Han måtte udfolde hele sin veltalenhed og anvende flere forførelsesmidler for at få løfte om at komme til at spise alene; men hans skræk var stor, da han bragte i erfaring, at d'hrr. officerer af 3. Husarregiment, som

skulle afløse d'hrr. officerer af 3. Chasseurregiment som garnison i N***, agtede at samles med disse til en munter afskedsdiner denne dag, og det i den egentlige spisesal, det vil sige ved siden af det blå værelse. Værten svor sine højeste eder på, at d'hrr. husarer og chasseurer, fraregnet den munterhed, der er så naturlig for franske krigere, var bekendte i hele byen for deres rolige og beskedne optræden; at deres naboskab ikke i fjerneste måde ville genere fruen, og at d'hrr. officerer plejede at hæve bordet længe før midnat. Da Léon efter denne forsikring, som dog ikke fuldstændigt beroligede ham, igen nåede det blå værelse, så han, at hans englænder havde lagt beslag på værelset ved siden af hans. Døren stod åben. Englænderen, der sad ved et bord, på hvilket stod en flaske og et glas, betragtede gulvet med dyb opmærksomhed, som om han ville tælle fluerne, der spadserede omkring på det.

"Hvad gør så også naboskabet til sagen?" sagde Léon til sig selv. "Englænderen vil snart være beruset, og husarerne vil gå herfra før midnat."

Efter at være trådt ind i det blå værelse, var det første, han foretog sig, at overbevise sig om, at alle dørene var godt lukket, og at de var forsynet med skodder. Ind til englænderen var der en dobbelt dør, og væggene var tykke. Ind til husarerne var væggen mindre tyk, men døren havde både skodde og slå. Der var i det hele taget et langt virksommere værn mod nysgerrigheden end det, en lukket vogn afgiver, og hvor mange folk tror sig ikke isolerede fra verden, når de sidder i en droske! Vistnok kan ikke den rigeste fantasi forestille sig en lyksalighed fuldstændigere end disse to elskendes, der, efter en lang forventningens tid, befinder sig alene, langt fra skinsyge og

nysgerrighed, i begreb med i uforstyrret ro at holde sig skadesløse for de overståede genvordigheder og at nyde kærlighedens lykke. Men Djævelen finder altid på et middel til at kaste sin malurtdråbe i glædens bæger.

Johnson har, skønt ikke på første hånd, skrevet, at intet menneske kan sige til sig selv: "I dag vil jeg være lykkelig!" Denne i længst forsvundne tider og af de største tænkere erkendte sandhed ringeagtes endnu af et betydeligt antal dødelige og især af de fleste forelskede.

Mens Léon og hans elskede i det blå værelse indtog et temmelig tarveligt middagsmåltid af nogle fade, som var listet fra chasseurernes og husarernes gilde, måtte de døje meget af den konversation, som førtes af d'hrr. i nabosalen. Man holdt der foredrag over strategi og taktik, som jeg imidlertid vel skal vogte mig for at gengive.

Det var en syndflod af slibrige, men for øvrigt komiske fortællinger, ledsagede af latterudbrud, som det undertiden faldt vore elskende vanskeligt ikke at tage del i. Léons elskede var ingen snerpe; men der er dog ting, man ikke holder af at høre. især i selskab med den mand, man elsker. Situationen blev mere og mere ubehagelig, og da desserten blev bragt d'hrr. officerer, troede Léon at burde gå ned i køkkenet for at bede værten forestille d'hrr., at der i værelset ved siden af dem var en dame, der ikke befandt sig vel, og at man ventede, at de af høflighed ville gøre lidt mindre spektakel.

Gæstgiveren var meget forvirret og vidste ikke, hvad han skulle svare. I det øjeblik, da Léon gav ham sin besked til officererne, forlangte en opvarter champagne til husarerne og en tjenestepige portvin til englænderen.

"Jeg har sagt ham, at vi ikke har den slags," tilføjede hun.

"Fæhoved!" sagde værten. "Jeg har alle slags vin. Jeg skal nok finde portvin til ham. Bring mig en flaske Ratafia og en karaffel med brændevin!"

Efter i en håndevending at have fabrikeret portvin, gik værten op i den store sal og udrettede det ærinde, som Léon havde givet ham. Det opvakte straks en sand storm. Derpå spurgte en basstemme, som dominerede alle de andre, hvilken slags dame deres naboerske var.

Der blev en vis stilhed.

Værten svarede: "På min ære, mine herrer! jeg ved ikke rigtigt, hvad jeg skal svare Dem. Hun er meget net og meget sky og tilbageholdende. Marie-Jeanne siger, at hun har forlovelsesring på fingeren, så det kunne nok være, at det var en nygift kone, som er kommet for at tilbringe hvedebrødsdagene her, således som det undertiden sker."

"En nygift kone!" råbte fyrre stemmer. "Hun skal komme og klinke med os! Vi vil drikke på hendes sundhed, og lære manden sine ægteskabelige pligter!"

Ved disse ord lod en stærk sporeklirren sig høre, og vore elskende skælvede i den tanke, at deres værelse nu skulle tages med storm. Men pludselig hæver sig en røst, som standser bevægelsen. Det var tydeligt, at det var en af de højerestående officerer, der talte. Han bebrejdede herrerne deres uhøflighed og gav dem den formelige befaling, at sætte sig igen og at tale sømmeligt uden at råbe og skrige. Derpå tilføjede han nogle ord, der blev udtalt alt for sagte til at kunne forstås i det blå værelse. De blev hørt med opmærksomhed, men dog ikke uden at opvække en vis vedvarende munterhed.

Fra dette øjeblik af herskede der en forholdsvis rolighed i officerernes sal, og vore elskende, der velsignede den militære disciplins heldbringende indflydelse, begyndte at tale med større frihed. Men efter så mange ubehageligheder måtte der tid til at komme tilbage igen til de blide følelser, som uroen, rejsens kedsomhed og især deres naboers grove spas voldsomt havde forstyrret. I deres alder er sagen imidlertid ikke så meget vanskelig, og de havde snart glemt alle deres eventyrlige udflugts ubehageligheder for kun at tænke på dens vigtigste følger.

De troede, at freden var sluttet med husarerne: men, ak! det var kun en våbenstilstand. I et øjeblik, da de mindst ventede det og da de var tusinde mile borte fra denne verden, begyndte fireogtyve trompeter, understøttet af nogle basuner, at spille den bekendte franske soldatersang: "Sejren er vor!" Hvorledes skulle de modstå et sligt uvejr! De stakkels elskende var meget at beklage.

Dog ikke så meget; for til sidst forlod officererne spisesalen, defilerede forbi døren til det blå værelse med en vældig klirren af sabler og sporer og råbte den ene efter den anden: "Godnat, frue!" Derpå hørte støjen op – nej! jeg tager fejl – englænderen kom ud på gangen og råbte: "Opvarter! bring mig en flaske til af samme slags portvin!"

Roen var genoprettet i hotellet. Natten var smuk, fuldmånen skinnede. I en lang tid morede de elskende sig med at betragte jordens drabant. De åbnede vinduet, som vendte ud til en lille have, og indåndede med velbehag den friske luft, som med en

balsamisk duft strømmede dem i møde fra et lysthus af klematis.

De blev dog ikke længe stående der. En mand spadserede i haven med sænket hoved, korslagte arme og en cigar i munden. Léon troede at genkende brodersønnen til englænderen, som holdt så meget af den gode portvin.

Jeg hader at gå for meget i detaljer, og anser mig i det hele taget ikke forpligtet til at sige læseren alt, hvad han let selv kan forestille sig, eller til at fortælle efter klokkeslæt alt, hvad der passerede i hotellet i N***. Jeg vil dog berette, at lyset, som brændte på kaminen i det blå værelse, var halvt nedbrændt, da der i englænderens hidtil rolige værelse lod sig høre en besynderlig larm, som om et tungt legeme faldt på gulvet. Denne larm blev ledsaget af et ikke mindre besynderligt skrald, efterfulgt af et kvalt skrig og nogle ubestemmelige ord, der lignede en forbandelse. De to unge beboere af det blå værelse fo'r sammen. Måske var de blevet vækket op af deres søvn. På dem begge havde denne støj, som de ikke kunne forklare sig, frembragt et næsten uhyggeligt indtryk.

"Det er nok vor englænder, som drømmer," sagde Léon, idet han bestræbte sig for at smile. Han ville berolige sin ledsagerske, men gøs uvilkårligt selv. To-tre minutter efter blev en dør ud til korridoren åbnet, som det syntes med forsigtighed; derpå blev den atter stille lukket. Der hørtes sagte og usikre skridt, som det lod til, at man søgte at dæmpe så meget som muligt.

"Forbandede kro!" udbrød Léon.

"Ak! det er altså paradiset!" svarede den unge dame, idet hun lod sit hoved synke mod Léons skulder. "Jeg dør af nattevågen ..." Hun sukkede og sov næsten straks atter ind.

En berømt moralist har sagt, at mændene kun er snakkesalige så længe de har noget at forlange. Man må derfor ikke undre sig over, at Léon ikke gjorde noget forsøg på atter at optage samtalen eller snakke om al den megen uro i byen N***'s hotel. Imod sin vilje var hans tanker dog beskæftiget med den, og hans fantasi samlede mangehånde omstændigheder, som han i en anden sindstilstand ikke ville have lagt vægt på. Englænderens brodersøns mørke ansigtstræk randt ham i hu. Der havde været had i det blik, han sendte sin onkel, uagtet han talte til ham i ydmyghed, uden tvivl fordi han havde forlangt penge.

"Hvad var lettere for en ung, kraftig og dertil fortvivlet mand, end at klatre fra haven op til naboværelsets vindue? – Han måtte jo bo i hotellet, siden han ved nattetid kunne spadsere i haven. Måske – rimeligvis – nej, ganske sikkert vidste han, at hans onkels sorte rejsesæk indeholdt en tyk pakke banknoter. – Og dette dumpe slag! ligesom et kølleslag på et blottet hoved – – dette kvalte skrig! – denne skrækkelige ed! Og endelig disse skridt! Denne brodersøn så aldeles ud som en snigmorder. – Men man myrder dog ikke i et hotel, der er fuldt af officerer. Uden tvivl havde denne englænder som en fornuftig mand sat slåen for døren, især da han vidste, at fyren var i nabolaget. Han havde haft mistanke, siden han ikke havde villet tale med ham med sin vadsæk i hånden. – Hvorfor hengive sig til så græsselige tanker, når man er så lykkelig!"

Se, det var, hvad Léon sagde, idet han dog løj for sig selv. Under disse tanker, som jeg vel skal vogte mig for yderligere at analysere, og som fremstillede sig for ham lige så forvirrede som synerne i en drøm, holdt han sine øjne uvilkårligt fæstede på døren mellem hans og englænderens værelse.

I Frankrig slutter dørene dårligt til. Mellem den omtalte dør og gulvet var der en sprække på mindst en halv tomme. Pludselig viste sig i denne sprække, der svagt belystes ved refleksen fra gulvet, noget mørkladent fladt og af et udseende som et knivsblad, idet randen, der oplystes ved skæret af lyset på kaminen, præsenterede sig som en smal, stærkt skinnende linje.

Det bevægede sig langsomt i retning af en lille blå atlaskes tøffel, som lå skødesløst henslængt tæt ved denne dør. Var det et eller andet insekt – et tusindben? … Nej, det er intet insekt. Det har ingen bestemt skikkelse … To-tre mørke striber, hver med sin lyslinje i randen, er trængt ind i værelset. På grund af gulvets skråning forøges deres fremadskridende bevægelse – de farer hastigt fremad – de berører den lille tøffel. Der er ingen tvivl mere! Det er noget flydende, og ved lysets skær kunne man nu tydeligt skelne dette flydendes farve – det var blod! –

– Og mens Léon, grebet af rædsel, betragtede disse skrækkelige striber, sov den unge dame stadig sin rolige søvn, og hendes regelmæssige åndedræt opvarmede hendes elskers hals og skulder.

Den omtanke, som Léon havde haft ved at bestille middagsmad, så snart de var ankommet til hotellet i N***, beviser tilstrækkeligt, at han havde et temmelig lyst hoved, en

opvakt forstand, og at han forstod at være forsynlig. Ved denne lejlighed gjorde han ikke disse egenskaber til skamme, som man allerede vil have erkendt hos ham. Han gjorde ikke en bevægelse, og hele hans åndskraft spændtes for at tage en beslutning overfor den skrækkelige ulykke, som truede ham.

Jeg forestiller mig, at størsteparten af mine læsere og især mine læserinder, fulde af heroiske følelser, vil dadle Léon for hans opførsel og ubevægelighed under disse omstændigheder. Han burde – vil man sige – være løbet ind i englænderens værelse og standset morderen, i alt fald trukket i klokkestrengen og kimet hotellets folk sammen. – Hertil vil jeg først svare, at i de franske hoteller findes der kun klokkestrenge til at pynte værelserne med, og at disse ikke står i forbindelse med noget ringeapparat. Jeg skal endvidere ærbødigst, men med bestemthed bemærke, at hvis det er slemt at lade en englænder omkomme ved siden af sig, så er det på anden side heller ikke rosværdigt for hans skyld at opofre en dame, som sover med hovedet hvilende på éns skulder. Hvad ville der ikke være sket, hvis Léon havde slået alarm og vækket hotellet? Gendarmerne, den kejserlige prokurør og hans skriver ville straks have indfundet sig. Førend de spurgte ham om, hvad han havde set og hørt, ville disse herrer, der som følge af deres bestilling er så nysgerrige, straks have sagt til ham: "Hvad hedder De? Må vi se Deres papirer? Og damen? Hvad bestiller De her i det blå værelse? De har at give møde i assiseretten for at meddele, hvad De den og den dato i den og den måned til det og det klokkeslæt om natten har været vidne til."

Nå! Det var netop denne forestilling om den kejserlige prokurør og rettens folk, som først fremstillede sig for Léons

tanke. Der er undertiden i livet samvittighedssager, som er vanskelige at afgøre: var det bedst at lade en ubekendt rejsende snigmyrde eller skulle man bringe vanære over og miste den kvinde, som man elskede?

Det er højst ubehageligt at måtte stille sig et sådant spørgsmål. Jeg vil hellere overlade løsningen til en mere erfaren.

Léon gjorde da det, som rimeligvis flere ville have gjort i hans stilling: han veg ikke af pletten.

Med øjnene fæstede på den blå tøffel og den lille røde strøm, som flød om den, blev han længe siddende som fortryllet, mens en kold sved badede hans tindinger og hjertet slog i hans bryst, som om det skulle sprænges.

En sværm af tanker og bizarre og skrækkelige syner lagde beslag på ham, og en indre stemme råbte hvert øjeblik til ham: "Om en time vil man vide alt, og det er din skyld!" Efter at have set alt i et meget sort lys, ender man dog med at opdage nogle stråler af håb: "Hvis vi forlader dette forbandede hotel, førend det opdages, hvad der er sket i naboværelset, så kan vi måske bringe dem til at tabe vort spor. Ingen kender os her; man har kun set mig med blå briller; man har ikke set hende uden slør. Vi er to skridt fra en banestation, og om en time kan vi være langt borte fra N***."

Så erindrede han – for han havde fuldstændigt togtabellen, da han ordnede sin udflugt – at et tog til Paris passerede her forbi klokken otte. Kort efter ville man være forsvundet i denne umådelige by, hvor så mange skyldige skjuler sig. Hvem ville der kunne opdage to uskyldige? Men – ville ingen komme ind til englænderen inden klokken otte? Se, det var netop sagen.

Aldeles overbevist om, at der ikke var andet at gøre, gjorde han en fortvivlet anstrengelse for at afryste den sløvhed, som allerede så længe havde bemægtiget sig ham; men ved den første bevægelse, han gjorde, vågnede hans unge ledsagerske og kyssede ham sorgløst.

Da hun berørte hans kolde kind, udstødte hun et lille skrig. "Hvordan har du det?" spurgte hun ham uroligt. "Din pande er kold som marmor."

"Det er ingenting," svarede han med usikker stemme. "Jeg har hørt en støj i naboværelset."

Han viklede sig ud af hendes arme, fjernede først den blå tøffel og stillede derpå en stol foran døren for at skjule for sin elskede den skrækkelige væske, som, efter at have ophørt at brede sig, nu dannede en temmelig stor pøl på gulvet. Derpå åbnede han døren til korridoren på klem og lyttede med opmærksomhed; han vovede endog at nærme sig til englænderens dør. Den var lukket. Der var allerede nogen på færde i hotellet; dagen begyndte at gry. Staldkarlene røgtede hestene i gården, og en officer steg ned ad trappen fra anden sal, idet han lod sine sporer klirre. Han kom for at have tilsyn med det interessante arbejde, som er mere behageligt for hestene end for menneskene, som med et teknisk udtryk kaldes at strigle.

Léon gik tilbage til det blå værelse, og med al den skånsel, som kærligheden kan opfinde, og med en overflod af omsvøb og eufemismer, fremstillede han for sin elskede den stilling, de befandt sig i.

Der var fare ved at blive; der var fare ved at rejse alt for hastigt; der var endnu langt større fare ved at vente i hotellet,

indtil katastrofen i nabováerelset var opdaget.

Det er til ingen nytte at berette om den skræk, som denne meddelelse foranledigede, om de tårer, som påfulgte den, de vanvittige forslag, som blev fremført.

Hvor mange gange kastede de to ulykkelige sig ikke i hinandens arme og sagde til hinanden: "Tilgiv, tilgiv mig!" Hver af dem anså sig for den mest skyldige. De lovede hinanden at dø sammen; for den unge dame tvivlede ikke om, at retfærdigheden ville anse dem for skyldige i mordet på englænderen, og da de ikke var visse på, at det ville blive dem tilladt at omfavne hinanden på skafottet, var de nær ved at kvæle hinanden i kys og omfavnelser og kappedes om at væde hinanden med deres tårer. Efter endelig at have fremført en masse urimeligheder og ømme og hjerteskærende ord, kom de til den erkendelse, at den plan, Léon havde udtænkt, nemlig at tage med toget klokken otte, var den eneste udførlige og den, man bedst kunne følge. Men de skulle endnu henslæbe to dræbende timer. Ved hvert fodtrin ude i korridoren gøs de over hele legemet. Hver knirken af støvler forekom dem at antyde den kejserlige prokurørs ankomst.

Deres lille bagage blev pakket i en håndevending. Den unge dame ville brænde den lille blå tøffel i kaminen; men Léon tog den op, tørrede den af, kyssede den og puttede den i lommen. Han overraskedes ved at bemærke, at den lugtede af vanilje, da hans elskede dog brugte kejserinde Eugenies parfume.

Nu var alle vågne i hotellet. Man hørte opvarterne le, pigerne synge og soldaterne børste officerernes klæder. Klokken slog syv. Léon ville tvinge sin elskede til at nyde en kop kaffe; men

hun erklærede, at hendes hals var ligesom sammensnøret, og at hun ville dø, hvis hun forsøgte at drikke noget.

Léon gik, forsynet med sine blå briller, ned for at afgøre sin regning. Værten bad ham undskylde, mange gange undskylde den støj, man havde gjort – han kunne endnu ikke forstå det; for d'hrr. Officerer plejede altid at være så rolige. Léon forsikrede ham, at han ikke havde hørt noget, og at han havde sovet fortrinligt.

"Deres nabo til den anden side har da ikke kunnet forstyrre Dem," vedblev værten. "Den herre gør ikke megen støj. Jeg vædder på, at han endnu sover på sit grønne øre."

Léon måtte støtte sig til værtens pult for ikke at falde om, og den unge dame, som absolut havde villet ledsage ham, klamrede sig fast til hans arm, idet hun trak sløret tæt ned for øjnene.

"Det er en mylord," vedblev den ubarmhjertige gæstgiver. "Han skal bestandig have af det bedste. Ja, det er en mand, som det sig hør og bør! Men alle englændere er ikke som denne. Der var én her i nat, som var svært påholden. Han fandt alting alt for dyrt, både værelset og middagsmaden. Han ville have mig til at tage sin banknote for 125 francs – en engelsk banknote på 5 pund sterling. – Måske den endda kneben er god! Å, min herre! De kan måske sige mig det; for jeg har hørt Dem tale engelsk med Deres frue – er den ægte?"

Hermed præsenterede han Léon en fempundsnote. På en af kanterne var der en lille rød plet, som Léon straks vidste at forklare.

"Jeg tror, at den er god nok," mumlede han med halvkvalt stemme.

"Å! De har god tid," svarede værten; "toget kommer ikke før klokken otte, og det kommer altid lidt senere. Vil fruen ikke tage plads; De synes at være træt –"

I dette øjeblik trådte en tyk tjenestepige ind og sagde: "Lad mig gesvindt få noget varmt vand til mylords te! Og så en gulvklud! Han har slået en flaske itu, og hele værelset flyder – –"

Ved disse ord sank Léon ned på en stol; hans ledsagerinde gjorde det samme. Der påkom dem begge en heftig lyst til at le, og de var nær ved at briste ud i latter. Den unge dame trykkede muntert hans hånd.

"Vi har bestemt os til ikke at rejse før med toget klokken to," sagde Léon til værten. "Lad os få en god frokost klokken tolv!"

Il vicolo di Madama Lucrezia

Jeg var treogtyve år gammel, da jeg rejste til Rom. Fader gav mig en halv snes anbefalingsbreve med, hvoraf kun et eneste, der var på ikke mindre end fire sider, var forseglet. Det var adresseret "Til Markise Aldobrandi".

"Du må skrive til mig," sagde fader, idet han gav mig det, "om markisen er smuk endnu."

Så længe jeg har kunnet huske, har der over kaminen i min faders arbejdsværelse hængt et miniaturportræt af en meget smuk dame med en vedbendkrans på det pudrede hår og et tigerskind over skulderen. Nede ved den ene side stod der: Roma 18.. Denne dragt fandt jeg så forunderlig, at jeg tit og mange gange ikke kunne lade være at spørge om, hvem denne dame var.

"Det er en bakkantinde," fik jeg altid til svar.

Men dette svar tilfredsstillede mig ikke; jeg havde endog mistanke om, at der stak en hemmelighed derunder; for jeg kunne aldrig komme med dette simple spørgsmål, uden at moder kneb læberne sammen, og fader så alvorlig ud.

Idet fader rakte mig det forseglede brev, kastede han et stjålent blik op på portrættet; uvilkårligt gjorde jeg det samme, og da faldt det mig ind, at denne pudrede bakkantinde efter al rimelighed var markise Aldobrandi. Jeg begyndte dengang at forstå mig på denne verdens sager, og det varede heller ikke længe, førend jeg havde draget alle slags slutninger ud af min moders miner og min faders blik.

Det første brev, jeg afleverede, da jeg var kommet til Rom, var det, der var adresseret til markisen. Hun boede i et smukt palads tæt ved St. Markuspladsen.

Jeg gav mit brev og mit kort til en tjener i gult livré, og af ham blev jeg ført ind i en stor, men mørk og kun dårligt møbleret sal. Men i alle Roms paladser findes der malerier af de store mestre. I denne sal var der en temmelig stor samling, hvoraf flere var meget udmærkede.

Jeg lagde straks mærke til et kvindeportræt, som efter mit skøn måtte være en Leonardo da Vinci. Den kostbare ramme og det palisandertræsstaffeli, det stod på, lod ikke tilskueren i tvivl om, at det var det bedste stykke i samlingen. Da markisen ikke kom, havde jeg tid nok til at undersøge det. Jeg bar det hen til vinduet for at se det i en bedre belysning. Det var åbenbart et portræt, og ikke et fantasibillede; den slags fysiognomier opfinder man ikke: en dejlig kvinde med lidt tykke læber, et par næsten sammenvoksede øjenbryn, et blik, der på én gang var ømt og stolt. I baggrunden sås hendes våbenskjold med en hertugkrone over. Men det, der slog mig mest, var, at dragten, på pudderet nær, var den samme som den, faders bakkantinde bar.

Jeg stod endnu med portrættet i hånden, da markisen kom ind.

"Akkurat som sin fader!" udbrød hun, idet hun kom hen imod mig. "O, de franskmænd, de franskmænd! Han er ikke kommet ind ad døren, førend han skal have fat i madama Lucrezia."

Jeg skyndte mig med at fremkomme med en masse undskyldninger for min næsvished og udtømte mig i lovtaler

over dette mesterværk af Leonardo, som jeg havde været dumdristig nok til at lægge hånd på.

"Det *er* virkelig en Leonardo," sagde markisen, "det er et portræt af den meget berømte Lucrezia Borgia. Det er det af alle mine malerier som Deres fader beundrede mest ... Gode Gud, hvor De dog ligner ham. Det er, som om jeg så Deres fader, som han var for 25 år siden. Hvordan har han det? Hvad tager han sig for? Kommer han ikke en gang til Rom?"

Omendskønt markisen hverken gik med pudder eller tigerskind, så mit geniale blik dog ved første øjekast min faders bakkantinde i hende. 25 år havde ikke fuldstændig udslettet sporene af en stor skønhed. Foruden hendes toilette var hendes udtryk det eneste, der havde forandret sig. Hun var sortklædt, og hendes tredobbelte hage, hendes alvorlige smil og højtidelige, tilfredse mine fortalte tydeligt nok, at hun var meget gudfrygtig.

For resten tog hun overmåde kærligt imod mig. Hun tilbød mig straks sit hus, sin pung og sine venner, hvoriblandt hun talte flere kardinaler.

"Betragt mig ... som Deres moder," sagde hun og slog beskedent øjnene ned.

"Deres fader pålægger mig at tage mig af Dem og stå Dem bi med råd og dåd," blev hun ved, og for at bevise mig, at hun ikke mente, at dette hverv skulle blive en sinecure, begyndte hun øjeblikkelig at gøre mig opmærksom på de farer, som Rom kunne have for en ung mand på min alder, og opfordrede mig stærkt til at undgå dem. Jeg burde vogte mig for alt slet selskab, især for kunstnerne, og kun slutte mig til dem, som hun nærmere ville udpege for mig. Kort sagt, jeg fik en prædiken i

tre afdelinger. Jeg svarede hende ærbødigt og med passende hykleri.

"Det gør mig ondt," sagde hun, da jeg rejste mig for at tage afsked, "at min søn markis'en for øjeblikket er på vort gods i Romagna; men jeg skal forestille Dem min anden søn, Don Ottavio, som snart bliver *monsignore*. Jeg håber, at De vil synes om ham, og at De vil blive venner, som De bør være det ..."

Hun tilføjede hurtigt:

"For De er omtrent på alder med ham, og det er et elskværdigt og ordentligt menneske ligesom De."

Hun sendte øjeblikkelig bud efter Don Ottavio. Det var en høj og bleg ung mand, hvis melankolske udtryk og stadigt nedslagne øjne allerede gav ham lighed med en skinhellig munk.

Uden at give ham tid til at sige et ord, tilbød markisen mig i hans navn tjenester af den venskabeligste art. Ved dybe buk bekræftede han alle sin moders tilbud, og det blev bestemt, at han den næste dag skulle hente mig til en tur gennem byen og derefter tage mig hjem til middag i Palazzo Aldobrandi.

Jeg havde næppe gjort tyve skridt hen ad gaden, førend en bydende stemme råbte bagved mig:

"Hvor skal De hen alene på denne tid, Don Ottavio?"

Jeg vendte mig om og så en tyk *abbate* måle mig fra top til tå med et par store øjne.

"Jeg er ikke Don Ottavio," sagde jeg.

Abbeden bøjede sig helt ned til jorden, så dybt hilste han på mig, og udtømte sig i undskyldninger. Et øjeblik efter så jeg ham gå ind i Palazzo Aldobrandi. Jeg fortsatte min vej, kun lidet smigret over at være blevet taget for en *monsignore in spe*.

Trods markisens advarsler, måske netop på grund af dem, havde jeg ikke noget mere presserende at gøre end at opsøge en maler af mit bekendtskab. Jeg tilbragte en time i hans atelier med at tale med ham om alle de fornøjelser, tilladelige eller utilladelige, som Rom kunne yde mig. Til sidst omtalte jeg Aldobrandis for ham.

Markisen, sagde han, havde tidligere været meget letsindig; men nu havde hun lagt sig efter den højere gudsfrygt, da hun var kommet til erkendelse af, at erobringernes tid var forbi for hende. Hendes ældste søn var et ærkefæ, der ikke bestilte andet end at jage og indkassere de penge, som forpagterne af hans store gods bragte ham. Nu var man også i færd med at gøre den anden søn, Don Ottavio, til et lige så stort fæ; det var nemlig meningen, at han engang med tiden skulle blive kardinal. For at nå dette mål var han givet jesuitterne i vold. Han gik aldrig ud alene. Det var ham forbudt at se på en kvinde eller at gøre et skridt uden at have den præst i hælene, som havde opdraget ham til at tjene Gud, og som, efter at have været markisens sidste "*amico*", nu styrede hendes hus med en næsten despotisk myndighed.

Den næste dag hentede Don Ottavio og fader Negroni, den samme, som dagen i forvejen havde taget mig for sin myndling, mig i vogn og tilbød mig deres bistand som ciceroner.

Den første bygning, vi holdt udenfor, var en kirke. Efter præstens eksempel knælede Don Ottavio og slog sig for brystet under en talløs mængde korsets tegn. Da han endelig havde rejst sig op igen, viste han mig freskomalerierne og statuerne og talte om dem med megen smag og med fornuft. Det var mig en behagelig overraskelse. Vi begyndte en samtale, og jeg syntes

godt om hans konversation. I begyndelsen talte vi italiensk; men pludselig sagde han på fransk:

"Min læremester forstår ikke et ord af Deres sprog. Lad os tale fransk, så har vi mere frihed."

Det var, som om forandringen af tungemål havde forvandlet den unge mand. I hans tale var der intet, som forrådte præsten, jeg troede at høre en af vore frihedsvenner fra provinserne. Jeg lagde mærke til, at han fremsagde alt i den samme ensformige tone, og at dette monotone foredrag ofte stod i en besynderlig modsætning til hans livlige udtryk. Det var en vane, som han åbenbart havde lagt sig efter for at lede Negroni på vildspor; for denne lod sig af og til forklare, hvad vi sagde. Det forstår sig, at vore oversættelser var af de allerfrieste.

En ung mand med violette strømper gik os forbi. "Se," sagde Don Ottavio til mig, "det er en af vore nymodens patriciere. Det infame livré! Og det skal jeg også bære om et par måneder! Hvilken lykke," tilføjede han efter et øjebliks tavshed, "hvilken lykke må det ikke være at leve i et land som Deres! Hvis jeg var franskmand, kunne jeg måske engang med tiden blive deputeret!"

Jeg kunne næsten ikke lade være at le over denne ædle ærgerrighed, og da vor præst så det, blev jeg nødt til at forklare ham, at vi talte om den arkæologs fejltagelse, der havde taget en statue af Bernini for antik.

Vi spiste til middag i Palazzo Aldobrandi. Straks efter kaffen bad markisen mig om at undskylde hendes søn, som visse fromme pligter nødte til at trække sig tilbage til sit værelse. Jeg blev alene med hende og fader Negroni, der satte sig mageligt

tilrette i en stor lænestol, hvor han snart sov den retfærdiges søvn.

Imidlertid udspurgte markisen mig nøje om min fader, Paris, mit foregående liv og mine planer for fremtiden. Jeg fandt hende god og elskværdig, men temmelig nysgerrig og alt for meget optaget af omsorgen for min frelse. For resten talte hun udmærket italiensk, og jeg kunne af hende få ypperlig vejledning i udtalen, hvad jeg lovede mig selv at ville benytte mig af.

Jeg besøgte hende ofte. Næsten hver formiddag beså jeg seværdighederne med hendes søn og den evige Negroni, og derefter spiste jeg til middag med dem i Palazzo Aldobrandi. Markisen så kun få hos sig, og næsten udelukkende gejstlige.

En dag forestillede hun mig imidlertid for en tysk dame, der nylig var blevet omvendt og hendes intime veninde. Det var en fru von Strahlenheim, en meget smuk dame, der allerede havde boet længe i Rom.

Mens damerne talte om en anset prædikant, så jeg på Lucrezias portræt, som lampelyset faldt på, indtil jeg mente, at nu kunne jeg også give mit ord med i laget.

"Se på de øjne," udbrød jeg, "man skulle tro, at øjenlågene ville til at bevæge sig."

Ved denne lidt fordringsfulde overdrivelse, som jeg var dristig nok til at komme frem med for at give mig skin af at være kender i fru von Strahlenheims øjne, fo'r hun sammen af skræk og skjulte sit ansigt i sit lommetørklæde.

"Hvad er der, kære?" spurgte markisen.

"O, ingenting; men det, den herre siger ..."

Markisen trængte ind på hende med spørgsmål, og da hun havde sagt, at det udtryk, jeg havde brugt, havde mindet hende om en skrækkelig historie, blev hun nødt til at fortælle den.

Fru von Strahlenheim havde en svigerinde, som hed Wilhelmine, og som var forlovet med en ung westphaler, Julius von Katzenellenbogen, der tjente som frivillig i general Kleists division. Det gør mig ondt, at jeg må nævne så mange barbariske navne; men mærkelige historier hændes aldrig andre end dem, hvis navne er vanskelige at udtale.

Julius var et prægtigt menneske, der var opfyldt af patriotisme og metafysik. Da han tog til hæren, havde han givet Wilhelmine sit portræt og fået hendes i stedet for, som han altid gik med på sit bryst. Det bruges meget i Tyskland.

Den 18. oktober 1813 henimod klokken 5 om eftermiddagen sad Wilhelmine tilligemed sin moder og svigerinde og strikkede i et værelse i Kassel. Mens hun arbejdede, så hun på sin forlovedes portræt, der stod foran hende på et lille sybord. Pludselig udstødte hun et skrækkeligt skrig, tog sig med hånden til hjertet og besvimede. De andre damer havde megen møje med at bringe hende til sig selv igen, og så snart hun kunne tale, udbrød hun:

"Julius er død! Julius er dræbt!"

Hun forsikrede, og den rædsel, der stod malet på hendes træk, viste tydeligt nok, hvor vis hun var i sin sag, at hun havde set portrættet lukke øjnene og i samme øjeblik følt en forfærdelig smerte, som om et glødende jern havde gennemboret hendes hjerte.

De bestræbte sig alle for at overbevise hende om, at det hun havde set, kun havde været et foster af hendes

indbildningskraft, og at hun ikke måtte tillægge det nogen betydning. Men hun var utrøstelig; hun tilbragte natten i gråd, og den næste dag klædte hun sig i sorg, som var hun aldeles vis på den ulykke, der var blevet bebudet hende.

To dage senere kom efterretningen om det blodige slag ved Leipzig. Wilhelmine fik et kort brev fra Julius, der var dateret den 18. kl. 3 om eftermiddagen.

Han var ikke blevet såret, havde udmærket sig, og var nylig kommet til Leipzig, hvor han mente, han skulle tilbringe natten i hovedkvarteret, følgelig udenfor enhver fare. Dette beroligende brev kunne dog ikke trøste Wilhelmine; hun havde straks lagt mærke til, at det var dateret kl. 3, og blev ved at tro, at hendes forlovede var død kl. 5.

Den ulykkelige pige tog ikke fejl; kort efter fik familien at vide, at Julius havde forladt Leipzig kl. 4½ med det hverv at overbringe en ordre, og at en efternøler af den fjendtlige hær, der lå i baghold i en grøft på den anden side af Elster, havde dræbt ham ved et geværskud. Idet kuglen gik gennem hans hjerte, havde den knust Wilhelmines portræt.

"Og hvad er den stakkels, unge dame blevet til senere?" spurgte jeg.

"Hun var længe meget syg," svarede fru von Strahlenheim. "Nu er hun gift med justitsråd von Werner; når De en gang kommer til Dresden, viser hun Dem nok Julius' portræt."

"Alt dette er Djævelens værk," sagde præsten, som kun havde sovet med det ene øje, mens fru von Strahlenheim fortalte sin historie. "Han, som lod hedningernes orakler tale, kan også godt bevæge øjnene på et portræt, hvis han finder det for godt.

Det er ikke tyve år siden endnu, at en englænder blev kvalt af en statue i Tivoli."

"Af en statue!" udbrød jeg, "og hvordan det?"

"Det var en mylord, der havde foretaget nogle udgravninger i Tivoli. Han havde fundet en statue af en kejserinde, Agrippina, Messalina ... det er nu lige meget. Så meget er vist, at han lod den bringe hjem til sig, og over at se på den og beundre den blev han til sidst gal. Alle de herrer protestanter er det jo allerede mere end halvvejs. Han kaldte den sin hustru, sin mylady, og omfavnede og kyssede marmorblokken; for andet var det da ikke. Han sagde, at statuen fik liv hver aften. Og en skønne morgen blev min mylord fundet stendød i sin seng. Men vil De nu tro det? Der kom en anden englænder og købte statuen. Jeg ville nu have lavet kalk af den."

Når man først er kommet ind på det overnaturliges område, kan man ikke standse. Enhver havde sit at fortælle. Jeg gav også min skærv til denne samling af gyselige historier; og enden på det blev, at i det øjeblik vi skulle skilles, var vi alle temmelig rystede og opfyldte af ærefrygt for Djævelens magt.

Jeg gik til fods hjem; for at nå Corsoen gik jeg ind i en lille, bugtet gade, som jeg ikke før var kommet igennem. Den var ganske tom. Der var ikke andet at se end lange havemure og nogle elendige rønner, hvoraf ikke en eneste var oplyst. Klokken var slået tolv, vejret var mørkt, og jeg gik temmelig hurtigt. Da jeg var midt i gaden, hørte jeg over hovedet på mig en svag lyd, et Pst! og i samme øjeblik faldt der en rose ned for mine fødder. Jeg så op, og trods mørket skimtede jeg en hvidklædt kvinde, der stod ved vinduet og strakte armen ud imod mig. Vi franskmænd er meget indbildske i fremmede lande, og vore

fædre, Europas overvindere, har opfødt os med traditioner, der er højst smigrende for den nationale stolthed. Jeg troede fromt på alle tyske, spanske og italienske damers letfængelighed ved det blotte syn af en franskmand. Kort sagt, dengang var jeg endnu ung og lettroende, og var desuden ikke rosen et bevis, der var tydeligt nok?

"Signora," sagde jeg sagte, idet jeg tog rosen op. "De tabte Deres buket ..."

Men signoraen var allerede forsvundet, og vinduet lukket, uden at det havde gjort den mindste støj. Jeg gjorde alt, hvad enhver anden ville have gjort i mit sted. Jeg søgte efter den nærmeste dør, som jeg fandt to skridt fra vinduet, og ventede nu kun på, at der skulle komme nogen og lukke mig ind. Fem minutter gik hen i den dybeste stilhed. Så gav jeg mig til at hoste, og lidt efter bankede jeg sagte på, men døren blev ikke åbnet. Jeg undersøgte den nu mere opmærksomt i håb om at finde en nøgle eller en klinke; men til min store forbavselse fandt jeg en hængelås.

"Han er da ikke kommet hjem endnu, hvem det så er, der er den skinsyge," tænkte jeg.

Jeg tog en lille sten og kastede den op mod vinduet. Den stødte mod en træskodde og faldt ned igen for mine fødder.

"Det var som pokker!" tænkte jeg; "de romerske damer bilder sig nok ind, at man går med rebstiger i lommen. Den skik har jeg ikke hørt tale om."

Jeg ventede endnu flere minutter; men det var lige så frugtesløst. Kun forekom det mig et par gange, at jeg så vinduesskodden bevæge sig ganske sagte, som om nogen indvendig fra tog den lidt til side for at se ud på gaden. Efter et

kvarters forløb var min tålmodighed imidlertid til ende, jeg tændte derfor min cigar og gik min vej, dog ikke uden nøje at have indprentet mig huset med hængelåsen.

Da jeg den næste dag tænkte over dette eventyr, standsede jeg ved følgende slutninger: En ung romerinde, sandsynligvis en stor skønhed, havde lagt mærke til mig på mine vandringer gennem byen og forelsket sig i mine ringe yndigheder. Vel havde hun ikke erklæret mig sin flamme uden ved at give mig en blomst på en temmelig hemmelighedsfuld måde; men grunden dertil var enten, at en ærbar blufærdighed havde holdt hende tilbage, eller at hun var blevet forstyrret af en eller anden duenna, måske af en fordømt formynder, ligesom Rosinas Bartolo [Note 39)]. Jeg besluttede at begynde en ordentlig belejring af det hus, hvori denne infantinde boede.

Med dette smukke forsæt gik jeg ud, efter at have børstet håret op i en indtagende stilling. Jeg havde taget min nye frakke og et par gule handsker på. I denne dragt, med hatten på snur og den visne rose i knaphullet gik jeg hen ad den gade til, som jeg endnu ikke kendte navnet på, men som det ikke var vanskeligt at finde. Af en plakette, der var slået op over en Madonna, så jeg, at den hed: Il vicolo di Madama Lucrezia [Note 40)].

Dette navn forbavsede mig. Straks huskede jeg på portrættet af Leonardo da Vinci og på alle de historier om forudanelser og djævlekunster, som var blevet fortalt den foregående aften hos markisen. Derpå tænkte jeg på, at kærligheden jo bliver forudbestemt i Himlen. Hvorfor skulle min genstand ikke kunne hedde Lucrezia? Hvorfor skulle hun ikke kunne ligne den Lucrezia, der stod i markise Aldobrandis galleri?

Det var højlys dag, jeg var kun to skridt fra et fortryllende væsen, og ingen mørke tanker havde nogen del i den sindsbevægelse, jeg følte.

Jeg stod foran huset. Det bar nummer 13, et dårligt varsel ... Ak, det svarede slet ikke til de forestillinger, jeg havde gjort mig om det efter at have set det om natten. Det var ikke noget palads, nej, så langt fra. Jeg så kun nogle mosgroede og af tiden medtagne mure, og bagved dem ragede der nogle grene op af et par dårligt holdte frugttræer. I et af hjørnerne var der en pavillon, som bestod af stue og første sal med to vinduer ud til gaden; udenfor begge vinduerne var der gamle skodder, der på den udvendige side var forsynet med en mængde jernstænger. Et halvt udslettet våbenskjold sad over den lave dør, der ligesom den foregående aften var lukket med en stor hængelås, fastgjort med en kæde. På denne dør var der skrevet med kridt: *Hus til salg eller til leje*.

Alligevel var jeg vis på at have truffet det rette. I den del af gaden var der så få huse, at det var umuligt at tage fejl. Det var min hængelås, og, hvad mere var, to visne rosenblade, der lå på stenbroen udenfor døren, angav tydeligt nok det sted, hvor min udkårne havde ved tegn erklæret mig sin kærlighed, og beviste end ydermere, at fortovet der i gaden ikke blev fejet hver dag.

Jeg henvendte mig til nogle fattige folk der i nærheden for at få at vide, hvor værten til det hemmelighedsfulde hus boede.

"Det er ikke her," lød det barske svar.

Jeg fik indtrykket af, at mit spørgsmål mishagede dem, jeg stillede det, og det forøgede naturligvis min nysgerrighed. Idet jeg gik fra dør til dør, havnede jeg til sidst i en slags mørk kælder, hvor der sad en gammel kone, som man godt kunne

have beskyldt for hekseri; for hun havde en sort kat ved siden af sig og sad og kogte, Gud ved hvad, i en kedel.

"Vil De se fru Lucrezias hus?" spurgte hun, "det er mig, som har nøglen til det."

"Det er godt, vis mig det."

"Vil De måske leje det?" spurgte hun med et tvivlende smil.

"Ja, hvis jeg synes om det."

"De vil ikke synes om det. Men vil De give mig en paolo for at vise Dem det?"

"Med fornøjelse."

Efter denne forsikring rejste hun sig hurtigt op fra sin skammel, tog en ganske rusten nøgle ned fra væggen og fulgte med mig hen til nr. 13.

"Hvorfor hedder det hus Lucrezias hus?" spurgte jeg.

"Hvorfor," svarede den gamle grinende, "hedder De en udlænding? Er det ikke, fordi De er en udlænding?"

"Godt, men hvem er da denne 'Madama Lucrezia'? Er det en romerinde?"

"Hvad hører jeg! De kommer til Rom og De har ikke hørt tale om Madama Lucrezia. Når vi er kommet ind, skal jeg fortælle Dem hendes historie. Men hvad er nu det for noget djævelskab. Jeg ved ikke, hvad der går af den nøgle; den vil ikke gå rundt. Prøv selv."

Det var virkelig også længe siden, at hængelåsen og nøglen havde haft noget at gøre med hinanden. Imidlertid lykkedes det mig endelig ved hjælp af tre eder og lige så hyppig tænderskæren at få nøglen om i låsen, men jeg rev mine gule handsker i stykker og forstrakte hånden. Vi kom ind i en mørk gang, hvorfra der var indgang til flere stuer i nederste etage.

Lofterne var alle af et højst mærkeligt udseende og tillige så fulde af spindelvæv, at det var med nød og næppe, man kunne opdage nogle enkelte spor af forgyldning. Efter den mugne lugt at dømme, der fandtes overalt, måtte det være længe siden, nogen af stuerne havde været beboet. Der var ikke et eneste møbel i dem. Nogle pjalter gammelt læder hang ned ad de forfaldne mure. Efter konsollernes udskæring og kaminernes form sluttede jeg, at huset var fra det 15. århundrede, og rimeligvis har det tidligere været meget elegant dekoreret. Vinduerne, med små, for størstedelen knækkede ruder, vendte ud til en have, hvori jeg bemærkede et blomstrende rosentræ, nogle frugttræer og en mængde blomkål.

Da jeg havde været omkring i alle værelserne i stuen, gik jeg op på første sal, hvor jeg havde set min ubekendte. Den gamle prøvede på at holde mig tilbage ved at fortælle mig, at der ikke var noget at se og at trappen var dårlig, men da hun så, at jeg holdt hårdnakket fast ved mit forsæt, fulgte hun mig, dog ikke uden synlig ulyst. Værelserne heroppe lignede i høj grad dem nedenunder; kun var de mindre fugtige, og gulvet og vinduerne i bedre stand. I det værelse, jeg sidst kom ind i, var der en stor lænestol, betrukket med sort læder, som, forunderligt nok, ikke var støvet. Jeg satte mig i den, og da jeg fandt den bekvem nok til at høre en historie i, bad jeg den gamle om at fortælle mig Madama Lucrezias, idet jeg dog forinden gav hende nogle paoli for at opfriske hendes hukommelse. Hun pudsede sin næse og begyndte så:

"På hedningenes tid var der en kejser, som hed Alexander, og han havde en datter, der var så dejlig som den lyse dag, og som hed Madama Lucrezia. Der kan De selv se hende."

Jeg vendte mig hurtigt om. Den gamle pegede på en udskåren konsol, som støttede salens hovedbjælke. Det var en plumpt udført sirene.

"Gud, hvor hun holdt af at more sig," begyndte den gamle igen. "Og da hendes fader havde en del at sige på det, lod hun bygge dette hus, hvor vi nu er. Hver nat forlod hun Quirinalet [Note 41)] og kom herhen for at adsprede sig. Hun satte sig da der ved vinduet, og når det så traf sig, at der gik en smuk kavaler gennem gaden, som herren selv for eksempel, kaldte hun på ham; og han blev godt modtaget, det kan De nok begribe. Men mænd kan ikke tie stille, i det mindste ikke alle, og de kunne have skadet hende ved at sladre. Det satte hun en stopper for. Nede ved foden af den trappe, vi er kommet op ad, stod der et par af hendes tjenere, og når hun havde sagt farvel til fyren, tog de fat på ham og ekspederede ham og begravede ham der, hvor der nu vokser kål. Gud, det kan nok være, man har fundet ben i den have.

Dette gik nu godt i nogen tid. Men en aften går hendes broder, som hed Sextus Tarquinius, forbi hendes vindue. Hun kender ham ikke og kalder på ham, og han kommer op. I mørke er alle katte grå. Det gik ham som alle de andre; men han havde glemt sit lommetørklæde, som hans navn stod på.

Hun havde ikke så snart set, hvor slet hun havde været, før hun bliver grebet af den yderste fortvivlelse. Hun tager i en fart sit strømpebånd af og hænger sig i den bjælke der. Nuvel, det kan ungdommen tage sig til eksempel."

Mens den gamle således løb sur i de forskellige tidsaldre og blandede tarquinierne med borgiaerne, stirrede jeg stift på

gulvet. Jeg havde opdaget nogle endnu friske rosenblade, som gav mig nok at tænke på.

"Hvem passer denne have?" spurgte jeg.

"Det gør min søn, herre; han er gartner hos signor Vanozzi, ham, der har den have ved siden af; men signor Vanozzi er altid i Maremmerne, han kommer aldrig til Rom. Det er derfor, haven ikke er videre godt holdt. Min søn er altid hos signor Vanozzi. Og jeg er bange for, at de ikke kommer så snart igen," tilføjede hun sukkende.

"Har han meget at bestille hos signor Vanozzi?"

"Å, det er en løjerlig mand, som bruger ham til alt muligt ... Jeg er bange for at det ikke går rigtigt til ... Å, min stakkels dreng!"

Hun gik et skridt henimod døren, som om hun ville gere ende på samtalen.

"Er der da ingen, som bor her?" spurgte jeg, idet jeg holdt hende tilbage.

"Intet verdens menneske."

"Hvordan kan det være?"

Hun trak på skuldrene.

"Hør, sig mig nu, hvordan det rigtigt forholder sig," sagde jeg, idet jeg rakte hende en piaster. "Der er da en dame, som kommer her."

"En dame, Herre Jesus!"

"Ja, jeg så hende i går aftes. Jeg talte med hende."

"Hellige Madonna!" udbrød den gamle og styrtede hen til trappen. "Det må have været Madama Lucrezia. Kom med, kom med, gode herre! Jeg har nok hørt, at hun gik igen om natten,

men det ville jeg ikke sige Dem, for ikke at skade ejeren, for jeg troede, at De havde lyst til at leje."

Det var umuligt at holde hende tilbage. Hun ilede ud af huset, for hun måtte skynde sig, sagde hun, med at bringe et vokslys til den nærmeste kirke.

Jeg lod hende gå, og gik selv min vej, efter at have opgivet håbet om at få mere at vide.

Det forstår sig af sig selv, at jeg ikke fortalte den historie i Palazzo Aldobrandi. Markisen var alt for snerpet, og Don Ottavio alt for udelukkende optaget af politikken, til at nogen af dem kunne give gode råd i et elskovseventyr. Men jeg gik til min maler, som kendte hele Rom til bunds, og spurgte ham om, hvad han mente om sagen.

"Jeg mener," sagde han, "at De har set Lucrezia Borgias genfærd. Det er en forfærdelig fare, De har været udsat for! Husk blot på, hvor skrækkelig hun har været i levende live, og De kan selv tænke Dem, hvordan hun må være nu, hun er død. Jeg ryster ordentligt."

"Spøg til side, hvad kan det have været?"

"Å, herren er nok ateist eller filosof, og tror ikke på det allerhelligste! Det er godt; hvad siger De så om den anden hypotese? Jeg tænker mig, at den gamle lejer sine værelser ud til fruentimmer, som er i stand til at kalde folk op fra gaden. Man har set gamle koner, der har været slette nok til det."

"Det er udmærket," udbrød jeg, "så ser jeg altså ud som en helgen, siden den gamle ikke har tilbudt mig sin tjeneste. Det er en fornærmelse. Og desuden, min kære, må De huske på møblementet i huset. Fanden skulle lade sig nøje med det."

"Ja, så må det have været et spøgelse, det kan der ikke være nogen tvivl om. Men, vent nu lidt, man kan tænke sig én ting til. De har taget fejl af huset. For pokker, der falder mig noget ind, tæt ved en have? en lille, lav dør? ... Det har været min veninde, Rosina. Det er ikke mere end halvandet år siden, at hun var en pryd for den gade. Rigtignok er hun senere blevet enøjet; men det er kun småting ... Hendes profil er meget smuk endnu."

Men alle disse forklaringer tilfredsstillede mig ikke. Om aftenen gik jeg langsomt forbi Lucrezias hus; men jeg så ingenting. Jeg gik en gang til forbi, heller ingenting. Tre eller fire aftener trak jeg således på vagt udenfor hendes vinduer, når jeg gik hjem fra Aldobrandis; men det var bestandig lige frugtesløst. Jeg begyndte allerede at glemme den hemmelighedsfulde beboerske af huset nr. 13, da jeg en aften, mens jeg temmelig sent gik igennem gaden, ganske tydeligt hørte en svag latter af en kvindestemme bagved den samme vinduesskodde, der havde skjult damen med rosen for mig. To gange hørte jeg den samme latter, og jeg kunne ikke frigøre mig for en vis rædsel, da jeg i det samme så en skare bodfærdige med hætte over hovedet og vokslys i hånden dreje ind i gaden i den anden ende af den, og bære en død til det sidste hvilested. Da de var kommet forbi, stillede jeg mig som skildvagt nedenunder vinduet; men jeg hørte ikke mere. Jeg prøvede på at kaste med små sten og kaldte endda mere eller mindre tydeligt; men der kom ingen, og snart tvang en skylregn mig til at gå hjem.

Jeg skammer mig næsten ved at sige, hvor ofte jeg standsede udenfor det fordømte hus, uden at det ville lykkes mig at finde løsningen på den gåde, der pinte og plagede mig. En eneste

gang gik jeg gennem *Il vicolo di Madama Lucrezia* med Don Ottavio og hans uadskillelige præst.

"Der er Lucrezias hus," sagde jeg.

Jeg så, at han skiftede farve.

"Ja," svarede han, "der er et populært, men meget usikkert sagn om, at Lucrezia Borgia havde sit aftrædelsesværelse her. Hvis disse mure kunne tale, ville de måske åbenbare os mange gyselige ting. Men alligevel, min ven, når jeg sammenligner den tid med vor, griber jeg mig i at ønske mig tilbage i den. Under Alexander VI fandtes der endnu romere. Nu er der ingen. Cesare Borgia var et uhyre, men en stor mand. Han ville jage barbarerne ud af Italien, og hvis hans fader havde levet, havde han måske fuldført sin store plan. Ja, gid Himlen ville give os en tyran som Borgia, og så befri os for de små despoter, der lammer vor fornuft og vor vilje!"

Når Don Ottavio kom ind på det politiske område, var det umuligt at standse ham. Vi var nået til Piazza del popolo uden at være komme til ende med denne panegyrik over oplyst despotisme; men vi var hundrede mile fra min Lucrezia.

En aften, da jeg temmelig sent havde indfundet mig hos markisen, meddelte hun mig, at hendes søn var upasselig, og bad mig om at gå op til ham. Jeg fandt ham liggende påklædt på sengen i færd med at læse i en fransk avis, som jeg havde sendt ham samme morgen, omhyggeligt skjult i et bind af kirkefædrene. I den sidste tid havde en samling kirkefædre nemlig tjent os til besørgelse af den slags meddelelser, som vi måtte holde hemmelige for præsten og markisen. De dage, brevposten kom fra Frankrig, blev der bragt mig en foliant, og jeg sendte da en anden tilbage, hvori jeg havde gemt en avis,

som jeg lånte af sekretæren ved gesandtskabet. Det gav markisen og hendes skriftefader så høje tanker om min fromhed, at den sidste undertiden faldt på at ville tale med mig om teologiske emner.

Efter at have talt i nogen tid med Don Ottavio, lagde jeg mærke til, at han var så urolig, at ikke engang politikken kunne fængsle hans opmærksomhed; jeg anbefalede ham derfor at klæde sig af, og sagde farvel. Det var koldt og jeg havde ingen kappe. Don Ottavio pånødte mig sin, som jeg endelig tog, idet jeg lod mig give et kursus i den vanskelige kunst at drapere sig som en indfødt romer.

Indpakket lige til næsen forlod jeg Palazzo Aldobrandi. Næppe havde jeg gjort en halv snes skridt hen ad fortovet på St. Markuspladsen, førend en simpelt klædt mand, som jeg havde set sidde på en bænk udenfor paladset, kom hen til mig og sagde, idet han rakte mig et stykke krøllet papir:

"Læs det for Guds skyld!"

Og i samme nu løb han bort af alle kræfter.

Jeg havde taget papiret og søgte nu efter en smule lys til at læse det ved. Ved skinnet af en lampe, der var tændt foran en Madonna, så jeg, at det var en billet skrevet med blyant, der øjensynligt var ført af en rystende hånd. Jeg havde megen møje med at læse følgende:

"*Kom ikke i aften, eller det er ude med os! Alt er opdaget, undtagen dit navn; intet skal kunne skille os ad. Din Lucrezia.*"

"Lucrezia!" udbrød jeg atter, "Lucrezia! Hvad fanden er det da for en mystifikation, der skjuler sig i alt dette? 'Kom ikke.' Men, min skønne, hvad vej går man da, for at komme til dig?"

Idet jeg grundede over indholdet af denne billet, gik jeg mekanisk ad Il viccolo di Madama Lucrezia til, og snart stod jeg lige foran huset nr. 13.

Gaden var lige så mennesketom, som den plejede at være, og lyden af mine fodtrin var det eneste, der afbrød den dybe stilhed, som herskede der omkring. Jeg standsede og så op mod det velbekendte vindue. Denne gang tog jeg ikke fejl, vinduesskodden blev taget til side, og snart var vinduet helt åbent.

Det forekom mig, at jeg så en menneskelig skikkelse tegne sig på værelsets mørke baggrund.

"Lucrezia, er det dig?" spurgte jeg sagte.

Jeg fik intet svar; men derimod hørte jeg en klapren, som jeg ikke straks vidste, hvad var.

"Lucrezia, er det dig?" gentog jeg lidt højere.

I det samme fik jeg et skrækkeligt stød for brystet; der hørtes et knald, og jeg lå på ryggen på stenbroen.

En hæs stemme råbte:

"Det er fra signora Lucrezia!"

Og vinduesskodden blev atter lukket.

Jeg rejste mig straks vaklende op og gav mig til at føle omkring på mig i den tro, at jeg havde fået et stort hul i maven. Kuglen var gået gennem kappen og min frakke, men havde tabt sin kraft ved at trænge gennem klædet, så at jeg slap med et alvorligt blåt mærke.

Det faldt mig nu ind, at et andet skud måske ikke ville lade vente på sig, og jeg slæbte mig derfor bort fra dette ugæstfrie hus, idet jeg gik tæt op ad murene, så at man ikke kunne sigte på mig.

Jeg fjernede mig så hurtigt, jeg kunne, og var endnu ganske åndeløs, da en mand, som jeg ikke havde set nærme sig, tog mig bagfra ved armen, og spurgte mig deltagende, om jeg var såret.

På stemmen kendte jeg Don Ottavio.

Det var ikke øjeblikket til at stille spørgsmål, hvor forbavset jeg end blev over at se ham ene ude på den tid af natten. Med et par ord fortalte jeg ham, at der var blevet skudt på mig fra det og det vindue, og at jeg var let såret.

"Det er en fejltagelse!" udbrød han. "Men jeg hører nogen komme. Kan De gå? Det er ude med mig, hvis man ser os sammen. Men jeg vil ikke forlade Dem."

Han tog mig ved armen og trak mig hurtigt med sig. Vi gik, eller rettere sagt, vi løb så stærkt, jeg kunne; men snart blev jeg dog nødt til at sætte mig på en afvisersten for at få vejret.

Heldigvis var vi ikke langt fra et stort hus, hvor der var bal. Der holdt en mængde vogne udenfor porten, Don Ottavio hentede en af dem, lod mig sætte mig op på den og fulgte mig hjem. Da jeg var kommet til mig selv igen, efter at have drukket et stort glas koldt vand, fortalte jeg ham omstændeligt alt, hvad der var hændt mig udenfor det fatale hus, lige fra rosen til geværkuglen.

Han hørte på mig mød sænket hoved og ansigtet halvt skjult i hænderne. Da jeg viste ham billetten, som jeg havde fået, snappede han den fra mig, slugte indholdet og udbrød endnu en gang:

"Det er en fejltagelse, det er en skrækkelig fejltagelse!"

"De kan ikke nægte, min kære," sagde jeg, "at det er meget ubehageligt både for Dem og for mig. Jeg har været lige ved at

blive slået ihjel, og De har fået huller i Deres smukke kappe. Deres landsmænd må ved Gud være skinsyge, og det for alvor."

Don Ottavio trykkede mine hænder med en bedrøvet mine og læste billetten endnu en gang uden at svare mig.

"Prøv dog i det mindste på," sagde jeg, "at give mig en eller anden forklaring af hele denne affære. Jeg vil være fordømt, om jeg forstår en smule af det."

Han trak på skuldrene.

"Men så sig mig dog, hvad jeg skal gøre," blev jeg ved. "Hvem skal jeg henvende mig til i denne hellige by, for at få den herre afstraffet, som skyder på de forbigående, uden engang at spørge om, hvad de hedder? Jeg må tilstå, at det ville være mig en sand fornøjelse at se ham hængt."

"Tag Dem vel i agt for det!" udbrød han. "De kender ikke dette land. Sig ikke et ord til nogen om, hvad der er hændt Dem. De ville udsætte Dem alt for meget derved."

"Hvad for noget! Ville jeg udsætte mig? Det var som Satan! Det er da rigtignok min mening at skaffe mig oprejsning. Hvis jeg havde fornærmet den tølper, var det en anden sag; men at tage en rose op ... på ære og samvittighed, det har jeg ikke fortjent en kugle for."

"Lad mig råde," sagde Don Ottavio; "måske vil det lykkes mig at opklare dette mysterium. Men det vil jeg kun bede Dem om som en tjeneste, som et bevis på Deres venskab for mig, at De ikke omtaler denne historie for noget som helst menneske. Lover De mig det?"

Han så så bedrøvet ud, da han kom med denne bøn, at jeg ikke havde mod til at nægte ham den, og jeg lovede ham derfor alt, hvad han ville. Han takkede mig med varme og lagde selv en

kompres dyppet i Eau de Cologne på mit bryst, hvorefter han trykkede min hånd og sagde mig farvel.

"Hør lidt," sagde jeg, idet han åbnede døren for at gå ud, "hvordan gik det til, at De kunne komme mig således til hjælp lige i det rette øjeblik?"

"Jeg hørte et geværskud," svarede han forlegent, "og gik straks efter Dem af frygt for, at der var tilstødt Dem noget."

Han skyndte sig bort efter endnu engang at have pålagt mig tavshed.

Den næste morgen kom der en læge, som uden tvivl var sendt af Don Ottavio, for et se til mig. Han foreskrev mig et omslag, men stillede mig ikke det mindste spørgsmål om, hvad det var, der havde blandet violer i min teints liljer. I Rom er man forsigtig, og jeg måtte rette mig efter landets skik.

Der gik nogle dage, uden at jeg fik lejlighed til at tale under fire øjne med Don Ottavio. Han var meget optaget og så endnu mere mørk og alvorlig ud end sædvanlig, og dertil forekom det mig bestandig, at han søgte at undgå mine spørgsmål. Når jeg en sjælden gang var et øjeblik alene med ham, sagde han ikke et ord om de besynderlige beboere af Madama Lucrezias "viccolo". Men da det tidspunkt, der var fastsat til hans ordination, nærmede sig, mente jeg, at hans sørgmodighed ene hidrørte fra den ulyst og modbydelighed, jeg vidste, han følte for den stand, han blev tvunget til at træde ind i.

På den tid belavede jeg mig på at forlade Rom for at tage til Florens. Da jeg meldte markise Aldobrandi min afrejse, bad Don Ottavio mig, jeg husker ikke mere under hvilket påskud, om at gå med op i hans værelse.

Da vi var kommet derind, tog han begge mine hænder og sagde:

"Min kære ven, hvis De ikke tilstår mig den bøn, jeg nu vil gøre Dem, tror jeg ganske vist, at jeg jager mig en kugle gennem hovedet; for så er der intet andet, der kan redde mig. Jeg er fast bestemt på aldrig at trække i den afskyelige dragt, som skal påtvinges mig. Jeg vil flygte bort herfra. Det, jeg vil bede Dem om, er, at De vil tage mig med Dem. De kan jo lade mig gå for Deres tjener. Et ord føjet til på Deres pas er nok til at lette min flugt."

Jeg prøvede først på at afholde ham fra hans forsæt ved at forestille ham den sorg, han ville volde sin moder; men da jeg så, at hans beslutning var urokkelig, lovede jeg ham til sidst at ville tage ham med, og at få mit pas indrettet i overensstemmelse dermed.

"Det er dog ikke det hele," sagde han, "min afrejse afhænger desuden af det heldige udfald af et foretagende, jeg er indviklet i. De rejser jo i overmorgen? I morgen bliver jeg måske færdig, og så er jeg ganske til Deres tjeneste."

"De har vel ikke været tåbelig nok," spurgte jeg ikke uden bekymring, "til at blande Dem ind i en eller anden sammensværgelse?"

"Nej," svarede han. "Det, som det drejer sig om, er noget mindre alvorligt end mit fædrelands velfærd, og dog er det alvorligt nok til, at mit liv og min lykke afhænger af det heldige udfald af mit foretagende. Jeg kan ikke sige Dem mere for øjeblikket. Om to dage skal De få alt at vide."

Jeg begyndte at vænne mig til mysterier og gik derfor ind på alt. Vi aftalte, at vi skulle tage afsted kl. 3 om morgenen og ikke

standse, førend vi havde nået det toscanske territorium.

I den overbevisning, at det ville være til ingen nytte at gå i seng, da jeg skulle rejse så tidligt, anvendte jeg den sidste aften, jeg tilbragte i Rom, til at aflægge visitter i alle de huse, hvor jeg var kommet. Naturligvis var jeg også hos markisen for at tage afsked med hende og officielt og for en forms skyld med hendes søn. Da jeg trykkede hans hånd, mærkede jeg, at den rystede i min.

"I denne stund," hviskede han til mig, "spilles der plat og krone om mit liv. Hjemme i Deres hotel ligger der et brev til Dem fra mig. Hvis jeg ikke er hos Dem kl. 3 præcis, skal De ikke vente på mig."

Forandringen i hans træk slog mig; men jeg tilskrev den den meget naturlige sindsbevægelse, han måtte føle i det øjeblik, da han, måske for bestandig, skulle skilles fra sin familie.

Klokken var henimod ét, da jeg begav mig på hjemvejen. For sidste gang ville jeg lægge vejen gennem Madama Lucrezias stræde. Der hang noget hvidt ud af det vindue, hvorfra jeg havde fået to så højst forskellige gaver. Jeg nærmede mig forsigtigt, og så til min forbavselse, at det var en rebstige. Var det en indbydelse til at komme op og tage afsked med signoraen? Det så det ud til, og fristelsen var stor. Imidlertid gav jeg ikke efter for den, da jeg mindedes det løfte, jeg havde givet Don Ottavio, og tillige, det kan jeg ikke nægte, den ubehagelige modtagelse, som en langt ringere forvovenhed havde pådraget mig nogle dage forinden.

Jeg blev altså ved at gå, men langsomt og i grunden ikke så lidt ærgerlig over at måtte gå glip af denne sidste lejlighed til at løfte det hemmelighedsfulde slør, der hvilede over huset nr. 13.

Ved hvert skridt vendte jeg hovedet om i det stadige håb at skulle se en eller anden menneskelig skikkelse gå op eller ned ad rebstigen; men der kom ingen. Endelig nåede jeg enden af gaden og var nu på Corsoen.

"Farvel, signora Lucrezia," sagde jeg, idet jeg tog min hat af for huset, som jeg endnu kunne se. "Vær nu så god at se Dem om efter en anden end mig til at hævne Dem på den, der af skinsyge holder Dem indespærret."

Klokken slog to, da jeg kom til hotellet. Vognen stod helt belæsset i gården, en af opvarterne rakte mig et brev. Det var fra Don Ottavio; men da det lod til at være langt, mente jeg, at det var bedst, at jeg læste det oppe i mit værelse, og bad derfor opvarteren om at lyse mig derop.

"Herre," sagde han, "den tjener, som De har talt om, han, som skal rejse med herren ..."

"Nå, er han kommet?"

"Nej; men herre ..."

"Han er på posthuset; han kommer med hestene."

"Ja, men herre, for et øjeblik siden kom her en dame, som ville tale med herrens tjener. Hun ville absolut gå op til herren og bad mig om at sige til herrens tjener, så snart han kom, at signora Lucrezia var i Deres værelse."

"I mit værelse?" udbrød jeg, idet jeg måtte holde mig fast ved trapperækværket.

"Ja, herre. Og det lader til, at hun også skal rejse med; for hun gav mig en lille pakke, som jeg lagde ind i vognen."

Mit hjerte bankede heftigt. Jeg ved ikke, hvad det var for en blanding af nysgerrighed og overtroisk rædsel, der bemægtigede sig mig. Trin for trin gik jeg op ad trappen. Da jeg

var kommet op på første sal, (jeg boede på anden) snublede opvarteren, der gik foran mig, og tabte lyset, som gik ud. Han bad mig tusinde gange om forladelse og gik ned igen for at tænde det; jeg blev imidlertid ved at gå op.

Jeg havde allerede hånden på låsen til mit værelse, da jeg tøvende holdt inde. Hvad skulle jeg nu få at se? Her i mørket var historien om den blodige nonne [Note 42)] mere end én gang faldet mig ind. Var jeg besat af en dæmon ligesom Don Alonso? Jeg syntes, at opvarteren nølede ganske forfærdeligt.

Endelig lukkede jeg døren op. Nådige himmel, der var lys i mit sovekammer! Jeg gik hurtigt gennem den lille salon, der lå udenfor det. Et blik var imidlertid nok til at overbevise mig om, at der ikke var nogen derinde. Men i det samme hørte jeg lette fodtrin og en kjoles raslen bagved mig. Jeg tror, at hårene rejste sig på hovedet af mig, da jeg hurtigt vendte mig om.

En ung pige, klædt i hvidt og med hovedet indhyllet i en sort mantille, styrtede med udbredte arme henimod mig.

"Er du endelig der, min elskede!" udbrød hun, idet hun greb min hånd.

Hendes var iskold, og hendes ansigt ligblegt. Jeg veg tilbage lige til væggen.

"Hellige Jomfru, det er ikke ham! ... O, min herre, er De Don Ottavios ven?"

Disse ord forklarede alt. Trods sin bleghed så den unge pige slet ikke ud som et spøgelse. Hun slog øjnene ned, hvad genfærd aldrig gør, og stod med hænderne foldet i højde med sit bælte, en beskeden stilling, der indgav mig den tanke, at min ven Don Ottavio var ikke slet så stor en politiker, som jeg havde bildt mig ind. Kort sagt, han var i færd med at bortføre

Lucrezia, og uheldigvis var en fortroligs rolle den eneste, der blev mig tildelt i dette eventyr.

Et øjeblik efter ankom Don Ottavio forklædt. Derefter kom hestene, og vi tog afsted. Lucrezia havde ikke noget pas; men en ung pige, og det en smuk pige, indgyder ingen mistanke. Der var kun én gendarm, der gjorde vanskeligheder. Jeg sagde til ham, at han var en brav mand, og at han ganske sikkert havde tjent under den store Napoleon. Det bejaede han. Jeg forærede ham da et portræt af denne store mand i guld og forklarede ham, at jeg plejede at rejse med en "*amica*" til at holde mig med selskab, og at jeg, da jeg meget ofte skiftede, mente, at det ikke var umagen værd at lade dem indskrive på mit pas.

"Denne," tilføjede jeg, "følger kun med mig til den næste by. Der har jeg hørt, at jeg finder andre, som er bedre end hun."

"De skulle virkelig ikke gøre nogen forandring," sagde gendarmen, idet han ærbødigt lukkede vogndøren.

Alt, hvad jeg nu har at fortælle er, at det afskum til Don Ottavio havde gjort bekendtskab med denne elskværdige pige, søster til en vis Vanozzi, en rig landmand, der havde det dårlige rygte på sig, at han var for lidt liberal og for meget smugler. Don Ottavio vidste godt, at selv om hans familie ikke havde bestemt ham for kirken, havde han dog aldrig fået dens minde til at gifte sig med en pige, der i social henseende stod så langt under ham.

Kærligheden er opfindsom. Fader Negronis elev fik sat en hemmelig forbindelse i stand med sin elskede. Mangen nat forlod han Palazzo Aldobrandi, og da det ikke ville have været rådeligt at gå ind i Vanozzis hus, holdt de elskende stævnemøder i Lucrezias, hvis slette rygte beskyttede dem. En

lille dør, der var skjult af et figentræ, satte haverne i forbindelse med hinanden. Unge og forelskede som de var, brød Lucrezia og Ottavio sig kun lidt om det utilstrækkelige møblement, der indskrænkede sig, som jeg tidligere har fortalt, til en gammel, læderbetrukken lænestol.

En aften, da Lucrezia ventede Don Ottavio, tog hun mig for ham og tilkastede mig den meget omtalte rose. Der var unægtelig megen lighed i skikkelse og holdning mellem Don Ottavio og mig, og nogle onde tunger, som havde kendt fader i Rom, påstod, at til den lighed var der gode grunde. Dertil kom, at Lucrezias onde broder opdagede kærlighedsforståelsen; men hans trusler formåede ikke at tvinge Lucrezia til at åbenbare hendes elskers navn. Læseren ved, hvilken hævn han tog, og hvorledes jeg måtte bøde for alle. Det er overflødigt at fortælle, hvorledes de to elskende hver på sin side slap ud og tog flugten.

Slutning. – Vi kom alle tre til Florens. Don Ottavio holdt bryllup med Lucrezia og rejste straks med hende til Paris. Af min fader fik de samme modtagelse, som jeg havde fået af markisen. Han påtog sig det hverv at bringe en forsoning i stand, og det lykkedes ham også, skønt ikke uden møje. Markis Aldobrandi fik meget belejligt feber i Maremmerne og døde. Ottavio arvede hans titel og formue, og jeg er gudfader til hans førstefødte.

Djuman

Den 21. maj 18.. rykkede vi ind i Tlemcen. Ekspeditionen var løbet heldigt af; vi bragte okser, får, kameler, fanger og gidsler hjem med os.

Vore heste var blevet noget magre og slunkne af de syv og tredive dages felttog, eller rettere sagt uafladelige jagt, men deres øjne spillede og tindrede, så det var en lyst, og der var ikke én, som havde fået skindet gnavet itu af sadlen. Vi ryttere, med solbrændte ansigter, langt hår snavset lædertøj og luvslidte klæder, kunne se både farer og nød i øjnene med al den ligegyldighed, som karakteriserer den ægte soldat.

Tror De, nogen general, hvis det da ellers gjaldt et vovestykke, ville have foretrukket selv de bedst rustede eskadroner i splinterny munderinger for os jægere?

Lige fra om morgenen havde jeg tænkt på alle de små behageligheder, som ventede mig.

Jeg skulle få lov til at sove i min jernseng, efter at jeg nu i syv og tredive nætter havde måttet sove på en aflang smule voksdug! Jeg skulle, når jeg spiste til middag, få lov til at sidde på en stol! Og få blødt brød og lige så meget salt, jeg havde lyst til! Så tænkte jeg på, om mademoiselle Concha monstro ville have en granat- eller en jasminblomst i håret og om hun nu også havde holdt alle de eder, hun tilsvor mig, dengang jeg drog af sted; men for resten – enten hun havde været trofast eller flygtig, så følte jeg, at hun kunne gøre regning på hele det store fond af ømhed, som man bringer hjem med sig fra ørkenen.

Der var ikke en eneste i eskadronen, som ikke havde lagt sine planer for aftenen.

Obersten tog meget faderligt imod os og sagde endog, at han var tilfreds med os. Så trak han vor ritmester hen i en krog og holdt i en fem minutters tid og halvt hviskende en tale til ham, der imidlertid ikke lod til at være sådan overdrevent behagelig, efter hvad vi kunne slutte os til af udtrykket i deres ansigter.

Vi kunne se, hvordan oberstens knebelsbarter rettede sig i vejret, så de kom op i lige linje med øjenbrynene, hvorimod ritmesterens, der i forvejen havde fået hele deres frisure spoleret, luskede næsten ned på brystet af ham. En ung jæger som jeg lod som om, jeg ikke kunne forstå, påstod, at ritmesterens næse blev tydeligt længere og længere; men vore egne næser blev skam snart også længere, da ritmesteren nemlig kom hen til os og sagde: "Sørg for, at hestene får noget at æde, og hold Dem så parat til at sidde op ved solnedgang! Officererne skal spise hos obersten kl. fem i anledning af ekspeditionen; der brydes op, når vi har drukket kaffe ... Hvadbehager, mine herrer, De skulle da vel aldrig være ligesom en smule misfornøjede ...?"

Der var ingen af os, som sagde Jo; vi gjorde stiltiende honnør, og ønskede for resten i vort stille sind både ham og obersten Fanden i vold.

Vi havde ikke ret megen tid til at gøre de nødvendige små forberedelser. Jeg skyndte mig at få noget rent tøj på, og da jeg så havde gjort toilette, var jeg fornuftig nok til ikke at sætte mig i min lænestol, da jeg nemlig var bange for, at jeg skulle falde i søvn.

Klokken fem stillede jeg hos obersten. Han boede i et stort maurisk hus, hvor patioen, dengang jeg kom, var propfuld af folk, dels franskmænd og dels indfødte, som trængte sig omkring en bande pilgrimme eller gøglere, der var kommet et eller andet sted syd fra.

En gammel fyr dirigerede forestillingen; han var så grim som en abekat, og havde så godt som ikke andet tøj på end en hullet burnus. Hans hud havde samme kulør som vandchokolade, han var tatoveret over hele kroppen, håret var sort, krøllet og så busket, så man gerne på afstand kunne have troet, han havde en pelshue på hovedet, og skægget var hvidt og stridt.

Der blev sagt, at det var en meget hellig mand og en stor troldmand.

Foran ham sad der et orkester, som bestod af to fløjtespillere og tre trommeslagere; de gjorde et allerhelvedes spektakel, men det passede for resten meget godt til den forestilling, der skulle gives. Den gamle meddelte os først, at en højt berømt marabout havde givet ham magt over alle dæmoner og vilde dyr, sagde så obersten og det ærede publikum et par komplimenter, og tog derefter fat på en slags bøn eller besværgelse, hvorved han stadigvæk blev akkompagneret af musikken; den øvrige del af banden sprang imidlertid efter hans ordre omkring og dansede og drejede sig rundt på ét ben og daskede sig for brystet, det bedste de havde lært.

For resten blev trommerne og fløjterne ved at kile på, bestandig hurtigere og hurtigere.

Da så trætheden og svimmelheden havde fået skilt de dansende af med den smule forstand, de havde i forvejen, trak formanden for trylleriet en del skorpioner og slanger op af et

par kurve, som stod ved siden af ham. Han viste tilskuerne, at krybet var levende, og kastede derpå dyrene hen til gøglerne, der styrtede sig over dem ligesom hunde over et ben og slog dem i stykker og huggede tappert ind på dem, om jeg så må sige.

Vi stod oppe på et højt galleri og så på det besynderlige skuespil, som obersten opvartede os med … formodentlig for at vi skulle få bedre appetit til middagen. Jeg for mit vedkommende fik formelig kvalme af at se på slynglerne; jeg lod dem passe sig selv, og morede mig i stedet for med at holde øje med en køn lille pige, som vel kunne være en tretten-fjorten år, og som pressede sig frem mellem folk for at komme hen i nærheden af forestillingen. Hun havde et par af de nydeligste øjne, man kunne tænke sig, og håret faldt ned over skuldrene i tynde fletninger, hvori der hang små sølvskillinger, som klingrede, hver gang hun graciøst bevægede det lille hoved. Hun var klædt med en hel del mere smag, end det ellers er tilfældet med pigebørn der til lands. Et tørklæde af silke og guld om hovedet, en vest af broderet fløjl, korte blå atlaskes benklæder og nøgne ben med sølvringe om. Ikke spor af slør for ansigtet. Var det en jødinde, en afgudsdyrker? eller hørte hun til disse omflakkende horder, hvis hjemstavn man ikke kender, men som aldrig generes af religiøse fordomme?

Mens jeg stod og med en ganske besynderlig interesse iagttog hver bevægelse, hun gjorde, var hun sluppet frem i første række af den kreds indenfor hvilken de vanvittige gøglere gjorde deres kunster.

Da hun ville trænge sig endnu længere frem, kom hun til at vælte en langagtig kurv, som var spidset til forneden og som

endnu ikke havde været lukket op. Næsten i samme nu gav både troldmanden og barnet et frygteligt skrig fra sig, og der blev et stærkt røre i kredsen, hvor alle forfærdede trak sig tilbage.

En meget stor slange var sluppet ud af kurven, og den lille pige havde trådt på den. I et nu havde dyret snoet sig rundt om hendes ben. Jeg så nogle bloddråber pible frem under den ring, hun havde om anklen. Hun faldt bagover, græd og skar tænder. Der kom et hvidt skum om hendes læber, mens hun lå der på jorden og vred sig.

"Men så skynd Dem dog, kære doktor," råbte jeg til vor regimentskirurg. "Frels dog for Guds skyld det stakkels barn."

"Åh, De grønskolling!" svarede doktoren og trak på skuldrene. – "Kan De ikke forstå, at det hører med til programmet? Men for resten indskrænker min metier sig til at file arme og ben af Dem og Deres kammerater. Kurere pigebørn for slangebid – det er noget, jeg må overlade til min kollega dernede."

Imidlertid var den gamle troldmand løbet til, og det første, han gjorde, var at få fat på slangen.

"Djuman! Djuman!" sagde han til den i en venligt bebrejdende tone.

Slangen rullede sig op, slap sit bytte, og bugtede sig hen ad jorden. Troldmanden greb den gesvindt i halespidsen, holdt den ud i strakt arm, og gik så rundt i kredsen og foreviste dyret, der vred sig og hvæsede, men ikke kunne komme op.

Det er Dem formodentlig ikke ubekendt, at en slange føler sig meget generet, så snart man tager dem i halen. Den kan ikke løfte sig op i mere end i det højeste en fjerdedel af sin egen længde og kan følgelig heller ikke bide den hånd, som holder den.

Et minut efter var slangen puttet ned i kurven og låget gjort forsvarligt fast. Hvorpå troldmanden gav sig i lag med den lille pige, som blev ved at skrige og sprælle. Han kom en smule hvidt pulver, som han trak frem under sit bælte, på såret, og mumlede så ind i øret på pigebarnet en eller anden besværgelse, der lod til at virke i en fart. Krampetrækningerne hørte op; hun tørrede sig om munden, tog sit silketørklæde, rystede støvet af det, bandt det igen om hovedet, rejste sig, og gik straks efter ud af kredsen.

Et øjeblik efter kom hun op på galleriet for at samle penge ind, og hendes ansigt og skuldre skaffede os af med adskillige franc-stykker.

Dermed sluttede forestillingen, og vi gik til bords.

Jeg havde en rigtig fortræffelig appetit og havde netop foresat mig, at jeg ville gøre et ordentligt indhug på en delikat ål med kold sennepssauce, da doktoren, som jeg var kommet til at sidde ved siden af, sagde at han kunne se, det var slangen fra før. Det var mig ikke muligt at få en eneste mundfuld ned mere.

Doktoren gjorde først dygtigt nar af mine fine fornemmelser; så forlangte han min portion ål og forsikrede mig, at slangen smagte brillant.

"De kan tro, de fyre, De så dernede, forstår sig på det," sagde han. "De lever i grotter ligesom troglodytter, sammen med deres slanger; de har kønne pigebørn, som De kunne se på den lille med de blå bukser. Der er ingen, der ved, hvordan det forholder sig med deres religion, men det er nogle snu krabater; jeg vil se at få gjort bekendtskab med deres sheik."

Ved bordet fik vi at vide, af hvad grund vi skulle på farten igen. Sidi-Lala blev skarpt forfulgt af oberst R..., og søgte at

slippe op i Marokkos bjerge.

Der kunne kun være tale om to veje. Den ene gik syd for Tlemcen, og han måtte så vade over Mulaia på det eneste sted, hvor det var muligt at komme frem over skrænterne; den anden vej førte over sletten nord for vort kantonnement. Der ville han træffe obersten med hovedstyrken af regimentet.

Vor eskadron havde ordre til at standse ham ved overgangen over strømmen, hvis han forsøgte at slippe bort ad den vej; men det var der meget lidt sandsynlighed for.

De ved, at Mulaia løber mellem to klippemure, og at der kun på et eneste sted er ligesom en slags snæver breche, hvor hestene kan slippe over. Jeg kendte meget godt stedet, og jeg forstår ikke, hvorfor man endnu ikke har fået lagt et blokhus der. Nok sagt, alt talte for, at obersten ville møde fjenden, og at vi ville få os en unyttig ridetur.

Kort før vi rejste os fra bordet, havde flere af Maghzens ryttere bragt depecher fra oberst R.... Fjenden havde taget stilling og lod til at have lyst til at slås. Han var blevet opholdt. Oberst R...'s infanteri ville nu jage ham på flugt.

Men hvor ville han flygte hen? Det var der ingen af os, som vidste, og vi måtte altså besætte begge vejene. Der kunne nemlig ikke være tale om en udvej, som ganske vist også stod ham åben, det vil sige at kaste sig ud i ørkenen: Derude ville nemlig snart både hans hjorde og hans *smala* sulte og tørste ihjel. Man kom overens om forskellige signaler, hvormed man kunne underrette hinanden om fjendens bevægelser.

Tre kanonskud fra Tlemcen skulle sige os, at Sidi-Lala viste sig på sletten, og vi for vort vedkommende havde raketter med, som kunde tilkendegive, hvis vi trængte til assistance. Efter al

sandsynlighed kunne man ikke få fjenden i sigte før ved daggry, og begge vore afdelinger havde flere timers forspring for ham.

Det var mørkt, da vi rykkede ud. Jeg kommanderede fortroppen. Jeg var træt og frøs; jeg tog min kappe på, slog kraven op, satte mig til rette i stigbøjlerne, og lod min hoppe roligt trave ud, mens jeg adspredt sad og hørte på vagtmester Wagners beretning om hans kærlighedshistorier, der havde fået en ulykkelig slutning, ved at den troløse var flygtet med hans hjerte, et sølvur og et par nye støvler. Jeg kendte historien i forvejen, og den forekom mig at være endnu længere end ellers.

Månen stod op, ligesom vi begav os på vej. Himlen var klar, men en fin hvid tåge drev hen over jorden, der så ud, som den var dækket med kradsuld. På denne hvide grund kastede månen lange slagskygger, og alle genstande fik et fantastisk udseende. Det ene øjeblik forekom det mig, at jeg så de arabiske rytteres vedetter. Når jeg kom nærmere, opdagede jeg, at det var blomstrende tamarisker; det næste øjeblik holdt jeg stille og syntes, jeg kunne høre signalskuddene. Wagner forklarede mig, at det var hovslagene af en hest.

Vi kom hen til vadestedet, og ritmesteren traf sine dispositioner.

Stedet egnede sig fortræffeligt til forsvar, og vor eskadron ville have været stærk nok til at standse selv et betydeligt korps. Ovre på den anden bred var der ganske stille.

Vi havde ventet temmelig længe, da vi pludselig hørte lyden af en galoperende hest, og kort efter så vi en araber på en pragtfuld ganger komme jagende hen imod os. På strudsefjerene i hans stråhat og på den broderede saddel, hvorved der hang en med koraller og guldblomster prydet *gebira*

kunne man se, det måtte være en høvding; vor fører sagde os, at det var Sidi-Lala i egen person. Det var en smuk, slank og kraftig ung mand, der styrede sin hest med vidunderlig færdighed. Han satte den i galop, kastede sin lange bøsse op i luften, og greb den igen, mens han tilråbte os Gud må vide hvad for hånsord.

Ridderlighedens dage er forbi, og Wagner bad om en bøsse, for at han *kunne pille marabout'en ned*, som han udtrykte sig; men jeg modsatte mig det, og for at det ikke skulle kunne siges, at franskmænd havde vægret sig ved at tage en kamp op med en araber, bad jeg ritmesteren, om jeg måtte ride over og prøve kræfter med Sidi-Lala. Ritmesteren sagde Ja, og jeg drev straks min hest ud i vandet, mens den fjendtlige høvding fjernede sig i kort galop for at komme udenfor skudvidde.

Så snart han så, jeg var kommet over, kom han jagende hen imod mig med geværet ved kinden.

"Tag Dem i agt!" råbte Wagner til mig.

Jeg er ikke synderlig bange for en rytters geværskud, og efter den *fantasia*, som Sidi-Lala netop havde opført, kunne hans bøsse desuden næppe give ild. Da han var kommet på tre skridts afstand fra mig, trykkede han af, men bøssen klikkede, som jeg nok havde tænkt mig. I samme nu kastede han imidlertid hesten omkring, og det i sådan en fart, så jeg i stedet for at jage ham min sabel i brystet kun traf hans flagrende burnus.

Men jeg var lige i hælene på ham, og idet jeg stadig holdt ham til højre for mig, drev jeg ham, enten han så peb eller græd, ud mod den stejle skrænt, som afgrænser floden. Han søgte

forgæves at knibe ud ved pludselige volter; jeg kom ham tættere og tættere ind på livet.

Efter få minutters rasende ridt så jeg pludselig hans hest stejle og ham rykke i tøjlerne med begge hænder. Jeg gav mig ikke stunder til at spørge mig selv, af hvad grund han gjorde den besynderlige bevægelse, men røg løs på ham ligesom en geværkugle og plantede min pallask lige midt i ryggen på ham, i samme nu, som min hoppes ene sko ramte hans venstre lår. Rytter og hest forsvandt; min hoppe og jeg styrtede bagefter.

Uden at vi havde lagt mærke til det, var vi kommet hen ved randen af en afgrund, og var styrtet ned. Mens jeg endnu svævede i luften – tanken farer hurtigt! – sagde jeg til mig selv, at araberens krop ville tage noget af stødet af for mig. Jeg så tydeligt nedenunder mig en hvid burnus med en stor, rød plet på: Der ville jeg falde, som det nu bedst kunne gå.

Springet var ikke så forfærdeligt, som jeg havde tænkt mig, da det heldigvis var højvande. Jeg fik en ordentlig dukkert, plaskede et øjeblik omkring aldeles bedøvet, og så ved jeg ikke, hvordan det gik, men pludselig stod jeg oprejst inde mellem nogle store rør på flodbredden.

Hvad der var blevet af Sidi-Lala og af hestene, ved jeg ikke. Jeg var gennemblødt, og mine tænder klaprede af kulde, mens jeg stod der i mudderet midt imellem to klippemure. Jeg gjorde et par skridt fremad, i håb om at finde et sted, hvor skrænten ikke var så stejl; men jo længere jeg kom frem, desto mere lodret og ufremkommelig syntes jeg, den blev.

Pludselig hørte jeg oven over mig hestetrav og klirren af sabelskeder, der stødte mod stigbøjler og sporer. Det var åbenbart min eskadron. Jeg ville råbe, men der kom ikke en lyd

frem af struben; ja naturligvis: jeg havde knust brystet, dengang jeg faldt.

Tænk Dem min situation! Jeg kunne høre mine folks stemmer, jeg kunne kende hver enkelt iblandt dem, men jeg kunne ikke råbe om hjælp. Jeg kunne høre, Wagner sagde:

"Hvis han havde ladet mig råde, ville han endnu have levet og være blevet oberst."

Så blev støjen mere utydelig og forsvandt – jeg hørte intet mere.

Lige oven over mit hoved hang der en stor trærod, og jeg tænkte, at hvis jeg blot kunne nå den, kunne jeg måske svinge mig op på skrænten. Med en fortvivlet anstrengelse fik jeg fat i den, og ... rtsch ... roden bugter sig og smutter ud af hånden på mig med en uhyggelig hvæsen ... Det var en uhyre stor slange ...

Jeg faldt ned i vandet; slangen gled imellem benene på mig og kastede sig ud i floden, hvor det forekom mig, den efterlod ligesom en ildstribe ...

Et minut efter havde jeg fået min åndsnærværelse igen, og det dirrende lysskær på vandet var der endnu. Det var, opdagede jeg, skæret af en fakkel. En snes skridt fra det sted, hvor jeg stod, så jeg et fruentimmer, som med den ene hånd øste vand af floden i en krukke, og som i den anden hånd holdt en brændende fyrrespån. Hun havde ingen anelse om min nærværelse.

Hun satte roligt krukken op på hovedet, og med faklen i hånden forsvandt hun mellem rørene.

Jeg fulgte efter hende, og kom hen til indgangen til en grotte.

Fruentimmeret gik ganske roligt videre og steg op ad en temmelig stejl skrænt, ad en slags trappe, som var hugget ind i

væggen til en uhyre stor sal. Ved skæret fra faklen kunne jeg se gulvet i denne sal, som ikke lå synderlig højt over vandfladen, men jeg kunne ikke se, hvor stor den var. Uden rigtig selv at vide hvad jeg gjorde, steg jeg op ad trappen bagefter fruentimmeret med faklen, og fulgte efter hende i passende afstand. Nu og da forsvandt hendes lys bag et eller andet klippehjørne og kom så lidt efter til syne igen.

Det forekom mig, at jeg svagt kunne skimte mørke indgange til store gallerier, som stod i forbindelse med den egentlige sal. Man kunne have troet, det var en underjordisk by med gader og tværgader. Til sidst standsede jeg, da jeg fandt det farligt at vove mig alene ind i denne umådelige labyrint.

Pludselig blev et af gallerierne neden under mig oplyst med et stærkt lys. Jeg så en mængde flammer, der ligesom sprang ud af klippesiderne, og som så stillede sig op i en lang procession. Samtidig begyndte der en monoton sang, som lignede arabernes ensformige mumlen, når de fremsiger deres bønner.

Straks efter opdagede jeg en stor flok, der bevægede sig langsomt fremad. I spidsen gik en sort, næsten nøgen mandsperson. En uhyre masse uredt hår strittede ud fra hans hoved; det hvide skæg, der faldt ned på brystet, stak grelt af mod den chokoladebrune hud, hvor der var indridset blålige tatoveringer. Jeg kendte ham øjeblikkelig igen. Det var troldmanden fra i eftermiddags! Og straks efter så jeg også ved siden af ham den lille pige, som havde spillet Eurydices rolle, pigebarnet med de smukke øjne, de atlaskes benklæder og det guldbroderede tørklæde om hovedet.

Kvinder, børn, mænd af alle aldre dannede resten af toget. Alle havde de fakler i hånden og alle var de i besynderlige,

stærkt spraglede kostumer, med kjortler, der slæbte efter dem, og høje huer. En del af huerne var af metal, og kastede lyset fra faklerne tilbage til alle sider.

Den gamle troldmand blev stående lige neden under mig; hele processionen standsede øjeblikkelig. Jeg stod omtrent en snes fod højere oppe, bag ved nogle store sten, hvorfra jeg håbede at kunne se alt uden selv at blive set. Lige for fødderne af oldingen så jeg, der lå en bred, næsten cirkelrund flise med en jernring i midten.

Han sagde nogle ord i et sprog, jeg ikke forstod, men som – det tror jeg nok, jeg tør sige – hverken var arabisk eller kabylisk. Et tov med taljer, der var hængt op et eller andet sted, faldt ned lige foran hans fødder; nogle af de tilstedeværende gjorde det fast til jernringen, på et givet signal trak tyve kraftige arme til på én gang, flisen, som lod til at være meget tung, løftedes op, og man skubbede det hen til siden.

Jeg så nu ligesom åbningen til en brønd, hvori vandet stod mindst en alen under randen. Vandet, siger jeg? Ja, jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde denne modbydelige væske, der var overtrukket med en regnbuefarvet slim, som på sine steder havde skilt sig ad og lod én skimte et sort, hæsligt mudder.

Troldmanden, der stod henne ved randen af brønden, havde lagt den venstre hånd på den lille piges hoved; med den højre gjorde han nogle forunderlige gestus, mens han midt under den almindelige andagt fremsagde en slags trylleformular.

Af og til hævede han stemmen, som om han kaldte på nogen. "Djuman! Djuman!" sagde han; men der kom ingen. Han blev imidlertid ved med at rulle med øjnene, skar tænder og udstødte hæse skrig, der ikke lød, som de kom fra et

menneskeligt bryst. Den gamle gøglers abekattestreger tirrede og irriterede mig; jeg kunne have haft lyst til at kaste ham en af de sten i hovedet, jeg stod og støttede mig til. Vist for tredivte gang havde han hylet sit "Djuman", da jeg pludselig så brøndens regnbuefarvede slim dirre og gynge; og ved dette tegn veg hele skaren tilbage; kun oldingen og den lille pige blev stående henne ved bredden af hullet.

Med et steg der op i brønden en blålig mudderboble, og frem af dette mudder dukkede der et uhyre stort, gulgråt slangehoved med fosforglinsende øjne ...

Uvilkårligt fo'r jeg tilbage; jeg hørte et svagt skrig og en lyd, som om et tungt legeme faldt i vandet ...

Da jeg igen så derned – der kunne vel være gået en halv snes sekunder – stod troldmanden alene henne ved randen af brønden, hvor vandet blev ved at boble. Ude mellem klatterne af det regnbuefarvede slim lå det tørklæde, som den lille pige havde haft om hovedet ...

Stenen bevægede sig allerede igen, og faldt ned over åbningen til det gyselige svælg. Så slukkedes på én gang alle faklerne, og jeg stod der i mørke; der var så gravstille, at jeg tydeligt kunne høre mit eget hjerte banke.

Så snart jeg havde fået samlet mig lidt oven på denne forfærdelige scene, besluttede jeg, at jeg ville se at komme ud af hulen igen; jeg svor ved mig selv, at hvis det lykkedes mig at slippe tilbage til mine kammerater, skulle jeg nok få dem med og komme at udrydde disse steders modbydelige beboere, både mennesker og slanger.

Det gjaldt blot om at finde vej; jeg var, så vidt jeg kunne skønne, gået omtrent hundrede skridt ind i hulen, og havde

hele tiden haft klippemuren på højre hånd.

Jeg gjorde omkring, men så ikke spor af lysning, der kunne antyde, hvor indgangen til hulen var; nå, det var sandt, – den gik jo heller ikke i lige linje, og desuden var jeg jo blevet ved at stige opad, lige siden jeg forlod flodbredden. Med venstre hånd famlede jeg mod klippemuren, i den højre havde jeg min sabel, og således undersøgte jeg terrænet, mens jeg langsomt og forsigtigt bevægede mig fremad. Nu havde jeg gået et kvarter, tyve minutter … en halv time måske, men der kom ingen indgang.

Jeg begyndte at blive urolig. Skulle jeg måske, uden at jeg havde lagt mærke til det, have forvildet mig ind i et eller andet sidegalleri i stedet for at vende tilbage ad samme vej, som jeg var kommet …?

Jeg blev ved med at gå, og famlede frem for mig langs klippemuren, da jeg på én gang i stedet for den kolde sten følte en portiere, som gav efter for trykket af min hånd. En lysstråle trængte ud til mig. Med endnu større forsigtighed og ganske lydløst trak jeg tæppet til side, og stod pludselig i en lille entré; den førte ind til et stærkt oplyst værelse, hvortil døren stod åben. Jeg kunne se, at værelset var betrukket med stoffer, hvori der var broderet silke- og guldblomster. Jeg skimtede et tyrkisk tæppe og enden af en fløjlssofa. På tæppet lå der en tyrkisk pibe af sølv samt røgelseskar. Kort sagt, det var et luksuriøst udstyret værelse, møbleret efter arabisk skik.

Jeg listede mig hen til døren. En ung kvinde sad på hug på sofaen; ved siden af hende stod der et lavt lille bord af mosaik, og på bordet en stærkt forgyldt bakke med kopper, flakoner og blomsterbuketter.

Idet man trådte ind i dette underjordiske boudoir, blev man beruset af jeg ved ikke selv hvad for en vidunderlig parfume.

Alt i dette værelse åndede vellyst; alle vegne fra tindrede guld, kostbare stoffer, sjældne blomster og brogede farver mig i møde. Den unge kvinde lagde i førstningen ikke mærke til mig; hun sad med bøjet hoved og lod med en tankefuld mine de gule ravperler på en lang rosenkrans glide mellem fingrene. Det var en komplet skønhed. Hendes træk lignede det ulykkelige barns, jeg for lidt siden havde set, men de var skarpere, mere regelmæssige, mere vellystige. Hendes ravnsorte hår faldt bølgende som en kongekåbe ned over hendes skuldre og sofaen, ja nåede næsten helt ned til gulvtæppet. En gennemsigtig silkeskjorte med brede sømme forrådte halvt et par vidunderlige arme og en mageløs hals. En fløjlsvest, der var besat med guldlidser, sad stramt om livet, og de korte blå atlaskes benklæder viste en fortryllende lille fod, hvorpå der hang en forgyldt tyrkisk tøffel, som hun med yndefuldt skælmeri lod danse op og ned.

Mine støvler knirkede; hun løftede hovedet og fik øje på mig.

Hun rørte sig ikke af pletten og lod ikke til i mindste måde at blive forbavset ved at se en fremmed mand med sabel i hånden trænge ind i hendes værelse; men hun klappede i hænderne af glæde og gjorde tegn til mig, at jeg skulle komme nærmere. Jeg hilste på hende ved at lægge den ene hånd først på hjertet og så på panden, for at vise hende, at jeg var inde i den tyrkiske etikette. Hun smilede og strøg med begge hænder håret bort, som dækkede sofaen; det var det samme som at sige, at jeg skulle sætte mig ved siden af hende. Det forekom mig, som om alle Arabiens parfumer duftede mig i møde fra dette dejlige hår.

Jeg satte mig med en beskeden mine på den yderste kant af sofaen, men lovede mig selv, at jeg snart skulle rykke nærmere. Hun tog en kop på bakken, holdt i dens filigran-underkop, skænkede den fuld af kaffe, nippede til den, og bød så mig den.

"Ah Roumi! Roumi! ... – Vi skal dræbe slangen, ikke sandt, hr. løjtnant?"

Ved de ord spærrede jeg øjnene op på vid gab. Den unge kvinde havde et par uhyre store knebelsbarter, det var underofficer Wagners livagtige billede ... I virkeligheden stod Wagner foran mig og præsenterede mig en kop kaffe, mens jeg, bøjet frem over min hests hals, stirrede forbløffet på ham.

"Nå, vi har nok fået os en lille skraber, hr. løjtnant! Ja, nu er vi ved vadestedet og kaffen er koghed."

Kristian Ring: Om Prosper Mérimée

I eftersommeren 1870 kunne beboerne i den lille by Cannes i Sydfrankrig, bekendt for sit milde klima, når de spadserede i byens omegn, møde en tavs og affældig skikkelse, som på sine ture altid blev ledsaget af to ældre engelske damer. Tilsyneladende var det en stor særling; han søgte ingens omgang og lod ikke til at have interesse for noget som helst. Han vandrede ofte til en hytte, som lå en halv mils vej borte, for at bringe føde til en kat; en anden beskæftigelse, der optog hans tid, bestod i at fange fluer, som han fodrede et tamt firben med. Det var hans yndlinge, de eneste væsener, han syntes at bryde sig om. Denne mand, som mange måske ville kalde vraget af et menneske, var Frankrigs store prosaforfatter Prosper Mérimée. Var den dybe tilbøjelighed til tvivl og mistillid og den stærke kølighed, der så kendeligt fremtrådte i Mérimées væsen, da efterhånden, som det kunne ventes, slået over i et sløvt tungsind og en fuldkommen ligegyldighed? For verden så det således ud. Men en dag i september samme år lå denne mand på sit dødsleje. Han klagede ikke og havde ikke mange ord. Han bad om pen og papir og skrev med vanskelighed efterstående linjer:

"Kære veninde, jeg er meget syg, så syg at det holder hårdt at skrive disse par ord. Der er dog en smule bedring. Jeg håber, at jeg snart kan skrive Dem mere udførligt til. Vær ulejliget med

hjemme hos mig i Paris at hente Madame de Sévignés breve og en Shakespeare Note 43). Jeg skulle selv have ladet dem bringe hjem til Dem, men nu er jeg borte. Farvel, jeg sender Dem den kærligste hilsen."

To timer efter var han død.

De dybe og oprindelige træk i vort væsen mægter tiden ikke at udviske. Mérimées afgjort skeptiske natur var kendt af alle. Hans kærlige hjertes stærke trang til trofast hengivenhed kun af nogle enkelte, helt måske kun af hin ene ubekendte, til hvem de nyligt anførte linjer var rettet. Det er let at indse, at hans skepsis og hans hjerte ofte måtte komme i strid med hinanden; den brevveksling, offentliggjort i 1874 under titlen "*Lettres à une inconnue*", som ender med det ovenstående lille brev, bærer ikke få spor heraf. I ydre henseende frembød Mérimées liv nok af medgang. Men hvad vi forstår ved et lykkeligt menneske, har han næppe været.

Hans livsløb i borgerlig henseende er snart fortalt. Han blev født i Paris den 28. september 1803. Faderen var den ikke ubekendte maler L. Mérimée. Han fik en omhyggelig opdragelse; sin første uddannelse modtog han i kollegiet Charle-Magne. Som universitetsstudium valgte han retsvidenskaben. Han nåede at blive advokat, men har aldrig ført nogen sag. Han søgte og fik en plads under administrationen. Hans higen efter kundskab førte ham på samme tid ud over fagvidenskabens snævre grænser. Han lagde sig navnlig efter sprog, og med et gedigent kendskab til latin og græsk forenede han en sjælden dygtighed i engelsk, spansk og italiensk. Sine sprogstudier fortsatte han bestandig i sit senere liv. Russisk var han i høj grad fortrolig med. Det er bekendt, at

han fra dette sprog fortræffeligt har oversat flere ting af Pusjkin og andre russiske digtere. Selv i rene specialiteter på dette område var han hjemme. Han talte *calo* så flydende, at han forbavsede de spanske sigøjnere. På embedsbanen skred han jævnt fremad. Efter julirevolutionen 1830 gjorde handelsministeren grev d'Argout Mérimée til sin sekretær; kort efter forfremmedes han til kontorchef i Marineministeriet. 1831 efterfulgte han Vitet på posten som inspektør for de antikke og historiske mindesmærker i Frankrig, og dette embede, hvor hans sproglige og arkæologiske kundskaber ret kom ham til nytte, beklædte han siden lige til sin død, på en ganske kort afbrydelse nær, da han atter trådte tilbage til sin ministerielle stilling. Dels i embeds medfør, dels af tilbøjelighed foretog han hyppigt rejser; foruden de vigtigste egne i Frankrig og Korsika havde han besøgt England, Spanien, Italien og Grækenland. Selv i Orienten har han været. Ikke alene videnskaben, men også hans digteriske arbejder har høstet rig frugt heraf. På en rejse, som han i 1840 foretog i Spanien, lærte han den daværende grevinde af Montijo, Frankrigs senere kejserinde, at kende. 1844 efterfulgte han Nodier som medlem af det Franske Akademi. Under det andet kejserdømme, i hvis fortrolige og snævrere omgang Mérimée blev optaget, steg han hurtigt til høj værdighed. I 1853 udnævntes han til senator, 1860 blev han Kommandør af Æreslegionen, og på Napoleonsdagen 1866 Storofficer. Han overlevede dets fald og så Frankrigs ulykke i 1870.

I dette liv er der ikke meget, der minder om digteren. Det er en rolig, næsten filistrøs, fremskriden på den jævne vej, der fører til borgerlig anseelse og velvære. Og når man tager et af de

ikke få historiske og arkæologiske arbejder, der foreligger fra Mérimées hånd, for sig, spores lige så lidt til, at de er skrevet af forfatteren til "*Chronique du Règne de Charles IX*" og til "*La Venus d'Ille*". De er grundige, men tørre. De røber en sagkundskab, som er priselig, og omhu og nøjagtighed for at fremstille alt faktisk, der kan belyse det emne, som behandles, men forfatteren har holdt sin fantasi og personlige tilbøjelighed i de strammeste tøjler og ikke tilladt dem at tale det mindste ord med. Det ser næsten ud, som om videnskaben og kunsten har ført en bestandig kamp om denne store ånd. Måske lå der noget arveligt heri. Hos faderen gik den videnskabelige forskning af med sejren. Han opgav kunsten for at hellige sig til kemiske studier over farverne og har skrevet et stort arbejde om dette emne. For sønnens vedkommende kan vel det modsatte siges at være sket. Historikeren indtager ikke her den samme rang som digteren. Dog må det ikke glemmes, at Mérimées historiske hovedværk er gået tabt. Han syslede så godt som hele sit liv igennem med at skrive en *Cæsars Historie*. Manuskriptet var fuldt færdigt. Men idelig og idelig gennemså og rettede han det på ny. I denne tilstand lå det i hans bolig i Paris 1871, da kampen mellem Kommunen og Versaillestropperne lod det, som så meget, gå op i flammer. Et fragment "*Essai sur la guerre sociale*", som Mérimée 1842 lod trykke og omdele til sine venner, er dog bevaret.

(Béranger var blandt disse venner. I hans takkeskrivelse, som fandtes blandt Mérimées efterladenskaber, findes følgende karakteristiske ytringer: --- "Jeg har læst to tredjedele af Deres bog. Sandelig en lærd bog for mig. Jeg må beundre Deres grundighed, Deres kundskaber og Deres tålmod. Men ved De vel, at jeg næsten bliver urolig ved at se Dem så lærd. Jeg tænker på Deres fortræffelige fader, som gav afkald på de lykkelige anlæg, han havde for kunsten, for at hengive sig til kemiske studier. Sæt nu, at De for alt det historiske

krammeri gik hen og glemte Clara Gazul, Chronique og novellerne. Begå dog ikke en sådan dårskab.")

I modsætning hertil skriver Thiers i en anden, ligeledes bevaret, lille billet: "Jeg takker Dem for Deres bog. Jeg sætter den romerske historie over enhver anden, og jeg misunder Dem Deres stof og Deres måde at fremstille begivenhederne på," – – –.)

Den berørte iøjnefaldende forskel mellem hans videnskabelige og digteriske arbejder antyder et fremtrædende træk i Mérimées natur: Hans overordentlige evne til at beherske sig selv og sit stof. I videnskaben gælder det kendsgerningen og sandheden. Mérimée søger dem og lader intet, som måske kunne føre ham bort fra den strenge forsken, få indpas. I det borgerlige liv skal man være som andre. Mérimée var den fine dannelse og fuldkomne anstand fra top til tå, en gentleman, ja selv en hofmand, rolig, behersket og forekommende; han kuede på dette gebet sin fantasi og sin følelse, og viljen regerede som overhoved over hans oprindeligt varme, heftige og lidenskabelige natur. Men trods denne sjældne evne til efter arbejdets art skiftevis at lade videnskabens og kunstens fordringer ske fyldest, og til efter forholdenes krav samvittighedsfuldt at udføre sin embedsmæssige gerning og opfylde hofmandens trættende pligter, kunne det ikke være andet, end at han stundom måtte have en tyngende fornemmelse af, at denne spredning og splittelse af hans kræfter gjorde det umuligt for ham helt at ofre sig til digtningens muse, som dog var hans stille kærlighed og forborgne afgud.

I sine senere år følte han navnlig dette stærkt. I et brev fra 1860 skriver han: "Jeg har nylig fabrikeret en stor rapport om bibliotekerne i Paris. Jeg tror, at det er derfor, jeg er blevet så syg. Jeg spilder min tid med at beskæftige mig med ting, som

ikke har nogen interesse for mig. Jeg har stundom lyst til at skrive en roman førend jeg dør, men snart er det modet, som mangler mig, og til andre tider, når jeg ret føler mig oplagt, bebyrder man mig med dumme administrative forretninger".

I hans ungdom tyngede disse forretninger ham ikke, og hans første litterære arbejder bærer visselig heller intet mærke heraf. I 1825 udkom i Paris en lille bog, *"Theatre de Clara Gazul"*. Udgiveren kaldte sig Joseph l'Estrange og meddelte læserne, at bogen var oversat fra spansk, og at dens forfatter eller rettere forfatterinde var en ung skuespillerinde, Clara Gazul, som på grund af gejstlighedens forfølgelser var blevet nødt til at flygte fra sit fødeland til England. Den virkelige forfatter havde intet forsømt for at gøre mystifikationen så fuldstændig som mulig. Enkeltheder om stykkernes foregivne opførelse i Madrid var anført. Mérimée havde endog til bogen ladet tegne et portræt af en spanierinde i mantille med blottede skuldre, i hvis ansigtstræk den opmærksomme betragter dog skal have kunnet genfinde den toogtyve-årige forfatters egne. Indholdet var karakteristisk nok. Fantasi og lidenskab tumler sig i den fuldstændigste ubundethed. Stoffet for de enkelte stykker er af den vildeste beskaffenhed. Enhver art af forbrydelse bliver skildret med virtuositet, og det synes at være digteren en fornøjelse at vise sine af konveniensen så stærkt afhængige landsmænd, hvorledes folk af varmere blod og med livligere og kraftigere sanser føler og handler. Romantismen havde netop løftet sin fane mod den klassiske digterskole, og Mérimée begynder som komplet romantiker.

I sit næste arbejde "*La Guzla*", 1827, viser Mérimée den samme tilbøjelighed til at mystificere publikum og til at kæmpe

mod klassikerne. Bogen foregaves at indeholde et udvalg af illyriske poesier, indsamlet i Dalmatien, Bosnien m.m.; den blev hemmeligt trykt i Strasbourg og forsynet med noter og et portræt, der skulle forestille guzla-spilleren, Hyacinthe Maglanovich, hvis levned ligeledes i et bogen ledsagende forord blev fortalt. I en senere udgave af bogen, 1840, skriver Mérimée: "Ved det Herrens år 1827 var jeg romantiker. Vi sagde til klassikerne: 'Eders grækere er slet ikke grækere og Eders romere slet ikke romere, I har ikke begreb om at give Eders skildringer lokalfarve, og uden lokalfarven er der ingen redning." Mérimée havde afgjort held med sig. Mystifikationen lykkedes fuldstændig, og hans lokalfarve blev taget for ægte. En tysk lærd sendte ham endog to store bind af slaviske poesier og tillige hans *Guzla* oversat til tysk og på vers, hvad den lærde mand meddelte Mérimée havde været ham let, for under den franske prosa havde han uden vanskelighed opdaget det originale illyriske metrum. Mérimée føjer ganske tørt her til den bemærkning, at man jo ved, at tyskerne opdager såre meget. "Mit held," fortsætter han, "forvirrede mig ikke. Jeg kunne rose mig af at forstå mig på 'lokalfarven', men fremgangsmåden forekom mig så simpel, så let, at jeg begyndte at nære tvivl om samme farves fortræffelighed, og at jeg tilgav Racine, når han havde civiliseret de vilde helte hos Sofokles og Euripides."

At Mérimée ikke vedblivende sluttede sig til den romantiske skole kan ikke forundre. Både hans natur og hans udvikling måtte føre ham bort fra denne retning. Det lyriske og subjektive var mindre stærkt fremtrædende i hans digternatur. Det er for så vidt betegnende nok, at Mérimée aldrig har

skrevet et vers. Den umiddelbare begejstring og personlige henrevethed, som denne kunstform kræver, var hans væsen fremmed, og den farlige nærhed, hvori det sublime jo siges at stå til det latterlige, måtte for ham, der, hvis han frygtede noget, frygtede latteren, være afskrækkende nok til at holde ham borte fra ethvert forsøg af den art. Han var en stærkt kritisk, objektiv og iagttagende ånd. Handling og kendsgerning øvede større tiltrækning på ham end teorier. Han troede mindre på følelsen end på lidenskaben og skjulte gerne den første under ironiens form. Hans grundige, udstrakte kendskab til græsk og latinsk litteratur kunne heller ikke andet end danne en heldig modvægt mod romantismens indflydelse og bevare ham for at tage del i dens udskejelser. Omslaget lod ikke længe vente på sig. To år efter "*La Guzla*", 1829, udkom "*Mateo Falcone*", typen på den Mérimée'ske novelle. Han er ikke længere romantiker, han er realist. Novellen er den adækvate kunstform for en forfatternatur som Mérimées. Alt, form, behandlingsmåde og valg af stof er her ejendommeligt og et spejltro billede af hans digterpersonlighed. Han har umiskendeligt noget ved sig af den fornemme amatør, der ikke skriver for at skrive [Note 44)]. Fremstillingen, så vel i denne som i alle hans noveller, er kort og sammentrængt. Sproget er korrekt og elegant – fuldstændig en akademikers – nye selvopfundne udtryk og vendinger skyr han med bestemt ulyst; men hans stil er lige så energisk, sluttet og kraftig som regelmæssig og ædruelig. Af deklamation findes der ikke spor. I en skildring som "*Mateo*" er fortællekunsten bragt til sin højeste tinde. Her er ikke et overflødigt ord. Det brogede romantiske farvespil er borte. Den i novellerne hyppigt fremherskende mørkladne

kolorit – en naturlig følge af sujettets beskaffenhed – har kun få toner. Det er denne stil, som Victor Hugo, engang dens fortrin blev bragt på bane, affærdigede med ordene: "Ja vist, sådan skriver man, når man har en dårlig mave." Men det er den samme stil, der foranledigede den store romantiker til i et anagram over Mérimées navn at betegne ham som Frankrigs første prosaforfatter.

Med fast hånd og en sikkerhed, som aldrig svigter, tegner Mérimée sine karakterer. Det træffer måske næsten bedre, om man sagde, at han hugger dem ud. Og i reglen danner han dem også af et materiale så stærkt og varigt som marmor og bronze. Sjældent bliver han stående ved individet, som sådant. Han fører gerne sine personer tilbage til racen. Man erindrer således *Mateo* og *Carmen*. De vinder herved i uforgængelighed. De bliver typer, og typer, som er tilforladelige. For studerekammeret var kun hans værksted, fra livet tog han sine motiver og gav dem med den højeste kunst virkelighedens fulde præg. En række skildringer som de, der i "*Carmen*" gives af sigøjnerne og smugler- og banditlivet i Spanien, er ikke hentet fra bøger alene. Mérimée har færdedes mellem disse folk. Han siger selv et sted i et brev til sin "Ubekendte", at han noget nær føler sig mest tilpas i en *venta* sammen med spanske mulæseldrivere og bønderpiger. De franske saloner og livet der kendte han for godt, der bar han maske og lukkede sig tæt inde i den høflige ironis skærmende rustning. Her var han mellem naturmennesker, selv anonym, og kunne aflægge sin skepsis og sin forbeholdenhed. Til gengæld skildrer han dem for sine civiliserede medborgere med lige så stor troskab som sympati.

På lykken tror Mérimée langt mindre end på ulykken. De fleste af hans novellistiske skildringer får et tragisk udfald. Hans tilbøjelighed til at vælge sørgelige, stundom fantastisk-rædselsfulde, sujetter forlod ham aldrig. "*Lokis*", der udkom et årstid før han døde, og som danner et slags pendant til "*Venus fra Ille*" – giver bevis for dette ret karakteristiske træk hos Mérimée. "*Venus*" er for øvrigt en prøve på, i hvilken grad Mérimées kundskabsrigdom og fantasistyrke gensidigt støttede hinanden, og hvor fuldendt resultatet af disse forskelligartede kræfters samvirken er blevet. Når man læser den til det yderste detaljerede beskrivelse over den sælsomme Venusstatue, en beskrivelse, der bærer hele virkelighedens præg, må det forbavse, når Mérimée i et brev til en ven (1847) fortæller: "Venus fra Ille har aldrig eksisteret, og indskrifterne er fabrikeret *secundum artem* ved hjælp af Muratori og Orelli." Men netop dette, at Mérimée med hele en tvivlende naturs mistillid har bygget sine arbejder på den solide kundskabs og nøjagtige erfarings faste grund og valgt sig det varigste materiale, har givet disse arbejder uforgængelighedens værd.

Af nærbeslægtede årsager finder man i hans poetiske arbejder ikke umiddelbart fremstillede konflikter af social eller religiøs natur. Disse emner stod for Mérimée, som alt for meget tilhørende tiden og i deres form skiftende med denne. På deres område var han den store skeptiker. Hvilket tvivlsomt værd måtte ikke en sådan natur, der havde set det første kejserdømme gå til grunde, bourbonerne vende tilbage, igen fordrives og afløses af borgerkongen, republikken detronisere denne for selv at ende med et nyt kejserdømme, tillægge sociale reformer. Den menneskelige natur i sin oprindelighed, og kun

denne oprindelighed havde værdi for ham, ville bestandig blive de samme. Han tillagde hverken de politiske eller de religiøse institutioner nogen synderlig indflydelse i denne henseende, lige så lidt til det bedre som til det værre. Bag de vekslende institutioner så han de menneskelige drifter og lidenskaber gøre sig gældende uforanderlige og på samme måde. Han vidste, at religionen båres af præsterne, og at præsterne var mennesker. Han ironiserede fint med disse mennesker. Skildringen af fader Aubain, den unge landsbypræst, i hvem den store dame fra Paris, halvt for tidsfordriv og halvt af tilbøjelighed, forelskes, og som på sin side benytter sine store sorte øjne og sit tungsind over en ungdomskærlighed til at fængsle denne dame; der så får betænkeligheder på grund af sin stand og fint benytter sig af lejligheden til at skaffe sig et lunt og godt kald; denne skildring, der er lige så moderat som overlegen, rokker måske mere ved den gamle fæstning end mangt et direkte angreb. Selv var Mérimée afgjort irreligiøs. Det kunne more ham i privatlivet at føre dette punkt på tale, som da han en aften i et selskab med stort behag, og imens han kom sukker i sin te, udbredte sig over, hvilken behagelighed det var for ham, at han aldrig var blevet døbt, men det kunne også træffe sig, at han var pirrelig på dette område. Det fortælles således, at da kejserinde Eugénie en aften i Fontainebleau blev ønsket til lykke på grund af al den velsignelse, som Forsynet lod hende, den kejserlige familie og Frankrig blive til del, og i den anledning udbrød: "Men der mangler mig dog en ting; det er at se Mérimée omvende sig", svarede denne, som sad ved et lille bord og tegnede: "Ah, Deres Majestæt, altid personligheder!" Og han rejste sig, tog sin hat, hilste og gik.

Mérimée var ugift. Der siges, at han har været farlig for damerne. Den elegante fintdannede verdensmand, der færdedes i pariserlivets bedste kredse, og hvis berømmelse som forfatter åbnede ham alle døre, må vel også have øvet en stærk magt over det svage køn, der så villigt yder berømtheden og talentet sin tribut, og som ægges til at gå på opdagelse efter følelsen og hjertet, hvor disse skjuler sig under den kølige anstands og lette høfligheds dækkende skjold. En samling breve fra Mérimée, "*A une autre inconnue*", udkommet i 1875, giver en ret god forestilling om ham som den slebne, hofmæssige kavaler. De er skrevet med en pen, hvis smidighed og elegance er beundringsværdig – man genkender "*Fader Aubain*"s forfatter – men antyder for øvrigt intet erotisk forhold. Det første brev i samlingen daterer sig ganske vist også fra 1865 og er altså skrevet i forfatterens to og tresindstyvende år. Skulle hans mening om kvinden have fundet sit udtryk i mottoet over fortællingen "*Carmen*":

"Kvinden er idel ufred, hun har kun to smukke øjeblikke, det ene, når hun elsker, det andet, når hun dør."

Brevene til den ubekendte peger på det modsatte. De viser hans bløde, kærlige sind, som han tog sig så vel i agt for at røbe til daglig; her er fuldt op af trofast hengivenhed og deltagende bekymring, her er unægtelig heller ikke få udslag af hans tvivlende mistillid, men hans hjerte har i dette forhold overvundet hans skepsis. Lad være, at han ellers i sit liv har vurderet kvinden for ringe, i disse breve har han givet kønnet oprejsning. Tiden rokkede ikke ved dette forhold; den kærlighed og det venskab, der taler ud fra hine blade, varede i tredive år og blev ved til hans dødsdag. Det gør mindre til sagen

at blive betragtet som blaseret og som en utilgængelig og kølig natur, fordi man har troet det nødvendigt – og det er vist en vemodig sandhed – at iføre sig dette panser som et værn for sine bedste og dybeste følelser. Men det er en sjælden lykke, der næppe købes for dyrt, at bevare hjertets friskhed og varme til dets sidste slag. Den lykke opnåede Mérimée.

Om "Fortællinger og skitser"

Forfatter: Prosper Mérimée (1803-1870).

Førsteudgaver, oversættere mm.:

- ***Mateo Falcone:*** *Mateo Falcone, Mœurs de la Corse*, i *Revue de Paris*, maj 1829. – Efter "*Prosper Mérimée: Udvalgte Noveller*", Andr. Fred. Høst og Søns Forlag, 1877. Oversat af Kristian Ring (1845-1920).
- ***Carl den Ellevtes syn:*** *Vision de Charles XI*, i *Revue de Paris*. – Efter "*Oversættelse af nogle udvalgte Stykker af Prosper Mérimée*", Chr. Steen og Søn, København 1850. Oversat af Ole Christian Borch ((1799-1883).
- ***Redoutens indtagelse:*** *L"Enlèvement de la redoute*, i *Revue française*, september 1829. – Efter "*Oversættelse af nogle udvalgte Stykker af Prosper Mérimée*", Chr. Steen og Søn, København. 1850. Oversat af Ole Christian Borch ((1799-1883).
- ***Tamango:*** *Tamango*, i *Revue de Paris*, oktober 1829. – Efter "*Tamango*". Udvalget for Folkeoplysning, København 1879. Oversat af Frederik Winkel Horn (1845-1898)
- ***Federigo:*** *Federico*, i *Revue de Paris*, november 1829. – Efter *Kjøbenhavns Flyvende Post*, 12. og 15. november 1830. Oversætter ikke oplyst.

- ***Toledos perle:*** *Romance imitée de l'Espagnol: La Perle de Tolède*, i *Revue de Paris*, december 1829. – Efter "*Oversættelse af nogle udvalgte Stykker af Prosper Mérimée*", Chr. Steen og Søn, København 1850. Oversat af Ole Christian Borch (1799-1883).
- ***Den etruriske vase:*** *Le Vase Étrusque*, i *Revue de Paris*, januar 1830. – Efter "*Prosper Mérimée: Udvalgte Noveller*", Andr. Fred. Høst og Søns Forlag, 1877. Oversat af Kristian Ring (1845-1920).
- ***Rondinos historie:*** *Histoire de Rondino*, i *Le National* 19. februar 1830. – Oversat af Kim N. Jensen (1955-).
- ***Falsk spil:*** *La Partie de Trictrac*, i *Revue de Paris*, juni 1830. – Føljeton i dagbladet "*København*" 14.-20. december 1896. Oversætteren er ikke oplyst i avisen.
- ***Dobbelt fejltagelse:*** *La Double Méprise*, H. Fournier, Paris 1833. – Oversat af Kim N. Jensen (1955-).
- ***Don Juan:*** *Les Âmes du purgatoire*, i *Revue des Deux Mondes* 15. august 1834. – Dansk udgave A. Christiansens Forlag, København–Kristiania, 1899. (I serien "*Christiansens Miniaturbibliothek*"). Oversat af Carl Michelsen (1842-1911).
- **Venus fra Ille:** *La Vénus d'Ille*, i *Revue des Deux Mondes* maj 1837. – Efter "*Prosper Mérimée: Udvalgte Noveller*", Andr. Fred. Høst og Søns Forlag, 1877. Oversat af Kristian Ring (1845-1920).
- **Arsène Guillot:** *Arsène Guillot*, i *Revue des Deux Mondes* 15. marts 1844. – Dansk udgave A. Christiansens Forlag, København–Kristiania, 1899. (I serien

"*Christiansens Miniaturbibliothek*"). Oversat af Carl Michelsen (1842-1911).

- ***Pastor Aubain***: *Abbé Aubain*, i *Le Constitutionnel* 24. februar 1846. – Dansk udgave A. Christiansens Forlag, København–Kristiania, 1899. (I serien "*Christiansens Miniaturbibliothek*"). Oversat af Carl Michelsen (1842-1911).
- ***Lokis:*** *Le Manuscrit du professeur Wittembach*, i *Revue des Deux Mondes* 15. september 1869. – Oversat af Kim N. Jensen (1955-).
- ***Det blå værelse:*** *La Chambre bleue*, i *L'Indépendance Belge* 6.-7. september 1871 (*tidligere privattryk fraregnet. Novellen er skrevet i 1866 "som underholdning for kejserinde Eugènie".*). – Efter *Lolland-Falsters Stiftstidende* 8. oktober 1871. Oversat af "G.L."
- ***Il vicolo di Madama Lucrezia:*** *Il Viccolo di Madama Lucrezia*, i *Dernières nouvelles de Prosper Mérimée, de l'Académie Française*, Michel Lévy Frères, Paris 1873. (*Novellen er egentlig skrevet i 1846, men blev ikke udgivet i Mérimées levetid.*) – Føljeton i dagbladet *Fædrelandet* 9.-11. marts 1876, oversat af "H.W."
- ***Djuman:*** *Djoûmane*, i *Le Moniteur universel* 9.-12. januar 1873. – Efter "*Fra fremmede Forfattere. Skitser og skildringer*", Kbh. 1875. Oversat af Vilhelm Møller (1846-1904).
- ***Kristian Ring: Om Prosper Mérimée:*** Efter "*Prosper Mérimée: Udvalgte Noveller*", Andr. Fred. Høst og Søns Forlag, 1877. Oversat af Kristian Ring (1845-1920).

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside: Efter illustration til "*La Double Méprise*" af Gustave Fraipoint (1849-1923): "*Julie dækkede hurtigt sine skuldre*".

ISBN 978-87-7979-797-0

1. ebogsudgave

© 2022 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1: **Caporal:** kaldtes i tidligere tid de mænd, som de korsikanske kommuner valgte til deres anførere, når de gjorde opstand mod deres lensherrer. Nu om stunder betegner man undertiden endnu på denne måde en mand, som ved grundbesiddelse, slægt- og familieforbindelser udøver en vis indflydelse og faktisk myndighed i en pieva eller et kanton. Korsikanerne inddeles efter gammel skik i fem kaster: De adelige (som dels benævnes Magnificenser, dels Signori), caporalerne, borgerne, almuen og de fremmede.

Note 2: **Bandit:** Ordet er ensbetydende med fredløs

Note 3: **Korsikanske jægere:** Et af den stedlige regering oprettet korps, som i forening med gendarmeriet er bestemt til at håndhæve ordenen.

Note 4: **Guldkraver:** Jægernes uniform var brun med gul krave.

Note 5: **Carchera:** Bælte af læder, som tjener til patrontaske.

Note 6: **Goddag, brorlil:** *Buon giorno, fratello*, korsikanerens sædvanlige hilsen

Note 7: **Ibenholtshandlerne:** Således kaldte negerhandlerne sig selv. – Efter Napoleons fald arbejdede England i mange år på at få de øvrige magter til at afskaffe slavehandelen. Selv efter at have bundet sig dertil med traktater, var der flere regeringer, som så gennem fingre med, at deres undersåtter i smug drev slavehandel; Danmark havde allerede i 1792 forbudt denne handel. Overs.anm.

Note 8: Originalen findes i Revue de Paris, 8. bind. Forfatteren siger, at man i dette folkesagn, som i så mange andre fra samme egn, bemærker en bizar blanding af den græske mytologi med de kristelige dogmer og en skildring af livet, således som det var i middelalderen.

Note 9: **Almée:** Ægyptisk danserinde og musiker. *Red.anm.*

Note 10: **Porten:** Den høje port, eller blot Porten var en betegnelse for regeringsmagten i det osmanniske rige. *Red.anm.*

Note 11: **... L'honneur singulier, etc.:** ... En mageløs lykke at være nummer to. *Overs.anm.*

Note 12: **Lettres Persanes:** Brevroman af Montesquieu. *Overs.anm.*

Note 13: **Min onkel Tobys Lillibuléro:** Lillibuléro er en march af Henry Purcell (1659-1695), som var meget populær under revolutionen i 1688 (og i mange andre sammenhænge lige siden). I Laurence Sternes "Tristram Shandy" fløjter "onkel Toby" melodien, når han mener, noget er så langt ude, at man ikke kan undlade at sige imod. *Overs.anm.*

Note 14: **P.P.C.:**"Pour prendre congé" ~ Jeg rejser bort. *Overs.anm.*

Note 15: **Comme avec irrévérence/ Parle des dieux ma ménagère!:** Med hvilken mangel på ærbødighed/ Taler ikke min ægtefælle om guderne. *Overs.anm.*

Note 16: **Quid dicis, doctissime:** Hvad siger min lærde kollega? *Overs.anm*.

Note 17: **Manibus etc.:** Bringer et overflødigt offer af liljer.

Note 18: Det skal du komme til at betale

Note 19: **Tetanos:** Stivkrampe.

Note 20: **Jacques Amyot:** Fransk biskop, forfatter og oversætter, 1513-1593. *Red.anm.*

Note 21: **Addio, Teresa, etc.:** Farvel, Terese! Når jeg kommer hjem, fæster jeg dig som brud.

Note 22: **O Melibæe ... etc:** Min ven Melibæus, dette rolige liv har vi en Gud at takke for.

Note 23: **Horresco referens:** Jeg gyser ved at nævne det

Note 24: Denne verselinje er, så vidt jeg ved, taget af Aischylos': *De syv Hærførere foran Theben* og betyder: "O, Jupiter, hvilken race har du ikke skænket os i kvinderne!" Fader Aubain og hans lærer, professor Bruneau, er godt hjemme i de klassiske sprog.

Note 25: **More philosophorum. Vale et me ama:** ... på filosoffers vis. Lev vel og bevar mig i venlig erindring.

Note 26: **Miszka su Lokiu:** "To er et par",
"Michael og Lokis er en og den samme",
Michaelium cum Lokide, ambo (duo) ipsissimi.
Forf.anm.

Note 27: **Zmudz:** Egentlig en polsk eller hviderussisk betegnelse for samogitisk – for en fransk forfatter i 1800-tallet var Litauen en sær og ukendt afkrog af Polen. *Overs.anm.*

Note 28: **Drontheim:** Trondhjem. *Overs.anm.*

Note 29: **Hylen:** På russisk kaldes en gal for "klikouchka", en "hyler". *Forf.anm.*

Note 30: **Deres Excellence:** Den korrekte tiltale til en greve er "Siatelstvo", dvs. "Deres strålende Lys". *Forf.anm.*

Note 31: **Teutonerne:** Der menes den tyske ridderorden. *Forf.anm.*

Note 32: **Burka:** En kappe af filt. *Forf.anm*.

Note 33: **Tchékole:** Våbenfutteral. *Forf.anm.*

Note 34: **Wajdelota:** En dårlig oversættelse af ordet professor. En wajdelota er en litauisk barde. *Forf.anm.*

Note 35: **Sarafan:** En traditionel bondekjole uden snøreliv. *Forf.anm*.

Note 36: **Rævebogen:** *Roman de Reynard* på fransk eller *Reinecke Fuchs* på tysk, er en samling satiriske fortællinger fra middelalderen med dyr som hovedpersoner. Oversat til dansk første gang i 1555. *Red.anm.*

Note 37: **Leave me alone, you wretch!:** Lad mig være, din slubbert!

Note 38: **Don't drive me to despair!:** Driv mig ikke til fortvivlelse!

Note 39: **Rosina og Bartolo:** Personer i Giacomo Rossinis opera "Barberen i Sevilla". *Red.anm.*

Note 40: **Il vicolo di Madama Lucrezia:** Fru Lucrezias Stræde. *Overs.anm.*

Note 41: **Quirinalet:** Quirinalpaladset, bygget i 1573, var engang pavernes sommerbolig. *Red.anm.*

Note 42: **Historien om den blodige nonne:** En episode fra Matthew Lewis' "Munken", som var så populær, at den blev udgivet flere gange som selvstændig historie. *Red.anm.*

Note 43: I et kort brev, dateret Paris den 26. juni s.å., skriver Mérimée: "Jeg har bragt orden i en hylde i mit bibliotek og har lagt Madame de Sévignés breve i tolv bind og en lille Shakespeare til side til Dem. Når De kommer til Paris, skal jeg sende Dem disse bøger."

Note 44: I et "brev til en ubekendt" fra marts 1842 siger Mérimée således: "Efter min hjemkomst til Paris har jeg gjort mig den uskyldige fornøjelse at lade trykke en bog uden at forelægge den for offentligheden. Der er kun trykt 150 eksemplarer: Ypperligt papir, billeder o.m., og jeg har foræret den til sådanne folk, som jeg synes om." – Bogen var den før omtalte "*Essai sur la guerre sociale*", 403 sider stor.